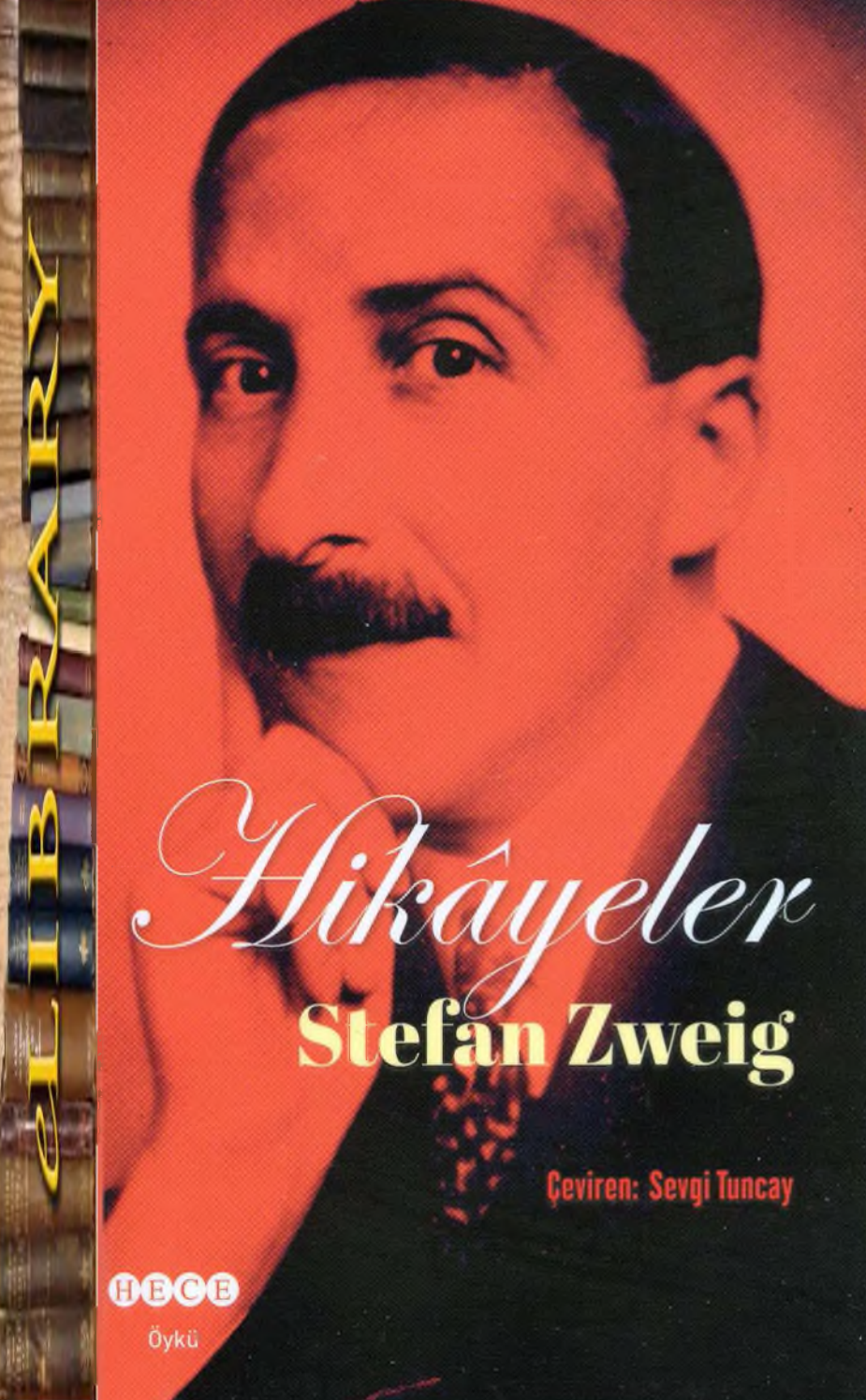

Hikâyeler

Stefan Zweig

Çeviren: Sevgi Tuncay

HECE
Öykü

Stefan Zweig: 1881 Viyana – 1942 Rio de Janeiro. Roman, öykü ve oyun yazarı. Varlıklı bir ailenin çocuğu olması nedeniyle küçük yaşta başladığı edebiyat eğitimini, öğrendiği İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Latince ve Yunanca dilleri ve daha sonraki Felsefe eğitimiyle taçlandırmıştır. 1939'da arşiv memuru olarak katıldığı I. Dünya Savaşının ardından makaleleri ve konferanslarıyla Avrupa'nın düşünsel birliği için ağırlığını koyacağı Salzburg'a yerleşti. 1939'da Nazilerin yaktıkları kitaplar arasında Yahudi kökenli olduğu için evini basarak yaktıkları eserleri de olunca ülkeyi terk edip kendini pekiyi hissetmeyeceği Londra'ya gitmişti. 1940 yılında İngiliz vatandaşı olduktan sonra New York, Arjantin, Paraguay ve sonra yerleşeceği Brezilya'yı dolaştı. Avrupa Kültürüne her şeyiyle vakıf olma şansına erişmiş olmanın verdiği bir yazı ustalığı ve çağdaş psikolojik (Freud) yöntemlerin ışığıyla canlandırdığı her kahramanının iç dünyasını aydınlattığı gibi bilinç derinliklerinde kişiliğin temeline inmeyi başarmıştır. "Die Welt der Gestern- Dünün Dünyası" adlı öz yaşamsal anlatısında; "Ben kaç hayat yaşadım? Bütün bu hayatlar benim miydi? Yoksa okuduğum birer kitap mıydı?" diye sorarken yaşadığı 1900'lü yıllara bir daha dönemeyecek olmasının hüznünü ifade ediyordu. Freud'a ve psikolojiye duyduğu bu ilgi onu Stendhal, Romain Rolland, Erasmus ve Nietzsche gibi isimlerin magazinsel boyutundan uzak biyografilerini yazmaya yönlendirmiştir. Avrupa'nın içine düştüğü durumdan duyduğu üzüntü ve yaşamındaki düş kırıklıkları nedeniyle 22 Şubat 1942'de Rio de Janeiro'da karısıyla birlikte intihar etmiştir.

Sevgi Tuncay: 18 yaşını doldurmadan Kimya teknisyeni olarak başladığı meslek yaşamına, okuma aşkı sayesinde hayatın önüne çıkardığı fırsatları değerlendirme çabasıyla 39 yaşında iki çocuğuyla birlikte kendini de eğiterek Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Almanca Bölümünden mezun olmuştur. Ankara Alman Kültür Merkezinde derslere katılarak C1 seviyesinde çok başarılı sertifika aldıktan sonra yine Anadolu Üniversitesi Eğ. Bilm. Fak. Almanca Öğrt. Bl. ve Osmangazi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Fakültesinde Yüksek Lisans dersleri alıp sınavları başarıyla vermiştir. Sekiz senedir Anadolu Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde Almanca dersleri vermektedir. 2015 Nisan ayında "Hayallerimin Kitapçısı" adıyla bir çeviri kitabı yayımlanmıştır ve yakında yayınlanacak olan iki çeviri kitabı daha bulunmaktadır.

HİKÂYELER

STEFAN ZWEIG

Çeviren:
SEVGİ TUNCAY

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 379
Öykü

Birinci Basım: Mart 2016
©Hece Yayınları

Kapak Tasarımı: SARAKUSTA
www.sarakusta.com.tr
Teknik Hazırlık: Bülent GÜLER

Baskı: Dumat Ofset
T: (0312) 278 82 00

ISBN: 978-605-9279-80-2

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.
Konur Sokak Nu: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara
Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara
T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14
e-posta: hece@hece.com.tr
www.hece.com.tr

İÇİNDEKİLER

Yakan Sır / 7

Korku / 75

Seri Katil / 137

Kadın Ve Manzara / 193

Ay Işığı Sokağı / 217

Bir Kalbin Çöküşü / 235

Görünmeyen Koleksiyon Alman Enflasyonundan Bir Alıntı / 269

Leporella / 285

Satranç Şampiyonu / 311

Haç / 367

YAKAN SIR

Ortak

Tren Semering İstasyonu'na vardığında düdüğü boğuk boğuk acı acı öttü. Kara vagonlar gökyüzünden yayılan gümüş rengi ışıkta bir dakika dinlenirken, birkaç renkli yolcu kendini dışarı atmış, diğerleri ise durumlarına razı olmuşlardı. Seslerin öfkeyle etrafta dolaşmasıyla birlikte öndeki ağır makine tekrar bağırıp siyah zincir toparlandığında, gözler önüne serilen manzarada duru bir sakinlik, ıslak rüzgârın süpürüp temizlediği bir fon hâkimdi.

İnenlerden iyi giyimiyle dikkat çeken sempatik bir gencin, rahat adımlarla hızlıca diğerlerini geçip otele gitmek için bir faytona binmesiyle atlar etrafta hâkim olan ilkbahar havasının keyfini çıkarırcasına sakin bir şekilde yola koyuldular. Sadece Mayıs ve Haziran ayında görülen beyaz huzursuz bulutlar gökyüzünde oradan oraya uçuşuyor, maymun iştahlı gençler; bir anda kucaklaşıp sonra birbirinden kaçan, kâh bir mendil gibi tor

top olup, kâh şeritler halinde ayrılarak tepesine geçirdiği beyaz şapkası ile muziplik yapan yüksek dağların arkasında kaybolmak için oynaşarak mavi demiryolunda koşuşuyorlardı. Gökyüzünde, yağmurdan ıslanmış çelimsiz ağaçları azgınca sarsan rüzgâr, binlerce damlayı böyle kıvılcımlar saçar gibi savurduğu için, huzursuzdu. Ara sıra dağlardaki karın serin kokusu buralara kadar geldiğinde, havada ve yerde her şey hareketlenerek artan bir sabırsızlık içine giriyor ve alınan nefesle birlikte tatlı ve keskin bir koku hissediliyordu. Atlar hafifçe soluyarak o sırada inişe geçen yolda uzaklaşan çıngırak sesleriyle yol almaya devam etmekteydi.

Otelde genç adamın ilk işi, oraya gelmesine sebep olan arkadaşlarının gelip gelmediğini öğrenmek için misafirlerin listesine bakmak olmuştu. Yaşadığı hayal kırıklığı karşısında da "–Gerçekten ben neden buradayım?" diye sormaya başlamıştı içinden huzursuzca. Onun için burada dağda bir arkadaş grubu olmadan yalnız olmak, büroda olmaktan daha kötüydü. Görünüşe göre ya çok erken ya da geç gelmiş olmalıyım. Tatil konusunda hiç şanslı değilim. Bütün bu insanlar arasında hiçbir tanıdık isme rastlamadım. Bu haftayı kasvetli bir şekilde geçirmemek için küçük bir flörtü hakkıyla yaşayabilmek adına en azından birkaç bayan olsaydı, diye geçirdi içinden. Genç adam Avusturya'nın pek tanınmayan asil memurlarından, yüzbaşılık yapmış bir Barondu, aslında bu küçük tatili, hafta sonunda bir ilkbahar tatili için program yapan meslektaşlarına, kendisine baskı yapma zevkini vermek istemediği için kabul etmişti. İçsel yeteneklerden yoksun olmamasına rağmen, tamamen sosyal bir çevrede, ne kadar çok sevildiğinin, bütün çevrelerce hoş karşılandığının ve sonrası yalnız kalma konusundaki beceriksizliğinin bilincindeydi. Onda yalnızlıkla baş başa kalma gibi bir istek yoktu ama samimi ilişkiler de istemediği için, olabildiğince böyle tanışıklıklardan kaçınırdı. Yüreğinin coşkusunu ve sıcaklığını, yeteneklerini alevlendirmek için insanların sürtünme

yüzeyine ihtiyacı olduğunu da bilse de kutudaki bir kibrit gibi soğuktu ve kendi kendisine bile faydası yoktu.

Canı sıkılmış bir şekilde koridorda aşağı yukarı dolaşıp ara sıra ilgisizce gazetelerin sayfalarını karıştırdı, bazen parmaklarından melodisi dökülmese de piyanoda bir valsın notalarını tuşladı. Sonunda bitkin bir şekilde oraya oturdu, karanlığın yavaşça çöküşünü seyretti, sis ladin ağaçlarından buharlaşarak gri renkte çöküyordu. Bir saati öyle faydasız ve sinirli bir şekilde boşa geçirdikten sonra kendini yemek salonunda buldu.

Orada bakışlarını alelacele dolu birkaç masa üzerinde gezdirdi. Beyhude! Hiçbir tanıdık yok, – sadece umursamaz bir şekilde bir selamına karşılık verdiği Ringstrasse'den bir yüz, bir antrenörden başka tanıdık yoktu. Hiçbir bayanın, hiçbir şeyin kaçamak bir macerayı işaret etmemesi hoşnutsuzluğu daha da artırmıştı. Tatlı yüzleri mutluluk saçan ve yeni bir tanışmaya, yeni bir heyecana her şeyiyle hazır olan şu gençlerden biriydi oysa. Bu insanlar bir maceranın bilinmezliğinde kaybolmayı her zaman heyecanla beklerlerdi ve her durumda fırsatını kollayarak işlerine geldiği gibi davrandıkları için hiçbir şey onlara sürpriz olmazdı. Her bayanın ilk bakışını hissederek yakalarlar, sonuçtan emin olunca; bir arkadaşının hayat arkadaşı ya da ona kapıyı açtığı oda hizmetlisi olup olmadığı fark etmeksizin erotik hiç bir fırsatı göz ardı etmezlerdi. Böyle insanlara, şüphesiz düşüncesizce bir aşağılamayla kadın avcısı denmesi, gözlenen gerçeğin ne kadarının sözlere aktarıldığını bilmeksizin olurdu, zira aslında, kovalamanın bütün tutkulu içgüdüsü, iz sürmesi heyecan ve ruhsal acımasızlığı bu tür insanların sürekli bu arayış içinde olmalarından beslenmektedir. Her zaman azimli ve uygun bir tavırla bir maceranın izlerini sonuna kadar takip etmeye kararlı ve hazırdırlar. Daima tutkuyla doludurlar, ama sevgilinin değil, soğuk, tehlikeli ve hesaplı bir oyuncunun tutkusudur bu. Onların arasında, gençliğin ötesinde tüm hayatı boyunca macera arayan, tek bir günde yüzlerce duyumsal olayı

yaşayan azimliler de vardır. –Kaçamak bir bakış, çağlayan bir tebessüm, karşılıklı diz dize bir oturuş- ve onlar için yıl, hayatın hissi olaylarının sonsuz akarak beslediği ve yüreklendirdiği kaynaktan gelen böyle yüzlerce günün tekrarlanmasıdır.

Burada aranılanların hemen göz ardı edildiği bir oyunun oyuncuları yoktu ve kızgınlık, yeşil masada elindeki kartlarla üstün olduğunun bilinciyle otururken ortağının oynamasını boşuna bekleyen oyuncunun öfkesinden daha büyük yaşanırdı. Baron bir gazete isteyip homurdanarak bakışlarını satırlar üzerinde gezdirdi, ama kötürümleşen düşünceleriyle kelimeleri sarhoş gibi tökezleyerek takip edebilmişti.

Bir an arkasında, bir elbisenin hışırtısını ve sonra da hafif öfkeli ve yapmacık bir vurgu ile Fransızca "Mais tais-toi donc!"[1] diyen bir ses duydu.

Masasının yanından ipek elbisesinin hışırtısıyla yüksek ve şaşaalı bir gölge geçmişti ve onun arkasından siyah kadife bir takım elbise içinde meraklı bakışlardan kaçan küçük solgun bir çocuk. Her ikisi de rezerve edilmiş masaya karşılıklı oturdular, çocuğun gözlerindeki huzursuzluğu gidermek için çaba harcadığı açıkça görülüyordu. Bayan – Genç Baron'un dikkatini çeken- çok temiz ve dikkat çeken bir şıklıkla giyinmişti ve aynı zamanda çok sevdiği, şu iyice olgunlaşmadan önce yaş almış, biraz varlıklı Yahudi kadınlarına benziyordu, tutkusunu açıkça sergilese de öne çıkan melankolinin arkasındaki mizacını gizlemeyi de biliyordu. Baron önce onun gözlerine bakmamaya çalıştı, ama asil duruşuyla ırkının güzelliğini açığa vurarak görünüşünü keskin ve enteresan kılan, hassas burnunun üzerindeki duru duruşuyla kaşlarının güzel kavisine hayran olmuştu. Saçları bu vücuttaki dişilik akan her şey gibi göze çarpan bir dolgunluktaydı, güzelliği, bir sürü hayrandan gelen kendinden emin olma duygusuna doymuş ve daha ihtişamlı olmuştu. Kadın yavaş bir sesle siparişini verdikten sonra çatalla oynayarak

[1] Kapa çeneni! (Fran. çev. notu.)

gürültü yapan çocuğu azarladı. Onu fark etmemiş gibi görünmeye çalışan Baron'un dikkatlice gezinen bakışları karşısında, kayıtsız davranmaya çalışıyor, Baron'un algısının gerçekten açık olduğunu hissettiğinden onu nazikçe bir özene zorluyordu.

Baron'un yüzündeki karanlık bir anda aydınlanmış, alttaki dürtüler canlanarak sinirlere koşmuş, kırışıklıklar gerilmiş, kasların hızla gerilmesiyle duruşu dikleşmiş ve gözler parıldamaya başlamıştı. Kendisi de bütün gücünü ortaya çıkarmak için bir erkeğin varlığına ihtiyaç duyan kadınlardan farklı değildi. Duygusal en ufak bir hareket enerjisini hemen zirveye çıkarmaya yeterdi. Baron'un içindeki avcı burada ganimetin kokusunu almıştı. Meydan okuyarak, gözlerini onun ara sıra geçmişin ışıldayan belirsizlikleriyle kesişen, ama asla açık ve net bir cevap sunmayan bakışlarıyla buluşturmaya çalıştı. Ağzının etrafında da yeni başlayan bir gülümsemenin yayılışını hissettiğine inansa da bütün bunlardan emin olmamak, bu belirsizlik onu heyecanlandırmıştı. Direnişi ve aynı zamanda da ürkekliği gösteren bu sürekli kaçamak bakışlar ona umut vermişti. Ve sonra çocukla yapılan konuşmanın garip bir şekilde dikkatli, görünebilen dengeli tarzı da izleyeni etkiliyordu. Onun hissettiği sadece bu sükûnetin rahatsız edici gizleme çabalarının bir işareti, ilk tedirgin olma haliydi. Heyecanlanmıştı da: Oyun başlamıştı. Servisi sonraya bırakıp bakışlarını yarım saat, yüzündeki her çizgiyi kopyalayana, dolgun vücudunun her yerine görülmeden dokunana kadar aralıksız bu kadına yöneltti. Dışarıda kederlendiren karanlığın çökmesiyle, ormanlar çocukça korkularını içlerine çekmişlerdi, büyük yağmur bulutlarının gri ellerinin uzandığı gölgeler giderek daha karanlık bir şekilde odaya sıkışıyor, insanlar gittikçe daha fazla suskunluğun içine bastırılıyormuş gibi görünüyorlardı. Baron'un bu sessizliğin baskısıyla annenin çocuğuyla yaptığı, giderek daha zorlaşan ve yapaylaşan konuşması dikkatini çekince, sonuca ulaşabileceğini hissetmiş ve aniden bir deneme yapmaya karar vermişti. İlk olarak ayağa

kalktı, kadının yanından manzaraya uzun süre baktıktan sonra yavaşa adımlarla kapıya yöneldi. Birden bir şey unutmuş gibi hızla aniden dönüp, başını çevirdi. Ve sonunda kadının heyecanlı bakışlarla kendisini takip etmesini yakalamıştı.

Bundan etkilenen Baron salonda bekledi. Bayan hemen onu takip ederek elinden tuttuğu çocuğa, dergilerin arasından geçerken, vakit kazanmak istercesine sayfaları çevirip birkaç resim gösterdi. Lâkin Baron, görünüşte tesadüfen bir dergi arıyormuş gibi, ama gerçekte bayanın gözlerindeki nemli ışıltıyı daha da derinleştirmek, belki de bir konuşmayı başlatmak için, masaya gidince, bayan dönmüş ve uzaklaşırken oğlunun omzuna hafifçe vurup; Fransızca "Viens Edgar! Au lit!"[2] dedi ve aldırmaz bir şekilde hızla Baron'un önünden koşarak geçip gitti. Hafif bir hayal kırıklığı yaşayan, Baron arkasından bakakaldı. Aslında bu akşam tanışacaklarını hesaplamıştı. Kadının sert tavrı kendisini şaşırtmış olmasına rağmen bu direnç daha isteklendirmiş ve özellikle belirsizlik arzularını ateşlemişti. Sonuç olarak: Partnerini bulmuştu ve oyun başlayabilirdi.

Hızlı Arkadaşlık

Ertesi sabah Baron salona girdiğinde henüz tanışmadığı güzel kadının çocuğunu, iki asansör görevlisi ile Karl May'in bir kitabındaki resimler hakkında ateşli bir konuşma yaparken gördü. Annesi yanında olmadığına göre besbelli ki hâlâ hazırlanmakla meşguldü. Artık Baron'un tüm dikkati sadece oğlanın üzerindeydi. Ürkek, gelişmemiş, sinirli, aşağı yukarı on iki yaşlarında kontrolsüzce hareket eden ve etrafı kollayan kapkara gözlere sahip bir oğlan çocuğuydu. Günümüz çocukları gibi sindirilmiş ve birdenbire yabancı bir çevrede uykudan uyandırılmış izlenimi veren bir çocuk. Yüzü fena değildi, ama hâlâ çocuk kalmakla erkekliğin savaşına hemen

[2] Gel Edgar, yatma zamanı! (Fran. çev. notu.)

atılmak arasında kararsız görünüyor, henüz her şey birbiriyle harmanlanıp düzgün bir hâl almamıştı ve olması gerektiği gibi net değil, yalnızca ruhsuz ve huzursuz bir karışıma dönüşmüş gibiydi. Üstüne üstlük çocuklara uygun giysileri bulmanın zor olduğu bu yaşlarda, çelimsiz eklemler etrafında sallanan kollar ve pantolondan dış görünüşe önem veren, zarafet budalalarından olmadığı anlaşılıyordu.

Delikanlı bu haliyle kararsız, şaşkın şaşkın dolanan gerçekten acınası biri olduğunu düşündürse de aslında her yorumа açık bir duruşa sahipti. Onu çeşitli sorularla kendisini taciz edecek birisi olarak gören kapıdaki görevli, çocuğu ara sıra girişte sıkıntı verdiği için pek de dostça olmayan bir şekilde yan tarafa itmişti. Belki de o anda ona cevap verecek zamanı olan otel görevlilerine ulaşmak isteğinin altında onun çocukça sohbet ihtiyacı yatıyordu, bir yetişkin geldiğinde veya eğlenceli bir şey yapmak zorunda kaldığında konuşmaları hemen kesilse bile. Baron her şeye merakla bakan ve düşmanca gördüğü her şeyden kaçan mutsuz çocuğa gülerek ve ilgiyle baktı. Bir seferinde Baron bu meraklı bakışlardan birini yakalamış, kara gözlerin aranırken yakalanınca hemen korkuyla içine gömülüp, inen göz kapaklarının arkasında saklanışı onu eğlendirmişti. Oğlan ilgisini çekmeye başlayınca; kendi kendine korkudan açıkça ürken bu çocuğun, bir yakınlaşmanın en hızlı aracısı olup olamayacağını sordu. Ve her şeye rağmen denemek istedi. Dikkat çekmeden, kapıya tekrar tekrar gidip gelen ve çocukça şefkat ihtiyacı içinde beyaz atın pembe burun deliklerini okşayan çocuğu –gerçekten şanssızdı– buradaki bir faytoncu tarafından oldukça haşin bir şekilde uzaklaştırılıncaya kadar takip etti. Tekrar incinmiş ve canı sıkılmış, boş ve birazcık da üzgün bakışlarla orada dikilirken Baron ona seslendi.

"Hey, genç adam, orada neyi beğendin?" Birdenbire başladığı konuşmaya mümkün olduğunca babayani bir hava vermeye çalışmıştı.

Çocuk kızararak korkuyla bakışlarını kaldırdı, eli yanına düştü ve utanarak sağa sola döndü. Yabancı bir beyle konuşmaya başlaması ilk defa oluyordu.

"Teşekkür ederim, iyi" şu anda hâlâ sadece kekeleyebilmekteydi. Son kelime konuşulandan daha değerliydi.

"Merak ettim." dedi Baron gülerek, "Aslında can sıkıcı bir yer, özellikle senin gibi genç bir adam için. Bütün gün nelerle uğraşıyorsun?"

Delikanlı çabuk cevap verebilmek için her şeyi iyice birbirine karıştırmıştı. Bu şık yabancı beyin, kimsenin ilgilenmediği kendisiyle konuşması mümkün müydü? Düşüncesiyle irkilse de aynı zamanda da gururlanmıştı da. Kendini toparlamak için çabaladı.

"Okurum, sonra biz çok gezmeye gideriz. Ara sıra arabaya da bineriz, annem ve ben. Burada dinlenmeliymişim, hastaydım da. Doktor Bey güneşte çok oturmam gerektiğini söyledi."

Son kelimeyi oldukça emin bir şekilde söylemişti. Çocuklar her zaman hastalıklarından, tehlikenin ailede onları iki kat daha önemli yaptığını bildikleri için gurur duyarlardı.

"Evet, güneş senin gibi genç baylar için iyidir. Güneş seni esmerleştirecek. Ama bütün gün orada oturmamalısın. Senin gibi bir delikanlı, etrafta koşturmalı, yürekli olmalı ve birazcık da yaramazlık yapmalı. Bana sen çok itaatkârsın gibi geldi, kolunda kalın bir kitapla evden dışarı çıkmayan biri gibi görünüyorsun. Senin yaşında bir afacan olsaydım, her akşam yırtık pantolonla eve gelirdim. Çok itaatkâr olmak her zaman iyi olmaz !"

Çocuk isteksizce gülmek zorunda kalsa da yüreğini korku sarmıştı. Rahatlıkla karşılık vermeliydi, ama onunla dostça konuşan bu sevgili yabancı beyin önünde kendine çok güvenir olmak, ona küstahça gelmişti. Hiç şımarık olmamıştı ve her zaman kolayca utanırdı ve şimdi şans ve utançtan önce en kötüsü şaşkınlık gelmişti. Konuşmaya devam etmek istese de aklına

hiçbir şey gelmiyordu. Neyse ki, o anda otelin büyük sarı Saint Bernard'ı gelmiş, her ikisini koklayıp, kendisini okşamaları için izin vermişti.

"Köpek sever misin?", diye sordu Baron.

"O çok, büyükannemin Baden'deki villasında bir tane vardı ve biz yazları ziyarete gittiğimizde bütün gün benimle olurdu."

"Çiftlikteki evimizde sanırım iki düzine kadar var. Burada uslu olursan birini benden hediye olarak alırsın, beyaz kulaklı kahverengi olanlardan, en küçük olanı. İster misin?" Çocuk zevkten kızardı.

"O, evet."

Ağzından böyle bir şey döküldü, sıcak ve istekli. Ama hemen arkasından korkuyla tökezledi ve endişeyle muhakeme etti.

"Ama annem izin vermez. Evde köpeğe katlanamadığını söyler. Evde çok sıkıntı verirler."

Baron konuşma nihayet anneye gelince gülümsedi.

"Anne o kadar sert mi?"

Çocuk düşünceli, bir saniye ona, bu yabancı adama güvenilip güvenilmeyeceğini sorar gibi baktı. Cevap çok temkinli geldi.

"Hayır, annem çok sert değildir. Şimdi hasta olduğum için bana her şey için izin veriyor. Belki de köpek almama da izin verir."

"Bunun için ona rica edeyim mi?"

"Evet, lütfen bunu yapın." Oğlan sevinçle alkışladı. "-O zaman annem kesinlikle izin verecektir. Köpek nasıl? Beyaz kulakları var değil mi? Vurulan avı getirebilir mi?"

"Evet, her şeyi yapabilir." Baron çocuğun gözlerinden şimşek gibi çakan sıcak kıvılcımlara gülümsemek zorunda kalmıştı. Bir seferde ilk başlardaki mahcubiyet kırılmış ve korkunun engellediği tutku dışa vurulmuştu. Yıldırım hızında bir dönüşümle, önceki ürkek, korkmuş çocuk, haşarı bir oğlan olmuştu. "Keşke

anne de böyle olsa." diye düşündü Baron isteksizce, korkusunun arkası öylesine sıcak ki!" Ama oğlan yirmi soruyla yanına sıçrayıp gelmişti bile:

"Köpeğin adı ne?",

"Karo."

"Karo." Coşku ile alkışladı çocuk. Bir şekilde gülmek ve her sözü alkışlamak zorundaydı, birinin onu arkadaş olarak kabul ettiği, bu beklenmedik olaydan tamamen mest olmuştu. Baron ise kendi başarısına şaşırmış ve tava gelen demiri işlemeye karar vermişti. Delikanlıyı birazcık gezmek için davet edince haftalardan beri hoşsohbet bir birlikteliğe hasret kalmış olan garip oğlan bu öneriden çok etkilendi. Onun küçük yeni arkadaşı düşüncesizce sıradan sorularla merak ettiği her şey hakkında gevezelik ediyor, Baron da bu şekilde aile hakkında her şeyi, bilhassa da Edgar'ın Viyana'lı bir avukatın tek oğlu olduğunu öğreniyordu, zengin Yahudi bir burjuva aileden geldiği apaçıktı. Ve can alıcı sorularla hızla annenin Semmering'teki konaklamadan kesinlikle hoşnut olmadığını ifade ettiğini ve toplumdaki sempati eksikliğinden şikâyet ettiği bilgisini de almıştı, hatta Edgar annenin babayı çok sevip sevmediği sorusuna verdiği kaçamak cevapla, bu noktada her şeyin pek de iyi olmadığını da anlayabildiğini sanıyordu. Neredeyse bu yüreği temiz oğlan çocuğundan bu küçük aile sırlarını, Edgar anlattıklarıyla bir yetişkinin ilgisini çekebilmiş olmasından gurur duyduğu için bu kadar kolayca öğrenmesinden utanacaktı ve yeni arkadaşına güvenini tabiri caizse zorla kabul ettirmişti. Çocukça kalbi gururla çarpmaktaydı –Baron gezerken kolunu onun omzuna koymuştu– bir yetişkinle herkesin içinde böyle bir samimiyette görülmüş olmak, yavaş yavaş ona kendi çocukluğunu unutturmuştu, rahatça gevezelik ediyor ve kendi yaşıtıylaymış gibi zorlanmadan hareket ediyordu. Edgar konuşmasında da görüldüğü gibi çok akıllıydı, yetişkinlerle sık sık bir arada olan pek çok hastalıklı çocuk gibi, düşmanlığın veya şefkatin sinirleri bozacak kadar abartılı tutkusuyla erken olgunlaşmıştı. Hiçbir şekilde sakin

bir tavır içinde görünmüyor, insanlardan ve olaylardan ya mest olmuş halde ya da kötü niyetle yüzünü çarpıtıp çirkinleştirerek konuşurdu. Belki de biraz ilkel ve daldan dala konan, konuşmasındaki ateşli fanatizm; kısa süre önce yendiği hastalığından dolayı ve sanki beceriksizliği kendi tutkusundan önce zorlukla bastırılmış korkusundan kaynaklanıyor gibiydi.

Baron onun güvenini kolayca kazanmış, sadece yarım saat sıcak ve huzursuzca titreyen bu kalbi ele almaya yetmişti. Sevgilerini nadiren gösteren çocukları aldatmak böylesine tarif edilemeyecek kadar kolaydı. Onun sadece kendi geçmişini unutmaya ihtiyacı vardı ve doğal olarak oğlanın da onunla tamamen aynı duyguları hissettiği ve birkaç dakikada her türlü duygu farkının kaybolduğu çocukça konuşma böylece olağan bir hâl almış, o sadece, burada bu garip yerde birdenbire bir arkadaş bulma şansıyla kutsanmıştı, hem de ne arkadaş! Viyana'daki herkesi unutmuşlardı, bu küçük delikanlı ince sesiyle yaptığı acemi gevezelikleriyle, bu son bir saat içinde, resimlerindeki her şey süpürüp atılmış gibiydi. Onun bütün coşkulu tutkusu artık bu yeni, büyük arkadaşına aitti ve ayrılırken yarın öğleden evvel tekrar beraber olmak için davet edildiğinde kalbi gururla kocaman olmuştu ve üstüne üstlük bu yeni arkadaş uzaktan kardeşi gibi ona el sallamıştı. Bu dakika belki de hayatın en güzel anlarıydı. Bir çocuğu kandırmak böylesine kolaydı işte – Baron bu fırtınanın ardından gülümsemekteydi oysa. Arabulucuyu şimdilik kazanmıştı. Oğlan çocuğunun artık annesinin hikâyelerini yorgunluktan bitap düşene kadar her bir detayına kadar tekrarlayacağını biliyordu- ve o anda keyifle birkaç komplimanı adresine göndermekte ne kadar da becerikli olduğunu anımsadı, özellikle de Edgar'ın güzel annesinden söz edilince. Aracı bir delikanlıyı daha önce hiç kullanmasa da, ilk defa onun annesi için çöpçatanlık yapması, Baron için kaçınılmaz bir şey olmuştu. Kendisinin güzel yabancıyla arasındaki mesafeyi azaltmak için parmağını oynatmasına ihtiyacı yoktu artık, çünkü bir çift

çocuk elinin kalbindeki köprüleri kuracağını biliyor, sakin bir şekilde hayal kurup manzarayı seyrediyordu.

Üçlü

Planın en ince detayına kadar başarılı olduğu bir saat sonra ortaya çıkmış, Baron bilerek yemek salonuna geç gelince, Edgar koltuğundan sıçrayıp, sevinçli, mutlu bir tebessümle onu el sallayarak selamlamıştı. Aynı zamanda annesini koluyla çekiştirerek, telaşla konuşuyor ve dikkat çeken mimiklerle Baron'u işaret ederek onun dikkatini çekmeye çalışıyordu. Anne rahatsız olmuş ve kızarmış bir halde bütün bu abartılı hareketleri için onun uyarırken Baron'un oğlana isteklerini kabul ettirmek için yaptığı saygılı reveransı vesile etmesini de karşıdan izlemekten kendini alamıyordu. Tanışma böylece gerçekleşmişti. Anne teşekkür etmeliydi, ama lokantadaki herkesin kendisine bakmasından çekinerek, dikkatli bir şekilde yüzünü tabağa doğru eğdi. Diğer tarafta gözleri sürekli Baron'un üzerinde olan Edgar, annesinin kendisini hemen enerjik bir şekilde uyarmasını içine sindiremediğinden bir kere daha konuşmayı denedi. Yemekten sonra annesiyle Baron'un arasında başlayan telaşlı fısıltının sonucu onun hemen yatağa gitmesi ima edilerek Baron'un annesini kendisine emanet etmesi için, sıcak bir şekilde Edgar'a rica etmesi olmuştu. Baron çocuğun gözlerinde kıvılcımlar saçtıran birkaç sıcak söz söyleyip onunla birkaç dakika gevezelik ettikten sonra becerikli bir hareketle dönüp, ayağa kalkarak mükemmel bir şekilde geçen öğleden önceye değinerek biraz şaşırmış olan anneyi akıllı, cingöz oğlu için kutladığında Edgar sevinçten ve gururdan kalakalmıştı. Daha sonra da onun sağlığını etraflı bir şekilde en son ayrıntısına kadar annesini sıkıştırarak öğrenmişti. Böylece acımasızca oğlanı mutlu eden, bir tür derin bir saygının eşlik ettiği uzun bir konuşmanın içine girmiş oldular. Baron kendini tanıtırken parlak adının züppece bir etki yaptığını fark etti. Anne ona karşı olağanüstü nazikti ve hatta onuruna

dokunmasına rağmen erkenden ayrılırken, çocuğun adına, özür dilemeyi de ihmal etmemişti.

Edgar, yorgun olmadığı ve bütün gece uyanık kalabileceğini söyleyerek şiddetle protesto etmesine rağmen, annesi çoktan saygıyla öpülen elini Baron'a uzatmıştı bile.

Edgar bu gece de içindeki büyük mutlulukla beraber çocukça bir endişenin huzursuzluğuyla uyuyamamıştı. Çünkü hayatında yeni bir şey olmuş, ilk defa bir yetişkin kaderine el atmış, yarı kâbus içinde kendi çocukluğunu unutup, bir seferlik kendini büyük bir insan gibi görmüştü. Daha önce sadece büyüme çağında, sık sık hastalanan, az arkadaşı olan biriydi. Kendisiyle az ilgilenen ailesinden ve servis görevlilerinden hiç birisi onun sevgi ihtiyacını karşılamak için yanında olmazdı. Sevginin gücü, kalbin bütün büyük olaylarda sığınıldığı yalnızlık ve hayal kırıklıklarının bu içi boş ve karanlık odasındaki gerginlikten sonra değil de, olaylara göre değerlendirilirse yanlış ölçülmüş olurdu. Çok ağır, tüketilmemiş bir duygu orada beklemiş ve şu anda hemen kollarını açmış, ilk karşılaştığı çok sıcak bulduğuna koşmuştu. Edgar karanlıkta mutlu ve şaşkın yatıyor, hem gülmek hem de ağlamak istiyordu. Çünkü bir arkadaşı, babayı, anneyi, hatta Tanrı'yı bile sevmediği kadar bu insanı seviyordu. Adını iki saate kadar bilmediği bu insanın imajı, önceki yıllardaki ilkel tutkusuyla kucaklaşmıştı.

Ama bu yeni arkadaşlığın beklenmedik ve özel durumunun baskısı altında kalmayacak kadar akıllıydı da. Onu en çok zorlayan şey lâyık olamama ve boşluk duygusuydu. "–Ben ona lâyık mıyım ki? Önünde daha okulu olan 12 yaşında, küçük bir oğlan çocuğu, akşamları başkaları tarafından yatmaya gönderilen bir çocuk." Acıyla yüreği sızladı. "–Ben onun neyi olabilirim? Ona ne sunabilirim?" Aynı anda herhangi bir şekilde duygusunu gösterebilmekteki bu acı veren yetersizlik, onu mutsuz yapmıştı. Yoksa bir arkadaşının sevgisini kazanmış olsa, masasının bir kaç değerli şeyi, pullar, taşlar, çocukluktan kalanları paylaşacağı ilk kişi

olurdu, ama dün yaşanan kendisi için büyük anlamı ve garip bir çekiciliği olan şeylerin hepsi de bir seferde değerini kaybedecek gibi geliyordu ona, çocukça ve saygısızca. Zira bir kere bile -Sendiye hitap etmeye cesaret edemediği, duygularını açıklamak için bir yol, bir imkân bulamadığı bu yeni arkadaşa ne sunabilirdi ki? Giderek kendini daha çok küçük, yarım, olgunlaşmamış olmaktan dolayı ezilmiş hissetmiş, daha önce böyle fırtınalı bir çocuk olmasına hiç lanet okumamıştı, hayalini kurduğu gibi başka birisi olmayı,- büyük ve güçlü bir adam, diğerleri gibi bir yetişkin olarak uyanmayı öylesine yürekten istiyordu ki.

Bu huzursuz düşünceler, erkek olmanın bu yenidünyasındaki ilk renkli hayalinden onu hızla uzaklaştırınca Edgar gülümseyerek uykuya dalmıştı. Neyse ki yarınki randevuyu hatırlaması uykusunu baltalamamıştı. Saat yedide çok geç kalmış olmanın korkusuyla sıçrayarak uyandı. Telaşla giyindi, başka zaman onu yataktan zorla çıkaran annesinin şaşkın bakışları altında odasındaki kapıyı açtı, annesinin başka sorular sormasına fırsat vermeden aşağı koştu. Dokuza kadar sabırsızca etrafta dolaştı, kahvaltı etmeyi bile unutmuştu, tek endişesi birlikte gezmeye gideceği arkadaşını çok bekletmekti.

9.30 da Baron nihayet kaygısızca salına salına geldi. Buluşmayı tabii ki çoktan unutmuştu, ama bir anda delikanlının merakla ona doğru fırladığını gördüğünde, onun bu tutkusu karşısında gülümsemek zorunda hissetti kendisini, verdiği sözü yerine getirmeliydi. Oğlanı kolunun altına aldı, birlikte gezintiye çıkmalarını ertelemek için yumuşak ama etkili oyalamayla ışıltılar saçarak aşağı yukarı dolaştırdı. Bir şeyi bekliyor gibiydi, en azından sinirli bir şekilde sık sık kapıya bakması bunu işaret ediyordu. Aniden toparlandığında, Edgar'ın annesi içeri girmiş ve her ikisine de dostça selam vererek yanlarına gelmişti. Edgar'ın değerli bir şey olarak sessizce gizlediği gezinti planını duyunca, gülümseyerek onaylamış, ama Baron'un onlara katılma davetini de çabucak kabul etmesi üzerine Edgar hemen somurtup dudaklarını ısırmıştı. An-

nesinin oraya uğramak zorunda kalmasına ne kadar da kızmıştı! Bu gezinti sadece ona aitti ve arkadaşını annesine tanıştırdıysa bu sadece onun kendi iyiliğindendi, arkadaşını kimseyle paylaşmayı hiç istemiyordu, Baron'un annesine gösterdiği dostluk karşısında da içini biraz kıskançlık da kaplamıştı hatta.

Sonra üçü gezmeye gittiler. Kendini önemli bulmanın ve birdenbire bir anlam kazanmış olmanın tehlikeli duygusu, her ikisinin ona gösterdiği çarpıcı ilgi nedeniyle çocukta daha da beslenmişti. Edgar, Baron yine gülümseyerek savuşturduğu ve "Arkadaşım" dediği Edgar'ın sevimli tarzını yücelterek lafı dolaştırırken, annesinin yapmacık bir endişe ile onun solgunluğu ve sinirliliğinden bahsettiği konuşmanın neredeyse tek konusu olmuştu. Edgar içinse çocukluğu süresince hiç sahip olmadığı bir hakka sahip olduğu en güzel saatlerdi bunlar. Sakinleşmesine gerek kalmadan konuşmaya katılabiliyor, hatta şimdiye kadar suç görülen değişik şımarıkça arzularını bile ifade edebiliyordu. Ve içinde coşkuyla büyüyen aldatıcı duygu, bir yetişkin sayılması şaşırtıcı değil miydi?. Yıkanmaktan eskiyince fırlatılıp atılan bir elbise gibi, aydınlık hayallerindeki çocukluğu onun arkasında durmaktaydı.

Öğlen üzeri Baron giderek daha samimi olan Edgar'ın annesinin daveti üzerine masada oturuyordu. Yan yana duruş, yüz yüze bakmaya, tanışıklık dostluğa dönüşmüş, üçlü gezmeye çıkmıştı ve kadının, çocuğun, erkeğin sesleri birbirlerine karışıyordu.

Saldırı

Sabırsız avcı için avına yaklaşma zamanı gelmişti. Bu durumda ailece, üçlü olmak hoşuna gitmiyordu. Üçlü olarak gevezelik etmek hoştu ama nihayet onun niyeti gevezelik etmek değildi. Ve sosyetik hayatta maskeli oyunların kadın ve erkek arasındaki erotizmin, arzuyu her zaman yavaşlattığını, sözlerin aşkı, saldırının ateşini küllendireceğini biliyordu. Anne sohbet esnasında anladığı Baron'un - bundan kesinlikle emindi - esas maksadını hiç unutmamalıydı.

Bu kadın için gösterdiği çabaların boşa gitmeyecek olmasının pek çok sebebi vardı. Anne, bir kadının pişmanlık duymaya başladığı, gerçekte hiç sevilmeyen bir eşe sadık kalma ve güzelliğinin mor günbatımında, ona son olarak annelik ile dişilik arasında acil bir seçim yapma ihtiyacını hissettirdiği şu kritik yıllardaydı. Bunu çoktan cevaplamış görünen hayat, bu dakikada bir kere daha kendini gösterip, sonsuz tevekkül ile erotizmi yaşama umudu arasındaki arzuların sihirli iğnesini son kez batırdığında, kadın kendi kaderini mi yoksa çocuğunun kaderini mi yaşaması gerektiği, anne mi yoksa kadın mı olmalı ikilemi arasındaki kritik kararı vermek zorunda kalırdı. Baron, bu konularda ileri görüşlülüğüne güvenerek, kadındaki yaşam aşkı ve fedakârlık arasındaki bu tehlikeli gelgitleri fark ettiğinden emindi. Konuşmasında, soylu yaşam tarzından dolayı tahrik eden züppeliğinden memnun olmadığı, sadece dış ihtiyaçlarını karşılar görünen ve aslında çocuğu tarafından da en iyi şekilde bilinen eşinden bahsetmeyi sürekli unutuyordu. Çocuğun kara gözlerini melankoli perdeleyince, sıkıcı bir gölge hayatın üzerini kaplamış ve arzularını karartmıştı. Baron hızla ilerleme kararındaydı, ama aynı zamanda acele ediyor görüntüsü vermekten de kaçınıyordu. Aksine balıkçının oltasını keyifle çektiği gibi, bu yeni arkadaşlığa kayıtsız gibi görünerek, gerçekte kendisi kur yaparken, kendisine kur yapılmasının keyfini çıkarmak istiyordu. Belirgin bir gururu abartmak, sosyal statüsünün farkını bariz bir şekilde göstermek niyetindeydi, azametini vurgulayarak, dış görünüşüyle, parlak aristokrat adıyla ve soğuk görgüsüyle, bu şehvetli, dopdolu, güzel vücudu kazanabilmek düşüncesi ona cazip geliyordu.

Oyunun gönlünce ilerlemesi onu heyecanlandırmaya başlayınca, daha ihtiyatlı olmak zorunda hissetmişti kendisini. Öğleden sonra aranılmış ve özlenmiş olmanın, tatlı düşüncesiyle odasında kaldı. Ama bu yokluk, aslında dikkatini çekmesi istediği kadın tarafından pek de fark edilmemiş, aksine garip oğlan

çocuğu için işkenceye dönüşmüştü. Edgar bütün öğleden sonra kendisini son derece çaresiz ve kaybetmiş hissetmiş; delikanlı benzersiz inatçı sadakatiyle saatlerce ara vermeden arkadaşını beklemişti. Ona bırakıp gitmek veya herhangi bir şeyi yalnız yapmak dostluğa karşı işlenmiş bir suç gibi gelmiş olmalıydı. Çaresiz koridorda aşağı yukarı dolanmış ve geç olduğunda da yüreği mutsuzlukla dolmuştu. Zihni huzursuzluk içinde, bir kaza olduğunu veya bilinçsizce yapılan aşağılanmayı kuruyordu, sabırsızlık ve korkudan neredeyse ağlayacaktı.

Baron akşam masaya geldiğinde parlak bir kabulle karşılandı. Edgar annesinin uyarmasına ve etraftaki insanların şaşkınlığına aldırmadan atlayıp çelimsiz kollarıyla göğsüne sarılmış. "Neredesiniz? Nerelerdeydiniz?" diye bağırmıştı telaşla. "Sizi her yerde aradık." Anne bu nahoş tutumdan kıpkırmızı oldu, oldukça sert bir şekilde Fransızca: "Sois sage, Edgar. Assied-toi!"[3], dedi (Anne, bu dili o kadar düzgün konuşmamasına ve basit açıklamalarda bile çamura batmasına rağmen, her zaman onunla aynı şekilde Fransızca konuşurdu.) Edgar itaat etmiş ama Baron'u soru yağmuruna tutmaktan da vazgeçmemişti. "Ama Bay Baron'un istediğini yapabileceğini unutmamalısın. Belki de birlikte olmamız onu sıkmıştır." diyerek anne kendini de konuşmaya dâhil etmiş, Baron da bu serzenişi kompliman olarak algılayıp sevinmişti.

İçindeki avcı uykudan uyanıyordu. Mest olmuş, bu kadar hızlı bir şekilde doğru izi bulduğu için heyecanlanmıştı, avının atış menziline yaklaştığını hissediyordu. Gözleri parlamış, kanı damarlarında hızla akmış, konuşma onu canlandırmıştı, dudaklarından ne döküldüğünü bilmiyordu artık. Şiddetle erotizmi arzulayan her insan gibiydi şu an, iki misli iyi, kendilerinin önünde nefes alan kitleyi, dinleyicileri büyülenmiş hissettiklerinde hemen alevlenen bazı oyuncuların kadınların hoşuna gittiğini bilseydi kendini ikiye katlardı. Her zaman iyi, duygusal

[3] Kendine gel Edgar, akıllı ol! (Fran. çev. notu.)

görüntülerle yetenekli bir anlatıcı olmuştu, ama bugün –yeni arkadaşlığın şerefine ısmarladığı birkaç bardak şampanya içmişti– kendisini aşmış, akıllıca bir seçimle yüksek aristokrat bir arkadaşının daveti üzerine katıldığı bir Hint avından bahsederken, egzotik ve ulaşılamayan şeylerin bu bayanı ne kadar heyecanlandırdığını anlamıştı. Bu anlatılanlardan en çok büyülenen Edgar'ın da gözleri duyduğu hayranlıkla kıvılcımlar saçıyordu. Yemek yemeyi, içmeyi unutmuş ve anlatanın dudaklarından dökülen sözlere odaklanıp kalmıştı. Kitaplarında okuduğu bu dehşetli şeyleri yaşamış bir insanı göreceği gerçekten hiç aklına gelmezdi, hayvan avcılarını, esmer insanları, Hinduları, Dschaggarnat'ları, (İlkel bir şekilde her şeyi yakıp yıkan insanlar) korkunç çark altında dönen binlerce insan! Bu ana kadar böyle insanların gerçekten olabileceğini hiç düşünmemişti ve masallardaki ülkelerde olacağını sanıyordu, aynı anda içinden kocaman bir duygu ilk olarak dışarı taşmaktaydı. Bakışlarını arkadaşından ayıramıyor, eliyle bastırdığı nefesiyle önünde taş gibi dikiliyordu, bir kaplanı öldürmüşlerdi. Hiçbir şekilde soru sormaya cesaret edemiyordu, sesi daha ateşli, heyecanlı bir hâl almıştı. Hayalinde anlatılanlara göre hızla canlandırdığı görüntülerde; arkadaşını üstünde mor eğer örtüsü olan bir filin üzerinde, sağında ve solunda değerli türbanlarıyla iki esmer adamla görüyordu ve sonra aniden bir kaplan dişlerini göstererek cangıldan fırlıyor ve pençesiyle filin hortumuna vuruyordu. Baron'un anlatımları daha enteresan şeylere gelmişti, fillerin; yaşlı ve evcilleşmişleri kullanmak suretiyle genç, yabanıl ve fazla cesur olanların tahta kafeslere çekilerek ne kadar kurnazca yakalandığından bahsederken çocuğun gözleri ateş saçıyordu. O anda - birdenbire bir bıçak önüne düşünce - anne aniden saatine bakarak. "Neuf heures! Au lit!"[4], demişti.

Edgar ürkerek sapsarı oldu. Bütün çocuklar için bu –Yatağa gönderilmiş olmak– lafı, yetişkinler tarafından yapılan belirgin

[4] Saat 9.00, haydi yatağa (Fran. çev. notu.)

bir aşağılama olduğu için korkunç bir söz, bir itiraf, çocukluğun, küçük olmanın, çocukça uyku ihtiyacının alâmetiydi. Böylesine ilginç bir anda, annesinin ona duyulmamış şeyleri dinleme fırsatı vermemesi ne kadar da utanç verici ve korkunçtu.

"Sadece birini, filleri dinlememe müsaade et anne!"

Yalvarmaya başlamak niyetindeydi, ama hemen yetişkin olarak yeni durumunu hatırladı. Tek bir denemeye cesaret etmişti. Ama annesi bugün dikkat çekici şekilde sinirliydi. "Hayır, geç oldu. Yukarı çık! Sois sage! Edgar..[5] Ben sana Sayın Baron'un anlattığı bütün hikâyeleri tam olarak anlatırım."

Edgar tereddüt etmişti, ama annesinin kendisini kolundan tutup yatağa götüreceğini de biliyordu. Arkadaşının önünde yalvarmak istemeyen çocukça gururu bu acınacak kalkışı, gönüllüymüş havası vererek kurtarmak istedi.

"Ama bana her şeyi anlat, her şeyi! Filler ve diğerleri hakkında her şeyi!"

"Evet, çocuğum."

"Ama hemen, hemen bugün!"

"Evet, evet, ama şimdi yatağa gitmelisin. Git!" Edgar hıçkırıklar boğazına takılmasına rağmen, kızarmadan Baron'a ve annesine el uzatma başarısı gösterebilmesine şaşırıp kalmıştı. Baron'un bir süre elini dostça sıkmış olması onun gergin yüzünü gülümsetmeyi başarmıştı.

Ama süratle kapıya koşmalıydı, yoksa yanaklarından dökülen yaşları göreceklerdi.

Filler

Anne uzun süre aşağıda Baron'la birlikte masada kaldı, ama onlar artık fillerden ve avlardan bahsetmiyorlardı. Ufaklık ayrıldığından beri hafif boğucu bir hava, hızla yükselen utangaçlık, konuşmaya hâkim olunca, salona gidip bir köşeye

[5] Kendine gel Edgar! (Fran. çev. notu.)

oturmuşlardı. Baron her zamankinden daha çok göz kamaştırırken, birkaç kadeh şampanyayla kolayca ateş basan bayanın konuşması tehlikeli bir hâl almaya başlamıştı. Gerçekte Baron'a hoş bir tip denilemezdi, sadece gençti ve kısa kesilmiş saçları ve koyu esmer bebek yüzüyle çok erkeksi görünüyor, canlı küstah tavırlarıyla da insanı büyülüyordu. Bayan onun yakında olmasına seviniyor ve artık onun bakışlarından korkmuyordu. Baron'un konuşmasına yavaş yavaş kadını şaşırtan bir cüret sızmış, vücudunu saran bir şey, bir dokunuş yerini kanın hızla yanaklara kadar aktığı inanılmaz bir arzuya bırakmıştı. Neyse ki Baron'un hafifçe, zorlanmadan, delikanlıca gülüşüyle bütün bu küçük ihtiraslar hafifçe kızdıran çocukça şakalara dönüşmüştü. Bazen kadın, bir kelimeyi sert bir şekilde reddetmek zorunda kalmış olması, işin doğası gereği küçük şehvet duygularıyla sonuna kadar beklemeyi daha da cazipleştiriyordu. Bu cesur oyun bayanı büyülemişti, hatta sonunda onu taklit etmeye çalışarak küçük, çırpınan vaat dolu bakışlar, kelimeler ve hareketlerle erkeğe teslimiyet göstermiş, hatta onu yanaşmasına, sesinin yakınlığına, bazen onun ısıtan nefesine ve omuz silkmesine sabırla katlanmıştı. Bütün oyuncular gibi zamanı unutmuş bu sıcak konuşmanın içinde kendini kaybetmişti. Gece yarısı salon kararmaya başlayınca ürkerek yerinden sıçradı.

İlk andaki korkusuna itaat ederek hemen fırlayıp kalkmış, bir anda nasıl bir pervasızlıkla böyle bir şeye cesaret ettiğine şaşmıştı. Yoksa ona bu ateşli oyunlar hiç yabancı değildi, ama şu anda hırslanan içgüdüsü bu oyunun ne kadar ciddi olmaya başladığını ona hissettirmişti. Sağanak yağışla kendisinin daha fazla güvende olmadığını, içinde bir şeyler kaymaya başladığını ve korkuyla bir sarmalın içinde döndüğünü anlamıştı. Kafasındaki her şey korkunun, şarabın ve sıcak konuşmanın etkisiyle bir girdaba kapılmıştı, üzerine çöken aptal anlamsız bir korku, hani şu, hayatta böyle tehlikeli anlarda birkaç kere tadılan korku, onu hiç bu kadar sersemletmemişti ve güçlü olmamıştı. "İyi

geceler, iyi geceler. Sabah erken görüşmek üzere."; diyerek telaşla ve kaçmak istemişti. Kaçmak onun için, hiç bu dakikanın ve içindeki yeni tuhaf bir güvensizliğin getirdiği tehlike kadar gerekli olmamıştı. Ama Baron veda için uzatılan eli zarif bir şekilde tutmuş ve öpmüştü, sadece bir seferlik vazifeşinaslıkla yapmamıştı bunu, kadın hafif bir ürperti ile elinin üzerindeki kaba kılları hissedinceye kadar dört-beş kere ince parmak uçlarından bileklerine kadar titreyerek dudaklarını gezdirmişti. Sıcak yürek burkan bir duygu oradan kanla bütün vücuda yayılmış, korku duygusunun yakıcılığı zirveye çıkmış, tehditkâr bir şekilde şakaklarına çakılmıştı, başı yanıp tutuşuyordu, korku, artık bütün vücudunu titreten korku bayanın elini hızla çekmesine sebep olmuştu.

"Kalsaydınız.", diye fısıldamıştı Baron. Ama o, korkusunu ve telaşını göz önüne serdiği beceriksizliği ile süratle kaçtı. Diğerinin istediği kalp çarpıntısı artık içindeydi ve yüreğindeki karışıklığı hissetmekteydi. İç karartan ve yakan bir korku onu yakalamıştı, adam arkasından onu takip etmeyi ve ona sarılmayı arzu etmesine rağmen işin baharındayken bunu yapamadığı için üzüntü duymuştu. Bu saatte kadının her zaman ondan son anda kurtulmak için çabaladığı kaçamak ve tahrik eden flört değil de, yıllardır bilinçsizce özlem duyduğu yakın soluğunu şehvetle sevdiği büyük ve tehlikeli macera yaşanmış olabilseydi keşke. Baron onun peşinden koşmak için en elverişli zamanda yakalamasından gururluydu. Bu kadını şarap içtiği zayıf bir anda zorla elde etmeyi başaracağından çok emindi, ama centilmen oyuncu gibi tam bir adanmışlık ve savaş daha cazip gelmekteydi ona. Bayan'ın titrediğini gören Baron sıcak zehrin onun damarlarından aktığını anlamıştı.

Yukarıda merdivenlerde dikilip kalan Bayan, elini nefes nefese kalan kalbine bastırmış, bir saniye dinlenmek zorunda kalsa da sinirleri buna izin vermemişti. Derin bir nefes alıp biraz sakinledi, bir tehlikeyi atlatmış olmak, yarım esef etmek de-

mekti, ancak her şey karmakarışıktı, kandaki karışıklıksa hafif bir baş dönmesi olarak devam ediyordu. Sarhoş gibi yarı kısık gözlerle ağır ağır kapıya kadar yürümüş, nefesi açılmıştı, o anda kapının soğuk mandalını yakalamış ve kendini nihayet emniyette hissetmişti!

Yavaşça odanın kapısına eğilmesiyle geri çekilmesi bir oldu. Karanlık odada herhangi bir şey geriye doğru hareket etmişti. Uyarılan sinirleri şiddetle titredi, yardım çağırmak üzereyken içeriden uykulu bir ses yavaşça; "-Sen misin anne?" dedi.

"Tanrı aşkına, orada ne yapıyorsun?", diye soran anne büzülmüş bir vaziyette Edgar'ın yattığı ve uykusundan acele ile kendini toparladığı divana çöktü. Aklına ilk gelen şey çocuğun hastalanmış olması veya yardıma ihtiyaç duymuş olmasıydı.

Ama Edgar, uykulu uykulu hafif bir serzenişle: "Saatlerce seni bekledim, sonra uyuya kalmışım." dedi.

"Niye ki?"

"Filler yüzünden."

"Hangi filler ?"

O an aklı başına geldi. Çocuğa bugünkü av ve maceralar hakkında konuşulan her şeyi anlatacağına söz vermişti. Bu saf, çocuksu oğlan, sessizce odalarına sokulup annesinden emin bir şekilde onun gelmesini beklemiş, sonra da uyuyakalmıştı. Anne hiç olmadığı kadar kızmıştı. Ya da aslında kendi kendine öfke hissediyordu, suçluluk ve utançtan hafif bir hırıltıyla, haykırarak "Yaramaz velet, yatağa git hemen!" diye bağırmıştı çocuğa. Edgar şaşkınlıkla ona karşı geldi. Neden ona karşı böyle öfkeli idi? Bir şey yapmamıştı ki. Ama bu şaşkınlık gerilimi daha da arttırmıştı. "Hemen odana git!" diye bağırdı daha da öfkelenerek, oğluna haksızlık yaptığını hissettiği için. Edgar bir söz söylemeden gitti. Aslında korkunç yorgundu ve ağır basan uykunun mahmurluğu ile annesinin sözünü tutmamasına, ona karşı herhangi bir sebeple kötü davranmasını umursamadı. İs-

yan da etmedi. İçinde yorgunluktan her şey körelmişti, sonra da burada yukarıda uyanık kalmak yerine uyuduğu için kendine çok kızdı. "Tıpkı, küçük bir çocuk gibi.", diyerek kendi kendine öfkelendi, tekrar uykuya yenik düşmeden evvel.

Çünkü dünden beri kendi çocukluğundan nefret ediyordu.

Sataşmalar

Baron iyi uyuyamamıştı. Yarım bırakılmış bir maceradan sonra yatağa gitmek her zaman tehlikeliydi: Boğucu bir rüyanın tadını kaçırdığı, her anı zorlukla geçmiş bir gece onu pişmanlığa sürüklemişti. Sabahleyin uykulu ve canı sıkkın bir halde aşağıya inerken, delikanlı saklandığı yerden fırlayıp coşkulu bir şekilde kollarıyla ona sarılmış ve onu binlerce soru ile sıkmaya başlamıştı. Çocuk büyük arkadaşını annesiyle paylaşmak zorunda olmadan tekrar bir dakika kendisine ait olduğu için mutluydu. Zira her şeyi annesine değil, sadece ona anlatmalıydı, söz vermesine rağmen harika şeylerden hiç bahsetmemiş olduğu için, onu soru bombardımanına tutmuştu. Keyifsizliğini kötü bir şekilde gizleyen tatsız ürküntüleri, yüzlerce çocukça sataşma ile örtmeye çalışıyordu. Ayrıca bu sorulara sevgisini coşkuyla kanıtlamaya çalışması, aşırı mutluluğunu, uzun süre aramış olmasını, sabahın erken saatlerinden beri yalnız beklemiş olmasını da karıştırmıştı.

Çocuğun bu sonsuz yol bekleyişleri, soruların çocukça saçmalıkları, her zamanki işe yaramayan tutkusu onu sıkmaya başlayınca, Baron'un verdiği cevaplar da hırçınlaşmıştı Bir gün önce ve bir gün sonra on iki yaşında bir çocukla serserilik etmekten ve onun saçmalıklarıyla gevezelik etmekten yorulmuştu. Artık ona düşen, demiri tavında döverek, problem olan çocuğun istenilmeyen varlığını ortadan kaldırıp anneyi yalnız yakalamaktı. Çok sadık arkadaştan kurtulmayı bir süreliğine imkânsız gördüğü için, gösterdiği şefkatin daha özensiz olması gerektiğini düşündü ama bunu nasıl yapacağını bilmiyordu. Buna rağmen, bir deneme yapmaya değerdi. Annesiyle gezmeye gitmek için

anlaştıkları saat 10.00'a kadar, oğlanın telaşlı gevezeliklerine, kendisi hakkında dikkatsizce gelişigüzel şakımalarına izin verdi ve ona hakaret ediyor olmamak için, gazetenin sayfalarını da çevirirken bile onunla konuşmaya çalıştı. Nihayet yelkovan dikey durduğunda, birdenbire hatırlamış gibi Edgar'dan kendisi için diğer otele gidip kuzeninin gelip gelmediğini sorması için bir ricada bulundu.

Bu yüreği temiz çocuk, çok mutlu olmuştu, sonunda arkadaşı için bir şey yapabilecek, elçi olmaktan gurur duyacaktı, hemen fırlayıp atıldı, insanların şaşkın bakışları arasında, kendisine güvenildiğinde ne kadar çevik olduğunu göstermek düşüncesiyle yolu hızla geçti. Ama bahsedilen Kont'a orada rastlamamıştı, kendisine saatin söylenmemiş olduğunu fark edince fırtına gibi bir koşuyla geri gitti, ama Baron salonda yoktu. Odasının kapısını vurdu- boşuna! Huzursuzca bütün odaları koşarak dolaştı, müzik odası ve kahve içilen salonu, heyecanla bir bilgi alabilme umuduyla annesine koştu: O da gitmişti. Nihayet kuşkuyla kapıcıya sorduğunda; birkaç dakika önce her ikisinin birlikte dışarı çıktığını öğrendi büyük bir şaşkınlıkla.

Edgar sabırla beklemeye başladı. Saflığından hiçbir kötülük aklına gelmiyordu. Baron'un ondan alacağı bilgiye ihtiyacı olduğuna göre kısa bir süre önce buradan ayrılmış olmalılardı. Ama saatler geçtikçe huzursuzluk içini sarmaya başlamıştı. Aslında günlerdir, bu yabancı, baştan çıkaran insan, onun saf küçük hayatına karıştığından beri, çocuk bütün gün gergin, telaşlı ve şaşkındı. Çocukların hepsinde olduğu gibi her tutku, onların narin yapısını, yumuşak balmumundaki iz gibi damgalıyordu. Kirpiklerin sinirli titremeleri tekrar başlamıştı ve daha solgun görünüyordu. Edgar bekledi, bekledi, sabırla önce çılgınca heyecanlanmış ve sonra da dokunsan ağlayacak noktasına gelmişti, ama içine bir vesvese düşmemişti henüz. Bu harika arkadaşa olan körü körüne inancı, ona bir yanlış anlama olduğunu düşündürüyor ve gizli bir korku içini burkuyordu, ya görevini yanlış anladıysa...

Ama ne garip ki, o an için olan, ikisinin nihayet geri döndükten sonra dikildikleri yerde ateşli konuşmalar yapmaları ve hiçbir şaşkınlık göstermemeleriydi. Garip bir şekilde onun yokluğunu hissetmemiş gibiydiler: "Seninle yolda karşılaşırız ümidiyle bu tarafa doğru geldik.", demişti Baron, görevi konusunda bir şey sormaya gerek bile duymamıştı. Çocuk, kendisini boşu boşuna aramış olabilecekleri endişesiyle çok korktuğu için yemin etmeye başlamıştı; Hochstrasse yolunda dümdüz koşmuştu, onların hangi yönde gittiklerini bilseydi keşke, o anda annesi bir anda kesti. "Pekâlâ, pekâlâ! Çocuklar çok konuşmamalı."

Edgar öfkeden kıpkırmızı oldu. Bu annesinin onu arkadaşının gözünde küçük düşürmek için, ikinci ayaklar altına alınma denemesiydi. Annesi neden her zaman bunu yapıyor, onu bir çocuk olarak sunmaya çalışıyordu, –o bundan emindi– daha büyümemiş miydi? Açıkça annesi onun yeni arkadaşını kıskanıyor ve onu kendi üzerine çekmeye çalışıyordu. Evet, kesinlikle bu böyleydi, Baron'u bilerek yanlış yola yönlendiriyordu. Ama annesinin kendisine kötü davranmasına müsaade etmeyecekti, bunu annesi görmeliydi. Karşı çıkmak isteğiyle Edgar bugün masada annesine tek bir söz bile söylememeye, sadece arkadaşıyla konuşmaya karar vermişti.

En azından beklentisini ortaya dökmüştü, ama isyanının fark edilmemiş olması ona acı vermişti. Evet, hatta dün beraberliklerinin merkezinde olan onu görmemiş gibiydiler! Her ikisi konuşarak zaman geçiriyorlar, sanki o masanın altına düşmüş gibi birlikte şakalaşıp gülüyorlardı. Kan tepesine çıkmıştı, boğazı düğümlendi, boğuluyor gibi oldu. Sakince oturup annesinin, sevdiği tek insan olan arkadaşını ondan uzaklaştırmak için neler yaptığını izlemekten ve kendisini savunmak için susmaktan başka ne yapabilirdi ki? Ona düşen ayağa kalkıp iki yumruğuyla masaya vurmak olmalıydı. Belki bu şekilde onlar onun farkına varabilirlerdi. Ama o kendini tutmuş, çatalı bıçağı bırakıp bir lokma bile yememişti. Bu inatçı perhizi uzun süre

fark etmeseler de, en son harekette annenin dikkatini çekince kendini iyi hissedip hissetmediğini sorduğunda. "İğrenç" diye düşünmüştü, -her zaman sadece hasta olup olmadığımı düşünür, onu başka bir şey ilgilendirmez zaten.- Kısaca canının istemediği cevabını verince annesi memnun olmuştu. Kendisiyle ilgili hiçbir şey, hiçbir şey onun nazarıdikkatini çekmezdi zaten. Baron'sa onu unutmuş gibiydi, en azından bir laf bile atmamıştı. Gözlerindeki sıcaklık giderek daha da arttı, çocukça bir kurnazlıkla, yanaklarından akan gözyaşları ve dudaklarındaki tuzlu ıslaklığı kimse görmeden hızla peçeteyi kaldırıp yüzünü kapattı. Yemek sona erdiğinde içi rahatlamıştı.

Akşam yemeği esnasında annesinin Maria-Schutz'a birlikte bir araba yolculuğu önermesi, Edgar'a dişlerinin arasından çıkan bir tıslama gibi gelmişti. Annesi onu arkadaşıyla bir dakika bile yalnız bırakmak istemiyordu. Ama kini, annesinin ayağa kalktığında ona: "Edgar derslerini unutacaksın, bu arada odada kalıp derslerini tekrarlamalısın!", demesiyle daha da artmış tekrar küçük yumruklar sıkılmıştı. Her zaman arkadaşının önünde onu aşağılıyor alenen bir çocuk olduğunu ve okula gitmek zorunda olduğunu ve yetişkinler arasında sabırlı olması gerektiğini hatırlatıyordu. Ama bu sefer niyeti çok şeffaftı. Hiçbir cevap vermemiş, sadece duraksamadan arkasına dönmüştü.

"Ahaa, gene kırıldı", demişti annesi gülümseyerek, sonra da Barona dönüp: "Bir saat çalışmak istese kötü bir şey mi olurdu?" diye sormuştu.

Ve o anda –Çocuk kalbinde bir soğukluk ve bir taşlaşma oldu– kendisine arkadaşım diyen ve Külkedisi gibi evde oturmak zorunda kalmış biri diye alay eden Baron: "Öyle tabii, bir ya da iki saatin hiçbir zararı olmaz gerçekten.", diyebilmişti ancak.

Bu bir ittifak mıydı? Gerçekten her ikisi kendisine karşı birleşmiş miydi? Çocuğun bakışları öfkeyle yanıyordu. "Babam bana burada ders çalışmamı yasakladı, o burada dinlenmemi istiyor." Hastalığını tüm gururuyla öne çıkarmış, çaresiz kalınca

da içinden gelen bir tehdit gibi babasının otoritesine sarılmıştı. Ve en dikkat çekeni ise: Bu sözün her ikisinde de hoşnutsuzluk uyandırmasıydı. Anne bakışlarını kaçırıp, sinirle parmaklarıyla masaya vurmaya başlamış, aralarında utandırıcı bir suskunluk olmuştu. "Ne söylüyorsun, Edi.", demişti Baron nihayet zorlama bir gülümsemeyle. "Sınava girmek durumunda değilim, çoktan hepsinden çaktım."

Ama Edgar şakaya gülmemiş, aksine, içine kadar nüfuz etmek isteyen, ona sınayan, özlem dolu ısrarlı bir şekilde bakmıştı. Neler oluyordu? Aralarında bir şeyler değişmişti ve çocuk nedenini bilmiyordu. Huzursuzca gözlerini gezdirdi. Kalbinde küçük, telaşlı bir çekiç vurmaya başlamıştı: İlk şüphenin tohumlarıydı bu.

Yakan Sır

"O'nu böyle değiştiren neydi?", diye düşünüyordu, sarsılarak yol alan arabada karşılarında oturan çocuk. "Neden bana karşı eskisi gibi değiller? Annem ona baktığımda neden bakışlarını kaçıyor? Baron neden her zaman bana bir şaka yapmak arayışında ve soytarıyı oynuyor? Her ikisi de benimle neden dün ve evvelsi gün gibi konuşmuyor? Sanki bana başka gözle bakıyorlarmış gibiler. Annenin dudakları bugün kırmızı, ruj sürmüş olmalı. Daha önce ruj sürdüğünü hiç görmemiştim. Her huzursuz olduğunda yaptığı gibi alnını kırıştırıp kendi kendine düşünmeye devam etti, ben ona hiçbir şey yapmadım, canını sıkacak bir söz söylemedim. Hayır, sebep ben olamam, yalnızca onlar birbirlerine karşı öncekinden farklılar. Sanki söylemeye cesaret edemedikleri aptalca bir şey yapmış gibiler. Dünkü gibi gevezelik etmiyorlar, gülmüyorlar da, mahcuplar, bir şey saklıyorlar. Aralarında açık etmek istemedikleri bir sır var. İşin aslını gün yüzüne çıkarmaya değecek bir sır. Bunu biliyorum ben, yüzüme kapıyı kapatmalarıyla, kitaplardaki konuşmalarla ve operadaki erkekler ve kadınların açılmış kollarla şarkı söyleye-

rek, birbirlerini kucaklamaları ve itmeleriyle aynı şey olmalıydı. Babamın dayanamayıp geri gönderdiği Fransızca öğretmenimle yaşadıklarına benzer şeyler. Bütün bunlar hissettiğim ama nasıl olduğunu bilmediğim şeylerle bağıntılı olmalı. Oh bilmeli, mutlaka bilmiş olmalı, yakaladığı bu sırrı, bütün kapıları açan bu anahtarı, daha fazla uzatmadan ve aldatılmadan, her şeyin ondan saklandığı ve belli edilmediği çocuk olmayı daha fazla sürdürmemeli, büyümeliydi. Ya şimdi ya da hiçbir zaman! Bu korkunç sırrı ellerinden zorla almalıydım. Alnında neredeyse on iki yaşındaki çelimsiz çocuğu yaşlı gösterecek derinlikte çizgiler oluşturacak kadar, ciddiyetle kendi kendine, etraftaki halka halka yayılarak doğayı kuşatan renkliliği ile manzaraya, çam ormanlarının tertemiz yeşiline, dağlara, geç gelen baharın hoş parlaklığındaki vadilere hiç bakmadan düşünüyordu. Arabanın arkasında oturan her ikisine, sıcak bakışlarla onların gözlerinin ışıldayan derinliklerindeki sırrı oltayla çekip çıkaracakmışçasına odaklanmış sadece bakıyordu. Hiçbir şey tutkulu bir şüpheden daha fazla aklı zorlayamaz, hiçbir şey karanlığa koşan birinin bıraktığı izden daha fazla olgunlaşmamış bir aklın bütün gücünü sergileyemezdi. Evet, ara sıra tek bir incecik kapı, gerçek denen dünyadan çocukları ayırsa da tesadüfi bir rüzgârın esintisi bu kapıyı uçururdu..

Edgar bir ara adı konmamış büyük sırrı anlamaya hiç olmadığı kadar yakın olduğunu hissetmişti, gerçi hâlâ kapalı ve çözülemez gibi olsa da çözüm yakındı çok yakın. Bu duygu onu heyecanlandırmış ve ona bu ani, ağırbaşlı ciddiyeti kazandırmıştı. Bilinçsiz bir şekilde çocukluğunun kenarında olduğunu seziyordu..

Buna karşın diğer ikisi, delikanlıdan geldiğini sezmeden önlerindeki boğucu direnci hissediyorlardı. Arabadaki üçlü kendilerini sıkışmış ve etkisizleştirilmiş hissediyorlardı. Karşılarındaki kor ateşte titreyerek yanan kapkara iki göz her ikisini engelliyor, kesinlikle konuşmaya, bakışmaya cesaret edemiyor-

lardı. Önceki basit ortalıktan bahseden konuşmalara da artık geri dönüş yoktu, çoktan sıcacık güvenilirliğin tonuna, gizli dokunuşların yaltaklanan iffetsizliğinde titreyen tehlikeli kelimeler sokulmuştu. Konuşmaları daima boşluklara ve tıkanıklıklara çarpıyor, bir an duruyor, devam etmek isteniyor ama sürekli çocuğun inatçı suskunluğunda tökezliyordu.

Özellikle anne için onun ısıran suskunluğu bir yüktü. Yan taraftan onu dikkatlice izliyordu ve birdenbire çocuğun dudakları büzülüp, eşinin hiddetlendiği zaman yüzünü ekşittiği gibi, suratını asınca irkildi. Gizli bir macera yaşamak üzere olduğu şu an, eşini hatırlamış olmak düşüncesi çok rahatsız ediciydi. Çocuk ona; on, on iki santim karşısında kapkara bakan gözleri ve belirsiz bir küstahlığın arkasında pusuya yatmış bir hayalet gibi, vicdanının bekçisi gibi görünmüş, arabanın sıkışıklığında ortamı daha da dayanılmaz yapmıştı. O anda aniden Edgar bakışlarını kaldırıp bir saniye baktığında, ikisi de hayatlarında ilk defa gözetleniyor oldukları hissine kapılarak anında bakışlarını indirmişlerdi. Şimdiye kadar birbirlerine körü körüne inanan anne ile çocuğun arası, birdenbire başka bir hâl almıştı. Yaşamlarında ilk defa gözlemeye, her ikisinin kaderi birbirinden ayrılmaya, ikisi de henüz itiraf etmeye cesaret edemeyecekleri kadar yeni olsa da birbirlerine gizli bir kin duymaya başlamışlardı.

Atlar otelin önünde durduğunda her üçü de rahat nefes almışlardı. Başarısız bir gezi olduğunu hepsi hissetse de, kimse bir şey söylemeye cesaret etmemişti. Önce Edgar fırlayıp atlamış, annesi başı ağrıdığı için özür dileyip telaşla yukarı çıkmıştı. Yorgundu ve dinlenmek istiyordu. Edgar ve Baron geride kalmışlardı. Baron faytoncuya ödemesini yapıp saate bakmış ve oğlana bakmadan nazik, uzun sırtıyla, önünden geçip salona gitmişti. Oysa çocuk bu hafif ritmik sallanan gidişe onu taklit etmeye çalışacak kadar hayrandı. O geçip gitmiş, sadece geçip gitmişti. Açıkça oğlanı unutmuş ve arabacının yanında, atların yanında onunla hiç alakası yokmuş gibi bırakmıştı.

Edgar'ın içinde bir şey ikiye bölünmüştü, bir yan onu gelip geçici olarak görüyor, diğer yanı her şeye rağmen onu ilahi bir şekilde seviyordu. Öyle omuzuna dokunmadan, hiçbir söz söylemeden, suçunun farkına varmadan, önünden geçip gidince çaresizlik kalbini kırmıştı. Büyük bir çabayla koruduğu itidali yıkılmış, vakarın suni olarak şişirilen yükü dar omuzlarından kaymış, yeniden dünkü ve önceki gibi küçük, aciz bir çocuk gibi görülmesi, iradesine rağmen onu yıkmıştı. Çabuk, titreyen adımlarla merdivenden çıkmak isteyen Baron'un arkasından gidip yoluna çıktı ve bastırdığı, zor tuttuğu gözyaşları ile:

"Bana özen göstermemeniz için size ne yaptım? Niçin bu sıralar devamlı benimlesiniz? Ve annemle? Beni sürekli neden göndermek istiyorsunuz? Ben size yük müyüm veya size bir şey mi yaptım?", diye sordu.

Baron irkilerek yerinden sıçramıştı ama şaşırdığını belli eden yumuşak bir sesle yemin ederek bu saf oğlanın içini rahatlatmayı bilmişti: "Edi, sen delisin! Bugün keyfim yerinde değil. Ve sen gerçekten değer verdiğim sevgili bir delikanlısın." Bunu söylerken becerikli bir şekilde perçemini ileri geri sallamıştı, ama bu büyük nemli yalvaran çocuk gözlerine bakmak zorunda olmamak için de yüzü yarım dönüktü. Oynanan komedi utandırıcı olmaya başlamıştı. Aslında bu çocuğun sevgisiyle bu şekilde küstahça oynadığı için utanıyor ve bu ince gizli hıçkırıklarla sarsılan ses ona acı veriyordu. "Şimdi yukarı git, Edi, göreceksin bu akşam tekrar hoş vakit geçireceğiz.", dedi onu yatıştırarak.

"Ama annemin beni hemen yukarı göndermesine müsaade etmeyeceksiniz, değil mi?"

"Hayır, hayır, Edi, buna izin vermem." Gülümsedi Baron. "Sen şimdi yukarı çık, ben akşam yemeği için giyinmeliyim."

Edgar o an için mutlu oradan ayrılmıştı, ama kalbindeki çekiç yeniden vurmaya başlamıştı gene. Dünden beri daha çok yaşlanmış, yabancı bir misafir, bir güvensizlik, artık onun çocukça bağrına oturmuştu.

Beklemedeydi. Gerçekten renkleri ortaya çıkaran bir deneme yaşanıyordu. Birlikte masada oturmuşlar ve saat dokuz olmuş annesi onu yatağa göndermemişti, ama gene de huzursuzdu. Neden bu kadar uzun süre kalmasına izin vermişti? Yoksa her şey doğru muydu? Baron sonunda arzusunu ve konuşmayı annesine açıklamış mıydı? Her şeyiyle ona güvenen kalbiyle, bugün onun peşine düşmüş olmasının yakan pişmanlığı birdenbire üzerine çökmüştü. Saat onda annesi birdenbire kalkıp Baronla vedalaştı. Ne gariptir ki bu erken veda için Baron hiç de şaşırmış görünmüyor, başka seferlerde olduğu gibi onu alıkoymaya çalışmıyordu. Çocuğun bağrındaki tokmak daha hızla vurmaya başlamıştı.

Sadece acımasız bir denemeydi. Baron duygusuz bir şekilde kalkmış ve itiraz etmeden annesini kapıya kadar takip etmişti. Ama kapıda ansızın gözlerinde şimşekler çakmış ve aynı anda annesinin başının üzerinden Baron'a gönderdiği gülümseyen bakışı yakalamıştı, bir anlaşmanın bakışı, herhangi bir sırrın bakışıydı bu. Böylece Baron ona ihanet etmiş oluyordu. Erken kalkış bu yüzdendi: Sabahleyin yoluna çıkmamasını garantilemek için, bu gün kesinlikle uyutulmuş olmalıydı.

"Sefil." diye mırıldandı.

"Ne diyorsun? ", diye sordu anne.

"Hiçbir şey", çıktı dişlerinin arasından. Onun da artık bir sırrı vardı. Adı kindi, hem de her ikisine karşı sınırsız bir kin.

Susmak

Edgar'ın huzursuzluğu gelip geçmişti. Nihayet temiz, net bir duygunun keyfini çıkarıyordu: Kin ve açık bir düşmanlıktı bu duygu. Artık kesinlikle onların yolunda olduğundan emindi bu yüzden de kendisi için birlikte olmak zalim karmaşık bir tutku olmuştu. Annesini rahatsız etme, yalnızca düşmanlığının yoğunlaştırdığı tüm gücüyle tehdit etme düşüncesi ona zevk veriyordu. Dişlerini önce Baron'a göstermiş, sabahları aşağıya

gelince, önünden geçerken samimi bir şekilde "Günaydın Edi," diye selam verince; Edgar oturduğu koltukta bakışlarını kaldırmadan homurdanmış, sert bir "Günaydın" ile ona geri dönmüştü. "Annen aşağıda mı?" Edgar gazeteye bakarak "Bilmiyorum."

Baron fazla uzatmamış kısa kesmişti. Birdenbire ne olmuştu böyle? "Kötü uyudun öyle mi Edi, yoksa başka bir şey mi oldu?" Bir şaka her zamanki gibi engelleri aşmakta yardımcı olabilirdi. Ama Edgar bu sefer onu horlayarak kayıp giden bir "Hayır" ile karşılık vermiş ve gazetedeki son olaylara dalmıştı. Baron; "Aptal Oğlan" diye mırıldanmıştı kendi kendine ve omzunu silkip yürümeye devam etmişti sonra. Düşmanlık böylece açıklanmıştı.

Annesine karşı da soğuk bir nezaket içinde olan Edgar, onun kendisini tenis kortuna göndermek için yaptığı beceriksizce bir girişimini sakince reddetmişti. Gülümsemenin sardığı dudakları acıyla hafifçe kıvrılarak daha fazla kandırılmaya izin vermeyeceğini gösteriyordu. Sahte bir dostlukla "Sizinle gezmeye gelmeyi tercih ederim anne.", diyerek onun gözlerine bakmıştı. Cevap anne için açıkça rahatsız ediciydi. Tereddüt ederek bir şey arıyormuş gibi yapmış, nihayet kararlı bir şekilde "Burada beni bekle!", diyerek kahvaltı etmek için gitmişti.

Edgar beklemedeydi. Ancak itimatsızlığı da hâlâ canlıydı. Huzursuz bir içgüdü ikisinin gizli düşmanca maksadını kelimeler arasında ortaya çıkarıyordu. Duyduğu kuşkunun ara sıra ona verdiği garip öngörüyle, Edgar verilen talimata göre salonda beklemek yerine, caddede sadece ana kapıyı değil bütün girişleri gözetleyebileceği bir noktada gözcülük etmeyi tercih etmişti. İçinden bir düzenbazlık olduğunu sezmişti, ama onlar kendisinden kaçamayacaklardı. Caddede Kızılderili kitaplarından öğrendiği gibi, bir odun yığınının arkasına gizlendi. Yarım saat sonra annesini gerçekten yan kapıdan çıkarken gördüğünde keyifle güldü, elinde bir demet muhteşem gül vardı, arkasından da hain Baron geliyordu.

Her ikisi de çok mutluydular. Artık içleri rahattı, ondan kaçmış olmak, sırlarıyla yalnız kalmak? Konuşurken gülüyorlardı ve ormana gitmek üzere aşağıya doğru yola koyuldular. Artık o an gelmişti. Edgar rahat bir şekilde ortada dolanıyormuş ta bir tesadüf onu buraya getirmiş gibi odun yığınının arkasından fırladı. Çok çok rahat bir şekilde onlara doğru gitmiş, kendini zamanın akışına bırakmıştı ve onlara yaptığı sürprizin keyfini çıkarmak için çok çok zamanı vardı. Her ikisi de ziyadesiyle şaşkındılar ve telaşla birbirleriyle bakıştılar. Yavaşça, oynanan oyunun net bir şekilde ortaya çıkmış olması çocuğun işini kolaylaştırmıştı ve alaycı bakışlarına aldırmamışlardı. "Ahh Edi sen burada mısın, seni içerde aradık.", diyebilmişti annesi. – Ne kadar küstahça yalan söylüyor diye düşündü çocuk. Ama dudakları kaskatıydı. Nefretinin sırrını dişlerinin arkasında saklıyordu.

Her üçü tereddüt içinde dikildiler. Biri diğerlerinden gelecek fırsatı kolluyordu. "O zaman biz gidelim.", demişti tevekkül göstererek, öfkelenmiş Bayan ve öfkesini açığa vuran burun deliklerinin titremeye başlamasıyla güzel güllerden birinin yapraklarını yolup atmıştı. Edgar kendisini ilgilendiren bir şey yok gibi onlar gidinceye kadar dikilip beklemiş, maviliklere bakmış, sonra onları takip etmek için yola koyulmuştu. Baron bir denemeye daha girişip, "Bugün tenis turnuvası var, sen hiç gördün mü?", diye laf attığında Edgar yalnızca cevap vermeden aşağılayarak bakmıştı ona, dudaklarını ıslık çalmak ister gibi büzerek. Bu ondan bir işaretti. Parlayan dişleri kinini işaret etmekteydi.

Çocuğun istenmeyen varlığı her ikisinin üzerine de bir kâbus gibi çökmüştü. Mahkûmlar gözcünün arkasından gizlice sıkılmış yumruklarla öylece gidiyorlardı. Çocuk aslında hiçbir şey yapmamasına rağmen, her dakika inatçı gözyaşlarıyla ıslanmış olan gözetleyen bakışları ve bütün yakınlaşma çabalarını boşa çıkaran somurtkanlığıyla ortamı geriyordu. "Önden git.", deyivermişti bir anda öfkelenen anne, sürekli kulak kabartmasından huzursuz olarak. "Devamlı ayaklarımın altında dolanma, bu beni kızdı-

rıyor!" Edgar itaat etmişti, ama birkaç adım sonra, onlar geride kaldıklarında, siyah kaniş köpeği gibi şeytanca etrafı gözleyen ve kaçınılmaz bir şekilde içine düştüklerini hissettikleri kinin bu ateşli gücüne kapılmış bakışlarıyla, dikilip onları beklemişti.

Onun öfkeli suskunluğu bir asit gibi ikilinin keyifli ruh hallerini yakıyor, bakışları dudaklarından çıkan konuşmaları zehirliyordu. Baron öfkeyle bu kadının gene elinden kayıp gideceği endişesiyle ortamı gerecek tek bir kelime etmeye cesaret edemiyor, zahmetle körüklenen ihtirası şimdi tekrar bu can sıkıcı iğrenç çocuğun korkusuyla iyice soğuyordu. Her konuşmaya başladıklarında konuşmaları kesiliyordu. Sonunda üçü yolda suskun bir şekilde yavaş yavaş yürüdüler, sadece ağaçların fısıldayarak birbirlerine çarpmalarını ve kendi gönülsüz adımlarının sesini duyuyorlardı. Çocuk konuşmalarını boğmuştu.

Artık üçü de yürek yakan düşmanlığın içine düşmüşlerdi. İhanete uğramış olan çocuk, göz ardı edilen varlığı karşısında onların öfkelerini nasıl çaresizce bastırdıklarını hissediyordu. Alaylı bir şekilde göz kırpan bakışlarla ara sıra Baron'un hiddetli yüzünü tarıyordu. Dişlerinin arasında küfürlerin gıcırdayışını ve onları kusmamak için kendini tutmak zorunda kalışını görüyor, aynı zamanda annesinin artan öfkesini şeytanca bir zevkle fark ediyor, her ikisinin ona saldırmak, yoldan atmak veya zararsız hale getirmek için canı yürekten bir bahane aradıklarını hissediyordu. Ama o bu fırsatı onlara vermemiş, kinini saatlerce tartmıştı ve hiçbir zayıflık göstermemişti.

"Geri dönüyoruz!", demişti anne birdenbire. Daha fazla dayanamayacağını, bir şey yapmak zorunda olduğunu, en azından bu işkence altında feryat etmek ihtiyacını hissetmiş olmalıydı. "Ne yazık", dedi sakince Edgar, "Güzeldi."

Her ikisi de çocuğun onlarla alay ettiğini fark etmişler ama hiçbir şey söylemeye cesaret edememişlerdi, bu despot iki günde harika bir şekilde kendine hâkim olmayı öğrenmişti. Yüzündeki hiçbir ifade acıtan ironiyi açığa vurmuyordu. Hiç konuşmadan

uzun yoldan odaya dönmüşler, içlerindeki gerginlik odada yalnız kaldıklarında daha da alevlenmişti. Edgar annesinin öfkeyle şemsiyesini ve eldivenlerini atmasından sinirlerinin kabardığını ve boşalmak isteyişini hemen anlamıştı, ama o bir patlama istiyordu, kasıtlı olarak onu tahrik etmek için odada kalmıştı. Anne bir an yürüyor, sonra oturuyor, parmaklarıyla masaya vuruyor, sonra tekrar fırlayıp kalkıyordu. "Ne kadar dağınıksın, ortalarda ne kadar pis dolaşıyorsun! İnsanların önünde ne ayıp, bu yaşında utanmıyor musun?" Çocuk bir söz söylemeden oradan ayrılıp saçını taramaya başlamıştı. Bu suskunluk, dudaklarını alayla titreten bu inatçı suskunluk anneyi daha da kudurtuyordu. Anne keşke onu dövebilseydi, en çok istediği buydu şu anda. "Odana git", diye bağırması onun varlığına katlanamamasındandı. Edgar gülmüş ve gitmişti.

Her ikisi de onun önünde nasıl da titriyorlar, Baron ve annesi, birlikte oldukları her saat öncesi acımasızca sert bakışların kendilerini sarmasından nasıl da korkuyorlardı. Kendilerini ne kadar huzursuz hissederlerse, bakışlar o kadar çok keyifle parıldıyor, o kadar çok meydan okuyarak seviniyordu. Edgar şimdi çaresiz bir şekilde çocukluğunun tamamen hayvanca zulmünün altında eziliyor, Baron, oğlanı her zaman kandırabileceğini umduğu ve sadece hedefine kilitlendiği için öfkesine gem vurabiliyordu. Ama giderek hâkimiyetini kaybeden anne için, Edgar'a bağırabilmek ona kolay geliyordu. "Çatalla oynama.", diye terslemişti onu annesi. "Sen cahil bir veletsin, hâlâ yetişkinler arasında oturmayı hak etmiyorsun." Edgar sürekli gülüyor, başını bir tarafa eğip gülüyordu. Bu bağırmaların endişeden geldiğini biliyor ve onları açığa çıkarttığı için gururlanıyordu. Artık bir doktor gibi sakin bakışlara sahipti. Belki onları kızdırmak için daha önceden kötü niyetli olmalıydı, ama kin duyulduğu zaman bu çok çabuk öğreniliyordu. Şimdi sadece susuyordu, suskundu ve sessizliğin baskısı altında yeni bir feryat gelene kadar sürecekti bu suskunluk.

Annesi daha fazla dayanamadı. Yemekten önce ayağa kalktığında ve Edgar yine onları olağan bağlılığıyla takip etmek isteyince aniden içindekini dışarı çıkardı. Bütün saygısını unuttu ve gerçeği tükürdü. Onun sinsi varlığından bezmiş, sinekler tarafından işkence gören atlar gibi şahlanmıştı."-Üç yaşında bir çocuk gibi neden her zaman arkamdan koşup duruyorsun? Seni her zaman yanımda istemiyorum. Çocuklar her zaman yetişkinlerin yanında değildir. Bunun farkına var artık! Bir kere olsun bir saat kendi kendine oyalan. Bir şey oku veya istediğin bir şeyi yap. Beni rahat bırak! Sürekli etrafımda dolanman ve iğrenç huysuzluklarınla beni sinirlendiriyorsun."

Nihayet ona zorla itiraf ettirmişti! Edgar Baron'u ve O'nu utanmış görünce güldü, anne diğer tarafa dönmüş ve huzursuzluğunun bedelini çocuğa ödettiği için kendi kendisine kızarak devam etmek istemişti. Ama Edgar buz gibi soğuk: "Babam sadece ortalıkta dolaşmamı istemiyor, bana senin yanında dikkatli olmam için söz verdirdi." dedi. "Baba" kelimesinin her ikisinin üzerinde felç etkisi yaptığını fark ettiği için vurgulamıştı bunu. Böylelikle babasını da bir şekilde bu sıcak sırra karıştırmış oluyordu. Baba her ikisinin üzerinde kendisinin bilmediği bir güce sahip olmalıydı, zira adı söylendiğinde her ikisinde korku ve huzursuzluğun arttığı görülüyordu. Bu sefer de onlar hiçbir karşılıkta bulunmadılar. Silahlarını saklamışlardı. Anne öne geçti, Baron da onunla birlikteydi. Onların arkasından da Edgar gelmekteydi, ama bir hizmetçi gibi ezik değil, haşin, sert ve bir gözetmen gibi ödün vermez bir şekilde. Görünmeden onları sarsan ve kırılmayan zincirleri şakırdatıyordu. Duyduğu kin onun çocukça kuvvetini çelikleştirmiş, O, cahil çocuk; gizem her ikisinin ellerini bağlayınca daha da kuvvetlenmişti.

Yalancı

Ama zaman sıkıştırıyordu. Baron'un sadece birkaç günü daha kalmıştı ve bundan faydalanmak istiyorlardı. Sinirli çocu-

ğun inatçılığına karşı direnç göstermeleri gerektiğini hissediyorlardı ve beyhude yere son kez en alçakça bir çıkış yoluna sarıldılar: Kaçmak, onun zulmünden bir veya iki saatliğine kaçmak.

"Bu mektupları tavsiye edilen postaneye ver!", demişti annesi Edgar'a. Onlar salondayken, Baron dışarıda bir faytoncuyla konuşuyordu.

Şüpheyle Edgar her iki mektubu postaya vermeyi üstlenmişti. Bir hizmetlinin daha önceden annesine bir bilgiyi iletmiş olduğunu da gözden kaçırmamıştı. En sonunda annesi ve Baron ona karşı ortak bir şey mi hazırlıyorlardı ki?

Tereddüt içindeydi. "-Beni nerede bekleyeceksin?"

"-Burada"

"Kesin"

"Evet"

"Ayrılma sakın! Dönünceye kadar beni salonda beklersin?" Annesiyle üstünlük duygusuyla emir verir gibi konuşmuştu. Evvelsi günden beri her şey çok değişmişti zira.

Sonra elinde iki mektupla giderken kapıda Baron'la çarpıştı. İki günden beri ilk defa ona hitap ediyordu.

"İki mektubu postaya vereceğim. Annem beni dönünceye kadar bekleyecek. Lütfen daha erken ayrılmayınız."

Baron acele ile basıp geçti. "Evet, evet, bekleriz."

Edgar fırtına gibi postaneye koştu. Beklemek zorunda idi. Önündeki bayın bir düzine sorusu vardı. Nihayet görevin sorumluluğundan kurtulup, hemen son derece hızla geri geldi, ama annesiyle Baron'un faytonla ayrıldığını görmek ve buna katlanmak için bu kadar acele gelmişti.

Öfkeden kaskatı olmuştu. Tenezzül etseydi neredeyse arkalarından taş atacaktı. Anlaşılan ondan kaçmışlardı, ama bir adi, alçak bir yalancı gibi! Annesinin yalan söylediğini dünden beri biliyordu. Ama bu kadar utanmaz olabilmesi, net olarak verdi-

ği bir söze saygısızlık etmesi, ona olan son güvenini de yıkmıştı. Artık arkasındaki gerçeği tahmin ettiği sözlerin, sadece şişirilip patlatılan renkli baloncuklar olduğunu gördüğünden beri hayatı hiç anlamıyordu. Ama yetişkin insanları, bir çocuğu kandırmak, bir suçlu gibi gizlice sıvışmak için harekete geçiren şey, korkunç sırla ilgili bir şey olmalıydı. Okuduğu kitaplarda para kazanmak, güçlü veya kral olmak için insanları öldürüyorlar ya da kandırıyorlardı. Ama buradaki sebep neydi? Bu ikisi ne istiyorlardı? Ondan neden saklanıyorlardı? Altına gizlenmek için neden yüzlerce yalan arıyorlardı? Beyni duracaktı. Bu sırrın çocukluğun kendi çabalarıyla kaldırmak zorunda olduğu engeli olduğunu, hüzünlü bir şekilde hissediyordu, yetişkin olmak, nihayet, nihayet bir erkek olmak anlamındaydı bu. Ohh yakalamalıydı. Ama artık net bir şekilde düşünemiyordu. Onların kendisinden kaçmalarının öfkesi, yakıyor ve onun net görüşünü dumana boğuyordu.

Dışarı ormana koştu, şu anda onu henüz hiç kimsenin görmediği karanlıklar kurtarabilirdi ve sıcak gözyaşları sel gibi akıyordu.

"Yalancılar, köpekler, üçkâğıtçı, adi herifler" – Bu kelimeleri bağırarak söylemeseydi boğulacaktı. Hiddet, sabırsızlık, kızgınlık, merak, çaresizlik ve son günlerdeki ihanet, çocukça savaşta, yetişkinliğin hezeyanında baskı altında kalmış olmak, şimdi göğüsten fışkırıyor ve gözyaşı olup akıyordu. Çocukluğunun son ağlamasıydı, en ilkel son ağlamaydı, son defa kendini kadınsı gözyaşlarının isteklerine feda etmişti. Bir saat bilinçsiz bir öfkeyle her şeyi içinden çıkarana kadar ağladı, güven, sevgi, inanç, saygı - bütün çocukluğunu her şeyi .

Daha sonra otele dönen delikanlı başka biri olmuştu. Buz gibiydi ve artık önceden düşünüp hareket ediyordu. Her şeyden önce odasına gitmiş, ikisine gözyaşlarını görmek zaferini tattırmamak için dikkatlice elini yüzünü yıkamıştı. Artık hesaplaşma için hazırdı. Herhangi bir huzursuzluk yaşamadan sabırla bekledi.

İki kaçağın arabası dışarıda durduğunda salon oldukça kalabalıktı. Birkaç beyefendi satranç oynuyor, diğerleri gazetelerini okuyor, kadınlar da gevezelik ediyorlardı. Aralarında da hareketsiz, biraz solgun titreyen bakışlarla bir çocuk oturmaktaydı. Annesi ve Baron kapıya geldiklerinde, onu aniden görünce biraz utanıp, hazırladıkları bahaneleri kekelemek istediklerinde dimdik karşılarında sakince durup, meydan okuyarak: "Bay Baron size bir şey söylemek istiyorum.", dediğinde;

Baron bir şekilde suçüstü yakalandığı için huzursuz olmuştu. "-Evet, evet, daha sonra, hemen!"

Ama Edgar sesini yükseltti ve açık ve sert herkesin duyabileceği şekilde: "Ama ben şimdi sizinle konuşmak istiyorum. Alçakça davrandınız. Göz göre göre bana yalan söylediniz. Siz annemin beni beklediğini biliyordunuz ve siz..."

"Edgar!" diye bağırınca bütün bakışları kendisinin üzerinde toplayan anne üzerine çullanmıştı.

Ama artık çocuk feryat ediyordu, annesinin sözlerini boğmak istediğini görünce de birdenbire daha da tiz bir sesle : "Ben bir kez daha bütün insanların önünde size söylüyorum. Rezilce yalan söylediniz ve bu adilik, bu acımasızlık."

Baron sapsarı kalakalmıştı, insanlar gözlerini onlara dikmişlerdi, birkaçı gülüyordu.

Anne heyecanla titreyen çocuğu yakalamış. "Hemen odana gel, ya da seni burada bütün insanların önünde döveyim.", diyerek boğuk bir sesle kekeliyordu.

Ancak Edgar tekrar sakinleşmiş olmasına rağmen, bu kadar hırslı olmak onu üzmüştü. Baron'a soğuk bir şekilde meydan okumak istemiş, ama öfke arzusunu bastırmıştı, doğruyu söylemek gerekirse yaptığından mutluda olmuştu. Sakin, kin duymadan merdivene yöneldi.

"Affedersiniz, Bay Baron, onun cahilliğine verin. Siz biliyorsunuz işte, sinirli bir çocuk.", çepeçevre gözlerini ona diken

insanların haince bakışlarından şaşırmış, kem küm etmekteydi hâlâ anne. Dünyada hiçbir şey skandaldan daha kötü olamazdı ve o kendine hâkim olmak zorunda olduğunu biliyordu. Hemen kaçmak yerine ilk olarak kapıcıya giderek mektupları ve diğer buna benzer şeyleri sormuş, sonra hiçbir şey olmamış gibi yukarı kadar, arkasında fısıltılı söyleşilerden ve bastırılmış gülüşmelerden oluşan bir iz bırakarak azametle çıkmıştı.

Yolda adımları yavaşladı. Her zaman ciddi durumlar karşısında çaresiz olur ve gerçekte çatışmadan korkardı. Suçlu olduğunu inkâr edemiyordu, dahası çocuğun bakışları da korkutuyordu onu, kendisini felç eden ve güvensiz yapan bu yeni, yabancı o kadar da garip bakışlar. Korkuyla yumuşak davranmaya karar vermişti. Bir savaş içindeydi ve bu hiddetli çocuğun artık daha kuvvetli olduğunu biliyordu.

Sessizce kapıyı açtı. Oğlan orada sessiz ve soğuk oturuyordu. Ona bakan gözlerde hiçbir korku yoktu, merakını hiç açık etmiyordu, kendinden de çok emin görünüyordu.

"Edgar", mümkün olduğunca annesi başlamıştı, "Aklında ne var? Senden utandım. Nasıl bu kadar terbiyesiz olabiliyorsun, bir çocuk, bir yetişkine bunu nasıl yapar? Derhal Bay Baron'dan özür dileyeceksin."

Edgar pencereden dışarı bakmaktaydı. Bu "Hayır" tabiri caizse ağaçlara doğru söylenmişti.

Çocuğun kendine olan güveni artık annede hoşnutsuzluk uyandırmaya başlamıştı.

"Edgar, sana ne oluyor? Bu sen misin? Yoksa bir başkası mı? Seni artık tanıyamıyorum. Kendisiyle konuşulabilen akıllı uslu bir çocuktun. Birdenbire içine şeytan girmiş gibi davranmaya başladın. Baron'a neden böyle davranıyorsun? Onunla çok severek arkadaş oldun. O da sana karşı her zaman sevgi dolu."

"Evet, ama bu seni tanımak istediği içindi."

Anne huzursuz oldu. "Saçma! Böyle bir şeyi nasıl aklına getirip düşünebilirsin?

Aynı anda çocuk sıçrayıp kalkmıştı.

"O bir yalancı, ikiyüzlü bir insan. Yaptığı her şeyde bir hesap ve domuzluk var. Seni tanımak istiyordu, bana dostça yaklaşması ve bana bir köpek vereceği sözünü vermesi hep bu yüzden. Sana ne söz verdi ve neden sana karşı bu kadar dostça, belli ki senden de bir şey isteyecek anne, bu kesin. Yoksa bu kadar nazik ve samimi olmazdı. Kötü bir insan o. Yalan söylüyor. Onun ne kadar ikiyüzlü olduğunu görsen. Ohh ondan nefret ediyorum, bu acımasız yalancı, bu hinoğlu hin..."

"Ama Edgar, böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirsin?" Çok şaşkındı ve nasıl cevap vereceğini bilmiyordu. İçinde çocuğa hak veren bir his uyanmıştı.

"Evet, o bir alçak, bu düşüncemden beni vazgeçirtemezler. Bunu sen kendin de görmelisin. Benden niye korkuyor ki? Benden neden saklanıyor ki? Onun içini görebildiğim, alçaklığını tanıdığım için!"

"Böyle bir şey nasıl söylenilebilir, böyle bir şey nasıl söylenilebilir." Beyni kurumuştu sadece dudakları cansız bir şekilde sürekli her iki cümleyi tekrar tekrar kekeliyordu. Aniden dehşetli bir şekilde korkmaya başlamıştı, ama gerçekte Baron'dan mı yoksa çocuktan mı korktuğunu bilmiyordu.

Edgar uyarısının etkili olduğunu görmüştü. Ve anneyi kendi tarafına çekmek, kinin ve ona karşı düşmanlığın keyfini yaşama isteği ona cazip gelmişti. Yavaşça annesine doğru yürüyüp, onu kucakladı, heyecanlı pohpohlayan bir sesle;

"Anne", dedi, "Sen kendin onun güzel hiçbir şey istemediğinin farkına varmalısın. Seni çok değiştirdi. Değişen sensin, ben değil. Sadece sana yalnız sahip olabilmek için seni bana karşı kışkırttı. Kesinlikle seni kandırmak istiyor. Sana ne söz verdi bilmiyorum ama eminim ki sözünü tutmayacak. Kendini ondan korumalısın. Kim birisini kandırıyorsa, başkalarını da kandırır. O güvenilmemesi gereken kötü bit insan."

Bu ses, yumuşak ve neredeyse gözyaşı doluydu, sanki yüreğinden geliyor gibiydi. Kadının içinde dünden beri, ona ısrarla tekrarlayarak aynı şeyi söyleyen bir tedirginlik belirmişti. Ama kendi çocuğuna hak vermeye utanıyordu. İfadenin sertliğinin verdiği mahcubiyet duygusundan kendini ne kadar kurtarabilirdi ki? Anne gerilip kalmıştı.

"Çocuklar böyle şeyleri anlamaz. Sen bu tür şeylere hiç karışmadın. Terbiyeli davranmalısın, hepsi bu kadar."

Edgar'ın yüzü buz gibi donup kalmış, "-Nasıl böyle konuşuyorsun", diyebilmişti sertçe, "Ben seni uyardım."

"-O zaman özür dilemek istemiyor musun?"

"-Hayır"

İnatlaşarak dikilmişlerdi. Anne otoritesinin söz konusu olduğunu hissetti.

"O zaman yemeğini burada yukarıda yiyeceksin. Yalnız. Ve özür dileyene kadar masamıza gelmeyeceksin. Sana terbiyeli olmayı öğreteceğim. Sana izin verene kadar odandan kıpırdamayacaksın. Anladın mı?"

Edgar gülümsedi. Bu haince gülümseme dudaklarında daha da çoğalmış gibiydi. İçinden kendi kendine karşı öfkeliydi. Kalbinin ondan kaçmasına izin vermesi ne kadar da aptalcaydı ya annesi, yalancı kadını, hâlâ onu uyarmak istiyordu.

Anne ona bir kere daha bakmadan acele ile dışarı çıkmıştı. Bu keskin gözlerden korkuyordu zira. Çocuk onu huzursuz etmişti, gözlerini açıp ona bilmek ve duymak istemediklerini söylediğinden beri farkındaydı bunun. Çocuk kılığına bürünmüş birinin, kendi çocuğunuz olarak etrafta dolanıp sizi uyarmasını, alay etmesini, bir iç sesi, vicdanı açığa çıkartmayı başardığını görmek korkutucuydu. Şimdiye kadar bu çocuk onun hayatında yanındaydı, bir süs, bir oyuncak, sevilecek ve güvenilecek herhangi bir şey, bazen de belki bir yük, ama daima onunla aynı kulvarda aynı tempoda koşan bir şeydi. İlk defa olarak bugün

kendini yenilemiş ve isteklerine karşı gelmişti. Kin gibi bir şey de artık çocuğun hafızasında yer alıyordu.

Ama buna rağmen: Şu anda biraz yorgun merdivenden kayarken, kendi bağrında çocukça bir ses çınlıyordu. "Ondan kendini korumalısın." Uyarı susturulamıyordu. Yolun devamında bir ayna karşısında parlayınca, sorgulayarak kendi içine bakmış, dudaklarında hafif bir gülümseme belirip tehlikeli kelimeler gibi yuvarlanana kadar derin derin bakmıştı. İçindeki ses hâlâ çınlıyordu: Omuzlarını kaldırıp, bütün görünmeyen endişeleri silkip artıktan sonra aynaya ışıltıyla bakıp elbisesini yukarı çekti ve son altın sikkesini masanın üstünde tıklatarak yuvarlatan oyuncunun kararlı jestiyle aşağıya gitti.

Ay Işığındaki İzler

Oda hapsindeki Edgar'a yemek getiren garsonun kapıyı kapatıp arkasından da kilidin tıkırtısının duyulmasıyla çocuk öfkeyle fırlayıp ayağa kalkmıştı: Onun azgın bir hayvan gibi kapatılması resmen annesinin bir emriydi. Karanlık onu karar vermeye zorluyordu.

Ben burada kilit altındayken, aşağıda neler oluyordu? İkisi şimdi ne yapmaya çalışıyorlardı? Şu anda orada gizli bir şeyler oluyor ve ben bunu kaçırmak zorunda kalıyorum. Oh, yetişkinler arasında olduğumda her zaman hissettiğim bu sır, onlar geceleri kapıları kapatmadan önce, sessiz konuşmaya daldıklarında görünmeden içeri süzüldüğümde, günlerdir çözümüne daha yaklaştığım, acı veren ve hâlâ kavrayamadığım bu sır! Anlamak için neler yapmadım ki! Bir zamanlar babamın yazı masasından kitapları çalmış ve içlerindeki anlamadığım garip şeyleri okumuştum. Bu sırra ulaşmak için, belki benim, belki diğerlerinin içinde sökülmesi gereken bir mühür olmalıydı. Bunu oda görevlisi kıza sormuştum. Onun kitaplardaki bu yerleri benden açıklamamı istemesi, beni gülmekten öldürmüştü. Çocuk olmak korkunç, tamamen merakla dolu olup da kimseye

Islak giysilerden bir paket gibi bir köşeye atılan durumda olmak canını sıkıyordu. Dikkatlice pencereden aşağı sarktı. Hayır, o değildi, bir oğlan çocuğuna sataşan, cesur yabancı bir kızdı.

O anda, penceresinin yerden çok yüksekte olmadığını fark etmişti. Bunu fark etmesiyle birlikte dışarı atlamak geldi aklına, onların kendilerini güvende zannettikleri şu anda, onlara kulak misafiri olmak ne güzel olurdu. Karar vermesiyle birlikte sevinçten ateşi yükselmişti. Böylece çocukluğun parıldayan büyük sırrı eline geçmiş olurdu. -Dışarı, dışarı- diye içindeki ses titreşiyordu. Tehlike yoktu. İnsanlar gelip geçmiyorlardı ve atladı. Çatırdayan çakıllardan kimsenin işitmediği hafif bir gürültü olmuştu sadece.

Bu iki günde hayatının arzusu için pusuya yatmak ona yardımcı olmuştu. Ve şimdi topuklarının üzerinde ışığın kuvvetli yansımasından dikkatli bir şekilde kaçınarak otelin etrafında sessizce sürünürken, tutkusu hafif bir korku sağanağına karışmıştı. İlk önce, yanağını dikkatlice cama dayayıp yemek salonuna baktı. Onların oturduğu yer boştu. Pencereden pencereye dikizlemeye devam etti. Ara koridorlarda ansızın yollarına çıkabilir diye otelden içeri girmeye cesaret edememişti. Hiçbir yerde yoktular. İki gölge kapının önünde belirdiğinde hâlâ ümitlenmek istemiyordu, geri zıplayıp kendini karanlığa gizledi. – Annesi vazgeçilmez refakatçısı ile birlikte ortaya çıktı. Tam vaktinde gelmişti. Ne konuşuyorlardı? Yavaş konuştukları ve rüzgâr ağaçlarda fazlaca huzursuz gürlediği için bir şey anlamıyordu, aynı anda bir gülme her şeyin üzerini örtmüştü, annesinin sesiydi bu. Daha önce hiç tanımadığı tuhaf bir biçimde keskin, iç gıdıklayıcı ve sinir bozucu ve garipliğiyle onu ürküten bir gülme. Annesi gülüyordu. O halde tehlikeli bir şey olmamalıydı, o halde ondan gizlenen büyük ve güçlü bir şey olamazdı. Edgar biraz hayal kırıklığına uğramıştı.

Ama neden oteli terk ediyorlardı? Geceleyin yalnız nereye gidiyorlardı? Yukarlarda yüksekte rüzgâr muazzam kanatlarıyla amaçsızca dolaşmalıydı, çünkü gökyüzü saf ve ay net bir şekil-

soru soramamak, her zaman büyüklerin önünde sanki aptal ya da faydasız bir şeymiş gibi gülünç olmak. Ama ben öğreneceğim, hissediyorum, yakında bileceğim. Bir kısmı şu an elimde ve hepsine sahip olmadan vazgeçmek istemiyorum.

Birinin gelip gelmediğine kulak kabarttı. Dışarıdaki ağaçlardan hafif bir rüzgâr esiyor, ay ışığının durgun yansıması çalılar arasındaki yüzlerce esnek kıymıkla kırılıyordu.

İkisinin planladığı iyi bir şey olsaydı benden kurtulmak için acımasız yalanlar aramazlardı. Kesinlikle şu an bana gülüyorlardır, nihayet benden kurtuldular lanet olsun, ama son gülen ben olacağım. Burada kapalı kalmak, onlara yapışmak ve her hareketlerine kulak misafiri olmak yerine bir saniye de olsa serbest bırakmak, benim için ne kadar aptalca bir şey.

Biliyorum ki büyükler her zaman dikkatsizdir ve kendilerini bir şekilde açık edeceklerdir. Her zaman, bizim hâlâ küçük olduğumuza, akşamları yatağa gitmek zorunda olduğumuza inanırlar, uyurken kulak kabartılabileceğini, aptalı oynayarak çok akıllı olunabileceğini unutuyorlar. Küçükler, teyzemin bebeği nasıl aldığını, uzun süredir önceden biliyorlar ve onların bunu sanki sürprizmiş gibi karşılamaları da bende şaşkınlık yaratıyor doğrusu. Ama ben biliyordum, çünkü haftalar önce onların uyuduğumu zannettikleri bir akşam konuşurlarken duymuştum. Bu sefer de ben onlara sürpriz yapacağım. Ahh, bu aşağılanma yok mu? Kapının arasından kendilerini güvende zannederken onları gizlice gözetleyebilseydim. Belki de şu an ben zili çalmadan hizmetçi kız gelip ne istediğimi sorar veya gürültü yapmalı, tabakları kırmalıyım. Böylece kapı açılır, dışarı çıkabilir ve onlara kulak misafiri olabilirim. Ama hayır, bunu istemiyorum. Kimse bana ne kadar alçakça davranıldığını görmemeli. Bunun için gurur duyuyorum. Yarın bunu onlara ödetmek istiyorum.

Aşağıdan gelen bir kadın gülüşünün sesi Edgar'ı ürkütmüştü: Bu annesi olmalıydı. Arkalarından anahtar çevrilen çaresizlerle, küçüklerle alay etmek onun için gülme sebebiydi.

de görülürken, şimdi kararmıştı. Görünmez ellerce atılan siyah örtüler, bazen ayı örtüyor ve gece kesinlikle yolu göremeyecek şekilde geçilmez oluyordu, hemen ardından ay kurtulduğunda aydınlık parlıyor, gümüş rengi tabiatın üzerine hafifçe akıyordu. Işık ve gölgeler arasındaki bu oyun, bir kadının çıplaklıkla giyiniklik arasındaki kışkırtıcılığı gibi gizemliydi. Şimdi tabiat elbisesini çıkarmış tekrar saf benliğine dönmüştü: Edgar yolda dolaşan siluetleri çapraz ya da daha ziyade içlerindeki korkuyu bastırmak istercesine birbirlerine yapışık gittiklerinden tek kişi gibi görüyordu. Ama şu anda bu ikisi nereye gidiyorlardı? İçindeki vahşi avcı kendine yol açarken ormanın uğursuz işgüzarlığıyla çamlar inildemekteydi. "–Onları takip etmeliyim", rüzgârın ve ormanın bu karmaşası içinde ayak seslerimi duyamazlar diye düşündü Edgar. Onlar aşağıda geniş aydınlık bir caddede giderlerken, yukarıda çalılıkta bir ağaçtan diğerine atlayıp bir gölgeden diğerine yavaşça ilerliyordu. Onları sert ve acımasız bir şekilde rüzgâra dua ederek takip ediyor ve karşı tarafın sözlerini alıp götürdüğü için de lanet ediyordu. Sadece bir kere konuşmalarını duyabilse sırrı ele geçireceğinden emindi.

İkisi aşağıda hiçbir şey fark etmeden gitmekteydiler. Her şekilde şaşırtan bu gecede yalnız olmaktan çok mutluydular ve büyüyen heyecanları içinde kayboluyorlardı. Hiçbir sezgi onları yukarıdaki birçok kola ayrılmış karanlıkta adım adım takip edildikleri ve iki gözün onları nefretin ve merakın bütün gücüyle sarmış olduğu uyarısını yapmıyordu. Birdenbire durup dikildiler. Edgar da hemen nefesini tuttu ve bir ağaca sarıldı. Bir korku fırtınası sarmıştı onu. Şimdi onlar geri dönüp otele ondan önce giderler ve annesi odasını boş bulursa kendisini nasıl kurtaracaktı? O zaman her şey biterdi ve onun pusuda beklediğini öğrenirlerdi, bu takdirde onların sırrını ortaya çıkarmayı bir daha asla umut edemezdi. Ama her ikisi tereddüt ediyorlardı, açıkça bir fikir ayrılığı içindeydiler. Şansına ay ışığı sayesinde her şeyi görebiliyordu. Baron aşağıdaki vadiye giden karanlık dar bir tali

yolu işaret etti, orada ay ışığı ana caddedeki gibi her yeri tam olarak aydınlatmıyor, damla damla akıyor ve ışıklar çalıların arasından garip bir şekilde sızıyordu. Neden oradan aşağıya gitmek istiyordu ki? Annesinin "Hayır" dediğini duymuş gibi titreyen Edgar'ı diğer tarafı cesaretlendirmişti. Edgar mimiklerinin şeklinden Baron'un ne kadar etkili konuştuğunu fark edebiliyordu. Korku çocuğa musallat olmuştu. Bu insan annesinden ne istiyordu? Neden onu karanlığa sürükleme alçaklığına yelteniyordu. Onun dünyası olan kitaplardaki karanlık suçluların kaçırma ve katletme sahnelerini hatırladı birdenbire. Kesinlikle annesini öldürmek istiyordu, bu yüzden onu uzaklara götürmüş yalnız olarak buraya çekmişti. Yardım için bağırmalı mıydı? Katil! Çağrı gırtlağına bütünüyle oturmuş dudakları kurumuştu ve hiçbir ses dışarı çıkmıyordu. Sinirleri heyecandan gerilmiş, ayakta durmakta zorlanıyordu, korkuyla irkilip bir desteğe sarıldı. – Aynı anda ellerinin altında bir dal çatırdamıştı.

Her ikisi de ürkerek dönmüşler ve gözlerini karanlığa dikmişlerdi. Edgar ağaca dayanıp hareketsiz kalmış, iki yana yapıştırdığı kollarıyla, küçük vücudunu koyu gölgeye saklamıştı. Ölü gibi sessizdi. Buna karşın onlar ürkmüş görünüyorlardı. Annesinin "Geri dönüyoruz", diyen sesini duymuştu. Dudaklarından korku dökülüyordu. Açıkça kendisini huzursuz hisseden Baron bu isteğe uymuştu. Her ikisi yavaşça birbirlerini bağırlarına basmışlar yan yana yürüdüler. Onların içlerindeki ürkeklik Edgar'ın şansı olmuş, dört ayaküstüne düşmüştü iyice aşağıya odunların içine büzülmüştü sonra elleri kanlanmış bir vaziyette süratle ormanın istikametine, oradan da bütün hızıyla nefesi tükenene kadar otele oradan da yukarı koştu. Üstünden kapıyı kilitleyen anahtar şans eseri kapının dışındaydı, anahtarı çevirdi, odaya ve sonra da yatağa atladı. Birkaç dakika dinlenmek zorunda kalmıştı, göğsünde kalbi şiddetle, çan kulesinin tokmağı gibi atıyordu.

Sonra bir cesaretle kalkıp pencereye dayanıp onlar gelene kadar uzun süre bekledi. Çok çok yavaş geliyor olmalılardı.

Dikkatlice gölge bir yerden gözetliyordu. Karşıdan yavaş yavaş gelişlerini gördü, giysilerini aydınlatan ay ışığının yeşil rengiyle hayalet gibi görünüyorlardı. Gerçek bir katil olsun ya da olmasın ve herhangi korkunç bir olayı varlığıyla önlemiş olsun ya da olmasın tatlı bir ürperti sarmıştı içini. Tebeşir beyazlığındaki yüzleri açıkça görüyordu. Annesinin yüzündeki onun bilmediği arzunun bir ifadesiydi, buna karşı Baron sert ve huysuz görünüyordu. Maksadının başarısız olduğu açıkça belli oluyordu.

Artık oldukça yaklaşmışlardı. Hemen hemen otelin önünde bedenleri birbirinden ayrıldı. Aşağıdan yukarıya doğru bakarlar mıydı? Hayır, yukarı hiçbir bakış gitmemişti. –Onlar beni unuttular– diye düşündü delikanlı ilkel bir kırgınlık, gizli bir zaferle, - ama ben sizi değil. Siz herhalde benim uyuduğumu veya dünyada olmadığımı düşünüyorsunuz, ama ben size yanıldığınızı göstereceğim. Her adımda sizi gözetlemek istiyorum, O'na, alçağa, bu korkunç beni uyutmayan sırrı ortaya çıkarana kadar, sizin bağınızı koparana kadar, uyumayacağım.

Yavaşça ikisi de kapıdan içeri girdiler. Biri diğerinin arkasından içeri girdiğinden, bir saniye için düşen siluetler tekrar sarmalanmış, tek bir siyah çizgi olarak aydınlık kapıda gölgeleri kaybolmuştu. Sonra da alan ay ışığında karla kaplı geniş çayırlar gibi tekrar parlak bir halde evin önünde kalmıştı.

Baskın

Korkudan nefesi kesilen Edgar telaşla pencereden geri çekildi. Hayatında benzer gizemlere bu kadar yakın olmamıştı. Heyecanın, gerilim dolu maceraların dünyası, kitaplarındaki şu cinayet ve dolandırıcılığın dünyası masalsı görünümüyle hayallerin, dışılığın, ulaşılmazlığın arkasında acımasızca her zaman oradaydı. Ama şimdi aniden bu acımasız dünyanın içine düşmüş gibiydi ve bütün varlığı hummalı bir şekilde bu akla gelmeyen karşılaşmadan dolayı sarsılıyordu. Onun sakin dünyasına aniden giren bu gizemli insan kimdi? Gerçekten her zaman ıssız bir köşe ara-

yan ve annesini karanlığa sürükleyip götürmek isteyen bir katil miydi? Yaklaşan şey onu korkutuyor, ne yapacağını bilmiyordu. Sabahleyin, babasına yazmak veya telgraf çekmek istediğinden emindi. Ama şu anda olamazdı, bu akşam? Annesi odasında olmak yerine hâlâ bu nefret edilen yabancı adamla beraberdi.

İç ve dış kapı arasındaki kolayca açılıp kapanan duvar kâğıdı ile kaplanmış kapı, bir elbise dolabının içinden daha büyük olmayan dar bir ara bölüme açılıyordu. Bir dakika bile onları yalnız bırakmak istemediği için, avuç içi kadar bu yere koridordan geldiklerini görmek üzere saklandı. Gece yarısı sadece tek bir lambanın aydınlattığı koridor boş ve loştu.

Nihayet –korkunç gergin geçen dakikalardı– temkinli adımların yaklaştığını duyunca dikkatli bir şekilde kulak kabarttı. Birisi odana girmek istediğinde refleks olarak aniden çığlık attıran birinin adımları gibi değil, aksine sürüklenen, tereddüt eden sonsuz zor ve dik bir yolu çıkarken yavaşlayan adımlar, devam eden fısıltılar ve duraklamalarla ilerliyordu. Edgar heyecanla titredi. İkisi de yolun sonuna gelinceye kadar onları izleyebilecek miydi? Fısıltılar uzaklaştı, ama adımlar tereddütlü de olsa yaklaşmaktaydı. Ve Baron'un hiç sevmediği anlamadığı şeyler söyleyen yavaş ve sıcacık sesini duymuştu ve hemen arkasından da annesinin telaşlı direnişini: "Hayır! Bugün olmaz! Hayır."

Onlar yaklaşırken titreyen Edgar her şeyi duymak zorundaydı. Yavaş ta olsa ona doğru atılan her adım içini acıtıyordu. Ona çok çirkin gelen, açgözlülüğünü belli eden bu iğrenç ses! "-O kadar acımasız olmayın. Çok güzel bir akşamdı." Öteki de yine:" -Hayır, yapamam, mümkün değil, beni bırakınız lütfen."

Annesinin sesindeki korku çocuğun yüreğini kaldıracak kadar etkiliydi. Baron annesinden ne istiyordu ki? Annesi de neden korkuyordu? Daha da yaklaşıp büyük bir ihtimalle kapının önüne geldiklerinde çocuk hemen onların arkasında titreyerek bir karış mesafede ince bir kumaş parçasının altında saklanmaktaydı. Sesler nefesleri duyulacak kadar yakındı.

"Geliniz, Mathilde, geliniz!" Annesinin inildeyen sesini duydu, ama şimdi azalan direnciyle ses daha zayıf geliyordu.

Ama o da ne? Karanlıkta ilerleyip gittiler. Annesi odasına girmemiş önünden geçip gitmişti! Adam onu nereye sürüklemişti? Annesi artık neden konuşmuyordu? Baron ağzına bir şey tıkayıp sesini mi kesmişti? Bu düşünceler onu daha da vahşileştirmekteydi. Eli titreyerek kapıyı biraz aralayınca koridorda ikisini de görmüştü. Baron kolunu annesinin kalçasına dolamıştı ve gevşediği belli olan annesini yönlendirmeye devam ediyordu. Kapının önünde durmuştu. –Onu sürükleyip götürmek istiyor-, düşüncesiyle irkildi çocuk, - Şimdi ona kötü bir şey yapacak.-

Sert bir dönüşle kapıyı hızla çarparak kendini dışarıya ikisine doğru atmıştı. Annesi karanlıkta aniden üzerine bir şey düşmüş gibi feryadı basıp baygınlık geçirse de Baron onu güçlükle tutmuş, fakat aynı anda da yüzünde dişlerin etrafındaki dudaklarda küçük zayıf bir yumruk, vücudunu kedi tırmalar gibi bir şey hissetti. Korkarak hızla kaçarken kime karşı koyduğunu bilmeden rastgele yumruğunu sallıyordu.

Çocuk zayıf olduğunun bilincindeydi, ama gene de pes etmemişti. Nihayet, uzun süredir canı gönülden arzu ettiği, açığa çıkan aşka, birikmiş bütün kinini hırsla boşaltacağı an gelmişti. Küçük yumruklarını rastgele çekiç gibi indiriyor, dudaklarını ateşli anlamsız bir hiddetle ısırıyordu. Baron da aynı anda onu tanımış, son günlerde her şeyi zehreden ve oyunu bozan bu gizli ajana karşı nefretle dolmuştu; o da nereye denk gelirse rastgele sallıyordu vuruşlarını. Edgar derin derin inlemiş ama gene de kendini hemen bırakıp yardım çağırmamıştı. Gece yarısı koridorda bir dakika sessizce boğuşmuşlar ve inatlaşmışlardı. Yavaş yavaş büluğa ermemiş bir oğlan çocuğuyla olan savaşın komikliğinin bilincine varan Baron, onu fırlatıp atmak için sıkıca sarmalamıştı, ancak kaslarının gevşediğini ve bir saniye sonra akıbetinin dayak yemek olacağını hisseden çocuk, ensesinden yakalamak isteyen bu güçlü kuvvetli eli yakalayıp ısırdı. Isırılan iradesizce bir çığlık

atıp kurtulmuş ve bir saniye de çocuğun odasına kaçıp kapıyı sürgülemesi için yetmişti.

Bu gece yarısı savaşı sağdan soldan kimse duymadan sadece bir dakika sürmüştü. Her şey sakin, her şey derin uykudaydı. Baron kanayan ellerini mendille temizleyip huzursuzca karanlığa baktı. Sadece yukarda ona alay eder gibi gelen ışığın titremesi dışında onlara kulak kabartan hiç kimse yoktu. – Huzursuz eden son ışıktı bu.

Fırtına

Ertesi sabah korkunun dehşetinden karışmış saçlarıyla uyandığında –Bu tehlikeli kötü bir rüya mıydı?–, diye düşünmüştü Edgar. Zonklayan başı ve aptalca bir şekilde taşlaşmış hissi veren eklemleri ıstırap veriyordu, bir an aşağı baktığında elbise yığınının arasına sıkışıp kaldığını fark etmişti. Sıçrayarak kalkmış, sersem sepelek aynaya baktığında öfkeden çarpılmış solgun yüzünü, alnındaki kırmızı izlerin kabarıklığın görünce ürkerek geri sıçramıştı. Zorlukla düşüncelerini toplamış ve korkuyla gece koridorda yaşanan her şeyi odanın ortasına yığılıp kalışını ve sonra kaçmaya hazır olmak için ateşten titreyerek giyinişini ve kendini yatağa atışını hatırlamıştı. Sonra orada uyuyakalmış olmalıydı, uyuşuk ve puslu bir uykuya dalmış, rüyalarının hepsine geri dönmüştü, farklı olan sadece akan sıcak kanın nemli kokusuydu.

Aşağıda çakılların üzerinde adımlar çatırdayarak gidip geliyor, sesler görünmez kuşlar gibi etrafta uçuşuyordu ve güneş odanın ortasına kadar girmişti. Neredeyse öğlen olmak üzere gibi gelmiş, ama korkarak baktığı saat gece yarısını gösteriyordu, heyecandan dün gece saati kurmayı unutmuştu. Zamanda bir şekilde asılı kalmış gibi duran bu belirsizlik onu huzursuzlaştırmış, gerçekte ne olduğunu bilmediği duygusunu daha artırmıştı. Süratle toparlanmış ve yüreğinde hafif bir suçluluk ve huzursuzlukla aşağı doğru yönelmişti.

Kahvaltı odasında annesi her zamanki masalarında yalnız oturuyordu. Edgar düşmanı orada olmadığı, dün öfkeyle yum-

rukladığı hain yüzünü görmeyeceği için derin bir nefes almıştı. Masaya kendini huzursuz hissederek yaklaştı ve

"Günaydın.", diye selamladı, annesini.

Annesi cevap vermemiş bakışlarını bile kaldırmadan garip bir şekilde gözbebeklerini uzaklara dikmiş manzarayı seyretmeye devam etmişti. Solgun görünüyordu, gözlerinin etrafı hafifçe halkalanmıştı ve burun delikleri heyecanını dışa vuracak şekilde sinirden seğiriyordu. Edgar bu suskunluğun verdiği kafa karışıklığıyla dudaklarını ısırdı. Aslında dün Baron'u ağır şekilde yaralayıp yaralamadığını ve annesinin bu geceki çatışma hakkında tam bir bilgisi olup olmadığını bilmiyordu. Ve bu bilinmezlik altında ezilse de korkudan annesinin kaskatı olmuş yüzüne bakmaya cesaret edemiyor, şu an aşağı bakan gözler, örtülü göz kapaklarının aniden açılıp arkasındaki mahzun bakışların ona yönelmesini ve anlamasını arzu ediyordu. Oldukça sessiz duruyor, gürültü yapmamak için çaba harcıyor, fincanını çok dikkatli bir şekilde kaldırıyor, annesinin gizli öfkesini açığa vurur gibi hiddetli bir şekilde kaşığıyla oynayan parmaklarına yan gözle sinsice bakarak sessizce geriye bırakıyordu. Bir şey olmadan beklemenin bu bunaltıcı duygusuyla on beş dakika oturdu. Hiçbir söz, hiçbir şey onu rahatlatmıyordu. Ve annesinin o orada yokmuş gibi ayağa kalktığı anda ne yapması gerektiğini bilememişti; masada yalnız oturup kalmalı mı yoksa onu takip mi etmeliydi? Sonunda o da ayağa kalkmış, cesaret edip ısrarla onu yok sayan ve onun gizlice izlemesinin ne kadar komik olduğunu hissettiren annesinin peşinden gitmişti. Adımlarını annesi kendisini takip ettiğini anlamayacak şekilde giderek küçülterek peşinden odasına kadar geldiğinde kendisini sıkıca kapatılmış bir kapının önünde bulmuştu.

Olan neydi? Kesinlikle bilmiyordu ve dünkü kendinden emin halinden eser kalmamıştı. Dünkü bu baskın yanlış bir şey mi olmuştu? Onlar ona karşı yeni bir cezanın veya aşağılamanın hazırlığı içinde miydiler? Kendisinin hissettiği gibi bir şey

olmalıydı, çok yakında korkunç bir şey olacakmış gibi geliyordu. Onların arasındaki yaklaşan fırtınanın sıkıntısı, bir şimşek çaktığında boşalmak zorunda olan iki yüklü kutbun elektriksel gerilimiydi sanki. Önsezisinin bu yükü onu, dört yalnız saat odadan odaya, görünmez ağırlığı onun dar çocuk ensesini çökertinceye ve öğlen tamamen burnu yere sürtmüş bir şekilde masaya oturana kadar sürüklemişti.

"Günaydın.", diyebilmişti gene de. Bu suskunluğu bitirmek istiyordu, bu korkunç tehditkâr, üzerinde kara bulutlar gibi dolaşan suskunluğu.

Annesi gene suskun kalmış, gene onu görmeden geçip gitmişti. Edgar artık şimdiye kadar hayatında hiç bilmediği özenle sarmalanmış bir öfkenin karşısında olduğunu korkuyla hissediyordu. Şimdiye kadarki kavgaları, yumuşak bir gülümsemeyle çabucak kaybolan sinirlenmeden daha çok öfke nöbetleriydi. Ama bu sefer, annesinin doğasının en derinlerinden gelen vahşi bir duygu karıştığını hissetmiş ve farkında olmadan oluşan bu güçten ürkmüştü. Güçlükle bir şeyler yemeyi başarabilmişti. Kuruyan boğazına lokmalar dizilmiş boğulacak gibi olmuştu. Annesi ise bütün bunlardan habersizce ayakta dikiliyor zaman zaman geriye dönüp bakıyordu ve: "Edgar yukarı gel, seninle konuşacağım.", dedi.

Sesi pek tehditkâr değildi ama sözleri, Edgar'a aniden buz gibi zinciri boğazına dolamış gibi hissettirecek kadar soğuktu. Meydan okumasına rağmen ezilmişti. Susarak, dayak yemiş bir köpek gibi annesini odasına kadar takip etti.

Annesi birkaç dakika daha suskun kalarak işkenceyi uzattı. Saatin vuruşlarını hissettiği dakikalarda, dışarda bir çocuğun gülüşü ile kendi içindeki çekicin vuruşları birbirine karışırken, annesi yüreğindeki güvensizlik nedeniyle ona bakmadan arkasına dönük konuşabilmişti nihayet.

"Dün senin yaptıkların hakkında çok fazla konuşmak istemiyorum. Duyulmamış bir şeydi. Düşündükçe utanıyorum. So-

nuçlarına katlanacaksın. Yetişkinler arasında yalnız olarak son kalışın olduğunu sana söylüyorum. Babana sana biraz görgü öğrenmen için bir eğitmen tutması veya seni yatılı olarak bir pansiyona vermesi için yazdım. Senin için artık daha fazla üzülemeyeceğim." Edgar başı eğik dinlemişti. Bunun bir tehdidin başlangıcı olduğunu hissediyor, endişe ile esas gelişmeyi bekliyordu.

"Derhal Baron'dan özür dileyeceksin." Edgar sıçrayıp kalkmış ama annesi konuşmasını kesmesine izin vermemişti.

"Baron bugün seyahate çıkıyor, sen ona benim sana yazdıracağım bir mektup yazacaksın."

Edgar gene kıpırdanmıştı, ama annesi taş gibiydi. "İtiraz yok. Kâğıt ve mürekkep burada, buraya otur."

Edgar bakışlarını kaldırıp baktı. Annesinin gözleri inatçı bir kararlılıkla sertleşmişti. Onun bu kadar haşin ve soğuk kanlı olduğunu hiç bilmiyordu. Yüreğini korku sarmıştı, kalemi aldı, ama yüzü neredeyse masaya yapışacaktı.

"Yukarıya tarih yazdın mı? Başlıktan önce bir satır boşluk bırak. Tamam öyle! Çok Sayın Bay Baron! Ünlem işareti. Tekrar bir satır boşluk bırak. Semmering'den ayrıldığınızı şu anda teessürle öğrendim. –Semmering iki "m" ile– Bu yüzden amacımı mektupla size bildirmek zorunda kaldım, yani –bir şey daha hızlı güzel yazılmış olamazdı!– Benim dünkü davranışım için affınızı rica ediyorum. Annemin size söylediği gibi hâlâ ağır bir hastalığın nekahet döneminde ve çok sinirliyim. Sık sık abartılı şeyler görüyor ve sonra pişmanlık duyuyorum..."

Masanın üzerindeki iki büklüm olmuş sırt hızla prangalarından kurtulduğunda Edgar kendi etrafında dönmüştü: Meydan okuması tekrar uyanmıştı. "Bunu yazmıyorum, bu doğru değil!"

"Edgar!"

Annesi sesiyle tehdit ediyordu.

"Bu doğru değil, pişman olacak hiçbir şey yapmadım. Özür dilememi gerektirecek kötü bir şey yapmadım. Sadece sen bağırdığın için yardıma gittim."

Annenin dudakları mosmor oldu, burun kanatları gerildi.

"Yardım mı çağırdım? Sen delisin."

Edgar öfkeyle aniden sıçradı.

"Evet, sen yardım çağırdın, dün gece dışarda koridorda, Baron sana sarıldığında.-Beni bırakınız, beni bırakınız- diye bağırdın. Odadan duyabileceğim kadar yüksek sesle hem de."

"Sen yalan söylüyorsun, ben Baronla burada koridorda değildim. O bana merdivene kadar eşlik etti sadece..."

Edgar'ın bu soğuk yalanla kalbi sıkışmıştı. Ses ona dokununca cam gibi parlayan gözlerle annesine bakakaldı.

"Sen ... değil miydin... Koridordaki? Ve o, seni tutmadı? Güç kullanıp seni sıkıştırmadı mı?" Annesi soğuk kupkuru bir şekilde güldü.

"Sen hayal kurmuşsun."

Bu çocuk için fazla gelmişti. Artık yetişkinlerin yalan söylediklerini, küçük arsız bahaneleri olduğunu, sık ağlarla örülmüş yalanları ve kurnazca ahlâka aykırı davranışları olduğunu artık biliyordu. Ama göz göre göre yapılan bu küstah, soğuk inkârlar onu çok sinirlendirmişti.

"Bu izler de mi hayal ürünü?"

"Kim bilir kimlerle dövüştün. Ama artık seninle tartışmaya girmem için bir sebep yok, sen çok boş kaldın, bu iş bitmiştir. Oraya otur ve yazını yaz!"

Sapsarı olmuştu ve son bir gayretle dengeyi kurmaya çalışmıştı.

Ama Edgar'ın içinden bir şeyler kopmuştu, inanmış olmanın son bir aleviydi bu. Yanan bir kibriti söndürmek gibi öyle kolayca gerçeği ayaklarının altına almak ona göre değildi. Yüreği donmuş, söylediği her şey sivri, sinsice, anlaşılmaz olmuştu.

"Öyle mi, rüya mı gördüm?" Koridordaki olay ve bu izler? Ve dün gece ikinizin ay ışığı altındaki gezintileriniz, onun seni

yolun aşağılarına götürmek istemesi, belki de bu da hayaldi. Benim bir çocuk gibi odada kapalı kaldığıma inanıyor musun? Hayır, senin sandığın kadar aptal değilim. Biliyorum, her şeyi biliyorum.

Gözlerini küstahça annesinin yüzüne dikince gücü yerine gelmişti: Hemen önündeki nefretle yoğrulmuş kendi çocuğunun yüzünü görmek, annenin fırtına gibi öfkesini patlatmıştı.

"İleri, hemen yazını yazacaksın! Yoksa..."

"Yoksa ne... ? Sesi meydan okuyarak daha da küstahlaşmıştı.

"Yoksa seni küçük bir çocuk gibi döverim."

Edgar'ın alaycı bir şekilde gülerek bir adım daha yaklaştığı anda annesinin eli yüzüne gelmişti. Edgar bağırarak kalktı. Ve elleriyle kendini boğan biri gibi olmuştu aniden, kulaklarda boğuk bir kükreme, gözler önünde parlayan kırmızılıklar ve sonrası rastgele atılan yumruklar gelmişti arkadan. Yüzünde yumuşak bir dokunuş hissetmiş sonrasında da bir bağırış...

Bu bağırışın onu kendine getirmesiyle birdenbire kendisini görmüş, annesine vurduğunun bilincine tam anlamıyla varmıştı. Bir korku, utanma ve dehşet sarmıştı benliğini, artık acilen çekip gitme, devam etme ihtiyacını duyuyordu, ama bu bakışlar altında olmamalıydı. Kapıya koşmuş, merdivenlerden aşağı yuvarlanırcasına inip caddeye fırlamış koşmaya devam etmişti. Arkasında kudurmuş bir kalabalık kovalıyor gibi koşarak ilerliyordu...

İlk Kavrayış

Nihayet yolun daha aşağısında dikilip kaldı. Korku ve heyecandan uzuvları tir tir titrediği için bir ağaca sarılmak zorunda kalmıştı, hızla çarpan göğsünden nefes hırlayarak çıkıyordu. Arkasından kendi eyleminin verdiği dehşet de koşmuş, gırtlağına sarılmış ve ateşe atar gibi ileri geri sallamıştı. Şimdi ne yapmalıydı? Nereye kaçmalıydı? Oturduğu evden çeyrek saatlik mesafedeki

ormanın ortasında terk edilmişlik duygusunu yaşıyordu. Her şey yalnız ve çaresiz olduğundan beri daha başka, daha düşmanca, daha nefret dolu görünüyordu. Dün onu kardeşçe saran ağaçlar, ansızın bir tehdit gibi korkutarak sarmışlardı. Ama onun önünde duran bunların ne kadarı daha yabancı ve bilinmez olmalıydı? Bu büyük bilmediği dünyaya karşı yalnız olmak çocuğun başını döndürmüştü. Hayır, dayanamıyordu, yalnız başına dayanamayacaktı. Ama kime kaçmalıydı? Kolayca heyecanlanan, ulaşılmaz babasından onu geri göndereceği için korkuyor, belirsizliğin tehlikeli tuhaflığı içinde geri dönmek istemiyordu; düşünmeden bir yumrukla yere serdiği annesinin yüzüne artık asla bakamazdı. O anda aklına büyükannesi geldi, bu yaşlı, iyi, dost, çocukluğunda onu şımartan, evde haksız yere cezalandırmak istendiğinde her zaman koruyan kadın. İlk öfke geçinceye kadar Baden'de onun yanında saklanmak, ailesine mektup yazıp özür dilemek istiyordu. Bu çeyrek saatte tecrübesizliğiyle dünyada yalnız olduğu düşüncesiyle öylesine burnu sürtülmüştü ki, onu bir yalana inanıp tüm benliğiyle yabancı bir insanın peşinden koşturan aptalca gurura, gururuna lanet ediyordu. Artık önceki uysal, sabırlı, komik abartılarını yeni hissettiği küstahlıkları yapmayan çocuk olmaktan başka bir şey istemiyordu

Ama Baden'e nasıl gidebilirdi? Saatlerce uzaktaki bu köye nasıl varabilirdi? Her zaman yanında taşıdığı küçük deri cüzdanını buldu telaşla. Çok şükür, doğum gününde hediye edilen yeni altın yirmi kron cüzdanda parlıyordu. Harcamaya bir türlü kıyamamıştı. Her gün yerinde durup durmadığını kontrol eder, görünüşünün sefasını çıkarıp kendisini zengin hissederdi, en büyük keyfi de mendili ile minnet dolu nezaket duygusuyla küçük bir güneş gibi ışıldayana kadar parlatmaktı yirmiliği. Ama- ani bir düşünce onu ürküttü.- bu yeterli miydi? Hayatında ne kadar ödeme yapması gerektiğini ya da biletin bir kron mu yoksa yüz kron mu olduğunu düşünmeden trenle ne kadar çok yolculuk yapmıştı. İlk olarak hiç düşünmediği hayatın bir

gerçeği olduğunu, onu saran, kendine has ağırlığı ve değeriyle parmaklarının arasında oynadığı bütün bu şeylere sahip olduğunun farkına varıyordu. Bir saat önce her şeyi bildiğini sanan o, şimdi binlerce gizemi ve soruyu önemsemeden geçiştiriyor ve zavallı bilge yaşamının ilk basamağında onu tökezletmesinden utanıyordu. İstasyona kadar kararsız adımları giderken daha da küçülmüş, umudu tükenmişti. Bu kaçışı kaç kere hayal etmiş, hayatta bir atılım yapmayı, imparator veya kral, asker veya şair olmayı düşünmüştü. Şu an ise çekinerek küçük aydınlık binaya bakıyor ve yirmi kronun onu büyükannesine götürüp götürmeyeceğini düşünüyordu. Raylar uzaktaki köye kadar parlıyordu ve istasyon boş ve terkedilmiş haldeydi. Edgar çekinerek gişeye kadar süzülmüş ve başka kimsenin duymayacağı şekilde fısıldayarak, Baden'e bilet kaça diye sormuştu. Şaşkın bir yüz karanlık gişenin arkasında belirmiş ve gözlüklerin arkasında iki göz bu tereddüt içindeki çocuğa bakıp:

"Bir tam bilet?", demişti.

"Evet" diye kekeleyebilmişti Edgar. Ama gurur olmadan, daha çok korkarak, kaç para olduğunu öğrenmek istercesine.

"Altı kron."

"Lütfen."

Hafifleyerek parlayan çok sevdiği parayı uzattığında paranın çıkardığı sesle Edgar bir kere daha tarifsiz zengin hissetmişti kendisini, o anda elinde sadece özgürlüğünün kefili olan bir parça kahverengi karton ve çantasında gümüşün hafif tınısı vardı.

Edgar hareket planından trenin yirmi dakika içinde istasyonda olacağını öğrendiğinde bir köşeye gidip oturdu. Birkaç insan da peronda işsiz güçsüz ve bir şey düşünmeden duruyordu. Ama onu gören herkes endişeleniyor, bir çocuğun tek başına alnına suçlu damgası vurulmuş ta kaçıyormuş gibi yalnız seyahat etmesine şaşırıyordu. Nihayet uzaklardan treninin uğultusunu ve yaklaştığında kükreyişini duyduğunda derin bir nefes almış-

tı. Tren onu alıp götürecekti. Binerken biletinin üçüncü sınıf olduğunu fark etti, şimdiye kadar her zaman birinci sınıfta yolculuk yapmıştı. Yeniden bir şeylerin değiştiğini gözden kaçırdığı farklılıkların olduğunu sezdi. Önceden olduğu gibi yine diğer insanlarla yan yanaydı. Nasırlaşmış elleri ve kaba sesleriyle bir kaç İtalyan işçi karşısında oturuyor ve sıkılmış kasvetli gözlerle bakıyorlardı. Yolda ağır işte çalışmış olmalıydılar, çünkü onlardan birkaçı yorgundu ve gürültülü trende kirli sert bir oduna yaslanmış açıkağızla uyuyorlardı. Onlar para kazanmak için çalıştılar diye düşündü Edgar, ama kaç saat çalıştıklarını düşünemiyordu; fakat yine paranın her zaman sahip olunmayan, bir şekilde kazanılması gereken bir şey olduğunu da anlamıştı. İlk olarak konforlu bir ortama doğal olarak alışkın olduğunun ve hayatının sağ ve solundaki uçurumların açtığı derin karanlığın bakışlarını hiç çekmediğinin bilincine varmıştı. Bir anda meslekler olduğunu ve hayatının etrafındaki gizemlerin bir araya geldiği kadere dokunacak kadar yakın olduğunu ama buna dikkat etmediğini de anlamıştı. Edgar yalnız olduğu bu bir saatten beri çok şey öğrenmiş, bu pencereli dar kompartımandan özgürce birçok şeyi görmeye başlamıştı. Karanlık korkusunun içinde bir şey yavaşça filizlenmeye başlamıştı, bu şans değil, hayatın renkliliğinin getirdiği bir şaşkınlıktı. Korkaklık ve korkudan kaçtığını her saniye hissediyordu, ama ilk defa olarak doğal olanı yapmış, şimdiye kadar kaçırmış olduğu gerçeklerle bir şeyler yaşamıştı. Belki de ilk defa olarak anne babasına kendisi bir gizem olmuştu. Artık pencereden dışarı başka gözle bakıyordu. İlk defa olarak bütün gerçeği görüyormuş, meselelerin perdesi düşmüş, ona her şeyi, niyetlerin iç yüzünü faaliyetlerin gizli tutulan sinirlere dokunuşunu, gösteriyormuş gibi geliyordu. Evleri rüzgâr alıp götürüyormuş gibi uçarak geçiyorlar ve o, içerde oturan zengin ya da fakir olsun, mutlu veya mutsuz, onun gibi her şeyi bilmek özlemleri olsun veya olmasın, belki de orada kendisi gibi şimdiye kadar sadece nesnelere oynayan çocuklar ol-

sun veya olmasın insanları düşünmek zorunda kalıyordu. Sallanan bayrakları ile yolda duran istasyon görevlileri ilk defa olarak ona hareketli bebekler ve ruhsuz oyuncaklar, rastgele konulmuş şeyler gibi görünmemişler, hayata karşı savaşmanın onun kaderi olduğunu anlamasına yardım etmişlerdi. Tekerlekler giderek daha da hızlanıyor, yuvarlak dönemeçler treni vadiye doğru indiriyor, dağlar daha da gerileyip uzaklaşarak buluşuyordu. Bir kere daha geriye baktığında maviliğin ve gölgelerin onları uzak ve ulaşılamaz yaptığını görmüştü, gökyüzündeki sislerin dağıldığı yerde çocukluğunun kendisini beklediğini hissediyordu.

Şaşırtan Karanlık

Ancak tren Baden İstasyonu'nda durduğunda ışıkların aydınlattığı peronda Edgar tek başınaydı, uzakta yeşil ve kırmızı sinyaller parlıyor, umulmadık bir şekilde bu renkli görünüş ile yaklaşan gecenin verdiği ani bir endişe birleşiyordu. Gün boyu insanlarla çevrili olduğu için kendini güvende hissetmişti, onların arasında dinlenebiliyor, bir banka oturulabiliyor veya dükkânların önünde vitrinlere bakılabiliyordu. Ama insanlar evlerinde herkes kendi yatağında olduğunda, bir sohbetin içinde ve sonra huzurlu bir gecenin koynundayken, kendisinin suçluluk duygusuyla garip bir yalnızlık içinde etrafta dolaşmak zorunda olmasına nasıl dayanabilirdi. Oh, sadece az bir zaman sonra kendisinin üzerinde de bir çatı olacak, bir an bile açık yabancı gökyüzünün altında olmayacaktı, onun açık olan yegâne duygusu buydu.

Herkesçe bilinen yoldan, büyükannesinin oturduğu villaya gelinceye kadar sağa sola bakmadan hızla gitti. Villa güzel geniş bir caddede bulunmasına rağmen, sarmaşık ve asmalarla örülmüş bir bahçenin arkasında olduğu için onu gözlerden saklıyordu, yeşil bir bulutun arkasında aydınlık, beyaz, babadan kalma dost sıcaklığında bir evdi. Edgar bir yabancı gibi parmaklıkların arkasından içeriyi gözetledi. İçerde hiçbir hare-

ket yoktu, pencereler de kapalıydı, belli ki herkes misafirlerle bahçedeydi. Bir gariplik sezince soğuk mandala dokunmuş ve aniden iki saatten beri çok kolay, çok doğal bulduğu şey ona imkânsız gibi gelmişti. Nasıl içeri girebilir, onları nasıl selamlar, karşılaşacağı soru ve cevaplara nasıl dayanabilirdi? Gizlice annesinden kaçmak zorunda kaldığını söylediği zaman onların ilk andaki bakışlarına nasıl tahammül edecekti? Kendisinin bile hâlâ kavrayamadığı olayın çirkinliğini nasıl açıklayabilecekti? Artık içinde bir kapı oluşmuştu. Ansızın aptalca bir korku sardı yüreğini, biri gelsin istiyordu ve nereye gittiğini bilmeden koşmaya devam etti.

Gezinti yapılan parkın önünde, kimsenin olmadığını tahmin ettiği bir karanlık gördüğünde durdu. Orada belki de bir yere oturabilir ve nihayet, nihayet sakince düşünebilirdi, rahatlamalı ve kederli halinden kurtulmalıydı, çekinerek içeri girdi. Önde birkaç sokak lambası yanıyor ve taze yapraklar hayranlık duyulan şeffaf yeşilin ihtişamını yansıtıyordu. Geri gitmeye devam ederken tepeden inmek zorunda kalmıştı, her şey erken bir bahar gecesinin şaşırtan karanlığında yegâne, puslu, siyah kaynayan kitle gibi duruyordu. Edgar usulca sokak lambalarının ışığı altında gevezelik eden veya oturmuş bir şeyler okuyan birkaç insanın yanından geçip gitmişti. Yalnız olmak istiyordu. Ancak yukarıda ışıksız koridorların gölgeli karanlığında da sakinlik yoktu. Burada her şey; aynı zamanda huzursuzca uyuyan tabiattan, hayvanlardan ve insanlardan bir şekilde çıkmayı arzu eden şehvetli, inleyen, korkuyla iç çeken çınlamaların, fısıltıyla bastırılan seslerin, uzaktaki adımların ayak sürtmelerinin eğilip bükülen yaprakların arasına rüzgârın nefesiyle karışmış olan mırıltılar ve hafif fısıltılarla dolmuştu. Tehlikeli, bastırılmış, gizlenmiş ve korkutan muamma dolu bir huzursuzluk nefes alıyordu, ormandaki belki de sadece ilkbaharla bağıntısı olan bir çeşit yeraltı karmaşası, çaresiz çocuğu, garip bir şekilde korkutuyordu.

Bu dipsiz karanlığın içinde bankta iyice büzülüp küçücük olmuş, evde ne anlatacağını düşünmeye çalışıyordu. Lâkin düşünceler onları kavrayamadan kayıp gitmiş, kendi iradesine karşı sadece karanlığın gizemli seslerinin boğuk uğultularına kulak kabartmak zorunda kalmıştı. Bu karanlık ne kadar korkunç, ne kadar kafa karıştıran, ne kadar güzel bir şekilde gizem doluydu! Hayvanlar veya insanlar ya da rüzgârın tüyler ürperten eli miydi bütün bu gürültü patırtıyı, bu uğultuyu ve cazibeyi birbiriyle kenetleyen? Kulak kabartıp dinledi. Huzursuzca ağaçları yalayan rüzgârdı bu, ancak –şimdi bunu açıkça görüyordu– insanlara da aşağıdaki aydınlık şehirden yukarı gelen ve muammalı varlıklarıyla karanlığa can veren sarmaş dolaş olmuş çiftlere de kulak veriyordu. Ne istiyorlardı? Kavrayamıyordu? Hiçbir ses duymadığına göre birbirleriyle konuşmuyorlardı sadece ayak seslerinin kumlardaki huzursuz gıcırtısı duyuluyor ve orada burada, ağaçsız yerlerde figürlerini kaçışan gölgeler gibi süzülüp geçerlerken görüyordu ve figürler her zaman annesi ve Baron'u gördüğü zamanki gibi birbirinin içine geçmiş gibiydiler. O halde bu büyük, kıvılcımlar saçan, alına yazılmış sır burada olmalıydı. Ayak seslerinin daha da yaklaştığını ve kısık sesli bir gülme duyduğunda benliğini korku sarmıştı. Yaklaşmakta olanlar onu burada bulmak istiyor olabilirlerdi, kendisini karanlığın içinde iyice sakladı. Aşılmaz karanlıkta yolu el yordamıyla bulup yukarı çıkan ikili onu görmemişlerdi. Yiyip içip gittiler, diye Edgar'ın rahat bir nefes aldığı anda adımları aniden tam oturduğu bankın önünde duraksamışlardı. Yüzlerini birbirlerine bastırdılar, Edgar açıkça göremiyordu, sadece kadının ağzından inilti gibi bir şey çıktığını, adamın sıcak, çılgınca kelimeler kekelediğini duymuş ve boğucu bir önsezi sıcak bir ürpertiyle korkusunu yenmişti. Bir dakika öylece kalmışlar, tekrar yürümeye devam ettiklerinde adımlarının altındaki çakıllar çatırdıyordu ve ardından karanlıkta uzaklaşarak gözden kaybolmuşlardı.

Edgar'ın ürpermesiyle kanın damarlarına eskisinden daha sıcak geri gelmesi bir olmuştu. Birdenbire bu çıldırtan karanlıkta dayanılmaz şekilde kendisini yalnız hissetmiş, her şeye gücü yeten ona herhangi bir dost sesine, bir kucaklaşmaya, aydınlık bir odaya, sevdiği insanlara olan ihtiyacını hissettirmişti. Bu karışık gecenin umutsuz karanlıkları içine çökmüş ve göğsünü paramparça etmiş gibiydi.

Sıçrayıp kalktı. Sadece evde, herhangi bir yerdeki evde olmak, fakir, aydınlık odada, bir şekilde insanlarla birlikte olmak istiyordu. Ona ne olabilirdi ki? Onu dövebilirler, küfredebilirlerdi, bu karanlığı ve yalnızlık korkusunu hissettiğinden beri hiçbir şeyden korkmuyordu artık.

Farkında olmadan bu duyguyla ilerlemiş ve birdenbire soğuk mandalını yeniden tuttuğu villanın önünde bulmuştu kendisini. Pencerelerin yeşil ışıklarla nasıl aydınlanıp pırıl pırıl parladığını, bu parlak camın arkasındaki insanlarıyla birlikte güvenilen mekânın içini gördü düşüncelerinde. Böylesi yakın olmak ona, kendisini seven insanlara yakın olduğunu bilmenin, rahatlatan ilk duygusunu yaşamak şansını vermişti. Şayet hâlâ içinde bir tereddüt duyarsa, sadece bu önsezinin keyfini yüreğinde çıkarmak için olurdu ancak.

O anda arkasında şaşkınlık içindeki kulakları tırmalayan bir ses çınlamıştı:

"Edgar, işte o burada!"

Büyükannesinin hizmetçisi onu görmüş hemen üzerine atlayıp ona sarılmıştı. İçerden kapılar ardına kadar açılmış, bir köpek havlayarak sıçrayıp üzerine atlamıştı, insanlar lambalarla evden gelmişler, alkış sesleri, şaşkınlık çığlıkları, bağrışlar ve artık tanıyabildiği yaklaşan figürlerin adımlarından oluşan dostça bir kargaşanın gürültüsünü duymuştu. En önde açılmış kollarıyla büyükannesi ve onun arkasında –rüya olduğunu sandı– annesi. Ağlamaktan şişmiş gözlerle, titreyerek ve korkmuş bir vaziyette bu sıcak patlamanın, coşkulu duyguların ortasında

bulmuştu kendisini, ne yapmalıydı, ne söylemeliydi ve kendisi de ne hissetmesi gerektiğini tam bilemiyordu: Korku mu yoksa mutluluk mu duymalıydı?

Son Rüya

Aynen böyle olmuş; uzun süre aranılmış ve sonra beklenmeye başlanmıştı. Annesi öfkesine rağmen, heyecan içindeki çocuğun çılgınca yollara düşmesinden korkmuş, Semmering'de onu arattırmıştı. Bir bay saat üçe doğru bir çocuğu istasyonun gişesinde gördüğünü söyleyinceye kadar her şey dehşetli bir heyecan içinde geçmiş ve hep tehlikeli şeyler akla gelmişti. Oradan süratle Edgar'ın Baden'e bir bilet aldığı öğrenilmiş ve tereddüt etmeden süratle hemen arkasından gidilmişti. Baden'e ve Viyana'ya babasına telgraf çekmek için koşturmuşlar, telaş yayılmış ve iki saatten beri her şey kaçağa göre harekete geçmişti.

Artık onu güç kullanmadan sıkıca tutuyorlardı. Bastırılmış bir zaferle odaya taşınmıştı, ancak gözlerinde dostluk ve sevgi gördüğü için, onların kendisine yönelttiği tüm sert suçlamaları hissetmemesi çok garip gelmişti kendisine. Hatta bu görünüm bu sahte öfke sadece bir dakika devam etmişti. Sonra büyükanne onu tekrar gözyaşlarıyla kucaklamıştı ve artık kimse suçundan konuşmuyordu ve kendini harika bir ihtimamla sarılmış hissediyordu. O anda hizmetçi kız ona ceketini verip daha sıcak bir yere getirdiğinde büyükannesi de ona aç olup olmadığını veya bir şey isteyip istemediğini sormuş, sorular yöneltmişler ve onu sevgi dolu endişeleriyle sarmışlar ve ürkekliğini gördüklerinde de soru sormaktan vazgeçmişlerdi. Büyük bir arzu ile böyle kural tanımazlığı ve mesnetsiz duyguları ve tekrar çocuk olmayı kabullenmişti. Son günlerdeki küstahlıklardan dolayı utanç duygusu onu sarmış, bütün bunları yaşamamış olmayı kendi yalnızlığının aldatıcı keyfiyle değiştirmek istemişti.

Yanda duran telefon çalmıştı. Annesinin telefondaki konuşmasını, tek tek kelimelerini duyuyordu, "Edgar... geri...buraya

geldi... son tren." ve onun öfkeyle kendisine çıkışmayıp, garip bir şekilde yalnızca temkinli bakışlarla sarmasına şaşırmıştı. İçinde giderek artan bir pişmanlık duyuyor ve en çok da büyükannesi ve halasının bütün dikkatini kendine çekerek affedilmesi için rica etmelerini, tamamen alçak gönüllülükle annesine tekrar çocuk olup ona itaat etmek istediğini söylemiş olmalarını istiyordu. Bu düşünceyle yavaşça kalkınca, büyükannesi hafif bir heyecan ile:

"Nereye gidiyorsun?", diye sormuştu.

Utanarak durmuştu, etraftakiler bir hareket yapacak diye ondan korktular. Hepsini korkutmuştu, sadece tekrar kaçmak isteyeceğinden korkuyorlardı. Kendisinden daha fazla kimsenin bu kaçıştan pişmanlık duymayacağını nasıl kavrayabilirlerdi ki!

Masa donatılmış vaziyette olunca aceleyle ona da akşam yemeği getirilmişti. Büyükanne yanında oturuyor ve ona bakmıyor olsa da, büyükanne ve hâlâ ve hizmetçi kız onu sessiz bir dairenin içine kapatmışlardı ve o bu sıcaklıkla kendini muazzam huzurlu hissediyordu. Sadece annesinin odaya gelmemiş olması onun kafasını karıştırmıştı. Burnunun ne kadar sürttüğünü bilseydi kesinlikle gelirdi.

Dışarıda evin önünde duran bir arabanın gürültüsü duyulduğunda Edgar huzursuzlanınca diğerleri de heyecanla ayağa kalkmışlardı. Büyükanne dışarı çıkmış, sesler gürültüyle karanlıkta ileri geri savrulmuş ve o anda babasının geldiğini duymuştu. Edgar korkuyla odada yalnız olduğunu fark etmiş ve bu küçük yalnızlık kendisini de şaşırtmıştı. Onu korkutan yegâne kişi olan babası sinirliydi. Edgar dışarı kulak kabarttı, babası heyecanlı olmalıydı ki yüksek sesle konuşuyordu ve kızmıştı. Bu arada büyüannesinin ve annesinin sesleri kulağa çok yatıştırıcı geliyor, onu yumuşatmak istedikleri net bir şekilde anlaşılıyordu. Ama ses haşin bir şekilde kalmıştı, yaklaşan daha daha yaklaşan ve şu an yan odada ardına kadar açılan kapının yanındaki adımlar gibi sertti.

Babası uzun boylu bir adamdı. Ve Edgar, sinirli ve gerçekten öfke içinde olduğu görülen babası odaya girdiğinde kendisini tarif edilemez bir şekilde küçülmüş hissetmişti.

"Oradan kaçmayı nasıl düşünebildin, sen, adi herif? Anneni nasıl bu kadar üzebilirsin?"

Sesi öfke doluydu ve elleriyle sert hareketler yapıyordu. Babasının arkasında yavaş adımlarla gölgelenmiş yüzüyle annesi belirmişti.

Edgar cevap vermiyor, kendini haklı çıkarmak zorunda olduğunu sezinliyordu ancak aldatılmış olduğunu ve dövüldüğünü nasıl anlatacağını bilmiyordu? Bunu anlayabilseydi keşke!

"Ne oldu, konuşamıyor musun? Ne oldu? Sakince söylemelisin! Bu senin hakkın mıydı? Oradan kaçmak için bir sebebin olmalıydı. Birisi sana bir zarar mı verdi?" Edgar tereddüt etmişti. Hatırlamak onu tekrar öfkelendirmişti, suçlamasını yapmak istiyordu. O anda –neredeyse kalbi duracaktı– babasının arkasında annesinin anlamadığı işaretler yaptığını ve gözlerindeki yalvaran bakışlarındaki ricasını görmüştü. Ve sonra yavaş çok yavaş bir şekilde parmağını ağzına götürüp susmasını işaret etmişti annesi.

On anda birdenbire bütün vücudunun sıcacık bir şeyle, muazzam vahşi bir mutlukla dolduğunu hissetmiş, annesinin sırrını korumasını istediğini, onun küçücük dudakları arasında bir kaderin olduğunu anlamıştı. Ona güvenmiş olmasının vahşi sevinçli gururuyla dolmuştu yüreği, aniden nasıl bir erkek olduğunu göstermek için, kendi suçunun daha büyük olduğunu göstermek isteğiyle bir fedakârlık duygusu sarmıştı benliğini. Bununla birlikte kendisini toparlamış ve;

"Hayır, hayır... o bir neden olmaz. Anne bana karşı çok iyi, ama ben küstah olduğum için kötü davrandım ... ve o zaman... korktuğum için oradan kaçmıştım.", demişti.

Babası ona afallamış bir halde baktı. Her şey bekliyordu da, bu anlayışı beklemiyordu. Öfkesi yitip gitmişti.

"Pekâlâ, biraz üzüntü duyman iyi olur. Bugün daha fazla bu konuda konuşmak istemiyorum. Sanırım artık düşünmeden bir şey yapmazsın. Bir daha böyle bir şey olmaz."

Ayağa kalkmış ve ona bakmıştı. Daha yumuşak bir sesle;

"Ne kadar solgun görünüyorsun. Ama bana büyümüşsün gibi geliyor. Umarım bundan sonra böyle çocukça şeyler yapmazsın; artık sen gerçekten küçük bir oğlan çocuğu değilsin, daha akıllıca davranabilirdin!"

Edgar sadece uzun bir süre annesine baktı. Gözlerinde ışıl ışıl yanan sadece alevin yansıması mı yoksa saklayamadığı minnet miydi? Hayır, o ışık ıslak ve aydınlık bir şekilde parlıyor ve ağzının etrafında bir gülüş ona teşekkür ediyordu. Artık annesi onu yalnız bıraktığı için üzüntü duymadan yatağa gönderilebilirdi. Çok düşünmek zorunda kalmıştı, çok renkli ve etraflıca. Son günlerin bütün acıları ilk yaşananların güçlü duygusuyla geçip gitmişti, gelecekteki olayların gizemli beklentisiyle artık kendisini mutlu hissediyor, dışarda karanlıkta gecenin gölgelerinde ağaçlar hışırdasa da artık korkmamayı biliyordu. Sahip olduklarının farkına vardığından beri yaşamdaki bütün sabırsızlıklarını yitirmişti. Çocukluğunun binlerce yalanla örtülü olmadığını, aksine tamamen arzu dolu tehlikeli güzellikleri olduğunu bugün tüm çıplaklığı ile görmüştü. Acının ve zevkin ve düşüncelerin çok yünlü geçişlerinin mutlu olmak için kendisini böylesine zorlayacağını ve hayatın sırlarının örtüsünü kaldıracağı böyle pek çok günün onu beklediğini hiç düşünmemişti. Yaşamın çeşitliliğinin ilk önsezisi benliğini sarmış, ilk defa olarak insanın özünü anladığına, düşman gibi görünseler de birbirlerine ihtiyaçları olduğuna ve insanlar tarafından sevilmiş olmanın çok tatlı bir şey olduğuna inanmıştı. Herhangi bir şeyi veya kimseyi nefretle düşünmeye hakkı yoktu, Baron'un kendisinin baştan çıkaran en acı düşmanı olduğuna pişman değildi, onun sayesinde ilk duygularının dünyası kendisine açılmış ve minnettarlığın yeni duygusunu keşfetmişti.

Artık karanlıkta her şey çok tatlı ve pohpohlayıcı bir şekilde düşünülüyor, yavaşça rüyalardaki görüntüler muğlaklaşıyor ve neredeyse bu uykuya dalıyordu. O anda aniden kapılar kalkmış

ve sessizce bir şeyler gelmiş gibi gelmişti ona. Gözlerini açık tutmak için uyumaktan korkmasının doğru olmadığını düşündü. Sıcak ve yumuşak bir şekilde onu okşayan nefesini hissettiği yüzün, onu öpüp saçını okşayanın, annesi olduğunu da biliyordu artık. Öpücükleri, gözyaşlarını hissediyor ve en içten sevgi dolu sözcüklerinin yinelenmesini, susmasına karşı sadece minnettarlık olarak, bir uzlaşı olarak görüyordu. Bütün bunları daha sonra, seneler sonra, bu suskun gözyaşlarında anlatılanın, artık sadece ona, bir çocuğa ait olmasını istediğini, bir maceranın reddedilmesini, içindeki bütün hırslara veda edilmiş olmasının, yaşlanmış bir kadının adağı olarak görecekti. Annesinin kendisini sonu gelmeyecek bir maceradan kurtarmış olduğu için minnettar olduğunu ve bu kucaklaşma ile sevginin acı tatlı yükünü gelecekteki yaşamı için bir miras gibi üzerine aldığını henüz bilmiyordu. Bütün bunları o zamanlar çocuk olduğu için anlamıyordu ama o kadar çok sevilmiş olmanın mutluluk veren bir şey olduğunu ve bu sevgiyle dünyanın bütün sırlarının birbirine geçtiğini seziyordu.

Annesi elini ondan çekince, dudaklar da ondan uzaklaşmış ve hafif bir karaltı, arkasında sıcaklığını, dudaklarda bir soluk bırakıp azametini kaybetmişti. Özlem hâlâ pohpohlayarak, sık sık hafifçe dudaklarda hissedilecek gibi ve nazikçe sarılarak ona yöneliyor, ama böylesine umut bağlanılan sırrın bu şüpheli önsezisi çoktan uykunun gölgesine yenik düşmüştü. Bir kere daha son saatlerin bütün resimleri renkli bir şekilde geçip gitmiş, gençlik kitabının iştah kabartan sayfalarının tekrar açılmasıyla uykuya dalan çocuk hayatının en derin rüyasını görmeye başlamıştı.

KORKU

Bayan İrene sevgilisinin evindeki merdivenden bir kere daha pençesine düştüğü şu amansız korkuyla aşağı inerken, birdenbire gözlerinin önünde siyah bir topaç vınlamaya başlamış, dizlerinin donup kaskatı olmasıyla da paldır küldür düşmemek için acilen tırabzana tutunmak zorunda kalmıştı. Tehlike dolu bu ziyarete cesaret etmesi ilk defa olmuyordu ve aniden gelen bu ürpertiye asla yabancı değildi, her zaman bütün iç savunmalarına rağmen her eve dönüşünde böylesine anlamsız ve komik korkunun pençesine düşerdi. Randevuya geliş kesinlikle daha kolaydı. Arabayı caddenin köşesinde durdurur, başını kaldırıp bakmadan acele ile evin kapısına kadar birkaç adım koşar, içerde çabucak açılan kapının arkasında, beklendiğini bilerek basamakları süratle çıktığında içinde sabırsızlıkla yanan bu ilk korku sıcak bir kucaklaşmayla eriyip giderdi. Ama sonra eve dönmek gerektiğinde, vücudunda bir titreme başlar, bu farklı gizem dolu korkuya karışan suçluluğun verdiği ürküntü ve ap-

talca evham ile caddedeki her yabancı bakış, nereden geldiğini öğrenmek istiyor, şaşkınlığına da küstahça bir gülüşle karşılık veriyor gibi gelirdi ona. Sevgilisinin yakınında bulunduğu son dakikalar da bu önsezinin artan huzursuzluğuyla zehirlenirdi. Oradan ayrılmaya hazırlanırken elleri sinirli bir telaşla titrer, sevgilisinin sözlerini dağılmış bir vaziyette yakalamaya çalışırken onun tutkusunun arkasındaki beklentilerini süratle reddeder, içindeki her şey devamlı, sevgilisinin dairesinden, evinden, maceradan kurtulup huzurlu burjuva dünyasına geri dönmek isterdi. Kendi görüntüsünde dikkat çeken bir şey olur korkusuyla güç bela aynaya bakmaya cesaret ederdi, ayrıca giysilerinin telaşla yaşadığı tutkuyu ele verip vermediğini kontrol etmek de gerekiyordu. Sonra heyecandan kesinlikle duymadığı güya sakinleştiren sözler ve koruyan kapının arkasında merdivenden inip çıkan biri var mı diye kulak kabartılan an geliyordu. Ama korku dışarıda sabırsızca onu sarmak için bekler ve nefes almadan, sinirle topladığı gücün tükendiğini hissettiğinde basamakları inerken kalp çarpıntılarını zorla önlerdi.

Birkaç dakika gözleri kapalı durdu ve merdiven boşluğunun alaca karanlığında hırsla derin nefes aldığı anda üst katta bir kapı kapanınca irkilerek kendini toparladı ve elleri merdivenden indiği sırada isteksizce kalın peçeyi sıkıca aşağı çekmekte acele etti. Şimdi de yabancı bir evden caddeye ayak basılan en korkunç anın, dehşeti ve belki de yoldan geçen bir tanıdığın nereden geliyorsun şeklindeki öncelikli sorusuna verilecek cevaptaki yalanın tehlikesi ve şaşkınlığının tehdidi vardı. Yarışta ilk hamlesini yapan bir koşucu gibi başını eğip yarı açık kapıya doğru ani bir kararla koştu.

O anda belli ki içeri girmek isteyen bir bayanla çarpıştılar. "Pardon" dedi utanarak ve süratle onu geçmek için çaba harcadı. Ama bayan kapının önünde durmuş, öfkeyle ve aynı zamanda yapmacıksız bir küçümseme ile gözlerini ona dikmişti. "Sizi yakaladım bir kere!", diye bağırdı kaygısız kaba bir sesle. "Tabii ki,

sözüm ona Saygın Bayan! Şu parası çok olup da bir adamla yetinmeyip, fakir bir kızın sevgilisini ayartma zorunda kalanlar..."

"Tanrı aşkına... neyiniz var... yanılıyorsunuz...", diyerek kekeledi Bayan Irene beceriksiz bir tavırla . Lâkin kişi topluca bedenini kapının içine iyice yerleştirmişti ve rahatsız eden bir bağırışla: "Hayır yanılmıyorum... sizi tanıyorum... benim erkek arkadaşım Eduard'dan geliyorsunuz... Şimdi sizi bir kere yakaladım, artık son zamanlarda neden benim için az zaman ayırıyor biliyorum... Sizin yüzünüzden yani... Siz edepsiz...!"

"Tanrı Aşkına", diye kesti Bayan Irene yatıştıran bir sesle, "Öyle bağırmayınız", bilinçsizce koridora geri dönmüştü. Kadın ona alayla bakıyordu. Bu titreyen korku ve açık çaresizlik içindeki kurbanına, bir şekilde özgüvenli ve alaylı bir memnuniyet ifade eden gülümseme ile bakmak, ona iyi gelmiş gibiydi. Sesi tamamen rahatlamış ve neredeyse durumun keyfini çıkarıyor gibi bir hâl almıştı.

"Bu evli bayanlar, bu asil ve kibar bayanlar, başkalarının erkeklerini çalmaya gittiklerinde böyle görünürler. Peçelidirler, daha sonra her yerde edepli bayanı oynayabilmek için doğal olarak peçeleri takılmış olmalıdır tabii ki..."

"Ne... Benden ne istiyorsunuz siz? Sizi hiç tanımıyorum... gitmek zorundayım..."

"Tabii ki... Gitmelisiniz... Kocanız Lord.... Kibar bayanın oynandığı ve uşakların giysileri çıkarttırdıkları sıcacık odaya... Ama bizden birinin yaşadıkları, açlıktan nalları dikse de dikmese da, kibar bir bayanı hiç alakadar etmez... Kalan son erkeği de çalarlar, bu namuslu bayanlar..."

Irene ani bir hareketle onu susturdu, o an aklına gelen şeye itaat ederek cüzdanına sarıldı ve eline ne kadar kâğıt para geldiyse çekti. "İşte alınız.... ama beni artık bırakınız.... Bir daha asla buraya gelmem... yemin ediyorum size."

Kişi kötü kötü bakarak parayı alırken "Rezil.", diye mırıldanmıştı. Bu sözle sarsılan Bayan Irene diğerinin de kapıdan

çekildiğini görünce, kendini bir kuleden intihar etmek için atar gibi nefes nefese ve boğulurcasına dışarı attı. İleri doğru koşarken insanlar üzerine doğru geliyormuş gibi hissetti ve maskelenen bakışlarla köşedeki bir arabaya kadar zorlukla koştu. Bedenini bir kitle gibi koltuğa attığında içinde her şey donmuş ve hareketsizleşmişti. Şoför şaşırmış bir halde özel müşterisine nereye gideceğini sorduğunda bayan, uyuşmuş olan beyninin söyleyeceği kelimeyi bulana kadar bir an ona gözlerini dikip boş boş baktı. "Südbahnhof'a –İstasyona" ve sonra birdenbire biraz önceki kişinin takip edebileceği aklına geldi ve "Çabuk, çabuk hızlı gidin!", dedi.

Yolda bu karşılaşmanın canını ne kadar çok yaktığının farkına vardı. Hissizleşmiş bir halde buz gibi ve kaskatı vücuduna asılmış ellerini yoklamasıyla birlikte zangır zangır titreyerek sarsılmaya başladı. Boğazında acı veren bir şey tırmanarak yükseldi, safrasının arttığını ve hemen ardından göğsünü kazıyarak dışarı çıkmak isteyen kramp gibi anlamsız, boğucu bir öfke hissetti. Beyninde bir olta iğnesi gibi takılmış duran anıların saçtığı bu dehşetten kurtulmak için, keşke bağırabilse veya yumruk atabilseydi; alaycı gülüşüyle o perişan yüzün, emekçi kadının artan kötü nefesinden yükselen adiliğin dumanının, tepesine kadar nefret dolu basit sözleri kusan o lanet ağzın, onu tehdit eden keyifli kırmızı yumruğun öfkesini yaşıyordu. Mide bulantısı giderek daha da çoğalıyor, boğazındaki tırmalamalar artıyordu, bu yüzden hızla yuvarlanan arabada sağa sola savrulurken bir yandan da güç bela şoföre yavaş gitmesini, bütün kâğıt paraları şantajcıya verdiği için, ona vereceği paranın belki de yetmeyeceğinin tam zamanında aklına geldiğini açıklamaya çalışıyordu. Telaşla durması için işaret etti ve şoförün yenilenen şaşkınlığıyla arabadan indi. Şansına parasının kalanı yetmişti. Ama bu seferde her bakışla, her sözle psikolojik olarak ona acı veren, bir sürü meşgul insanın içinde, yabancı bir çevrede dolanır bulmuştu kendisini. Bunun yanında dizleri korkudan çözül-

müş gibiydi ve adımlar onu isteksizce ileri taşıyordu, ama evde olmak zorundaydı ve bütün enerjisini toparlayarak, insanüstü bir çabayla sokaktan sokağa bataklıkta veya diz boyu karda gidiyormuş gibi yürümeye devam etti.. Nihayet evine ulaşmıştı ve hemen huzursuzluğunun dikkat çekmemesi için kendine hâkim olmaya gayret ederek sinirli bir telaşla merdivene koştu.

Hizmetçi mantosunu alırken, artık sadece bitişikte küçük oğlanın kız kardeşiyle gürültülü bir şekilde oyun oynadığını duyduğunda sakin bakışlar her yerde kendi özelini yakalamış, mülkiyet ve esenlik duygusuyla, sakladığı heyecanın büyük dalgası, sancılı bir şekilde gergin göğsünün cenderesinden geçmiş ve soğukkanlı dış parıltısını tekrar kazanmıştı. Peçeyi kaldırdı, güçlü bir irade ile yüzüne masumca bir ifade verdi ve eşinin akşam yemeği için hazırlanmış masada gazete okuduğu yemek odasına geçti.

Eşi, "Geç, geç, sevgili Irene", diye nazik bir sitemle selamlayıp, ayağa kalktı ve yanaklarından öptü, elinde olmadan utancın acı duygusu uyanmıştı içinde. Masaya oturdular, kayıtsızca, gazeteden ayrılmak zor gelmesine rağmen, sordu: "Bu kadar zamandır neredeydin?"

"Ben... Amélie'lerde idim... bir şey almak zorundaydı da... Birlikte gittik", diye böylesine kötü yalan söylediği için kendi düşüncesizliğine öfkelenerek cevapladı. Yoksa önceden bütün detaylarıyla dikkatlice kılı kırk yararak kontrol edilmiş meydan okuyan bir yalanı uydururdu, ama bugün korku ona bunu unutturmuş böylesine beceriksizce bir doğaçlamaya zorlamıştı. Eşi, tiyatroda gördükleri en son oyundaki gibi telefon eder ve bilgi alırsa diye de geçmişti zihninden.

"Neyin var?" Bana gerginsin gibi geldi... Şapkanı neden çıkarmadın ki?", diye sordu eşi. Kendini son zamanlardaki utancının içinde yakalanmış hissedince, korkarak sıçradı, acele ile ayağa kalkıp, şapkasını çıkarmak için odasına gitti ve görünümünden iyice emin oluncaya kadar aynadaki huzursuz gözlere

baktı. Sonra tekrar yemek odasına döndüğünde hizmetçi kız akşam yemeği ile gelmişti ve diğer akşamlar gibi bir akşam yaşandı, belki de daha çok suskun ve her zamankinden daha az sosyal, garip yorgun, sık sık tökezleyen konuşmalarla geçen bir akşam. Düşünceleri sürekli yola gidip geliyor ve şantajcının korkunç bir şekilde yaklaştığı o an geldiğinde dehşeti artıyordu: Sonra bakışlarını kendisini selamette hissetmek için kaldırdı, bakışları anılar ve anlamlarından dolayı odalara yerleştirilmiş, yakınlıkları canlılık veren her şeye, tek tek nazikçe dokununca içine hafif bir rahatlama geri dönmüştü. Ve duvar saati, sakin bir şekilde çelikleşmiş adımlarıyla sessizce içinden geçerek, yüreğine belli belirsiz, yeknesak, kayıtsız-emniyetli ritmini vermişti.

Ertesi sabah, eşi bürosuna, çocuklar gezmeye gittiklerinde ve nihayet kendisiyle baş başa kaldığında, öğleden öncesinin aydınlık ışığında şu ürküten karşılaşmanın etkisi, verdiği endişeleri bir kere daha gözden geçirmesiyle kaybolmuştu. Bayan Irene önce peçesi çok kalın olduğu için bu kişinin onun yüzünü şeklini tam olarak algılayıp tekrar tanımasının imkânsız olduğunu düşündü, sonra sakince alacağı önlemlerin bütün detaylarını gözden geçirdi. Hiçbir durumda sevgilisini bir daha evinde ziyaret etmemeliydi. Böylece bu tür kazalar çok büyük ihtimalle önlenmiş oluyor, geriye şantaj yapan kişiyle tekrar tesadüfi bir karşılaşmanın tehlikesi kalıyordu sadece, ama bu ihtimal bile otomobille kaçtığı için kadının onu takip etmesi mümkün görünmüyordu. İsim ve ev kadına yabancıydı ve yüzünü tam olarak görmediğine göre tam olarak kendisini tanıyacağından da korkmamalıydı. Gene de bu zor durum karşısında Bayan Irene korkunun kıskacından kurtulmuş olsa da hazırlıklı olmalı ve sakin duruşunu korumalıydı. Her şeyi inkâr eder, katı bir şekilde yanılgı olduğunu iddia edebilir ve aşığına gittiğinin bir kanıtı olarak başka bir şeyi göstermek zor olduğu için, bu kişiyi şantaj yapmakla itham etmesi mümkün olurdu. Bu düşünceler boşuna değildi, Bayan Irene sarayın en tanınmış savunmacıla-

rından birinin eşiydi ve o eşinin meslektaşlarıyla konuşmalarından; takip edilenin her tereddütlü, her huzursuz görünümünün rakibinin üstünlüğünü artıracağı için, şantajın sadece büyük bir soğukkanlılıkla önlenebileceğini biliyordu.

İlk ciddi önlem sevgiliye özlü bir mektup yazıp, sabahleyin sözleştikleri saatte ve ertesi gün de aynı şekilde gelemeyeceğini bildirmek olmalıydı. Mektubu gözden geçirirken fark ettiği insanın iliğini donduran, soğuk satırlardaki kindarca suçlamada bulunan gönül kırıcı ifadeleri dünkü karşılaşmanın anısına daha samimi olanlarla değiştirmek arzusu duydu. Bu şekilde alçak ve değersiz bir selefin yerine konduğunu keşfetmenin utancı ile sevgilisinin adına gururu incinmişti ve daha kindar duygularla kelimeleri kontrol ederek, bir ölçüde hayırsever ruh halinin etkisiyle kullandığı kelimelerin sevimsiz üslûbuna intikamcı duygularla sevinmişti.

Şu var ki sınırlı bir çevrede, rastgele bir akşam sohbetinde tanıdığı itibarlı bir piyanist olan bu genç adam onun olmuş ve o da gerçekten istemeden ve hiç anlamadan onun sevgilisi olmuştu. Aslında kanındaki hiçbir şey genç adama istek duymamıştı, hiçbir şey şehvani değildi ve zihninde hiçbir şeyi onun bedeniyle birleştirmemişti; kendisini ona ihtiyaç duymadan veya çok kuvvetli bir şekilde arzu etmeksizin, onun arzusuna karşı direnç göstermedeki gevşeklikten ve bir çeşit huzursuzca meraktan kendisini ona vermişti. Ne mutlu evliliği sayesinde huzurla dolmuş kanı, ne de kadınlarda çok sık görülen entelektüel ilgileriyle körleşen duyguları, hiçbir şey ona bir sevgili ihtiyacını hissettirmemişti. Mal mülk sahibi, entelektüel, onu düşünen eşinden yana tamamen şanslıydı, iki çocuğuyla, rahat ve geniş burjuva şartları içindeki fırtınasız varlığıyla rahat ve mutlu yaşıyordu. Ama boğucu bir hava ya da fırtına kadar şehvet uyandıran ortamın gevşekliği, şanssızlıktan daha çok kışkırtan, teskin eden rahatlık ve birçok kadın için isteksizlikleri dolayısıyla umutsuzluğun getirdiği sürekli bir memnuniyetsizlik gibi kadercilik de vardı. Tok olmak aç

olmaktan daha az rahatsız edici değildi ve hayatın tehlikesizliği, güvenilirliği macera merakını artırıyordu. Hiçbir yerde varlığı bir dirençle karşılaşmıyordu. Her yerde kendisini saran bir yumuşaklık, ihtiyatlılık, hassasiyet, sıcak sevgi vardı ve her yerde evcimen bir saygı hâkimdi, varlığın bu ılımlılığının hiçbir şekilde dış şeylerle değerlendirilmeyeceğine, aksine her zaman bir iç kopukluğun yansıması olduğunu bilmeden, bu konfor sayesinde gerçek hayatı bir şekilde aldatmış gibi hissediyordu.

Evliliğin ilk yıllarındaki samimi sakinlik ve genç anneliğin oyunsu çekiciliği ile uyutulan, genç kızlığın filizlendirdiği büyük aşk hayalleri ve cazibesi, otuzuncu yaşlara yaklaştığında, artık tekrar uyanmaya başlamıştı. Her kadın gibi artık maceranın bedelini gerçek ödülüyle, tehlikesiyle ödeyen cesareti hesaba katmadan, büyük tutku için içsel yetenekleri önemsiyordu. Sadece tek başına kendisinin artırmayı başaramayacağı memnuniyetin bu anlarında, kuvvetli ve samimi arzusuyla bu genç insan ona yaklaşmış ve sanatın romantikliğiyle sarmalamıştı. Genellikle erkeklerin içlerinden ciddi bir şekilde kadını arzu etmeden sadece basit espriler ve "Güzel Kadın" cilveleşmeleriyle saygıyla selamladıkları burjuva dünyasına adım atmasıyla, genç kızlık günlerinden beri ilk defa olarak tekrar iç dünyasında uyanan arzuyu hissetmişti. Piyanistin doğasının dışında, belki de çok enteresan bir şekilde yerleştirdiği yüzündeki hüznün gölgesi etkilemişti onu. Gerçekte karakterinin öğrenmiş olduğu sanatının tekniğinden mi yoksa (uzun süre araştırmıştı) doğaçlama bir şekilde ortaya çıkan melankolikle gölgelenmiş hüznünden mi geldiğini ayırmayı bilmiyordu. Ona göre bu hüzünde, kendisini yüksek sesli tok burjuva insanlarla çevrilmiş hissetmesi, kitapların renkli bir atmosferinden ona bakıp tiyatro eserlerindeki romantizmle heyecanlanan üst düzey dünyanın sezgisi yatıyordu ve ister istemez günlük duyguların çerçevesinde izleyebilmek adına buna boyun eğmişti. Genç adama piyanonun üzerinde başını kaldırıp kadına baktıran ve bu ilk bakışla onu ele geçi-

ren his; anın büyüsüyle gelen bir gönül okşama, belki de gereğinden daha sıcak sunulan bir şeydi. Korkuyla irkilmiş ve aynı zamanda bütün korkuların şehvetini hissetmişti Irene: İçindeki gizli ışıltılarla aydınlatılmış ve ısıtılmış gibi görünen bir konuşma onun ilgisini çekmiş ve bir halk konserindeki ilk karşılaşmayı kaçırmayacak kadar istek uyandırmıştı. Sonraki daha sık yapılan görüşmeler de artık tesadüf olmaktan çıkmıştı. Şimdiye kadar kendi müzikal yargısına pek değer vermeyen ve gerçek anlamda sanatsal duygusunu başarısız bulan ihtirası, ona, gerçek bir sanatçıya, defalarca kendisine güvenmesini tekrarlayınca anlayan ve nasihat veren olarak çok anlam yüklemiş ve birkaç hafta sonra düşüncesizce onun önerilerine güvenmişti. Piyanist; ona, en yeni eserini yalnız ona icra etmek istiyordu – ancak yarım ağızla verdiği bir sözün arkasından; öpüşme ve nihayet sürpriz olan aşkları gelmişti. Onun ilk duygusu bu beklenmedik şehvete dönüşümün korkusuydu, bu ilişkiyi saran gizemli ürpertileri aniden kesilmiş ve bu istenmeyen zina için suçluluk duygusu karıncalanan mağrurluk ile kısmen yatışmış, ilk defa olarak kendi kararıyla, öyle olduğuna inandığı içinde yaşadığı burjuva dünyasına hayır diyebilmişti. İlk günlerde onu ürküten, kendi hatasının sağanak yağmurunun mağrurluğu artan gurura dönüşmüştü. Ama sır dolu heyecanlarda sadece ilk anların gerginliği vardı. İçgüdüsü, alttan altta bu insana ve en çok içindeki bu yeniliğe karşı direniyordu ve gerçekte merakını azdıran bu değişikliğe karşıydı. Genç adamın giysisinin ekstralığı, evinin çingene evine benzemesi, mali varlığının düzensizliği, savurganlıkla utanmazlığın arasında sürekli gidip gelmiş, burjuva duyarlılığını sevimsiz yapmıştı; çoğu kadınlar gibi sanatçıyı bir sınır içinde çok romantik ve kişisel ilişkilerde uygar, köpükler saçan bir yırtıcı hayvan, ama geleneklerin demir parmaklıklarının arkasında olsun istiyordu. Piyanistin fiziksel yakınlığında oyunun sarhoş eden tutkusu rahatsızlık verse de, gerçekte bu ani ve hükmeden kasıtlı kabalığını, ister istemez yıllar sonra

da olsa eşinin saygılı ve ürkek sıcaklığı ile karşılaştırdığında, pek de arzu etmiyordu. Ama sadakatsizliğin içine düşmüştü bir kere, tekrar ve tekrar ona gitmişti, mutlu olmadan, hayal kırıklığı yaşatmadan, yükümlülüğün kesin duygusu ve alışkanlığın getirdiği bir uyuşuklukla gitmişti... O, kendi aralarında pervasızlıkları ve hatta cilveleşmeleri eksik olmayan içlerinde burjuvazinin baskın olduğu, zinaya bile bir düzen, zevk, sefada evcimen bir tarz getiren ve kendi garip duygularını günlük hayatta hoş gösteren bir maskeyle kapatmaya çalışan şu kadınlardan birisiydi. Birkaç hafta sonra bu genç insan, sevgilisini, düzgün hayatının herhangi bir yerine uydurmuş, ona gitmeyi haftada bir gün gidilen kayınvalide ve kayınpederi gibi kabul etmişti, lâkin bu yeni ilişkiyle eski yaşamında hiçbir şeyi bitirmemiş, aksine olabildiğince yaşamına bir şeyler katmıştı. Bu sevgili varlığının rahat düzenin de asla bir şeyi değiştirmemiş, bayana sıcak mutluluğunun üçüncü bir çocuk veya bir otomobil gibi bir artısı olması dışında, macera ona kolayca izin verilen bir zevk gibi sıradan gelir olmuştu.

Artık ilk defa olarak macerayı, onun gerçek ödülü tehlikeyle ödemek durumunda kaldığı için, kılı kırk yaran bir şekilde bedelini hesaplamaya başlamıştı. Kader onu şımartmış, ailesinden rahatına düşkün yetiştirilmiş, olumlu mali şartlarla her şeye nerdeyse istemeden kavuşmuş olmasından gelen bu çıtkırıldımlığının rahatsızlıkları çok fazla fark edilirdi. Hemen ruhunun kayıtsızlığından gelen bir şey onun peşinden gitmeye direnmesine rağmen, gerçekte düşünmeden sevgilisini, rahatına kurban etmeye çoktan hazırdı.

Sevgilisinin cevabı, insanı hoplatan, birikmiş sinirle yazıldığı açıkça görülen bir mektup olmuştu, hemen öğleden sonra bir ulak tarafından teslim edilen, şaşkın yalvarıp yakaran bir mektup, mağrurluğunun bu doymazlığı onu şımarttığı ve piyanistin kendinden geçmiş umutsuzluğuna çok sevindiği için macerayı bitirme kararında tereddüde düşürmüştü. Sevgilisi insanın içine

işleyen kelimelerle, şayet bilmeden bir suç işlediyse suçunu açıklayabilmek için en azından kaçamak bir buluşma rica ediyordu. Irene'ye bu yeni oyun cazip gelmişti, onun yüzüne bakmayarak ve amaçsız bir şekilde reddetmek suretiyle kendini naza çekmeye devam etti. Artık kendisinin de bir telaşın ortasında olduğunu kabul ediyordu ve bütün yüreği soğuk insanlar gibi davranmakla herhalde, tutkunun dalgaları üzerinde beşik gibi sallanmayı, ama kendisinin yanmamasını istiyordu. Bu yüzden onu birdenbire şimdi ona sevgilisinin saygısı ve rahatlığında çok çocukça gelen genç kızlığında bir oyuncuyla buluşmasını hatırladığı pastaneye davet etti. Garip bir şekilde hayatındaki evliliği süresince körelen romantizmin şu anda tekrar filizlenmeye başlamasına kendi kendine gülümseyerek bakıyordu. Neredeyse dünkü bayanla olan paldır küldür karşılaşmaya, uzun süreden beri tekrar gerçek duyguyu böylesine kuvvetli ve uyararak hissettirmesine ve kolayca gevşemiş sinirlerinin alttan alttan sallanmasına sevinecekti.

Bu kişiyle karşılaşırsa kendisini tanımasın diye bu sefer koyu renk dikkat çekmeyen bir elbise giydi ve başka bir şapka taktı, bir de peçe hazırlamıştı ama aniden yükselen bir başkaldırma onu peçeden vazgeçirtmişti. Saygıdeğer saygın bir kadın tanımadığı bir kişiden korkmadan sokakta yürümeye cesaret etmiş olamaz mıydı? Tehlikenin korkusuna garip, cezbeden bir hoşluk, bir hançerin soğuk kesişini parmaklarında hissedercesine ya da siyah kovanına ölüm oturmuş olan bir revolverin namlusuna bakar gibi, savaşa hazır tehlikeli, gıdıklayan bir arzu karışmıştı. Maceranın bu heyecanında yaşanan, tekrar yakın olmak için oyunsu bir aldatmaca yapan masum hayatta alışılmadık bir şey, sinirlerini artık fevkalade geren ve kanından elektrik kıvılcımları fışkırtan bir dalgalanmaydı.

Caddeye ayak bastığı esnada bir anlık korkuyla gelen ürperti, çiseleyen soğuğun sinirli sağanağına teslim olmadan önce kontrol etmek için parmağın ucunun suya batırılıp çekilmesi gibi üzerinden akıp gitmişti.

Ancak bu soğukluğun bir saniye hızla içinde dolaşmasıyla aniden yüreğinde garip bir yaşam sevinci çağıldamış, arzu; öyle kolayca, kuvvetli ve esnek, kendinin de bilmediği gergin eğlenceli bir adımla kendini göstermişti. Neredeyse pastanenin o kadar yakın olmasına, maceranın manyetik ve gizemli cazibesinin hazzını daha çok yaşamak istediği için üzülecekti. Gerçi karşılaşmanın belirlenmiş olan saatine az bir vakit kaldığını ve sevgilisinin onu beklediğini kanında hoş bir sıcaklık da ona müjdeliyordu. İçeri girdiğinde beyefendi köşede oturmaktaydı ve nazik ama aynı zamanda da utangaç bir heyecanla yerinden fırladı. İçindeki coşkunun başkaldırmasından kendisine soru ve serzenişler sarmalının ne kadar sıcak bir şekilde kabarmış olduğunu fark ettiğinde kısık sesle konuşması için onu uyarmak zorunda kalmıştı. Ortalarda gözükmemesinin gerçek sebebini açık etmeden, yalnızca kendi belirsizliğiyle genç adamı daha da alevlendiren imalarla oynuyordu. Onun istekleri karşısında bu defa ulaşılmaz bir tutum sergiliyordu ve hatta sır dolu ani gelişen kaçışının ve uzak durmasının onu nasıl cezbettiğini fark ettiği için söz verirken bile tereddüt etmişti. Bir yarım saatlik sıcak konuşmadan sonra ondan ayrıldığında da en azından onun şefkat göstermesine müsaade etmemiş veya ümitlendirmemiş, sadece genç kızlığından bildiği içindeki çok garip bir duyguyla gözleri çakmak çakmak olmuştu. En derinlerde küçük kıvılcımlarla bir alev için için yanarken, ateşi kuvvetlendirecek rüzgârın başının üzerinde esmesini bekliyordu. Sokakta yürürken yanından telaşla gelip geçenler bakışlarını ona yöneltiyorlardı ve bu tür birçok erkeğin dikkatini çekmiş olmanın beklenmedik başarısı, yüzünün güzelliğini kırmızı güller ve çiğ ışıltılı menekşelerin arasında görmek için, aniden çiçekçi dükkânının vitrinindeki aynanın önünde durmak isteğini uyandırmıştı. Işıldayan kendisine baktığında, rahat ve genç, şehvetli yarı açık bir ağız karşıdan kendisine memnuniyetle gülümsüyor ve bu şekilde bakmaya devam ettikçe uzuvlarının canlandığını hissediyordu.

Bedenini saran zincirleri kırma, dans etme veya kendinden geçme isteğini adımlarının alışık olduğu ölçülü ritmini tetiklemiş ve her zaman isteksizce acele ile önünden geçtiği Michael Kilise'sinin; kendisini eve, onun dar, düzenli dünyasına çağırısını duymuştu. Genç kızlık günlerinden beri hiç bu kadar kolayca duygulanmamış, bütün duyuları hiç böylesine can bulmamıştı. Evliliğinin ilk gününün heyecanı gibi değil ve sevgilisinin ilk kucaklamasındaki vücudunu alevlerin sarmış olması gibi değildi, hiç böylesine kıvılcımlarla bedeni diken diken olmamıştı ve artık bütün bu olağanüstü hafiflik, ruhunun bu tatlı düşkünlüğünü ayarlanmış saatlerde harcama düşüncesi ona dayanılmaz geliyordu. Yorgun bir şekilde yürümeye devam etti. Evin önünde bir an tereddüt ederek durdu, ateşli havayı, bu saatte yaşadığı karmaşayı ve bu maceranın azalan son dalgalarını kalbinin derinliklerine kadar bir kere daha hissetmek için şişirdiği göğsüyle derin derin nefes aldı.

Aynı anda birisinin omuzuna dokunmasıyla dönüp baktı. "Ne.. Siz gene ne istiyorsunuz ki?" diye kekeledi, aniden nefret ettiği yüzü görünce korkudan neredeyse ölecekti, kendi kendisinin söylediği bu kelimeleri duyunca korkusu daha da artmıştı. Bu kadınla bir daha karşılaşırsa hiç tanımıyor gibi yapmayı, her şeyi reddetmeyi göğüs göğüse çarpışmayı planlamıştı. Ama şu an çok geçti.

"Yarım saattir sizi bekliyorum, Bayan Wagner."

Irene ismini duyunca irkildi. Şahıs ismini, evini biliyordu. Artık her şey bitmişti çaresizce teslim oldu. Kelimeleri dudaklarının arasında dikkatlice hazırlamıştı ama bulduğu kelimeler dilinin ucunda kalmıştı ve zayıf bir ses çıkabilmişti ancak.

"Bir saat bekledim, Bayan Wagner."

Tehditkâr bir serzeniş gibi şahıs sözlerini tekrarlamıştı.

"Ne istiyorsunuz... benden ne istiyorsunuz..."

"Siz biliyorsunuz, Bayan Wagner." Irene ismini duyunca tekrar sıçradı. "Siz tam olarak neden geldiğimi biliyorsunuz."

"Onu hiç görmedim... artık beni bırakınız... onu bir daha hiç görmeyeceğim."

Kadın, Irene heyecanından kurtuluncaya kadar sakince bekledi. Sonra emreder gibi sert bir şekilde: "Yalan söylemeyiniz! Pastaneye kadar peşinizden gittim.", dediğinde Irene'nin geri çekildiğini görünce daha alaylı bir şekilde ekledi: "Bir işim yok ki. Dükkânda söylenildiğine göre iş yokluğundan ve zamanın şartlarından beni işten çıkardılar. Sonuna kadar sömürülmeye, tamam da, bizden birisi de birazcık gezmeye gidebilir..... aynı saygıdeğer bayanlar gibi."

Irene kalbine hançer gibi saplanan acımasızca söylenmiş bu alçakça söz karşısında kendisini çaresiz hissetmiş, kadın tekrar yüksek sesle konuşmaya başlar veya eşi buradan geçerse her şeyini kaybedeceği aklına gelince de her zamanki baş döndüren korku sarmıştı benliğini. Beceriksizce hızla gümüş çantasını açtı ve eline gelen parayı çıkardı. Ganimetten emin bir beklentiyle küstahça uzatılan ele tiksinti ile bıraktı.

Ama bu sefer küstah el parayı hisseder hissetmez, önceki gibi alçakgönüllü davranıp hemen parayı almayınca, havada bir pençe gibi asılı kalmıştı.

"Bana gümüş çantayı da veriniz ki para kaybolmasın.", dedi alaylı bir şekilde açılmış ağzı ve hafif öfkeli bir gülümseme ile. Irene sadece bir saniye onun gözlerine baktı. Bu küstah, adi alay dayanılmazdı. Yakan bir ağrı gibi bütün vücudunda bir tiksinti hissetti. Artık bu son, bitti, bu yüz artık görülmeyecek! Sırtını döndü, seri bir hareketle pahalı çantasını ona uzattı ve korkudan perişan olmuş koşarak merdivenleri çıktı. Eşinin henüz evde olmadığından kendisini koltuğa atabilmiş, bir darbe yemiş gibi hareketsiz yatıp kalmıştı, sadece parmaklar iradesiz bir şekilde titriyor ve kollar omuzuna kadar kalkmak için uzansa da, hiçbir uzvu bağlarını çözen bu dehşetin fırtınalı gücüne karşı koymaya cesaret edemiyordu.

Dışardan eşinin sesini duyar duymaz en son gayretiyle kendini toparladı ve otomatik hareketler ve taşlaşmış duygularla diğer odaya sürüklendi.

Artık dehşet evde onun yanında duruyor ve odalardan ayrılmıyordu. Dalga dalga bu korkunç karşılaşmanın resimlerini hafızasında geri sardığı boş zamanlarında durumunun umutsuzluğu daha da netleşmişti. Kadın –nasıl olduğu akla sığmayan– adını, evini biliyordu ve ilk denemesinin bu mükemmel başarısından sonra, tartışmasız bir şekilde şantajdan faydalanmaktan korkmayacaktı. Yıllarca bir kâbus gibi hayatına yük olursa, ne bir kimse, ne de büyük gayretle harcanan çaba bunun üstesinden gelemezdi, çünkü varlıklarına ve mal mülk sahibi bir adamın eşi olmasına rağmen, Bayan Irene'nin kocası kabul etmeden bu şahıstan kurtulmak için böyle bir tutarı bir araya getirmesi mümkün değildi. Bunun dışında –eşinin tesadüfi anlatımlarından ve onun davalarından bunu biliyordu.– sözleşme ve vaatler böyle hilekâr ve namussuz kişiler için külliyen bir şey ifade etmezdi. Bir ay belki de iki ay belayı kendinden uzak tutmayı başarabilirdi, yoksa aile içi mutluluğunun yapay çatısı çökerdi, ancak düştüğünde şantajcıyı da kendisiyle birlikte sürükleyecek olması ona çok ufak da olsa kurtuluş için güvence sunuyordu. Çünkü kesinlikle sefil ve herhalde daha önce ceza almış böyle bir kişi için altı ay hapis cezası alması, kendini kaybettiği ve dehşetle hissettiği hakikat karşısında mukayese yapılırsa onun tek fırsatıydı. Yeni bir şeye başlamış olmak, şimdiye kadar hayatın her zaman ona ihsan bahşettiği ve hiçbir kısmını kendisinin şekillendirmediği kaderiyle onursuzca ve hatalı geliyordu, anlaşılmazdı ve sonrası çocukları buradaydılar, eşi, evi, artık kaybedeceği bütün bu şeylerin iç yaşamının özü ve parçası olduğunu daha da fazla hissediyordu. Önceden sade elbise ile sarılan bütün bunların zamanla haddinden fazla gerekli olduğunu sezmişti ve caddenin bir yerinde bekleyen yabancı bir baldırı çıplağın pusuya yatmış olması, tek kelime ile bu sıcak dayanışmayı parçalayacak gücü olduğu düşüncesi ona bazen gerçekdışı, anlaşılmaz ve rüya gibi geliyordu.

Artık tüyler ürperten bir kesinlikle bu girdaptan kurtuluşun mümkün olmamasının bir mukadderat olması kaçınılmazdı.

Ama o da ne... ne olacağını kim biliyordu ki? Sabahtan akşama kadar sorularla kafası kurcalanıyordu. Eşine bir gün bir mektup gelmiş olsaydı, onu içeri girerken görmüştü, kolunu tutarken solgun karanlık bakışlar sorguluyordu... ama sonra... ne olurdu ki? Eşi ne yapardı? Burada karışık ve acımasız bir korkunun karanlığında görüntüler hızla kararda. Daha fazlasını getiremedi ve tahminleri baş döndüren bir hızla dipsiz kuyuya düştüler. Ama birisi onun bu boğucu duygu içinde dehşetli bir şekilde, aslında eşini ne kadar yanlış tanıdığının, kararlarını önceden ne kadar az tahmin edebildiğinin farkına varmasını sağlamıştı.. Ailesinin teşvikiyle, karşı çıkmadan daha sonraki yıllarda bir hayal kırıklığı ile karşılaşmadan yaşamak için, hoş bir sempati hissederek onunla evlenmişti. Ve sekiz yıl onun yanında refah içinde sakin bir mutluluk yaşamıştı, ondan çocukları ve bir evi olmuş ve saatlerce bedensel birlikteliğin zevkine varmışlardı, ama şimdi, onun olağan davranışlarını kendi kendine sorduğunda, eşinin kendisini ne kadar uzaktan ve tanımadan sevdiğini anlamıştı. Son yıllarda aynı hayalet ışıldakların taradığı ateşli geriye bakışlarla, gerçek özünü hiç araştırmadığını ve seneler sonra bile onun sert veya yumuşak huylu mu, inatçı ya da müşfik olup olmadığını bilmediğini keşfetti. Bu ciddi yaşam korkusuyla harekete geçen geç kalmış uğursuz suçluluk duygusuyla özünün toplumsal tabakasını sadece yüzeysel tanıdığını ve bu trajik saatte kararı incelemesi gerektiğini itiraf etmek zorundaydı. Elinde olmadan küçük hileler ve kinayeler araştırmaya, benzer sorularda konuşma şeklini nasıl yargıladığını sükûnetle düşünmeye başladı ve onun kişisel görüşü hakkında hemen hemen hiç konuşmadıklarını utanç verici şaşkınlıkla fark etti, elbette ki benzer daha derin soruları da ona asla yöneltmediği diğer konularda aynı şekildeydi. Hemen eşinin bütün hayatını onun karakterini ortaya çıkarabilecek tek tük ayrıntılarla değerlendirmeye başladı. Hatırlanan en küçük an bile, eşinin kalbinin gizli odalarının girişini bulma korkusuyla nazikçe vurup kendinden haberdar ediyordu.

En küçük ifadeleri bile dikkatle takip ediyor ve geldiğinde onu sabırsızca yanıp tutuşarak karşılıyordu. Eşi selam verdiğinde yüzüne bakmıyordu, ancak her ne kadar fırtınalı tavırları –sadece elini öperken veya elleriyle saçlarını düzeltirken– onu ürkütse de jestlerinde bir sevecenlik, yürekten bir düşkünlük olduğunu görürdü. Ona her zaman ölçülü bir şekilde hitap ederdi, asla sabırsız veya heyecanlı değildi ve itidalli samimiyetini bütün tavırlarına da yansıtırdı. Eşi, Irene'ye hitap ettiğinde asla sabırsız ve heyecanlı olmaz, rahat bir dostluğun verdiği soğukkanlılıkla ölçülü davranırdı, ancak onun huzursuzluğunu sezmiş biri olarak görünürde onda her zaman heyecan uyandıran, kâh sıcak, kâh tutkulu halleriyle kabul ettiği çocuklara ve hizmetçilere farklı gelmeye başlamıştı. Eşi bu gün de tekrar, âdeta ona ilgilendiği şeyleri kendisine göstermesine fırsat vermek istercesine evle ilgili konularda etraflıca bilgi almıştı. Irene o esnada eşi açık vermese de onu izlediğinde kendisini nasıl esirgediğini, günlük konuşmalarda –aniden masumca basitliğini dehşetle fark etmişti– geri durarak ona uymaya çabaladığını keşfetmişti. Kendisinden hiçbir şekilde söz etmiyor ve sakin duruşuyla Irene'nin susamış merakını hoşnut etmiyordu.

Sözler eşini ele vermediğinden defalarca sorsa da, o yalnızca elektrik ışıltılarının aydınlattığı koltukta kitap okuyarak oturmuştu. Yabancı bir yüz gibi tutunacak bir dal bulmak ümidiyle onun yüreğine bakıp bir anda sekiz yıl kayıtsızlığını gizlediği karakterinin yine yabancı garip çizgilerden arınmış olmasını aradı. Alnı aydınlık ve manevi destekle şekillenmiş gibi soylu, ama ağzı sert ve uyumsuzdu. Her şey fazla erkekçe çizgilere sahip, sıkı disiplin altında enerjik ve güçlüydü: İçinde bir güzellik bulmak şaşırtıcı olsa da mutlak bir hayranlıkla bu mütevazı ciddiyeti, temiz yürekli bir şekilde sadece az konuşmasıyla kabul gören ve toplumsal bir gevezelik karşısında değişen yaradılışının sertliğini gözlemliyordu. Ama gerçek sırrı içinde saklamak zorunda olan gözler kitaba dalmış, izlenmesine fırsat vermemişti. Böylece bu

kıvrımlı çizginin anlamı tek bir kelime –Saygı veya lanet olunca, sadece bu görüntüye soru sorarcasına gözlerini dikip bakabiliyordu, bu yabancı görüntünün sertliği onu ürkütmüş, ama kesin kararlılığındaki dikkat çekici güzelliğin bilincine de bir anda vardırmıştı. Birdenbire onu görmekten hoşlandığını sezinledi, istekle ve gururla. Bu hissin uyanışıyla acıtan bir şey göğsüne akmıştı, boğan bir duygu, ihmal edilen herhangi bir şey için duyulan pişmanlık, eşinin fiziksel varlığını böylesine kuvvetle hissettiğini neredeyse hiç hatırlamadığı arzu dolu bir heyecandı bu. O anda eşi kitaptan bakışlarını kaldırınca, Irene telaşla bakışlarındaki yanan soruları tutuşturmamak için karanlığa geri döndü.

Üç gün evden dışarı çıkmadı. İnat yüzünden saatlerce ve günlerce odasından çıkmaması genelde çok nadir olduğu için, başkaları tarafından dikkat çektiğini sıkıntıyla fark etmişti. Evde fazla kalmayı sevmezdi, ekonominin küçük endişelerine uzak maddi bakımdan bağımsız olmaktan, kendi kendisinden sıkılmıştı. Ev onun için kaçamak bir huzur mekânından başka bir şey değildi, sokak, tiyatro, renkli buluşmalarıyla sosyal etkinlikler, dış değişikliklerin sonsuz kalabalığı; buralarda keyif almak herhangi bir iç çaba gerektirmediği ve uykudaki duygularını canlandırdığını hissettiğinden en sevdiği konaklama yerleriydi.. Bayan Irene bütün bu düşünce tarzıyla; gizli bir anlaşmaya göre gündemi belirlenen, bu görünmez birliğin bütün üyelerinin aynı zaman ve aynı meşgalelerle sürekli birbirleriyle buluştukları ve devamlı mukayese yapılan bu gözlem ve karşılaşmaların yavaş yavaş varlıklarının anlamlarını yükselttiği Viyana Burjuvazisinin bu şık sosyetesine aitti. Kendi kendine muhtaç olmak ve yalnızlaşmak, gevşek birlikteliklerde arzular olageldiği gibi beslenmezse alıştıkları hayatın desteğini kaybettirmesiyle birlikte kaçınılmaz sansasyonlarla başkaldırıyor ve yalnız olmak sinirli bir şekilde kendi kendiyle mücadelede insanı çığırından çıkartıyordu.. Olağanüstü bir şekilde zamanın üzerine yaptığı baskıyı hissediyor ve saatler her zamanki kararlılığı olmadan bütün an-

lamını kaybediyordu. Zindanda gibi, ara sıra gereksizce ve sinirleri yerinden oynamış odasına gidiyordu; cadde, gerçek hayatın olduğu dünya ona kapalıydı, yanan kılıcıyla bir melek orada dikiliyordu ve şantajcısı tehdidiyle birlikte oradaydı.

Bu değişimi ilk fark eden çocukları olmuştu, özellikle sessiz şaşkınlığı ile büyük oğlan, anneyi evde o kadar çok görmeye, hizmetlilerin fısıldaşmaları ve mürebbiye ile tahminlerini paylaşmalarından sonra, açıkça utanç verici bir anlam yüklemişti. Dikkat çeken varlığıyla boşu boşuna mutlulukla uydurulmuş çeşitli ihtiyaçlarla kendini motive etmeye çabalıyordu ancak özellikle açıklamalarının bu sahteliği senelerce süren kayıtsızlığından dolayı kendi etki alanının faydasızlığını da göstermişti. Aktif olarak çalışmak istediği her yerde, ani denemeleri alışılagelen gelen düzen içinde sana neci müdahaleler olarak reddedilen başka taleplerin direnişiyle karşılaşıyordu. Her yerde meydanlar işgal edilmiş, kendisi evinin organizmasındaki yabancı varlıklar yüzünden alışkanlıklarından vazgeçmişti. Kendisiyle ve zamanla olacaklar hakkında hiçbir şeyi bilmiyordu, aniden gelişen ilgisinden yeni bir kontrol taktiği olmasından kuşkulanan çocuklara yakınlaşma çabaları başarısız olmuş ve bu girişimlerini gözlemleyen yedi yaşında bir delikanlının, küstahça, neden gerçekten daha çok gezmeye gitmediği sorusundan mahcup olup kızardığını hissetmişti. Yardım etmek istediği her yerde onu bir düzen rahatsız ediyor, yakınlık gösterdiğinde de şüphe çekiyordu. Bu noktada ağırlığını korumak için ortalarda pek görünmemeyi, akıllıca bir geri duruş sergileyip sakince bir odada kitap okuma ve bir şeyle meşgul olmayı da beceremiyordu; ara vermeden bir odadan diğerine geçmek, her güçlü duygu gibi içindeki korkuyu, asabiyete dönüştürmüştü. Telefonun her çalışında, her kapı çalınışında irkilerek uyanıyor ve kendisini tekrar tekrar tül perdenin arkasından caddeyi dikizlerken yakalıyordu, insanlara veya en azından onların bakışlarına açtı, özgürlüğe hasretti ve gelip geçen yüzler arasında rüyalarına kadar

onu takip eden birinin yukarı dikilmiş bakışlarını görme korkusu sarmıştı benliğini. Sessizce varlığının birdenbire çözülüp yavaş yavaş eridiğini hissediyor ve bu güçsüzlükle paramparça olmuş bir yaşamın sezgisi büyüyordu. Odasındaki zindanda geçen bu üç gün ona evliliğindeki sekiz yıldan daha uzun gelmişti.

Odasında geçireceği üçüncü akşam için, haftalar önce kocasıyla birlikte gitmesi gereken, ikna edici bir sebep olmadan reddetmesi mümkün olmayan bir davet kabul etmişti. Bunun dışında artık hayatını inşa eden bu yılgınlığın görülmez demir parmaklıkları bir defada ona zarar vermeden kırılmış olmalıydı. Onun insanlara ve kendisinden, korkunun bu intihar ettirebilecek yalnızlığından birkaç saatliğine uzak kalmaya ihtiyacı. Hem sonra gizlice takip ederek yoluna çıkılmasından onu kurtaracak, yabancı evde arkadaşlarının yanından daha emniyetli yer neresi olurdu ki? Evin önüne çıktığında, malum karşılaşmadan beri ilk defa olarak herhangi bir yerinde şu malum kişinin sabırsızlıkla pusuda bekleyebileceği caddeye tekrar ayak basmasıyla birlikte çok kısa bir an tüyleri ürpermişti. Farkında olmadan eşinin koluna sarılıp gözlerini kapartı, süratlice birkaç adımla kaldırımda bekleyen arabaya kadar gitti, eşinin yanında selamete erince kol da aşağı inmişti, gece tenha caddelerde bırakılan arabalar vınlayıp geçtikçe, içindeki yük azalmış ve yabancı bir evin merdivenlerini çıktığında artık esenlikte olduğundan emin olmuştu. Birkaç saat için uzun yıllar önceki gibi olabilirdi: Tasasız, mutlu, sadece zindanın duvarlarından tekrar güneşe yükselen biri gibi artan bilinçli bir sevinçle yaşamalıydı. Burası bütün takipler için kinin nefretin giremediği bir duvardı, yalnız onu seven, saygı ve hürmet gösteren insanlar vardı burada ve düşüncesizliğin kırmızı alevinin parlartığı süslü ve amaçsız insanlar, nihayet onu tekrar saran zevkin dansı... İçeri girdiğinde artık güzelliğine bakan diğerlerinin bakışlarını hissediyordu ve bu bilinçli ve uzun süre yoksun olduğu duyguyla daha güzelleşmişti. İçinde her şeyin yara olup acı verdiği, beyninin bir düşüncenin kesen sabanıyla

sürekli verimsizleştiğini hissettiği suskunluğun bütün bu günlerinden sonra her şey ne kadar da güzeldi, tekrar insanın elektrik çarpmış gibi iliklerine işleyip kanını harekete geçiren okşayan sözler duyması da ne kadar iyiydi. Ayakta gözlerini bir noktaya odaklamış dikilirken, bir anda yüreğinde huzursuzca titreyip dışarı çıkmak isten şeyin serbest kalmak isteyen tutsak kalmış bir gülme olduğunu anladı. Şampanya şişesinin mantarı gibi patlayıp fırlamasıyla küçük aşağı yuvarlanan bir ses çatallaştı, güldü, güldü, aşırı çılgınlığından arada sırada utanıyor ama ardından gene gülüyordu. Elektriklenme onun gevşeyen sinirlerini sarsmış, bütün duyuları kuvvetli, sağlıklı ve acımasız olmuştu, günlerden beri ilk defa açlıktan ölüyormuş gibi yemek yedi ve susuzluktan yanmış gibi su içti.

Onun kurumuş, insana susamış ruhunun bütün hayatı ve hazzı emmesinin yanında, müzik onu kendine çekmiş ve yanan yüreğine kadar işlemesiyle dans kalabalığın ortasında olduğunu fark etmeden başlamıştı bile. Hayatında hiç böyle dans etmemişti. Bu dönen girdap ondan bütün ağırlığı fırlatıp atmış, ritim bütün uzuvları sarmış ve vücut ateşli hareketlerle nefes nefese kalmıştı. Müzik durdu, acı içinde sessizliği hissetti, huzursuzluğun yılanı titreyen uzuvlarını yukarı doğru yalıyordu ve serin, sakinleştiren, alıp götüren suyla yapılan bir banyo gibi tekrar bu girdabın içine düştü. Başka zamanlarda hareketlerinde dikkatli, ihtiyatlı vasat bir dansçıyken özgür kalan sevincin sarhoşluğu ile bütün bedensel engelleri kalkmıştı. En vahşi tutkularını bir şekilde tutan utanmanın ve ağırbaşlılığın çelik bandı tam ortasından kırılmıştı ve kendisini kontrolsüz bir şekilde her yönüyle mutluluktan erimiş hissediyordu. Kollar, eller etrafında dokunuş ve kaçışları, kelimelerin nefes alışlarını, iç gıdıklayan gülmeleri, içindeki kanı titreten müziği duyuyordu, bütün bedeni gerilmişti, öylesine gerilmişti ki giysileri vücudunu yakıyordu ve o bilinçsizce bütün örtülerinden kurtulmuşçasına çırılçıplak bu sarhoşluğu yüreğinin en derinlerinde hissediyordu.

"Irene, neyin var?"- etrafında döndü, sersemlemiş ve gülümseyen gözler, kavalyesinin salınımlarının sıcaklığı hâlâ taşımaktaydı. Aynı anda, eşinin soğuk ve sert hayran olmuş bakışlarının yüreğine değmesiyle irkildi. Çok mu vahşi olmuştu? Çılgınlığıyla bir şeyi açığa mı vurmuştu?

"Ne..ne diyorsun, Fritz?", diye kekeledi, giderek daha derine tam yüreğine işleyen bakışların aniden parlamasında şaşkınlığını dışa vurarak. Âdeta bu gözler iç burkan kararlılığıyla feryat ediyordu.

"Ama bu çok garip.", diye mırıldandı eşi sonunda. Sesinde boğuk bir şaşkınlık vardı. Bununla ne demek istediğini sormaya cesaret edememişti Irene. O anda sessizce yüzünü çevirdiğinde eşinin geniş, sert ve büyük, demirden bir enseyi sinirle taşıyan omuzlarını görmesiyle bütün uzuvlarına bir titreme yayıldı. Bir katilinki gibi, beyninde uçuşan çılgınlıkları yine kovaladı, ama kendi eşini ilk defa görüyormuş gibi, onun çok kuvvetli ve tehlikeli olduğunu da bütün dehşetiyle anlamıştı.

Müziğin tekrar başlamasıyla bir bay gelip onu mekânik olarak kollarına aldı. Ancak her şey ağırlaşmıştı ve canlı melodi hissizleşen uzuvlarını kaldıramıyordu. Boğan bir ağırlığın kalbinden ayaklarına doğru yayılmasıyla her adım ona acı verir olmuştu. Kavalyesine kendisini serbest bırakması için rica etmek zorunda kaldı. Geri dönerken farkında olmadan eşinin yakınında olmasını istercesine etrafa bakınırken hemen yanında durmuş temiz bakışlarla kendisine baktığını görünce korkuyla sıçradı. Ne istiyordu? Ne bilmek istiyordu? Çıplak göğsünü ondan sakınmak ister gibi farkında olmadan elbisesini düzeltti. Suskunluğu da bakışları gibi inatçıydı.

"Gidelim mi?" diye sordu korkarak.

"Evet." Sesi sert ve kaba bir tonla çınlamıştı. Öne geçtiğinde Irene tekrar geniş ürküten enseyi gördü. Kürkünü üzerine alsa da gene de donuyordu. Arabada suskun bir şekilde yan yana oturdular. Kadın hiçbir söylemeye cesaret edemedi. Sıkıntıyla yeni bir tehlike hissetmişti. Artık her iki taraftan da sarılmıştı.

Gece sıkıcı bir rüya görmüştü. Yabancı bir müzik çalan aydınlık ve yüksek bir salondaymış, birçok insan ve renkler hareketlere karışmıştı, o anda tanıdığını sandığı ama tam olarak çıkaramadığı genç bir adam zorla kolundan yakalamış ve onunla dans etmişti. Rahatlamış ve gevşemiş, tek bir müzik dalgası ayaklarını yerden kesmeye yetmişti. Böylece altın ışıkları gökyüzündeki yıldızlar gibi parlayarak küçük parıltıları tutan sütunlar arasında ve duvardan duvara birçok aynanın kendi gülümsemeleri onlara göz süzerken sonsuz yansımalarla onları alıp uzaklara götürmesini hissederek dans etmişlerdi. Dans giderek daha sıcak oluyor, müzik daha yakıyordu. Gencin kendisine iyice yaklaştığını, onu arzuyla inletecek kadar elini çıplak koluna bastırdığını fark etmiş ve aynı anda gözlerini onu tanımak istediğini belirten bakışlarla onunkilerine dikmişti. Onu küçük bir kız çocuğuyken uzaktan kendinden geçercesine sevdiği tiyatro oyuncusunun yerine koymuş ve adını sevinçle söylemek isterken, adam onun hafif çığlığına parlak bir öpüşle engel olmuştu. Ve böylece erimiş dudaklar, birbirinin içinde yanan vücutlar, kutsal bir rüzgârda sürükleniyor gibi odadan odaya uçmuşlardı. Duvarlar akıp geçmiş, sallanan tavanı hissetmemişlerdi ve zaman zincirlerini kıran uzuvlarla tarif edilmeyecek kadar çabuk geçmişti. Birisinin omuzuna dokunmasıyla duraksamış onunla birlikte müzik de durmuş, ışıklar sönmüş, siyah duvarları zorlamış ve dansçılar ortadan yok olmuşlardı. "Onu bana ver, hırsız!" diye bağırmıştı korkunç kadın, duvarları çınlatan ve buz gibi parmakları ile bileğine yapışarak. İsyan ederek bağırışını, korkunun çılgınca kulak tırmalayan sesini duymuştu, her ikisi dövüşüyordu ama kadın daha kuvvetliydi, onun inci kolyesini koparmış ve aynı anda göğsünü ve kollarını sallanan bez parçaları arasında açıkta bırakmıştı. Aniden insanlar tekrar ortaya çıkmışlar, bütün sütunların arasından yükselen gürültüyle koşturup yarı çıplak vaziyettekine ve cırlayarak bağıran kadına alayla bakmışlardı: "Onu benden çaldı, zina yaptı, fahişe." Irene insanlar daha yaklaştıkça

nereye saklanacağını, gözlerini nereye çevireceğini bilememişti, meraklı, hırlayan suratlar onun çıplaklığına saldırıyorlardı, sersemlemiş bakışlarla kurtuluşa doğru kaçarken birdenbire kapının koyu çerçevesinde eşini sağ elini arkasına dayamış hareketsiz dururken görmüştü. Bağırarak kalkıp ondan kaçtı, birçok odayı koşarak geçti arkasındaki hırslı kalabalık kuduruyordu, elbisesinin aşağı doğru daha fazla kaydığını ve onu tutamadığını hissetmişti. O anda önünde bir kapı açılmıştı, kendini kurtarmak için hırsla merdivenden aşağı kaydı, ama aşağıda gene basit kadın yünlü eteği ve pençeli elleriyle bekliyordu. Yan tarafa sıçradı ve çılgın gibi açıklığa doğru koştu, lâkin kadın yine peşindeydi bu şekilde gece boyunca loş sokak lambalarının onlara doğru eğildiği caddelerde ikisi kovalamaca oynamışlardı. Arkasında sürekli kadının tahta ayakkabısının takırtılarını duyuyor, ne zaman caddenin başına gelse, kadın gene orada ortaya çıkıyor, oradan kaçınca diğerlerinde ve bütün evlerin arkasında sağda solda onu pusuya yatmış bekliyordu. Her zaman oradaydı, karşısına çıktığı anlar dehşetle katlanıyordu, sürekli önüne atlıyor, artık dizlerinde derman kalmayan onu yakalıyordu. Nihayet sonunda bir ev görünce hemen oraya doğru koştu, kapısı ardına kadar açılmıştı ve elinde bir bıçakla eşi orada dikiliyor içini yakan bakışlarla ona bakıyordu. "Neredeydin?" diye sordu sıkıntılı bir şekilde. "Hiçbir yerde.", diyen kendi sesini ve yanında çınlayan gülmeyi duydu. "Onu gördüm! Onu gördüm!" bağırarak sırıtıyordu, aniden tekrar yanında belirdiğinde deli gibi gülmüştü. Aynı anda eşi bıçağı kaldırdı. "İmdat!" diye bağırdı. "İmdat! "...

Gözlerini açıp yukarı baktığında eşinin yürek yakan bakışlarıyla karşılaşmıştı. Ne... O da ne? Odalarındaydı, lambanın ışığı soluk bir şekilde yanıyordu, evlerinde yatağındaydı, sadece rüya görmüştü. Ama eşi neden yatağının yanında oturmuştu ve hasta olup olmadığına bakıyordu. Işığı kim yakmıştı, neden öyle hareketsiz ciddi bir şekilde oturmuş gözlerini ona dikmişti? Bir korku tümüyle onu sarstı. Farkında olmadan eşinin eline

baktı: Hayır bıçak elinde değildi. Yavaş yavaş kendisinin uyku mahmurluğu ve eşinin görüntülerinin endişeli alametleri silindi. Rüya görmüş olmalıydı, rüyasında bağırmış ve eşini uyandırmıştı herhalde. Ama neden bu kadar ciddi, böyle etkileyici, böyle acımasız bir ciddiyetle ona bakıyordu? Gülümsemeye çalıştı. "Ne... ne oldu ki? Niçin bana öyle bakıyorsun? Sanırım kötü bir rüya gördüm."

"Çok kötü bağırdın. Diğer odadan duydum."

Ne diye bağırmış, neyi açık etmiştim, bir ürperti sarmıştı bedenini, eşi bir şey biliyor muydu acaba? Tekrar bakışlarını kaldırıp ona bakmaya cesaret edemedi. Ama eşi dikkat çeken bir rahatlıkla çok ciddi olarak ona baktı. "Sana ne oluyor, Irene? Senin içinde bir şeyler oluyor. Birkaç günden beri değiştin, ateşli, sinirli, üzerinden araba geçmiş gibisin ve uykunda yardım istiyordun."

Irene tekrar gülümsemeye çalışsa da eşi; "Hayır.", dedi fikrinde ısrar ederek, "Benden bir şey gizleme... Bir sıkıntın ya da seni üzen bir şey mi var? Evde herkes senin ne kadar değiştiğinin farkında, bana güvenmelisin Irene."

Eşi hissettirmeden onun yanına sokulmuştu, parmaklarının çıplak vücudunda kayışını ve okşayışını hissetti, gözlerinde garip bir ışık vardı. Onun taş gibi vücuduna atlayıp sarılmak, her şeyi itiraf etmek ve kendisinin acı çektiğini gördüğü şu anda affedinceye kadar onu bırakmamak gibi bir istek geldi içine. Ama lambanın soluk ışığı yüzü aydınlattığında utanmış ve sözler onu korkutmuştu.

"Endişelenme, Fritz." Vücudu çıplak parmak uçlarına kadar titremesine rağmen gülümsemeye çalışarak; "Biraz sinirliyim. Geçecek."

Onu saran el hızla geri çekilmişti. Eşi cam gibi parlayan ışıkta solgun ve karanlık düşüncelerin ağır gölgesinden kabarmış alnı görünce, sarsıldı. Yavaşça doğrulup kalktı.

"Neden bilmiyorum ama son günlerde bana bir şey söyleyecekmişsin gibi geliyor. Sadece seni ve beni ilgilendiren bir mesele, biz şu an baş başayız, Irene."

O ise yatıyor ve hiç kımıldamıyordu, sanki bu ciddiyetten büyülenmiş ve bakışları buğulanmıştı. Şu an bir şeyler olabileceğini hissetmesi ne iyiydi, sadece söylenecek bir söze ihtiyaç vardı, yalnızca küçük bir söze: "Affedersin" ve ne için diye soramazdı eşi. Ama ışık neden yanıyordu, bu yayılan, küstah, kulak kabartan ışık? Karanlıkta hissettiklerini söyleyebilecek miydi? Ama ışık onun gücünü kırıyordu.

"Gerçekten hiçbir şey, bana söylenecek hiçbir şeyin yok mu?" Sesinin bu kadar yumuşak olmasının cazibesi ne kadar feciydi! Onun böyle konuştuğunu hiç görmemişti. Ama ışık, ampul, bu sarı, açgözlü ışık!

Birden kendini geri çekti. "Aklına ne geldi?", diyerek gülerken sesinin yüksek perdeden çıkmasından irkilmişti. "İyi uyuyamayınca bir sırrım mı olmalıydı? Yoksa bir macera mı sanıyorsun?"

Kelimelerin tınısının bu kadar yanlış, kalleşçe olması onu sarsmış, kendi kendisinden en küçük zerresine kadar korkmuş ve bakışları yön değiştirmişti.

"Sadece- iyi uykular.", demişti eşi, kısaca ve oldukça sert bir şekilde. Bir tehdit veya kötü, tehlikeli bir alay ifade eden oldukça farklı bir söylemle dökülmüştü bu sözcükler.

Ardından eşi ışığı söndürmüştü. Irene, sessizce, solgun, gece gelen bir hayalet gibi onun beyaz gölgesinin kapıda kayboluşunu görmüş ve kendiliğinden kapanan kapı, onu bir tabuta kapatıyormuş gibi hissettirmişti. Dünyadaki herkes yavaş yavaş ölüyor gibi geldi ona ve içi boşalmıştı, yalnızca içerde, hissizleşen bedeninde kalbi sesle atıyor ve göğsüne her vuruşu acıtıyor, acıtıyordu..

Ertesi gün, birlikte öğle yemeğine oturduklarında –Çocuklar hemen kavgaya tutuşmuşlar ve sakinleşmeleri için büyük

bir çaba gerekmişti.– hizmetçi kız bir mektup getirdi. Mektup Sayın Bayan içindi ve cevap bekleniyordu. Şaşırarak yazıyı tanımadığını fark etmiş ve telaşla zarfı açtığında ilk satırlarında beti benzi sararmıştı. Geriye doğru sıçradığında, düşüncesizce atılmasına - diğerlerinin hep birlikte şaşırdıklarını görünce korkusu daha da arttı.

Mektup kısaydı. Sadece üç satır: "Lütfen bu mektubu getirene hemen 100 kron veriniz." İmza yok, tarih yok, orantılı yazılarla yazıldığı görülen yalnızca bu dehşet veren etkili emir vardı. Bayan Irene para almak için odasına koşup, anahtarları koyduğu komodinin çekmeceleri hararetle çekti ve onu buluncaya kadar bütün çekmecelerini karıştırdı. Titreyerek kâğıt paraları katlayıp bir zarfın içine koydu ve kapıda bekleyen hizmetliye verdi. Her şeyi hipnotize olmuş gibi bir tereddüte fırsat vermemek için tamamen duygusuzca yapmış, sonra odaya –iki dakika bile geçmemişti– geri dönmüştü.

Her şey sessizdi, utangaç bir huzursuzlukla yerine oturdu ve elinin titremesinden tuttuğu bardağı indirmek zorunda kalınca, hemen sığınacağı bir kaçamak bulmak istedi.- Dehşet saçan korkuyla yıldırım çarpmış gibi köreldiğini ve mektubu tabağın yanında açık bıraktığını fark etti. Sadece küçük bir hareket eşinin onu kendi tarafına çekmesine yetebilir, büyük ve garip yazılmış satırları okuması için bir kere bakması yetebilirdi. Bir şey söyleme gereği duymamıştı. Kaçamak bir alışla pusulayı buruşturdu, ancak onu cebine koyarken, bakışlarını kaldırdığında eşinin kuvvetli bir bakışını yakalamıştı, insanın içini oyan, sert, acıtan daha önce onda hiç görmediği bakışını. Artık birkaç günden beri eşi yüreğini titrettiğini hissettiği ve savuşturmayı bilemediği güvensizliğin bu ani sarsıntısını bakışlarıyla ona yansıtıyordu. Bir zamanlar dans ederken aynı dün gece uykusunda parlayan bıçak gibi, parlayan bakışlarla bütün uzuvlarına dokunmuştu.

Eşini sertleştiren, böylesine net, çelikleşmiş, böylesine sancılı yapan bir bilgi mi yoksa bilme arzusu muydu? Hâlâ bir ke-

lime için mücadele ederken, eşinin bir keresinde; avukat olarak karşı karşıya geldiği, bir soruşturma hâkiminin, sorgu esnasında göz kamaştıran spot ışıkları altında konsantre olmuş itina ile hazırladığı yalanı bitkin vaziyette dile getiren sanığın bir anlık korkuyla dikkatini kaybetmesinden faydalanıp dosyalarda yakaladığı kritik noktaları şaşırtarak bir hançer gibi saplayan soruşturma hakimini anlattığı, uzun süredir unutulmuş bir anısını hatırlamıştı. Eşi böyle tehlikeli bir oyunu dener miydi veya Irene kurban mı olurdu? Hukuki taleplerin ötesinde büyük bir psikolojik tutkuyla eşinin mesleğine bağlı olduğunu bildiği için Irene'nin tüyleri ürpermişti. Bir suçu incelemek, detaylarını araştırıp sonuçlara ulaşmak onu, kumar ve erotik oyunlara düşkün olmak gibi ilgilendirebilirdi ve böyle günlerde psikolojik olarak sürek avcılığı tabiri caizse onun doğasını içerden yakardı. Geceleri sık sık unuttuğu kararları ona arayıp bulduran yakan bir asabilik içinde, çelikleşmiş bir şekilde dışarıdan aşılamaz olurdu, eşi sanki lafı mahkeme önündeki süreç için saklarcasına yemek yiyip bir şeyler içmiş ardı ardına sigara yakmıştı. Onu savunma yaparken bir kere görmüş, ikinci bir defa görmemişti, iç karartan tutkudan, konuşmasının öfkeli sıcaklığından ve bir anda tehdit eder gibi çatılmış kaşlar altındaki dik dik bakan gözlerle ona, kendini yeniden bulmayı anlatan yüzündeki duygusuz ve kekremsi çekicilikten öylesine ürkmüştü ki...

Bütün bu kaybolmuş anıların bu bir saniye içinde ardı ardına akla gelmesi dudaklarında kurmak istediği sözcükleri engellemişti. Aklı fikri karışmış susup kalmıştı, bu suskunluğun ne kadar tehlikeli olduğunu ve son bir fırsat olarak akla yatkın bir açıklama yapmayı da kaçırdığını seziyordu. Gözlerini kaldırmaya cesaret edememişti ama artık aşağı bakarken de onun sakin ve ölçülü ellerini masanın üzerindeki küçük yabani hayvanlar gibi gezinirken görünce daha çok korkuyordu. Neyse ki, öğle yemeği sona ermiş, aşırı hareketlerini mürebbiyenin boşu boşuna dengelemeye çalıştığı çocuklar fırlayıp berrak neşeli ses-

leriyle yan odaya koşmuşlardı: Eşi de kalkmış ve ağır ağır ona bakmadan yan odaya geçmişti.

Güç bela yalnız başına kalınca, kader mektubunu tekrar ortaya çıkardı: Bir kere daha satırları gözden geçirdi: "Lütfen, bunu getirene hemen 100 kron veriniz." Sonra öfkesi mektubu paramparça etti ve kâğıt sepetine atmak için top gibi yaptı, bir an durup düşündü ve şöminenin üzerine eğilip kâğıdı cızırdayan kora attı. Sıçrayan açgözlülükle tehdidi yutan beyaz alevler onu sakinleştirdi.

Bu anda eşinin kapıdan dönen adımlarını duymuştu. Hızla kalktı, yüzü alevin sıcaklığı ve yakalanmanın korkusuyla kızarmıştı. Haince açık vaziyette duran sobanın kapağını, beceriksizce bedeni ile örtmeye çalıştı. Eşi masanın yanına gitmiş, sigarasını yakmak için tutuşturduğu kibrit yüzüne yaklaştığında alevi öfkesini açığa vuran burun kanatlarının pırıl pırıl titremesini gördüğünü sandı Irene. Eşi artık sakince ona bakıyordu: "Mektubunu bana göstermek yükümlülüğünde olmadığın konusunda dikkatini çekmek istiyorum. Sırları bilmemi istersin ya da istemezsin, tamamen senin arzuna kalmış." Irene sessiz kalmış ve ona bakmaya cesaret edememişti. Eşi bunu söyledikten sonra bir dakika beklemiş, sigarasından göğsünü dolduran derin bir nefes çektikten sonra ağır adımlarla odayı terk etmişti.

Artık daha fazla düşünmek istemiyordu, sadece daha fazla yaşamak, duyarsızlaşmak, kalbini boş ve anlamsız meşguliyetlerle doldurmak istiyordu. Eve daha fazla katlanamayacaktı, yaşadığı dehşetten çıldırmamak için, kendisini sokağa atmaya mecbur hissediyordu. Bu yüz kronla şantajcıdan en azından birkaç günlük te olsa özgürlüğünü satın almıştı ve özellikle evde değişen davranışlarının daha fazla dikkat çekmesini önlemek için bir gezinti yapma cesaretini göstermeye karar verdi. Artık bariz bir şekilde kaçmak zorundaydı. Evin kapısının önünde kapalı gözlerle bir atlama tahtasından atlar gibi caddenin karmaşasına kendini attı. Ve bir anda ayaklarının altında sert kaldırım taşlarını, etrafında insanların sıcak akışını bulmuştu, sinirli bir

telaşla, dikkat çekmemek için, gözü kapalı kendini ileri doğru atmış, gözler yere dikilip kalmıştı, anlaşılabilir bir korku içindeki, tekrar bu tehlikeli bakışlarla karşılaşmamak için bir bayan ancak bu kadar hızla gidebilirdi. Gözetleniyor muydu, en azından böyle olduğunu bilmek istemiyordu. Ancak, artık başka hiçbir şey düşünmediğini hissediyor ve biri vücudunu tesadüfen sıyırıp geçtiğinde irkiliyordu. Sinirleri her seste, peşinden gelen her adımda, gelip geçen her gölgede sancı içinde kıvranıyor, sadece arabada veya başka evde doğru dürüst nefes alabiliyordu.

Bir bay onu hayranlıkla bakarak selamladı, anne ve babasının bu gençlik arkadaşını tanımıştı, saatlerce küçük, belki de hayali bedensel acılarıyla huzur kaçırmak onun tarzı olduğu için rahatlıkla atlatabileceği, samimi, geveze bir gri sakallı ihtiyardı. Lâkin bir tanıdığına şu şantajcının umulmadık bir söylemine karşı savunma yapmak zorunda kalmak istemediğinden selamına sadece teşekkür ederek karşılık verebilmişti. Sonra tereddütle bir an duraklamış ve telafi etmek için geri dönmek istediğinde, arkadan birisinin hızla ona doğru adım atıyormuş gibi gelmesiyle içgüdüsel olarak düşünmeden, koşmaya devam etti. Ancak dehşet veren korkunun önsezisiyle arkada hızlanarak yaklaşan biri var gibi gelince takipten kaçamayacağını bilmesine rağmen daha da hızlanarak koştu. Omuzları biraz sonra – adımın daha yaklaştığını hissediyordu bu arada- dokunacak elin beklentisiyle titremeye başlamıştı ve hareketini ne kadar çok hızlandırmak isterse, o kadar çok dizleri ağırlaşıyordu. Takipçisinin gittikçe yaklaştığını anlamıştı ve "Irene" diye bağırmıştı enerjik bir şekilde arkalardan hatırlamak zorunda olduğu ancak korkutucu olmayan hafif bir ses, talihsizliğin korkunç habercisi gibi. Soluklanarak arkasına döndü: Aniden geri döndüğünden arkasında onunla birlikte duran sevgilisi neredeyse üzerine düşecekti, öfkenin bütün belirtilerini taşıyan yüzü, solgun ve şaşkındı ve şimdi Irene'nin boş bakışları altında mahcubiyetini belli ediyordu. Belirsizce tokalaşmak için kaldırdığı elini karşılık gelme-

yince tekrar indirmişti. Irene hiç beklemediği birisi olduğundan bir iki saniye gözlerini ondan ayıramamıştı. Doğrusu korkuyla geçen bu günler zarfında onu unutmuştu da. Ancak o anda belli belirsiz duygularını gözlerde yansıtan boşluğun verdiği ne yapacağını bilmeyen ifadesi ile onun solgun ve sorgulayan yüzünün kendisine yaklaştığını gördüğünde, öfke aniden içinde sıcak, beyaz dalgalar halinde köpürmüştü. Dudakları bir kelime sonra titremeye başladı ve çehresindeki ürkeklik adamı öylesine korkutmuştu ki sadece ismini kekeleyebilmişti. "Irene, neyin var?" ve onun sabırsızca el kol hareketlerini görünce, ezilip büzülerek eklemişti: "Ben sana ne yaptım ki?"

Kontrol altına alamadığı öfkesiyle dik dik ona bakıyordu. "Siz bana ne yaptınız?" diyerek alayla güldü. "Hiçbir şey! Sadece iyi şeyler! Sadece hoş şeyler."

Adamın bakışları donuklaşmış ve ağzı görünüşünün komikliğini ve temiz yürekliliğini arttırdığı şaşkınlığından yarı açık kalmıştı. "Ama Irene... Irene!"

"Rezalet çıkarmayınız şimdi.", diye sertçe tersledi. "Karşımda komedi oynamayınız. Kesin gene yakınlarda sizin temiz kız arkadaşınız pusu kurmuştur ve bana tekrar saldıracaktır."

"Kim... kim ki?"

Şu an yüzüne yumruğu patlatmış olmalıydı, bu aptalca gözlerini dikmiş bakan, bozuk çehreye. Elinin savunmak için pençeleştiğini hissetti. Asla hiç bir insana saygısızlık yapmamış, böylesine nefret etmemişti.

"Ama Irene... Irene", diye kekeliyordu şaşkınlığı daha da artarak. "Sana ne yaptım ki?....Bir kere sen uzaklaşıyorsun... Seni gece gündüz bekliyorum... Bütün gün evinin önünde dikiliyor seninle bir dakika konuşabilmek için bekliyorum."

"Sen bekliyorsun... öyle mi... sen de." Hiç te mantıklı olmadığını hissetti, bunun adı öfkeydi. Onun yüzüne vurabilse ne kadar iyi olurdu! Ama kendisini tuttu, sanki bastırdığı bütün

hiddetini bir küfürle yüzüne tükürüp tükürmemeyi düşünerek, yakan bir tiksintiyle ona bir kere daha baktı, sonra birdenbire döndü ve geriye bakmadan insan kalabalığının içine daldı. Adam yalvarır gibi uzattığı eliyle çaresiz ve onu takip edebildiği kadar caddenin kalabalığının arasından bakarak dikilip kalmıştı, rastgele dolanarak korunmayı bekleyen ve nihayetinde istemeden süpürülüp atılan düşmüş bir yaprağın akışı gibi sürüklenerek uzaklaştı.

Bu adamın bir zamanlar onun sevgilisi olması, Irene'ye şimdi birdenbire gerçek dışı ve anlamsız gelmişti. Hiçbir şeyi hatırlayamıyordu, gözlerinin rengini, yüzünün şeklini, okşamalarını, bedensel beklentilerini ve sözlerinin tınısında kekeleyen umutsuzluğunun bu sızlanan, kadınsı, yaltaklanan "Ama Irene!" sözünden başka hiçbir şey içinde yankılanmıyordu. Bütün bu günlerde, bütün musibetlerin kaynağı bu adamı bir kere bile düşünmemiş, rüyalarına da dâhil etmemişti. Hayatında hiçbir anlamı yoktu, albenisi yoktu ve anılarını hatırlamak zordu. Bir zamanlar dudaklarının onu ağzında olduğunu hissetmiş olmasının kendisi için artık bir anlamı yoktu ve ona asla kulak vermediği içinde yemin etme gücünü kendinde buluyordu. Kendisini onun kollarına atan neydi, hangi korkunç saçmalık kendi yüreğinin artık anlamadığı ve anlamanın da zor olduğu bu maceraya onu çekmişti? Bu konuda hiçbir şey bilmiyordu, bu olayda her şey ona yabancıydı, kendi kendisine de yabancıydı.

Ama tüyler ürperten bu bir haftada, bu altı günde başka şeylerde değişiklik olmuş muydu ki? Kezzap gibi yakan korku hayatını parçalamış, elementlerine ayırmıştı. Nesneler bir anda başka ağırlıklara sahip olmuş, bütün değerler değişmiş ve ilişkiler karmaşıklaşmıştı. Şimdiye kadar sadece kasvetli duygularla yarı kapalı bakarak hayatına el yordamıyla dokunmuş gibi gelse de, içinde her şey aniden fevkalâde güzel bir netlikle parlamıştı. Hiç dokunmadığı ve birdenbire anlam kazanan şeyler, gerçek hayatına anlam katmak için tam önünde bir nefes kadar yakınındaydı ve

ona önemli gibi gelen diğerleri de bir duman gibi uçup gitmişti. Bugüne kadar canlı bir sosyal hayat yaşamış, mal mülk sahibi çevrelerin, şu yüksek sesle konuşulan toplumsal hayatın içinde olmuştu. Aslında sadece onun için, yalnızca kendi evinin zindanındaki bu bir haftadan beri, içinde yoksun kaldığı bir eksiklik hissetmemiş aksine işsiz güçsüzlerin boş işlerinden tiksinti duymuştu. Farkında olmadan kendisine ilk defa nasip olan bu kuvvetli duyguyu, şimdiye kadarki eğilimlerinin yavanlığıyla ve emekçi sevgisine olan sonsuz ihmalkârlığıyla ölçmüş, geçmişindeki uçurumu görmüştü.. Sekiz senedir evliydi, çok da alçakgönüllü bir mutluluk algısıyla asla eşine yaklaşmamıştı, eşinin iç dünyasına yabancıydı ama en azından kendi çocuklarına karşı böyle değildi. Kendisi ve çocukları arasında ücretli insanlar vardı. Onun bütün küçük sorunlarını gidermek için görevlendirilen ama –çocuklarının hayatlarına daha yakından baktığından beri– erkeklere sıcak bakışlarından daha çok iştah kabarttıklarını ve kucaklaşmaktan daha fazla saadet bahşettiklerini yeni sezmeye başladığı mürebbiyeler ve hizmetlilerdi bunlar. Hayatını yavaş yavaş yeni bir anlamla değiştiriyordu, her şey bir birliktelik kazanmış ve kendisi de ciddi şekilde anlam kazanmış bir simaya dönüşmüştü. Tehlikeyi ve tehlikeyle birlikte gerçek duyguyu tanıdığından beri, aniden bütün şeyler ve en yabancıları bile ona ortak olmaya başlamıştı. Hepsinde kendisini buluyordu ve önceleri cam gibi saydam olan dünya, birdenbire aynadaki kendi gölgesinin karanlık yüzeyi olmuştu. Nereye bakarsa, nereye kulak verirse birden bire gerçeği buluyordu.

Çocukların yanında oturuyordu. Küçük bayan, onlara sarayının bir odası dışında bütün odalarının gümüş bir anahtarla açıldığı bütün odaları gezebilen, şayet açmaması gereken bu kapıyı açarsa kaderi olacak olan prensesin masalını okuyordu. Onu yasak olana çeken ve şansızlıklara sürükleyen de kendi kaderi değil miydi? Daha bir hafta önce safdilce ona tebessüm ettiren bu küçük masal ona derin bilgeliği göstermişti. Gazetede şantajla sırları ifşa ederek hain olan bir subayın hikâyesini okuduğunda

ürpererek her şeyi anlamıştı. Birkaç günlük huzuru satın almak, ufak bir mutluluk parıltısı adına para kazanmak için, imkânsız olan bir şey yapılmış olamaz mıydı? İntihardan söz eden her satır, her suçlu, her kuşku birdenbire ona bir olay olmuştu. Her şeye ona "Ben" diyordu, hayatın yordukları, ümitsizliğe düşenler, baştan çıkaran hizmetçi ve terk edilen çocuk, hepsiyle kaderi ortaktı. Aniden hayatın bütün zenginliğini hisseder olmuştu ve kaderinde asla bir saat daha fazla zavallı olamayacağını biliyordu ve her şeyin sona doğru meyletmesinin bir başlangıç olduğunu seziyordu. Dejenere olmuş bir kadının gücünü kaba yumruklarıyla parçalamak için, sonsuz dünyanın tamamıyla böyle mükemmel şekilde iç içe geçmiş olunmalı mıydı? İlk olarak kendisini güçlü hissettiği bu konuda bütün bu büyüklüğü ve güzelliği bir suç uğruna harap etmiş olmalı mıydı?

Ve neden –bilinçsizce tam anlamıyla inandığı kadere karşı körü körüne kendini savunuyordu– dikkate alınmaz bir suç için ona verilen dehşetli ceza nedendi? Onun kucağında kendi eşleriyle alay eden birçok kadın onu küstah, şehvetli, hatta para canlısı olarak tanıyordu ve kendi evindeki gibi yalan içinde yaşayan kadınlar, ilk korkuda, ilk suçta güçlerini kaybetmelerine rağmen ikiyüzlülükte daha güzel, takip etmede daha güçlü, tehlikede daha akıllı olmuşlardı.

Ama o neden mutlaka suçlu olsundu ki? Tüm yüreğiyle bu insanın bu sevgilinin kendisine yabancı olduğunu, gerçek yaşamından hiçbir şeyi asla ona teslim etmemiş olduğunu hissediyordu. Ondan hiçbir şey kabul etmemiş, ona hiçbir şey göndermemişti. Bütün bu geçmiş ve unutulmuşluklar asla onun suçu değil, kendisinin de anlamadığı ve geride kalanları artık bir kere daha hatırlamayan başka bir kadınındı, zamanla kefareti ödenecek olan bir suç cezalandırılmalı mıydı ki?

Birden irkildi. Artık bunun kendi düşüncesi olmadığını seziyordu. Bunu kim söylemiş olmalıydı ki? En erken birkaç gün önce yakınında olan birisi mi? İyice düşündüğünde bu düşünceyi

uyandıranın kendi eşi olduğunu hatırlayınca korkusunda en ufak bir azalma olmamıştı. Eşi bir davadan geri dönmüştü, heyecanlı ve solgundu ve birdenbire Irene'ye ve tesadüfen orada olana arkadaşlara başka zaman öyle kolayca dile getirmediğini söyleyip: "Bugün suçsuz biri yargılandı.", dedi. Irene ve diğerleri ilgilenince aynı heyecanla; az önce bir hırsızın üç yıl önce başlamış olsa da neredeyse bir kapkaççılık suçundan dolayı cezalandırılmak üzere olduğunu ve üç yıl sonra suçsuzluğunun ortaya çıkmasıyla da onun adaletsizliğe karşı olan hislerini anlattı. Başka bir insan da cezalandırılabilir ve bundan maada, suçunun ispat edilme çalışmalarının sonsuz huzursuzluğundaki kendi korkusunun zindanında geçirdiği bu üç yılla cezası ikiye katlanırdı.

Bir zamanlar ona direndiğini dehşetle hatırladı. Onun gerçekçi olmayan duygusuna göre suçlu, burjuva konforunun ne pahasına olursa olsun her zaman kökünün kurutulması zorunlu olan haşaratıydı. Irene ilk önce gerekçelerinin ne kadar yürekler acısı, eşininkilerin ne kadar müşfik ve adaletli olduğunu anlamıştı. Ama eşi de keşke onun bir insan değil de macerayı sevdiğini anlayabilseydi. Onun suç ortağı olması, çok fazla hoşgörülü tutum, yaşamının her anındaki insanı gevşeten konfor sayesinde olmamış mıydı? Hâkimi olarak kendi meselesinde de adil olamaz mıydı?

Ama bu samimi umutlara pek bel bağlamamayı bilmişti. Ertesi gün tekrar bir pusula daha, onu bitap bırakan korkusunu harekete geçiren bir kırbaç darbesi daha geldi. Bu sefer sorgusuz sualsiz vermek zorunda olduğu iki yüz kron talep edilmiş, maddi durumuna göre artmadığını gördüğü şantajın bu ani yükselişi ona felâket gibi gelmişti, zengin bir aileden gelmesine rağmen dikkat çekmeden bu miktarı sağlaması mümkün değildi. Ya sonra, neye yarardı? Artık o, yarın bunun dört yüz kron ve hemen ardından bin kron ve o verdikçe giderek daha da artacağını biliyordu ve sonunda istediği para reddedilir reddedilmez, imzasız mektup ve çöküş gelecekti. Satın alınan şey sadece zamandı, bir nefeslik ara, iki gün dinlenme veya üç, bir hafta

belki de, ama korkunç şekilde anlamı olmayan tamamen eziyet ve gerilim dolu bir zaman. Artık haftalardır zamanını uyanık olduğundan daha da çok öfkelendiren huzursuz rüyalar gördüğü uykuda geçiyor, temiz havanın, serbestçe hareket etmenin, huzurla bir şeyler yapmanın hasretini çekiyordu. Okumayı başaramıyor, hiçbir şey yapamıyordu, yüreğindeki korkuyla şeytanca ruhlar onu yakalamıştı, kendisini hasta hissediyordu. Arada sırada ansızın yere oturmak zorunda kalıyor, sık sık kalp çarpıntıları oluyor, huzursuz bir ağırlık sancılı bir yorgunluğun acı suyuyla neredeyse uyumasına mani olan bütün uzuvları doldurmuş, bütün varlığını yiyip bitiren korkunun verdiği zarar bütün vücudunu tüketmişti. Aslında yüreğinin en derinlerinde bu hastalıklı durumda olmayı nihayet fark edilebilen bir sancıyla, insanların merhamet edip acıdığı gerçekten anlaşılabilir, görülebilir, klinik bir vakada patlak vermesini özlemle bekliyor, bu gizli işkence saatlerindeki hastalara gıpta ediyordu. Bir sanatoryumda beyaz duvarlar arasındaki beyaz çarşaflarla yatmak ne iyi olurdu, pişmanlıklarla ve çiçeklerle çevrili olmalı, insanlar gelmeliydi, herkes şefkatli olmalı ve uzaklarda acının bulutlarının arkasında büyük şefkatli bir güneş gibi şifa olmalıydı. Acı duyulduğunda, en azından avazı çıktığı kadar bağırılabilmeli ama her gün ve neredeyse her saat ona yeni ve korkunç durumlar sunan neşeli sağlıklı olmanın komedisini oynamak zorunda olmalıydı. Sarsılan sinirleriyle gülümsemek zorunda olmalı ve böyle günlük sarf ettiği kahramanca güç hiçbir işe yaramayıp kendine zarar vermiş olsa da birisinin bu yapmacık neşenin sonsuz çabasını sezmemesi için keyifli görünmeliydi.

Sadece bu insanlardan sadece birisi onu saran bir halka gibi görünüyor, eşi kendisini gözetlediği için, içinde oluşan korkuyla sezdiği şeyin bu olduğunu zannediyordu. Bunu hissediyor ve bu güven onu; eşinin kendisiyle aynı onun eşiyle ilgilendiği gibi aralıksız ilgilendiği için, iki misli dikkatli olmaya zorluyordu. Arkasına kendisini sakladığı başka bir sırrı gözleriyle araştırmak

için sanki birbirlerini kollar gibi, gece gündüz sinsi sinsi birbirlerinin etrafında dolanıyorlardı. Son zamanlarda eşi de farklı biri olmuştu. Bu sorgulayan ilk günün tehdit eden katılığı, farkında olmadan gelin olduğu zamanı hatırlatan endişe ve insaniyetin kendine has tarzının ondaki yumuşamasıydı. Eşinin kendisine bir hasta gibi özel bir itina göstermesi onu şaşırtıyor, böylesine hak etmediği aşktan dolayı utandığını hissetse de, diğer taraftan da ansızın umulmadık bir anda sırrını yorgun ellerinden zorla almak için, bir hile anlamı da taşıyabilir olmasından korkuyordu. Eşinin uykusunda onu izlediği geceden ve elinde mektubu gördüğünden beri güvensizliği merhamete dönüşmüştü, bir saniye sonra tekrar kuşkusuna yenik düşse de sakinleştiren ve kolayca kabul ettiği nazikliği ile bazen Irene'nin güvenini kazanıyordu. Bu sadece bir tertip miydi? Suçlu için soruşturma hâkiminin baştan çıkaran aldatmacası mı, güvenin yarattığı onun itirafını ihlal edip aniden yukarı çekilen bir yakalama köprüsü mü yoksa eşinin keyfine göre onu savunmasız bırakmak mıydı? Ya da içindeki artan baskısıyla gözlenmenin ve dinlenmenin dayanılmaz duygusu muydu ve eşinin sempatisi her gün daha çok görünen acısına gizlice ortak olacak kadar kuvvetli miydi? Garip bir ürküntü içinde eşinin bazen kurtarıcı sözü ona sunuşunu ve sonra gönlünü yapıp kolayca ona itiraf ettirmesini seziyordu; onun maksadını anlamıştı ve onun iyiliği minnet duygusuyla birlikte mutluluk veriyordu. Ancak her zaman canlı duygularla düşkünlüğünü gösteren eşinin önünde utancının büyüdüğünü ve sözün güvensizliğiyle öncekinden daha şiddetle bir şey yapmasını engellediğini de hissediyordu.

Aynı günlerde bir kere eşi onunla doğrudan gözünün içine bakarak konuşmuştu. Eve gelmiş ve ön odadan, ağlama ve hıçkırık sesleri arasında mürebbiyenin şirret gevezeliklerini, eşinin yüksek sesle keskin ve enerjik bir şekilde konuştuğunu duymuştu. İlk hissettiği şey korkuydu. Ne zaman yüksek sesler veya evde bir telaş duysa, bütün vücudu titriyordu. Korku onda

alışılmışın dışında gelişen her şeye cevap veren duygu olmuştu, mektubun gelmiş olması içini yakan bir korkuydu, sırrı ortaya çıkabilirdi zira. Ne zaman kapıya çıksa, ilk önce yüzünü soran bakışlar sarar ve onun yokluğunda bir şeyin olup olmadığını soruştururdu, henüz uzak kaldığı sürede bir felaket gelip çatmamıştı. En kısa sürede sakinleşmesini sağlayan bu defa sadece çene yarıştırması, küçük doğaçlama bir yargılamaydı.

Bir teyze birkaç gün önce oğlana oyuncak olarak renkli bir at getirdiğinde, daha küçük bir hediye alan küçük kız kıskançlıktan çıldırmış, hakkını korumak için boşuna çare aramış ve oğlanın oyuncağına dokundurtmamak için direnmesine öylesine hırslanmıştı ki çocuk önce öfkesini yüksek sesle kusmuş sonra sıkıcı, korkakça, inatçı bir suskunluğa girmişti. Ama ertesi sabah küçük oyuncak at birdenbire hiçbir iz bırakmadan ortadan yok olmuş ve oğlanın bütün çabaları nihayet kaybolan atı tesadüfen sobada parçalanmış halde buluncaya kadar boşa gitmişti, odundan olan kısımlar kırılmış, renkli kürkten tüyleri yolunmuş ve içi boşaltılmıştı. Suç tabii ki küçük kızın üzerinde kaldı; oğlan ağlayarak hiçbir gerekçe ile yumuşatılamayacak hainliği şikâyet etmek için babaya koşmuş ve sorgulama hemen başlamıştı.

Irene'nin içini ani bir kıskançlık kaplamıştı. Çocuklar neden tüm endişelerde babalarına gidiyorlar da hiçbir zaman ona gitmiyorlardı? Önceden hepsi bütün kavgalarında ve şikâyetlerinde her zaman eşine güvenirlerdi, şimdiye kadar bu küçük can sıkıcı olaylardan kurtulmuş olmaktan sevinirdi, ama bu defa onların içlerindeki sevgi ve güveni görünce birdenbire kıskançlığa kapılmıştı.

Küçük yargılamada hemen karar verildi. Çocuk önce beklendiği gibi ürkekçe aşağı inen bakışlar ve sesteki hainçe titreme ile inkâr etmişti. Mürebbiye güya küçük kızın öfkeyle oyuncak atı pencereden atmakla tehdit ettiğini duyduğunu söyleyerek ona karşı şahitlik edince çocuğun inkâr çabaları boşa gitmiş, hıçkırık ve umutsuzluktan oluşan küçük bir şamata kopmuştu. Irene eşine baktığında; eşi mahkemede çocuk için değil de

kendi kaderi için oturuyormuş gibi geldi, belki de yarın aynı titremeler ve sesteki aynı sıçramalarla onun karşısında kendisi oturacaktı. Eşi önce çocuk yalanda ısrar ettiği sürece, gerçi kelime kelime direnci azalsa da öfkesinde en ufak bir tereddüt göstermeden sert bir şekilde ona bakmıştı. Ama sonra aptalca bir dik kafalılıkla yapılan inkâr çözülünce, eşi şefkatli bir şekilde kızıyla konuşup olayın içsel gerekliliklerini göstermiş ve düşünmeden olan ilk öfkesinde böyle gaddarca bir şey yaptığı için âdeta özür diletmişti, böylece erkek kardeşini rahatsız ettiğini de hatırlamamış olacaklardı. Ve giderek daha güvensiz olan çocuklara işlenen suçun anlaşılabilir bir şey olduğunu ama cezai değerinin de olduğunu öyle sıcak ve etkileyici anlatmıştı ki, sonunda kızı gözyaşlarına boğulmuş ve bir vahşi gibi ulumaya başlamış, hemen sonra da lakırdı tufanına karışan gözyaşları içinde, nihayet itiraf sözcüklerini kekelemişti.

Irene ağlayanları kucaklamak için oraya koşmuştu, ama küçük öfkeyle onu itti. Eşi de onu uyararak, suçu cezasız bırakmak istemediğini, az da olsa çocuk için hissedilir bir şekilde cezalandırılması gerektiği için bu vakitsiz merhameti karşısında onu uyarmıştı. Ertesi gün kız haftalardır istediği bir organizasyona gidemeyecekti. Çocuk hükmü hıçkırarak dinledi; oğlan yüksek sesle zaferini kutlamaya başlamıştı bile, ama bu erken ve kinci alayı anında aynı şekilde ceza almasına yol açtı ve zarar veren arkadaşlığından dolayı onun da Çocuk Bayramına gitme izni geri çekildi. Üzgün ve yalnızca ikisinin de aynı cezayı almış olmalarından teselli olmuş vaziyette ikisi de çekip gitmişler ve Irene eşiyle yalnız kalmıştı.

Irene o an birdenbire imalar yerine, konuşmasını çocuğunun suçuyla maskeleyerek eşine kendi suçunu itiraf etmek için bir fırsat çıktığını hissetmesiyle rahatlamıştı, en azından örtülü bir biçimde günah çıkaracak ve merhamet rica edebilecekti. Zira eşi çocuğun savunmasını kabul ederse sonra belki de kendisi için konuşmaya cesaret edebileceğini biliyordu.

"Söylesene, Fritz", diye başladı, "Gerçekten yarın çocukların gitmesine izin vermeyecek misin? Onlar çok mutsuz olacaklar, özellikle de küçük. Böylesine yaptığı kötü bir şey hiç olmamıştı. Ona neden böyle ağır bir ceza verdin? Hiç üzülmedin mi, daha küçükler."

Eşi ona baktı. Sonra sükûnetle oturdu. Konuyu etraflıca açıklamak için oldukça istekli görünüyordu ve bir önsezi, hoş ve aynı zamanda korkutucu bir şekilde tek tek her kelimenin kendisine dokunacağı beklentisini veriyordu; içindeki her şey kasıtlı veya enikonu düşünmek için, özellikle uzayan son arayı bekliyordu.

"Beni üzüp üzmediğini mi soruyorsun?" O zaman söyleyeyim: Bugün üzülmedim. Cezalandırıldığından beri acı çekiyormuş gibi görünse de artık kabullenmesi daha kolay gelir. Dün garip oyuncak atı kırıp sobaya atmış olması şanssızlıktı, evdeki her şey aranmıştı ve her Allah'ın günü bulundu bulunacak korkusuyla yaşıyordu. Belli bir cezaya çarptırılmaya karşı korku; çok ya da az daima dehşete düşüren belirsizliğiyle, gerilimin bu iğrençliği ve bitmez tükenmezliğiyle daha zorlayıcı olduğu için cezadan daha ağırdır. Kızımız cezasını öğrenir öğrenmez rahatlamıştı. Ağlaması seni yanıltmamalı: Daha önce içinde sıkışıp kalmış olan laf nihayet ağzından çıkmıştı. Ve içerideki öfke görünenden daha ağırdı. Çocuk olmasaydı veya son yaptıklarına bir şekilde bakabilseydi, sanırım gerçekte cezaya ve gözyaşlarına rağmen görünüşe göre kaygısızca etrafta dolandığı dünden daha mutlu olacağına emin olurdu ve hiç kimse onu suçlamazdı.

Bakışlarını yukarı kaldırdığında, eşi her kelimeyi kendisine yöneltiyormuş gibi geldi. Ama o hiç kendisiyle ilgilenmiyormuş gibi görünüyordu, onun hareketlerini belki de yanlış yorumlayıp kararlı bir şekilde yoluna devam etti. "Gerçekten böyle, bana güvenebilirsin. Mahkemeden ve soruşturmalardan biliyorum bunu. Zanlılar en çok suçlarını belli etmemek için harcadıkları çabaların, yakalanma tehdidinin, korkunç zorlamaların baskısının, binlerce küçük gizli saldırıya karşı bir yalanı savunmak

zorunda kalmanın acısını çekerler. Sadece zanlının içinde saklı ve hiç dışarı çıkmak istemeyen onu çeken ve parçalayan itirafın değil, suçun, ispatın, hatta belki de hükmü hâkimin ellerinde olduğu böyle bir duruma şahit olmak korkunçtur. Zanlının –Evet-bir kancada asılmaktan yırtılmak zorunda olan et gibi, nasıl kıvranıp büküldüğünü görmek ise dehşet verici bir şeydir. Bazen yukarıda boğazda düğümlenir, içerden karşı konulamayan bir güç dışarı çıkmak için zorlar, eveleyip geveledikleri neredeyse sadece bir kelimedir: O an kötü güç üzerlerine gelir, bu karşı koyuş ve korkunun anlaşılmaz duygusuyla ve sonra tekrar aşağı yutulurlar. Ve savaş yenilen tarafından başlatıldığında, kurbandan daha çok acı çeken hâkimler, zanlılar onları her zaman gerçekte düşman olarak görseler de onların en büyük yardımcıları olurlar. Ve onların avukatı, savunucusu, olarak ben, genellikle itiraf etmeyip yalana başvurduklarında, itiraf etmiş olmaktan ve onun cezasından daha çok acı çektikleri için, müvekkilimi itiraf etmesi için uyarırım. Aslında hâlâ tehlikeyi bilerek ve itiraf etmek için cesareti olmadan bir suç işlenmesini anlamıyorum. Kelimenin bu küçük korkusunu suçlu olmaktan daha acıklı buluyorum."

"Diyorsun ki... her zaman... daima sadece korkudur... insanları engelleyen? Olamaz mıydı... utanmış olunamaz mı idi... utanma, sadece telaffuz etmek mi?.....bütün insanların önünde soyunmak mı?.."

Başka zamanlarda ondan bir cevap almaya alışkın olmayan eşi şaşkınlıkla gözlerini kaldırıp baktı. Ama söz onu büyülemişti. "Utanma diyorsun... bu... bu... yalnızca bir korkudur da... ama daha iyi bir, ... bir, cezadan değil aksine... evet, anlıyorum..."

Eşi ayağa kalkmıştı, garip bir şekilde heyecanlıydı ve aşağı yukarı gidip geliyordu. Şimdi feveran ettiren ve fırtına gibi yağan düşünce, içindeki bir şeye isabet etmiş gibiydi. Aniden dikilip kaldı.

"İtiraf ediyorum... İnsanlardan, yabancılardan, gazetede çıkan garip olayları tereyağlı ekmek yer gibi tüketen ayaktakımından utanma... Ama en azından samimi olanlar itiraf edebilmiş olsalardı... Geçen yıl savunmasını yaptığım, içimin garip bir şekilde ısınmaya başladığı şu kundakçıyı hatırlarsın... Bana her şeyi, çocukluğunun küçük hikâyelerini anlatmıştı... hatta samimi şeyleri de... Bakar mısın? Suçu kesin işlemiş, hüküm giymişti... ama bana olayın garantisini vermemişti de... Bu sadece korkuydu, ona ihanet edebilirdim... utanmak için değil, bana güvendiği için....onun hayatta dostluk gibi bir şeyi hissettiği tek kişiydim.. o zaman bu yabancılardan utanma değildi... burada onun güvenebildiği şey neydi?.

"Belki de"-Eşi ona baktığı ve sesinin titrediğini hissettiği için dönmek zorunda kalmıştı- "Belki... utanma en büyük... onlara karşısında... en sonunda hissedilendir..."

Eşi ansızın sanki bir iç güç tarafından sarılmış gibi durup dikildi.

"O zaman diyorsun ki... diyorsun ki..." Birdenbire sesi değişti, tamamen yumuşak ve anlaşılmaz. "Sen diyorsun ki ... Helene... bir başkasının suçu daha kolay itiraf edilirdi... Belki de mürebbiyeye... O..."

"Ben bu konuda ikna oldum... O kadar çok direnmesi özellikle sana karşı olmak içindi... çünkü... çünkü... çünkü senin kararını daha önemlisi seni en çok seviyor..."

Eşi tekrar durup dikildi

"Sen... belki de haklısın... hatta kesinlikle.. ancak bu garip... doğrusu hiç düşünmedim... o kadar da basit. Belki de çok serttim, beni tanıyorsun ya... öyle demiyorum. Ama hemen içeri gidiyorum... o tabii ki içeri girebilir... dik kafalılığından dolayı cezalandırmak isterdim, onun direnci ve... bana güveninin olmaması... Ama sen haklısın, affedemeyeceğimi düşünmeni istemiyorum... bunu arzu etmem... şu anda senden bunu istemem Irene..."

Eşi ona baktığında bakışlarından kızardığını hissetti. Bu şekilde konuşması maksatlı mı yoksa şeytani ve tehlikeli bir tesadüf müydü? Hissettiği ürperten kararsızlık giderek daha da artıyordu.

"Karar kaldırıldı." -Artık herhangi bir şekilde üzerine bir canlılık gelmiş gibiydi- "Helene serbesttir ve ben kendisine haber vermeye gidiyorum. Benden memnun musun? Ya da senin bir arzun var mı? Sen.. Sen görüyorsun... sen görüyorsun... bugün cömert günümdeyim... belki de mutluyum, hatayı tam zamanında itiraf ettiğim için. Bu her zaman kolaylık sağlar, Irene, her zaman Irene..."

Irene bu vurgulamayla ne demek istendiğini anladığına inandı. Farkında olmadan eşine daha da yaklaşmıştı, artık içinde itirafın feveran ettiğini hissediyordu ve eşi de onu sıkan şeyi elinden telaşla almak istercesine öne çıkmıştı. O an bakışları eşinin hırs dolu bakışlarıyla buluştu, itirafı, doğasındaki herhangi bir şeyle yanıp tutuşan bir sabırsızlık okunuyordu... Ve birdenbire içinde her şey patladı. Yorgun elleri düşerken yüzünü çevirdi. Boşunaydı, özgürleştiren, içini yakan ve huzurunu kemiren kelimeyi asla söyleyemeyeceğini hissetmişti. Uyarı yakındaki gök gürültüsü gibi gürlemişti, ama kaçamayacağını biliyordu. Şimdiye kadar özlemle beklediği kurtarıcı ışık, gizliden gizliye özlemle beklediği şey: Suçunun anlaşılmasıydı.

Irene sezdiğinden daha çabuk arzusunu gerçekleştirmek istiyor gibiydi. Mücadele on dört gündür sürüyordu. Sadece on dört gün. Irene gücünün sonuna geldiğini hissediyordu. Kişiden bir haber gelmeyeli sadece dört gün olmuş ve her kapı çalındığında şantaj mesajını zamanında almak için hemen kapıyı açmak mecburiyetinde olması, kanına işleyen korkuyu vücuduna nüfuz ettirmişti. Her bir ödemeyle bir akşamki huzurunu, çocuklarla birkaç saat gezintiyi satın aldığı için, bir sabırsızlık, neredeyse bu hırsın içindeki bir özlemdi. Bir akşam, bir gün, caddede yürürken veya arkadaşlarına giderken rahat nefes ala-

biliyordu: Şüphesiz uykusu da hafifti, eşinin sürekli yaklaşan tehlikeyi bildiğinden emin, o kadar işe yaramayan teselli ile avunmaya izin vermemiş ve geceleri tüketen kâbuslarla onun kanını dondurmuştu.

Kapının çalındığını duyunca gene hırçın bir şekilde kapıyı açmak için telaşla dışarı koştu, hizmetlilerin şüphelenip kolaylıkla düşmanca varsayımlara kapılmamaları için çok fazla uyanık olmak zorundaydı. Ama ihtiyatlı düşünmenin bu küçük direnişleri, telefon sesinde, caddede arkasından gelen her adımda veya kapı zilinin çalınışında bütün bedeni otomatikman kırbaç yemiş gibi kolayca ayağa kalkıyordu. Odada tekrar bir zil sesini duyunca koşup kapıyı ardına kadar açtı; kapı açılır açılmaz yabancı bir bayanın şaşkın vaziyette karşısında durduğunu gördü sonra ürkerek yeni giyimiyle şık bir şapkanın altındaki nefret dolu yüzü tanıyınca dehşete düştü.

"Ahh, kapıyı siz kendiniz açtınız, Bayan Wagner, sizi görmek ne güzel. Sizinle konuşmak zorundayım." Dehşete düşmüş olan Irene'nin cevabını beklemeden titreyen eliyle kapının koluna dayandı, içeri girip şemsiyeyi bıraktı, şatafatlı kırmızı bir güneş şemsiyesi, görünüş göre şantajcı talanın ilk değerlendirmesi olmuştu. Kendi evinde imiş gibi haz duyarak müthiş bir özgüvenle hareket ediyor ve tabiri caizse bir güven duygusuyla gösterişli mobilyaları inceleyerek, misafir odasının yarı açık kapısına doğru teklifsizce ilerliyordu. "Buradan giriyoruz, değil mi?", diye sordu ölçülü bir alayla ve ürkmüş birinin onu geri püskürtecek kelimesi hâlâ güçlü olmayınca, sakinleşerek ekledi: "Sizi zor durumda bırakıyorsa, görevi süratle yerine getirebiliriz."

Bayan Irene karşılık vermeden onu takip etti. Şantajcının kendisinin evini biliyor olduğu düşüncesi, bu dehşetli varsayımlarla beslenen pervasızlığı, onun şuurunu kaybettirmişti ve her şey rüya gibi geliyordu. "Güzel, sizi burada görmek güzel.", oturduğu sırada gözle görülür bir rahatlıkla kişi hayran olmuştu. "Ahh, burada oturmanız ne iyi, birçok resimde var. Bizden

birinin sahip olması ne kadar zavallıca olacağı hemen görülüyor. Çok güzel, çok güzel şeylere sahipsiniz Bayan Wagner."

O anda bu suçlunun kendi mekânında böylesine rahat davrandığını görünce sonunda öfkesine yenilip patladı "Siz ne istiyorsunuz ki, şantajcısınız siz! Evime kadar takip ettiniz. Ama ölünceye kadar size bana işkence etmenize izin vermeyeceğim."

"Öyle yüksek sesle konuşmayınız ", diye kesti diğeri nahoş bir laubalilikle. "Kapı açık, hizmetliler sizi duyabilir. Bana dokunan bir şey olmaz. Hiçbir şeyi inkâr etmiyorum, Tanrım, nihayetinde hapishane şimdiki acı veren hayattan daha kötü olamaz. Ama siz, Bayan Wagner, bir şeye dikkat etmelisiniz. Belki galeyana kapılırsanız diye kapıyı kapatayım. Ama size hemen şunu söyleyeyim ki küfür etmeniz beni hiç etkilemez."

Bayan Irene'nin bir an için öfkeden çelik gibi olan gücü bu kişinin direnmeleri karşında gene tükenmiş, bir görevin dikte edilmesini bekleyen çocuk gibi, neredeyse cesareti tükenmiş halde huzursuzca orada kalmıştı.

"O zaman Bayan Wagner, uzun uzun seremoni yapmak istemiyorum. İyi olmadığımı biliyorsunuz. Bunu size söylemiştim ve şimdi faiz için biraz paraya ihtiyacım var, uzun süredir çok borçluyum ve başka bir mesele de var. Bu arada birazcık da olsa işleri düzene sokmayı arzu ediyorum. Bana yardım edeceğinizi biliyorum, bu yüzden size geldim, bana 400 kron yardımda bulununuz."

"Yapamam", diye kekeledi Bayan Irene, gerçekten şimdiye kadar ödediğinden daha çok olan miktarı duyduğunda ürkmüştü. "Gerçekten bu kadar param yok. Üç yüz kron bu ay verdim. Nereden bulayım ki?

"Pekâlâ da vardır, iyice düşününüz. Sizin gibi zengin bir bayanın başka parası vardır. Gerçekte ona mecbur olduğunu göstermek istiyordu. O zaman düşününüz Bayan Wagner, kesinlikle olacak."

"Ama kesinlikle başka param yok, olsa size seve seve verirdim, o kadar gerçekten yok. Biraz bir şeyler belki yüz kron verebilirim."

"Dört yüz kron ihtiyacım olduğunu söylemiştim." Uygunsuz talepten hakarete uğramış gibi kaba sözleri ortaya atmıştı.

"Ama yok!", diye bağırdı Irene umutsuzlukla. Şu an eşi gelirse diye düşündü o arada, her dakika gelebilirdi."-Size yemin ediyorum, yok..."

"O zaman bulmak için arayınız ..."

"Yapamam."

Kişi onu ne yapacağını kestirmek için yukarıdan aşağı süzdü. "Tamam... örneğin buradaki yüzük... rehine verilirse, para yerine geçer. Ziynet eşyasını mamafih çok iyi bilmem... benim hiç olmadı... ama sanırım bu dört yüz kronu karşılar..."

"Yüzüğü mü!", diye bağırdı Bayan Irene . Onun hiç çıkarmadığı değerli ve çok güzel pahalı taşı olan nişan yüzüğü idi istediği.

"Neden olmasın ki? Ben size rehin makbuzunu gönderirim, onu ne zaman isterseniz kullanıp yüzüğü tekrar geri alabilirisiniz. Ben onu kullanmayacağım. Benim gibi garip birisi öyle lüks bir yüzüğü ne yapsın ki?"

"Neden beni takip ediyor, neden işkence ediyorsun? Yapamam... yapamam... Bunu anlamalısınız. Görüyorsunuz yapabileceğimi yaptım. Anlamalısınız. Merhamet ediniz!"

"Bana kimse acımadı. Açlıktan neredeyse nalları dikecektim. Neden şimdi bu kadar zengin bir bayana merhamet edeyim ki?"

Irene şiddetle karşılık vermek istiyordu. O sırada –kanı donmuştu– kapı kilidinin sesini duydu. Eşi bürodan geri dönmüş olmalıydı. Hemen düşünmeden yüzüğü parmağından koparırcasına çekip aldı, telaşla oradan uzaklaştırdığı bekleyen kişiye uzattı.

Yüzündeki adı konmamış korkuyu ve bir erkek adımının yaklaştığı açıkça anlaşılan ön odaya gergin bir şekilde kulak kabartmış olduğunu fark edince, "Korkmayınız. Şimdi gidiyorum!", diyerek başını eğdi. Kapıyı açtı, bir an için Irene'ye hayran hayran bakarak içeri giren kocasına selam verdi ve ona pek de aldırmıyormuş gibi göründü ve ortadan kayboldu.

"Bayan bir haber getirmiş." dedi Irene açıklama yapmak için son bir güçle ve kadının arkasından kapı kapanırken mümkün olduğunca çabuk bir şekilde. En korkulan an atlatılmıştı. Eşi hiçbir karşılık vermedi ve öğle yemeğinin hazır olduğu odaya geçti.

Parmağındaki yüzüğün soğuk halkasının temas ettiği yeri hava yakıyor ve herkes açıkta kalan yere bir yara bandı gibi bakıyor gibi gelen Irene zor durumda kalmıştı. Yemek esnasında sürekli elini saklamaya çalışırken duygularının esiri oluyor, eşinin bakışı sürekli elinde dolaşıyor ve elinin bütün hareketlerini takip ediyor gibi geliyordu. Tüm güçle eşinin dikkatini başka yere çekmeye çalışmış ve arka arkaya sorularla konuşmayı gargaraya getirmeye çalışmıştı. Eşine, çocuklara, mürebbiyeye bir şeyler anlatıp durdu. Soruların küçük aleviyle konuşma yeniden canlanıyor, ama nefesi devamını getirmeye yetmeyince kendi içinde boğulup kesiliyordu. Diğerlerine sevinç aşılamak için çok mutlu görünmeye çabalıyor, çocuklarla şakalaşıyor, birbirlerine karşı ayartıyordu ama onlar kavga etmiyor ve gülmüyorlardı o zaman sevincinde bilinçsizce diğerlerine yabancı gelen yanlış bir şey olduğunu hissediyordu. Ne kadar çok gerginse, denemesi o kadar az başarılı oluyordu. Sonunda yoruldu ve temposu düştü.

Diğerleri de sustular; tabakların şangırtısı ve içindeki korkunun kaynayan sesini duydu. Aynı anda eşi:

"Yüzüğünü bugün takmamışsın?", diye sorduğunda, irkildi. İçindeki bir şey yüksek ses: Her şey bitti! dedi. Ama içgüdüsü savunmadaydı. Aynı anda bütün gücünün bir araya geldiğini sezinledi. Yalnızca bir cümle, tek bir söz için. Bir yalan daha bulmalıydı, son bir yalan. "Ben... Ben temizletmeye verdim."

Ve garip bir şekilde yalan güç kazanmıştı, yalnızca kararlı bir şekilde ekledi: "Öbür gün onu alırım." Öbür gün. Artık olay bağlanmıştı, yalan uydurmak zorundaydı ve başarılı olmazsa kendisi de onunla giderdi. Artık süreyi kendisi ayarlamıştı ve bütün karmaşık korkular aniden yeni bir duygu, bir çeşit mutluluk, karar vermenin bu kadar yakın olduğunu bilmekle karışmıştı. Öbür gün: yalnızca süreyi biliyor ve bu bilgiden garip bir huzurun korkusuna taşındığını hissediyordu. İçinde bir şey, yeni bir güç, yaşam için yeni bir güç ve ölmek için yeni bir güç büyüyordu.

Kısa zaman içinde verilecek kararın kesin bilinciyle yüreğinde beklenmedik bir ferahlık yayılmaya başlamıştı. Gerginlik mükemmel bir şekilde organize edilmiş bir düşünceye, sayesinde hayatındakilerin birdenbire açık bir şekilde gerçek değerini gördüğü korku kristalleşen huzurun farklı duygusuna dönüşmüştü. Yaşamını ölçüp biçmiş ve ağırlığını daha çok hissetmişti, onu korumalıydı ve korkunun bugünlerde ona öğrettiği yeni ve artan duyarlılığında yükselebilir, bir kere daha içeri girebilirdi ve yalansız başlayacağından da emindi, buna hazır hissediyordu kendisini. Ama boşanmış, zina yapan, skandalla lekelenmiş bir kadın olarak, hayata katılmak... bunun için çok yorgundu ve bu tehlikeli oyunu satın almak ve aradaki zamanda da kazanılan huzuru da devam ettirmek için de yorgundu. Direniyordu, ama artık daha fazla düşünülemeyeceğini sona yaklaşıldığını hissediyordu. Hain, onu eşiyle, çocuklarıyla, çevresindeki herkesle ve kendisiyle tehdit ediyordu. Her yerde hazır ve nazır olan hasımdan kaçmak mümkün değildi. Ve ona günah çıkartma, güvenli yardım, reddetmek kalmıştı, sadece bunu biliyordu. Tek çıkar yol hâlâ boştu, ama geri dönüş yoktu.

Bütün iç karartan kış gecelerinden sonra muazzam genişliği nefes almanın güzelliğini hissettiren gökyüzünün sonsuz maviliği ile sarılmış, kışın kapalı kucağından fırtınalı bir şekilde ortaya çıkan şu ilkbahar günlerinden birinde hayat bütün cazibesiyle güzeldi.

Çocuklar ilk defa bu yıl giydikleri açık renk kıyafetleri ile içeri üşüştüklerinde onların yürekten gelen coşkularına gözyaşlarıyla karşılık vermemek için nefsine hâkim olmak zorunda kalmıştı.. Çocukların gülmelerinin sancılı yankısı içinde yavaş yavaş kaybolur kaybolmaz, kendi kararlarını azimle gerçekleştirmeye koyuldu. İlk önce yüzüğü tekrar ait olduğu yere koymak istiyordu, çünkü her zamanki gibi kaderi karar vermeli, hafızalarda bir şüphe kalmamalı, hiç kimse onun suçunu ispat edecek belgeye sahip olmamalıydı. Hiç kimse özellikle de çocuklar, kendisini onlardan koparacak bu korkunç sırdan asla haberdar olmamalı, hiç kimsenin sorumlu olmadığı bir tesadüf gibi görülmeliydi.

İlk önce kendisinin asla takmayacağı miras kalmış bir mücevheri rehin vererek, şantajcıya verdiği yüzüğü geri almak üzere yeterli para sağlamak için bir rehinciye gitti. En kısa zamanda paranın çantasında olacağı duygusundan emin, içinden düne kadar en çok korktuğu şantajcıyla karşılaşmayı canı gönülden isteyerek rastgele bakınmaya başladı. Hava ılıktı ve güneş evlerin üzerinden ışıklarını yayıyordu. Rüzgârın aceleci hareketlerinden gelen bir şey, beyaz bulutları telaşla gökyüzünde yakalıyor, şimdiye kadarki bütün kasvetli kış günlerinden daha kolay ve hafif atılan adımlarla insanların ritmine işlemiş gibi görünüyordu. Ve kendisi de bunlardan bir şeyi içinde hissettiğini zannediyordu. Ölüm düşüncesi, havaya kapılmış ve titreyen ellerden bırakılmamış gibi aniden canavarca büyümüş aklına düşmüştü. Aksi bir kadının sözünün, buradaki parlayan cepheleriyle evleri, vızıldayan arabaları, gülen insanları ve kanın inlettiği duygularını, bütün bunların hepsini bozması mümkün olur muydu? Bir söz, bütün dünyayı aniden saran sonsuz alevleriyle nefes alan yüreğini söndürebilir miydi? Yürüdü, yürüdü, ama artık bakışları yerde değil aksine her şeyi anlayacak kadar açık ve hırs dolu neredeyse uzun aramalardan sonra keşfedilmiş gibiydi. Kaçıp kurtulmanın artık mümkün olmadığını anladığında, umutsuzluğun verdiği kararla aniden dönüp, savaşa hazır

olarak kovalayanın karşısına çıkan ürkek, zayıf bir hayvan gibi, artık kurban avcısını arıyor, eziyet veren insanla yüz yüze gelmek ve umutsuzluğun yerini yaşama dürtüsünün verdiği son bir gücüyle savaşmayı istiyordu. Bilerek başka zamanlarda şantajcının gözetlemek için itina gösterdiği evinin yakınında kalmış, hatta bir seferinde caddede yürüyen bir kadının kıyafetini benzeterek aradığı kişi zannettiği için telaşa kapılmıştı. Artık uzun süredir zaman kazanma anlamına gelen yüzük için ve kurtuluş için savaşmıyor, aksine kaderin bir işareti gibi bu karşılaşmayı özlemle bekliyordu, ona yüksek moralle alınan yaşamak veya ölmek hakkındaki kararın kendi kararlarından gelmesi kaybettiklerine tekrar sahip olmuş gibi gelmişti. Ama kişi hiçbir yerde görülmedi. Muazzam şehrin kalabalığında bir sıçan gibi delikte kaybolmuştu. Hayâl kırıklığına uğramıştı ama umutsuzluğa kapılmadan, beyhude aramaya yemekten sonra başlamak üzere öğlen üzeri geri geldi. Son günlerde caddeleri arşınlamış ama hiçbir yerde bulamamış, içinde çözmeye çalıştığı yılgınlık artmıştı. Artık onu huzursuz eden yüzük değil, kişi değil, sadece zihninde tam olarak canlandıramadığı bu karşılaşmalardaki korkunç gizemdi. Bu kişi adının sihrini ve evini nasıl da öğrenmişti, bütün zamanlarını nasıl geçirdiğini ve evdeki yaşamları hakkında her şeyi biliyordu, her zaman istediğini bir seferde istediğini alıp defolmak için en korktuğu ve tehlikeli zamanlarda geliyordu. Herhangi bir yerde bir hareket içinde olmalıydı, istese de peşine düşülür düşülmez ulaşılamıyordu, tehdidin bu belirsizliği, şantajcının bu inanılmaz yakınlığı, hayatındaki sertlik ve yakalayamamak, yorgun düşürmüş, güç kaybettirmiş mistik korkuya daha çok onu teslim etmişti. Tükenmesi için yüksek güçler şeytanca komplolar yapmış gibi geliyordu ona, düşmanca tesadüflerin bu karşı konulamaz karmaşasında onun zayıflıklarıyla böylesine alay ediliyordu. Sinirliydi, çevik adımlarla sürekli aynı caddede aşağı yukarı koşuyordu. Bir fahişe gibi diye düşündü kendi kendisine. Ama kişi hâlâ ortalıkta görünmüyor-

du. Sadece geçen sürede karanlık tehdit ederek süzülüp gelmiş, erken ilkbahar akşamında gökyüzünün aydınlık renklerini kirli pusu örtmüş gece telaşla içeri dalmıştı. Işıklar caddeleri aydınlatıyor, insan kitleleri hızla evlerine geri dönüyordu, bütün yaşam karanlık akıntıda kayboluyor gibiydi. Birkaç kere aşağı yukarı gidip geldikten sonra son bir ümitle tekrar bütün caddeyi merakla gözden geçirdi ve dönüp evinin yolunu tuttu, donmuştu.

Yorgun vaziyette yukarı çıktı. Çocukların yan tarafta yataklarına götürüldüğünü duydu ama aralıksız düşünmek için odasına çekilmek istediğinden iyi geceler demekten kaçındı. Şimdi neye bakmalıydı? Çocukların neşelerinden kabına sığmayan öpüşmelerindeki mutluluğu hissetmek için, aydınlık yüzlerindeki sevgiye mi? Yitip gitmiş bir sevinçle niçin kendine eziyet çektirsindi ki? Dişlerini sıktı: Hayır, hayattan daha fazla şey hissetmek, bütün bu birlikte olanlar yarın ani bir hareketle parçalanmak zorunda olduğu için, birçok hatırayla bağlantısı olan daha fazla iyilik ve gülen yüzleri istemiyordu. Sadece tiksinti veren şeyleri düşünmek istiyordu, çirkinlikleri, adilikleri, alınyazısını, şantajcıyı, skandalı, uçuruma karşı akıp giden her şeyi.

Eşinin eve dönüşü bulanık ve münzevi duygulardan onu uzaklaştırmıştı. Eşi samimi bir şekilde canla başla konuşmak için çaba harcıyor, çeşitli sorular yönelterek sözleriyle ona ulaşmaya çalışıyordu. Bir sinirli görünümün bu ani canlı dikkati arattabileceğini düşündü Irene, dünü hatırlatan her konuşmaya tepkiliydi.. Herhangi bir iç korku sevgiyle sarılmaktan, sempati gösterisinden onu alıkoymuştu. Eşi onun direnmesini sezmiş ve bir şekilde endişelenmişti. Irene gene onun endişe dolu yakınlaşmasından ürküp erkenden iyi geceler dileyip ayrıldı. "Yarın görüşürüz.", olmuştu eşinin cevabı.

Sabah: Ne kadar yakınsa o kadar sonsuz uzaklıktaydı! Müthiş uzak ve karanlık gelmişti uykusuz geçen gece ona. Caddenin gürültüsü yavaş yavaş azalmıştı, dışarıdaki ışığın odadaki yansımalarını görüyordu. Ara sıra diğer odadaki sıcak nefesi, çocukları-

nın, eşinin yaşamını ve bütün yakınlardaki ve hatta uzaktakileri, neredeyse hatırdan çıkmış olan dünyayı, aynı zamanda da doğal olmayan, çevresinden değil de içerden, sırlar fışkıran bir kaynaktan geliyor gibi görünen adı konmamış bir suskunluğu hissedebildiğini görüyordu. Göğsünün üstündeki görünmez gökyüzü, karanlık ve sessiz bir sonsuzlukta kendini tabuta konmuş gibi hissediyordu. Bazen saatlerce yüksek sesle karanlığa bir sayı söylüyor sonra gece kararıyor ve cansızlaşıyordu, ama ilk olarak bu sonsuz boş karanlığı anladığını sanıyordu. Artık ölümü ve ayrılığı düşünmüyor, sadece ona doğru kaçmak ve mümkün olduğunca çocukların dikkatini çekmeden bu rezaletten kurtulabilmenin çarelerini arıyordu. Ölüme giden bildiği bütün yolları düşünüyordu. İntihar etmenin bütün olanaklarını, ağrılı bir hastalıktan dolayı uyuyamayınca doktorun ona morfin verişini ve o zamanlar damla damla küçük bir şişeden bu zehri alışını, içeriğinin kendisine hoş bir şekilde sonsuz uykuya dalmak için yeterli olduğunun söylenişini, birdenbire bir çeşit sevinçli bir telaşla hatırlayıncaya kadar derin derin düşündü. Oh, daha fazla kendini kaptırmamalıydı, sakin olmalıydı, sonsuza kadar sakin; kalbindeki korkunun çekicini daha fazla hissetmemeliydi! Bu naif sonsuz uykunun düşüncesi; sonsuz uykusuzluk isteğini körüklemişti, dudaklarındaki zehir gibi acı tadı ve zihnindeki duyuların hafifçe bulanıklaştığını hissetmişti. Acele ile toparlandı ve ışığı yaktı. Hemen yakınındaki şişecik yarı boş yarı doluydu ve tüm yüreğiyle arzu etmemiş olmaktan korkuyordu. Heyecanla büyük miktarlarda hazırlanmasına imkân verecek reçeteyi bulana kadar bütün dolapları araştırdı. Değerli bir kâğıt gibi gülümseyerek reçeteyi katladı: Artık ölümü elinde tutuyordu. Buz gibi bakarak, ancak sakin bir şekilde tekrar yatağına dönmek istedi, ama o anda, ışık vuran aynanın önünden geçerken, ansızın karanlık çerçevede tüyler ürperten, solgun içi boş gözler ve bir cesedi sarmış gibi duran beyaz geceliğinde kendisini gördü. Dehşete kapıldı, ışığı söndürdü, üşüyerek terk ettiği yatağına döndü ve gözünü kırpmadan gün ağarana kadar yattı.

Öğleden önce mümkün olduğu kadar çocukları ve ona sevgi veren her şeyi görmekten kaçınarak bütün yazışmaları yaktı, bütün küçük işlerini yoluna koydu. Artık hayata, arzu ve günahla bağlanmak ve alınan kararı beyhude bir tereddütle zorlaştırmayı istemiyordu. Sonra da son defa şantajcıyla karşılaşmak için şansını denemek üzere tekrar caddeye çıktı. Caddeyi tekrar çaresizce adımladı, ama artık gerilimin artan duygusu yoktu. İçinde bir şeyler yorulmuştu ve savaşa devam etmek için ümitsizliğe düşmüştü. Görev telakki ederek iki saat yürüdü yürüdü, ama zat hiçbir yerde görülmemişti. Artık üzülmüyordu da. Artık neredeyse karşılaşmayı da istemeyecekti, öylesine güçsüz düşmüştü. İnsanların gözlerinin içine içine baktığında herkes kendisine yabancı görünüyordu, sanki herkes ölmüş ve bir şekilde nesilleri tükenmişti. Bütün bunların hepsi bir şekilde uzaklaşmış ve kaybolmuşlardı ve artık ona ait değillerdi. Yalnızca bir an için caddenin diğer tarafına bakınırken birdenbire kargaşada eşinin bakışlarını üzerindeymiş gibi hissederek ürkmüştü, kısa süre önce tanıdığı şu garip, sert, itici bakışlardı. Korkuyla o tarafa gözlerini dikmiş, ama siluet hızla geçen bir arabanın arkasında kaybolmuştu ve Irene şu anda eşinin her zamanki gibi mahkemede olduğunu düşününce sakinleşmişti.

Gözetlemenin heyecanı içinde zamanı unutunca öğle yemeğine geç kalmıştı. Ama eşi de henüz yerinde değildi, iki dakika sonra geldiğinde onu biraz heyecanlı gibi görmüştü.

Artık akşama kadar saatleri saydı ve daha neler olacak diye korkuyordu, ne kadar da tuhaf bir şeydi, vedalaşmak için ne kadar da az zamana ihtiyacı vardı, beraberinde götürülemeyeceğinin bilinmesi her şeyi ne kadar da değersiz gösteriyordu. Üzerine bir uyuşukluğun çökmesiyle, otomatik olarak tekrar caddeden aşağı gitti, öylesine gelişigüzel düşünmeden veya bir yere bakmadan. Bir kavşakta bir arabacının son anda atı hızla geri çekmesiyle, arabanın okunun hemen önünde yere çarptığını gördü, neredeyse onu devirecekti, ardından tabii ki faytoncunun

kabaca bela okumasına gelmişti sıra, Irene zorlukla dönmüştü: Kurtuluş ya da erteleme olabilir miydi ki. Bir tesadüf kararını engellemişti. Gönlü ferahlamış olarak, yorgun bir şekilde yürümeye devam etti: Hiçbir düşünmüyor sadece içerde ta diplerde karışık, karanlık bir duygu hissediyordu, bir sis yavaşça inmiş, her şeyi örtmüştü.

Bir an caddenin adına bakmak için bakışlarını kaldırınca, irkildi: Rastgele yürüyüşü sırasında tesadüfen neredeyse onun eski sevgilisinin evinin önüne kadar gelmişti. Bu bir işaret miydi? Belki ona yardım edebilirdi, şu malum kişinin adresini biliyor olmalıydı. Sevinçten neredeyse titreyecekti. Nasıl da bunu, en kolayı düşünememişti? Aniden uzuvlarının hareketlendiğini hissetti, umut birbirleriyle çatışan ruhsuz düşüncelerini canlandırmıştı. Eski sevgilisi onunla birlikte şu kişiye gitmeli ve her şeyi bir defada bitirmek üzere onu bu şantajı bitirmesi için tehdit etmeliydi, hatta belki de onu şehirden uzaklaştırmak için az bir miktar yeterdi. Garibin son zamanlarda kötü muamele görmüş olmasına birdenbire üzüldü, ama eski aşkının kendisine yardım edebileceğinden kesinlikle emindi. Bu kurtuluşun son saatte şimdi gelmesi ne kadar da garipti.

Süratle merdivenleri çıktı ve kapıyı çaldı ama kimse kapıyı açmadı. Kulak kabarttı; kapının arkasındaki dikkatli adımları duyar gibi oldu. Israrla çalmaya devam etti. Gene bir suskunluk oldu ve tekrar içeriden hafif bir gürültü geldi. Taşan sabrıyla aralıksız çalmaya devam etti, onun yaşamı söz konusuydu zira.

Nihayet kapının arkasında bir şey harekete geçip kilit şakırdattı ve kapı biraz aralandı. "Benim.", dedi telaşlı bir şekilde hızla.

Bir çekingenlik ile kapıyı açmıştı. "Sen... Siz ..Sayın Bayan.." diye kekeledi, görünen bir mahcubiyetle. "Ben... Affedersiniz... ben bunun için hazır değildim... sizin ziyaretinize... kıyafetimin kusuruna bakmayınız." Aynı anda gömleğinin kolunu gördü. Gömleğinin iliklerinin yarısı açıktı ve yakasızdı.

"Çok acil konuşmalıyım... Bana yardım etmelisiniz", dedi hâlâ bir dilenci gibi koridorda beklediği için sinirli bir şekilde.

"Beni içeri almak ve bir dakika dinlemek istemez misiniz?" diye ekledi tedirgin bir şekilde. "Lütfen", diye mırıldandı adam utanmış bir halde yan tarafa bakarak, "Ben sadece şimdi..., pek anlamadım da..."

"Beni dinlemek zorundasınız. Evet bu sizin suçunuz. Bana yardım etmek sizin göreviniz... Yüzüğü geri almama yardım etmelisiniz. Buna mecbursunuz. Ya da en azından adresi veriniz... Beni sürekli takip ediyor ... Beni dinlemek zorundasınız."

Adam donup kalmıştı, Irene tamamen tutarsız bir şekilde soluk soluğa konuştuğunu aniden fark etti.

"Ah evet, ... siz bilmiyorsunuz... Ancak sizin sevgiliniz, önceki sevgiliniz, bir süredir beni sizden uzaklaştırmak isteyen kişi, o andan beri beni takip ediyor ve bana şantaj yapıyor... Öldüresiye işkence ediyor ... Benden, bende olması gereken yüzüğümü aldı. Bu akşama kadar yüzüğü geri almalıyım, söylüyorum bu akşama kadar... Bana yardım etmek ister misiniz?"

"Ama... ama ben.."

"İstiyor musunuz istemiyor musunuz?"

"Ama ben bu kişiyi tanımıyorum. Kimden bahsettiğinizi bilmiyorum. Şantajcıyla hiçbir alakam yok." Neredeyse kabalaşacaktı.

"Öyle mi? Onu tanımıyor musunuz? Boşuna konuşuyorum o zaman. O sizin adınızı ve benim evimi biliyor. Belki de şantaj yaptığı da gerçek değildir, sadece rüya görüyorumdur belki de."

Oldukça abartılı bir şekilde gülmesi adamı çok rahatsız etmişti. Bir an için onun çıldırmış olabileceği zihninden geçince gözleri parıldadı. Irene'nin davranışları dengesizleşmiş, sözler anlamsızlaşmıştı. Korkuyla etrafa bakındı.

"Lütfen sakinleşiniz... Sayın Bayan... Size temin ederim, yanılıyorsunuz. Bu mümkün değil, bu zorunda... Hayır, kendim anlamıyorum. Bu tür kadınları tanımıyorum. Bildiğiniz gibi buradaki kısa konaklamam esnasındaki her iki beraberliğim

aynı değildi... isim belirtmek istemiyorum, ama... ama öylesine komik ki... sizi temin ediyorum, bu bir yanılgı olmalı..."

"O halde bana yardım etmek istemiyorsunuz."

"Ama kesinlikle... Yapabilsem."

"O zaman ..geliniz. Birlikte ona gidiyoruz."

"Kime... kime ki?" Irene onun kolunu tutunca, adam onun çıldırmış olduğu dehşetini tekrar yaşadı.

"Ona... İstiyorsunuz ya da istemiyorsunuz?

"Kesinlikle ama... kesinlikle "Şüphesi onu zorlayan hırsıyla giderek daha da kuvvetlenmişti..."

"O zaman geliniz... Hayat memat meselesi!"

Gülmemek için kendini tuttu adam. Sonra aniden resmileşti. "Affedersiniz Sayın Bayan... ama şu an benim için bu mümkün değil, piyano dersim var... bırakamam..."

"Tamam... tamam.", diye göze batan bir şekilde güldü, o zaman siz piyano dersinizi veriniz... ceketsiz... Siz yalancısınız." Ve birdenbire gelen fikre sarılıp ileri atılınca adam onu zapt etmeye çalıştı. "O zaman o burada, şantajcı, siz de değil mi? Nihayetinde ortak oynuyorsunuz. Belki de benden zorla aldığınız her şeyi paylaştınız. Ama anlamak istiyorum, artık hiçbir şeyden korkmuyorum.", diye bağırınca adam Irene'yi sıkıca tuttu, Irene ona direnip kendini kurtardı ve yatak odasının kapısına doğru hızla kendini attı.

Açıkça kapının arkasından kulak kabarrtığı görülen bir karaltı kendini geri çekmişti. Irene donakalmış bir halde karmakarışık haldeki yüzünü hızla çeviren yabancı kadına bakakaldı. Sevgilisi bir aksiliği önlemek için çıldırmış olduğunu düşündüğü Irene'yi tutmaya çalıştı, ama kadın odadan tekrar içeri girmişti. "Affedersiniz", diye mırıldandı Irene. Kafası iyice karışmıştı, hiçbir şey anlamamıştı, sadece tiksinti hissediyordu, sonsuz tiksinti ve yorgunluk.

"Affedersiniz", dedi bir kere daha, adamın kadını huzursuzca izlediğini görünce. "Yarın... Siz yarın her şeyi anlayacaksınız... bu demektir ki, ben... ben artık kendimi anlamıyorum." Bir yabancıya hitap ediyor gibi konuşuyordu onunla. Bir zaman bu insandan dinlediği hiçbir şeyi hatırlamıyor ve hâlâ kendi bedenini hissetmekte zorlanıyordu. Her şey artık öncekinden çok daha karmaşıktı, sadece bir yerde bir yalan olduğunu biliyordu. Ama çok yorulmuştu, daha düşünecek, bakacak hali kalmamıştı. Darağacına giden bir hükümlü gibi gözleri kapalı merdivenlerden indi.

Dışarı adım attığında cadde kararmıştı. Belki de onu galeyana getiren duygulardı, son anda bir kurtarıcı gelir ümidiyle, karşıda beklerken ellerini kaldırıp unuttuğu Tanrı'ya dua etmek zorunda kalmış olan da oydu. Ahh sadece bir kaç ay daha satın almış olabilseydi, yaza kadar birkaç ay ve sonra orada, sadece şantajcının ona ulaşamadığı çayırlar ve tarlalar arasında geçen, eşinin tam bir insan hayatından beklediğinden daha çok onu sayacağı, tastamam ve dopdolu geçen bir yazı huzurla yaşasaydı. Hırsla çoktan kararmış caddeyi gözetledi. Karşıda bir evin kapısında bir gölgenin kendisini dikizlerken gördüğünü zannetmişti ama biraz daha yaklaşınca, koridorun derinliklerinde kaybolmuştu. Bir an eşine benziyor gibi gelmişti. Bu korku ona bugün ikinci defa gelmiş, caddede onu ve bakışlarını bir an hissetmişti. Emin olup olmamakta tereddüt ediyordu. Lâkin figür gölgede kaybolmuştu. Ensesinde arkadan gelen birisinin yakan bakışlarını hissediyor gibi garip bir duyguyla heyecanlanarak huzursuzca yürümeye devam etti. Bir kere dönüp baktı, ama görünürlerde kimse yoktu.

Eczane uzak değildi. Hafif bir titremeyle içeri girdi. Eczacı kalfası reçeteyi aldı ve hazırlamaya koyuldu. Bu bir dakika içinde, parlak terazi, hassas ağırlıklar, küçük etiketler ve yukarıda dolaplarda alışık olunmayan herkesin bilmeden hecelediği Latince isimleriyle sıralanmış hulasalar her şeyi görmüştü. Saatin tik-taklarını, ilaçların kendisine has kokusunu duymuştu, aniden annesinin bu kokuyu ve bir sürü yanıp sönen potanın

garip görünüşünü sevdiği için, her zaman eczaneden alınması gerekenleri alması için rica ettiğini hatırlayınca dehşet içinde annesi ile vedalaşmayı ihmal ettiğini ve garip kadının çok üzüleceğini anımsadı. Nasıl da korkacak, diye düşündü dehşetle, eczacı kalfasının bombeli bir kaptan mavi bir şişeye damlattığı şeffaf damlaları saydığı esnada. Gözlerini ona dikip, bu kaptan ölümün dolaşan küçük damlalarının, hemen nasıl damarlarına akacağına baktığında buz gibi bir duygu inceden inceden uzuvlarına akmıştı. Bir çeşit anlamsızca hipnozla bakışları, kalfanın şu anda mantarı dolu cama sıkıştıran ve tehlikeli yuvarlaklığı kâğıtla kaplayan parmağına takılmış, bütün duyguları korkunç düşüncelerle kötürümleşmiş ve zincire vurulmuş gibiydi.

"İki kron, lütfen", dedi kalfa. Uyuşukluğundan uyandı ve etrafına dalgın dalgın baktı. Sonra otomatik olarak para çıkarmak için çantasını yakaladı. Hâlâ içinde her şey uykuda gibiydi, paralara boş boş baktı ve farkında olmadan parayı saymakta tereddüt etti.

Aynı anda kolunun heyecanla yan tarafa itildiğini hissetti ve parlayan kâsede paranın şıkırtısını duyduğu anda bir el –eşinin– yan taraftan uzanıp küçük şişeyi almıştı.

Otomatik olarak döndü. Bakışları dondu kaldı, sıkıca bastırdığı dudaklarıyla eşi karşısında duruyordu. Yüzü solgundu ve alnında ıslak ter taneleri parlıyordu. Bayılacakmış gibi olunca masaya tutunmak zorunda kaldı. Bir anda caddede gördüğü ve evin kapısında kendisini izleyen kişinin de o olduğunu anladı; içinde bir şey onun orada olduğunu sezip tanımıştı ve bir saniye içinde kafası karışmış bir şekilde hatırlamıştı.

"Gel.", dedi kısık ve boğuk bir sesle. Ona bakakalmış ve bilinçaltının derinlerindeki bastırılmış dünyasında, içinde hissettiği şaşkınlıkla farkında olmadan onun emrine itaat ederek adımları onunla gitmişti.

Caddede yan yana yürüdüler. Kimse yanındakine bakmadı. Eşi hâlâ onun elinden tutuyordu. Bir ara durup dikilip alnındaki teri silince; ister istemez onun adımları da otomatik olarak dur-

muştu. Ama başını kaldırıp bakmaya cesareti yoktu. Hiçbir şey söylemedi, caddenin gürültüsü aralarında gidip gelmekteydi.

Merdivende eşi onu geride bıraktığında, yanında değilmiş gibi olunca adımları titremeye başlamıştı. Kendini toparlamak için durduğunda, eşi kolunu tutarak destek oldu. Eşinin dokunmasıyla ürpermiş ve son basamağı hızla çıkmıştı.

Odaya girdiğinde eşi onu takip etmişti. Karanlıkta duvarlar parlıyor, eşyalar zorlukla seçiliyordu. Hâlâ bir kelime bile konuşmamışlardı. Eşi şişeyi saran kâğıdı yırtıp attı, şişeyi açıp içindekinin hepsini döktü. Sonra telaşla bir köşeye fırlatıp attı. Acı veren ses içini titretmişti.

Sustular, sustular. Eşinin kendisini nasıl frenlediğini, ona bakmasına gerek kalmadan hissediyordu Irene. Sonunda eşi ona doğru yürüdü, yaklaştı yaklaştı. Ağır nefesini hissedebiliyordu ve odanın karanlığında donuk ve bulutlu bakışlarıyla gözlerinin parlayan ihtişamını gördü. Öfkesinden koparacağı yaygarayı duymayı bekliyor ve onu saran elinin sert kavrayışı karşısında hareketsiz titriyordu. Irene'nin kalbi durmuştu, sadece sinirleri gerilmiş yay gibi titriyordu; her şey cezayı bekliyor, sanki öfkelenmesini de yürekten istiyordu. Ama susmaya devam ederken, eşinin nazik bir davranışla yakınlaşmasını muazzam bir şaşkınlıkla fark etmişti. "Irene", dedi eşi, sesi garip bir şekilde yumuşaktı. "Daha ne kadar birbirimize işkence edeceğiz ki."

Irene o anda birdenbire, azgınca kahreden bir dürtü ile anlamsızca hayvani bir çığlık atarak, bu haftalarda yüreğinde biriktirdiği hıçkırıklara boğuldu, zorla başa çıkılan duyguları hıçkırıklarla dökülüyordu. Öfkeli bir el yüreğinde onu sarıyor ve kuvvetle sarsıyor gibi oldu, sarhoş gibi sendeledi ve düşseydi eşi onu tutamayacaktı.

"Irene.", "Irene, Irene" dedi, kasılmış sinirlerinin umutsuz isyanını sözlerin nazik tonuyla devamlı yumuşatıyor, ismini daha yavaş daha ateşli söyleyerek onu sakinleştirmeye çalışıyordu. Ama ona cevap veren sadece hıçkırıklar değildi, zalimce darbeler, bütün

vücudunu cendereden geçmiş gibi yapan sancılarının kabarması da vardı bu karşılıkta. Eşi, titreyen vücudunu koltuğa kadar taşıyıp oraya uzattığında da hıçkırıklar susmamıştı. Ağlama nöbetleri elektrik şoku yemiş gibi bütün uzuvları sarmış, titreme ve üşüme dalgaları işkence içindeki bedenini ele geçirmişti. Haftalardır en dayanılmaz bir şekilde bastırdığı gerginliğini yaşıyordu, sinirler harap olmuş ve akıl almaz bir işkence hissiz vücudunda azıyordu.

Sarsılan vücudunu, büyük bir heyecanla tutuyordu eşi, soğuk elleri yakaladı, önce güven vererek, sonra ilkel, korku içinde ve tutkuyla, elbisesini, çıplaklığını öptü. Ama titreme çökmüş bedenini yırtar gibi sürüyor ve yüreğinin derinliklerindeki hıçkırık zincirlerinden kopmuşçasına coşan dalgalarla çağlayarak akıyordu. Eşi üşüyen, gözyaşları ile yıkanmış yüze eliyle dokununca, şakaklarında zonklayan damarlarını hissetmişti. İfade edilemez bir korku sinmişti üzerine. Yüz yüze konuşmak için diz çöktü.

"Irene" hâlâ onu tutuyordu, "Neden ağlıyorsun... Şimdi... Şimdi her şey bitti... Neden kendine işkence ediyorsun... Sen daha fazla korkuya kapılmamalısın... O artık gelmeyecek, asla..."

Vücudu gene sarsılmıştı, eşi iki eliyle sıkıca tuttu vücudunu. İrene'nin işkence çeken bedenini parçalayan bu umutsuzluğu hissedince, onu öldürmüş gibi içine bir korku düşmüştü. Tekrar tekrar onu öperek af dilemenin karmaşık sözlerini kekeledi.

"Hayır... Asla... Sana yemin ederim... Bu kadar çok korkacağını düşünemedim... Sadece sana seslenmek istedim... Görevine geri dönmen için... Sadece ondan uzaklaşmanı... Her zaman için... Bize geri dönmeni... tesadüfen öğrendiğimde, başka çarem yoktu... Sana kendim direkt söyleyemedim... Düşündüm... Her zaman düşündüm... Sen gelebilseydin... Bu yüzden onu sana gönderdim, bu garip kişi seni harekete geçirmeliydi... Garip bir şey o, bir oyuncu, görevinden atılmış biri, istemeden vasıta oldu, ama istedim ki... görüyorum ki haksızlıkmış... ama ben tekrar seni geri istiyorum... Sana hazır olduğumu, affedilmekten başka bir şey istemediğimi her zaman gösterdim,

ama sen anlamadın... Ama,bu böyle... Şimdiye kadar seni zorlamak istemedim... Evet, görülenden daha fazla acı çektim... Her adımda seni izledim... Sadece çocuklardan dolayı olduğu nu biliyorsun, ancak çocuklar yüzünden seni zorlayabilirdim... ama artık her şey bitti... Artık her şey tekrar yoluna girecek..."

Yakınından gelen sözleri sonsuz uzaklıktan boğuk bir şekilde geliyor gibi duyuyor ve tabii ki onları anlamıyordu. Ruhunda her şeyi örten bir uğultu dalgalanıyor, her duyguyu alıp götüren bir anlam kargaşasında kayboluyordu. Tenindeki teması, öpüşü ve sevgi sözlerini hissediyor ve kendini, üşüten gözyaşlarını da duyuyordu, ama içerde kan dolu dolu, boğuk, tehdit eden güçlü bir şekilde artarak çağlayarak akıyor ve çılgın bir çan gibi çalıyordu. Sonra bütün açıklık kaybolmuş gibi geldi ona. Kendinden geçmiş olmanın karışıklığından uyanarak kendisini soyduklarını hissetmiş, eşinin yüzünün bir sürü bulut arasından nasıl şefkatli ve endişeli olduğunu görmüştü. Sonra karanlığın derinliklerinde, uzun süredir yoksun olduğu siyah, rüyasız uykuya daldı.

Ertesi sabah gözlerini açtığında, oda çoktan aydınlanmıştı. Ve aydınlığı içinde hissetti, yüreği ferahlamış ve fırtına sayesinde kendi kanı temizlenmişti. Ne olduğunu hatırlamaya çalıştı, ama her şey ona bir rüya gibi geldi. İster istemez bu yürek çarpan duygu hafif ve özgürce uykuda, odalarda salınıyor hissini vermişti ona ve uyanık olduğundan emin olmak için kendini eli ile yoklayarak kontrol etti.

Birdenbire irkildi: Yüzük parmağında ışıldıyordu. Bir anda tamamen gözü açılmıştı. Karışık sözleri yarı baygın halde duymuştu ancak önceden hiç cesaret etmediği önsezili boğuk bir duygu değil, düşünce ve şüphe olmalıydı, her ikisi de artık ansızın açık bir bağlantıyla birbirine dolanmıştı. Her şeyi bir anda anladı, eşinin sorularını, sevgilisinin şaşkınlığını, bütün düzenlerin ortaya dökülüşünü ve içinde dolanıp kaldığı korkunç ağı görmüştü. Şiddetli bir öfke sardı onu ve utanç, tekrar sinirleri titremeye başladı ve ardından bu rüyasız, korkusuz uykudan uyandığı için pişmanlık duydu.

Bir anda yan odadaki gülme sesleri ortalığı çınlattı. Çocuklar kalkmıştı ve yeni bir güne uyanan kuşlar gibi gürültü yapıyorlardı. Oğlanın sesini açık bir şekilde tanıdı ve şaşırtıcı şekilde ilk defa babasının sesine ne kadar çok benzediğini fark etti. Hafif bir gülümseme dudaklarına uçtu ve orada konakladı. Hayatında olan bütün bunların ve şansının keyfini çıkarmak için, gözleri kapalı yattı. İçinde hafifçe bir şey sızladı, ama müjdeleyen, her zaman iyileşmek isteğiyle yakan yaralar gibi, yanıp tutuşan ve hoş bir sızıydı bu.

SERİ KATİL

1912 senesinin Mart ayında Napoli Limanı'ndaki büyük bir transatlantik gemisinin yük boşaltılması esnasında gazetelerde hayali olaylarla da süslenerek etraflı bir şekilde anlatılan garip bir kaza olmuştu. Herkesin gece vakti yükün boşaltılmasında ve kömür yüklemesi sırasında oluşan gürültüden kaçmak için karaya çıktığı ve oradaki kahvehane ve tiyatroda vakit geçirdiği bir zamanda olduğundan "Oceania"nın yolcularının bu garip olayın şahidi olma ihtimali diğer olaylarda olduğu gibi çok azdı. En azından kişisel olarak, o zamanlar açıkça ifade etmediğim bu heyecan veren sahnenin gerçeği barındıran bazı tahminleri dile getirebilirim ve herhalde geçen yıllar bana, bu garip kıssadaki olayı aydınlatacak bir konuşmayı dolaysız olarak kullanma iznini verirler.

Kalkuta'daki bir gemi acentesinden Avrupa'ya dönmek için "Oceania" gemisine bir bilet almak istediğimde, memur teessürle omuzlarını silkmişti. Yağmur mevsimi öncesinin yoğunluğuyla Avusturya'da biletlerin tükenmiş olabileceğinden bana

bir kamara bulmasının mümkün olup olmayacağını konusunda bir bilgisi yoktu, Singapur'dan telgraf beklemek zorundaydı. Ertesi gün sevinçli bir şekilde bana geminin ortasında ve güvertenin altında az konforlu bir kamara için rezervasyon yaptırabileceğini haber verdiğinde, eve dönmek için çoktandır sabırsızlandığımdan yer için hiç tereddüt etmemiştim.

Memurun verdiği bilgiler doğruydu. Gemi çok dolu ve kamara kötüydü, buhar makinasının yakınında, sadece yuvarlak cam bölmenin loş ışığıyla aydınlanan küçük basık bir dört köşeydi. Nefes kesen ağırlaşmış hava yağ ve küf kokuyordu: Bir dakika bile başın üzerinde çelikten harika bir yarasa gibi vızıldayarak daire çizen elektrikli vantilatörün farkına varmamak mümkün değildi. Merdivenleri sürekli soluklanarak çıkan kömür taşıyıcısı gibi inleyen makinanın takırtıları buraya kadar geliyor, yukarıdan gezinti güvertesinden tıkır tıkır gidip gelen kesintisiz adımlar duyuluyordu. Valizleri gri travertenlerden yapılmış küflü çukura istifleyip, ambra içmiş gibi aşağılardan çıkarak, karadan dalgaları yalayıp esen tatlı yumuşak rüzgârın olduğu güverteye güç bela kaçmıştım.

Ancak gezinti güvertesi de tamamen tıkış tıkış ve rahatsızdı: İçin için yanan sinirle sarılmış tembellikle sürekli gevezelik edip aşağı yukarı dolaşan insanlarla dalgalanıyor ve flört ediyordu. Gevezelikleriyle huzursuzluk veren gruplar halinde karşılaşmak için sürekli sandalyelerin önünden geçtikleri güvertenin dar geçidinde ne yapacağını bilmeden gezinen kadınların cıvıldaşan şakaları nedense beni üzüyordu. Yeni bir dünya görmüş, bu tehlikeli kovalamacada hızla birbirinin üzerine düşen görüntüler beni sarhoş etmişti. Sadece tefekküre dalmak, dağıtmak, düzenlemek, yeniden oluşturmak, yani görünüşteki sıkışıklığı şekillendirmek istiyordum, ama burada kalabalık bulvarda bir an bile huzur ve rahat yoktu. Bir kitaptaki satırlar gelip geçen gevezeliklerin kaçamak gölgesinde tükenip gitmişti. Bu gölgesiz gezinilen geminin yollarında kendinle baş başa olmak mümkün değildi.

Üç gün boyunca insanlara, denize, ama sürekli aynı şekilde, mavi ve boş olan, yalnızca güneş batımında aniden bütün renklerin üzerine döküldüğü denize katlanmaya çalışmıştım. Ve insanlar, yirmi dört saatte üç kere karşılaştıktan sonra onları ezbere biliyordum. Her yüz bana bıkkınlık verircesine bildikti, artık kadınların keskin gülüşleri sinirlendirmiyor, Hollandalı ikili komşu subayın gürültülü kavgaları kızdırmıyordu. Geriye sadece kaçış kalmıştı: Ama kamara sıcak ve dumanlıydı, salonda sürekli İngiliz kızlar kötü bir şekilde piyanoda kesik kesik vals çalıyorlardı. Sonunda kararlılıkla zamanın akışını değiştirdim, öğleden sonraları birkaç bardak birayla rahatladıktan sonra akşamki dans ve yemek için uyuyup hazır olmak maksadıyla aşağı kamaraya dalıyordum.

Uyandığımda, karanlık iyice çökmüş ve kamaranın küçük tabutu bunaltıcı olmuştu. Vantilatörü durdurduğum için yağlı ve nemli hava şakakları zonklatıyordu. Algılarım bir şekilde uyuştuğundan yer ve zamana geri dönmem için birkaç dakikaya ihtiyacım olmuştu. Gece yarısı aynı şekilde geçip gitmiş olmalıydı, çünkü ne müziği ne de adımların çaresiz tıpır tıpır geliş gidişlerini duyuyordum: Sadece makine, Leviathan'ın[1] nefes alan kalbi geminin hışırdayan gövdesini nefes nefese kalarak görünmeyene doğru itiyordu.

El yordamıyla güverteye çıktım. Boştu. Bakışlarımı bacanın kurumlanmış kulesinin üzerine kaldırdığımda ürkütücü bir şekilde parlayan direkler bir anlık sihirli aydınlığı ile gözlerimi kamaştırdı. Gökyüzü parlıyordu. Kendisini beyaza döndüren yıldızlar karşısında karanlık kalsa da gene de parlıyordu; orada muazzam ışığın kadife perdesi örtülünce, anlatılmaz ışıklarıyla serpilmiş yıldızlar sadece ambar deliklerinin ve yarıkların arasını parlatıyor gibi oluyordu. Gökyüzünü asla bu geceki gibi, böylesine parlarken, böylesine sert çelik mavisi, ancak ayın perdeleyip aşağı bastırdığı ve yıldızlarla dolu ve gizemli bir şekilde içerden yanıyormuş gibi ışıldayan, damlayan, çağlayan, parıl-

[1] Eski Ahit'teki kaosun simgesi olan canavar. Çev. notu.

dayan ışıklarla dolu görmemiştim. Beyaz cila, geminin bütün kenar çizgilerini ay ışığında göz kamaştıran bir şekilde kadife koyuluğundaki denize karşı ışıl ışıl yanıyordu. Halatlar, serenler, geminin bütün kenarları bu sel gibi akan parlaklıkta ortaya çıkmışlardı: Direklerdeki ışıklar ve üzerlerindeki gözetleme yerinin yuvarlak gözleri âdeta boşlukta asılmış, gökyüzünde yayılan ışıklar arasında dünyevi sarı yıldızlar gibi görünüyorlardı.

Özellikle sihirli takımyıldızı, titreyerek ışıldayan elmas çivilerle görünmezliğe çakılmış, boşlukta salınıyor gibi duruyor, lâkin gemi, bağrından çıkan nefesin oluşturduğu hareketle yavaşça aşağı yukarı, aşağı yukarı sallanarak muazzam bir şamandıra gibi koyu dalgalarla çarpışıyordu. Durdum ve yukarı baktım: Bana yukardan ılık suyun döküldüğü bir banyodaymışım gibi gelmişti, sadece bu sefer ellerin üzerine dökülen, omuzlara, başa sıcacık boşaltılan ve yüreğime sızarak içimdeki sıkıntı veren her şeyi birdenbire aydınlatan beyaz ve ılık ışıktı. Özgürce ve tertemiz duygularla nefesimi içeri çekiyorum ve birdenbire kendimi kutsanmış gibi görüyor, dudaklardaki halis bir içecek gibi havayı, meyvelerin nefesinden, uzak adaların kokusundan yumuşayıp mayalanmış insanı çakırkeyif yapan havayı hissediyorum. Sadece ve sadece tahtaya ayak bastığımdan beri ilk defa olarak bu rüyanın kutsal havasını ve diğer daha duyumsal algıları, bedenimin kadınsı yanını beni saran bu yumuşaklığa feda etmek duygusu sarmıştı beni. Kendimi oraya uzatıp beyaz hiyerogliflere bakmak istiyordum. Ama rahat koltuk, güverte şezlongları hayal olmuş, güvertedeki gezinti yerinde rüya gibi bir dinlenme için boş bir yer bulamamıştım.

Böylece nesnelerden yoğun bir şekilde yansıyan ışıktan körleşmiş bir halde geminin ön tarafına doğru el yordamıyla yavaş yavaş yer aramaya devam ettim. Bu tebeşir beyazı, göz kamaştırarak yakan yıldızların ışıkları acı veriyordu, gölgelik bir yerde bir minder bulup kendimi saklamak, göz alıcı parlaklıktan rahatsız olmadan, sadece üzerimdeki nesnelerin yansımasını karanlık

odamdan manzaraya bakar gibi seyretmeyi istiyordum. Sonunda halatların üzerinde tökezleyerek, vidalanmış demir kapağı geçip omurgaya kadar geldim ve aşağıda pruvanın (geminin baş tarafı) yardığı siyahlıkların eriyen ay ışığında köpürerek iki taraftan fışkırışını seyrettim. Papura simsiyah akan buz kütlesinin içine devamlı inip kaldırıyor ve ben mağlup olmuş nesnenin bütün işkencesini, bu kıvılcımlar saçan oyundaki fani gücün bütün şevkini hissediyordum. Bakarken zaman mefhumunu kaybetmiştim. Bir saattir mi yoksa bir dakikadır mı oradaydım? Geminin muhteşem ağırlığı beni aşağı yukarı sallanarak zamanın ötesine atmıştı. Büyük bir arzu gibi üzerime çöken yorgunluk hissiyle uyumak istiyordum, rüya görmek ve aşağıda tabutumda olmayan bu sihirden kurtulmak istemiyordum. Otomatik olarak altımdaki bir deste halatı ayağımla dokunarak yokladım ve oraya oturup gözlerimi kapadım, üzerimdeki gümüş gibi akan parlaklık karanlığı aydınlatıyordu. Aşağıda suyun hafif hışırtısını, üzerimde bu dünyanın beyaz akışının duyulmayan sedasını ve yavaş yavaş bu hışırtının kanımı kabartışını hissediyordum. Kendimi daha fazla hissetmiyor, bu nefesin benimki mi yoksa geminin uzakta atan kalbinden mi geldiğini bilmiyor, bu gece yarısının huzursuz hışırtısında akıyor, gevşiyordum.

Yanımda hafif, kuru bir öksürük beni şiddetle yerimden fırlatıp neredeyse sarhoş eden rüyamdan silkeleyip uyandırdı. Şimdiye kadar kapalı olan göz kapaklarımın üzerine düşen beyaz ışıklandırmadan gözlerim kamaşmıştı. Gemi bordasının gölgesinde hemen karşımda gözlük camının yansıması gibi bir şey parlamıştı ve bir puronun közlenmiş ateşinde yuvarlak kalın bir kıvılcım, parlıyordu. Oraya oturunca sadece aşağıda pruvanın yardığı suların köpüklerine ve yukardaki Südkreuz'a baktığım süre içinde hareketsiz oturan komşumu belli ki fark etmemiştim. Bir anlık algılamada yaşanan sıkıntıdan sonra, Almanca. "Verzeihung-Affedersiniz" Dedim. "Ohh... lütfen...", diye cevapladı karanlıkta bir ses yine Almanca olarak.

Karanlıkta hemen yanındaki birini görmeden sessizce oturmanın ne kadar garip ve tüyler ürpertici olduğunu anlatamam. Elimde olmadan benim ona bakakaldığım gibi bu insan da bana bakakalmıştı: Ama üzerimizdeki titreşerek sel gibi akan ışık, gölgelerin aralarından bile kimseyi göremeyecek kadar kuvvetliydi. Sadece nefesi ve puroyu çekerken çıkardığı sesi duyuyordum.

Sessizliğe katlanmak dayanılmaz olmuştu, kalkıp gitmiş olmayı tercih ederdim, ama bu çok paldır küldür ve ani olurdu. Sıkıntıdan bir sigara çıkarıp yaktım, kibritin tıslayarak yanmasıyla bir an ışık dar mekânı aydınlatmıştı. Gözlük camlarının arkasında güvertede, yemekte, koridorda hiç görmediğim yabancı bir yüz görmüştüm ve aniden parlayan kibritin alevi gözlerini yakmasından veya hayal gördüğünü zannettiğinden, korkudan iyice gerilmiş, kötü ve cin gibi görünüyordu. Lâkin ben detayları algılayana kadar, karanlık geçici olarak aydınlanan hatları yutmuştu, sadece arada bir karanlığın gölgesine sinmiş bir karaltı ve boşlukta puronun yuvarlak kırmızı ateşini görüyordum. İkimizde konuşmuyorduk ve suskunluk tropikal hava gibi boğucu ve bunaltıcıydı.

Sonunda daha fazla dayanamayıp ayağa kalktım ve nazikçe: "İyi geceler." dedim.

"İyi geceler." diye cevap geldi karanlıktan, boğuk, sert, paslı bir sesle.

Direklerdeki palangaları tökezleyerek zorlukla geçtim. Arkamdan biraz önceki komşunun telaşlı ve güvensiz adımının sesi geliyordu. İster istemez durmuştum, o da yaklaşmaya devam etmedi, karanlıktan dolayı adımların atılış şeklinden korku ve gerilimin izlerini hissetmiştim.

"Affedersiniz", dedi, sonra telaşla, "Sizden bir ricada bulunabilir miyim?". Ben... Ben... Kekeliyor ve sıkıntıdan hemen devam edemiyordu. "Ben... ben özel... tamamen özel sebeplerden buraya çekilmek zorundaydım... üzücü bir olay... güvertedeki topluluktan kaçınıyorum... Sizi kastetmiyorum... hayır... hayır... Size rica

etmek istiyorum... Beni burada gördüğünüzü güvertede kimseye bahsetmezseniz, çok minnettar olurum. İnsanların arasına gitmemi engelleyen tamamen özel sebepler... evet... sadece... Birinin geceleri burada... ben olduğum .." Sözler sürekli boğazına takılıp kalıyordu. Ben arzusunu gerçekleştireceğimin garantisini vererek şaşkınlığını gidermeye çalıştım. Birbirimizin ellerini sıktık. Sonra ben kamarama geri döndüm ve boğucu, dikkat çekici bir şekilde görüntülerin iç içe geçtiği bir uykuya daldım.

Sözümü tutarak güvertede hiç kimseye, içimdeki anlatma isteğine rağmen garip karşılaşmadan bahsetmemiştim. Çünkü bir deniz seyahatinde en küçük bir şey, ufukta bir yelkenli, sıçrayan bir yunus balığı, yeni keşfedilen bir flört, kaçamak bir şaka olay olurdu. Bu alışılmadık yolcu hakkında daha fazla şey öğrenme isteği bana ıstırap vermeye başlamıştı. Yolcu listesinde onun olabilecek isimleri araştırmış, onunla ilişkisi olabilecek insanları dikkatlice incelemiştim: Bütün gün sinirli bir sabırsızlık beni ele geçirmişti ve gerçekte bu kişiyle tekrar karşılaşıp karşılaşmayacağımı görmek için akşamı bekliyordum. Bu tür şaşırtıcı ruhsal olayların üzerimde kanıma kadar işleyen huzursuz eden bir gücü vardı, ilişkilerin izini sürme ve garip insanları şu anki durumlarıyla tanıma isteği, bir kadının sahip olma tutkusunda olduğu gibi bana cazip gelirdi. Gün bana uzun gelmiş ve ellerimin arasından boşu boşuna kayıp gitmişti. Erkenden yattım: Gece uyanacağımı biliyordum, merak beni uyandıracaktı.

Ve gerçekten öyle oldu: Dünküyle aynı saatte uyandım. Saatin radyumlu kadranında akreple yelkovan aynı ışıklı çizginin üzerindeydi. Telaşla bunaltan kamaradan hâlâ bunaltıcı olan geceye çıktım.

Yıldızlar dün geceki gibi parlıyor ve titreyen geminin üzerine yoğun bir ışık huzmesi gönderiyorlardı, Güney Yıldızıda aynı şekilde ışıl ışıldı. Her şey dünkü gibi olmasına rağmen- Sıcak memleketlerde gündüz ve geceler bizim bölgemizden daha ikiz gibi birbirine yakındı- benim içimde bu sel gibi akan, yumu-

şak, hayalperest şeytanca dürtü dünkü gibi değildi. Beni nereye sürüklediğini bildiğim bir şey beni çekiyor, kafamı karıştırıyordu. Aklım geminin omurgasındaki siyah kapağa, adamın hâlâ orada hareketsizce sır dolu oturup oturmadığına takılıyordu. Yukarıda geminin çalan çanı beni zorla sürüklemiş, adım adım çekip istemeyerek pes ettirmişti. Bodoslamaya gelmeden, karşıda aniden kırmızı göz gibi bir şey titredi: Puroydu bu. O halde yerinde oturuyordu.

Gayriihtiyari geri sıçrayıp, dikilip kalmıştım. Geri dönmek üzereyken karşıda karanlıkta bir şey harekete geçti, ayağa kalkıp, birkaç adım atmıştı. Aniden hemen önümde nazik ve üzüntülü sesini duydum.

"Affedersiniz", dedi "Görülüyor ki yerinizi tekrar istiyorsunuz ve beni görünce kaçtığınızı fark ettim. Lütfen oraya oturunuz, ben giderim."

Ona, kalması gerektiğini, onu rahatsız etmemek için geri gideceğimi acele ile söyledim. "Beni rahatsız etmiyorsunuz.", dedi açık bir acı içinde. "Aksine yalnız olmayacağım için sevinçliyim. On günden beri tek bir laf etmedim... gerçekte yıllardan beri... ve bu o kadar ağır geliyor ki, belki de her şeyi kendi içimizde zorlukla çözmeye çalıştığımız için tıkanıp kalıyoruz... Artık daha fazla kamarada oturamam, bu ..bu tabutta... daha fazla yapamam... Buna dayanamam... ve insanların bütün gün gülmelerine artık dayanamıyorum. .. Buna dayanamam kamaranın içinde bile duyuyorum ve kulaklarımı tıkıyorum... elbette, onlar bilmiyorlar... sadece bilmiyorlar ve sonra bu yabancıları neden ilgilendirsin ki.."

Gene duraksadı. Ve sonra aniden telaşla: "Ama size yük olmak istemem... Gevezeliğimi affediniz."

Eğilerek selam verip gitmek istedi. Ama hızla ona karşı çıktım. "Siz beni hiç rahatsız etmiyorsunuz. Ben de burada sakin sakin birkaç söz söylediğim için sevinçliyim... Sigara alır mısınız?"

Bir sigara aldı. Yaktım. Yüzü siyah bordanın kenarından parıldayarak tekrar ortaya çıktığında artık tamamen bana dönüktü. Gözlüğün arkasındaki gözler yüzümde hırsla ve farklı bir güçle araştırma yapmaktaydı. Bir korku bastı beni. Bu insanla konuşmak istediğimi, konuşmak zorunda olduğumu hissettim. Ve ona yardım etmek için susmak zorunda olduğumu da biliyordum.

Birini bana uzattığı oradaki iki şezlonga tekrar oturduk. Sigaralarımızın ateşi parlıyordu ve bu arada onun ışığının halkası karanlıkta huzursuzca titriyordu, elinin titrediğini gördüm. Ama susuyordum ve o da susuyordu. Sonra yavaş bir sesle sordu: "Çok mu yorgunsunuz?"

"Hayır, o kadar çok değil."

Karanlıktaki sesin tereddüdü devam ediyordu. "Size bir şey sormak istiyorum... yani bir şey anlatmak istiyorum. Biliyorum, karşılaştığın ilk kişiye soru sormanın ne kadar tuhaf olduğunu çok iyi biliyorum, ama benim... korkunç bir psikolojik durum içindeyim.. Mutlaka biriyle konuşmak zorunda olduğum bir noktadayım, yoksa mahvolacağım... Bunu anlamalısınız, ben... evet ben size hemen anlatırsam, sizin bana yardım edemeyeceğinizi biliyorum... bu suskunluk beni hasta etti... ve bir hasta diğerlerine daima komik gelir."

Sözünü keserek kendine işkence etmemesini söyledim. Sadece rahatça bana her şeyi anlatmalıydı. Tabii ki ona hiçbir şey için söz veremezdim, ama göreve istekli olduğunu belli etmek de gerekliydi. Birisinin zor durumda olduğu görülürse, tabii ki yardım etmenin bir görev olduğu da açıktı.

"Görev... hazır olduğunu bildirme... Görevi yerine getirmeye çalışmak... O halde siz diyorsunuz, siz de... göreve sahip çıkılmalı diyorsun... Görev, göreve hazır olduğunuzu bildiriyorsunuz."

Cümleyi üç kere tekrar etmesi, tekrarlamanın bu inatçı, ifadesiz şekli bana korkutucu gelmişti. Bu insan deli miydi? Sarhoş muydu?

Sanki düşüncelerim yüksek sesle dudaklarımdan çıkmış gibi, aniden farklı bir sesle: "Belki de beni deli ya da sarhoş zannediyorsunuz. Hayır, öyle değilim.- henüz değilim. Sadece söylediğiniz söz bana garip bir şekilde dokundu... Şu anda bana eziyet veren şey, yani görevin alınıp alınmayacağı ... görev... öylesine garip ki.."

Gene teklemeye başlayınca kısa bir ara verip tekrar yeni bir başlangıç yaptı.

"Aslında ben doktorum. Ve sık sık bu tür durumlar, böyle vahim olaylarla karşılaşılır.... Evet, görev alınıp alınmayacağını bilmediğimiz sınır olaylar deriz bunlara... yani, sadece diğerine karşı olan bir görev yoktur, aksine kendimiz için, devlet ve bilim için de görevimiz olmalı.. yardım etmeli, tabii ki bunu yapmak için orada olmalı... ama böyle söylemler her zaman teoride kalır. Nereye kadar yardım edilmeli?...Bu noktada siz, yabancı bir insansınız ve ben de size yabancıyım ve sizden beni gördüğünüzü söylememeniz için susmanızı rica ediyorum... tamam iyi siz susuyorsunuz. Bu görev gerçekleşiyor... Sizden sessizliğim beni mahvettiği için benimle konuşmanızı rica ediyorum... Siz beni dinlemeye hazırsınız... iyi... Ancak bu kolaydır... Ya sizden beni paketleyip denize atmanızı rica etseydim... Orada hatırşinaslık, yardımseverlik biter. Herhangi bir yerde biter... kendi yaşamı, kendi sorumluluğu başladığı yerde... herhangi bir yerde bitirmek zorunda kalırsın... Herhangi bir noktada bu görev bitmek zorunda kalır... Ya da belki O bitirmek için doktora izin vermemeliydi, bir kurtarıcı, bütün dünyayı kurtaran biri mi olmalı? Sadece Latince yazılı bir diploması olduğu için, herhangi bir kadın veya erkek gelip yüce gönüllü olup yardım etmesini istediğinde gerçekten hayatını feda etmek ve kanı sulandırmak zorunda mıdır? Evet, daha fazlasının yapılamadığı yerde... görev bitmelidir.."

Gene bir ara verip kendini toparladıktan sonra.

"Affedersiniz ... gene böyle heyecanla konuşuyorum... Ama sarhoş değilim... henüz sarhoş olmadım... Sık sık bu bende olur, bunu size sakince itiraf ediyorum... Bu cehennem gibi yalnızlı-

ğı... Düşününüz, yedi yıl yerliler ve hayvanlar arasında yaşadım... Orada sakin konuşma unutulur. Fırsat bulunursa da arkası sel gibi gelir... Ama bekleyiniz... Evet, biliyorum... yardım etmekte kararsız kaldığınız böyle bir olay önünüze gelse görevi alıp almayacağınızı size sormak isterdim ... Bu durumda tamamen melekler gibi saf bir şekilde yardım edilir mi? ... anlatacaklarımın uzun olmasından korkarım... Gerçekten yorulmuyorsunuz değil mi?"

"Hayır, çok değil."

"Ben... size teşekkür ederim... Almıyor musunuz?"

Arkada karanlıkta beceriksizce yürümeye çalıştığı sırada yanlarında durduğu karşılıklı duran iki, üç, daha fazla şişe şangırdadı. Bana kaçamak birkaç yudum aldığım bir bardak viski ikram ederken ters bir hareketle kendininkini dökmüştü. Bir an aramızda sessizlik oldu. O an çanlar çaldı: Saat 12.30.

"O halde... Size bir durumdan bahsetmek isterim. Farz ediniz ki bir doktor küçük bir, daha küçük şehirde ... ya da gerçekte köyde... Bir doktor,... bir doktor," Tekrar duraksadı. Sonra aniden koltuğu bana doğru çekip;

"Böyle olmaz. Her şeyi size doğrudan anlatmak zorundayım, baştan yoksa siz anlamayacaksınız... Bu, bu örnek olarak kalmamalı, teori olarak gelişmeli... Size kendi olayımı anlatmak zorundayım. Utanma, saklama olmadan... Önümde insanlar soyunuyorlar ve uyuzlarını, idrarlarını, dışkılarını gösteriyorlar... Yardım edilmek istendiğinde, konuşarak zaman kaybedilmez, sessizce geçiştirilmez. Yani size hiçbir şekilde efsanevi bir doktordan bahsetmeyeceğim... Kendimi soyuyorum ve söylüyorum: Ben... utanmayı bu kirli yalnızlıkta, bu kahrolası insanın ruhunu tüketen ve iliğini sömüren bu ülkede unuttum."

Konuşmaya ara verdiği için bir şeyler yapmak zorunda kalmıştım.

"Ahh, protesto ediyorsunuz... anlıyorum, iki aylık tamamen romantik bir seyahatte Hindistan'a, tapınaklara ve palmiye

ağaçlarına hayran kaldınız. Evet, tropikal ülkeler, demiryoluyla, arabayla, Rikşayla dolaşılırsa büyüleyicidir. Yedi yıl önce buraya geldiğimde de hislerim daha farklı değildi. Hayal etmediğim hiçbir şey yoktu, dili öğrenmek ve orijinal metinleri okumak istiyordum, hastalıkları araştırmak, bilimsel olarak çalışmak, ilkel insanların psikolojisini anlamak, -Avrupa jargonunda böyle söylenir.- İnsanlığın, medeniyetin bir misyonu olmak, istiyordum. Buraya gelen herkes aynı hayali kurarak gelir. Ama buradaki bu görünmez cam fanusta güç birine yeter, ateş – o kadar çok kinin tüketilse bile yine de ateşlenilir- iliğine kadar sarar, yorgun düşülür ve denizanası gibi yumuşacık olunur. Avrupalı olarak büyük şehirlerden ayrılıp böyle bir bataklık merkezine gelindiğinde, gerçek varlığından bir şekilde uzaklaşılır. Kısa ya da uzun süreli burada bulunan herkes bu zarardan payını alır; birisi kendisini içkiye verir, diğerleri morfin-sigara içmeye dalar, üçüncüleri de kavga edip vahşi hayvanlara dönerler- bunların sonucunda da herkes deliliğin pençesine düşer. Bazen Avrupa'ya özlem duyulur, tekrar bir caddede yürümenin, beyaz insanlar arasında aydınlık yıldızlı bir odanın hayali ile senelerce yaşanır, tatil zamanı geldiğinde de gitmek için üşenilir. Bunun üzerine yabancılığın, bu denizin her yerinde olan midye kabuğu gibi unutulmuş olduğun anlaşılır, bu sıcak, nemli ormanlarda perişan ve sefil kalırsın. Bu çöplükte kendimi sattığım lanet bir gündü...

Ayrıca: Çok fazla gönüllü olma durumu da yoktu. Almanya'da üniversite eğitimi almış, düzgün bir doktor olmuştum, hatta Leipziger Kliniğinde görev alan iyi bir doktordum; tıp kitaplarının arasında geçen kayıp yılların birinde o zamanlar ilk olarak denediğim iğne yapma metodu çok büyük yankı yapmıştı. O anda bir kadın hikâyesi, hastanede tanıdığım bir bayanın hikâyesi gelmişti aklıma. Bayan sevgilisini silahla kendisini vurduracak kadar çıldırtmıştı, bazen ben de öyle çıldırıyordum. Beni zıvanadan çıkaran kibirli ve çok soğuk bir duruşu vardı –her zaman zorba ve küstah yumruğu olan kadınlarla oldum, ama onun kemiklerimi

kırması beni bayağı eğip bükmüştü. Ne isterse yapmıştım, benniye bunu söylememeliyim ki, sekiz sene önceydi- onun için hastane kasasında bir hile yapmıştım ve olay anlaşıldığında kıyametler kopmuştu. Tükenişimi bir amca önlese de kariyer böylece bitmişti. Tam da o sıralar Hollanda Hükümetinin kolonileri için doktor aradığını ve avans verdiğini duyduğumda, hemen avans verilmesinin temiz bir şey olabileceğini düşünmüştüm yalnızca. Bu ateş plantasyonlarındaki mezar işaretlerinin bizdekilerden üç kat daha hızla büyüdüğünü biliyordum, ama gençlikte ateş ve ölümün her zaman yalnızca başkalarının başına geldiği düşünülüyordu. Çok fazla düşünmeden Rotterdam'a gittim, on yıl için kendimi feda edip banknotlardan oldukça güzel bir demet aldım, yarısını eve amcaya gönderdim, diğer yarısını da liman bölgesinde lanet bir kediye benzediği için defettiğim bir kadın elimden aldı. Parasız, saatsiz, hayalleri olmadan Avrupa'dan yelken açtım ve limandan demir aldığımızda hiç üzgün değildim. Ve sonra güverteye oturup, sizin gibi, herkes gibi ve Güney Yıldızını ve palmiyeleri seyredince, yüreğimi ferahlamıştı - Ahh, hayalini kurduğum ormanlar, yalnızlık, sakinlik! Sadece – yetecek kadar yalnızlık vardı. Batavia'ya[2] ya da Surabaya'ya,[3] insanların, kulüplerin, golf sahalarının, kitap ve gazetelerin olduğu bir şehre değil de, – sadece adı önemli değildi- en yakın şehre iki günlük mesafedeki bir ilçe merkezine gönderilmiştim. Birkaç sıkıcı kavrulmuş memur, birkaç yardımcı, benim bütün topluluğum olmuştu ve muazzam büyüklükte ormanlar, büyük çiftlikler, bataklık ve çalılıklar da oradaydı.

Başlangıçta şartlar dayanılabilecek gibiydi. Çeşitli araştırmaları yürütmüştüm; bir keresinde Başkan Yardımcısı denetleme yapmak için çıktığı yolculukta otomobiliyle kaza yapmış ve parçalanan otomobilde bacağı ezilmişti, asistanlar olmadan çok konuşulan bir ameliyat yapmış, yerlilerin silahlarını ve zehirlerini toplatmış, enerjimi kaybetmemek için yüzlerce küçük mesele

---

2 Jakarta'nın eski adı.

3 Endonezya'da bulunan bir şehir. (Çev. notu.)

ediyordum. O anda kapı heyecanla çalınmıştı, bir oğlan çocuğu ve kadınlardan birisi dışarıda dikiliyorlardı, her ikisinin de şaşkınlıktan gözleri kocaman açılmıştı: Büyük jestler yapıyorlardı: Bir Sayın Bayan burada olmalıydı, bir leydi, beyaz bir kadın.

Fırlayıp kalkmıştım. Arabanın geldiğini duymamıştım, otomobil yoktu. Burada bu vahşi yaşamda beyaz bir kadın?

Merdivenden aşağı inmek istememe rağmen kendimi tutmuştum, aynaya bir bakış atıp acele ile kendime çeki düzen verdim. Sinirli, huzursuzdum ve dostluk için kimsenin bana gelmeyeceğini bildiğim için, tatsız önsezilerden dolayı ıstırap çekiyordum. Ama sonunda dayanamayıp yine aşağıya inmiştim.

Ön odada bekleyen bir bayan telaşla bana doğru geldi. Kalın bir peçe yüzünü örtmüştü. Onu selamlamak istedim, ama süratle söze başladı. "Günaydın Doktor", dedi akıcı bir İngilizce ile (Önceden öğrenmiş gibi biraz akıcıydı) "Size baskın yaptığım için affedersiniz. Ama şu anda hastanedeyiz, arabamız karşıda duruyor." -Evin önüne kadar neden gelmedi ki, cümlesi şimşek hızıyla kafamda dolaşmıştı – "Sizin burada oturduğunuzu hatırladım. Sizden bahsedildiğini çok duydum. Başkan Yardımcısında gerçekten mucizeler yarattınız, onun bacağı gayet iyi, önceki gibi golf oynuyor. Ah evet, bu civardaki insanlar bir araya geldiğinde hâlâ bu konu anlatır. Ve hepimiz bizim homurdanan cerrahımızı ve diğer iki görevliyi, siz bize gelseydiniz geri göndermeyi istiyorduk. Ayrıca siz neden onların aralarında olmuyorsunuz da bir Joghi (Hint fakiri) gibi yaşıyorsunuz..."

Ve gevezelik bu şekilde, acele ve daha acele, benim tek kelime etmeme fırsat vermeden devam etti. Bu gevezelikte sinirli ve kontrolsüz bir şey vardı ve ben bundan rahatsız olmuştum. Niçin bu kadar çok konuşuyor, diye kendi kendime sormuştum, neden kendisini tanıtmıyor? Neden peçesini kaldırmıyordu? Ateşi mi vardı? Hasta mıydı? Çıldırmış mıydı? Bu komikliği hissettiğim ve onun önünde böyle suskun kaldığım için giderek daha da sinirleniyordum, patır patır dökülen bu gevezelikten

ile ilgilenmiştim. Ama bütün bunlar sadece Avrupa'dan buraya kadar yüreğimde getirdiğim gücün yettiği sürece devam etmiş, sonra kurumuştu. Canımı sıkan birkaç Avrupalı ile alakayı kesip, içki içmiş, hülyalara dalmıştım. Daha iki senem vardı, sonra emekli olup serbest kalınca yeni bir hayata başlamak için Avrupa'ya geri dönebilecektim. Aslında beklenilenden başka bir şey yapmıyor, sakin duruyor ve bekliyordum. Ve keşke o gün de böyle oturabilseydim, o olmasaydı... bu başıma gelmemiş olsaydı."

Karanlıktaki ses duraksamıştı. Puronun ateşinin ışığı da artık gelmiyordu. Bir anda tekrar omurgadaki köpürerek yarılan suyu ve uzaklardaki makinanın boğuk kalp atışlarını duyabileceğim kadar sessizlik olmuştu. Sigaramı yakmak istemiş ama kibrit çöpünün şiddetli sürtünme sesinden ve onun yüzünde yansımasından korkmuştum. O susmuş, susmuştu. Sona gelip gelmediğini, sersemleyip sersemlemediğini, uyuyup uyumadığını anlamamıştım, ölü gibi suskundu.

O anda geminin çanı dümdüz, keskin bir vuruşla çaldı: Saat 1.00 Adam kalktı; tekrar cam şangırtıları duydum. El yordamıyla aşağıda viski aradığı belliydi. Bir yudumlama sesi geldi yavaşça- sonra birdenbire sanki daha gergin, daha tutkulu bir şekilde tekrar konuşmaya başlamıştı.

"Evet yani... Bekliyorsunuz... evet yani, böyle oldu. Orada yukarıda benim lanet ağımda, örümcek ağında oturur gibi aylardır hareketsiz oturuyordum. Yağmur mevsiminden sonraydı; yağmur haftalarca çatıdan şakır şakır akmış, hiçbir insan gelmemişti, hiçbir Avrupalı da gelmemişti, sarı ırktan kadınlarımla ve iyi marka viskimle her gün evde oturuyordum. O zamanlar tam olarak "–aşağılarda", su katılmadık bir Avrupa hastasıydım; aydınlık caddeler ve beyaz kadınlardan bahseden bir roman okuduğumda parmaklarım titremeye başlardı. Size durumu tamamen açıklayamıyorum, bu bir çeşit tropikal hastalık, bazen birisini yakalayan öfkeli, ateşli, hükümsüz bir nostaljiydi. Yani o zamanlar sanırım bir atlasın üzerinde öylece oturmuş, seyahatler hayal

dolup taşmıştım. Nihayet biraz ara verdiğinde yukarı gelmesini rica edebildim. Bir hareketle oğlanı geri bıraktı ve önümden merdivenleri çıktı.

"Sizi burada görmek ne güzel.", dedi, odamda etrafı gözden geçirirken. "Ah, güzel kitaplar! Hepsini okumak isterim!" Rafa yaklaştı ve kitapların başlıklarını gözden geçirdi. Ona rastladığımdan beri ilk defa bir dakikalığına olsun susmuştu.

"Size çay ikram edebilir miyim?", diye sordum.

Dönmeden kitaplara bakmaya devam ederek "Hayır, teşekkürler doktor... Hemen tekrar devam etmeliyiz... Çok zamanım yok... bir gezintide değiliz.. Ahh, benim çok sevdiğim Flaubert'inde kitapları var... harika, mükemmel, -DUYGUSAL EĞİTİM- görüyorum ki Fransızca da okuyorsunuz. ... Siz her şeyi yapabilirsiniz!... Evet, her şeyi okulda öğrenen Almanlar... Gerçekten bu kadar çok lisan bilmek mükemmel! Başkan Yardımcısı sizin bıçak altına yatacağı tek kişi olduğunuzu yeminle söylüyor... Bizim iyi cerrahımız ise özellikle briç oyununda usta... Ayrıca biliyor musunuz –(Hâlâ dönmemişti.) bu gün aklıma size muayene olmam gerektiği gelmişti... Ve öylesine uğradığımız için de acaba diye... düşünüyordum... yalnız, sizin yapacak çok işiniz var... başka zaman geleyim."

"Nihayet kartları açıyor!", diye düşündüm hemen, ancak hiç fark ettirmeden aksine ne zaman isterse ona hizmet etmenin benim için sadece bir şeref olacağına dair güvence verdim.

"Ciddi bir şey yok.", dedi, yarım dönerek ve aynı zamanda raftan aldığı kitapların sayfalarını çevirerek, "Ciddi hiçbir şey... Bayanların küçük meseleleri... Mide bulantısı, baygınlık. Bu sabah erken virajı dönerken başıma geldi.. aniden... orada, hâlâ var... Oğlan arabada beni kaldırmak ve su getirmek zorunda kalmıştı... Ama belki şoför hızlı gitmişti, Siz böyle demez miydiniz doktor?"

"Ben buna karar veremem. Sık sık böyle bayılıp düşer misiniz?"

"Hayır... yani, evet... son zamanlarda... daha doğrusu son kez... evet... böyle mide bulantıları ve baygınlıklar." Yine kitap dolabının önünde durup bir kitap çekti sonra bir diğerini aldı ve sayfalarını çevirdi. Garip, neden sürekli kitapların sayfalarını karıştırıyordu... böyle sinirli bir şekilde.....neden peçenin altından başını kaldırıp bakmıyordu ki. Bilerek hiçbir şey söylemiyorum. Onu bekletmek beni heyecanlandırıyor. Sonunda tekrar teklifsiz, şen şakrak haliyle başlıyor konuşmaya;

"Bir şey yok Doktor, endişelenecek bir şey yok, tropikal bir şey değil... tehlikeli bir şey değil. "

"Ateşinizin olup olmadığına bakmalıyım ilk önce. Nabzınızı alabilir miyim?..."

Ona doğru gidiyorum. Yana kaçıyor.

"Hayır, hayır, ateşim yok... kesin... tam olarak bilmiyorum... bu baygınlıklar başladığından beri, her gün kendim ölçüyorum... Hiç ateş yok, her zaman tastamam 36.4 çizgisinde. Midemde de bir şey yok."

Bir an tereddüt ediyorum. Geçen sürede içimdeki vesvese karıncalanmaktaydı: Bu kadının benden bir şey isteyeceğini anlıyorum, Flaubert'den konuşmak için yabanıl bir yere gelinmezdi. Bir, iki dakika onu bekletiyorum.

"Affedersiniz", diyor ve yola devam ediyorum, "Size açıkça birkaç soru sorabilir miyim?"

"Kesinlikle, doktor! Siz doktorsunuz", diye cevap veriyor, ama tekrar arkasını dönüp kitaplarla oynamaya başlıyor.

"Çocuklarınız var mı?"

"Evet, bir tane oğlum var."

"Bu durumda ... önceden bunları yaşadınız... bir zamanlar diyorum ki... benzer durumları yaşıyor muydunuz?"

"Evet."

Sesi tamamen farklıydı. Çok açık, çok belirgin, artık şen şakrak değil, sinirli değildi. "Affedersiniz şu an benzer durumları yaşıyor musunuz? Sorusunu sormak mümkün olur muydu? "

"Evet."

Bir bıçak gibi keskin ve sözü bölmüştü. Döndürdüğü başında en ufak bir hareket olmamıştı.

"Belki de en iyisi Sayın Bayan genel bir muayene yapmaktır diye düşünüyorum... Belki sizden rica edebilirim... diğer odada bu konuda size zahmet vermeyi..."

O anda aniden dönmüştü. Peçenin arkasından soğuk, kararlı bir bakışın bana doğru yöneldiğini hissetmiştim.

"Hayır... bu gerekli değil... Durumumdan kesinlikle eminim.."

Ses devam etmek için bir an tereddüt ettiğinde karanlıktaki dolu bardak yine parlayarak göz kırpmıştı.

"O halde dinleyiniz... ama önce bir an iyice düşünmeye çalışınız. Kendi yalnızlığında zaman geçiren birisi, senelerden beri ilk defa beyaz bir kadının odaya girdiğinde nasıl zorlanır... Ve aniden odada kötü bir şey, bir tehlike var gibi hissetmem beni içten içe kaynatmıştı: Şen şakrak konuşmalarıyla içeri giren ve taleplerini aniden bıçak gibi keskin bir şekilde geri çekiveren bu kadının çelikleşmiş kararlılığı bana sıkıntı vermişti. Çünkü benden bir şey istemiş olsaydı hemen bilecektim –Kadınların benden bir şey istemeleri ilk defa değildi, onlar başka türlü, mahcup veya yalvararak gelirler, gözyaşları ve yeminlerle gelirlerdi. Ama buradaki bir... evet bir çelikleşmiş, bir erkekçe kararlılıktı... ilk saniyeden itibaren bu kadının benden daha güçlü olduğunu, beni isteklerinde zorlayabileceğini, ne isterse yaptıracağını... hissetmiştim... Ama... ama... içimde kötü bir şey vardı... kendi kendini savunan adam, bir öfke içinde, çünkü... söylemiştim... İlk saniyeden itibaren, onu görür görmez bu kadının düşman olabileceğini hissetmiştim.

Önce suskun kaldım. İnatçı ve acı veren bir suskunluktu, peçesinin arkasından bana baktığını hissediyordum – doğrudan ve talep ederek beni konuşmam için zorladığı görülüyordu, ama sakınarak... Evet bilinçsizce onun saçmalayan, kayıtsız tarzını

seziyor, onlara ortak olup olmayacağımı bilmediğim için, anlamıyormuş gibi yapıyordum. Niyetim gümüş tepside sunmak değil, onu açık olmaya zorlamaktı. Çok otoriterce yaklaştığı için ve bu tür kibirli soğuk kadınlara hiçbir şekilde boyun eğmeyeceğimi bildiğim için rica etmesini istiyordum.

Bunun tamamen zararsız olduğunu, böyle baygınlıkların durumun doğal akışına ait olduğunu etraflıca anlatıp tam aksine, iyi bir gelişimi olduğunun teminatını verdim. Hastanelerin gazetelerindeki durumlardan alıntı yapmıştım... Konuştum, konuştum, rahat ve kolay, her fırsatta bir basitlik gibi yorumlayarak.. Ve sözümü kesmesini bekledim. Çünkü dayanamayacağını biliyordum. Bu arada bayan acımasız bir şekilde bir el hareketiyle âdeta tamamen sakinleştiren sözleri süpürüp attı..

"Beni güvensiz yapan bu değil doktor, o zamanlar, oğlum doğduğunda, daha iyi bir haleti ruhiye içindeydim... Ama artık daha fazla tamam demek yok... Kalbim rahatsız çünkü..."

"Ahh, kalbiniz hasta.", diye tekrarladım görünen bir huzursuzlukla, "O halde hemen muayene etmek isterim." Ve ayağa kalkarak steteskopu alacakmış gibi yaptım.

Ama bu arada o çoktan gitmişti. Ses artık oldukça kuvvetli ve belirgindi- Komando birliğinde gibi.

"Kalp rahatsızlıklarım var doktor ve sizin bana inanmanızı rica etmek zorundayım. Muayene ile çok zaman kaybetmek istemiyorum –Siz diyorum ki bana biraz daha güven gösterebilirsiniz. En azından benim güvenim sizi yeterince ikna etmeli."

Artık bir savaş, açıkça bir meydan okuma vardı. Ve ben onu kabul etmiştim. "Güvenmek için de, kayıtsız şartsız net olunmalı. Açık konuşunuz. Ben doktorum. Ve özellikle, peçenizi kaldırıp, buraya oturunuz ve kitapları ve dolanmayı bırakınız. Doktora peçe ile gelinmez."

Bana dimdik ve gururla baktı. Bir an tereddüt ettikten sonra oturdu, peçeyi kaldırdı. Aynı benim gibi –korkmuş, anlaşıl-

maz bir yüz, sert, hükmeden, yaşını belli etmeyen bir güzellik, içindeki huzuru yansıtan ve arkasındaki her şeyin tutkuyla hayal edilebileceği boz renkli İngiliz gözleriyle bir yüz. İstemezse sır vermeyen dar ve sımsıkı kapatılmış ağız görmüştüm. Bir dakika boyunca birbirimize baktık – o emir verir gibi ve sorgulayarak, aynı zamanda benim tahammül edemeyip istemeden bakışlarımı değiştirdiğim soğuk, çelik gibi bir soğuklukla bakıyordu.

Ayak bileğiyle hafifçe içindeki sinirliliği yansıtırcasına masaya vuruyordu. Sonra aniden hızla: "Sizden ne istediğimi biliyor musunuz yoksa bilmiyor musunuz?"

"Sanırım biliyorum. Ama açık olmalıyız. Siz durumunuza bir son vermek istiyorsunuz... Bayılmanızdan ve mide bulantısından kurtulmak istiyorsunuz, sebebini bertaraf ettikten sonra. Değil mi?"

"Evet."

Kelime bir giyotin gibi inmişti.

"Siz de biliyorsunuz ki bu tür denemeler tehlikelidir... Her iki taraf için de... ?"

"Evet."

"Kanunen bana yasak olduğunu mu?"

"Yasak olmayan, hatta önerilen imkânlar da var."

"Ama bu tıbbi bir sebep gerektirir."

"O zaman bu sebebi bulacaksınız. Doktor olan sizsiniz."

Açık, çekingen bir şekilde gözlerini kırpmadan aynı anda bana bakmıştı. Bu bir emirdi ve ben zayıf adam, onun iradesinin şeytanca zorbalığına hayranlık duyarak titremiştim. Ama hâlâ eğilmemiştim, ezildiğimi göstermek istemiyordum.-"Yalnız sizi rica etmeye zorlamak için koşulları oluşturmak çok çabuk olmaz!.", diye, içimde bir çeşit hırs kaynıyordu.

"Bu her zaman doktorun iradesine bağlı değildir. Ama hastanedeki bir arkadaşımla ben hazırım..."

"Meslektaşınızı istemiyorum.... Ben size geldim."

"Size sorabilir miyim, neden sadece ben?"

Bana buz gibi bakmıştı.

"Bunu size söylemeye hiçbir itirazım yok. Siz uzakta oturduğunuz için, beni tanımadığınız için,- iyi bir doktor olduğunuz için ve ..."- Şimdi ilk defa olarak o tereddüde düşmüştü.- "-Herhalde bu bölgede daha uzun süre kalmayacaksınız, özellikle... büyük bir meblâğı eve götürebilme şansına sahip olursanız."

İçim titremiş, bu tunçtan, bu tüccar menfaatperestliğin ticari zihniyetiyle yapılan açıklama beni baymıştı. Şimdiye kadar dudaklarından bir rica kelimesi çıkmamıştı. – ama her şey uzun süre hesaplanmış, beni keşfetmiş ve izlemişti. Şeytanca isteğinin içime nasıl işlediğini hissediyor, ama bütün kızgınlığımla direniyordum. Beni bir kere daha objektif- evet neredeyse alaycı olmaya zorlamıştı beni.

"Ve bu büyük miktarı benim hesabıma mı geçireceksiniz."

"Yardımınız ve hemen ayrılmanız için."

"Bu şekilde emekliliğimi kaybedeceğimi biliyor musunuz?"

"Sizin zararınızı telafi edeceğim."

"Çok açıksınız... Ama daha çok açıklık istiyorum. Ücret olarak öngördüğünüz miktar ne kadardı?"

"12.000 Gulden, Amsterdam'da çekle ödenecek."

Ben... titriyorum... öfkeden titriyorum ve... Hayranlıktan. Her şeyi hesaplamıştı, yola çıkış için gereken ödeme şeklini ve miktarını, beni değerlendirmiş, satın almış, benim haberim olmadan arzusunun beklentilerine göre bana sahip olmuştu. En çok istediğim onun yüzüne vurmaktı... Ama benim titreyerek ayağa kalktığım gibi – O da kalktı- Göz göze bakıştık. O anda birdenbire bu rica etmeyen kapalı ağıza... bir... güçlü bir hırsa eğilmeyen kibirli başa bakma duygusuna kapılmıştım. Can sıkan birinden kurtulmak istendiğinde yapıldığı gibi kaşlarını kaldırmasından

onun, bunu bir şekilde hissetmiş olduğu belli oluyordu: Aramızdaki nefret aniden tüm çıplaklığı ile ortaya dökülmüştü. Bana ihtiyacı olduğu için benden nefret ettiğini biliyordum ve ben de ondan nefret ediyordum... çünkü... çünkü rica etmek istemiyordu. Bu bir, bu bir anlık suskunlukla ilk defa birbirimizle tamamen yürekten konuşmuştuk. Sonra bir sürüngen gibi düşünce içimi kemirmeye başladı ve ben ona... ben ona...

Ama bekleyiniz, yaptıklarımı ve söylediklerimi yanlış anlamış olmalısınız... Nasıl... neden bu düşünceye kapıldım... size açıklamak zorundayım."

Karanlıktaki cam gene şakırdamıştı ve ses daha da heyecanlıydı.

"Benim özür dilemek istemem bir şey ifade etmez, beni haklı çıkarmaz, beni temize çıkarmaz... İş buna kalsa anlarsınız... Şimdiye kadar iyi bir insan olup olmadığımı bilmiyorum, ama... sanırım her zaman yadım severdim... Bu konu, kirli yaşamdaki, belleğe kazınmış bir avuç dolusu bilgiyle, herhangi bir yaşama bir parça nefes aldırabilmek sahip olduğum tek sevincimdi... Öylesine Tanrısal bir sevinçti... Gerçekten böyleydi, sarı ırktan bir delikanlının yılan ısırması sonucu mavi beyaz olmuş bir halde iyice şişmiş ayağını kestirmemek için korkuyla feryat ederek geldiğinde onu kurtarmaya çalışmam gerçekten benim en güzel anımdır. Ateşler içinde yatan bir kadını kurtarmak için saatlerce yol almıştım. – Avrupa 'da bu konuda hizmet veren bir klinikte istendiğinde bu tür yardımlar da yapmıştım. Ama en azından bu insanın birine ihtiyacı olduğu, birinin ölümden ya da ümitsizlikten kurtarılacağı hissediliyordu – ve birinin diğerine ihtiyacı olduğu duygusu, yardım etme duygusunu hemen öne çıkarıyordu.

Ama bu kadın – Size onu açıklayabilecek miyim bilmiyorum- beni heyecanlandırıyordu, güya gezinti yaparken öylesine uğramak için geldiğinde direnen gururuyla beni çekmişti, her şeyiyle beni cezbediyor, – nasıl söylesem ki – İçimdeki kötü olan, saklanmış, bastırılmış her şeyi, gün yüzüne çıkarıyordu.

Leydi gibi davranması, ölüm ve yaşam söz konusu olan bir işi yaklaşılmaz bir soğuklukla önermesi beni çıldırtmıştı. Ve sonra... sonra... nihayet golf oynarken hamile kalınmıyordu ki... biliyordum... bu demekti ki, bir anda bir... – bu düşünceydi – ürkütücü bir netlikle bu soğukluğu, kadının bu kibrini, bu lakaytlığı ben ona karşı çıktığımda, çelik gibi sert bakan gözlerin üzerindeki kaşlarını dimdik yukarı kaldırışını hatırlamalıydım ... Evet neredeyse iki ya da üç ay önce sıcak yatakta bir adamla çıplak bir hayvan gibi ve belki de arzudan inleyerek, vücutların bir dudak gibi birbirinin üzerine düşerek yuvarlandığını hiçe sayıp uzaklaştırarak baktığımı hatırlamalıydım... Bu, o bana öyle kibirle, öylesine yaklaştırmayan bir soğuklukla bir İngiliz subayı gibi baktığında, yakan bir düşünce sarıyordu beni.. O anda, o anda içimdeki her şey geriliyordu.. Onu aşağılamak fikri bende saplantı olmuştu... Bu andan sonra elbisesinden çıplak vücudunu görmüştüm... Bu saniyede, ona sahip olmanın, sert dudaklarını inleyerek öpmenin, şehvetteki bu soğukluğu bu kibri, tanımadığım diğer erkek gibi hissetmenin yakan düşüncesini yaşıyordum. Bunu... bunu size açıklamak istiyordum... Doktor olarak böylesine ahlaksızca bir durumu kullanmayı hiç düşünmemiştim... Ama bu seferki şehvet değil, kızgınlık değil, azgınlık değil, seks arzusu hiç değil, hakikate uygun bir şey değildi... Evet kalıbımı basarım... Erkek olmanın bir mağrurluğu, bir hırsıydı sadece... Adam gibi bir erkek... Sanırım size kibirli, soğuk görünüşlü kadınların beni çok etkilediklerini size söylemiştim. ... Ama şimdi, yedi yıldır hiçbir beyaz kadına sahip olmadan, hiçbir direnmeyle karşılaşmadan yaşadığım burada böyle bir olayla karşılaşmıştım. Çünkü buradaki bu kızlar, bu şakıyan, küçük nazlı, hayvancıklar bir beyaz, bir "Bay" onları aldığında huşu içinde titrerler... Alçakgönüllülükle teslim olurlar, her zaman bir baya karşı samimidirler, her zaman hafifçe kıkırdayan tebessümle hizmet etmeye hazırdırlar... Ama birisine gösterilen bu huşuyla boyun eğiş, bu köle olma hali keyfin tadını kaçırıyordu.. Anlıyor musunuz şimdi, kibirli ve nefret dolu ayak parmağının ucuna kadar kapanmış, aynı zamanda

eski tutkularla dolu ve sırları ışıldayan bir kadının aniden içeri girmesiyle, beni içerde kelebekler uçuşturarak nasıl etkilediğini anlarsınız artık... Böyle bir kadın, kafesinde böylesine yalnızlaşmış bir adama, açlıktan ölen, kapatılmış ve İnsan-Vahşi hayvanına arsız bir şekilde yaklaşırsa... Bu... Diğerlerini anlamanız için bunu söylemek isterdim... Şimdi anlatacağım... Yani... kötü hırsla dopdolu, onu düşünmekten zehirlenmiş, çıplak, arzulu, şehvete teslim olmuş, bir şey beni garip bir şekilde etmiş ve sahte bir kayıtsızlığa sürüklemişti. Soğuk bir şekilde: "On iki bin gulden?... Hayır, bunun için bir şey yapamam."

Bu karşı çıkışın parayla bir alâkası olmadığını anlamış olarak biraz solgun vaziyette bana bakmıştı. Ama gene de: "Ne istiyorsunuz o halde?"

Sesin soğukkanlı tonuna daha fazla duyarsız kalamamıştım. "Kartlar açık mı oynuyoruz? Ben patron değilim... Romeo Jülyet'teki –rüşvet altın için- zehir satan garip eczacıda değilim... Belki de bir iş adamının tam zıddıyım... Bu şekilde arzunuzun gerçekleştiğini göremeyeceksiniz."

"O halde hiçbir şey yapmayacaksınız?"

"Para için evet."

Bir saniye için aramızda bir sessizlik oldu. İlk defa onun nefesini duyacak kadar sessizlik olmuştu.

"Başka ne arzu edebilirsiniz ki?"

Artık kendimi daha fazla tutamamıştım.

"İlk önce bana bakkala hitap eder gibi değil de bir insana hitap eder gibi hitap ediniz. Yardıma ihtiyacınız varsa... sizin utanç verici paranız geçmez... aksine bana rica ediniz... bana, insanlara rica etmek, rica etmek... size, insana yardım etmek için... Ben sadece doktor değilim, sadece görüşme saatim yok... başka şeylerle meşgul olduğum saatler de var... belki de siz böyle bir saatte geldiniz..."

Bir an için sustu. Sonra ağzını hafifçe büktü, titredi ve hızla;

"O zaman ben size rica etseydim... Ne yapardınız?"

"Tekrar bir iş yapmak istiyorsunuz – Önce söz verirsem, rica etmek isteyebilirsiniz. Önce siz benden rica etmek zorundasınız- sonra ben size cevap vereceğim."

Başını cüretkâr bir at gibi hızla yukarı kaldırıp öfkeyle bana baktı.

"Hayır, size rica etmeyeceğim. Yok olmayı tercih ederim!"

O anda bir öfke sarmıştı beni, kırmızı anlamsız bir öfke.

"Rica etmek istemezseniz, o zaman ben talep edeceğim. Sanırım, daha açık olamam – Sizden ne istediğimi biliyorsunuz. Sonra- sonra size yardım edeceğim."

Bir dakika gözlerini dikip baktı bana. Sonra- oh, söyleyemem, ne kadar dehşetli olduğunu söyleyemem – sonra yüz çizgileri gerildi, sonra, sonra bir anda güldü... yüzünde tarifsiz bir hor görme ile bana güldü... beni un ufak eden bir aşağılama ile... Ve aynı zamanda beni sarhoş eden... Bu bir patlamaydı, öylesine aniden, öylesine sevinçten hoplatarak, öylesine muazzam bir kuvvet tarafından parça parça yapacak kadar güçlü, yerlere eğdirebilecek, ayaklarını öptürebilecek kadar aşağılamanın gülmesiydi. Şimşek gibi sadece bir saniye kadar devam etmiş... ve bütün vücudumu ateş gibi yakmıştı... O ise aynı anda dönmüş ve telaşla kapıya gitmişti.

Otomatik olarak peşinden gitmek istedim... özür dilemek... yalvarmak... Gücüm tamamen kırılmıştı.. Bir kere daha döndü ve söyledi.... Hayır, emir verdi:

"Bir şey yapmaya kalkışmayınız, beni takip etmeyiniz ya da peşime düşmeyiniz... Yoksa pişman olursunuz."

Ve arkasındaki kapı yıkılırcasına kapandı.

Tekrar bir duraksama. Tekrar bir suskunluk... Yine ay ışığı akıyormuş gibi işitilen hışırtı. Ve sonra... nihayet, tekrar ses.

"Kapı hızla kapanmış, öylece hareketsiz dikilip kalmıştım emirden hipnotize olmuş bir halde... Merdivenlerden indiğini duydum, kapının kapandığını... her şeyi duydum... tüm iradem

beni ona doğru arkadan itiyordu... onu... Ne yapmam gerektiğini bilmiyordum ne... onu geri çağırabilir veya vurabilir ya da boğabilirdim... ona arkadan, ona arkadan... Ve yapamadım. Uzuvlarım garip bir şekilde elektrik çarpmış gibi tutulmuş, bu otoriterce parlayan bakış içeri iliklerime kadar işlemişti... Biliyorum açıklanamaz... anlatılamaz... komik gelebilir, ama kalakalmıştım... Beş on dakikadan sonra ancak bir ayağımı kaldırabilmiştim...

Çok zor bir şekilde adım atabilmeme rağmen hâlâ sıcak, hâlâ hızlıydım... Zaman kaybetmeden acele ile merdivenden indim... Ancak aşağı taraftaki caddeye medeniyete gitmiş olabilirdi. Garaja bisikleti almak için koşarken anahtarı unuttuğumu fark edince, tahta bölmeyi zorla açtım, bambular parçalanıp dağıldı... Ve bisiklet üzerinde salınarak süratle arkasından gidiyorum... Arabasına varmadan önce ona yetişmek zorundayım... Onunla konuşmak zorundayım... Cadde beni toza buluyor... Ne kadar süre yukarda dikilip kalmak zorunda kaldığımı yeni fark ediyorum... orada... Ormandaki hastaneye yakın dönemeçte nihayet onu, telaşlı sağlam adımlarla yanında oğlan çocuğuyla yürürken gördüm... Ama yalnız yola yürümeye devam ederken, geriden gelen çocukla konuşmasından beni görmüş olduğunu da anladım... Ne yapmak istiyordu? Neden yalnız olmak istiyordu?.. Çocuk duymadan benimle konuşmak ister miydi? Gözüm bir şey görmeden pedala basıyordum... O anda yan taraftan bir şey yola atladı... Oğlan çocuğu... Bisikleti hemen hızla yana çekebilmiş ve oraya yığılıp kalmıştım.

Küfrederek ayağa kalktım... Otomatikman yumruğum beceriksiz oğlanın suratına inmek için kalkmıştı, ama o yana sıçradı... Bisikleti tekrar binmek için kaldırmak isterken, hergele öne atlayıp bisikleti yakaladı ve acıklı bir İngilizce ile; "You remain here"[4] dedi.

Siz tropikal ülkelerde yaşamadığınız için, böyle sarı ırktan hergelenin bir beyaz "Bay"ın bisikletini yakalayıp, ona orada kalmasını emretmesinin ne büyük bir küstahlık olduğunu bilmezsi-

4 Burada kalacaksın! (İng. çev. notu.)

niz. Cevap vermek yerine yumruğu yüzüne sallıyorum... Sersemlemesine rağmen bisikleti bırakmıyor... Gözleri, onun kısık korkak gözleri bir kölenin korkusunda olduğu gibi kocaman açılmıştı... Ama bisikleti, şeytan gibi sıkıca tutuyordu..."-You remain here", diye kekeledi bir kere daha. Çok şükür ki tabanca yanımda değildi, yoksa onu öldürmüş olurdum. "Defol, namussuz", diyebilmiştim sadece. Sinmiş bir vaziyette bana bakakalmış, ama bisikleti de bırakmamıştı, kafatasına bir kere daha vurdum, ancak gene bırakmayınca, öfke sarmıştı beni ... Kadının yola devam ettiğini, uzaklaştığını da endişe ile görüyordum... Son defa adamakıllı bir boksör yumruğunu çenesinin altına yerleştirdiğimde hızla kendi etrafında döndü. Artık bisikletimi geri almıştım... ama üstüne atladığımda hareket etmedi... Güçlü bir gerilmeyle tekerleğin teli eğilmişti... Heyecandan titreyen ellerle düzeltmeye çalıştım... Olmayınca üstü başı kan içinde dikilen serserinin yanına fırlatıp attım, yana çekilip bana yol verdi... Ve sonra... -Hayır, bir Avrupalıysanız, bunun burada bütün insanların önünde olmasının ne kadar komik olduğunu hissedemezsiniz... Nasıl yaptığımı bilmiyorum... Peşinden gitmeyi... ona yetişmeyi düşünüyordum sadece... Ve koştum... bir çılgın gibi, sarı hizmetkârların şaşkınlıkla beyaz adam doktorun koştuğunu görmek için birbirlerini iteledikleri kulübelerin önünden geçerek toprak yol boyunca koştum.

Terden sırılsıklam hastaneye varmıştım... İlk sorum: Araba nerede?... Şimdi gitti, oldu cevap... Şaşkınlıkla insanlar bana bakıyordu: Islak ve yağlı bir halde çığlık atarak oraya vardığımda kudurmuş olduğumu düşünmeliler... Caddenin altında arabanın beyaz dumanının uçuşunu gördüm... O başardı... Her şeyi sert, zalim, sabit hesaplarıyla başardığı gibi bunu da başarmıştı.

Ama kaçmasının ona hiçbir yararı olmayacaktı... Tropik ülkelerde Avrupalılar arasında sır olmazdı,... herkes herkesi tanır, her şey olay olurdu... Yoksa şoförü hükümetin bungalovunda boşu boşuna durmazdı... Bir dakikada her şeyi öğrenmiştim, kim olduğunu, aşağı yukarı buradan sekiz saatlik demir yolu

mesafesindeki başkentte oturduğunu biliyorum artık... -Büyük bir tüccarın karısıydı, çılgın gibi zengin, zarif bir İngiliz Bayandı... Eşinin bu ara beş ay için Amerika'da olduğunu ve ertesi gün onu Avrupa'ya götürmek için geleceğini öğreniyorum...

Ama o, -Düşünceler zehir gibi içerde damarlarımda beni yakıyordu- en fazla iki ya da üç aylık hamile olabilirdi."

"Şimdiye kadar size her şeyi daha anlaşılır izah edebilirdim.... belki de bu sadece, şu ana kadar ancak kendi kendimi anladığımdan ... doktor olarak kendi durumumun tanısını yaptığımdan dolayıdır. Ama o zamandan beri içimde bir ateş gibi yanmaya başlamış... kendi üzerimdeki kontrolümü kaybetmiştim... bu demektir ki yaptığım her şeyin ne kadar anlamsız olduğunu biliyordum; ama kendi kendime söz geçirmeye gücüm yetmiyordu... Artık kendi kendimi anlayamıyor... Sadece hedefime odaklanmış ileriye koşuyordum... Bu arada bir dakika... belki de size daha iyi anlatabilirim... Amok nedir biliyor musunuz?"

"Amok?... Sanırım hatırlayacağım... Malezya'da yaşanan bir tür sarhoşluk olmalı... "

"Sarhoşluktan daha da ilerisi... Bir cinnet, insani bir kudurma şekli... Diğer alkol zehirlenmeleriyle mukayese edilemeyen öldürücü, anlamsız bir saplantıyla hareket ederek önüne çıkan her şeyi yok eden bir cinnet nöbeti... Ben kendim orada kaldığım sürede birkaç olayı, -başkaları için her zaman çok akıllıca ve objektif olunabiliyor- araştırmış, kökeninin korkunç sırrını ortaya çıkaramamıştım. Gördüğüm kadarıyla fırtınanın koparıncaya kadar zorladığı gibi sinirlere baskı yapan bu boğucu yoğun atmosfer ile iklimin, bu saldırgan davranışlarla bağlantısı vardı... Yani Amok... Evet, Amok, sade bir Malezya'lı, çok cesur herhangi bir insan, kendisi için yaptığı bir karışımı içtiğinde... aynı benim odamda oturur gibi donuk, kayıtsız orada otururken... aniden fırlayıp kalkar, hançeri kapıp caddede koşmaya başlar... dosdoğru koşar, daima ileri... nereye gittiğini bilmeden... Yolda neye rastlarsa, insan ya da hayvan Kris'iyle (Malezya hançeri)

yere serer ve kana susamışlık onu daha da öfkeli yapar... Koşarken dudaklarında köpükler saçarak, kudurmuş gibi ulur... ama koşar, koşar, koşar, sağa sola bakmadan yalnızca kulakları tırmalayan çığlığı ile, dehşet saçan kanlı krisi ile dosdoğru ilerler... Köylerdeki insanlar böyle dehşet saçan birini hiçbir gücün durduramayacağını bilir... o gelmeden önce... "–Amok! Amok!", diye kükreyerek birbirlerini uyarırlar ve herkes korkar... ama o, duymadan, görmeden koşar, karşısına ne çıkarsa devirir... kudurmuş bir köpek gibi vuruluncaya kadar veya kendisi köpürerek telef oluncaya kadar koşar...

Bir seferinde bungalovumun penceresinden görmüştüm... korkunçtu... Ama bu olayı görmem, bu günlerde kendimi anlamama yardım etmişti... çünkü aynı şekildeydi, tam olarak öyleydi... bu korkunç görüntüyle, bu kaçıklıkla sağa sola bakmadan dosdoğru bir kadının peşine düşmüştüm... Her şeyi nasıl yaptım, hâlâ bilmiyorum, bu çılgın koşuda, böylesine saçma bir hızda her şey geçip gitmişti... On dakika, hayır, beş, hayır iki... bu kadın hakkında her şeyi, adını, evini, kaderini öğrendikten sonra, süratle ödünç alınmış bisikletle evime geri dönmüş, valize bir takım elbise atıp cebime para sokuşturmuş ve arabamla istasyona gitmiştim... İlçedeki bu konuda sorumlu memura haber vermeden gitmiştim... yerime birisini koymadan, evi açık ve olduğu gibi bırakıp... Hizmetçiler etrafımı sarmış ve kadınlar şaşırıp sorular sormuşlardı, hiçbirine cevap vermemiştim, arkama bakmadım... istasyona gitmiştim ve gelen trenle de şehre... hepsi bir saat içinde olmuştu, bu kadın odama ayak bastıktan sonra, bütün varlığımı arkama atmış ve Amok boşluğa düşmüştüm..

Başım duvara dönük dosdoğru koşuyorum... akşam saat altıda varıyorum... 6.10 da onun evindeyim ve haber gönderiyorum... Anlayacaklar... Yaptığım en anlamsız en aptalca şey... Ama seri katil boş gözlerle, nereye koştuğuna bakmadan koşuyor... Birkaç dakika sonra hizmetçi geri geliyor... Nazik ve soğuk... Sayın Bayanın keyfi yerinde olmamalı ki kabul edemiyordu...

Sersem sepelek kapıdan çıkıp, bir saat, bekli beni arar diye, çılgınca bir ümitle deli divane olmuş, evin etrafında süründüm... Sonra sahildeki otelde bir oda tutup odaya, iki misli dozda aldığım Verona kadar beni rahatlatan iki şişe viski getirtip sonunda uykuya dalıyorum... Ve bu boğucu, sıkıntılı uyku yaşam ve ölüm arasındaki bu koşuda tek ara oluyor."

Geminin çanı çalmıştı. İki sert, dolu dolu vuruş, neredeyse hareketsiz havanın sığ havuzunda titreyerek salınmaya devam etmiş ve sonra omurganın altındaki tutkulu konuşmalar arasında sebatlı bir şekilde koşuya katılan hafif, hiç durmayan çağıltılarla yavaş yavaş yitip gitmişti. Karşımda karanlıkta duran insan bu sesten ürkmüş, fırlayıp kalkmış olmalıydı, konuşmasını kesmişti. Yine altta elin şişelere dokunuşunu, gene hafif yutkunma sesleri duydum. Sonra rahatlamış olarak, daha güvenli bir sesle başladı.

"Bu anlardaki saatleri size anlatmam çok zor. Bugün o zamanlar ateşli olduğumu ve aynı şekilde deliliğin sınırı olan bir çeşit aşırı heyecanlılık içinde olduğumu sanıyorum.- Size söylediğim gibi, bir seri katil. Ama oraya vardığım zaman Salı gecesi olduğunu unutmayınız, Cumartesi günü – bu arada bunu da öğrendim- eşi Yokohama'dan P.& O. Buharlı ile gelecekti, sadece üç gün kalmıştı, karar verip kadına yardım edebilmem için sadece üç güncük. Bunu anlıyor musunuz: Ona hemen yardım etmek zorunda olduğumu biliyor ve ona tek kelime söyleyemiyordum. Ve aynı şekilde benim komik, benim kudurmuş tavrım için özür dilemek zorunda olmam, beni yaralamaya devam ediyordu. Her anın değerini biliyor, onun ölüm ve yaşam arasında gidip geldiğini biliyordum, ancak benim arkasından koşmamın kaba sabalığı, çılgınlığı onu ürküttüğü için, bir fısıltıyla, bir işaretle dahi beni ona yaklaştıracak hiçbir imkân yoktu. Öyleydi... Evet, bir dakika... aynı birisi, birini arkasından gelen bir katile karşı uyarmak için koşuyor ve diğeri de onun katil olduğunu düşünüp o da ölümüne koşmaya devam ediyor gibiydi... kadın, sadece onu aşağılamak için takip eden içimdeki seri ka-

tili görüyordu, ama ben... Bu korkunç bir açmazdı... Bunu asla düşünmemiştim... Evet, çoktan bitmiştim, yalnızca ona yardım etmek, hizmet etmek istiyor... Ona yardım etmek için bir katil, bir suçlu gibi davranıyordum... Ama o, o bunu anlamıyordu. Sabahları uyandığım gibi onun evine koştum, yüzüne yumruk attığım oğlan kapının önünde duruyordu ve beni uzaktan gördüğü gibi – belki beni beklemek için oradaydı –kapıdan içeri süzülüvermişti. Belki de geldiğimi gizlice bildirmek için öyle yapmıştı... belki... Ah, bu belirsizlik, şu an benim için ne kadar utandırıcıydı... Belki de beni kabul etmek için her şey hazırdır... Ama oğlanı gördüğüm andaki, alçaklığımı, ziyareti bir kere daha tekrarlamak için cesaret edemeyişimi hatırlıyorum... Dizlerim titremiş . Eşiğe çok az kala geri dönmüş ve belki de o beni aynı işkencelerle beklerken uzaklaşıp gitmiştim...

Topuklarımı bir ateş gibi yakan bu şehirde ne yaptığımı bilmiyordum. Ansızın aklıma bir şey gelince, bir araba çağırıp bir zamanlar hastanemde ameliyat ettiğim Başkan Yardımcısına gidip kendisiyle görüşmek istediğimi bildirdim. Dış görünüşümde kaygı veren bir şey olmalıydı ki bana âdeta korkarcasına bakmıştı ve nezaketindeki huzursuzluk da dikkat çekiyordu... İçimdeki seri katili fark etmiş de olabilirdi tabii ki... Ona kısaca kararımı söylemiş beni şehre ataması için talepte bulunmuştum, daha fazla görevime devam edemeyecektim... Hemen taşınmak zorundaydım... Bana baktı... Bana nasıl baktığını, size söyleyemem... Bir doktorun bir hastaya baktığı gibiydi bakışları... "Sinir bozukluğu, sevgili doktor.", dedi sonra, "Yalnız bunu çok iyi anlıyorum. Atamayı ayarlarız, ama yerinize birini bulmamız için dört hafta beklemeniz gerekir..."

"Bir gün bile bekleyemem.", diye cevapladığımda gene aynı garip bakışlarla karşılaşmıştım. "Devam etmek zorundasınız, doktor", demişti ciddiyetle, "Hastaneyi doktorsuz bırakamayız. Ama size söz veriyorum, bugün her şeyi düzenleyeceğim." Dişlerimi sıkarak dikilip kalmıştım: İlk defa açıkça bir köle gibi satılık

bir insan olduğumu hatırlamıştım. Her şey bir inatçılığa bağlanmıştı, ama o, benden önce yumuşadı: "Siz insanlardan uzak kalmışsınız doktor ve sonunda hasta olacaksınız. Biz hepimiz sizin hiç gezip dolaşmamanıza, hiç tatil yapmamanıza şaşıyorduk. Daha çok sosyalleşmeye, daha çok teşvike ihtiyacınız var. En azından bu akşam gelsenize, hükümetin bir kabulü var. Bütün koloniyi orada bulursunuz, bazıları uzun süredir sizi tanımak istiyor, sık sık sizi soruyorlar ve burada görmeyi arzu ediyorlardı."

Son söz derdimi deşmişti. Beni sormuşlar mıydı?. .Bu kadın sormuş olabilir miydi? Aniden başka bir ben olmuştum: Hemen olabildiğince nazik bir şekilde davetine teşekkür ettim ve zamanında geleceğime garanti verdim. Ve zamanında da, tam zamanında oradaydım. Önce sabırsızlığımın beni yakaladığını, çıplak ayaklarıyla salınarak oraya buraya telaşla koşuşturan ve arkamdan alay eden – benim karışık bilincim öyle olduğunu zannediyordu – sarı ırktan hizmetçilerle çevrilmiş olduğumu size söylemek zorundayım ve sessizce hükümet binasının büyük salonuna geldiğimde kimse yoktu. Kırk beş dakikalık bütün bu patırtısız hazırlıkların ortasında tek Avrupalıydım ve yeleğimin cebindeki içindeki saatin tik taklarını duyacak kadar kendimle baş başaydım. Sonra birkaç hükümet görevlisi aileleriyle gelmiş, nihayet, beni; başlangıçta konuşmak için canla başla gayret gösterdiğim ve sanırım birdenbire üzerime gelen gizli bir sinirlilik hali ile tüm esneklik kaybolup kekelemeye başlayıncaya kadar şık cevaplar verdiğim uzun bir konuşmaya zorlayan vali de gelmişti. Sırtım salonun kapısına dönük olmasına rağmen, bir anda kadının salona girdiğini, burada olduğunu hissetmiştim. Şaşkına çeviren bu ani kanaate neden vardım, size söyleyemem, ama vali ile konuştuğum sırada onun bir sözü kulağımda yankılanmış arkada bir yerlerde onun varlığını hissetmiştim. Şükür ki vali konuşmayı kısa zamanda bitirmişti – sanırım sert bir şekilde dönmüştüm, bu gizemli çekim sinirlerimi çok kuvvetli bir şekilde germiş, hırsımı tutuşturarak tahrik etmişti. Ve gerçek-

ten dönmekte zorlanıyordum, hislerimin bilinçsizce sezdiği aynı yerde onu görmüştüm. Sarı bir balo elbisesi giymişti, dar duru omuzları buzlu fildişi gibi etrafını aydınlatıyor, grubun ortasında gevezelik ediyordu. Gülümsemesine rağmen bana yüz çizgileri gerilmiş gibi gelmişti. Daha yaklaştım – beni göremiyor ya da görmek istemiyordu- bu ince dudakları titreten, hoş ve nazik gülümsemeye baktım. Ve bu gülümseme beni yeniden mest etmişti, çünkü sahte olduğunu, ikiyüzlülüğün ustalığı, sanatı veya bir tekniği olduğunu biliyordum. Bu gün Çarşambaydı, aklımdan Cumartesi günü eşinin olduğu bir geminin geleceği geçti... O nasıl bir gülümsemeydi öyle, o kadar... o kadar emin, o kadar kaygısızca ve korkudan kasılmak yerine yelpazeyi elinde rahatça oynatan bir gülümseme. Ben... ben yabancı... bu ana gelene kadar iki günden beri titriyorum... Ben, yabancı; duygusunun bütün aşırılıklarını, dehşetini ve korkusunu, onunla birlikte yaşıyorum... O baloya geliyor ve gülümsüyor, gülümsüyor, gülümsüyordu...

Arkadan gelen bir müzikle beraber dans ta başlamıştı, yaşlı bir subay ondan dans etme talebinde bulundu, o da gevezelik ettiği grubu özür dileyerek bıraktı ve onun kolunda diğer salona yöneldi. Beni görünce aniden yüzü şiddetle gerildi, – ama sadece birkaç saniye sürmüştü bu, sonra nazik bir anlayışla tesadüfen bir tanıdığa rastlamış gibi (ben selam vereyim mi yoksa vermeyeyim mi diye düşünürken) başını eğerek; "İyi akşamlar, doktor", dedi ve geçip gitti. Hiç kimse bu gri-yeşil bakışta gizli olan şeyi sezinlememişti ve ben kendim de bilmiyordum. Neden selam vermişti... Beni neden öylesine tanıyormuş gibi selamlamıştı... Bir savunma mıydı yoksa yakınlaşma mı veya sadece beklenmedik bir karşılaşmanın şaşkınlığı mıydı? Nasıl bir heyecan içinde geride kaldığımı size açıklayamam, her şey alt üst olmuştu ve içimdeki hezeyan dışarı çıkmak için beni zorluyordu. Onu; alnında tasasızlığın soğuk damgasıyla, benim gibi düşündüğünü... burada yalnız ikimizin korkunç bir sırra

ortak olduğumuzu bilmeme rağmen, subayın kolunda rahatça dans ederken görmüştüm ve onlar vals yapıyorlardı... Aynı anlarda korkum, hırsım ve hayranlığım her seferinden daha fazla tutkuya dönüşmüştü. Birinin beni gözetleyip gözetlemediğini bilmiyorum, ama onun gizlediğinden daha fazlasını davranışlarımla ele verdiğim muhakkaktı – başka bir tarafa bakamıyordum, zorundaydım... evet, ona bakmak zorundaydım, maske bir saniye için düşer mi diye düşünerek uzaktan soğuk yüzüne zorla sürükleniyordum. O, bu ısrarlı bakışlardaki nahoşluğu anlamış olmalıydı ki, kavalyesinin kollarında geri adım atınca, bir saniyelik şimşek gibi bir hızla uzaklaşmam için emir veren bir bakışla bana baktı: Benim bir zamanlar iyi bildiğim azametli hiddetin, şu küçük kıvrımı gene alnında öfkeyle gerilmişti.

Ama... ama... Size söylüyorum evet, ben Amok koşuyor, ne sağa, ne de sola bakmıyordum. Onu hemen anlamıştım. – Bu bakış: Dikkat çekme! Nefsine yenilme! Demekti. Biliyordum, o... nasıl söylemeliyim?...O burada açık salonda benden sağduyulu davranış bekliyordu... Şimdi eve gitsem, yarın muhakkak onun tarafından kabul edilmiş olabileceğimi anlamıştım... Sadece şu an benim dikkat çeken aşırı samimiyetimden kaçınmak istediğini, – ne kadar haklıydı? – benim beceriksizce davranışlarımdan bir kavga çıkmasından korktuğunu biliyordum. ... Görüyorsunuz... Her şeyi biliyordum, bu emir veren kötü bakışı anlamıştım, ama... ama içimdeki çok kuvvetliydi, onunla konuşmak zorundaydım. Ve böylece gevezelik ettiği gruba salınarak gittim. – sadece grupta olanlardan bir kaçını tanımama rağmen – çok gevşek duran daireye yalnızca hırstan onun konuşmalarını dinlemek için yaklaştım ve bana soğuk bir şekilde değip geçen bakışlarını ne zaman hissetsem, dayak yemiş bir köpek gibi ürküyor, dayandığım kapı perdesinin birini hava hafifçe hareket ettirmiş gibi sallanıyordum. Ama onun bana söylemesini beklediğim kelimeye susamış bir halde dikilmiş, orada oluşuma rıza gösterdiğini belirten bir işaret umarak durmuş

ve bir külçe gibi gevezeliğin ortasında donup kalmış bakışlarla durmuştum. Mutlaka dikkat çekmiş olmalıydı, mutlaka, çünkü hiç kimse bana laf atmıyordu ve o, benim komik varlığım altında acı çekiyor olmalıydı.

Ne kadar süre dikilmek zorunda kalmıştım bilmiyorum... Belki de sonsuza kadar ... İradenin bu büyüsünden kopamıyordum. Aynı şekilde kızgınlığımın ayak diremesi de elimi kolumu bağlıyordu... Ama kadın daha fazla dayanamadı... Ansızın doğasının muhteşem rahatlığı ile beylere karşı döndü ve: "Çok yorgunum... Bugün erken yatmak istiyorum... İyi geceler!", dedi ve bir yabancıya selam verir gibi bir baş eğme ile önümden sıyrılıp geçti... Hâlâ alnında yukarı kalkmış çizgileri ve daha çok da beyaz, serin, çıplak sırtını görüyordum. Gittiğini, onu bu akşam, kurtuluşun bu son akşamı artık görmeyeceğimi, onunla konuşamayacağımı kavramam bir saniye sürmüştü... Kavrayıncaya kadar bir dakika donup kalmıştım... sonra... sonra...

Ama biraz bekleyiniz... bekleyiniz... Yoksa suçumun aptallığını, anlamsızlığını anlayamayacaksınız... önce size bütün mekânı izah etmeliyim... Hükümet Binasının büyük salonuydu, her tarafı ışıklandırılmış, hemen hemen boş, muazzam büyük salon. Çiftler dans için, beyler oyun için gelmişlerdi... sadece köşede gevezelik eden birkaç grup vardı... Yani salon boştu, her hareket parlak ışıkta dikkat çekiyor, görülebiliyordu... Ve o, bu büyük geniş salonu dimdik omuzlarıyla yavaşça ve verilen selama tarif edilemez duruşuyla karşılık vererek adımlıyordu... Onun beni en çok büyüleyen muhteşem, insanın kanını donduran bu yüce sakinliği ile... Ben... ben geride kalmıştım, evet, size diyebilirim ki onun gittiğini anlayıncaya kadar âdeta kötürüm olmuştum... Ve o anda, bunu anladığımda, neredeyse salonun sonundaki kapının önündeydi... O an... oh, düşününce hâlâ utanıyorum... Aniden yola koyulup koştum – duyunuz: Koştum... yürümedim, pat pat diye yankılanan ayakkabılarımla, onun arkasından salonu koşarak geçtim... Adımlarımı duyu-

yordum, bana yönelen şaşkın bakışları görüyordum. Utançtan keşke eriyebilseydim... Koşarken hâlâ yaptığım deliliğin bilincindeydim... Ama... yapamaz, artık geri dönemezdim... Kapıda ona yetiştim... Döndü... Gözleri gri bir çelik parçası gibi içime işlemişti, burun delikleri öfkeden titriyordu... Hemen kekelemeye başlamıştım... o an..o an... birdenbire kahkaha ile güldü... parlak, tasasız, içten bir gülüş ve yüksek sesle... herkesin duyabileceği şekilde..." Ahh, doktor, oğlum için istediğim reçete şimdi mi aklınıza geldi... ah bu bilim adamları..." Yakınlardaki bir çift iyi niyetle gülmüştü... Onun durumu kurtaran ustalığıyla serseme dönmüştüm... Çantamda mektup kâğıdı blokunu kapıp onun rahatça aldığı boş bir sayfa yırttım. Gitmeden önce soğuk, teşekkür eden bir şekilde gülümsedi... Bu ilk anlarda bana her şey kolay gelmişti... Ustalığı ile benim saçmalığımı düzelttiğini, durumu kurtardığımı gördüm... Ama, benim için her şeyin bittiğini, bu kadının benim öfkeli deliliğimden nefret ettiğini... ölümden daha çok nefret ettiğini de anında anlamıştım... Keşke, yüzlerce ve yüzlerce kere kapısının önüne gelebilseydim ve o beni bir köpek gibi uzaklaştırsaydı.

Salonda sallanarak yürüyordum... İnsanların bana baktıklarının farkına vardım... Bu halimle onlara tuhaf görünüyor olmalıydım... Büfeye gidip iki, üç, dört bardak konyağı arka arkaya içtim... Bu beni yerin dibine batmaktan kurtarmıştı... Sinirlerimin artık daha fazla dayanacak gücü kalmamıştı neredeyse kopacaklardı... Sonra gizlice bir suçlu gibi yan kapıdan süzüldüm... Dünyanın hiçbir prensliği için onun parlak gülüşünün bütün duvarlarına yapıştığı bu salonu bir daha arşınlayamazdım... Oradan uzaklaşıp nereye gittiğimi bilmeden yürüdüğüm için bu konuda bir şey söyleyemeyeceğim... Bir kaç meyhanede sarhoş olmuştum... Ayık kalmamak için, içmek isteyen bir erkek gibi içtim ... Ama ... duygularımda uyuşma olmuyordu... Gülmek içimde sıkışıp kalmıştı, kulakları tırmalayan ve öfkeli... Gülme, bu lanet gülme beni uyuşturmuyordu... Son-

ra limanda şaşkın dolandım... Revolverimi evde bırakmasaydım kendime ateş edebilirdim. Başka hiçbir şey düşünmüyordum ve bu düşünceyle... sadece tabancamın bulunduğu dolaptaki sol çekmeceyi düşünerek... eve gittim... yalnız bu düşünceyle...

Kendime ateş etmemiş olmam... Size yemin ederim, bu korkaklıktan değildi... Benim için gerilmiş, soğuk tetiğe basmak bir kurtuluş olurdu... Ama size nasıl açıklamalıyım... Hâlâ içimde bir görev duygusu olduğunu hissediyordum... Evet, bu yardım etme görevi, bu kahrolası görev... Onun bana ihtiyacı olabileceğini, onun bana ihtiyacı olduğunu düşünmek beni delirtmişti... Eve geldiğimde Perşembe günü sabahtı ve Cumartesi günü... Size söylediğim gibi... Gemi Cumartesi günü gelecekti ve bu kadın, bu kibirli, gururlu kadın, kocasının, dünyanın önünde utancından kurtulmalıydı, bunu biliyordum... Ah, bu tür düşünceler, anlamsızca boşa geçen değerli zamanlar, tam zamanında yapılacak yardımı boşa çıkaran düşüncesizliklerim bana nasıl da azap veriyordu... Beni evinde huzuruna kabul etmeyeceğinden kesinlikle emin olduğum için, odada saatlerce evet saatlerce, size yemin ederim ki ileri geri giderken düşünmekten beynim parçalanmıştı, ona nasıl yaklaşırım, her şeyi nasıl yoluna koyarım, ona nasıl yardım ederim diye... Hâlâ bütün sinirimle gülüyorum ve burun deliklerim öfkeden titriyor... Saatlerce, gerçekten saatlerce üç metre uzunluğundaki dar odada aşağı yukarı yürümüştüm... Sabah olmuş, öğleden önce olmuştu...

Ve aniden bir şey beni masaya attı... Mektup kâğıtlarının destesinden bir sayfa çekip aldım ve yazmaya başladım... her şeyi yazmaya... Saygı göstermesini rica ettiğim, bana bir çılgın, bir suçlu diyebileceğini, bana güvenmesini istediğim, köpek gibi hafifçe uluyarak yazılmış bir mektup... Bir saat içinde ortadan kaybolacağıma, şehirden, koloniden, isterse dünyadan da yok olacağıma yemin ediyordum: Sadece yeter ki beni affetsin, bana güvensin, son saatlerde en son saatlerde kendisine yardım etmeme izin versin... Yirmi sayfa benim ateşimi almıştı... Harika olmalıydı, bir

hezeyan anında yazılmış gibi anlatılamaz bir mektup olmalıydı, çünkü masadan kalktığımda banyo yapmış gibi ter içindeydim... Oda sallanıyordu, bir bardak su içmek zorunda kalmıştım... Sonra hemen mektubu bir kere daha gözden geçirmeye çalıştığımda, ama ilk satırlarda dehşete düşmüştüm... titreyerek katlayıp, zarfa koydum... O an aniden başımdan kaynar sular aktı. Bir an da gerçeği anahtar kelimeyi buldum. Ve bir kere daha kalemi parmaklarımın arasına koyup son sayfayı yazdım: "–Burada Strand Oteli' nde affedilmiş olmanın söylenmesini bekliyorum. Saat yediye kadar cevap alamazsam kendimi vuracağım."

Sonra mektubu aldım, oğlanı çıngırak çalarak çağırdım ve bu mektubu hemen sahibine teslim etmesini söyledim. Nihayet her şey söylenmişti – Her şey!

Yanımızda bir şey sallanıp yere yuvarlanmıştı. Arkadaş bu sefer şiddetli bir hareketle viski şişesini devirmişti; eliyle yoklayarak yerde şişeyi aramasını ve ani bir hamleye yakalayışını duydum. Geniş bir yay çizerek boş şişeyi küpeşteden fırlattı. Birkaç dakika sessizlikten, sonra tekrar hararetle devam etti, öncekinden çok daha heyecanlı ve telaşlıydı.

"Artık inançlı bir Hristiyan değilim... Benim için cennet ve cehennem yok... Cehennem varsa da korkmuyorum, çünkü öğle saatlerinden akşama kadar geçirdiğim saatlerden daha yakıcı olamaz... Küçük bir oda düşününüz, güneşin öğlen sıcağında devamlı hararetle yanan... İçinde sadece masa, sandalye ve yatak olan küçük bir oda... Ve bu masada bir saat, bir revolver ve masanın önünde bir insandan başka hiçbir şey olmamalı... Bu masada her zamankine göre hiçbir şey yapmayan, sadece saatin saniye göstergesine gözünü dikip oturan bir insan... Hiçbir şey yemeyen ve içmeyen, sigara da içmeyen ve hareket etmeyen bir insan... sadece her zaman... sizi dinleyen: Sadece üç saat boyunca sürekli... saatin kadranına ve ibrenin tik taklarla daireyi dolanışına gözünü dikmiş... öyle... öyle... Bugünü böyle geçirmiştim, sadece bekleyerek, bekleyerek, bekleyerek... Ama nasıl bir bek-

leyiş... Seri katil bu çılgın, dümdüz gidiş ile hayvanca, anlamsız bir şey yapacakmış gibi.

Yalnızca... Size bu saati izah etmeyeceğim... bu izah edilemez... bu, çıldırmadan nasıl yaşanabilir kendim de artık anlamıyorum. ... O halde... Saat 3.22 de ... Gözüm saatte olduğundan tam olarak biliyorum... Birdenbire kapı çalınıyor... Fırlayıp kalkıyorum... avının üzerine atlayan bir kaplan gibi ani bir dönüşle kapıya kadar atlıyorum... kapı açılıyor... ürkek Çinli genç elinde katlanmış bir kâğıtla dışarıda duruyor ve ben hırsla kağıdı kaparken, süratle koşup yok oluyor.

Kağıdı merakla yırtarak açıyorum... okuyamıyorum... Gözlerimin önünde bir kırmızılık dolaşıyor... İşkenceyi siz düşünün artık, nihayet ondan bir söz alıyorum... ve göz bebeklerimin önünde harfler dans edip titreşiyor uçuşuyor... Başımı suya daldırıyorum... ve şükür her şey netleşiyor... Pusulayı okumak için tekrar alıyor ve okuyorum: "–Çok geç! Ama evde bekleyiniz. Belki sizi ararım."

Buruşturulmuş, eski bir broşürden koparılmış kâğıtta imza yoktu... Başka güvenilen birinin telaşla yazdığı çetrefilli kurşunkalem karalamalarıydı... Bu kâğıt neden beni böyle sarstı bilmiyorum... Gizemli, dehşetli bir şeyin izlerini taşıyordu, kaçarken pencere nişinde durarak veya arabada yazılmış gibiydi... Bu gizli kapaklı pusuladan, korkunun, telaşın, dehşetin anlatılamaz bir tarafı buz gibi ruhumu sızlatmıştı... ve ancak... ve ancak... ben mutluydum: O, bana yazmıştı, ölmek zorunda değildim, ona yardım edebilirmişim... belki de... yapabilirdim... Oh, delice tahminlerin ve umutların arasında kaybolmuştum... Yüz kere, bin kere küçük pusulayı okudum ve öptüm... Unutulmuş bir şey, gözden kaçan bir kelime var mı diye iyice araştırdım... Gözleri açık uyumanın fantastik haliyle, sayıklamalarım giderek daha derin, daha dolambaçlı olmuştu... Bir çeşit felç gibi, uyku ve uyanık olma arasında belki çeyrek saat, belki de bir saat devam eden dalgalı ve boğucu bir şeydi.....

Birdenbire ürkerek yerimden fırlamıştım... Kapı mı çalındı gibi gelmişti?... Nefesimi tuttum... bir dakika, iki dakikalık hiç kıpırdamadan durulan bir sakinlik... Ve sonra tekrar yavaş, fare kemiriyor gibi, hafif ama ateşli bir tıkırtı... fırlayıp kalktım, hâlâ sendeleyerek gidip kapıyı hızla açtım - dışarıda oğlan çocuğu duruyordu, onun oğlanı, ağzına bir zamanlar yumruk atıp parçaladığım çocuk... Kahverengi yüzü kül rengindeydi, şaşkın bakışları görevinden memnun olmadığını söylüyordu... Hemen bir yılgınlık hissettim... "Ne... Ne oldu ki?", ancak kekeleyebilmiştim."-Come quickly-Çabuk gel.", dedi oğlan... başka bir şey yok... Hemen telaşla merdivenlerden aşağı koştum, oğlan beni takip etti... Bir Sado, küçük bir araba, hazır bekliyordu, bindik... "Ne oluyor?", diye sordum ona... titreyerek bana baktı ve dudaklarını büzüp sustu... Bir kere daha sordum – O gene sustu, sustu... Tekrar yüzüne bir yumruk atmayı çok istemiştim, ama... Onun kadına köpek gibi sadık olması beni etkilemişti... Bu şekilde daha fazla sormadım... Küçük araba insanların kaçarak dağıldığı kalabalığın arasında telaşlı bir şekilde hızla gitti, kumsaldaki Avrupa Mahallesinden, aşağı mahalleye ve devam, devam edip Çin Mahallesinin bağrışan kalabalığına daldı. Nihayet çok uzaklardaki dar bir sokağa geldik... alçak bir evin önünde durduk... Kirli bir evdi ve içine çökmüş gibiydi, önde ispermeçet mumuyla aydınlanan küçük bir dükkan vardı... Afyon içilen evleri veya genelevi saklayan şu barakalardan herhangi biri, bir hırsız yuvası ya da yataklık yapılan bir bodrum... Acele ile kapıyı çaldı oğlan... Kapı aralığının arkasından bir ses fısıldadı, sordu ve sordu... Daha fazla dayanamayıp, arabadan fırladım, aralık kapıyı iterek açtım... Yaşlı bir Çinli bayan küçük bir çığlıkla içeri kaçtı... arkamda oğlan çocuğu geliyordu, beni koridordan geçirip başka bir kapıyı mandalını kaldırarak açtı... başka bir kapıyla Brandy ve kan pıhtılarının kokusu sinmiş, karanlık bir odaya geldik... İçerde bir şey inledi... Oraya doğru el yordamıyla yürüdüm...

Ses yine kesildi Ve sonra bir konuşmadan daha ziyade hıçkırık gibi bir ses geldi..

"Ben... ben ağır ağır oraya doğru gittim... ve orada... kirli bir minderde yatıyordu... ağrıdan kıvranarak... inleyen bir parça insan... orada yatıyordu...

Yüzünü karanlıkta göremiyordum... Gözlerim daha karanlığa alışmamıştı... öylece ağır ağır yürüdüm... eli... sıcak... yakacak kadar sıcak... ateş... yüksek ateş... Ve ürperdim... Her şeyi hemen anladım... Benim yüzümden buraya kaçmıştı... yalnızca buraya daha çok sessiz kalınacağını umduğu için gelmiş ama pis bir Çinli tarafından sakat bırakılmıştı... Çılgın biri olduğum için, onun gururuna özen göstermediğim için, ona hemen yardım etmediğim için, ölümden benden daha az korktuğu için, bana güvenmektense şeytani bir cadı tarafından öldürülmeyi tercih etmişti.

Bağırarak ışık istedim. Oğlan çocuğu atladı: İğrenç Çinli titreyen elleriyle is çıkaran bir petrol lambası getirdi... Sarı namussuzun gırtlağına atlamamak için kendimi tutmuştum... Lambayı masanın üzerine kodular... Sarı rengiyle ışık huzmesi azap çeken bedenin üzerini aydınlattı... Ve birdenbire... birdenbire her şey benden uzaklaştı, bütün aptallıklar, bütün öfkeler, biriken tutkunun bütün bu kirli dışkısı... Daha çok doktor, daha çok yardımcı, daha çok algılayan, daha çok bilen insan... Kendimi unutmuştum... Gerçek duygularla dehşete karşı savaşıyordum... Rüyalarımda arzu ettiğim çıplak bedeni, daha çok... nasıl söylesem... artık bir nesne, bir organizmadan daha çok ölüme karşı savaşan, ölümcül bir işkenceyle kıvranan bir hayat olarak algılıyordum. ... Onun kanını, sıcak kanını, ellerime akan sıcak kanını, arzuyla, dehşetle hissetmiyordum... Sadece bir doktordum... Yalnızca acıları görüyordum... Ve görüyordum...

Eğer bir mucize olmazsa, her şeyin biteceğini anında görmüştüm... O yaralıydı ve beceriksiz eller yüzünden canice kan kaybından ölmek üzereydi... Ve ben kanı durdurmak için bu

kokan inde temiz suya bile sahip değildim... Dokunduğum her şey, çok kirliydi...

"Hemen hastaneye gitmeliyiz", dedim. Ama azap içindeki beden sarsılarak fırladı ve gitmek istemediğini haykırdı. "Hayır, hayır... ölmeyi tercih ederim.. hiç kimse öğrenmemeli... hiç kimse öğrenmemeli... eve... eve..."

Anlamıştım... sadece daha fazla gizem ve namusu için savaşıyordu ... yaşam için değil... Ve –itaat etmiştim... Oğlan bir sedye getirdi... bir ceset gibi solgun ve ateşli bedeni sedyeye yatırdık... Geceden istifade edip eve götürdük.. Soru soran, ürken hizmetçileri geri püskürterek... hırsızları taşıyor gibi odasına taşıdık ve kapıları kapattık... Ve sonra savaş başladı, ölüme karşı uzun bir savaş... "

Aniden bir el kolumu korku ve sancıdan çığlık atacağım kadar sıktı. Karanlıkta aniden bir yüz biçimsiz bir şekilde, püskürtmek için dişlerini göstermek ister gibi, beyaz dişlerinin görebileceğim kadar yakınlaşmıştı, ay ışığının renksiz yansımasında iki kedigözü gibi parlayan gözlük camlarını görmüştüm. Artık oğlan çocuğu konuşmuyor... – âdeta feryat eden bir öfkeyle sarsılmış bağırıyordu:

"Biliyor musunuz ki, siz şezlongda kaygısızca oturan yabancı bir insansınız. Dünyayı geziyorsunuz, bilir misiniz, bir insan ölürse, nasıl olur? Yanımda olsaydınız, gövde nasıl bükülür, mavi tırnaklar boşluğa nasıl sıkı sıkıya yapışır, gırtlak nasıl hırıldar, her uzuv kendini nasıl savunur, her parmak dehşete karşı nasıl dayatır ve göz söylenecek hiçbir söz olmayan bir dehşetle nasıl ansızın açılır görseniz. Böyle bir şeyi hiç yaşadınız mı? Siz dünyayı yönetenler, bir görevden daha çok yardımdan bahsetmiyor musunuz? Doktor olarak bunu bir çok defa gördüm, klinik vakalar olarak... Gerçek olarak gördüm... güya üniversite eğitimi aldım – ama onu sadece bir kere yaşadım, onunla birlikte yaşadım, o gece onunla birlikte öldüm... Oturup bir şey öğrenmek, bir şey bulmak, akan, akan, akan kana karşı, gözlerimin önünde

onu yakan ateşe karşı, giderek daha yaklaşan, yataktan uzaklaştıramadığım ölüme karşı, bir şey bulmak için, kafa patlattığım o korkunç gecede. Doktor olmak ne demektir anlıyor musunuz? Bütün hastalıklara karşı her şeyi bilmek – yardım etmeyi görev bilmek, sizin bilgece söylediğiniz gibi – ve ancak ölen birinin yanında acizliğinizi ve de güçsüzlüğünüzü bilerek oturmak... Sadece bu bir... Vücudundaki her damar çatlayıncaya kadar uğraşmak istenilse de, yardım edilemeyeceğini bilerek, dehşet içinde oturmak... Sevilen bir vücudun acı vererek kanayışını, ağrıdan çektiği azabı, tir tir titreyen bir nabzın bir anda yok oluşunu hissetmek... Doktor olmak ve hiçbir şey yapamamak, hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey... Sadece orada oturup kilisedeki yaşlı kadın gibi herhangi bir dua gevelemek ve sonra yumrukları, olmadığı bilinen acımasız Tanrı'ya karşı sıkmak... Anlıyor musun? Bunu anlıyor musun? ...Ben... ben sadece bir şeyi anlamıyorum, nasıl... böyle anlarda onunla birlikte nasıl ölünmez....ertesi sabah uykudan nasıl kalkılır, dişler fırçalanır ve nasıl kravat bağlanır ... Hissettiklerimle nasıl yaşanabilir? Ruhumun tüm gücüyle tutmak istediğim, onun için dövüşüp mücadele ettiğim, bu nefes bu ilk insan... Nasıl da elimden kayıp gitmişti... Hızla kayıp gitmişti, dakika dakika ve bu, bu, bir insanı sıkıca tutmak için yanan beynimde hiçbir şey bulamamıştım.

Ve bu yüzden, çektiğim azabı şeytani bir şekilde ikiye katlamak için, bunun için bu... Onun yatağının yanında oturduğum sırada – ağrılarını azaltmak için morfin verdim, sıcak yanaklarıyla, sıcak ve renksiz yatarken ona bakıyordum... O şekilde oturduğum sırada, arkamdan sürekli iki gözün gerginliğin dehşet saçan ifadesiyle bakışlarını üzerime yönelttiğinin de farkındaydım... Oğlan yerde çömelmiş oturuyor ve yavaşça bir dua mırıldanıyordu... Bakışlarımın onunkiyle buluştuğu anı öyle kolayca... hayır, açıklayamam... Yalvaran bir şeyler akıyordu... Yaltaklanan bakışları minnet doluydu ve bana onu kurtarmak için yemin etmemi isterken aynı zamanda dua eder gibi

ellerini kaldırmıştı... anlıyor musunuz: Bana, bana Tanrı'ya kaldırır gibi bana ellerini kaldırmıştı... bana... her şeyin bittiğini... burada yerde gezinen bir karınca gibi gereksiz olduğumu bilen güçsüz zayıf kimseye... Ahh, bu bakışlar, sanatımdan beklenen bu hayvanca umut, bu körü körüne beklenti... bana öylesine acı veriyor ki yüzüne bağırmak ve tekmelemek istiyorum... Ancak, her ikimizin ona olan sevgimizde, sırrımızda birleştiğimizi de seziyordum... Fırsat kollayan bir hayvan, duygusuz bir yumak gibi o, hemen arkamda kümelenmiş oturuyordu... bir şey istediğimde, sessiz çıplak tabanıyla fırlayarak kalkıp yardım etme isteği ve kurtuluş olur beklentisiyle, titreyerek uzatıyordu ... Yardım olsun diye damarlarını keseceğini biliyordum... Bu kadının insanın üzerinde bunu yaptıracak gücü vardı... Ya ben... Bir damla kanı bile kurtaracak gücüm kalmamıştı... Bu gecede... bu korku veren, yaşam ve ölüm arasındaki bitmeyen bu gecede!

Sabaha karşı bir kere daha uyandı, artık fazla azameti kalmayan ve soğuk olan gözlerini açtı... içindeki nemli bir ateşle ışıl ışıl parlayan bakışlarla, âdeta garip bir şekilde odayı taradı... Sonra yüzümü hatırlamak ister gibi düşünceli bana baktı... ve bir an... hatırladığını gördüm... çünkü herhangi bir korku, bir karşı koyma... bir şey... düşmanca, dehşetli bir ifadeyle yüzü gerilmişti ve kaçmak istediğini göstermek için kollarını açmıştı ... uzaklaşmak, uzaklaşmak, benden uzaklaşmak... geçmişteki o anı düşündüğünü görmüştüm... Ama sonra aklı başına geldi... daha yavaş nefes alarak bana daha sakin bakmaya başladı... konuşmak, bir şey söylemek istediğini seziyordum... Elleri tekrar gerilmeye başlamıştı... kaldırmak istiyordu ama çok güçsüzdü... Üzerine eğilip sakinleştirdim onu... o an uzun süre kederli bakışlarla bana baktı... dudakları hafifçe hareket etti... ve söylediği son söz dudaklarından döküldü, "Kimse öğrenmeyecek değil mi?...Hiç kimse?"

Bütün ikna yeteneğimle "–Hiç kimse", dedim, "Size söz veriyorum."

Ama gözleri hâlâ huzursuzdu... Ateşli dudaklarıyla anlamsızca bir şekilde düşünceleri ifade etmeye çalışıyordu.

"Bana yemin ediniz... Hiç kimse öğrenmeyecek."

Yemin eder gibi elimi kaldırdım. Bana bir... anlatılamayacak bir ifade ile baktı.. yumuşamıştı, sıcak ve minnettardı... evet, gerçekten minnettar. Bir şeyler daha söylemek istedi, ama çok zorlandı, çabalamaktan bitkin düşmüş kapalı gözlerle upuzun yatıyordu. Sonra tüyler ürperten şeyler başladı... tüyler ürperten... Çok zor geçen bir saat süresince savaşmaya devam etti: Sabaha kadar her şey bitmişti... "

Arkadaş uzun süre suskun kaldı. Daha önce orta güvertedeki çanın sessizlikte çaldığını fark etmemiştim, bir, iki, üç sert vuruş. – Saat 3.00. Ay ışığı soluklaşmıştı, ama başka sarı ışıklar havada hâlâ belli belirsiz titreşiyor, rüzgâr ara sıra bir meltem gibi esiyordu. Bir yarım, bir saat daha derken, sabah olmuş, berrak ışıkta bu grilik dinmişti. Yüzündeki çizgileri, gölgeler çok yoğun olmadığı ve bizim tarafımızdaki gölge çok yoğun ve koyu olmadığı için artık daha net görüyordum.- Başlığını çıkarmıştı ve çıplak kafatasının altında kederli yüzü hâlâ korku doluydu. Ancak parlayan gözlük camlarıyla tekrar bana dönmüştü, gerildi ve alaycı, keskin bir tonla;

"Onun hakkında anlatacaklarım sona erdi - ama benimkiler henüz bitmedi, dedi. Cesetle yalnızdım – yabancı bir evde yalnızdım, sırlara hoşgörüyle bakmayan bir şehirde yalnız, ben... ben sırrı gizlemeliydim... Evet, bunu bütün teferruatıyla iyice düşününüz; Koloninin en iyi topluluğundan, önceki akşam hükümetin balosunda dans edecek kadar sağlıklı bir kadın, birdenbire ölüm döşeğinde.... Bir hizmetçinin çağırdığı sözüm ona yabancı bir doktor yanında... evdeki kimse onun ne zaman ve nereden geldiğini bilmiyor.....gece bir sedye içeri taşınıyor ve sonra kapılar kapanıyor... ve sabah o ölüyor... hemen hizmetçiler çağırılıyor ve aniden evden gelen çığlıklar... Bir anda komşular bunu öğreniyor, bütün şehir öğreniyor... Ve orada olan biten her

şeyi anlatacak olan yalnızca....ben, yabancı insan, bir kenar mahalle hastanesinden doktor... Çok memnuniyet verici bir durum değil mi?...

Beni neyin beklediğini biliyordum. Çok şükür ki oğlan yanımdaydı, gözlerdeki her imayı okuyabilen mükemmel delikanlı – burada bir savaşın bitirilmek zorunda olunduğunu bu sarı sıkıcı hayvan da anlamıştı. Ona; "Bayan kimsenin olanları öğrenmesini istemiyor.", dediğimde bana ıslak köpek gibi yalvaran ve kararlı bakışlarla bakmış ve sadece: "Evet, Sör", demişti. Sonra da yerdeki kan izlerini yıkayıp etrafı en güzel şekilde düzenlemişti – ve özellikle onun kararlılığı benim kendimi toplamama yardım etmişti.

Hayatımda hiç böylesine yoğun enerjiye sahip olmadığımı, bundan sonra da olmayacağımı biliyorum. Her şey kaybedildiğinde elinde son kalan için umutsuzca mücadele ediliyor – Bana en son olarak sırrı miras bırakmıştı. İnsanları tamamen sükûnetle karşılıyor, hepsine aynı uydurma hikâyeyi, doktor getirmek için gönderilen oğlan çocuğunun yolda tesadüfen bana rastladığını anlatıyorum. Ama çok rahat bir şekilde sakince konuştuğum esnada, sürekli onu, sırrıyla birlikte tabuta koymadan önce, kesin ölüm raporunun gelmesini bekliyordum. Unutmayınız günlerden Perşembe ve Cumartesi günü eşi gelecekti...

Nihayet saat 9.00 da hükümet doktorunun onay verdiğini duydum. Onu çağırtmıştım – benim amirim ve aynı zamanda rakibimdi, bayanın zamanında ondan aşağılayarak bahsettiği ve benim yer değiştirme talebimi öğrenmiş olduğu açıkça görülen doktordu. Onun ilk bakışında bana düşman olduğunu anlamıştım. Ama bu bana güç vermişti.

Ön odada bana: "Bayan ne zaman- adını söyledi- ölmüştü?", diye sordu.

"Sabah altıda."

"Size haber ne zaman geldi?"

"Akşam on birde."

"Onun doktoru olduğumu biliyor muydunuz?"

"Evet, ama aceleden böyle oldu... ve sonra... Merhume özellikle beni talep etmiş, başka bir doktor çağırılmasını yasaklamıştı."

Bana bakakalmıştı: Biraz yağlanmış solgun yüzünde bir kızarıklık uçuştu, duyduğu öfkeyi hissetmiştim. Özellikle buna ihtiyacım vardı – bütün enerjim, sinirlerimin daha fazla dayanamayacağını anladığı için, beni süratli bir karar için zorluyordu. Hükümet doktoru biraz düşmanca karşılık verme isteğindeydi, nihayet lakayt bir şekilde: "Bensiz yapabileceğinizi beyan ediyorsunuz, ama ölümün nasıl olduğunu belirlemek benim resmi görevim...", dedi.

Cevap vermedim ve önde gitmesine izin verdim. Sonra geri dönüp kapıyı kilitledim ve anahtarı masanın üzerine koydum. Şaşırarak kaşlarını yukarı kaldırdı: "Bu ne demek oluyor?

Sakin bir şekilde karşısına dikildim:

"Burada sizin yapacağınız şey ölüm sebebini tespit etmek değil, ölüme başka bir neden bulmaktır. Bu kadın şanssız bir müdahale sonrasında muayene etmek için beni çağırdı... onu kurtaramadım ama namusunu kurtarmak için söz verdim ve bunu yapacağım. Ve sizden bana yardım etmenizi rica edeceğim!"

Gözleri şaşkınlıktan kıpkırmızı oldu. "Siz herhalde farklı bir şey söylemek istemiyorsunuz", diye kekeledi sonra, "Ben, hükümet doktoru burada bir suçu gizlemek durumunda mıyım?"

"Evet, bunu istiyorum, istemek zorundayım."

"Sizin suçunuz için ben olmalı..."

"Bu kadına dokunmadığımı söylemiştim, yoksa... yoksa önünüzde durmaz, uzun zaman önce kendim olayı bitirirdim. Kendi cezasını – Öyle demek isterseniz- çekti, dünyanın bunu bilmeye ihtiyacı yok. Ve ben bu kadının namusunun kirletilmiş olmasına razı olmayacağım."

Sesimin tereddütsüz tonu onu daha da hırslandırmıştı. "Buna müsaade etmeyeceğim ... böyle... sadece, siz benim başkanım mısınız... veya en azından öyle olduğuna mı inanıyorsunuz... Sadece bana emir vermeye çalışıyorsunuz... düşündüm ki sizin açınızdan bakılırsa bu kirli bir oyun gibi görünüyor... Sizin başladığınız temiz bir uygulama, temiz bir deneme parçası... Ama şimdi ben muayene edeceğim, ben. Ve siz altında benim adım olan protokolün doğruluğuna güveneceksiniz. Yalanın altına imza atmayacağım."

Tamamen sakindim.

"Evet – ancak bu sefer mecbursunuz. Çünkü bunu yapmadan odayı terk etmeyeceksiniz."

Aynı anda elimi cebime sokmuştum – tabancam yanımda değildi. Ama aniden korkuyla irkildi. Ona doğru bir adım atarak ona baktım.

"Size söyleyeceğim şeyi dinleyiniz ki... iş son noktaya gelmesin.. Hayatımda hiçbir şey beni ilgilendirmiyor... Başkasının da – şu an her şeyden çok uzağım... sadece tek bir şeyle, bu ölüm şeklinin gizli kalmasıyla, sözümü tutmakla ilgileniyorum... Dinleyiniz: Size namus sözü veriyorum, bu kadının tesadüfen öldüğünü bildiren sertifikayı imzalarsanız, bu hafta içinde şehri, ve Hindistan'ı terk edeceğim... Siz isterseniz, tabut toprağa girer girmez ve ben hiç kimsenin... bilmediğinden emin olduğumda, revolverimi alır ve bana ateş edersiniz. Anlıyorsunuz: Hiç kimse – daha fazla araştıramamalı. Sözlerim herhalde size yeterli olacaktır – Size yeterli olmalı."

Sesimde biraz tehdit, biraz tehlike olmalıydı ki, otomatik olarak ona yaklaştığımda, fark edilen bir korku ile geri çekildi, aynı... aynı elinde sağa sola saldırdığı hançeriyle koşan seri katilden, kaçan bir insan gibi. Bir anda başka biri oldu... Bir şekilde sindirilmiş ve felç olmuş gibi... Sert duruşu kırılmıştı. Son bir yumuşak direnişle bir şeyler mırıldandı: "Hayatımda ilk defa sahte sertifika imzalamak durumundayım, en azından

bir yol bulunabilir... ne olduğunu da biliyorum... Ama sonrasını düşünmeden de olmaz...."

"–Kesinlikle siz sorumlu değilsiniz", onu yüreklendirmek, için yardım ettim "–Sadece hızlı! Sadece hızlı!", şakaklarım zonkluyordu– ama şu an, sadece bir canlıyı rencide edeceğinizi ve bir ölüye korkunç bir şey yapacağınızı bilseydiniz, kesinlikle tereddüt etmezdiniz."

Başını eğdi. Masaya geçtik. Birkaç dakika sonra doktor raporu tamamdı (Daha sonra gazetede yayınlandı ve inanılır bir şekilde kalp krizi olduğu açıklandı.) Sonra kalktı ve bana bakıp:

"Seyahatiniz bu hafta değil mi?", dedi.

"Namus sözüm."

Tekrar bana baktı. Sağlam, gerçekçi görünmeye çalıştığını fark ettim. "Size hemen bir tabut sağlayayım.", dedi, sıkıntısını kapatmak için. Ancak içimdeki beni böylesine korkulu... böylesine kederli yapan şey neydi? – Ansızın bana elini uzattı ve sevincini yansıtan bir samimiyetle sıkarken "İyi dayandınız.", dedi – neyi kastettiğini bilemedim. Hasta mıydım? Ben... Çılgın mıydım? Kapıya kadar ona eşlik edip kilidi açtım – ama son bir güçle arkasından kapıyı kilitledim. Sonra şakaklarım gene zonklamaya başladı, her şey sallandı ve döndü ve yatağın önünde... öyle... aynı koşunun sonunda tükenen sinirleriyle aptalca düşen seri katil gibi yığılıp kaldım."

Gene ara vermişti. Nedense soğuktan titriyordum: Geminin üzerinden esen sabah rüzgârının verdiği ürperti miydi? Ama kederli yüz – sabahın ilk ışıklarının yansımasıyla yarı aydınlanmış- tekrar gerilmişti:

"Ne kadar süre minderde yattım bilmiyordum. O an bana bir şey dokununca, fırlayıp kalkmıştım. Çekingen yüzle gülen tavrıyla oğlan çocuğu önümde duruyor ve huzursuzca bana bakıyordu.

"İçeri girmek, sizi görmek isteyen biri var..."

"Kimseyi içeri almayın."

"Evet... Ama..."

Gözleri korku doluydu. Bir şey söylemek istiyor, ama cesaret edemiyordu. Bu sadık hayvan nedense azap çekiyordu.

"Kim?"

Dayak yemekten korkuyor gibi titreyerek bana bakıyordu. Ve sonra söyledi – bir ismi söylemişti - böyle alçak bir yaratıkta böylesine çok bilgi nasıl oluyordu, bazı zamanlarda çok sıkıcı insanların tarif edilemez nezaketini anlamak mümkün değildi?..... sonra korku dolu bir şekilde...

"Bu o.", dedi.

Fırlayıp kalktım, hemen anlamış ve anında hırsla dolmuştum, bu meçhul kişiyi sabırsızlıkla bekliyordum zira. Ne kadar garip olduğunu görüyorsunuz... Bütün bu azabın ortasında, korku ve telaşın, talebin bu ateşinde "Onu" oyunda bir adamın daha olduğunu tamamen unutmuştum. Benden esirgediğini ona tutkuyla veren bu kadını seven adam... On iki saat önce, yirmi iki saat önce bu adama nefret duyuyordum ve etlerini lime lime yapabilirdim... Şu an... Onu görmem için beni nasıl avladığını... onu... kadın onu sevdiği için, sevmemi sağladığını açıklayamam.

Ani bir hareketle kapının yanındaydım. Genç, çok genç sarışın bir subay orada duruyordu, çok zayıf, solgun ve beceriksizce tavırlarıyla bir çocuk gibi görünüyordu, öyle... öylesine dokunaklı bir genç... ve anında; adam olmak, tavrını ortaya koymak... heyecanını gizlemek için verdiği mücadeleden anlatılamaz şekilde müteessir olmuş, şapkasını çıkartırken ellerinin titrediğini anında fark etmiştim... En çok da kucaklamak istemiştim onu, bu kadına aşık olmasını arzu ettiğim bir erkek gibi olduğu için. ... Baştan çıkarıcı değil, kibirli değildi... hayır, hayır yarı çocuk, duru sevecenliği ile kendini ona adayan bir insandı.

Genç adam tamamen mahcup bir halde önümde durdu. Hırslı bakışım, tutkuyla fırlayışım daha çok şaşırtmıştı onu. Dudaklarının üzerindeki küçük bıyık sırrını açığa vurur gibi

titredi... Bu genç subay, bu çocuk hıçkırıklara boğulmamak için kendine güçlükle hâkim olmaya çalışıyordu.

"Affedersiniz", dedi sonra nihayet. "Bayanı görseydim memnun olurdum."

Bilinçsizce, tamamen bilinçsizce, kolumu onun, bir yabancının omzuna koyup hastaya refakat eder gibi yönlendirdim. Şaşırarak olağanüstü sıcak ve minnet dolu bir şekilde bana baktı... Beraberliğimizin nedenini bu anda her ikimiz de içimizde hissetmiştik... Ölünün yanına gittik... Bayan burada beyaz, bembeyaz ketenler içinde yatıyordu –yakınlığımın ona hâlâ baskı yaptığını fark etmiştim... bu yüzden subayı sevdiğiyle yalnız bırakmak için geri çekildim. Çekingen, sürüklenen adımlarla yavaşça ona yaklaştı... içindeki karışıklığı ve parçalanışı omuzlarında gördüm... muazzam bir fırtınaya karşı giden biri gibi gitmişti... Ve aniden yatağın önünde dizlerinin üzerine çöktü... aynı benim çöktüğüm gibiydi.

Hemen önüne atlayıp kaldırdım onu ve bir koltuğa götürdüm. Artık utanmıyor, aksine ıstırabını hıçkırıklarla dışarı atıyordu. Hiçbir şey söyleyememiştim – sadece elimle farkında olmadan sarı çocuk saçı gibi yumuşak saçlarını okşadım... Tamamen yumuşak ve korkuyla elimi tuttu ve bir anda bakışları bana takıldı..."-Bana doğruyu söyleyiniz, doktor", diye kekeledi, "Kendi canına mı kıydı?"

"Hayır", dedim

"Ve... sormak isterim ki... ölümünden sorumlu olan biri var mı?"

"Hayır", oldu cevabım gene, boğazımda bir şey ona karşı bağırmak yukarı çıkmak için feveran ediyordu: "Ben! Ben! Ben!....Ve sen!....Biz ikimiz!.. Ve onun inatçılığı! Uğursuz dik kafalılığı!" Ama kendimi tuttum. Bir kere daha tekrarladım: "Hayır... hiç kimsenin bunda suçu yok... Bu bir alınyazısı!"

"Buna inanamıyorum", diye inledi, "Buna inanamıyorum. Daha evvelsi gün balodaydı, gülüyordu, bana el sallamıştı. Bu nasıl mümkün olur? Böyle bir şey nasıl olabilir?"

Uzun bir yalan uydurup bayanın sırrını da ona açık etmemiştim. İki erkek kardeş gibi birlikte bütün bugünleri konuştuk, âdeta bizi birbirimize bağlayan duygular ışık saçtı... Birbirimize güvenmiyorduk, ama biri diğerinden bütün hayatımızın bu kadına bağlı olduğunu anlıyordu... Ara sıra söylemeye çalışılanlar dudaklarda zorluyordu, ama ben dişlerimi sıkıyordum. – Onun çocuğunu taşıdığını, benim, çocuğu, onun çocuğunu öldürmem istendiğini, bayanın onu kendisiyle birlikte uçuruma sürüklediğini asla öğrenemedi... Ancak onun yanında gizlediğim iki gün süresince yalnızca bayandan konuştuk... çünkü –bunu size söylemeyi unutmuşum – aranıyordum... Eşi geldiğinde tabut kapatılmıştı... Ölüm raporuna inanmak istemiyordu... İnsanlar aralarında bir sürü şayiayı fısıldaşıyorlardı... ve o beni arıyordu... Ama kadına acı çektirdiğini bildiğim için, onu görmeye dayanamamıştım... saklandım... dört gün evden çıkmadım, her ikimiz de evden çıkmamıştık... Kadının sevgilisi kaçabilmem için bana sahte bir isimle gemide bir yer bulunca bir hırsız gibi gece beni kimse fark etmeden güverteye süzülmüştüm... Sahip olduğum her şeyi geride bırakarak... Bu yedi yılın bütün çalışmalarıyla aldığım evim, malım mülküm, her şey, sahip olmak isteyen herkes için açıkta duruyor... Ve Hükümet yetkilileri memuriyetimi izinsiz bıraktığım için herhalde beni çizmişlerdi... Ama ben bu evde, bu şehirde, her şeyin onu hatırlattığı bu dünyada yaşayamazdım... Bir hırsız gibi geceleyin kaçmıştım... yalnızca ondan kaçıp kurtulmak... sadece onu unutmak için... Ama... Güverteye nasıl geldim... geceleyin... Gece yarısı... genç subay dostum benimleydi... orada... orada... vinç o anda bir şeyi yukarı kaldırıyordu... dört köşe, siyah... onun tabutunu... Dinleyiniz: Onun tabutunu... O beni buraya kadar takip etmişti, benim onu takip ettiğim gibi... Ve ben kendimi yabancıdan sayarak burada durmak zorundaydım, çünkü eşi onunlaydı... Eşi tabuta İngiltere'ye kadar refakat edecekti... belki de orada otopsi yaptırmak istiyordu... onu zorla

almış, tekrar ona ait olmuştu... bizim değildi, bizim... biz ikimiz... Ama ben hâlâ oradaydım... Son ana kadar birlikteydim... O öğrenmeyecek, asla öğrenemez... sırrını her türlü denemeye karşı savunmayı bileceğim... Ondan önce ölüme gittiği şu alçak herif... hiçbir şeyi, hiçbir şeyi öğrenmeyecek... Onun sırrı bana aittir, yalnızca bana...

Artık beni anlıyorsunuz... artık anlıyorsunuz... insanlara neden bakamıyorum... flört ettiklerinde ve çiftleştiklerinde onların kahkahalarını duymamak için... çünkü onların altında... onların altında ambarda çay balyaları ve Brezilya cevizlerinin arasında tabut duruyor... Oraya kapalı olduğu için inemiyordum ... ama bütün duyularımla orada olduğunu biliyordum, her saniye biliyordum... burada tango veya vals yapsalar da ... evet aptalca, deniz milyonlarca ölünün üzerinde dalgalanıyor, basılan her toprak parçasında bir ceset çürüyor... ama ben buna dayanamıyorum, maskeli balo verilmesine ve iç gıcıklayan kahkahalar atılmasına... dayanamıyorum... bu ölmüş kadını hissediyor ve benden ne istiyor biliyorum... Bir görevim daha olduğunu biliyorum... henüz sona gelmedim... sırrı kurtulmadı henüz... o beni serbest bırakmadı... "

Geminin ortasından tıkır tıkır yürüyen adımlar, alkış sesleri geliyordu: Tayfalar güverteyi temizlemeye başlamışlardı. Suçüstü yakalanmış gibi ayağa fırladı: Gergin yüzüne çok korktuğunu anlatan çizgiler oturmuştu. Ayağa kalkıp mırıldandı: "Artık gidiyorum... Artık gidiyorum." Onun harap görünümüne, içmekten ya da gözyaşından kızarmış çipil gözlerine bakmak bir işkenceydi. İlgilenmem onu yumuşatmıştı. Sindirilmiş varlığındaki utancı duyumsuyordum, bu geceye, bana sırrını açtığı için sonsuz utancını hissediyordum. Düşünmeden:

"Belki öğleden sonra sizin kamaraya gelebilirim..." dedim.

Bana baktı – alaylı, sert, endişeli bir nefesin sürüklediği, kötü şeyler dudaklarından dökülürken her kelime eğilip bükülüyordu.

"Aha... sizin meşhur yardım etme göreviniz... aha... Bir atasözü ile mutlu bir şekilde bana gevezelik yaptırıyorsunuz. Ama

hayır, bayım, teşekkür ederim. Sizin önünüzde işkembeyi bağırsaklarımdaki dışkıya kadar yırttıktan sonra benim için her şeyin daha kolay olacağını sanmayınız. Benim berbat yaşamımı artık hiç kimse onaramaz. Saygıdeğer Hollanda hükümetine boşu boşuna hizmet etmişim... Emekliliğim yandı gitti. Garip bir köpek gibi Avrupa'ya geri dönüyorum... Bir tabutun arkasından uluyan bir köpek gibi... Uzun süredir cezasız koşulmayan Amok, sonunda birini yere seriyor ve umarım yakında sona gelmiş olurum... Hayır, iyi niyetli ziyaretiniz için teşekkürler, Bayım... Kamaramda benim yoldaşlarım... beni ara sıra teselli eden birkaç eski iyi marka viski şişesi var ve o zamanlardan maalesef vaktinde ulaşamadığın arkadaşım, benim cesur Browning tabancam, nihayetinde bütün gevezeliklerden daha çok yardımcı oluyor... Lütfen, çaba harcamayınız... birinin kendine kalan yegâne insan hakkıdır: İstediği gibi nalları dikmek... ve de dışardan bir yardım olmadan kurtulmak."

Bir kere daha bana alayla baktı... evet meydan okuyarak da, ama yalnızca bunun utançtan olduğunu, sınırsız utançtan olduğunu da fark etmiştim. Sonra omuzları düştü, döndü ve selam vermeden, dikkat çeken bir yamukluk ve karışıklık içinde yürüyerek aydınlık ön güverteyi geçip kamarasına yöneldi. Bir daha onu hiç görmedim. Oturduğu yerde gece olduğunda ve sonraki gecelerde boşuna aradım. Ortadan yok olmuştu, bu arada yolcular arasında kolunda matem bandıyla dikkat çeken başka birini, işittiğime göre tropikal hastalıktan karısını kaybetmiş Hollandalı büyük tüccarı görmeseydim, bir rüyaya veya hayali bir görüntüye inanmış olacaktım. Onu diğerlerinden uzakta ciddi ve kederli bir şekilde aşağı yukarı giderken görmüştüm ve onun gizli endişesini biliyor olduğum düşüncesi bana sır dolu bir çekingenlik veriyordu: Bana doğru gelince kendisinden daha çok bildiğim kaderine bir bakışla ihanet etmemek için yana çekiliyordum.

Napoli Limanında yorumunu bir yabancının anlatımlarında bulduğumu sandığım tuhaf bir kaza olmuştu. Akşam yol-

cuların birçoğu karaya çıkmışlardı. Şahsen ben operadaydım ve sonra Via Roma'daki ferah Cafélerden birinde oturmuştum. Kürekle çekilen bir kayıkla vapura geri dönerken, birkaç botun meşaleler ve asetilen lambalarıyla geminin etrafında dolandıkları ve yukarıda karanlık güvertede jandarmaların ve polislerin sır dolu geliş gidişleri dikkatimi çekmişti.

Bir tayfaya ne olduğunu sorduğumda hemen sus işareti gibi bir şey yapıp sorumu bir şekilde geçiştirmişti. Ertesi günü gemi tekrar bir olay olmamış gibi Cenova'ya doğru yol alırken, güvertede de hiç bir şey öğrenilememişti. Daha sonra ilk olarak İtalyan gazetelerinde Napoli limanındaki sözüm ona kaza haberini romantik bir şekilde süslenmiş olarak okumuştum. Yazdıklarına göre; o gece, yolcuların görünce endişe etmemeleri için, sakin bir saatte Hollanda Kolonisinden saygın bir bayanın tabutu güverteden bir bota indirilmek istenmiş ve güç bela eşinin huzurunda ip merdivenle aşağı bırakılmış, yukardaki güverteden ağır bir şey düşünce taşıyanlar ve eşiyle birlikte tabut derinliklere gömülmüştü. Bir gazete merdivenin, ip merdivenin üzerine düşenin bir çılgın olduğunu iddia ediyor, bir diğeri de merdivenin fazla ağırlıktan dolayı kendiliğinden düştüğünü iddia ederek ayıp örtmeye çalışıyordu: Şurası muhakkaktı ki, Gemi şirketi durumu tamamen örtbas etmek için her şeyi yapmış gibi görünüyordu. Merhumenin eşi ve taşıyıcılar zorlanmadan sudan botla kurtarılmıştı ama, kurşun tabut hemen dibe batmış ve sudan çıkarılamamıştı. Aynı şekilde bir notta kısaca belirtildiğine göre; karaya vuran kırk yaşlarında bir adamın cesedinin kamu âlem için romantik bir şekilde rapor verilen kazayla bir bağlantısı bulunmamaktaydı. Lâkin bana, yazının olduğu sayfanın arkasında parlayan gözlük camlarıyla, ay gibi beyaz bir yüz dehşetle bakarken kısa satırları okumak çok zor gelmişti.

KADIN VE MANZARA

Bütün ülkede uzun süredir yağmayan yağmur yüzünden yaşanan kuraklık nedeniyle mahsulün yetişmediği, dolayısıyla da borçlanıldığı, yıllarca halkın hafızasında korkusu taptaze kalan şu sıcak yaz mevsimiydi. Haziran ve Temmuz aylarında kuraklıktan çatlayan tarlalara tek tük geçici sağanak yağışlar düşse de, takvimler Ağustos ayını gösterdiğinden beri bir damla bile yağmur düşmemişti ve hatta burada, diğer vadiler kadar serinliği bulmayı umduğum Tirol'ün bu yüksek vadisinde hava alevden ve tozdan safran sarısı yanıyordu. Sabahın erken saatlerinde güneş; bomboş gökyüzünde sapsarı ve boğucu bir alevin gözleri gibi kurumuş tabiata dik dik bakıyordu. İlerleyen saatlerde öğlenin pirinç kazanından yükselen baskıcı beyaz buhar yavaş yavaş vadiyi kaplarken, elbette ki uzaklarda bir yerde heybetle yükselen dolomit dağlarında saf temiz karlar parlıyordu. Lâkin gözlerin bu serinliğin soluğunu hatırlayarak hissetmişti ve onu sararıp solmuş bir halde görmek ve burada gece gündüz baskı yapan

vadideki kazanın muazzam sıcaklığı dudaklardaki son damlayı da emdiği sırada, başka yerlerdeki uğuldayan rüzgârı düşünmek acı veriyordu. Yavaş yavaş bu sönen dünyada solan bitkiler, susuzluktan sararan yapraklar ve kurumuş dereler, bütün bu canlı hareketliliğin içinde avare ve uyuşuk anı yaşıyorlardı. Diğer günlerde olduğu gibi, hayatın devam ettiği bugünü de yarı giyinik, kararmış pencerelerin yanında yağmurun ve fırtınanın güçsüz ve ruhsuz hayaliyle durumun değişmesinin, serinliği hissedebilmiş olmanın keyifsiz beklentisi içinde geçiriyordum. Buharla kaplanmış durgun ormanın sıkıntılı rüyası ve susayan otlar gibi bu dilek de kavurucu, boğucu ve beklentisizdi.

Sıcak günden güne daha da artıyor ve yağmur hâlâ gelmemekte direniyordu. Sabahtan akşama kadar güneş yakıp yok ediyor ve sarı, can yakan görünümü bir çılgınlığın vurdumduymaz inadından bir şeyleri yavaş yavaş kendine katıyordu. Tüm yaşam sona ermişçesine, her şey sakin duruyor, hayvanlar artık gürültü yapmıyor, beyaz tarlalardan, kaynayan dünyanın fokurtuları ve salınan sıcaklığın hafif şarkılarından başka ses gelmiyordu. Güneşin bu sarı inatçı görünüşünden kaçmak, ormandaki ağaçların arasında titreşen maviliklerin gölgesinde yatmak için dışarı çıkmak istemiştim; ama birkaç adım bile bana fazla gelmiş, öylece otelin girişinde bir hasır sandalyede bir saat, iki saat hançerin keskin tarafı gibi ince gölgeye sinerek oturup kalmıştım. İncecik dört köşeli gölge kısalınca ve güneş ellerime vurunca biraz ileri çekilip, bulanık düşüncelerle, iradesizce, isteksizce, zaman duygusu olmadan donuk ışığa yaslanmıştım. Zaman bu korkunç boğucu havada eriyip gitmiş, saatler kaynamış, daha yakan daha anlamsız hayallere dalıp gitmiştim. Gözeneklerimde ve içerde yanarak bir şekilde zonklayan kanın telaşlı vuruşları dışında, havanın yakan baskısından başka hiçbir şey hissetmiyordum.

Bir an bana sanki tabiat nefes alıyormuş, bir yerlerden sıcak özlem dolu bir iç çekiş geliyormuş gibi geldi. Kendimi toplayıp fırladım. Bu rüzgârın sesi değil miydi? Kavrulmuş ciğerlerim

bu serinlikle sarhoş olmayalı çok uzun zaman geçmişti, nasıl olduğunu unutmuştum ve beni çekinceye kadar da çatının gölgesindeki köşemde sinmiş hissetmemiştim; ama orada karşı bayırdaki ağaçlar bir yabancının varlığını sezmiş olmalıydılar, çünkü birbirlerine fısıldaşarak eğildiklerinde bir anda hafifçe sallanmaya başlamışlardı, aralarındaki gölgeler huzursuzlaşmışlardı. Canlı ve heyecanlı bir şey gibi sessizce sağda solda gezinmiş ve birdenbire uzaklarda bir yerde derinlerden salınarak gelen bir ses yükselmişti. Gerçekten: Dünyanın üzerine rüzgâr gelmişti, bir fısıltı, bir esiş, bir dokunma, derinden gelen şiddetli bir esinti artık daha kuvvetli, daha güçlü vuruyordu. Ani bir korku tarafından götürülüyor gibi, tozla kaplı kesif bulutlar aynı yöndeki caddelerin üzerine doğru koşuyorlardı; karanlıkta bir yerlerde karargâh kurmuş kuşlar havada bir anda hızla geçip gitmişler, uzaklarda vadide hayvanlar bağrışıyorlardı. Güçlü bir şey uyanmıştı ve yakınlarda olmalıydı, toprak, orman ve hayvanlar onu biliyordu ve gri renkli hafif bir tül gökyüzünü kaplamıştı.

Heyecandan titremiştim, sıcağın incecik iğneleri kanımı kaynatmış, sinirlerim gerilmişti, rüzgârın şehvetini, fırtınanın kutsal ruhunu hiç şimdiki kadar güçlü hissetmemiştim. Ve geldi, toplanan bütün bulutlar kabarıp müjdeyi ilettiler. Rüzgâr, bulutların yumuşak kümelerini üzerinden yavaşça atıp, zorla nefes almış ve birisi bu muazzam yükü yuvarlayınca dağların arkasında gürültüyle solumuştu. Arada sırada yorgunluktan tükenmiş gibi öfkeden kudurmuş solumalarına ara veriyordu. Sonra çamlar kulak kabartmak istercesine sessizce titremişler ve benim kalbim de bu titreyişlere katılmıştı. Nereye baksam içimdekiyle aynı beklentiyi görüyordum, toprak tekrar hayatı verme hazırlığındaydı: Küçük susamış fareler gibi gözlerini kocaman açmıştı ve ben; gözenek gözenek ortaya çıkışını ve serinliği aramak için heyecanlanışını ve yağmurun soğuk ürperten arzusunu kendi bedenimde oluyormuş gibi algılıyordum. Farkında olmadan parmaklarım susamış dünyaya gözyaşlarını

daha çabuk dökmelerini sağlamak istercesine bulutları yakalayabilmek için kasılıyordu.

Ama zaten görünmez bir el tarafından sürüklenip gelmişlerdi. Yuvarlak, şişkin giderek büyüyen karanlık çuval taşınıyordu ve iki sağlam ağır kütle birbirine çarpmış gibi homurdanarak gümbürdediğinde yağmurun ağırlığı ve siyahlığı görülüyordu ve bazen de çıtır çıtır yanan bir kibrit gibi hafif bir şimşek siyah yüzeyi parlatıyor akabinde tehlikesiyle birlikte masmavi alevler geliyordu... Ve giderek daha yoğun bir şekilde sıkıştırıyor, kendi yoğunluğuyla daha da siyahlaşıyordu. Kurşuni gökyüzü bir tiyatronun demir perdesi gibi yavaş yavaş alçaldıkça alçalıyordu. Artık bütün alan tamamen siyahla kaplanmış, sıcak bastırmış, hava kapanmış ve beklentinin son durağına gelinmişti, boğucu ve acımasız. Derinlere batıran kapkara ağırlığıyla her şey boğulmuştu, artık kuşlar da cik cik ötmüyorlar, ağaçlar nefes almadan duruyorlar ve küçük otlar da artık titreşmiyordu; metal bir tabut ilk şimşekten sonra her şeyin yağmur beklentisine odaklandığı sıcak dünyayı, gökyüzünü sarmıştı. Nefes almadan, ellerim birbirine kenetlenmiş orada dikiliyordum ve beni hareketsiz yapan çok tatlı bir korkunun içinde gerilip kalmıştım. Arkamda ormandan, otelin kapısından gelen, her taraftan kaçan insanların telaşla dolaşmalarını duyuyordum. Hizmetçi kızlar kepenkleri indiriyor ve gürültüyle pencereleri kapatıyorlardı. Her şey bir anda hareketlenmişti ve heyecanla kendilerinin yağmura hazırlıyorlar, bir şeylere hazırlanmanın heyecanını duyuyorlardı. Boğazımda hissettiğim haykırış, ilk şimşekteki arzunun çığlığı, içimde her şey bastırıldığı için, hareketsiz, heyecandan yanarak, suskun öylece duran yalnız bendim.

O anda aniden hemen arkamda bir inilti duymuştum, ıstırap çeken göğüsten kuvvetli bir şekilde çıkarak özlemle beklenilen kelimeyle hararetle kaynaşmıştı: "Artık yağsana yağmur!" Öyle vahşi, öylesine tufan gibi bir ses, bunalımlı bir duygunun itişiydi, gökyüzünün kurşun gibi baskısı altında boğulan, işken-

ce çeken tabiat, susamış toprağın yerinden fırlayan dudaklarıyla konuşuyordu sanki. Arkama döndüm, görünüşe göre sözü söyleyen bu kız çocuğuydu, çünkü solgun ve ince salınan dudakları ölesiye susuzluktan açılmıştı ve kapıyı tutan kolu hafifçe titriyordu. Ne bana ne de başka birisine tek söz söylememişti. Bir uçurumun kenarından manzaraya eğilmiş ve bakışlarını dışarıya çamların üzerinde asılı duran karanlığa dikmiş gibiydi. Siyah ve boş bu bakışlar dipsiz derinliklerin sonsuz gökyüzüne yükselmesi gibi donup kalmıştı. Açgözlülüğü sadece yukarıya doğru uzanıyor taşkın fırtınanın üzerinde sarmalanmış bulutların derinlerine sızıyor ve bana ulaşamıyordu. Böyle olunca zararsız bir yabancı gibi gelmişti bana ve göğsünün nasıl kalktığını, nasıl yukarıya ulaşmak için kan ter içinde çabaladığını, açık elbisesinden ince kemikleri ortaya çıkan boğazına düğümlenişi, görüyordum. Susamış dudaklar titreyip açılmış ve tekrar "Artık yağsana yağmur!" deyinceye kadar bir titreme gelip geçmişti. Tamamen bunalmış dünyanın iniltisini duymuştum tekrar. Heykelimsi görünümünde ve rahatlamış bakışlarında uyurgezer ve hayal gibi bir şey vardı. Nasıl da orada dikilip duruyordu, parlak elbisesindeki beyaz, bana susuzluktan kavrulmuş tabiatın beklentisi, susamışlığı gibi gelmişti.

Bir şey yanımda çimlerde tıslamış, bir şey sertçe pervaza tık tık vurmuş, bir şey sıcak çakıllar üzerinde gıcırdamıştı. Her yerden birdenbire bu hafif uğultu sesleri gelmişti... Aniden bunların serin şakırdayan kocaman yağmurun mübarek elçisi, ilk düşenlerin buharlaştığı, ağır ağır düşen damlalar olduğunu anlıyor, hissediyorum. Ohh. Başladı! Başlamıştı! Bir unutkanlık, mübarek bir sarhoşluk sarmıştı beni. Hiç olmadığı kadar canlı bir şekilde öne sıçrayıp bir damla yağmur yakaladım. Ağır ve soğuk parmaklarıma vuruyordu. Islanmanın zevkini saçımda ve alnımda hissetmek için kasketi çıkarıp fırlattım, kendimi şakırdayan yağmura bırakmak, sıcacık karıncalanan tenimde, açık gözeneklerimde yanımda, kanımın son damlasında hissetmek

için sabırsızlıkla titriyordum. Hâlâ tek tük damlalar sıçrıyordu ama azalan bolluğu da önceden hissetmiştim, oluk oluk akışını, şakırdayışını duyuyor, açılmış savakları, kavrulan dünyanın bungunluğu üzerine, ormanların üzerine gökyüzünün mübarek alçalışını fark ediyordum.

Ama ne garipti ki: Damlalar hızlanmamış, hatta sayılabilecek kadar azalmıştı da... Bir, bir, bir, bir, düşüyorlar, çatırdıyorlar, cızırdıyorlar, hafifçe sağda solda emiliyorlar, ama yağmurun muazzam şakırtısını çıkarmak için birlikte ses vermek istemiyorlardı. Daha hızlı olmak yerine yüreksizce damlıyorlardı. Vuruşlar yavaşlamış giderek daha yavaş olmuş ve aniden durmuştu. Bir saatin saniye ibresinin tik taklarının aniden durması gibi zaman donup kalmıştı. Sabırsızlıktan alev alev yanan kalbim bir anda soğudu. Bekledim, bekledim.... Ama hiçbir şey olmadı. Gökyüzü aşağıya simsiyah bakıyordu ve kasvetli alnıyla hareketsiz, saatlerce ölü gibi sessizce kalmıştı, ama sonra yüzünde hafif alaycı bir ışık geçiyormuş gibi olunca batıdan başlayıp yükselerek aydınlandı, bulutların duvarları yavaş yavaş kendiliğinden çözüldü, hafifçe gümbürdedi ve yuvarlanmaya devam etti. Kapkara ulaşılmaz derinliği daha da sığlaştı ve güçsüz, tatmin olmayan hayal kırıklığı parlayan ufuk altındaki dikkatle kulak veren tabiata yayıldı. Son hafif titremeler nasıl da ağaçlar arasında öfkeyle akıyor, ağaçlar eğilip bükülüyor, sonra hırsla yukarı doğru dikildikten sonra ölü gibi pörsükleşen, yapraklarını yere bırakıyorlardı. Bulutların matem tülü giderek daha şeffaflaşıyor, öfkeli, tehlikeli bir aydınlık savunmasız dünyanın üzerinde duruyordu. Hiçbir şey olmamış, fırtına istifini bozmamıştı.

Bütün vücudum titriyordu. Hissettiğim çılgınlık, ihanetin hayal kırıklığı, güçsüzlüğün anlamsız öfkesiydi. Bağırabilir ya da kudurabilirdim, üzerime bir şeyleri parçalama, tehlikeli ve kötü bir şey yapma isteği, anlamsız intikam duygusu gelmişti. İçimde sırrını ele veren doğanın azabını, küçük çimlerin susuzluktan yanarak iç çekişlerini hissetmiştim, caddelerin sıca-

ğı, ormanın yoğun dumanı, kireç taşının kavuran sıcaklığı, susuzlukla kavrulan bütün dünya benliğimdeydi. Sinirlerim kızgın teller gibi yanıyordu. Uzaklardaki elektrik yüklü havanın gerilimi ile sarsılıyordum, gerilmiş tenin altında kaç ince alev beni yakıyordu? Her şey bana acı veriyordu, bütün gürültüler de zirve yapmıştı, her şey alev yalamış gibiydi, göz önündeki her şey yanıyordu. İçimde en derinlerde yatan varlık beni tahrik ediyor ve vurdumduymaz beyin de bir zamanlar ne kadar duygunun uykuya dalıp sessizce yok olduğunu, her biriyle kavurucu sıcağı hissettiğim küçük burun deliklerinin ne kadar açıldığını algılıyordum. Artık neden heyecanlandığımı ve dünyada neler olduğunu bilemiyordum; dünyayla benim aramdaki duygunun ince zarı parçalanmıştı. Her şey sadece hayal kırıklığını galeyana getirmişti ve ben yanıp tutuşarak aşağı yavaş yavaş ışıklarla dolan vadiye odaklanınca, içimde her ışığın tek tek yanışını, her yıldızın iliklerime kadar parlayışını fark ediyordum. İçerde ve dışarda aşırı bir şekilde alevlenen aynı heyecandı ve sancılı bir sihir içinde etrafımda kabaran, garip bir şekilde içime bastırılmış, orada büyüyen ve yanan her şeyi seziyordum. Bütün çeşitliliğiyle tek tek yapılan, sır dolu canlı çekirdek yanarken, tüm yüreğimle her şeyi algılıyordum, arzunun sihirli uyanıklığında tek tek her bir yaprağın hiddetini, inik kuyruğu ile kapılara sürünen köpeğin bulanık bakışlarını her şeyi algılıyordum ve algıladığım her şey bana acı veriyordu. Bu yangın neredeyse fiziksel olarak içimde başlayacaktı ve kapının tahtasını tutunca, parmakların altında kasvetli ve kuru çıra gibi çatırdamıştı.

Gong akşam yemeğini haber verdi. Bakırın sesi içimde derinlerde acı vererek yankılanmıştı. Etrafta dolandım, daha önce korku ve heyecan içinde telaşla gezinen insanlar böyle nereye gidiyorlardı? Dünya su diye kıvranırken, şaşkınlığın karmakarışık dakikalarında tamamen unuttuğum, burada duran insanlar nereye gitmişlerdi? Her şey yok olmuştu. Susmuş tabiatın ortasında yapayalnız kalmıştım, bir kere daha bakışlarımla uzakları

fes alanlar, keyfine bakanlar buradaydı, uyanık, duygusuz, sağlıklıydılar ve dünyanın ateşindeki yegâne hastalıklı bendim. Garson bana yemeğimi getirdi. Bir lokma almayı denedim ama yutmayı başaramadım. Dokunulan her şey bana iğrenç geliyordu. Bunaltıcı sıcakla, susuzlukla, acılarla hastalıklarla, işkence çeken tabiatla doluydum zira.

Yanımda bir koltuk çekildi, yerimden fırladım. Her ses sıcak demir gibi beni keskinleştiriyordu. Oraya baktığımda yabancı insanların oturduğunu gördüm, tanımadığım yeni komşular. Yaşlı bir bay ve karısı, yuvarlak sakin gözleri ve çukur yanaklarıyla huzurlu medeni insanlardı ve karşılarındaki sırtı bana yarı dönük genç bir kız da belli ki onların kızıydı. Sadece beyaz ve çelimsiz ensesini görmüştüm, onun üstünde bir miğfer gibi siyah veya maviye yakın çok gür saç vardı. Orada hareketsiz oturuyordu ve dik dik bakışlarından daha önce terasta içi yanarak ve yağmurun önünde beyaz kurumuş bir çiçek gibi açıkta dikilen kızla aynı kişi olduğunu fark etmiştim. Küçük hastalıklı zayıf parmakları huzursuzca çatal bıçakla oynuyordu, ama gürültü yapmadan sessizce; onun etrafındaki bu sessizlik beni rahatlatmıştı. O da hiçbir lokmaya dokunmamış sadece bir defa elini telaşla ve hırsla bardağa değdirmişti. Oh, dünyanın yanışını o da hissediyor, bu susamış dokunuşu mutlulukla görmüştüm ve bakışlarım dostça desteğiyle boynuna sarılıyordu. Dünyanın yangınını paylaşan doğadan, hiç kopmak istemeyen tek insanı görmüştüm ve ben onun da kardeşliğimizden haberdar olmasını istiyordum. Ona bağırabilseydim keşke: "Beni hisset! Senin gibi ben de işin farkındayım ve acı çekiyorum! Beni hisset! Beni hisset!" İsteğin ışıl ışıl yanan çekimi ile ona sarılıyorum. Sırtına odaklanıp uzaktan saçlarını okşuyorum, görünüş kafamı karıştırıyor, dudaklarla onu çağırıyor, onu sıkıştırıyor, ona bakakalıyorum, kardeşliği hissedebilsin diye bütün coşkumu atıyorum. Ama o dönmüyor. Donup kalıyor, bir heykel gibi, oturuyor, soğuk ve yabancı. Hiç kimse bana yardım etmiyor. O da bunu hissetmiyor zaten. Onun yüreğindeki de dünya değildi. Yanan yalnız bendim..

ve yüksekleri taradım. Artık tamamen boş olan gökyüzü saf değildi. Yıldızların üzeri yükselen aydan yeşilimsi gergin bir tülle kaplanmış, bir kedinin gözündeki uğursuz parlaklığı yansıtıyordu. Yukarda her şey kurşuni, alaylı ve tehlikeliydi, ama aşağıda derinlerde bu güvensiz gözetlemenin altında gecenin karanlığı; tropik bir deniz gibi hayal kırıklığına uğramış bir kadının arzudan ıstırap çeken nefesiyle fosfor gibi yanarak ağarıyordu. Yukarıda hâlâ parlak ve alaycı son bir aydınlık, aşağıda yorgun ve yüklü boğucu bir karanlık, toprak ve gökyüzü arasındaki başka gizli sessiz bir savaş düşmanca duruyordu. Derin derin nefes alıp bu heyecanı içime çektim. Otları yakaladım, tahta gibi kuruydular ve parmaklarımın arasında mavi çıtırdıyorlardı.

Gong tekrar çağrısını yapmıştı. Bu ölü ses bana iğrenç gelmişti. Aç değildim, insan istemiyordum, ama dışardaki bu garip boğucu hava çok korkunçtu. Gökyüzünün bütün ağırlığı göğsümün üzerinde sessizce yükleniyordu ve ben kurşun gibi bu ağırlığa daha fazla dayanamayacağımı hissediyordum. İçeri yemek salonuna geçtim. İnsanlar çoktan küçük masalara oturmuşlar, yavaşça konuşuyorlardı ama bana sinirlerime dokunan her şey ıstırap verdiği için çok gürültülü gibi gelmişti: Dudakların hafif peltek konuşması, çatal bıçağın şakırtıları, tabakların takırdaması, her dikkat çeken mimik, her nefes, her bakış. Her şey beni kendine çekiyor ve bana acı veriyordu. Anlamsız bir şey yapmamak için nabzımı hissederek kendime hâkim olmak zorunda kalıyordum. Duygularımın hepsini alev sarmıştı. Bu insanların her birine bakmak zorundaydım ve ben yanıp tutuşurken onları orada rahatça açgözlü ve keyifle, oturuyor gördüğümde her birinden nefret ediyordum. Onların o kadar tok olmalarına ve güvenli bir şekilde dünyanın azabına ortak olmadan, duygusuzca susuzluktan kavrulan toprağın göğsünden çıkan sessiz delilik karşısında kılını kıpırdatmadan oturmalarını biraz kıskanıyordum sanki. Hepsini bakışlarımla yakınlık gösterilecek biri değillermiş gibi sarsam da hepsi donuk ve endişesiz görünüyorlardı. Sadece dinlenenler ve ne-

Oh, içerde ve dışardaki bu boğucu hava, artık dayanamıyorum. Sıcak yemeğin buğusu, yağlı tatlı bana azap veriyor, her gürültü sinirlerimi delip geçiyordu. Kanımın dalgalanışını hissediyor ve beni tüketmesinin yakın olduğunu da biliyordum. İçimdeki her şey soğuğa ve uzaklara susamıştı ve de insanların bu boğucu yakınlığı bana nefes aldırmıyordu. Yanımdaki pencereyi sonuna kadar iterek açtım. Bana sunduğu mükemmel manzara gene tamamen sır doluydu, kanımdaki bu huzursuzca titremeler sadece karanlık gökyüzünün sınırsızlığında dağılmıştı. Yukarıda ay; sarı beyaz, ışık huzmesinden kırmızı bir halkada tutuşmuş bir göz gibi pırıl pırıl yanıyor ve tarlaların üzerinde hayalet gibi belli belirsiz buharlaşıp geçiyordu. Cır cır böcekleri hummalı bir şekilde ötüyorlar; kulakları tırmalayıp çınlatan metal tellerle hava iyice gerilmiş gibi görünüyordu. Bu arada bir kurbağa arada sırada hafif ve anlamsız viyaklıyor, köpekler uluyarak ve yüksek sesle havlıyorlardı; uzaklarda bir yerlerde bağıran hayvanlar bana böyle gecelerdeki ateşin ineklerin sütünü zehirlediğini hatırlatıyor. Tabiat hastalanmıştı, acının bu sessiz çılgınlığı da oradaydı ve ben duygunun yansımasına bakar gibi pencereden gözümü ayırmadan bakıyordum. Bütün varlığım dışarı yönelmiş, bungunluğum ve manzara sakin ve nemli bir kucaklaşmayla birbirinin içine akmıştı..

Yanımdaki koltuklar tekrar çekilmiş ve ben gene irkilmiştim. Lokantada servis sona erdiğinden insanlar gürültülü bir şekilde kalktılar: Komşularım da kalktı ve önümden geçip gittiler. Önde keyifli ve doymuş samimi gülen bakışlarla baba, sonra anne en sonunda da kız çocuk. Artık yüzünü görüyordum, dışardaki ay gibi sarımsı solgun, hasta insanların soluk renkleriyle aynı, dudaklar önceki gibi hâlâ yarı açıktı. Sessizce gidiyordu ancak hafif değildi. Garip bir şekilde bana kendi duygusunu hissettiren miskinlik ve yorgunluk belirtileri vardı onda. Yaklaştığını hissetmiş ve tedirgin olmuştum. İçimde bir şey ona samimi davranmayı arzu etmişti, belki geçerken beyaz

elbisesiyle bana hafifçe dokunabilir ya da saçının kokusunu duyabilirdim. O anda beni gördü. Kaskatı ve siyah bakışları yüreğimi delip geçmiş ve yalnız onu hissetmem, üstelik aydınlık yüzünün kaybolması ve bir uçuruma düşmüş gibi hissettiğim önümdeki bu kasvetli karanlık içimde derinlerde ve emerek asılı kalmıştı. Adım atarken hâlâ üzerimde olan bakışları siyah bir mızrak gibi içimi delip saplanmıştı ve derine daha derine nüfuz edişini algılayabiliyordum. Bir an sivri ucu kalbime değmiş ve sessizce orada kalmıştı. Bir iki dakika bakışı aynı şekilde tuttu ve ben, bu gözbebeklerin kapkara çekimiyle güçsüzleşip zorla koparılırken bir saniye nefesimi tutmuştum. Sonra önümde geçip giderken kanımın bir yaradan fışkırır gibi akışını ve heyecanla bütün vücudumda dolanışını hissetmiştim.

Ne – bu neydi? Ölümden geri dönmüş gibiydim. Birisinin geçerken attığı kaçamak bakışla hemen kendimi kaybettiren, beni allak bullak eden şey tutkum muydu? Lâkin bu bakışta aynı suskun öfkeyi hissettim gibi gelmişti, kırmızı ayın görünümündeki, toprağın susuzluktan kavrulan dudaklarındaki, hayvanların ıstırap dolu bağırışlarındaki, özellikle şu an ortaya çıkmış zayıf düşüren, anlamsız, susuzluktan öldüren bu açgözlülük, içimde yanan ve sarsan şeyle aynıydı. Oh, bu fantastik bunaltıcı gecede her şey ne kadar da karmakarışıktı, beklenti ve sabırsızlık duygusu bunun içinde nasıl da dağılıp gitmişti! Benim çılgınlığımdan mı yoksa dünyanın çılgınlığından mı geliyordu bu? Heyecanlıydım ve cevabı bilmek istiyordum bu yüzden arkasından salona gittim. Orada ailesinin yanında yere oturup hafifçe koltuğa yaslanmıştı. Perdelenmiş göz kapaklarının altındaki tehlikeli bakış görünmüyordu. Bir kitap okuyordu, ama ben kitap okuduğuna inanmıyordum. Benim gibi hissettiğine, bu bunaltan dünyanın anlamsız ıstırabıyla acı çektiğine, acıların sakince izlenerek dinlenemeyeceklerine, bunun bir saklanma, garip bir merakın gizlenmesi olduğuna emindim. Karşısında oturmuş, gözlerimi ona dikmiş bakıyor, hararetle beni

büyüleyen bakışlarındaki sırrı bana verip vermeyeceğini görmek için bekliyordum. Ama o kıpırdamamış, kayıtsızca eli kitabın sayfalarını tek tek çevirdiği sırada bakışlarındaki bulut dağılmamıştı. Ve ben karşısında bekliyordum, iradenin muammalı gücü gerilmiş, kasların gücü artmış, tamamen bedensel bu ikiyüzlülüğün kırılmasını artan bir merakla bekliyordum. Orada keyifle konuşan, sigara içen, oyun oynayan bütün bu insanların ortasında sessiz bir mücadele başlamıştı. Başını kaldırıp bakmayı beceremeyişini, reddetmesini anlıyordum, ama ne kadar çok direnirse o kadar çok benim inadıma karşı kuvvetli olacağını düşünüyordu, ama ben; hayal kırıklığı yaşayan dünyanın susayan koru ve susuzluktan kavrulan bütün toprağın beklentileri içimde olduğu için kuvvetliydim. Gecenin nemli, boğucu havasının hâlâ gözeneklerimi zorlaması gibi iradem onu zorluyordu ve ben en kısa zamanda bir bakışı bana bahşetmek zorunda olduğunu biliyordum, bunu yapmak zorundaydı zira. Arkadaki büyük salonda birisi piyano çalmaya başlamıştı. Sesler bu tarafa doğru hafifçe yükselirken rastgele ölçeklerde aşağı yukarı gidip geliyordu, karşıda bir topluluk da herhangi bir aptalca şakaya gürültülü bir şekilde gülmekteydi, her şeyi duyuyor, bir dakika bile gevşemeden olan her şeyi hissediyorum. Artık ben, onun gözkapaklarını kaldırıp içindekini özümsemek, uzaktan iradenin hipnozuyla inatla eğdiği başını kaldırmak istediğimde, içimden saniyeleri sayıyordum. Dakikalar yuvarlanıp geçtikçe –bu arada karşıdaki sesler daha da artıyordu– ben gücümün gevşediğini fark ediyordum. –o anda·aniden bir hareketle kalkmış ve bana bakmıştı, doğrudan bana. Sonu gelmeyen aynı bakıştı gene, karşı koymayan, siyah, korkulu, soğuran bir hiçlik, beni içine çeken bir susamışlık. Bir fotoğraf makinasının siyah boşluğu gibi bu gözbebeklerine bakakalmıştım, sonra önce yüzümün yabancı bir kanın içine çekildiğini hissetmiş ve kendimden geçmiştim; yer ayaklarımın altında kaybolmuş ve bu baş döndüren düşmenin bütün tatlılığını algılamıştım. Üstümde yukarda çınlayan sesler

henüz sona ermiş aşağı yuvarlanmıştı, ama hâlâ bunun nerede başıma geldiğini bilmiyordum. Kanım son damlasına kadar akmış, nefesim tutulmuştu. Hâlâ boğazımı sıkıyorlar gibi oluyordu, bu dakika veya saat veya sonsuzlukta– o anda göz kapakları tekrar kapanmıştı. Suda boğulan biri gibi, üşüyerek, ateşten ve tehlikeden sarsılmış bir halde yukarı çıkmıştım.

Etrafıma baktım. Karşımda insanların arasında yine sessizce bir kitabın üzerine eğilmiş, bu sefer daha ince uzun, resim gibi hareketsiz, yalnız hafifçe ince beyaz giysinin altında dizleri sallanan genç bir kız oturuyordu. Benim ellerim de titriyordu. Artık direnmenin ve beklemenin bu arzulu oyununun tekrar başlaması gerektiğini, tekrar bir bakışla birdenbire kapkara alevlere dalmak için, çok gergin dakikaları talep etmek zorunda olduğumu biliyordum. Şakaklarım nemlenmiş, kan içime oturmuştu. Daha fazla katlanamadım. Ayağa kalktım ve arkama bakmadan dışarı çıktım.

Parlayan evin önündeki gece uzaklarda kalmıştı. Vadi sanki batmıştı ve gökyüzü ıslak bataklık gibi siyah ve nemli parlıyordu. Burada da serinlik yoktu henüz, burada da her yerde kanımda hissettiğim susamışlığın ve sarhoşluğun tehlikeli birlikteliği aynen hazırdı. Tutuşup yanan bir şeyin pis kokusu gibi, sağlıksız, nemli bir şey, süt beyazı pusun mayalandığı tarlaların üzerinde duruyor, uzakta ateşler titreşerek ağır havanın içinde hayalet gibi yok oluyorlardı ve ayın etrafında görünüşünü bozan sarı bir halka vardı. Kendimi sonsuz yorgun hissediyordum. Kendimi günlerdir unutulmuş orada duran örgülü bir sandalyeye attım. Uzuvlar benden ayrılmıştı, hareketsiz boylu boyunca oraya uzanıp kalmıştım. Ve orada, sadece kadere boyun eğerek sevgiyle yumuşak boruya sokulmuş, bir anda bunaltıcı havayı mükemmel bir şey gibi algılamıştım. Artık ıstırap vermiyor, sadece şefkatli ve arzu dolu kendisini sıkıştırıyordu ve ben ona karşı koymuyordum. Hiçbir şeyi görmemek, tabiatı, etrafımı saran canlıları daha kuvvetle hissetmek için sadece gözleri kapalı

tutuyordum. Bir ahtapot gibi yumuşak, kaygan, emici bir yaratık beni sarıyor, gece binlerce dudaklarıyla bana dokunuyordu. Yattığım yerde kabullenişi, beni saran, sokulup kanımı içen bir şeye kendimi verişi hissediyordum ve ilk defa düşkünlüğün yumuşatan rehavetiyle çözülen bir kadın gibi bu boğucu kuşatmayı algılıyordum. Tatlı bir yılgınlık bana bir anda direnmemeyi ve bedenimi tamamen bu dünyaya adamayı göstermişti, bu görünmez elin tenime nazikçe dokunması harikaydı ve yavaş yavaş tenin altına sızıyor, eklemlerim gevşeyip beni bırakıyordu ve ben duyguyu kabullenmek durumunda kalmam karşısında kendimi savunamıyordum. Bu yeni duyguya bırakmıştım kendimi ve sadece kadını ve içinde olduğu hoş manzaranın kaybolduğu önceki görüntüyü ve geceyi bulanık ve rüyada gibi hissediyordum. Bazen bu karanlık ve uzuvlarımı hareket ettiren bu sıcaklık oymuş gibi geliyordu bana, onun bedeni de benimki gibi gece çözülmüştü ve o hâlâ rüyada gibi algılanırken, ben yavaş yavaş şehvet içinde kayboluşun bu sıcak, siyah dalgasına kapılıyordum.

Bir şey beni sarsarak kendime getirdi. Ne olduğunu anlamadan bütün bu duygularla sarılmıştım. Ve sonra olayın farkına varıp, kapalı gözlerle oraya dayanıp uykuya daldığımı hatırladım. Otelin salonundaki ışıklar söndüğü ve her şey çoktan sakinliğe gömüldüğü için tatlı bir uykuya dalmıştım, bir saat veya belki de saatlerce... Bu muhteşem derin uyuklama esnasında şakaklarıma terden yapışan saçlar, üzerime düşen çiğ gibi görünüyordu. Karmakarışık duygularla tekrar evime dönmek için kalktım. Belirsizlik bana iyi gelse de karışıklık hâlâ etrafımdaydı. Uzaklardan korkunç sesler gelirken, ara sıra ufuktaki çakan şimşek tehlikeli bir şekilde gökyüzünden buralara kadar aydınlatıyor, havayı ateş ve kıvılcım kokusu sarıyordu, dağların arkasındaki sırrı açığa çıkaran şimşekler ve içimdeki altıncı his ve fosfor gibi parlayan anılar parlıyordu. Keşke hatırlamak, sır dolu durumların keyfini çıkararak çözmek için kalabilseydim: Ama geç olmuştu içeri girmeliydim.

Salon boştu, koltuklar birkaç lambanın soluk ışığında hâlâ rastgele çekilmiş halde duruyorlardı. Üzerlerinde kimsenin oturmuyor olması tüyler ürperticiydi ve farkında olmadan içlerinden birine bakışlarıyla beni böylesine şaşkına çeviren garip varlığın narin şeklini yerleştirmiştim. Belleğimin derinlerindeki bakışı hâlâ canlıydı. Koltuk kımıldadı ve karanlıkta bana parladığını fark ettim, gizemli bir algı onun bu duvarlar arasındaki bir yerde uyanık olduğunun kokusunu alıyordu ve onun müjdesi kanımda huzursuzca kıvılcımlar saçarak yanıyordu. Ve hava hâlâ öylesine bunaltıcıydı ki! Gözleri kapatmak bile çok zordu, göz kapaklarının arkasında mor kıvılcımları hissediyordum. Hâlâ içimde beyaz ışıltılı bir gün parıldıyor, hâlâ içimde bu pırıl pırıl parlayan, nemli, kıvılcımlar saçan mükemmel gecenin ateşi yanıyordu.

Ama burada koridorda kalamazdım, her şey karanlık ve terkedilmişti. Bu yüzden istemeden de olsa, kontrol altına alamadığım bir dirençle merdivenden yukarı çıkarken yorgun olduğumu ve bu yüzden de erkenden uyuyacağımı anlamıştım. Gizemli, aydınlığa düşkün bir hava bana bir macerayı müjdelemiş ve duyularım sıcacık canlı bir şeyi keşfetmek için dikkat kesilmişti, merdivenin basamaklarındaki benden çıkmışçasına ince esnek duyargalarla bütün bölümlere dokunuyor ve önceki gibi dışarı doğaya gidiyordu, böylece artık bütün algılarımı eve serpiştirmiştim. Uykuyu, birçok insanın usul usul nefes alışı, yoğun, siyah kanlarının çetin, gerçek dalgasını, saf sükûnetini ve sakinliğini ve aynı zamanda herhangi bir gücün manyetik çekimini de hissediyor ve benim gibi uyanık olan bir şeyi algılıyordum. Bu bakış mıydı, yoksa içimi bu ince mor çılgınlıkla dolduran manzara mıydı? Duvar ve set arasında yumuşak bir şey algıladığımı sanıyordum, içimde huzursuzluğun küçük bir kıvılcımı titreşirken ruhumdakini de cezbediyor ama yakıp kül etmiyordu. Gönülsüzce merdivenden yukarı çıkarken her basamakta durmuş ve sadece kulakla değil, bütün duyularımla dışarıya kulak kabartmıştım... Hiçbir şey bana garip gelmiyordu, içimdeki

her şey duyulmamış ya da garip bir şeyi sabırsızlıkla bekliyordu, çünkü gecenin harika bir şey olmadan, bu bunaltıcı havanın da şimşek çakmadan sona eremeyeceğini biliyordum. Bir kere daha merdivenin basamaklarında kulak kabartarak durunca, güçsüzlüğüyle gerilen ve fırtınadan sonra bağıran bütün dünya dışarda kalmıştı. Ama hiçbir şey hareket etmemiş, sadece daha sakin nefes alarak huzurlu evin içine çekilmişti. Yorgun ve şaşkın son basamağa kadar gelip ıssız odamın önüne vardığımda, bir tabutun önünde durur gibi yılgınlık gelmişti üzerime.

Kapının mandalı nem ve sıcaklık birbirine geçmiş karanlıkta belirsizce ışıldıyordu. Kapıyı açtım. Arkadaki pencere açıktı ve geceden siyah bir dörtgen ortaya çıkmıştı, karşıda çamların tepeleri orman tarafından sıkıştırılıyor ve bu arada bulutlanmış gökyüzünün bir parçası da buna katılıyordu. Dışarısı ve içerisi, oda ve dünya her şey karanlıktayken, –garip ve açıklanmazdı– pencerelerin çerçevelerinde ay ışığının kaçak bir şeridi gibi dar ve dik bir şey parlıyordu. Şaşkınlıkla ayın olmadığı gecede böylesine parlak ışık veren şeyi görmek için yaklaştım, daha yaklaştım, dikkatimi çeken bir şey yoktu. Şaşırmıştım: Ama bu gece içimde bir şey, en mükemmelini yaşamaya hazırlıklı olduğu için ürkmemiştim de, her şeyi düşünülmüş ve hayal edilmişti. Bana hiçbir hareket garip gelmeseydi keşke ve en azından böyle olsaydı, ama gerçekti: Orada dikilen oydu, farkında olmadan düşündüğüm, her basamakta, uyuyan evdeki her adımda ve onun uyanık olduğunu koridor ve kapı arasında benim ışıldayan duygularım algılamıştı. Yüzünü sadece hafif bir ışık olarak görmüştüm ve bir sis gibi beyaz gecelik etrafını sarmıştı. Pencerenin kenarına dayanmış olsa da, gönlü dışarı manzaraya yönelmiş, derinliklerin parıltılı aynası tarafından gizemli bir şekilde kaderinin büyüsüne kapılmıştı, küçük göldeki masal kahramanı Ofelya gibi görünüyordu.

Ürkek ve heyecanlı bir şekilde biraz daha yaklaştım. Gürültü ona ulaşmış olmalıydı ki döndü. Yüzü gölgede kalmıştı.

Bana bakıp bakmadığını, duyup duymadığını hareketinde ani gelişen bir durum, korku, direnme olmadığı için bilmiyordum. Etrafımızdaki her şey sakindi. Duvarda küçük saat tik taklarına devam ediyordu. Tamamen sakinlik hakimken birdenbire hafifçe ve tahmin edilmeyen bir şekilde: "Öylesine korkuyorum ki.." deyişini duydum.

Kime konuşuyordu? Beni fark etmiş miydi? Bana mı diyordu? Uykuda mı konuşuyordu? Ses bugün öğleden sonra dışarıda yakınlardaki bulutların titreten tonuyla aynıydı. Bu bana garip gelse de hiç şaşırmamıştım ve hiç kafam karışmamıştı. Sakinleştirmek için ona yaklaşıp elini tuttum. Sanki çıra gibi yanıyordu, sıcak ve kuru ve parmakların kavraması benim hafifçe tutuşumla gevşemiş, sessizce elini bana bırakmıştı. Onun yanında her şey miskin, savunmasız, canı çekilmiş gibi gelmişti bana. Uzaklardan geliyor gibi sadece dudaklardan birçok defa sessizce: "O kadar korkuyorum ki! O kadar korkuyorum ki!" dökülmüştü. Ve ardından boğulduğu için ölmek üzere olan birinden geliyor gibi bir inilti: "Ahh, ne bunaltıcı hava!" Ses uzaklardan gelmişti ve ikimizin arasındaki bir sırrı yavaşça fısıldar gibi olsa da benimle konuşmadığını fark etmiştim.

Kolunu tuttum. Öğleden sonraları fırtınadan ağaçların titrediği gibi titrese de karşı koymamıştı. Daha sıkı kavradım: Kendini bırakmasıyla bana karşı yumuşak, direnmeyen, sıcak yuvarlanan bir dalga omuzlarına dökülmüştü. Artık bana saçlarının hararetini ve ıslak kokusunu içime çekebileceğim kadar yakındı. Hareket etmeden sessizce kaldım. Bütün bunlar garipti ve merakım alevlenmeye başlamıştı. Sabırsızlığım yavaş yavaş artıyordu. Dudaklarımla saçlarına dokundum – karşı koymadı. Sonra dudaklarını aldım kuru ve sıcaktılar, onları öptüğümde birdenbire benim dudaklarımdan içmek için açılmışlardı, ama şiddetle bir arzuyla ve tutkuyla değil, aksine bir çocuğun sessiz, açgözlü emmesi gibiydi. Açlık ve susuzluktan ölen birisi gibi hissetmiştim onu ve dudakları daha nazikçe emiyor, ince elbisesi salınan vücu-

du beni önceki gece gibi ısıtıyordu, güçsüz, ama sakin sarhoş eden bir hırsla doluydu. Ve orada ben onu tutarken – benim algılarım göz kamaştıran bir şekilde hâlâ karmakarışık ışıldıyordu.- bugün orada yatarken olduğu gibi yanımdaki sıcak nemli toprağı, gevşemenin sağanağına susamış, sıcak, güçsüz, ışıl ışıl yanan manzarayı hissediyordum. Onu öptüm öptüm ve onun içindeki büyük, sıkıntılı, intizar ederek bekleyen dünyanın zevkini çıkarıyormuşum gibi geldi, yanaklarının kor gibi yanan sıcaklığını, tarlalardan yayılan buharın kokusunu, onun yumuşak sıcak göğüslerinin ürperen toprağa nefes aldırışını duyumsuyordum.

Buna rağmen benim gezinen dudaklarım o anda; siyah alevlerini titreyerek hissettiğim gözlere, beni yücelten yüzüne bakmak ve her şeyiyle zevkini çıkarmak için gözkapaklarını kaldırmak istediğinde, şaşkınlıkla göz kapaklarının sımsıkı kapalı olduğunu görmüştüm. Taştan bir Yunan maskesi, gözsüz, güçsüz öylece orada yatıyordu sadece, ölmüş olan Ofelya suda sürüklenerek, solgun, duygusuz yüzü karanlık selden ortaya çıkmıştı. İrkildim. İlk defa fantastik biçimde geçen olaylardaki gerçeği anlamıştım. Sadece gecenin bungunluğunun kırmızı tehlikeli bir ay gibi, sürükleyip getirdiği bilmediğim bir yaratığı, duygusal yoğunluk içindeki birini, bir hastayı, duygulardaki bir uyurgezeri, bilinçsizce kollarımda tuttuğum, belki de istemeden bunu yaptığım duygusu ürperterek beni sarmıştı. Dehşet içinde kalmıştım. O da kolumda ağırlaşmıştı. İradesizliği; kendinden geçmiş olmanın verdiği zevki zorla almış olmamak, belki de kendisinin de istemediği bir şeyi almamak, aksine belki de kendisinin istemediği, sadece kanının efendisini, içindeki şeytanın istediği bir şeyi almamak için, yavaşça koltuğa, yatağa kaydırmak istedim. Ama yavaş yavaş gücümü kaybettiğimi hissetmişti, hafifçe inlemeye başladı: "Beni bırakma! Beni bırakma!" diye yalvarırken daha hararetli bir şekilde dudaklarını emiyor, vücudunu zorluyordu. Kapalı gözleriyle yüzü acıyla gerilmişti. Ürpererek uyanık olmak istemesine rağmen yapamadığını, sarhoş olmuş duyguların bu bilinç bozuk-

luğunun hapishanesinden feryat ettiğini ve bilerek böyle olmak istediklerini anlamıştım. Ama şu anda, uykunun bu kurşundan maskesi altında onun büyülenmesini isteyen bir şey mücadele ediyordu ve onu uyandırmak benim için tehlikeli bir çağrı olurdu. Sinirlerim sabırsızlıkla yanıyordu, o uyanmak, konuşarak, gerçek varlık olarak görülmek istiyor, açık bir şekilde hayal dünyasında gezinen biri olmak istemiyordu ve ben de her bedele karşı onun duygusuzca zevk alan bedeninde bu gerçeği zorlamak istiyordum. Kendimi parçalayarak, onu sarstım, dişlerimi dudaklarına, parmaklarımı kollarına kelepçeledim ki sonunda gözlerini açabilsin ve burada sadece içindeki güdünün keyfini ağırbaşlı bir şekilde tatmış olsun. Lâkin o yalnızca eğilmiş ve bu sancılı kucaklamanın arasında inlemişti. "Daha fazla! Daha fazla!" Bir tutku ile kekeliyordu, beni heyecanlandıran, hatta çıldırtan bir tutku ile. Nöbetçinin hemen yakında içinde olduğunu, huzursuzca titrediği için kapalı göz kapaklarının altından açılmak istediğini fark etmiş, onu daha yakından anlamış ve kendimi içinde daha derinlere gömmüştüm. Ve birdenbire içtiğim bir damla tuzlu gözyaşı gibi yanaktan aşağı yuvarlandığını hissettim. Korkunç kabarmıştı, daha fazla sıkıştırdım, göğsüne bastırdım, inledi, muazzam bir şeyi, uykuyla sarılan bir çemberi parçalamak isteyen uzuvları kasılmıştı ve birdenbire – Gökyüzünün gürlediği dünya sayesinde şimşek gibi olmuştu – içinde ikiye ayrıldı. Bir anda tekrar kollarımda ağır, yoran bir ağırlık olmuş, dudakları beni bırakmış, elleri düşmüştü ve onu yatağa geri yatırdığımda aynı bir ölü gibiydi. Dehşetle irkildim. İçgüdüsel olarak onu hissetmek için kollarına, yanaklarına dokundum. Tamamen soğumuş, donmuş ve taşlaşmıştı. Sadece yukarıda şakaklarda hafif titreten vuruşlarla kan pıt pıt atıyordu. Sanki mermer, bir heykel yatıyordu orada, yanaklar gözyaşlarıyla ıslanıyor, gergin burun deliklerinin etrafını hafifçe oynatarak nefes alıyordu. Ara sıra hafifçe bir titreme, coşan kanın gitgide azalan dalgasını ezip geçiyor, ancak göğüs giderek daha yavaş kabarıyordu. Daha fazla resim gibi oluyordu. Yüzündeki

çizgiler giderek daha insancıl ve çocukça, daha net olup gevşemiş, kasılma bitmişti. Artık istirahat ediyor, uyuyordu.

Yatağın kenarında oturup kalmıştım, titreyerek üzerine eğildim. Huzurlu bir çocuk orada yatıyordu, gözleri kapalı ve ağzı hafifçe gülümseyerek, bir rüyanın içinde yaşıyor gibi. Yüzünün her çizgisini tek tek görene ve nefesinin esintisini yanakta hissedinceye kadar eğiliyorum ve ne kadar yaklaşırsam benden o kadar uzaklaşıyor ve taşlaşmış duyularıyla orada yattığı için, bunaltıcı bir gecenin sıcak akıntısıyla bana, yabancıya doğru zorla sürüklenmesi gizemli oluyordu ve artık ölmüş gibi kumsalda yıkanmalı mıydı? Burada ellerimde yatan kimdi? Nereden gelmişti? Kime aitti? Onun hakkında hiçbir şey bilmiyordum ve onu bana bağlayan hiçbir şey olmadığını hissediyordum sürekli. Yukarda saat acele ile tik taklarken sadece dakikalarca ona bakıp onun dilsiz yüzünü okumaya çalışmıştım, tanıdık gelen bir şey yoktu. Burada benim yanımda, benim odamda, benim hayatımdaki zorlukla bu derin uykudan onu uyandırmak arzusuna kapıldım, ancak onun uyandığı andaki duygularının ilk görünümünden korkarken, aynı zamanda uyanık olmasından da korkmuştum. Bir saat belki de iki saat bu uyuyan yabancı varlığın üzerine eğilmiş vaziyette öylece orada suskun oturmuştum. Ve artık yavaş yavaş onun bir kadın olmadığı, burada bana macera için yaklaşan bir insan olmadığı, aksine gecenin kendisini, bu susuzluktan kavrulan, azap çeken, kendini bana açmış olan doğanın gizemi olduğuna inandım. Sanki bana burada sıkıntı vermeyen duygularıyla sıcacık bir dünya ellerimin altındaymış gibi, toprak onun azabında sanki şaha kalkmış ve o, bu garip muazzam doğadan ulak olarak gönderilmiş gibi gelmişti.

Arkamdan bir şey şangırdayınca bir suçlu gibi korkuyla fırlayıp kalktım, pencere muazzam bir yumruk ona isabet edince yeniden şangırdamıştı. Fırlayıp ayağa kalktım. Pencerenin önünde garip bir şey duruyordu: Dönüştürülmüş bir gece, yeni ve tehlikeli, siyah ışıltılar saçarak ve vahşi bir canlılıkla

doluydu. Orada bir inleme, korkunç bir uğultu vardı ve çoktan gökyüzünün siyah kulesi kendisini orada inşa etmiş, çoktan gece onu bana doğru soğuk, nemli ve vahşi bir vuruşla "Rüzgâr" la atmıştı. Karanlıktan atlamış, güçlü ve kuvvetli, yumrukları pencereleri parçalamış, eve şiddetle vurmuştu. Karanlık korkunç bir uçurum gibi açılmıştı, bulutlar yaklaşmışlar ve çılgın bir telaş içinde siyah duvarlar inşa etmişlerdi ve sanki dünya ile gökyüzü arasındaki bir şey pervasızca inliyordu. Bu vahşi akışın direnen sıkıntısı aşılmıştı, her şeyi sular altına almış, yayılıyordu, harekete geçmişti, gökyüzünün bir ucundan diğer ucuna çılgınca bir kaçıştı bu ve köklerini toprağa salmış ağaçlar, fırtınanın, vınlayarak ıslık çalan görünmez kırbacı altında inliyorlardı. Aniden bu beyaz ikiye ayrıldı: Bir şimşek, gökyüzünü bölerek yere kadar inmiş arkasında bütün bulutlar aşağılara çökünce gök gümbürdemişti. Arkamdan bana çarpan şeyin fırlayıp kalkan kadın olduğunu gördüm. Şimşek gözlerinden uykuyu koparıp almış, şaşkın şaşkın etrafa bakınıyordu. "Bu nedir?", dedi. "Ben neredeyim?" Bu sefer öncekilerden tamamen farklı bir sesti. Korku içini titretiyordu ama sesin tonu artık daha net, yeni fermente olmuş, hava gibi keskin ve saftı. Manzaranın çerçevesini şimşek bir kere daha yardı: Şimşek akarken çam ağaçlarının aydınlanışını, fırtınadan sallanışını, telaşlı hayvanlar gibi gökyüzünde koşturan bulutları ve onun aydınlanan tebeşir beyazı solgun yüzünden daha beyaz odayı görmüştüm: Kadın yukarı doğru sıçramış, hareketleri bir anda onda hiç görmediğim şekilde özgürleşmişti. Gözlerini dikmiş karanlıkta bana bakıyordu. Bakışlarının geceden daha karanlık olduğunu hissettim. "Siz kimsiniz... Ben neredeyim?", diye kekeledi, korkmuş bir halde uçuşan giysisini göğsünün üzerine toplayarak. Onu sakinleştirmek için yaklaştım, ama kaçtı, ona yaklaşınca da, "Benden ne istiyorsunuz?", diye bağırdı tüm gücüyle... Onu sakinleştirmek için, onunla konuşmak için bir kelime ararken, bir anda adını bilmediğimi fark ettim. Şimşek yine

ışığını odaya gönderdiğinde fosforla kaplanmış göz kamaştıran duvarlar gibi, bembeyaz önümde dikiliyordu. Dehşet içinde kollarını bana doğru kaldırmıştı ve onun uyanık bakışında sadece sınırsız kin vardı. Gök gürültüsüyle üstümüze düşen karanlıkta onu anlamak ve sakinleştirmek, ona bir şey açıklamak istemem boşunaydı, gözyaşlarına boğulmuş, yeni bir şimşeğin gösterdiği kapıyı iterek açıp kendini dışarı atmıştı. Ve kendiliğinden kapanan kapıyla birlikte, bütün gökyüzü yeryüzüne düşmüş gibi gök gürültüsünün muazzam sesi gelmişti.

Ve sonra çağıldadı, dereler çağlayan gibi sonsuz yükseklikten aktılar ve fırtına ıslak halatlar gibi çatırdatarak ileri geri sallandı. Fırtına ara sıra buz gibi soğuk su damlalarını ve tatlı ve çiçeklerin kokusuyla dolu havayı, ürpererek önünde durduğum pencereden saçlarımı ıslatana kadar hızla içeri atıyor, soğuk duş almış gibi oluyordum. Ama ben saf elementi hissetmek için kutsanmıştım, şimşekler çaktıkça bunguluğumdan kurtulmuşum gibi geliyor, zevkten bağırmak istiyorum. Bu kendinden geçiren duyguyla tekrar nefes alabilmeyi ve canlı olmayı unutmuştum ve bu serinliği toprak gibi, ülke gibi içime çekiyordum: Yağmurun ıslak ince dalları arasında ıslık çalarak salınan ağaçlar gibi ıslanmış olmanın kutsal sağanağını hissediyordum. Gökyüzünün yeryüzüyle arzu dolu savaşında, zevkini paylaştığım devasa bir zifaf gecesinin şehveti, şeytanca bir güzellik vardı. Şimşeklerle gökyüzü aşağılara iniyor, gök gürültüleriyle korkanların üzerine atlıyordu. Bu inleyen karanlıkta derinler ve yüksekler nesilden nesile geçer gibi azarak birbirinin içine batıyorlardı. Ağaçlar şehvetle inliyor ve her zamankinden daha ateşli şimşeklerle birlikte mesafeleri örüyorlardı, gökyüzünün sıcak damarlarının açık olduğu, dışarı fışkırdıkları ve yolların ıslak damlalarıyla karıştığı görülüyordu. Her şey birbirinden kopuyor ve birlikte çöküyordu, gece ve gündüz – tarlaların kokusunu gökyüzünün ateşli nefesiyle karıştıran mükemmel nefes içime nüfuz ederek serinletiyordu. Üç hafta geride kalmış olan yakan sıcaklık bu savaşta dinleniyor ve ben de yüreğimdeki

gevşemeyi hissediyordum. Yağmur gözeneklerimden içeri çağlıyor, rüzgâr temizlenerek göğsümden gelip geçiyor gibi geliyordu. Yaşadıklarımın bireysel olmadığını hissediyor ve yalnızca dünya, kasırga, sağanak yağış, doğanın taşkınlığındaki gece ve özünde ruh buluyordum. Ve sonra her şey yavaş yavaş sakinleşince, şimşekler sadece mavi ve tehlikesizce ufku dolanıyor, gök gürültüsü baba gibi uyararak homurdanıyor ve yağmurun şakırtısı güç kaybeden rüzgârda ritmini bulduğunda üzerime bir hafifleme ve yorgunluk geliyordu. Müzik gibi raks eden sinirlerime aksedişini ve uzuvlarıma hoş bir gevşekliğin nüfuz edişini algılıyordum. Ohh, artık doğayla uyumak ve sonra onunla uyanmak vardı! Elbiseleri çıkarıp fırlatıyor kendimi yatağa atıyorum. Yumuşak, yabancı figürler hâlâ yatağın içindeydi. Duygusuzca onu hissetmiş, artık anlamadığım garip macerayı bir kere daha hatırlamak istemiştim. Dışarıda yağmur şakır şakır yağıyor ve benim düşüncelerimi de yıkayıp götürüyordu. Artık her şey benim için bir rüyaydı. Sürekli yaşadığım şeyleri tekrar düşünmek istiyordum ama yağmur çağıldıyor, çağıldıyordu, saf, çınlayan gece harika bir beşik oluyor ve ben onun tatlı uykusuna yenik düşerek içine dalıyorum.

Ertesi sabah pencereye yaklaşınca, dünyanın değiştiğini görmüştüm. Açıkça, ülke sağlam ana hatlarla daha neşeli, güven veren güneşli bir parlaklıkla sarılmıştı ve yukarıda onun üzerinde, bu dinginliğin ışık saçan bir yansıması vardı, ufuk uzaklarda maşmavi yükseliyordu. Sınırlar net bir şekilde çekilmişti. Dün aşağılara inip tarlaları karıştırarak verimli yapan gökyüzü sonsuz uzaklardaydı. Şimdi uzaklarda ama dünyanın her yerindeydi ve bağlantısız olarak, hiçbir şey ona değmiyordu artık, rayihalar saçan, nefes alan, şekillenmiş yeryüzü, onun eşiydi. Mavi bir uçurum gökyüzü ve aşağısı arasında serin hafif ışıklarını yayıyor, gökyüzü ve manzara birbirlerine isteksizce yabancı gibi bakıyorlardı.

Aşağı salona gitmiştim. İnsanlar çoktan toplanmışlardı. Salonun havası, boğucu havanın dehşet saçtığı haftalardakinden farklıydı. Her şey canlanmış ve harekete geçmişti. Onun gülü-

şü parlaktı, sesi melodili, metalik, onu engelleyen boğucu hava gitmiş, etrafını ören yakan halka kalkmıştı. Aralarında hiçbir düşmanlık olmadan ve herhangi bir merak olmadan oturuyor, görüntüsünü uykuda neredeyse zorla aldığım diğerini arıyordum. Gerçekten, aradığım orada yan masada oturan anne ve babanın arasında oturuyordu. Daha neşeli görünüyordu, omuzları hafifti ve canlı endişesiz gülüşünü duyuyordum. Merakla bakışlarımla onu sardığımda beni fark etmemişti bile. Ona keyif veren bir şeyler anlatılırken kelimelerin arasında çocukça gülüşü parlıyordu. Nihayet bir ara bana doğru baktı ve kaçamak bir dokunuş anında farkında olmadan gülüşü kesilmişti. Artık bana daha keskin bakıyordu. Bir şey garibine gitmiş gibi görünüyordu, kaşlar yukarı kalkmıştı, sert ve gerilmiş gözleriyle beni sorgulamaktaydı ve yavaş yavaş yüzünde, bir şeyi hatırlamak istiyormuş da başaramıyormuş gibi zorlanan, acı çeken çizgiler belirmişti. Heyecanın veya utancın bir işareti olarak beni selamlayıp selamlamayacağını görmek için beklenti dolu ona bakakalmıştım, ama o gene bakışlarını uzaklaştırmıştı. Bir dakika sonra bakışları kesin bir kanaate varmak için tekrar geri geldi. Bir kere daha benim yüzümü kontrol etti, yalnızca bir saniye, uzun gergin bir saniye, sert, batan, metalik sondanın, derine içime nüfuz ettiğinin farkına vardım, ancak sonra gözleri beni rahatlamış bir şekilde bıraktı. Bakışlarının tabii aydınlığından, başının hafif, neredeyse sevinçli dönüşünden uyanık olduğunu ve benim hakkımda bir şey bilmediğini, beraberliğimizin sihirli bir karanlıkla batmış olduğunu anlamıştım. Gökyüzü ve yeryüzü gibi tekrar birbirimizden uzak ve birbirimize yabancı olmuştuk. Kız anne ve babasıyla konuşuyor, narin genç kız omuzlarını tasasızca silkiyor ve güldüğünde, daha birkaç saat önce bütün dünyanın boğucu havasını ve susuzluğunu içmiş olan ince dudaklarının altında dişleri parlıyordu.

AY IŞIĞI SOKAĞI

Gemi fırtınadan dolayı gece geç saatte küçük Fransız liman şehrine yanaşamayınca Almanya'ya gidecek gece treni kaçmış, akla gelmeyen bir gün yabancı bir yerde geçirilmek zorunda kalınmıştı. Bayanlara hitap eden melankolik müziklerin çalındığı bir kenar mahalle lokalinde oturulup seyahat arkadaşlarıyla yapılan can sıkıcı konuşmalardan başka hiç cazibesi olmayan bir akşamdı. Otelin küçük lokantasının sigara ve yağ kokulu havasına dayanamayınca, denizin temiz nefesi tuzlu serin tadıyla hâlâ dudaklarımda olduğundan yoğun pisliği iki misli hissetmiştim. Bu yüzden dışarı çıkıp geniş aydınlık cadde boyunca uzanan halk bahçelerinde mızıkaların çaldığı meydana ve kaygısızca dalgalar halinde akan yayaların ortasına gelişigüzel dalmıştım. Başlangıçta, kayıtsız ve taşralı temiz insanların bu hareketliliği içinde isteksizce sallana sallana yürümek bana iyi gelmişti. Ama bu yabancı insanların hareketleri ve kesik kesik gülüşlerine, bana şaşkın, yadsıyarak ve sırıtarak bakan gözlerine, beni

belli belirsiz öteleyen bu dokunuşlarına, binlerce küçük kaynaktan kırılan bu ışıklara ve adımların bitmeyen sürtüşlerine daha fazla dayanamamıştım. Deniz yolculuğuna macera katılmıştı ve kanımda baş döndüren ve çakırkeyif yapan bir duygu mayalanıyordu: Hâlâ ayaklarımın altı gidip geliyor gibi hissediyordum, yer sanki nefes alarak hareket ediyor ve cadde gökyüzüne kadar salınıyor gibi geliyordu. Bu gürültülü karanlıkta bir anda başım dönünce kendimi kurtarmak için, isimlerine bakmadan yan sokaklardan birine daldım ve oradan da tekrar bu anlamsız gürültünün yavaş yavaş azaldığı daha küçük bir yan sokağa dönüp kılcal damarlar gibi kol salmış giderek daha karanlıklaşan, beni ana meydandan uzaklaştıran bu sokaklarda rastgele yürüdüm. Büyük elektrikli ark lambaları, geniş bulvarların dünyası artık buralarda ışıldamıyordu ve nihayet tek tek ışıltılarıyla yıldızlar ve kapkara gökyüzü tekrar görünmeye başlamıştı.

Limana yakın bir yerde; çürümüş balık kokularından, büyük dalgaların kıyıya vurup kopardığı yosunların ve çürümüşlüğün bu tatlı kokusundan, tayfaların gittiği kötü kokuların kendine has buğusundan ve bu köşede küf kokan havasız odaların bulunduğu bölgede olduğumu, büyük bir fırtına gelinceye ve nefesini getirinceye kadar anlamıştım. Bu belirsiz karanlık ve beklenmedik yalnızlık beni rahatlatmıştı, adımlarımı yavaşlatıp sokak sokak dolaştım, her yerde bir komşunun vereceğinden daha fazlası vardı, bu köşede yumuşak başlı olanı, orada şehvetlisi, ama hepsi karanlıkta, kaynağının zorlukla çözüldüğü, yeraltı mahzeninin bağrından, görünmezden fışkıran seslerin ve müziğin boğuk gürültüsü içindeydi. Her şey kapılar arkasındaydı ve sadece kırmızı sarı ışıklar göz kırpıyordu.

Yabancı şehirlerdeki bu sokakları, bütün kirli tutkularıyla bu kirli meydanları, yabancı ve tehlikeli denizlerde geçirilen uzun gecelerden sonra buraya bir saat içinde birçok duygusal rüyasını gerçekleştirmek için bir geceliğine gelen tayfaları baştan çıkaran bu gizli kapaklı çağrıları sevmiştim. Bu küçük yan

sokaklar, çıplak camlarıyla aydınlık evler ve yüzlerce maske altında gizlenen kibar insanlar küstahça ve saldırganca böyle istedikleri için büyük şehrin herhangi bir çukurunda saklanmış olmak zorundaydılar. Müzik çalıyor ve küçük evlerden buraya, hayal bile edilemeyecek bir ihtişam, göz kamaştıran parlaklıktaki tabelalarla ışık ve gölge sanatının cazibesi sunuluyordu. Kapıların altına sokulup saklanan küçük dört köşe ışıklar, laubali bir selamla çok açık bir davet için göz kırpıyor, açık bırakılan kapı aralıklarından çıplak etler ve altın yaldızlı süslemeler hafif hafif ışıldıyordu. Kafelerden sarhoş olanların naraları yükselirken, oyun oynayanların hır gürleri ortalığı çınlatıyordu. Tayfalar birbirlerine rastladıklarında sırıtıyorlar, sıkıntılı bakışları ışıldayarak burada her şeyi; kadın ve oyun, içme ve seyir, büyük ve tehlikeli her türlü macerayı bulacaklarının müjdesini yansıtıyordu. Ama bunların hepsi ürkekçe yapılıyordu ve riyakârca indirilmiş panjurların arkasına hainçe bastırılmışlardı, her şey sadece içerdeydi ve bu görünen kapalılık; mahremiyetin ve erişilebilir olmanın cazibesini ikiye katlıyordu. Bu caddeler Hamburg, Colombo ve Havana'da da aynı, hayatın yukarısı ve aşağısı aynı şekle sahip olduğu için burası da büyük lüks caddeleriyle aynıydı. Şehvetli, kural tanımayan, güdülerin vahşice ve dizginlenmeden boşaldığı bir dünyanın, son muhteşem kalıntısı, tutkunun karanlık ormanı, çalılığı ve tamamen içgüdüsel yaratıklar açığa vuracaklarıyla heyecanlanarak ve gizlediklerinin cazibesine kapılarak bu burjuvaziden uzak caddelerdeydi. Bunlar hayal edilebilenlerdi sadece.

Ve bunlar bir anda içine düştüklerimin bana hissettirdikleriydi. Gelişigüzel bir şekilde, yeni biledikleri kılıçları girintili çıkıntılı kaldırımlarda şakırdayan birkaç süvarinin peşine düştüm. Bir bardan kadınlar onlara seslendiler, gülüyorlar ve ağza alınmayacak şakalarla bağırıyorlardı, birisi pencereye vururken, başka bir yerden gelen ses lanet okuyordu, ama onlar yollarına devam ettiler, gülüşmeler uzaklaştı ve ardında duyulmaz oldu.

Sokak tekrar sessizliğe gömülmüş, birkaç pencere donuk ayın sisli parlaklığında belli belirsiz parıldamıştı. Dikilip nefes alarak arkasında gizemli, şehvetli ve tehlikeli bir şey pırpır ettiği için bana garip gelen bu sessizliği içime çektim. Açıkça bu sessizliğin bir yalan olduğunu ve bu sokağın hüzünlü pusu altında bir şeyin, dünyanın çürümüşlüğünün için için yandığını hissediyordum. Yalnızca dikilip kalmış ve bu ıssızlığa kulak kabartmıştım. Artık şehri, adlarını bilmediğim sokakları ve dile getirdiklerimi algılamıyordum, sadece burada yabancı olduğum açıktı ve içinde bir niyetin olmadığı bir bilinmezlikte bağımsız olmak, bir mesajı ve bağlantısı olmamak harika bir duyguydu ve bütün bu karanlık yaşamda, kendi tenimin altındaki kan gibi etrafımın dopdolu olduğunu hissediyordum. Sadece bu duyguyu; hiçbir şeyin benim için olmadığı ve her şeyin bana ait olduğu, benim iç varlığımın yaşam kaynağına ait, bilinmezlikte beni her zaman gafil avlayan en derin ve en doğru paylaşımıyla yaşanmışlıkların bu kutsal duygusunu algılıyordum. O anda birdenbire tenha bir sokakta sanki beni gizlice dinliyor olmanın bu uyurgezer duygusundan uzaklaştıracak bir şey olacak beklentisiyle kulak kabartarak durmuştum, uzaklardan veya bir duvarın ötesinden kısık bir şekilde çok hüzünlü bir alman şarkısı gelmişti kulağıma, "Freischütz."[1]: operetinden tamamen aptalca bir halk oyununun müziğiydi: "Adı Güzel, Yeşil Gelin Tacı". Bir kadın söylüyordu, çok kötüydü ama sonuçta bir Alman melodisiydi ve burada dünyanın bu yabancı köşesinde bir Alman, en basit anlamıyla akrabalık demekti. Şarkı bir yerlerden geliyordu ve haftalardan beri ilk kez kendi anavatanımın bir sözü, bana selam gelmiş duygusunu yaşatmıştı. Kendi kendime dilimi konuşan kim?, dar ve dolambaçlı - yabanileşmiş sokakta, içerdeki anıları canlandıran, yürek hoplatan bu garip şarkıyı dillendiren kimdi?, diye sordum. Ses beni peşinden sürükleyip, burada her kesin yarı uykulu dolaştığı arka arkaya dizilmiş; arkasında, içerdekileri açık eden

[1] Weber'in operası, bir çocuk destanı

bir ışığın parladığı bazen de bir elin sallandığı kapalı panjurlu evlerden birisine getirdi. Dışındaki göz kamaştıran başlıklarıyla dikkat çeken tabelalar, gazoz, viski, bira, burada gizlenmiş bir barı müjdeliyordu, ama her şey kapalı kapılar arkasında, itici ancak davet ediciydi. Ve bu arada– uzaklardan birkaç ayak sesi yankılanmıştı –ses artık temcit pilavı gibi tekrarlanarak daha yüksek perdeden şakıyor ve giderek yaklaşıyordu: Sonunda evi fark etmiştim. Bir an beyaz tül perdeyle sıkıca örtülmüş iç kapıya yönelmekte tereddüt ettim. Ama orada, kendinden emin bir şekilde kararımın doğrultusunda içeri doğru eğilince koridorun gölgesinde bariz bir şekilde cama dayanmış kulak kabartan bir figür aniden ürkerek sıçradı. Yukarıya asılmış sokak lambalarının kırmızılığı üzerine yansıyan ve korkuyla sararmış bir yüz, kocaman açılmış gözleriyle bir adam durmadan bana bakıyordu, –affedersiniz– gibi bir şey mırıldanıp sokağın alaca karanlığında görünmez olmuştu. Bu selam bana garip gelince arkasından bakışlarımla onu takip ettim. Bir an sokakta kaybolan gölgesinde belli belirsiz hareket ediyor gibi geldi. İçerden artık daha tiz gelen ses, –kim bilir belki de bana öyle gelmişti.– beni çekti ve mandalı kaldırıp içeri girdim.

Kadın aynı anda şarkısını söylemeyi bıçakla kesilmiş gibi bırakmıştı. Ürpererek, sanki bir şey kırıp dökmüşüm gibi, beni karşılayan boşlukta suskunluğun düşmanca ifadesini hissetmiştim. Bakışlarım yavaş yavaş neredeyse boş odada dolaştı, bir içki satış tezgâhı, bir masa ve tamamı arka taraftaki yarı açık kapısı, yarı kısık lambaları ve hazırlanmış yatakları ile esas maksadı süratle açık eden diğer odaya geçilen bir antreden ibaretti. Öndeki masanın yanında dirseklerini dayamış bir genç kız dikiliyordu, makyajlıydı ve yumuşak başlı birine benziyordu, içki satılan tezgâhın arkasında bir bayan garson, etli butlu ve kirli gri saçlı, fazla sevimsiz olmayan başka bir kızla duruyor. Mekânda dikkat çeken selamıma, çok sonra sıkıntılı bir yankı gelmişti. Böylesine tenha bir yerde, can sıkıcı, in cin olmayan böylesine bir boşlu-

ğun içinde olmam beni huzursuz etmişti. Geri dönmüş olsam, utanmam için bir sebebim olmazdı, kabullenerek öylece öndeki masaya otururdum. Kız çocuk artık görevini hatırlayıp bana ne içmek istediğimi sorduğunda hemen onun dikkat çeken Fransızcasından Alman olduğunu fark etmiştim. Bira ısmarladım, gitti ve kayıtsızlığını, sönmüş ışıklar gibi göz kapaklarının altında boş boş bakan gözlerinden daha çok ele veren lakayt bir yürüyüşle geri döndü. Otomatik olarak bu evlerin geleneğine göre benim bardağımın yanına kendisi için bir ikinciyi daha koydu. Benim şerefime içerken bakışları boş boş beni süzüp geçmişti: Ben de bu şekilde onu inceleyebilmiştim. Yüzü aslında hâlâ güzel ve çizgileri orantılıydı, ama içindeki bezginlikten maskelenmiş ve bayağılaşmış gibi görünüyordu, her şey gevşeyip sarkmış, gözkapakları ağırlaşmış, saçlar kabarıktı; kötü makyajdan leke leke olmuş ve boyalar birbirine karışmış, artık gevşemeye başlayan yanaklar ağıza kadar geniş bir kat oluşturmuştu. Elbise de oldukça gevşek bir şekilde vücudunu sarıyordu, yanık sesi sigara ve biradan kabalaşmıştı. Bütün bunların hepsinden yorgun, sadece alışkınlıkla sanki duygusuzca yaşamaya devam eden bir insan olduğunu sezmiştim. Çekinerek ve korkarak sorduğum soruya bana bakmadan, kayıtsızca zorlukla açılan dudaklarla cevap vermişti. Hoş karşılanmamıştım. Bayan garson geriye doğru esnedi. Diğer kız bir köşede oturmuş, sanki benim çağırmamı bekler gibi buraya bakıyordu. Seve seve giderdim, ama her şey bana yük gibi geliyordu, bu ağır bunaltan havada duygusuzca bocalayarak meraktan ve yılgınlıktan zincire vurulmuş tayfalar gibi bu kayıtsızlık bir şekilde tahrik ettiği için oturuyordum.

Yanımda çınlayan gülüşten ürkerek bir anda fırlayıp kalktım. Aynı anda alevler titreşmişti: Hava cereyanını hissettim, birisi arkamdaki kapıyı açmış olmalıydı. "Gene mi geliyorsun?", diye açıkça alay ediyordu yanımdaki ses Almanca olarak. "Gene evin etrafında mı dolanıyorsun, hey varyemez sen? Pek âlâ içeri gel, sana bir şey yapmam."

Dönüp bakışlarımı önce bu kadar göze batan bir şekilde vücudunun hararetini giderir gibi bağırarak selam verene, sonra da kapıya yönelttim. Kapı iyice açılmadan pörsümüş figürü, daha önce cama yapışmış olan bu insanın itaatkâr bakışını tanımıştım. Bir dilenci gibi şapkasını elinde tutuyor ve göz alıcı selamın altındaki, ağır eşkâli bir anda kramp girmiş gibi arkada içki satılan tezgâhtaki bayan garsonun acil fısıltısının eşlik ettiği gülmenin etkisi altında titriyordu.

Adam korkakça sürünerek bir adım daha atınca, "Oraya otur, Françoise!", diye garibi terslemişti kadın. "Görüyorsun müşterim var." Ona Almanca bağırıyordu. Bayan garson ve kız bir şey anlamamalarına rağmen yüksek sesle gülüyorlardı, misafiri tanıyor gibiydiler.

"Ona şampanya ver, Françoise, en pahalısından bir şişe!", gülerek bağırmıştı ve gene alaylı bir şekilde ona: "Sana çok pahalı gelirse, dışarda kal, sen sefil çatlak! Herhalde bana kuru kuruya bakmak istiyorsun, biliyorum, sen her şeyi beleş istersin."

Uzun boylu adam sanki bu kötü gülüşler altında erimiş, kambur iyice sivrilip yükselmişti, yüzü sadık bir köpek gibi korkudan sinmiş saklanmak istiyormuş gibiydi ve eli, şarabı şişeden beceriksizce bardağa boşaltırken titriyordu. Her zaman kadının yüzüne bakmak isteyen bakışları, yerden kalkamıyor fayansların çevresinde geziniyordu. Sonunda bu bedbaht yüzü ilk olarak açıkça lambanın altında, yıpranmış ve solmuş, kemikli kafatasında saçları nemli ve ince, eklemleri kırılmış gibi gevşek, kötü niyet olmayan ve güçsüzlüğün getirdiği bir perişanlık içinde görmüştüm. Yanlış olan her şeyi içine atmış ve bastırmıştı. Bir an kalkan bakışları hemen anında gene korkuyla geri alınmış, kötü bir ışık tarafından kesilmişti.

"Onunla ilgilenmeyiniz!", diye kız, Fransızca olarak tersledi beni ve döndürmek istercesine sert bir şekilde kolumu tuttu. "Bu benimle onun arasındaki eski bir mesele, bugün olan bir şey değil." Ve tekrar ısırmaya hazır parlayan dişlerle ona doğru

yüksek sesle: "Yalnızca kulak ver, sen yaşlı vaşak! Ne söylediğimi duymak ister misin? Seninle beraber olacağıma kendimi denize atacağımı, söyledim."

Bayan garson ve diğer kız yayvan yayvan, aptalca güldüler. Onlar için alışılmış bir keyif, günlük bir şaka gibiydi. Ama bu şakanın, diğer kızları birdenbire bu adama aşağılayıcı bir şefkat gösterisinde bulunmaya ittiğini ve korkutan dalkavukluklarla sataşmaları karşısında, onun cesaret gösterip kendini savunamamasını görmek bana son derece itici gelmiş ve bakışları etrafta gezinirken bana denk geldiğinde ürkmüştüm. Birdenbire uyuşukluğundan uyanan ve tamamen kötülük saçan yanımdaki kadından ürkmeye başlamıştım. Masaya parayı atıp gitmek istedim, ama o parayı almadı.

"Seni rahatsız etti, şimdi onu, köpeği dışarı atarım. Karşı koyamaz. Gel, bir bardak daha içelim!"

Sadece diğerini ezmek için oynadığını hemen fark etmiştim, nazikçe ve muhteşem bir tavırla yaklaşmaya çalışıyor, bunları yaparken de hızla onu yandan gözetliyordu, uzuvlarında yanan ateşi hissettiğim için, bunu görmek beni adama yönelik her hareketinde titretecek kadar iğrendiriyordu. Kadına aldırmadan, gözümü yalnızca adama diktim ve içinde kızgınlık, öfke, kıskançlık ve hırsın nasıl büyüdüğünü ancak bunu hemen bastırdığını ürpererek fark ettim, kadın ise sadece kafasını çevirmişti. Kadın bana iyice yaklaştığında oyunun kötü şehvetiyle titreyen vücudunu hissediyordum, çok parlak yüzü beni korkutuyor, yumuşak etinin buğusundan pudrası kötü kokular saçıyordu. Ondan uzaklaştırmak için bir sigara aldım ve masadan bakışlarımla bir kibrit ararken, adama ters bir şekilde: "Buraya ateş getir!", dedi.

Bana hizmet etmesi için yapılan bu uygunsuz kaba talepten onun yerine ürküp, süratle kendim bir kibrit bulmaya çalıştım. Ama kadının bu sözleri çoktan bir kırbaç gibi şaklamış, çarpuk çurpuk adımlarla sendeleyerek bu tarafa gelmiş ve çabucak çakmağını masaya bırakmıştı. Bir an sonsuz utanç ve keskin

bir acı içeren bakışlarını yakalamıştım. Bu esaret altına alınmış bakışlar adama, erkek kardeşime, içime dokunmuştu. Kadının kepazeliğini hissetmiş ve adamla birlikte utanmıştım.

Almanca; "Size çok teşekkür ederim", dedim –kadın birden irkildi– "Uğraşmasaydınız." Sonra elimi uzattım. Uzun bir süre tereddüt etti, sonra nemli, kemikli parmaklarını ve teşekkürün sıkıntısını ani bir seğirme şeklinde hissettim. Gözleri sözlerimle bir an parlamış, sonra gevşeyen göz kapaklarının altında kaybolmuştu. Karşı gelinmesine rağmen yanımıza oturması için rica etmek istedim, ancak kadın telaşla onu tersleyerek, "Gene oraya otur ve burayı rahatsız etme!", deyince davetim bende kalmış oldu.

O anda onun dağlayan sesinden ve bu işkenceden iğrenmiştim. Bu duman içinde kalmış adi meyhane, bu aksi fahişe, bu bunaklık, kötü koku, bira ve bu kesif duman bana ne verebilirdi ki? Havaya susamıştım. Parayı ona doğu itip kalktım ve yaltaklanarak bana yaklaşırken enerjik bir şekilde uzaklaştım. Bir insanın aşağılanmasına şahit olmak beni iğrendirmişti ve ona açık ve kararlı karşı koymam sayesinde beni duygusal anlamda kandıramayacağını hissettirmiştim. Artık kanı kötülükle titriyor ve ağzının etrafındaki bir kırışıklık teklifsizce ona dalkavukluk ediyordu, ama bir söz söylemekten de kaçınıp ona karşı duyduğu kontrol edemediği kiniyle dönmüştü, en kötüsünü bekleyen adamsa, kadının tehdidine boyun eğmiş gibi elini cebine atıp titreyen parmaklarla bir cüzdan çıkarmıştı. Kadınla yalnız kalmaktan korktuğu çok açıktı ve telaştan cüzdanı açamıyordu –cüzdan çiftçilerin ve küçük insanların kullandığı gibi örgüden yapılmıştı ve cam boncuklarla işliydi. Hiç zorlanmadan bir el hareketiyle cebindeki bozuk paraları çıkarıp masaya atan tayfaların aksine hemen para harcama alışkanlığında olmadığı fark ediliyordu; Belliydi ki parayı gözü bağlı saymaya ve parmaklarının arasında tartmaya alışıktı. "Sevgili tatlı fenikleri için elleri nasıl da titrer! Çok mu yavaş oluyor? Bekle!", genç kadın onunla alay ederek

bir adım daha yaklaştı. Adam irkildi ve kadın adamın irkildiğini görünce, omuzlarını kaldırıp bakışlarındaki tarif edilemez tiksinti ile: "Senden hiçbir şey almıyorum, senin parana tükürürüm. Muhakkak son kuruşuna kadar sayılmıştır, dünyada hiç kimse böyle olamaz. Ama sadece... "sonra aniden göğsüne vurmaya başladı.- "Ya senden kimsenin çalmaması için gömleğine diktiğin kâğıtçıklarına ne demeli!"

Gerçekten spazm geçiren bir kalp hastası gibi birdenbire göğsüne sarıldı, sapsarı ve titreyerek adamın eli astarının belli yerini yakalamış ve gayriihtiyari iyice yokladıktan sonra rahatlamış olarak geri çekmişti. "Cimri!", diyerek yere tükürdü. Ama o anda azap çeken yüzünü aniden alev saran adam para çantasını hızla korkuyla bağıran ve sonra keskin bir şekilde gülen diğer kıza fırlattı ve yangından kaçar gibi kızı geçip kapıdan dışarı çıktı.

Kadın bir an, kötü öfkesiyle kıvılcımlar saçarken kazık gibi dikilip kalmıştı. Sonra gevşemiş göz kapakları tekrar aşağı sarktı, vücut gerilmekten yorulup büküldü. Bir an için yaşlı ve yorgun bir hâl almış, güvensiz ve kaybolmuş bir şey şu an bana yönelmiş olan bakışlarını sindirmişti. Ayılan bir sarhoşun utanç duygusuyla boğulmuş orada dikiliyordu. "Dışarda parası için feryat edecek, belki de biz çalmışız gibi polise koşar. Ve yarın gene gelir. Ama bana sahip olamaz. Herkesle olur, sadece onunla olmaz!"

Tezgâha geri dönmüştü, bozuk paraları oraya fırlattı ve bir hamleyle bir bardak cin içti. Kötü ışığın tekrar aydınlattığı gözleri öfke ve utanç gözyaşlarıyla kasvet içindeydi. Ondan tiksinmiş ve merhametimi kaybetmiştim. "İyi akşamlar", deyip yürüdüm. "İyi akşamlar – Bonsoir", diye cevapladı Fransızca garson. Etrafına bakmadan açık bir şekilde tiz ve alayla gülüyordu.

Dışarı çıktığımda, sokak; artık gece olduğundan, gökyüzü, ayın erişilmez uzaklıktaki bulutlarla örtülmüş parlaklığıyla boğucu bir karanlık içindeydi. Kanmayacakmış gibi ılık ve güçlü havayı içtim ve korku duygusu yazgının çeşitliliği karşısında büyük bir şaşkınlıkla dağılmıştı. Ve tekrar –ağlatana kadar

beni mutlu eden duyguyu– her pencerenin arkasında bir kaderin beklediğini, her kapının sadece yaşanmışlıkla açıldığını, her yerde dünyanın bu çeşitliliğinin olduğunu ve böceğin hırslı parlaklığının bozulması gibi çoktan kalıbına girmiş yaşamda, kaynaşarak kendi kirli köşesi bulduğunu anlamıştım. Bu gece yaşananların iğrençliği uzaklarda kalmış ve gerginlik hissi ferahlayarak dağılmış, özlenen tatlı bir yorgunluk bütün bu yaşananlarla güzel bir rüyaya dönüşmüştü. Farkında olmadan dal budak salmış sokakçıkların karışıklığında evin yolunu bulmak için etrafa bakındım. O anda bir gölge –fark ettirmeden yaklaşmış olmalıydı- bana yaklaşmıştı.

"Affedersiniz" –anında bu alçakgönüllü sesi tanımıştım– "Ama sanırım, yolu bulamayacaksınız. Size, size yolu gösterebilir miyim? Bay nerede oturuyor...?"

Otelimizin adını söyledim.

"İzin verirseniz size eşlik edeyim.", diye ekledi hemen.

Gene bir ürperti sarmıştı beni. Yanımdaki bu sürüklenen, hayalet gibi adım, nerdeyse duyulmayacak kadar sessiz ve benim için sıkıntıydı, tayfaların gittiği sokağın karanlığı ve az önce yaşananlar yavaş yavaş, değerlendirme yapmadan ve direnmeden fevkalade karışık bir duyguya yenilmişti. Adamın gözlerindeki huzuru ona bakmadan sezmiş ve dudakların titremesini fark etmiştim; benimle konuşmak istediğini biliyordum, ama kalbimin merakının kabararak fiziksel bir uyuşuklukla karıştığı algım zayıfladığından bunun için ya da buna karşı hiçbir şey yapmamıştım. Birkaç defa hafifçe öksürdü, bunun söze kısık bir başlama olduğunu anladım, ama bu kadından sır dolu şekilde bana geçen bir çeşit gaddarlık, utancın ve ruhsal gerekliliğin bu halkasını mutlu etmiş, söze başlaması için ona yardım etmemiştim. Bu kirli dünyadan kaçmak için atılan, onun yavaş, gevşek ve yaşlı, benim bilinçli kuvvetli ve rahatsız edici adımlarımızla, aramızda kapkara kalan bu gerginliği giderek daha kuvvetli algılıyordum. Bu suskunluk içten gelen bir çığlıkla kulakları

tırmalayacak ve sonunda, –önce haddinden fazla sıkılarak– aşırı gerilmiş yayın kopması gibi bir kelimeyle patlayacaktı.

"Siz... Siz... bayım... içerde enteresan bir sahne gördünüz... affedersiniz... affedersiniz, bir kere daha bunda söz etsem... ama size tuhaf gelmeli... ve ben çok komik... bu kadın... yani..."

Tekrar durdu. Kocaman bir şey boğazına oturmuştu. Sonra sesi iyice azaldı ve telaşla fısıldadı: "Bu kadın... yani benim eşim." Şaşkınlıktan birden sıçramış olmalıydım, çünkü özür dilemek isterken daha hızlı konuşmaya başlamıştı: "Demek istiyorum ki... O dört beş yıl önce benim eşimdi... Geratzheim de karşıda evimin olduğu Hessen'de otururken... Bayım onun hakkında kötü düşünmenizi istemiyorum... Onun öyle olması belki de benim suçum. Her zaman öyle değildi... Ona ben eziyet ettim... çok fakir olmasına rağmen onu aldım, bir kanaviçesi bile yoktu, hiç ama hiçbir şey... ve ben zengindim... yani varlıklı... çok zengin değil... ya da en azından bir zamanlar... Biliyor musunuz Bayım... ben belki de –O haklı– cimriydim... ama daha önce de ben öyleydim, Bayım talihsiz olaydan önce ve ben buna lanet ediyorum... ama babam öyleydi annem de, herkes öyleydi... her kuruş için çok çalıştım... ve onun için kolaydı, güzeldi... ve çok ta fakirdi ve ben her zaman bunu onun başına kaktım... öyle yapmamam gerektiğini artık biliyorum, Bayım çünkü o gururludur, çok gururlu... Gördüğünüz gibi olduğuna inanmamalısınız... bu yalan ve sadece... sadece bana acı vermek, bana işkence etmek için yapıyor... çünkü... çünkü kendinden utanıyor... Belki de çok kötü olmuştur, ama ben... sanmıyorum...çünkü Bayım, o çok iyidir, çok iyi..."

Çok heyecanlandığı için durmuş ve gözlerini silmişti. İsteksizce ona baktım ve bir an o kadar da gülünç gelmedi ve ayrıca bu enteresan aşırı derecede hürmetkâr hitabı "–Bayım", Almanya'da sadece ayak takımına uygun bir kelimeydi, ama fazla önemsemedim. Yüzünden kelimeleri yerli yerinde kullanmak için çaba harcadığı belli oluyordu ve tekrar ağır bir şekilde

ileri sersem sepelek adım atarken, sanki orada salınan ışıkta, boğazında sıkışan, azap çekerek kurtardığı şeyi okuyormuş gibi sürekli kaldırıma bakıyordu.

"Evet, Bayım", aldığı derin nefesi dışarı verdi ve içinin yumuşak dünyasından gelen tamamen farklı hüzün veren bir sesle: "O çok iyiydi... bana da aynı şekilde, onu sefaletten kurtardığım için de bana minnettardı... ve ben de onun minnettar olduğunu biliyordum... ama... ben... duymak istiyordum... devamlı.. devamlı...bu teşekkürü duymak bana iyi geliyordu... Bayım, daha iyi olunduğunu hissetmek, sonsuz iyiydi, hissetmek... hissetmek... daha kötü olduğu bilinse de... sürekli bunu duymak için bütün paramı harcardım... ve o gururluydu ve ondan bu teşekkürü beklediğimi fark edince giderek daha az para istemeye başlamıştı... Bunun için... bunun için, Bayım, ona her zaman rica ettirdim... asla gönüllü vermedim... Her elbise için, her kurdele için rica etmek, yalvarmak zorunda bıraktırdım... üç yıl ona öylesine işkence yaptım ki... ama, Bayım sadece onu sevdiğim içinde hepsi... Onun gururunu seviyordum ve onu her zaman boyunduruk altında tutmak istiyordum, iyice çıldırmıştım. Canı bir şey çekerse, öylesine çirkefleşiyordum ki... ama, Bayım asla ben bu değildim... her fırsatta onun burnunu sürtebildiğime mutlu oluyordum, çünkü... çünkü onu nasıl sevdiğimi hiç bilmiyorum..."

Sendeleyerek bir an durdu. Beni unutmuş tamamen mekânik olarak, uykuda gibi gittikçe artan bir sesle konuşuyordu.

"–Bunu... bunu önceden biliyordum, bir zamanlar şu uğursuz günde... annesi için harcaması gereken parayı vermemiştim, çok çok azdı.. önceden hazırlıklıydım, ama bana gelmesini ve rica etmesini istiyordum... evet, ne demeliyim ki... o zamanlar akşam eve geldiğimde ve onun evden gitmiş olacağını ve masanın üzerinde bir pusula bulacağımı biliyordum... "–Kahrolası paran senin olsun, artık senden hiçbir şey istemeyeceğim"... pusulada bu sözlerden başka hiçbir şey yoktu... Bayım, üç gün üç gece çılgın gibiydim. Nehri

arattırdım, ormanı da... yüzlerce kere polise gittim... bütün komşulara koştum, ama onlar sadece gülüp alay ettiler... Hiçbir şey, hiçbir şey bulunamadı... Nihayet başka bir köyden onu gören biri bana haber verdi... İstasyonda bir askerle görmüştü... Berlin'e gitmiş olabilirlerdi... aynı gün arkasından yola koyuldum...Bütün kazancımı bırakarak...çok şeyimi kaybettim... Uşaklarım, müdürüm, herkes... herkes...beni soydu.. ama, size yemin ederim ki Bayım benim için hiçbir önemi yoktu...Berlin'de bir hafta süresince bu insan sarmalında onu buluncaya kadar kaldım... ve ona gittim "Nefes alması daha da ağırlaşmıştı." Bayım, size yemin ederim... Ona kötü bir söz söylemedim... Ağladım... Dizlerine kapandım... para teklif ettim... Bütün malımı o kullanabilirdi, çünkü o zamanlar çoktan onsuz yaşayamayacağımı öğrenmiştim. Saçını seviyordum...ağzını...bedenini, her şeyini, her şeyini... Ve ben sürekli onu aşağılayandım, yalnız ben... Aniden içeri girdiğimde ölü gibi sapsarı olmuştu... ev sahibine rüşvet vermiştim, bir çöpçatan, kötü adi bir kadın... Duvardaki kireç gibi olmuştu rengi... Beni dinledi. Bayım, sanırım beni gördüğüne neredeyse sevinecekti... ama ben paradan bahsedince... size yemin ederim Bayım, sadece artık parayı düşünmediğimi göstermek için yapmıştım... o an yere tükürdü... ve sonra... gitmemekte ısrar ettiğimde sevgilisini çağırdı ve onlar benimle alay ettiler... Ama Bayım, ben tekrar geldim... Her gün... Binada bulunanlar bana her şeyi, pezevengin onu terk ettiğini ve sıkıntı içinde olduğunu anlattılar ve bir kere daha oraya gittim... bir kere daha,... bir kere daha gittim, Bayım, ama beni azarlayıp gizlice masanın üzerine bıraktığım kâğıt parayı yırttı ve tekrar gittiğimde o gitmişti... Tekrar onu araştırmak için neler yapmadım! Bir yıl, size yemin ederim Bayım, hiç yaşamadım, ama hep içimdeydi, nihayet karşıda Arjantin'de... kötü bir evde olduğunu öğrenene kadar dedektiflik bürolarına ücret ödedim..." Bir an tereddüt etti. Son sözü bir hırıltı gibi çıkmış, sesi daha da hüzünlenmişti...

"Önce dehşete kapılmıştım... ama sonra onu aşağıladığım için burada olduğumu hatırladım... Ve onun ne kadar çok acı-

ya katlanmak zorunda kaldığını düşündüm, garip kadın... O çok gururluydu...Konsolosa yazı yazıp para göndermesi için bir avukata gittim... kimden geldiğini bilmeyecekti... sadece geri dönmesi için... Her şeyin yolunda gittiğine dair bir telgraf aldım sonunda... Geleceği gemiyi öğrenince... Amsterdam'da bekledim... üç gün önce gelmiştim ve sabırsızlıktan ölüyordum... Sonunda gemi geldi, buharlının dumanını ufukta gördüğümde artık mutluydum ve gemi yanaşıp rıhtıma demir atıncaya kadar dayanabileceğimi sanmıyordum, öylesine yavaş geliyor gibiydi... sonra yolcular merdivenden geldiler ve nihayet... nihayet... O... ama onu hemen tanıyamamıştım...çok değişmişti... makyajlıydı... ve artık... O, görüldüğü gibiydi... Ve beni beklerken gördüğünde... bembeyaz oldu... iki tayfa onu tutmasaydı düşecekti... Karaya ayak basar basmaz yanına gittim...hiçbir şey söylemeden... Boğazım kurumuştu... O da bir şey söylemedi.. bana bakmadı da... Hamal valizlerini getirdi, yürüdük, yürüdük... Sonra bir anda durdu ve Bayım söylediği her şey acı doluydu ve beni öylesine üzmüştü ki..."- Hâlâ karın olmamı istiyor musun?"... Elini tuttum sıkıca... irkildi ama hiçbir şey söylemedi.. Ancak her şeyin tekrar güzel olacağını anlamıştım...Ne kadar da mutluydum Bayım, odaya getirdiğimde çocuklar gibi etrafında dans etmiş, ayaklarına kapanmıştım... Aptalca şeyler söylemek zorunda kalmıştım... gözyaşlarıyla gülüyor ve bana sevgisini gösteriyordu çünkü o... tamamen mahcup bir şekilde... Ama Bayım, nasıl da rahatlamıştım... yüreğim yumuşacık olmuştu... Merdivenden aşağı inip otelde bir akşam yemeği ısmarladım... Bizim evlilik yemeğimiz olacaktı... Giyinmesine yardım ettim... ve aşağıya inip bir güzel yedik içtik ve çok mutluyduk... Öylesine neşeliydi ki, bir çocuk gibi, öylesine sıcak ve iyiydi... ve evden bahsettik, her şeyi yeniden nasıl edineceğimizden... O anda...", sesi bir anda sertleşti ve eliyle birini ezmek istiyormuş gibi bir hareket yaptı. "O an bir garson geldi...kötü, adi bir insan... sanırım coşkuyla konuştuğum ve dans ettiğim için ve de gülerken

midem guruldadığı için sarhoş olduğumu sanmıştı... Oysa ben öylesine mutluydum ki... Hesabı ödediğimde paranın üstünü yirmi frank daha az verdi... ona yaklaşıp kalan parayı istedim... mahcup olup parayı oraya bıraktı... O anda... o anda... Aniden çılgınca gülmeye başladı... ona bakakalmıştım, karşımda başka bir yüz duruyordu sanki... bir anda alaycı, haşin ve kötü olmuştu... "Tam da evlilik yemeğimizde olması gerektiği gibisin!", dedi soğuk ve keskin bir şekilde, öylesine acı veren, öylesine... acınası. Korktum ve düşüncesizliğime lanet okudum... Tekrar gülmek bana ağır gelmiş... Onun kahkahaları da bitmişti... ölmüştü... Kendine bir oda istedi... Ona hiçbir şey verememiştim. Ve geceyi yalnız başıma ertesi gün ona ne alabileceğimi düşünerek geçirdim... Onu hediyelere boğmalı ve cimri olmadığımı göstermeliydim... hele ona karşı asla... Ve sabahleyin erkenden dışarı çıkıp bir bilezik satın aldım, odasına geldiğimde... oda... oda boştu... önceki gibiydi... Ve masanın üzerinde bir not bulacağımı da biliyordum... Dışarı koşup Tanrı'ya dua ettim, bu gerçek olmamalıydı... ama... ama. Not orada duruyordu..." Yine tereddüt etti. Ben de otomatik olarak durdum ve ona baktım. Başını eğip hararetle fısıldadı:

"Pusulada... "--Beni rahat bırak. Sen iğrenç birisin...", yazıyordu."

Limana yanaşmıştık ve birdenbire sessizlikte yakınlarda bir dalganın öfke dolu nefesinin gümbürtüyle sahile vurduğu duyulmuştu. Işıldayan gözlerle büyük bir hayvan gibi gemi orada duruyordu, hem yakın hem de uzaktı ve bir yerlerden müzik sesleri geliyordu. Hiçbir şey net değildi ve birçok şeyde mükemmel bir uyku ve güçlü bir şehrin yorucu rüyası hissediliyordu.

Bu insanın gölgesinin hemen yanımda olduğunu hissediyordum, ayaklarımın önünde hayalet gibi titriyor, kâh uzaklaşıp kaçıyor, kâh hüzünlü sokak lambasının ağır ağır gezinen ışığında sürünüyordu. Hiçbir şey söylemek, teselli etmek mümkün değildi ve soru da yoktu, suskunluğunun bana yapıştığını, yük

olduğunu ve boğduğunu hissediyordum. Bir anda aniden titreyerek kolumu tuttu.

"Ama onsuz buradan gitmeyecektim... Aylardan sonra onu tekrar bulmuştum... Bana azap çektiriyordu ama ben yorulup usanmak istemiyordum... Sizden istirham ederim, Bayım onunla konuşunuz... Ona sahip olmak istiyorum, ona söyleyiniz, beni dinlemiyor... Artık böyle yaşayamam... Erkeklerin ona gitmelerini görerek..., dışarda evin önünde onlar tekrar aşağıya inene kadar bekleyerek... gülmelerini ve içki içmelerini seyredemem... Bu sokaklar artık beni tanıyor... Beni beklerken gördüklerinde gülmeleri beni çıldırtıyor... Ama gene de her akşam gene orada oluyorum... Bayım sizden istirham ediyorum, onunla konuşunuz... Sizi tanımıyorum, evet, ama Tanrı Aşkına bunu yapınız... onunla konuşunuz..."

Gayriihtiyari kolumu kurtarmak istedim. Gözümü korkutmuştu. Ama adam, onun talihsizliğine karşı direndiğimi anlamıştı, birdenbire caddenin ortasında diz çöküp ayaklarıma sarıldı.

"İstirham ediyorum sizden Bayım..Onunla konuşmalısınız... bunu yapmak zorundasınız... yoksa korkunç şeyler olacak... Onu ararken bütün paramı harcadım... ve onu burada sağ bırakmam... Bir bıçak satın aldım... Bıçağım var Bayım... Onu burada sağ bırakmam... buna dayanamam... Onunla konuşunuz Bayım..."

Önümde çılgın gibi dans ediyordu. O anda caddede iki polis buraya doğru geldi. Zorla onu kaldırdım. Bir an afal afal bana bakakaldı. Sonra daha yabancı, daha kuru bir sesle:

"Oradan sokağı döndünüz mü onun otelindesiniz." Bir kere daha gözbebeklerinin iğrenç beyazında ve boşlukta erimiş gibi görünen gözleri bana odaklanmış, sonra ortadan kaybolmuştu.

Üşüyünce mantoma sarıldım. Yalnızca yorgunluk hissediyordum, karmakarışık bir sarhoşluk, duygusuzca ve kapkara, değişen erguvani bir uyku. Bir şey düşünmek ve bütün bunları

hatırlamak istiyordum, bendeki yorgunluğun bu kapkara dalgası yükselip beni içine almıştı. El yordamıyla otele gelip kendimi yatağa attım ve bir hayvan gibi hareketsiz uyudum.

Ertesi gün rüyada mıyım yoksa gerçekte mi bilmiyordum, içimde bir şey bunu anlamama engel oluyordu. Geç saatte uyanmıştım ve yabancı bir şehirde yabancıydım, antik mozaikleri çok meşhur olan bir kiliseyi gezmek için oraya gittim. Ama gözlerim onlara boş boş bakıyordu, daha net bir şekilde aklıma gelen dün geceki karşılaşma hiçbir direnç gösteremeden beni yola sürüklemişti, sokağı ve evi arıyordum artık. Ama bu garip sokaklar sadece geceleri yaşıyorlar, gündüzleri griye bürünüyor, altındakini yalnızca sokakların bildiği maskeyi takıyorlardı. Onu çok aramama rağmen bulamamıştım. Yorgun ve hayal kırıklığı içinde odaya dönüp anıların ve çılgınlığın görüntülerine daldım.

Trenim akşam dokuzda hareket edecekti. Üzülerek şehirden ayrılacaktım. Otelden ayrıldığımda bir hamal valizimi yüklendi, O önümde istasyona doğru gidiyorduk. Birdenbire bir kavşağa gelince; şu eve giden çapraz sokağı tanıdım, hamala beklemesini söyleyip –önce şaşırıp sonra küstahça ve laubali bir şekilde gülerken– maceranın yaşandığı sokağa bir göz atmak için yürüdüm.

Karanlık dünkü gibi oradaydı ve donuk aya rağmen bu evin kapı camlarının parladığını görüyordum. Biraz daha yaklaşmak istedim, aynı anda karanlıktan bir eşkâlin hışırtısı geldi. Ürpererek onu tanıdım, eşiğe çökmüş yaklaşmam için bana el sallıyordu. Ancak bir korku sarmıştı beni, süratle bu alçakça korkunun, burada dolaşıp kalmış olmanın ve trenimi kaçırmış olmanın verdiği endişeyle kaçtım.

Ama sonra, köşeyi dönmeden önce onu bir kere daha gördüm. Bakışlarım ona ulaşınca bana karşılık verdi, bütün kuvvetini toplayıp kapıya doğru sıçradı, metal elinde ışıldıyordu, kapıyı acele ile sonuna kadar açtı: Uzaktan ay ışığında parmaklarının arasında haince parıldayanın bıçak mı yoksa para mı olduğunu ayırt edememiştim.

BİR KALBİN ÇÖKÜŞÜ

Kader, bir kalbi acıyla sarsmak için her zaman güçlü bir çıkışa ve şiddetle etkileyen bir güce ihtiyaç duymaz; özellikle kaçamak sebeplerle yıkımı ortaya çıkarmak için onun müthiş yaratıcılık arzusunu kamçılar. Körleşmiş lisanımızda bu ilk hafif dokunuşlara sebep deriz ve şaşkınlıkla minicik ölçüsünü sık sık kuvvetli bir şekilde etkilemeye devam eden güçle karşılaştırırız; ama bir hastalık çok kısa sürede tanımlanabilir, bir insanın kaderi çok kısa sürede görünür görünmez başlar ve olay olur. Her zaman akılda ve kanda, dışarıdan ruha dokunmadan önce kader uzun süre içerde vazifesini yerine getirir. Kendini tanımak artık kendini savunmak olur ve çoğunlukla da hiçbir işe yaramaz.

Yaşlı adam –ona Salomonoğlu deniyordu ve evde gizli komisyonun müşaviri de denebilirdi.– Paskalya sebebiyle ailesine eşlik ettiği Gardone otelinde gece yoğun bir sancıyla uyanmıştı: Beden onu acımasız bir cendereyle sıkıyor gibiydi ve gerilmiş göğüsten nefes zorlukla çıkıyordu. Yaşlı adam korkuyor, sık sık

safra kesesinin spazmlarından acı çekiyordu ve doktorun tavsiyeleri karşısında ailesinin kararına uyarak Kaslbader Kürü yerine güneyde konaklamayı seçmişti. Tehlikeli bir nöbet olup olmadığını hemen anlamak için korkarak, endişeyle geniş gövdesini –hâlâ devam eden dayanılmaz ağrı ortada hafifliyordu– eliyle yokladı. Sadece mide safra kesesini sıkıştırmıştı, anlaşıldığına göre sık sık oraya seyahat için gelenlerin başına geldiği gibi, alışılmadık İtalyan lezzetlerinin ya da hafif bir zehirlenmenin sonucu olabilirdi. Yüreği ferahlayınca titreyen eli geri gitti, ama baskı hâlâ devam ediyor ve nefes almayı güçleştiriyordu: Bu şekilde yaşlı adam yatakta hantallaşmış bir halde, en ufak bir hareketi yaparken bile inleyerek yatıyordu. Ve gerçekten: Ayakta dikildiğinde ve daha çok yürürken sıkıntıdan daha bitkin düşüyordu. Ama karanlık oda da dardı ve bundan başka yandaki yatakta uyuyan karısını uyandırmaktan ve onu gereksiz yere endişelendirmekten korkuyordu. Bu yüzden robdöşambrını sırtına geçirdi, çıplak ayaklarına da keçe terliklerini çekip, orada birazcık bağıra çağıra konuşmak ve can sıkıntısını azaltmak için, koridorda dikkatli bir şekilde el yordamıyla ilerledi.

Bir anda, karanlık koridorun karşısındaki kapıyı açınca, kilise kulesinin saati iyice açılmış pencereden içerisini çınlatmıştı. Kuvvetli bir dört vuruş ve sonra titreyen çanın vuruşları göl üzerinde yumuşadı: Sabahın dördüydü.

Uzun koridor tamamen karanlıktaydı. Ama yaşlı adam onu gündüzden net bir şekilde hatırladığı için dosdoğru giderek ilerliyordu. Işığa ihtiyaç duymadan ilerliyor kuvvetle nefes alarak geldiği noktadan diğerine ulaşıyordu ve atılan her adım, yavaş yavaş göğsün üzerindeki sıkışıklığı gidermiş olmanın, memnuniyetini ifade ediyordu. Ağrının rahatlatan egzersizlerle hemen hemen tamamen rahatlatacağına kendisini çoktan inandırmıştı, bir gürültü onu korkuyla durdurunca tekrar odasına döndü.

Gürültü: Karanlıkta bir yerlerden gelen fısıltıydı, incecik ve açıkça anlaşılabiliyordu. Tahta kirişler çatırdamıştı, bir şey

fısıldıyor, hareket ediyordu ve bir saniye için biraz açık duran kapıdan dar bir koni şeklindeki ışık şekilsiz karanlığı yarmıştı. Bu neydi ki? Otomatik olarak yaşlı adamın bir köşeye gizlenmesi hiçbir şekilde meraktan değil, sadece tuhaf gece gezmesinde yakalanmış olmanın verdiği, kolayca anlaşılabilecek mahcubiyet duygusunun bir yansımasındandı. Ama istemese de hemen koridordaki ışık üzerine gelince, beyazlar giymiş dişi biri eşkâlin bu odadan dışarı kaydığını ve koridorun sonunda kayboluşunu gördüğünü zannettiği bir an yaşamıştı. Ve gerçekten orada koridorun son kapılarından birinde aynı anda hafifçe bir mandalın açılmasının sesi duyulmuş. Sonra her şey tekrar karanlık ve nefes kesici olmuştu.

Yaşlı adamın aniden kalbine bir darbe yemiş gibi başı dönmeye başlamıştı. Orada koridorun en sonunda, kapı mandalının haince hareket ettirildiği yerde, oradaydılar... yalnızca kendi odaları oradaydı, ailesi için kiraladığı üç odalı apartman dairesinde. Karısını, onu birkaç dakika önce uyur vaziyette bırakmıştı, –hayır, bir yanılsama mümkün değildi– konuk odasından geri dönen bu dişi eşkâl, on dokuz yaşlarındaki kızı Erna'dan başkası olamazdı.

Yaşlı adamın bütün bedeni ürpermiş, dehşetten her yanı buz kesmişti. Kızı Erna, çocuk, ince ruhlu çocuk –hayır, o olamazdı, yanılmış olmalıydı– Orada misafir odasında ne yapıyor olmalıydı? Değilse... Vahşi bir hayvan gibi düşüncelerini kendisinden uzaklaştırdı ama kaçan figürün hayaletimsi görüntüsü şakaklarına, çekip koparılamayacak, çıkarılmayacak şekilde hükmedercesine kazınmıştı: Kesin olarak öğrenmeliydi bunu. Soluk soluğa kapıya kadar koridorun duvarlarını yoklayarak yanlarındaki komşuya ait olan kapıya geldi, ama korkunçtu: tam burada, tam koridordaki bu bir kapıda, tek bu kapıda, boşluktan gelen ışığın ince çizgisi titremişti ve anahtar deliğinden haince –beyaz nokta süzülmüştü: Sabahın dördünde odasındaki ışığı hâlâ yakıyordu! Ve yeni bir tanıklık: içerden elektrik düğ-

mesinin sesi gelir gelmez, ışığın beyaz ince çizgisi iz bırakmadan siyaha dönüştü –hayır, hayır burada kendini kandırmaya gerek yoktu– Erna, kızı, orada gece vakti misafirin yatağından süzülen kızıydı. Yaşlı adam korkudan ve soğuktan titrerken, bedeni aynı anda ter döküyor gözeneklerine doluyordu. Kapıya vurmak, utanmadan yumruklarla parçalamak, içinden geçen ilk duygu olmuştu. Ama ayakları geniş gövdenin altında salınıyordu. Kendini odasına yatağına atabilmesi için zorlukla gücünü toparladı: Nefes aldırmayan duygularla oraya yığılıp kalmış bir hayvan gibi kendini yatağa atmıştı.

Yaşlı adam yatakta kıpırdamadan yatıyordu; gözleri açık karanlığa dikilmişti. Yanından karısının endişesiz ve yorgun nefesi geliyordu. Önce onu sarsarak uyandırıp korkunç keşfinden bahsetmeyi, kalbini bağırarak açmayı ve yatıştırmayı düşündü. Ama bu korkunç şeyi nasıl ifade edecekti, yüksek sesle mi? Hayır, asla, asla dudaklarına bu sözcükler gelmemeliydi. Ama ne yapmalıydı? Ne yapmalı?

İyice düşünmeye çalıştı. Ama düşünceler yarasalar gibi görmeden birbirine dolanarak sendeliyorlardı. Öylesine akıl ermez bir şeydi: Erna, bu narin, rahat yetişmiş çocuk... Onu okul kitaplarını okurken bulalı ne kadar olmuştu, küçük pembe parmaklarıyla çaba sarf ederek zor harfleri yazmaya çalıştığı günler nerede kalmıştı? Onu soluk mavi formasıyla okuldan alıp şekerci dükkânına götürdüğü günler, şeker bulaşmış dudaklarıyla verdiği çocukça öpücük nerede kalmıştı?...Daha dün değil miydi?... Hayır, yıllarca önceydi... Ama daha dün ne kadar da çocukça davranıyordu, evet gerçekten daha dün ona, vitrinde renkleriyle dikkatini çeken parlak mavi süveteri alması için yalvarmıyor muydu? "Babacığım, lütfen! Lütfen!", diyerek –katlanmış elleriyle ve asla reddedemeyeceği kendinden emin neşesiyle... Ve şimdi, şimdi onun kapısından on inç ötede gece gece yabancı bir erkeğin yatağına sokuluyor ve hırsla çırılçıplak onunla yuvarlanıyordu...

"Tanrım!... Tanrım!..", diye inledi farkında olmadan yaşlı adam. "Bu utanç! Bu utanç!... benim çocuğum, benim narin, uçan kuştan esirgediğim çocuğum, herhangi bir adamla.. Kiminleydi?... Kim olabilirdi ki?.. Henüz üç gündür Gardone'deyiz ve o daha önce süslü püslü züppeyi, bu dar kafalı Conte Ubaldi'yi, İtalyan subayı ve bu Meckenburger'li centilmen biniciyi tanımıyordu... Daha henüz İkinci gün dansta tanışmışlardı onlar ve o, bir... Hayır, bu ilk olmamalıydı, hayır... daha önceden başlamış olmalıydı... Evde... Ve anlamadım, hiçbir şey sezinlemedim, Ben akılsız adam, su katılmamış deli... Ama onlar hakkında ne biliyordum ki?... Bütün gün onun için arı gibi çalışıyor, daha önce örnek çantasıyla istasyonda olduğu gibi on dört saat büroda oturuyordum... Yalnızca onlara para kazanmak için, onlar güzel elbiselere sahip olsunlar ve zengin olsunlar diye para kazanmak için... Ve akşam yorgun, tükenmiş eve geldiğimde, onlar evde olmazlardı: Tiyatroda, balolarda, toplantılarda... Bütün gün ne yaptıklarını nasıl bilebilirdim ki?... Ama artık çocuğumun geceleri genç, duru bedeniyle sokaktaki herhangi biri gibi erkeklere gittiğini biliyorum... Oh, bu nasıl bir utanç!."

Yaşlı adam tekrar bir ah çekti yürekten. Her yeni düşünce yarasını deşiyor, ona beyninden kanı akıyor ve içinde kurtçuklar eşeleniyor gibi geliyordu. "Ama neden her şeye göz yumdum?... neden hâlâ burada yatıyorum ve gam kasavet çekiyorum, o iffetsiz bedeniyle doymuş yatarken... Neden ayıbını bildiğimi öğrenmesi için hemen odaya dalmamıştım?... Neden kemiklerini kırmamıştım?...Çünkü zayıf biriydim... Çünkü korkağım... Her ikisine karşı her zaman da zayıf olmuştum...Onlara her şeyde itaat etmiştim... Yaşamlarını kolaylaştırdığım için gururluydum, benimkisi zor olsa da... Parayı tırnaklarımla kazıyarak kuruş kuruş kazanmıştım... Sadece onları mutlu görmek için ellerim parçalanıyordu... Zorluklarla onları zengin gibi yaşattım ama onlar beni utandırdılar...Onlara yeteri kadar nazik davranmıyor muydum?... çok mu kaba sabaydım... Eğitimimi tamamlamış

olsaydım keşke... On iki yılda beni okuldan almışlardı, para kazanmak zorundaydım. Kazanmak, kazanmak... Köyden köye gitmek, örnek çantasını taşımak zorundaydım ve daha sonra da kendi iş yerimi açmadan önce şehirden şehire müşterilere tanıtım yapmıştım... Ama onlar nadiren yukarıda evimizde oluyorlar, benim eski namuslu ismimi kullanmak artık istemiyorlardı... Eşime artık daha kibar görülmesi için, Salomonunoğlu diye hitap etmemeleri için ve Ticaret Odasını, müşavirleri satın almak zorunda kalmıştım. Kibar! Kibar!... Bu kibarlık budalalığına, onların "–Kaliteli" toplumuna karşı çıkıp, onlara annemin Allah rahmet eylesin, evi sessizce idare etmesini, babam ve benim için alçakgönüllülükle çalışmasını anlattığımda... bana eski moda bunlar deyip gülmüşlerdi... "–Sen eski modasın, babacık", diye alay etmişlerdi... evet, eski moda, eski moda,... ve artık yabancı erkeklerle yabancı yataklarda, benim çocuğum, biricik çocuğum... Oh, bu utanç, bu utanç... "

Yaşlı adamın ciğerini yakan inleten ıstırabı yanında yatan karısını uyandıracak kadar korkunçtu. "Ne oluyor?", diye uyku mahmurluğu ile sorduğunda, yaşlı adam hareket etmeyip nefesini tutmuştu. Ve öylece sabaha kadar ıstırabının karanlık tabutunda, solucanlar kemiriyor gibi düşünceleri tarafından kemirilerek hareketsiz kalmıştı.

Sabahleyin kahvaltı masasına ilk olarak o gelmişti. İç çekerek orada oturuyor ve her lokma ona tiksinti veriyordu.

"Gene yalnızım.", diye düşündü, "Her zaman yalnızım!... Yarın büroya gitsem, danslarından ve tiyatrolarından yorulmuş tembel tembel, rahat ve huzurlu uyurlar... Akşam eve geldiğimde de hemen gruplarındaki eğlencelerine devam ederler: Orada bana ihtiyaç duymazlar... oh, para, kahrolası para onları bozdu... onları bana yabancı yaptı... Ben deli sürüyle biriktirdim ve kendi kendimden çaldım, kendimi fakirleştirdim... ve böylece onlara kötü oldum... elli anlamsız yıl arı gibi çalıştım, kendime boş bir gün ayırmadan ve şimdi yalnızım..."

Yavaş yavaş sabırsızlaşıyordu. "Neden gelmiyor, onunla konuşmak istiyorum, ona söylemek zorundayım... hemen buradan gitmek zorundayız, derhal... neden gelmiyor... muhtemelen hâlâ yorgun, benim kalbimi kırdıktan sonra vicdanı rahat muhteşem bir uyku çekiyor, ben deli...Ya anne saatlerce temizlik yapar, banyo yapmak zorunda, süslenip püslenmeli, manikür yaptırmalı, saçını yaptırmalı, on birden önce aşağı gelmez... Bunda şaşılacak ne var?... Bir çocuktan ne beklenir ki?... Oh, para, kahrolası para."

Arkadan bir ayak sesi geldi. "Günaydın, babacık, iyi dinlendin m.?" Yan taraftan bir şey nazikçe eğilmiş, ince bir öpücük zonklayan alnına konmuştu. Farkında olmadan başını geriye çekti: Coty parfümlerinin tatlı şehvetli kokusundan tiksinti duydu. Ve sonra...

"Ne yaptın sen, babacık... gene keyfin yerinde değil... Bir kahve, garson, jambon ve yumurta... kötü uyudun ya da kötü bir haber var..."

Yaşlı adam nefsine hâkim olmuştu. Cesaretini kaybetmiş şekilde ona bakmadan ve suskun şekilde başını eğdi. Sadece ellerini, masanın üzerindeki sevdiği ellerini görüyordu: Rahat ve manikürlü, şımartılmış zayıf tazı köpeği gibi örtünün beyaz çimenlerinde oynuyorlardı. Titredi. Ürkekçe bakışları nazik genç kadın kollarından yukarı çıktı, çocukluğundaki kolları gibiydi... Bugüne kadar ne kadar zaman geçmişti?... Yatmaya gitmeden önce ne kadar çok kucaklaşmışlardı... İnce süveterinin altındaki göğsünde nefes aldıkça inip kalkan bir kabartı gördü. "Çıplak... çıplak... yabancı bir adamla oynaşmış...", diye düşündü içinden hüzünle. "Adam bunların hepsini kavramış, dokunmuş, okşamış,. tatmış ve keyfini çıkarmıştı... benim canım ve kanım.. çocuğum.. oh, bu yabancı herif... "

Bilinçsizce gene içini çekmişti. "Neyin var ki babacık?", diyerek onu pohpohlayarak yaklaşmıştı kızı. "Neyim mi var?", sorusu içinde çın çın ötmüştü. "Kızın bir fahişe ve bunu ona söylemeye cesaretin yok."

Ancak belli belirsiz mırıldanmıştı: "Hiçbir şey! Hiçbir şey!" ve onun sorgulayan bakışlarına karşı kullanılmış sayfalardan bir perde inşa etmek için telaşla bir gazete kaptı, zira onun bakışlarıyla karşılaşmak ona gücünü kaybettiriyor, elleri titriyordu. "Yalnız olduğumuz sürede ona söylemek zorundayım.", diye düşündü, azap çekiyor, sesi de çıkmıyordu; bir kere bile bakışlarını kaldırma gücünü kendinde bulamamıştı.

Ve birdenbire ani bir hareketle koltuğunu geri çekti ve iradesine rağmen gözyaşlarının sel gibi yanaklarından akacağını hissettiğinden bahçeye doğru ağır adımlarla kaçtı; Kızının bunu görmesini hiç istemiyordu zira.

Bastıbacak yaşlı adam bahçede şaşkın şaşkın dolaşmış ve bakışlarını uzun süre gölden ayıramamıştı. Bastırdığı gözyaşlarıyla donuklaşan yüreğiyle bu manzaranın güzelliğinin keyfini çıkarmaktan da kendini alamıyordu. Gümüş rengi ışığın arkasında yükselen yeşilin her tonu, siyah selvi ağaçları tarafında ince fırça darbeleriyle gölgelendiriliyor, yumuşak renkler tepelere ve onların arkasındaki yalçın dağlara, sert ve kibirsiz gölün letafetini bir bakışta içine sindirerek, ciddi erkeklerin sevgili çocukları önemsiz bir oyun gibi gördüğü şekilde bakıyordu. Tanrı'nın güneyinden gelen bu zamansız içe dolan kutsal gülümsemesi, nasıl da nefis, kokulu ve dostça tavırlarla iyi niyetli ve mutlu olmayı özendiriyordu! "Mutluluk!" Yaşlı adam darmadağın olmuş ağır kafayı salladı. "Burada mutlu olunabilseydi keşke! Bir kere olsun dertsiz dünyanın güzelliğini hissetmek istiyorum... Elli yıl yazıp hesap yaptıktan ve Yahudi pazarlığı içinde olduktan sonra, bir kere olsun aydınlık birkaç günün keyfini çıkarmak istiyordum... Bir kere, bir kere, kendimi gömmeden önce... altmış beş sene Tanrım, o anda, ölüm birine elini uzatıp bedenini aldığı anda para hiçbir işe yaramıyor, sadece doktorlar... Ölüm gelmeden önce kendim için yalnızca birkaç rahat soluk daha istiyordum. Ama rahmetli babam her zaman: "–Eğlencenin bizim gibi birisi için hiç önemi yoktur, mezara kadar sır-

tında çanta taşınır.", derdi... Dün bir kere olsun kendimi keyfin kucağına bırakacağımı dile getirmiştim... Dün orada mutlu bir insan gibiydim, benim güzel aydınlık çocuğum için seviniyor, onun sevincine ortak oluyordum... Ve Tanrı beni cezalandırıp beni benden aldı..Çünkü bundan sonrası için her şey bitti... Artık kendi çocuğumla konuşamam... gözlerine bakamam, öylesine utanıyorum ki... Her zaman evde, büroda ve geceleri yatakta; şimdi o nerede?, Ne yaptı?... diye düşünmek zorunda kalacağım...Artık eve huzurla gelmek yok ve o orada oturur ve üstüme atlar ve bana baktığında kalbim dayanmaz, genç ve güzel... Beni öptüğünde kendi kendime soruyorum, dün ona kim sahip oldu?, diye, bu dudaklara... Benden her uzaklaştığında, korku içinde yaşamak.. gözlerine baktığımda utanç duymak. – Hayır, böyle yaşayamam, böyle yaşayamam... "

Yaşlı adam mırıldanarak ileri geri bir sarhoş gibi sallanıyordu. Bakışları hâlâ göle odaklanmış, gözyaşları sakalına akmaya devam ediyordu. Kıskacı kaldırmak zorundaydı. Ve önünden geçen genç bahçıvanın afallayarak durup yüksek sesle kahkahayı patlatmasını ve birkaç müstehcen İtalyanca eğlenceli sözcükle alay ettiğini görünce, nemli miyop gözleriyle beceriksizce dar yolda dikilip kalmıştı. Bu, yaşlı adamı sancılı bocalamalarından uyandırmıştı; gözlüğüne uzanıp almış ve bahçenin yan tarafına süzülüp oradaki bir banka insanların önünde kendini âdeta gömmüştü.

Ancak bahçedeki ıssız yerlere sokulması pek kolay değildi, sol taraftan gelen bir gülme onu öylesine korkutmuştu ki... Kendisinin tanıdığı ve şu anda kalbini parçalayan bir gülmeydi bu. Onun için bir müzikti, on dokuz senedir, kızının coşkusunun bu hafif gülüşü... Bu gülme için, gecelerce üçüncü sınıfta Prusya ve Macaristan'ın içlerine kadar, bu kaygısız neşenin çiçeklendiği bitki toprağını beslemek için yolculuk etmişti... Yalnızca bir gülüş için yaşamıştı o...Vücudundaki safra kesesi ağrıdan kazınırken... her zaman bu gülüş sevgili ağzında bu şekilde çınlamaya devam etmişti. Ama şimdi kor halinde bir

testere gibi bu kahrolası gülüş organlarını bağırsaklarına kadar kesiyordu.

Ancak isteksizlik artmıştı. Kızı tenis kortunda raketi, gevşek eklemlerini oyunda yukarı fırlatıyor ve tekrar yakalayarak, eldivensiz elinde çevirerek duruyor ve havada dönen bir vuruşla coşkulu gülüşünü masmavi gökyüzüne gönderiyordu. Üç Beyefendi; rahat tenis gömleğiyle Conte Ubaldi, vücuda oturan ve herkesin iç geçirdiği, heyecan verici üniformasıyla subay, kusursuz Breechesin (Dize kadar olan kısa pantolon) içindeki centilmen binici, hayranlıkla ona bakıyorlardı. Profilden heykel gibi görünen gözü açık üç erkek eşkâli, müzik çalan bir oyuncağın üzerinde kanat çırpan kelebek gibi onun etrafında dönüyordu. Yaşlı adam izlemekten kendisini alamamıştı. Tanrım, parlak kısa elbisesiyle ne kadar da güzeldi, güneş akarak sarı saçlarında dağılıyordu! Ve kendi hafifliği içinde bu genç uzuvları koşarken ve atlarken hissetmek, eklemlerin bu rahatlatan ritmik itaatiyle mest olarak coşmak ne kutsaldı. Şu anda da beyaz tenis topunu coşkuyla havaya fırlatmıştı, arkasından bir ikincisi üçüncüsü geldi; harikaydı, genç kız bedeninin ince uzun dalı eğildiğinde ve yakalamaya çalıştığında dalgalanıyor gibi görünüyordu, son topu yakalamak için havaya sıçramıştı şu anda. Onu böyle, ateş saçan bedeninin üzerindeki gülüşün gümüşi dumanıyla, –kendisi beyaz, belirsizce dalgalanan alev gibiydi- gururlu alevlerle ateşlenişini hiç görmemişti.– Bakire bir Tanrıça, güneyin bahçelerinde bir sarmaşık, gölün yansımasının beyazımsı mavisinde dehşet içinde yükseliyordu: Kazanılması çok istenen oyundaki bu ince ve dinç beden evde hiç böylesine dans ederek vahşileşmemişti. Asla, hayır, asla boğucu duvarların arasına sıkışmış şehrin içinde onu böyle görmemiş, caddede ve odada sesini, anında şarkı söylemeye hazır bir neşe içindeki gırtlağın, dünyevi sıkıntısından kurtulup tarla kuşu gibi ötüşünü hiç duymamıştı, hayır hayır, hiç böylesine güzel görmemişti onu. Yaşlı adam gözlerini ona dikmiş bakıyor, bakıyordu. Her şeyi unutmuş sa-

dece ve sadece bu beyaz uçuşan alevi görüyordu. Ve sonsuza kadar onun görüntüsünü tutkulu bakışlarla emerek öylece kalsaydı keşke, çevik bir dönmeyle, soluk soluğa kanat çırpar gibi bir sıçramayla, gösteri yapan topların sonuncusunu yakalamasını, nefeslenerek, soluklanarak, kendini kaptırıp, gülen gururlu bakışı hiç bıkmadan göğsüne bastırmış olsaydı. "Bravo, Bravo" -operada bir aryayı alkışlar gibi alkışlamıştı onun topu ustaca yakalamasını heyecanla seyreden üç erkek. Bu gırtlaktan gelen sesler yaşlı adamı büyüsünden uyandırmıştı. Öfkeyle gözlerini dikmiş onlara bakıyordu artık.

"Oradalar, alçak herifler.", kalbi çıkacak gibi atıyordu. "Oradalar... Ama onlardan hangisiydi?... Bu üçünden ona sahip olan hangisiydi?... Nasıl ince bir zevkle süslenip püslenmişlerdi, parfümler sürmüşler, tıraş olmuşlardı, bu haylazlar... Onların yaşlarındayken bizler büroda yamalı pantolonlarla oturuyor ve müşterilerin yanına yamuk yumuk topuklarla gidiyorduk... Ya bu adamların babaları bugün belki de hâlâ öylece oturuyorlar ve onların yüzünden tırnakları kanayıncaya kadar çalışıyorlardı... oysa bunlar dünyayı dolaşıyor, tasasız güneşte yanmış yüzleri ve parlayan küstah gözleriyle sevgili Tanrı'nın gününü çalıyorlardı... böyle olunca kolayca dinç kalınabilir ve neşeli de ve bu şekilde sadece yaldızlanmış birkaç söz etmek ve sonra yatağa atmak için süse düşkün bir çocuğa ihtiyaç duyulabilir... Ama bu üçünden hangisiydi?... Elbisesinin içinde onu çıplak görüp ağzını şapırdatanın onlardan biri olduğunu, biliyorum... Onun sıcaklığını ve çıplaklığını biliyor ve bu akşam tekrar olmasını isteyerek kaş göz işareti yapıyor-, oh, bu köpek... Öldüresiye kırbaçlanacak bu köpek!"

Karşıdan onu fark edince, kızı raketi sallayarak selam vermiş ve ona gülmüştü, beyler de selamlamışlardı onu. Karşılık vermemiş, sadece sel gibi akan kan çanağına dönmüş bakışlarını neşesinden kabına sığmayan ağzına dikmişti: Hâlâ böyle utanmadan gülebilmen... Ama belki orada biri daha belki de içinden gülüyor ve orada olan yaşlı aptal, geceleri horlayarak

geçiren Yahudi'yi düşünüyordu... yaşlı deliyi keşke tanısaydı!... Evet, ben biliyorum, siz gülüyorsunuz, pis bir kusmuğun üzerine basar gibi üzerime basıyorsunuz... ama kız da, neşeyle ve istekle yıldırım gibi size, yatağa koşuyor... Ve anne, artık biraz şişmanlamış, takıp takıştırmış, makyajlı, eski havası kalmamış, ancak o ikna edilir, belki de minik bir dans girişimi olabilir... haklısınız, onun köpeği, evet haklısınız, onlar, azmış kadınlar sizin peşinizden koşarlarsa, namussuzlar... Burada başkasının kalbi parçalanıyormuş, sizi niye ilgilendirsin ki... Sadece o sizden keyif alıyorsa, onlar keyif alıyorsa daha ne olsun ki, rezil kadınlar... Bir revolver ile sizi yere sermeli, bir kırbaç ile üzerinize yürümeli... Ama kimse bir şey yapmadığı sürece evet siz haklısınız... Öfke içinizi bir köpeğin önüne atılanı yiyip bitirdiği gibi kemirdiği sürece... Böylesine korkak, acımasızca korkak olunduğu sürece evet siz haklısınız... Oraya gitme, utanmazlar yakalarlar ve kollarını koparırlar... Ağzındaki safra ile burada öyle suskun durulursa, korkak, korkak, korkak..."

Öfkenin güçsüzleştirdiği yaşlı adam sendeleyince parmaklıklara tutunmak zorunda kalmıştı. Ve aniden kendi ayaklarının önüne tükürdü ve bahçeden sendeleyerek çıktı.

Yaşlı adam küçük şehirde ağır ağır gezinirken aniden bir serginin önünde durdu; turistlere yönelik her türlü elişleri, gömlekler ve ağlar, bluzlar ve olta takımları, kravatlar, kitaplar, fırın ürünleri renkli raflarda ve piramit şeklinde yan yana rastgele yerleştirilmişlerdi. Ama onun bakışları sadece zarif eski eşyaların arasında pek önemsenmeyen bir tek şeye odaklanmıştı: Boğumlu bir baston, kalın ve kaba, ucu demirden dağın zirvesi gibi şekillendirilmiş, ele ağır geliyor ve bir vuruşla devirecek gibi korkutucuydu da. "Yere sermek... yere sermek, köpeği!" Düşünce karmakarışık ve neredeyse çılgınca bir heyecana dönüşünce, yumrulu bastonun çok ufak bir bedel karşılığında satın alacağı depoya yöneltmiş buldu kendisini. Yumruğunun içindeki bu ağır, heybetli-tehlikeli şeyden daha kuvvetlisini nadiren görmüştü: Bedensel zayıflıklarda bir

silaha sahip olmak her zaman gerçekten daha çok güven vericiydi. Bastonu kavramadan önce kaslarının nasıl şiddetle gerildiğini fark etti: "Yere sermek... köpeği yere sermek!", diye mırıldanıyordu kendi kendine ve ağır sendeleyen adımları bilinçsizce daha sağlam, daha dik, daha süratli olmuştu; yürüyordu artık, evet kumsal yolunda hızlanan gidişinden daha çok, kabaran tutkusundan kabına sığmayarak gittikçe daha kuvvetli kavrayan eli kasıldığı için ter içinde kalmış nefes nefese ileri geri koşuyordu.

Silahıyla salonun mavimsi serin gölgesine girdiğinde ilk olarak görünmez rakibini kin dolu bakışlarla aradı. Ve gerçekten, köşede, yumuşak hasır koltuklarda hepsi birlikte oturuyorlardı, ince saman çubuklardan viski ve sodayı emerek, tembelliğin keyfini çıkaran toplulukta neşeli bir konuşma yapılıyordu: Karısı, kızı ve vazgeçilmez üçlü. "Hangisiydi O? Hangisiydi?", diye düşündü sıkıntıyla, yumruğu ağır topuzu bastırıyordu."İçlerinde hangisinin şakağına patlatacaktı?... Kime?... Kime?" Ama Erna huzursuzca arayışını yanlış anlayarak çoktan fırlayıp kalkmış, karşısına dikilmişti. "Babacık, buradasın! Seni her yerde aradık. Seni düşündüm, Bay Medwitz bizi Fiat'ıyla aldı, bütün göl boyunca Desenzano'ya kadar gideceğiz." Aynı anda sanki davet için teşekkür etmesini istercesine onu nazikçe masaya doğru çekiyordu.

Baylar nazikçe ayağa kalkmışlar ve ona ellerini uzatmışlardı. Yaşlı adamsa titriyordu. Ancak kızının sıcak varlığının bu sakinleştiriciliği uyuşturarak ve yumuşakça elini kolunu bağlamıştı. Çaresizlik içinde birbiri ardına sunulan elleri tuttu sonra bir sigara yakıp öfkeden dişlerini sıkarak sessizce oturdu. Onun gelmesiyle kesilen konuşma kanatlanıp Fransızca yapılan konuşmalarla kabına sığmayan bir neşe içinde çok sesli olarak havalandı.

Yaşlı adam suskun ve çekingen oturuyor ve meyve suyu kahverengi dişlerinin arasından aşağı akarken sigarasını ısırıyordu, "Haklısınız... haklısınız", diye düşündü. "Yüzüme tükürülmeli... Onlara bir de elimi uzattım!... Her üçüne de... onlardan birinin alçak herif olduğunu bilmeme rağmen, onunla aynı

masada sakince oturuyorum... onu yere sermeden, hayır, onu yere sermeden, bana gülümsediğinde nazikçe elimi ona uzatıyorum... Ben burada değilmişim gibi konuşmayı benden alıp başka tarafa nasıl da götürüyorlar!... yerin altındaymışım gibi... Ve aynı anda her ikisi de Erna ve annesi Fransızcadan bir kelime bile anlamadığımı biliyorlar... her ikisi biliyor, orada otururken komik bir duruma düşmemem için hiçbirisi bana laf olsun diye bile bir soru sormuyor... onlar için havayım, hava... can sıkıcı bir takıntı, yük olan bir şey, rahatsızlık veren... ondan utanılan ve sadece para kazandığı için uzak tutulmayan bir şey... Para, para, bu kirli acımasız, onunla kızımı ve annesini bozduğum para... Tanrı'nın lanetlediği bu para... bana bir söz bile söylemiyorlar, karım, kendi kızım, sadece bu avareleri, bu pürüzsüz cilalanmış züppeleri görüyorlar... Gıdıklanmış gibi nasılda onlarla gülüyorlardı... Ya ben, burada oturmuş bunların hepsine katlanıyor, gülüşmelerini dinliyor ve hiçbir şey anlamıyorum ve yumruğu patlatmak yerine ancak oturuyorum... Onlar gözlerimin önünde çiftleşmeye başlamadan önce bastonla onları pataklayıp birbirinden ayırmak varken... Her şeye ben müsaade ediyorum... orada suskun oturmuş, aptal, aptal, korkak, korkak, korkak..."

"İzninizle", diye soruyor aynı anda İtalyan subay zorlayan Almancasıyla ve çakmağı alıyor.

Yaşlı adam kabına sığmayan düşüncelerinden dolayı ürküp ayağa kalkmış ve bundan haberi olmayan subaya hiddetli bir şekilde dik dik bakmıştı. Öfke hâlâ içini yakıyordu, bir an eli sopayı iyice sıktı, ağız tekrar küçümsemeyle büzülüp gerildi ve anlamsız bir gülümsemeyle yayıldı: "Oh, izin veriyorum", diye tekrarladı ve ses dokunarak çatallaştı. "Kesinlikle izin veririm, he he... her şeye izin veririm... ne isterlerse... he he... her şeye izin veririm... sahip olduğum her şeyi emirlerine sunarım... Benden her şey için izin alınabilir.."

Subay ona yadsıyarak baktı. Dili bilmediğinden, bir şey anlamasa da bu sırıtan yamuk gülüş onu huzursuz etmişti. Alman

olan Bey farkında olmadan fırlayıp kalkmış, her iki kadın kireç gibi bembeyaz – bir an için aralarındaki hava buz gibi olmuş ve çakan şimşekle ardından gürleyen gök gürültüsünün arasındaki kısacık boşluktaki gibi hareketsiz kalmıştı.

Ancak daha sonra vahşice zorlama gevşemiş, baston sıkan avuçtan kurtulmuştu. Yaşlı adam dayak yemiş bir köpek gibi geri çekilip sinmiş ve kendi atılganlığından ürkmüş, mahcup bir şekilde kısa kısa öksürmüştü. Erna telaşla utandırıcı gerilimi gidermek için kesilen konuşmayı yeniden başlattığında, Alman Baron gayretli dinginliği ile açıkça karşılık vermiş ve böylece çok az bir süre kesilmiş olan lakırdı tufanı kaygısızca tekrar başlamış oldu.

Yaşlı adam tamamen yabancılaşmış bir halde gevezeliğin ortasında kalmıştı, uyuduğu sanılabilirdi. Heybetli baston elinden düşmüştü, amaçsızca aynı yerde gidip geliyordu. Ellerin arasında tuttuğu başı daha da aşağı kaymıştı. Ama artık hiç kimse dikkat etmiyordu ona: Onun suskunluğunun üzerinden tatlı tatlı konuşmaların rüzgârı uğuldayarak esip gidiyor, bazen yakası açılmadık espriler kahkaha köpükleri saçarak yükseliyordu; ama o, dipsiz karanlığın içinde kaybolmuş hareketsiz, utançtan ve sancıdan boğulmuş yatıyordu.

Üç bey ayağa kalkınca Erna telaşla onları takip etmişti ve arkasında daha yavaş bir şekilde anne; neşeyle önerilere uyarak yandaki müzik odasına gittiler ve önlerindeki uyuklayana bir teklif yapmaya ihtiyaç duymamışlardı. Etrafını aniden saran boşluktan etkilenip, gece battaniyesi üzerinden kaydığında çıplak bedenini yalayan soğuk cereyanla üşüyünce uykudan aniden uyanan biri gibi, uyandı hemen. Otomatik olarak bakışları boş koltukları dolaştı; ama o esnada yandaki piyanonun olduğu salondan cılız bir çığlık gibi jazz müziğinin sesi geliyor, gülüşleri ve coşturan bağırışları duyuyordu. Yan tarafta dans ediyorlardı. Evet, dans ediyorlardı, devamlı dans etmek, onlar sadece bunu yapabilirlerdi. Kanındaki vahşi gene uyanmıştı, devamlı azgınca kızarana kadar birbirine sürtünmek. Dans etmek akşamları,

geceleri ve güpegündüz, tembeller, kaldırım mühendisleri bu şekilde kadınları emirleri altına alıyorlardı.

Öfkeli bir şekilde tekrar dayanıklı bastonu yakaladı ve arkalarından sürünerek gidip kapının yanında dikildi. Alman centilmen binici, piyanonun başında dans edenleri görmek için yarı dönük oturmuş, tahminen Amerikan popüler bir şarkıyı ezberden tuşluyordu. Erna subayla dans ediyor, anne, hantal ve kuvvetli, sap gibi Conte Ubaldi'yi zorlanmadan ileri geri itiyordu. Ama yaşlı adam gözünü Erna ve kavalyesine dikmişti. Bu yaratık sanki büsbütün ona aitmiş gibi, ellerini tazı gibi hafif ve okşarcasına kızının nazik omuzuna koymuştu! Bedeni sallanarak, kendini vererek, âdeta vadederek nasılda onun bedeninin ardından gidiyor, onun gözlerinin önünde nasıl da güçlükle zapt edilen tutkuyla birbirinin içinde büyüyorlardı. Evet, o oradaydı, O. – Çünkü sel gibi akan bu iki bedende görülen o ki bir birbirini tanıma, kana işleyen bir birliktelik alevleniyordu. Evet, o buydu, o. – sadece o olabilirdi, yarı kapalı olmasına rağmen taşan, sıcak bir keyif hatırlatarak yansıyan gözlerinden okumuştu bunu. – Bu oydu, şu anda incecik dalgalanan elbisenin içinde yarı şeffaf gizlenen şeyi, onun çocuğunu en sonunda yanıp tutuşarak sarmalayıp sözünü geçiren hırsız! Bilinçsizce onları ayırmak için yaklaştı. Ama her hareketiyle ritme, baştan çıkaran, kavalyesinin hissettirmeden yönlendiren baskısına uyan kızı onu fark etmemişti. Islak açık ağzıyla enseye dayanan baş; tam bir sarhoşluk içinde kendinden geçmiş, müziğin hafif temposunda gevşemiş; mekânı, zamanı hissetmeden ve insanları, titreyerek nefes nefese soluyan, öfkenin muhteşem cazibesinde kan oturmuş bakışlarını ona dikmiş yaşlı adamı görmeden, salınıyordu kızı. Sadece kendisi vardı onun için, kendi genç uzuvları, soluk soluğa bırakarak hızla döndüren dansın melodisini tam bir uyum içinde takip ediyordu. Yalnızca kendisini, bir nefes yakınlığındaki bir erkeğin onu arzu ettiğini, güçlü kollarıyla onu sarmaladığını hissediyordu, arzuyla yanan dudakları ve kendini vermenin çekici

arzusuyla onun üzerine atlamaktan kendini korumak zorundaydı. Ve tüm yüreğiyle sarsılan yaşlı adam sihirli bir şekilde bütün bunları görüyor, dans kızı ondan uzaklaştırdığında, ona sonsuza kadar yok olmuş gibi geliyordu.

Birdenbire bir tel kopmuş gibi müzik ritmin ortasında kesilmişti. Alman Baron fırlayıp kalktı: "Assez joué pour vous[1]", diye güldü. "Maintenant je veux danser moi même[2]" Herkes coşkuyla bunu onaylayınca, dansın heyecanlı ikilisi rahatça dalgalanacağı bir birlikteliğe göre ayrıldı.

Yaşlı adam tekrar kendini toparlamıştı: Şimdi bir şey yapmalı, bir şey söylemeliydi! Öyle beceriksizce, öyle acınası bir halde bir işe yaramadan orada olmak yerine! Harcadığı çabasından ve memnuniyetin sıcaklığından birazcık soluklanarak karısını yokladı. Öfkesi onu ani bir karar vermek zorunda bırakmıştı. Karısının yoluna çıkıp; "Gel", diyerek soludu sabırsızlıkla. "– Seninle konuşmak zorundayım."

Eşi ona şaşkınlıkla baktı: Ter damlaları alnını nemlendirmiş, gözleri şaşkın şaşkın bakıyordu. Ne söylemek istiyordu ki? Şu anda neden rahatsız ediyordu? Dudaklarında kaçamak bir söz şekildendi; ama o anda onun davranışında öylesine ürküten, öylesine tehlikeli bir şey vardı ki, eskiden yaşanan korkunç patlamaları aniden hatırlayarak, isteksizce onu takip etti.

"Excusez, messieurs, un instant![3]", önce beylerden özür dileyerek dönmüştü. "Onlardan özür diliyor.", diye düşündü için için öfkelenerek. "Masadan kalktıklarında benden hiç özür dilemezlerdi. Onlar için bir köpekten farklı değilim, ortalıklarda dolanan ayak bağı ancak. Ama haklılar, ben bunlara katlandıkça haklılar."

Karısı sert bir şekilde yukarı kaldırdığı kaşlarıyla bekliyordu; öğretmeninin önündeki bir öğrenci gibi titreyen dudaklarıy-

---

1 Senin için yeterince dans ettik. Fran. çev. notu.

2 Şimdi kendim için dans etmek istiyorum. Fran. çev. notu.

3 Beyler, affedersiniz bir dakika. Fran. çev. notu.

la onun önünde durdu yaşlı adam. "Ne vardı ?", nihayet kadın ona meydan okuyordu.

"İstemiyorum... istemiyorum...", diye kekeledi hoyratça. "İstemiyorum, siz... sizin bu insanlarla münasebette bulunmanızı istemiyorum."

"Hangi insanlarla?"- bilerek anlamıyormuş gibi yaparak, sanki onu incitmiş te gücenmiş gibi bakışlarını kaldırmıştı.

"Oradakilerle." -Eğik başını hışım gibi müzik odasına doğru sallamıştı-, "Bana uygun değil... istemiyorum..."

"Niye ki?"

"Her zamanki gibi engizisyonda yargılar gibi bir tonda.", diye düşündü içi yanarak,"Sanki hizmetçisiymişim gibi." ve heyecanla kekeledi: "Sebeplerim var, belirli sebeplerim var... Bu bana uymuyor... Erna'nın bu insanlarla konuşmasını istemiyorum... Her şeyi söyleyemem."

"O zaman çok üzülürüm.", küçümseyerek reddetmişti. "– Bu üç Bay da harikulâde, mükemmel yetişmiş insanlar, eve gelenlerden daha iyi bir grup."

"–Daha iyi bir topluluk!... Bu avareler... bu... bu..." ...Öfke giderek daha da dayanılmaz şekilde boğuyordu onu. Ve birdenbire ayaklarını yere vurdu. "İstemiyorum... bunu yasaklıyorum... anladın mı?"

"Hayır", diye cevapladı kadın soğukkanlılıkla. "Hiç anlamıyorum. Neden çocuğun eğlencesini bozayım ki?"

"Onun eğlencesi!... Onun eğlencesi!...", bir darbe yemiş gibi yüzü kızararak sendeledi yaşlı adam, alnında ter damlaları akıyordu –Eli boşluğa uzanıp dayanmak ya da vurmak için bastonu aradı. Ama onu unutmuştu. Bu onu kendine getirdi. Hakkından gelmeliydi. – Sıcak bir dalga aniden kalbinin üzerini yaladı. Karısının elini yakalamak isteğiyle yaklaştı. Sesi kısılmıştı neredeyse dilenci gibiydi. "Sen beni anlamıyorsun... asla kendim için istemiyorum... sizden yalnızca bunu rica ediyorum... Bu yıl-

lardan beri ilk ricam: Buradan gidelim... Floransa'ya, Roma'ya, nereye isterseniz, hepsi bana uyar... Her şeyi siz belirleyin, tamamen isteğinize göre... sadece buradan gidelim, sana rica ediyorum... gidelim...yalnızca...gidelim... bugün... ben... daha fazla dayanamayacağım... yapamayacağım."

"Bugün?", şaşkın ve aksi bir şekilde kaşlarını kaldırarak; "Bugün yola çıkmak? Bu komik fikir de nereden çıktı... Sadece bayları sempatik bulmadığın için mi? Mutlaka onlarla görüşmelisin."

Hâlâ orada ellerini yalvarır gibi kaldırmış duruyordu. "Buna dayanamam, sana söyledim... yapamam, yapamam. Rica ederim daha başka şey sorma bana... ama sanırım, buna dayanamayacağım... yapamam. Bir defa olsun hatırım için bir şey yap, bir kere benim için..."

Karşı tarafta piyano tekrar çalmaya başlamıştı. Kadın bakışlarını kaldırdı, inadına rağmen bu feryattan etkilenmişti; ama adam inanılmaz bir şekilde nasıl da komik görünüyordu, küçük şişman adam, yüzü bir yumruk yemiş gibi kızarmış, gözler şaşkın ve şişmiş, kısa kollarıyla eller titreyerek boşluğa kalkmıştı: Onu böyle acılar içinde duruyor görmek, utandırıcıydı. Şefkat duygusu sözün içinde donup kalmıştı.

"Bu mümkün değil", eşi kararını vermişti, "Bugün için onların yurt dışına gitme davetini kabul ettik... ve yarın üç hafta için kiraladığımız yere gitmek üzere yola çıkıyoruz... Komik duruma düşülür... Bu hareket için ufacık bir sebep görmüyorum... ben burada kalırım Erna'da..."

"Ya ben gidebilirim değil mi?... burada rahatsızlık veririm... sizin eğlencenizi bozarım."

Bu boğan feryatla sözün ortasında cümleyi biçmişti. Onun basılmış hantal bedeni şaha kalkmış, elleri yumruk olmuştu, alnında öfkenin damarı tehlikeli şekilde titriyor, hâlâ bir şeyler söylemeye veya bir çıkış yapmaya çalışıyordu. Ama birdenbire

ani bir hareketle döndü, daha da hızla hantal bacaklarıyla aceleyle çıkarken merdivenin yukarısına bakarken düşen biri gibi merdivene kapaklandı.

Yaşlı adam süratle soluyarak basamakları çıktı: Artık sadece, kendini zapt etmek, sinirlerini yatıştırmak, bir saçmalık yapmamak için odada yalnız olmalıydı. Üst kata çoktan varmıştı bile, o anda –içerde kor halinde bir pençe iç organlarını parçalamaktaydı.– aniden duvarın yanında kireç gibi bembeyaz sendeledi. Oh, bu çılgın, yanan- yoğrulan sancı; yüksek sesle bağırmamak için dişlerini sıkmak zorundaydı. Perişan olan beden inleyerek kıvrılıyordu.

Hemen kendisine ne olduğunu anladı: Safra kesesi spazmı, şu korkunç nöbetlerden biri, son zamanlarda ona sık sık azap çektirenlerdendi, ama asla bu seferki gibi şeytani bir işkence olmamıştı. Sancısının ortasında doktorun; "Heyecanlanma" dediği aklına geldi. Ve ağrının ortasında hâlâ kendisiyle kin dolu bir şekilde alay ediyordu. "Heyecanlanma demek kolaydı... Bay profesör, nasıl heyecanlanmayacaksın göster bakalım, şayet... oh... oh..."

Yaşlı adam inim inim inleyerek yanıyor, azap çeken bedenindeki görünmez pençe deşelemeye devam ediyordu. Bin bir zorlukla salonun kapısına kadar süründü, iterek kapıyı açtı ve şezlongun üzerine yıkılırken dişlerini mindere geçirmişti. Yatınca sancısı biraz azaldı, sıcak iğneler artık o kadar çok iç organlarındaki zalim yaralara batmıyordu. "Pansuman yaptıracaktım.", diye hatırladı, "Damla kullanmak, iyi gelebilirdi." Ama ayağa kalkmasına yardım edecek hiç kimse yoktu orada, kendisinin de diğer odaya kadar gidecek veya zili çalacak hiç gücü kalmamıştı.

"Hiç kimse yok.", diye düşündü içi yanarak, "Bir köpek gibi gebereceğim... neyin acı verdiğini biliyorum, bu safra kesesi değil... içimde büyüyen ölüm bu... biliyorum, ben darbe yemiş bir adamım ve profesörler, kürler bana yardım edemez... altmış beş yaşında artık sağlıklı olunmaz... Beni delip geçeni, içimi deşen

şeyi biliyorum, ölüm bu ve bana kalan birkaç yılı daha yaşayamam, ölmeliyim, bana düşen ölmek artık.. Ama ne zaman, ben ne zaman yaşadım ki?... Kendim için, kendim için yaşadım mı ben? Yaşam için yaptığım yalnızca para kazanmak için çabalamak, para, para sadece başkaları için ve şimdi bana kim yardım ediyor? Genç kız olarak aldığım bir karım var, gözünü bende açtı ve bana bir çocuk verdi, senelerdir aynı yatakta aynı nefesi paylaşıyoruz... ya şimdi, nerede? Artık yüzünü tanıyamıyorum, sesini tanıyamıyorum...benimle bir yabancı gibi konuşuyor ve benim hayatımı, hislerimi ve acılarımı hiç düşünmüyor... seneden seneye bana yabancı oldu... Nereye gitti bunlar, nereye? Sahip olduğumuz çocuk kucaklarda gezinirken artık bir yetişkin... Burada, bir insana bahşedilenden daha neşeli, daha mutlu yeni bir yaşama başlanacağını sanıyordum, burada ölünmez ki... O bazen geceleri çıkıp gidiyor ve erkeklerin kucağına atılıyor... Yapayalnız öleceğim, tek başıma... Çünkü diğerleri için ben çoktan öldüm... Tanrım... Tanrım... asla böyle yalnız ölmek istemezdim... "

Pençeler ara sıra hiddetle saplanıyor ve sonra tekrar gevşiyordu... Ama başka bir ağrı daha da derinleşerek şakakları zonklatmakta devam ediyordu; düşünceler, bu sert, bu dokunaklı, merhametsiz sıcak çakıl parçaları başına batıyordu: Artı düşünmek yok, düşünmek yok! Yaşlı adam gömlek ve yeleği çıkarıp attı. – Giydiği gömleğin altındaki tombul bedeni hantal ve şekilsiz titriyordu. Elini ağrıyan yerine dikkatlice bastırdı. "Ağrıyan şey sadece benim", diye düşündü, "Yanan canın bu parçası yalnızca benim... ve içerde deşelenen şey, hastalığım ölümüm sadece bana ait... sadece bu benim... Bu işadamlarının konseyi demek değil, karıma ait değil ve çocuğa ve paraya ve eve ve bir işe ait değil... sadece parmaklarımla hissettiğim gerçek; benim bedenim ve onun içindeki sıcaklık, içerdeki acı veren şey... Diğer her şey çılgınlık, artık hiçbir anlamı yok... Çünkü acı veren şey, yalnızca benim canımı yakıyor... endişeler, sadece benim endişem... onlar artık beni anlamıyorlar ve ben

onları anlamıyorum... tamamen yalnız kendimle baş başayım, bunu asla hissetmemiştim... Ama şimdi nerede olduğumu biliyor ve içime işleyen ölümü hissediyorum, artık çok geç, altmış beş yaşında gebermeye az kaldı, diğer yanda onlar dans ediyorlar ve gezmeye gidiyorlar ya da etrafta dolaşıyorlar, bu namussuz kadınlar... Artık sadece bana teşekkür bile etmeyen ve bir saatlerini bile benim için ayırmayan onlar için yaşadığımı biliyorum. Ama onlardan bana ne... onlardan bana ne... neden beni düşünmeyenleri düşüneyim ki?... Onlardan merhamet dilenmektense, en iyisi geberip gitmek... onlardan bana ne..."

Yavaş yavaş, adım adım gerileyerek ağrı onu bırakıyordu: Artık bu korkunç el, öyle pençe gibi, öyle yakarak acı çekenlerin içine dalmıyordu. Lâkin bunaltan bir şey kalmıştı, ağrıdan başka bir şey hissedilmeyen, içeride tüneller açmak için yabancı bir şey baskı yapıyor ve zorluyordu. Yaşlı adam kapalı gözlerle yatıyor ve bu yavaş felakete sürüklenişi ve tükenişi dikkat kesilmiş dinliyordu: İçine kapanmış bedenindeki bir şey liflif gevşiyor ve çözülüyorken, bu garip güç önce sivri sonra küt bir aletle içini oyuyormuş gibi geliyordu ona. Ancak artık o kadar vahşice parçalanmıyor, çok fazla acı da vermiyor, bir şey için için yanarak orada içinde yavaşça çürüyordu ve yavaş yavaş ölmeye başlamıştı bile. Yaşadığı her şey, sevdiği her şey, bu yiyip bitiren alevde geçip gidiyordu, kayıtsızlığın ılık çamuruna kurumuş ve kömürleşmiş olarak düşmeden evvel kapkara yanıyor ve kömürleşiyordu. Kendisi böyle yatarken ve tutkulu bir şekilde hayatını düşünürken, bir şeyler olduğunu sıkıntıyla seziyordu, olan bir şey vardı. Bir şey sona eriyordu. Neydi bu? Kendi içini dinliyor, kulak kabartıyordu.

Ve kalbinin çöküşü yavaş yavaş başlamıştı...

Yaşlı bir adam, loş bir odada gözleri kapalı yatıyordu. Kâh uyanıyor, kâh kendisini rüyada hissediyor ve uykuyla uyanıklık arasında, karışık duygular içinde olduğu görülüyordu. Ona; bir yerdeki ıslak, (onun bilmediği ağrı yapmayan bir yaradan gelebilirdi) sıcak bir şey hafifçe içeriye sızıyor, sanki kendi kanı damlı-

yor gibi geliyordu. Acı vermiyordu, bu görünmez akıntı kuvvetli değildi. Sadece gözyaşları gibi yavaş yavaş akıyor, çiseleyerek ve ılık damlalar halinde aşağı iniyor ve her biri kalbin ortasını dağlıyordu. Ama kararan kalp ses vermiyor, sessizce bu yabancı akışı kendi içine emiyordu. Bir sünger gibi içine çekişiyle giderek daha da ağırlaşıp kabarıyor ve göğsün dar kafesinde ıstırap veriyordu. Yavaş yavaş kendi dolu ağırlığıyla dolmuş, iyice dolmuş, hafifçe aşağıya çekmeye, ağı genişletmeye, gerilen kasları çekiştirmeye başlamıştı, daha da ağırlaşarak bastırıyor ve sancılı kalbi, kendi ağırlığıyla çok güçlü bir şekilde aşağı itiyordu. Ve şimdi (ne kadar acı vericiydi!) zorlukla çözülmüş batmaya başlamıştı. Ani bir çekme, bir yırtılma olmadan tamamen yavaş etin liflerinden ayrılmıştı. – Tamamen yavaş, bir taş gibi, düşen bir meyve gibi değil; hayır bir sünger gibi, nemi iyice emerek daha derine batıyor, giderek daha da aşağılardaki bir gevşekliğe, bir boşluğa, aşağıdaki kendisi dışındaki hayali bir yere, geniş sonsuz bir geceye dalıyordu. Ve bir anda bu kavurucu azap içindeki kalbin olduğu yerde korkunç bir sessizlik olmuştu: Oradaki bir şey açılmıştı boş, endişe verici ve soğuk. Artık vurmuyor, artık damlamıyordu; içerisi tamamen sessizleşmiş, ölmüştü. Bir tabut gibi içi boş ve siyah bu suskun ve anlaşılmaz hiçliğin etrafında titreyen göğüs kubbe gibi kabarmıştı.

Bu hayali duygu öyle kuvvetli, öyle derin bir karmaşıklık içindeydi ki, bir anda yaşlı adamın aklına kalbinin yerinde olup olmadığı düşüncesi gelince otomatik olarak göğsünün sol tarafını tutmuştu. Ama Tanrı'ya şükür! Orada bir şey bastırdığı parmakların altında boğuk ve ritmik atmaktaydı, ancak bu yalnızca boşlukta kalan içi boş bir vuruştu ve kalbi yok olmuş gibiydi. Çünkü garipti: Bir anda ona kendi bedeni kendinden uzaklaşmış gibi gelmişti. Artık sancı onu tüketmiyor, hiçbir anı işkence görmüş sinirleri titretmiyordu, içerde her şey susmuş, donmuş ve taşlaşmıştı. "Bu nasıl bir şey?", diye düşündü, "Daha biraz önce o kadar çok işkenceye maruz kalmıştı, daha biraz önce içerde hâlâ

sıcaklığı olan aşırı bir zorlanma vardı, daha biraz önce her lifi titriyordu. Bana ne olmuştu ki? Bir oyuğun içinde gibi, önceki kıpırtıların olup olmadığına kulak verdi. Ama bu hırıltı ve çağıldama, bu damlama ve vurmalar çok uzaktan geliyordu, –dinledi ve dinledi– hiçbir şey, hiçbir şey tekrar aksetmiyordu. Artık hiçbir şey sıkıntı vermiyor, hiçbir şey feveran etmiyor, hiçbir şey ağrımıyordu: Yanmış bir ağaç oyuğu gibi içi boş ve kapkara olmalıydı yüreği. Bir anda ona, sanki kendisi ölmüş veya içinde bir şey ölmüş gibi gelmişti, kanı öylesine iğrenç bir suskunlukla durmuştu. Bir ceset gibi soğuk altında kendi bedeni yatıyordu, sıcak elle ona dokunmaktan korktu.

Yaşlı adam kendi içini dinlemekteydi: Göl tarafındaki çanların saatleri vurduğunda odaya gelen seslerini duymuyordu, her biri daha çok alacakaranlığa bürünmüştü. Gece etrafındaki halka büyüyor, karanlık akıp giden mekândan eşyaları boyuyordu; aydınlık gökyüzü pencerenin dört köşesinde tamamen karanlığa yenik düşmek üzereydi. Yaşlı adam bunun farkına varmadan yalnızca karanlığa gözünü dikmiş, kendi ölümü gibi içindeki boşluğu dinliyordu.

O anda nihayet, yan odadaki gülüşler ve kabına sığmayan neşe kesilmiş, yandaki ışığın alevleri yükselmişti – aralık kapıdan bir ışık sıçradığında, yaşlı adam ürkerek kalktı: Karısı, kızı! Hemen onu burada divanda bulurlarsa ona soru sorarlardı. Telaşla gömleğinin ve yeleğin düğmelerini iliklediı: Onların nöbeti hakkında bir şey bilmeye ihtiyaçları yoktu, onları niye ilgilendirsindi ki?

Ama her iki kadında onu aramıyordu. Gözle görülür bir telaş içindeydiler, gong akşam yemeğine davet etmek için üçüncü defa şiddetle çalmıştı. Anlaşılan bunun için hazırlanmaktaydılar. Kulak kabartan adam açık kapıdan her hareketi duymaktaydı. Şimdi pencere kanatları itilerek açılıyor, hafifçe tıkırdayarak yüzükler lavabolara konuyor, bu anda ayakkabılar zemini gümbürdetiyor ve bunların arasında da konuşuyorlardı; her

kelime, her hece, korkunç derecede anlaşılır dinleyenin kulaklarına gidiyordu. Önce anne - kız beyler hakkında, küçük sürpriz olan yolculuk hakkında konuşup alay ettiler, o anki kendini yıkama ve eğilip kalkma ve temizlik işleri sırasında birbiriyle çarpışarak tökezlemelerinde bütünüyle yavaş ve rahattılar. Bir anda konuşma ona yönelmişti.

"Babam nerede?", Erna o kadar geç aklına gelmiş olmasının şaşkınlığıyla sormuştu.

"Nerden bileyim ki?" –Bu annenin sesiydi, bir hatırlama bile onun canını sıkmıştı. "Muhtemelen bizi aşağıda salonda bekliyor ve yüzüncü defa Frankfurter gazetesindeki kurları okuyordur– zaten başka bir şeyle ilgilenmez. Haddizatında gölü seyrettiğine de inanıyor musun? Burasını kesinlikle beğenmediğini bugün öğlen üzeri bana söyledi. Bugün, yola çıkmalıymışız."

"Bugün yola çıkmak mı?... Niye ki?" Bunu söyleyen Erna'ydı. "Bilmiyorum. Onun içinden geçeni kim bilir ki? Grubumuz onun geleneğine uygun değil, baylar gözle görülür şekilde ona hitap etmiyor – muhtemelen onlara hiç uymadığını kendisi de hissetti. Gerçekten utanılacak bir durum, ortalıkta nasıl dolaşıyor, elbiseleri her zaman buruşuk, yaka bağır açık... Onun dikkatini çekmelisin, en azından akşamları birazcık kılık kıyafeti yerinde olmalı, seni dinler. Evet bugün öğleden önce... Yerin dibine battığımı sandım, teğmene çakmak yüzünden nasıl da çıkıştı...", "Evet, anne... nedendi ki?... Sana sormak istiyordum... Babamın bir şeyi mi var?... onu hiç böyle görmemiştim...gerçekten şok oldum."

"Ahh, ne olsun ki, keyfi yerinde değil... muhtemelen kur düşmüştür...ya da Fransızca konuştuğumuz içindir... başkalarının eğlenmesine tahammül edemiyor... Sen fark etmedin; dans ettiğimiz esnada, ağacın arkasına saklanmış bir katil gibi, kapının yanında dikilmiş duruyordu... Yola çıkmak! Hemencecik yola koyulmak! Ve sadece bu ona cazip geldiği için... Burasını

beğenmediyse, bizi rahat bırakmalı... ama onun keyfiyle ilgilenmiyorum, ne isterse söyleyip yapabilir."

Konuşma kesildi bir an. Bu konuşma esnasında akşam hazırlığının da tamamlandığı açıktı: Evet, kapılar açıldı, odadan çıktılar, elektrik düğmesinin sesiyle ışık kapandı.

Yaşlı adam şezlongda sessizce otururken her kelimeyi duymuştu. Ama hiçbir acı vermemesi tuhaftı, hiç üzülmemişti. Bu önceki darbeler ve parçalanmışlıklardı, bu vahşi saat mekânizması, göğüste tamamen sakin duruyordu, parçalanmış olmalıydı. Hiçbir şey o keskin dokunuşa feveran ettirmiyordu. Öfke yok, nefret yok... hiçbir şey... hiçbir şey... Huzurlu bir şekilde düğmelerini iliklleyip merdivenlerden indi ve yabancı bir insan gibi masaya oturdu.

Bu akşam onlarla hiçbir şey konuşmadı, her ikisi yine yumruk gibi sıkılmış bu suskunluğun farkında değillerdi. Vedalaşmadan tekrar odasında dönüp yatağa uzandı ve ışığı söndürdü. Çok sonra karısı hararetli sohbetten dönmüş, kocası yokmuş gibi davranarak soyunmuştu, hemen ardında eşinin ağır tasasız nefes alışını duymuştu.

Yaşlı adam yalnız başına kendi kendisiyleydi, açık gözlerini gecenin sınırsız boşluğuna dikmişti. Yanında karanlıkta bir şey yatıyor ve derin derin nefes alıyordu: Aynı odada aynı havayı paylaştığı bu vücudu hatırlamaya çalıştı. Tanıdığı genç ve ateşli, ona bir çocuk veren bedenle aynıydı, kanının en derin gizemiyle ona bağlanmış bir vücut; eliyle dokunabileceği kadar yakın, bir zamanlar hayatında olan bu sıcaklık ve yumuşaklığı düşünmeye zorluyordu kendini sürekli. Ama ne garipti ki; bu düşünce artık hiçbir heyecan vermiyordu ona. Ve bu nefes alışları, açık pencereden gelen küçük kıyının çakıl taşlarını şakırdatarak yutan met dalgalarının mırıltısından daha farklı olarak dinlemiyordu. Bütün her şey uzak ve cansız, yandaki bir kapıdan daha tesadüfi ve yabancıydı: Bitmişti, bütünüyle bitmişti.

Hızla titreyerek kalktı: Çok yavaş ve sürünür gibi yandaki kızının odasının kapısına gitti. "Bugün tekrar." - küçük sıcak bir

batma hissetti cansız denebilecek kalbinde. Kendisi yavaş yavaş tükenmeye başlamadan, sinir gibi bir şey orada bir an titremiş, sonra bu da bitip gitmişti. "Ne isterse yapsın, artık beni ilgilendirmiyor!"

Ve yaşlı adam tekrar yatağa uzandı. Karanlık ağrıyan şakaklarını daha yumuşak sıkıyor, mavi serinlik hayırsever bir şekilde kanına damla damla sızıyordu. Ve ardından hafif bir uyku bitap düşen duyguların üzerini gölgeledi.

Kadın sabahleyin uyanınca, eşini paltosunu ve şapkasını giymiş vaziyette bulunca uykulu uykulu; "Orada ne yapıyorsun?", diye sordu.

Yaşlı adam dönmeden sakince pijamasını el çantasına soktu. "Biliyorsun ya, geri dönüyorum. Sadece gerekli olanları aldım, diğerlerini arkamdan gönderirsin."

Kadın irkilerek fırlayıp kalktı. Bu da ne demek oluyordu? Onun sesini bu şekilde hiç duymamıştı; tamamen soğuk, tamamen donuk her kelime dişlerinin arasından çıkıyordu sanki. Her iki bacağını yataktan indirdi. "Sen seyahate gitmek istemiyor musun?... Bekle... biz de geliriz, Erna'ya söyledim."

Ama o, güçlü bir şekilde kabul etmeyeceğini işaretle belirtti. "Hayır... hayır... Siz rahatsız olmayınız." Ve etrafa bakmadan ağır ağır kapıya yöneldi. Mandalı aşağı bastırmak için valizi bir an için yere bırakmak zorunda kalmıştı. Ve bu bir saniye içinde titreyerek; binlerce kere sattığı şeylerin örneklerinin olduğu valizi, daha fazla sipariş için yaltaklanan tavsiyeler yaparak geri geri giderken eğilerek verilen selamlarla oradan ayrılmadan önce yabancı kapılara dayadığını hatırladı. Ama artık burada hiçbir iş söz konusu değildi: Öyle selam vermiyordu da artık. Bakmadan, bir söz söylemeden seyahat çantasını tekrar aldı ve kendisiyle daha önceki yaşamı arasındaki mandalı şakırdatarak kaldırdı.

Anne ve kızı ne olduğunu anlamamışlardı. Ama bu ayrılışın dikkat çeken sertliği ve kararlılığı her ikisini de huzursuz

etmişti. Hemen ona; bir yanlış anlama olduğunu zannederek, nerdeyse şefkat dolu, güney Almanya'ya gidişini, seyahati nasıldı? Nasıl varmıştı şeklinde meraklarını ifade ettikleri sorular sordukları ve buradan ayrılmaya her zaman hazır olduklarını tafsilatlı bir şekilde açıkladıkları bir mektup yazdılar. O cevap vermedi. Israrla yazıp telgraf çektiler: Hiçbir cevap gelmedi. Sadece iş yerinden bir mektupla gerekli olduğu bildirilen bir miktarı içeren, kendi eliyle yazılmış bir kelime, bir selam olmadan firma kaşesiyle bir posta havalesi gelmişti.

Böyle açıklaması olmayan ve sıkıntılı bir durum eve dönüşü hızlandırmıştı. Telgrafla bildirilmesine rağmen, kimse istasyonda onları karşılamamış, evde de hiçbir hazırlık yapılmamıştı: Yaşlı adam dağıtmış, hizmetçilerin ilettiklerine göre telgrafı masanın üzerine bıraktırıp, hiçbir talimat vermeden çekip gitmişti. Akşam, yemek masasında otururlarken, sonunda ev kapısının kapandığını duymuşlar: Heyecanla onu karşılamak için fırlayıp kalkmışlardı. O ise sadece onlara sürprizmiş gibi gözlerini dikip bakmıştı –güya telgrafı unutmuştu–, ancak özel duyguları ifade etmeden, kızının sarılmasına lakaytça katlanmış, yemek odasına götürmesine ve anlatmasına izin vermişti. Ama hiçbir soru sormamış, suskun vaziyette sigarasını içmiş, ara sıra çok kısa cevaplar vermiş, bazen de duymamazlıktan gelerek açık gözlerle uyuyormuş gibi yapmıştı. Sonra ağır ağır kalkmış ve odasına gitmişti.

Ve ertesi gün de aynıydı. Huzursuz karısı beyhude yere ağız aramıştı: Ne kadar heyecanla onun içine dokunmaya çalışırsa, o kadar açık şekilde kaçamak cevaplar vermişti. İçindeki bir şey kilitlenmiş, ulaşılmaz olmuş girişe duvar örülmüştü. Hâlâ onlarla masada oturup yemek yiyordu, topluluk içindelerse, zaman sessizlikte daha uzuyor ve kendi içine gömülüyordu. Artık hiçbir şeye yakınlık göstermiyor ve misafirler konuşmanın ortasında tesadüfen gözlerine bakarlarsa, feri kaçmış gözler tamamen sığ bir şekilde ifadesizce onların üzerinden geçip dışarı baktığı için mahcup oluyorlardı.

En yabancısına bile yaşlı adamın artan garipliği dikkat çekici geliyordu. Eski tanıdıkları ona caddede rastladıklarında; yaşlı adamı, şehrin en zenginlerinden birini, bir dilenci gibi duvar boyunca şapkası buruşmuş ve basılmış bir halde sürünürken gördüklerinde gizlice birbirlerini dürtmeye başlamışlardı bile. Sigarasının külü dökülmüş gömleği ile her adımda garip bir şekilde sallanarak ve çoğunlukla alçak sesle kendi kendine mırıldanarak yavaş yavaş yürümesi gariplerine gidiyordu. Ona selam verildiğinde ürkek bakışlarını kaldırıyor, ona hitap edilince konuşanın karşısında boşluğa bakar gibi bakıyor, elini uzatmayı akıl edemiyordu. Önce bazıları yaşlı adamın sağırlaştığını ve kelimeleri yüksek sesle tekrarladıklarını söylemişlerdi. Ama bu böyle değildi, aksine iç uykusundan kendini kurtarması için daha çok zaman ihtiyacı oluyor ve konuşmanın ortasında tekrar garip kaybolmuşluğuna dönüyordu. Sonra bir anda gözler sönüyor, telaşla kesiyor ve diğerlerinin sürprizini görmeden, tökezlemeye devam ediyordu. Her zaman sıkıcı bir rüyadan, belli belirsiz kendi kendisiyle meşgul olmaktan fazlasıyla rahatsız olmuş gibi görünüyordu: Orada görülen insanlar artık onun için yaşamıyorlardı. Kimseye bir şey sormuyor, kendi evinde karısının budalaca umutsuzluklarına, kızının mesnetsiz sorularına aldırmıyordu. Gazete okumuyor, konuşulanları duymuyordu; bir kelime bile etmemesi, bir tek soru bile sormamasıyla bir an için onun doğasındaki örtülü kayıtsızlığını açığa çıkarıyordu. Kendi özel dünyası kendisine yabancılaşmıştı: İşinde de ayrıydı; bazen büroda ruhsuz ruhsuz mektup yazmak için oturuyor, sekreter bir saniye sonra imzalanmış sayfaları almak için geldiğinde, yaşlı adamı öylece bıraktığı gibi okunmamış mektupları aynı boş bakışlarla hayal kurarken buluyordu. Sonunda orada da gereksiz olduğunu anlayıp uzak kalmayı tercih etmişti.

En garibi ve bütün şehir için en şaşırtıcı olan: Hiç kiliseye gitmeyen yaşlı adamın bir anda dindar olmaya başlamasıydı.

Bundan başka her şeye karşı duyarsızlık içindeydi. Yemek masasına ve randevularına her zaman vaktinde gelmiyor ama hiçbir zaman öngörülen saatte kiliseye gitmeyi ihmal etmiyordu; orada siyah ipek beresini takmış, dua şalı omuzlarında, her zaman aynı yerde, babasından gördüğü gibi yorgun kafasını ileri geri sallayarak ilahi okuyordu artık. Burada kelimelerin, garip ve hüzün verici şekilde etrafında çın çın öttüğü yarı boş mekânda en iyi şekilde kendiyle baş başa kalıyor, burada darmadağın olmuş yüreği farklı bir huzur buluyor, kendi yüreğindeki hüzne teselli buluyordu. Bu arada ölüler içinde dualar okunurken akrabaları, çocukları, bir mevtanın arkadaşının duygulu bir şekilde yapılması gereken görevi yerine getirişini ve devamlı yeni eğilip bükülme ve yalvarıp yakarmalarla ölmüşler için Tanrı'dan rahmet isteyenleri görme fırsatı da oluyordu. Sonra ara sıra duygulanıp gözlerinin bulutlandığı da oluyordu: Bunları yapan son kişi olduğunu da biliyordu. Kimse onun için bir dua okumayacaktı. Ve o huşu içinde mırıldanarak yapılan duaya katılıyor ve sese konsantre olarak kendisini düşünüyordu.

Bir kere böyle karışık duygularla yaptığı yürüyüşten, yolun yarısında yağmur yağmaya başladığı için akşam geç saatlerde geri dönmüştü. Yaşlı adam her zamanki gibi şemsiyesini unutmuş, arabalar ucuz tarife için hazır bekliyorlardı, giriş kapıları ve cam saçaklar hızla boşalan bulutlardan koruyordu, ama damlalar akarken hatırı sayılır şekilde kayıtsızca sallanıp sıçramaya devam ediyordu. Ezilmiş şapkanın üzerinde de bir su birikintisi oluşuyor, damlayan kollar kendi adımlarında bütün suyunu akıtıyordu: O ise bütün bunlara aldırmadan durmadan yavaş yavaş yürümeye devam etmekteydi, insanların terk ettiği caddedeki neredeyse tek kişiydi. Evet, bu şekilde bu lüks içinde özen gösterilen villanın sahibinden daha çok sırıl sıklam ıslanmış boş gezene benzemişti, uzakları aydınlatan ışığıyla bir otomobil dikkatsiz yayaların üzerine sulu çamuru fışkırtarak yanında zınk diye durduğunda, evinin

girişine neredeyse ulaşmıştı. Kapı ardına kadar açılınca elektrik ışığıyla aydınlanan Coupé den karısı inmiş, onun arkasında şemsiye ile maskelenen kibar bir ziyaretçi ve ikinci bir adam; kapının önünde neredeyse çarpışacaklardı. Kadın onu görmüş ve onu bu halde sırıl sıklam, sudan çıkmış bir bohça gibi eciş büçüş görünce, bilinçsizce bakışlarını kaçırmıştı. Yaşlı adam hemen misafirlerin önünde ondan utandığını anladı. Ve hiçbir harekette bulunmadan, hiç öfkelenmeden bir tanıştırma durumunda eşini utandırmamak için, bir yabancı gibi birkaç adım ötedeki hizmetlilerin merdivenine yönelmiş: Oradan da alçakgönüllülükle içeri kıvrılmıştı.

Bu günden sonra yaşlı adam kendi evinde her zaman bu merdiveni kullanacaktı: Burada diğerleriyle karşılaşmayacağından emindi. Burada kimseyi rahatsız etmiyor, kimse de onu rahatsız etmiyordu. Öğünlerini de onlardan ayırmıştı.– Yaşlı bir hizmetçi yemeği odasına getiriyordu; bir kere karısı ve kızı onu zorlamaya çalıştıklarında anında sıkılgan ve yenilmez bir karşı duruşla tavrını sürdürmüştü. Sonunda onu kendi haline bırakmışlar, ona soru sorma alışkanlığından da vazgeçmişlerdi, zaten o da onlara hiçbir şey sormuyordu. Sık sık onların gülüşlerini ve yabancı mekânların duvarlarından sızan müzik sesini, dışardaki arabaların evin önüne gelişlerini ve hava kararana kadar çakılların gıcırdayışlarını duyuyordu. Hiçbir şey umurunda değildi, bir kere bile pencereden bakmamıştı, onu neden ilgilendirsindi ki? Sadece köpek ara sıra yukarı geliyor ve unutulmuş yatağın önüne uzanıyordu.

Çürümeye başlayan kalbinde hiçbir şey ona acı vermiyordu, ama içerde bedeninde kapkara kurtçuklar eşelenmeye devam ediyor ve titreyen etini kanatarak koparıyorlardı. Nöbetler haftadan haftaya daha da artmış sonunda çektiği azap acil olarak doktor desteğini gerektirmiş, özel olarak muayene olmuştu. Profesör onu ciddi olarak muayene etmiş ve ameliyatın kaçınılmaz olduğunu söylemişti. Ama yaşlı adam bundan ürkmeden sıkıntılı bir şekilde gülümsemişti. Tanrıya şükür artık her şey sona erecekti. Ölümle her şey sona erecekti, artık ölüm ona güzel geliyordu.

Doktorun yakınlarına tek bir laf bile etmesine izin vermedi, belirlenen güne kendini hazırlıyordu. Son olarak işyerine gitti, (Artık onu hiç kimse beklemediği için kendisinin gördüklerine bir yabancıya bakar gibi bakmışlardı) otuz yıl, bütün yaşamında kendini binlerce kere bezgin bir şekilde bıraktığı siyah deriden koltuğa bir kere daha oturup çek defterinin bir sayfasını kilisedeki cemaat başkanını çok şaşırtacak bir miktarla doldurdu. Hayır işleri ve defin için kullanılacaktı bu miktar, bu şekilde diğerlerine borçlu kalmayacaktı, çabucak kendisini dışarı attı, o telaşla şapkasını da unutmuştu, ama onu almak için geri dönmedi. Ve böylece çıplak kafası ve hasta gibi sarı, kırışmış yüzündeki bakışları kasvetli ağır ağır (insanlar arkasından şaşırarak bakıyorlardı.) kabristana ailesinin mezarlarına gitti. Orada birkaç serseri yaşlı adamı izleyip çok uzun süre bir insanla konuşur gibi yarı çürümüş taşlarla konuşmasına çok şaşırdılar. Sanki geleceğini haber veriyor veya onların hayır dualarını istiyordu. Kimse ne dediğini duymamıştı – sadece dudakları sessizce hareket ediyor ve dua ederken sallanan başı gittikçe daha çok eğiliyordu. Çıkışta dilenciler meşhurları sıkıştırmaya alışkınlardı; çabucak çantasındaki bozuk paraları ve kâğıt paraları karıştırdı ve hepsini dağıttı. O sırada yaşlı kırışmış bir kadın topallayarak yetişmeye çalıştı ve ardından ona ağlayıp yalvardı. Kafası karışık bir halde her yeri araştırdı –hiçbir şey bulamadı. Yalnız parmağı yabancı ve ağır bir şeye değmişti: Altın bir evlilik yüzüğüydü bu. Belli belirsiz bir şeyler hatırlamıştı– çabucak çıkardı ve şaşkınlık içindeki kadına uzattı.

Ve artık tamamen fakir, iyice boşalmış ve yalnız yaşlı adam olarak bıçağın altına yattı.

Yaşlı adam narkozun etkisinden kurtulunca, doktorlar durumu tehlikeli görüp o sırada ağırbaşlı görünen karısı ve kızını odaya çağırdılar. Etrafındaki mavimsi halkayla göz kapaklarını zorlukla kaldırmıştı: "Ben neredeyim?", hiç görmediği bir mekânın beyazlığına ve yabancılığına bakıp kalmıştı.

O an kızı ona sevgi vermek için garip, çökmüş yüzün üzerine eğilmişti. Ve birdenbire görmeden etrafını yoklayan göz nurunda tanıdık bir şey titreyerek parladı. Bir küçük ışık göz bebeklerine yükseldi: Bu oydu kızı, sonsuz sevdiği, Erna'ydı, güzel tatlı çocuk! Tümüyle, çok yavaş dudaklar gevşedi – bir gülümseme, kapalı ağzından uzun süredir ayrı kalmış küçük bir gülümseme, dikkatlice yerleşmeye başlamıştı. Ve Erna, bu zahmetli sevinçten sarsılarak babasının kanı çekilmiş yanaklarını öpmek için iyice eğildi.

Ama o anda tatlı parfüm kokusu, ona hatırlamak istemediğini hatırlatmış veya yarı uyuşmuş beyin unutulan dakikaları mı hatırlamıştı? – birdenbire yüzdeki mutlu çizgilerde korkunç bir değişim oldu: Dudaklar renksiz bir anda acımasızca direnerek yapıştı, örtünün altındaki eller güçlü bir şekilde çalışıp basılan bir şeyi itiyormuş gibi yukarı kalkmak istedi, yara içindeki beden heyecandan titriyordu. "Git!... git!...", diye anlaşılması zor... ancak solan dudakların anlayabileceği şekilde kekelemişti. Kaçamıyor olmanın titreyen çizgilerindeki nefret, doktorun kadınları endişeyle yana iteceği kadar korkunç şekilde ortaya dökülmüştü. "Hezeyan içinde, sayıklıyor", diye fısıldadı, "En iyisi onu yalnız bırakmak."

Her ikisi de zorlukla ayrıldı, iyice gerilmiş çizgiler tekrar solgun boş bir uykulu olma haliyle gevşedi. Nefes hâlâ boğuktu – hayatın ağır havasında göğüs gittikçe daha derinden hırıldıyordu. Ama artık göğüs bu acı insan gıdasını içmekten yorulmuştu. Ve doktor kontrol ederek kalbi eliyle yoklarken, yaşlı adam açı çekmeyi bitirmişti...

GÖRÜNMEYEN KOLEKSİYON ALMAN ENFLASYONUNDAN BİR ALINTI

Dresden'den sonraki ikinci istasyonda yaşlı bir bey ikinci sınıf kompartımanımıza, nazikçe selam vererek girdi ve sonra iyi tanıdığı biriymişim gibi bana bakarak başını salladı. İlk anda onu hatırlayamamıştım; ama sonra hafif bir gülümseme ile adını söyleyince hemen hatırladım: Berlin'in ileri gelen antikacılarındandı, barış zamanında sık sık dükkânına gider eski kitapları ve otobiyografileri inceler ve satın alırdım. Önce alakasız şeylerden gevezelik ettik. Aniden damdan düşer gibi;

"Size yeni geldiğim yeri anlatmalıyım. Çünkü orada yaşadığım bu kıssa, eski sanat eserleri komisyoncusu olarak çalıştığım otuz yedi yıl süresince karşılaştığım en garip olaydır. Sanat eserlerinin alım-satımında, paranın değerinin gaz gibi buharlaştığından beri artık neyin önem kazandığını muhtemelen biliyorsunuzdur: Yeni zenginler birdenbire 1500 yıl öncesine ait basılan ilk kitapların ve gotik Madonnaların, eski gravürlerin ve

resimlerin kalplerindeki yerini keşfettiler. Onları tatmin etmek mümkün olmadığı gibi birilerinin evi veya odayı boşaltmasına da engel olunamıyor. Neredeyse kol düğmelerini ve hatta yazı masasındaki lambayı bile satın alıp götürecekler. Sürekli yeni eşyalar tedarik etmek, her zamankinden daha zorlaşıyor. –bizden biri için çok anlamı olan bu objelerden eşya diye bahsetmemi mazur görünüz.– Ama bu aşağılık ırk Venediklilerden kalma harika bir ilk basım kitabını bilmem kaç dolarlık bir kılıf gibi ve Guercino'nun elde çizilmiş bir resmini birkaç yüz frankın cisimleşmiş hali gibi görme alışkanlığını edindi. Bu ani alışveriş deliliğinin yıkıcı etkilerine karşı direnmek artık bir şeye yaramıyor. Gece boyunca birilerini söğüşlemeye devam etseydim kepenkleri indirmek durumunda kalmazdım, babamın büyükbabamdan devraldığı eski dükkânımızdaki eskiden kuzeydeki sokak eskicilerinin bile arabalarına koymayacağı acıklı değersiz şeyleri görmekten öylesine utanıyordum ki.

Bu sıkıntılı durumda aklıma, onlardan birkaç kıymetli parçanın ikinci nüshalarını kafesleyebileceğim eski müşterileri bulmak için dükkânın eski defterlerini karıştırmak geldi. Bu tür eski müşteri listesi her zaman bir çeşit enkaz alanı gibidir, özellikle de şu günlerde. Aslında bu bana çok şey katmayacak olsa da bu işe giriştim, ama önceki alıcılarımızın çoğu sahip olduklarını uzun zaman önce müzayedelerde elden çıkarmak zorunda kalmışlar veya ölmüşlerdi, birkaç vefakâr müşteriden de umut verecek bir şeyler çıkmamıştı. Ama bir anda birden sanırım en eski müşterilerimizden birinden gelen, hafızamda I. Dünya Savaşının başladığı zamandan kalma olduğu yer etmiş bir deste mektup karşıma çıkmıştı. 1914'ten beri bizden hiçbir siparişte veya talepte bulunmamıştı. Bu neredeyse altmış yıl öncesinden kalan yazışma –Vallahi billahi hiçbir abartı yok!– yeterli gelmişti bana; büyükbabamdan veya babamdan bir şeyler satın almıştı, buna rağmen otuz yedi yıllık meslek hayatımda bir kere bile dükkânımıza ayak bastığını hatırlamıyordum. Her şey onun özel,

babayani, orijinal bir insan, şu yaşadığından emin olunamayan Menzel – Spitzweg'in tablolarındaki Almanlar'dan biri olduğunu işaret ediyordu, o tip insanlar küçük şehirlerde nadir bulunan emsalsiz orijinal eserleri günümüze kadar kıyıda köşede tutarlardı. Mektupları yazı sanatıyla titizlikle yazılmış, meblâğların altı kırmızı mürekkeple çizilmiş, bir yanlış anlamayı önlemek için de iki nüsha olarak tekrarlamıştı: Bedeli ödenmiş pahalı yaprakların sınırlı kullanılması ve tasarruf zarfları, bir taşralının kurtulması imkânsız fanatik biriktirme düşkünlüğünü ve basitliğini göstermekteydi. Bu özel dokümanlar kendi isimleri dışında sürekli; Orman ve Ekonomi müşaviri a.D., Teğmen. a.D., Birinci Sınıf Demir Haçın Sahibi, gibi teferruatlı unvanlarla imzalanmıştı. Yetmişli yılların askerlerinden olmalıydı, yaşıyorsa, en azından keyifli geçen bir seksen yılı vardı. Ama bu orijinal, komik tasarruf meraklısı insan; eski gravür koleksiyoncusu olarak alışılmadık bir zekâya, enfes bir donanıma ve ince bir zevke sahipti. Onun neredeyse altmış yıllık siparişlerini bir araya getirdiğimde farkına vardım ki; ilk gümüş Groschu (10 feniklik Alman kuruşu) kullanan bu küçük taşralı adam zamanında gümüş bir üç markla en güzel Alman tahta oyma eserlerini satın alabilmiş olmasın da ayrı bir şoktu. Ve sessizlik içinde, ancak yüksek onur sahibi yüksek sesle yeni zenginler diye adlandırılanların sahip olabileceği bir bakır gravür koleksiyonunu bir araya getirmişti. Bizde sadece mark'la yaptığı küçük miktardaki ödemeleri vardı. Bedelleri yarım yüzyıl süresince şaşırtan değerler ulaşan orijinal eserleri fenik bazında ucuza kapatmıştı. Ayrıca müzayedelerde ve diğer satışlarda da epeyce sanat eserini toplamış olması beklenilen bir durum olurdu tabii ki. Ama 1914'ten beri ondan hiçbir sipariş gelmemiş olsa da; böyle bir koleksiyonun kapalı satışını veya müzayedesini kaçıramayacak kadar, sanat eserlerinin piyasasında yaşanan bütün olaylardan haberdar olduğuma emindim. O zaman bu özel insan henüz hayatta olmalı veya koleksiyonu mirasçılarının elinde olmalıydı.

Konu ilgimi çekince hemen ertesi gün, yani dün akşam düşünmeden doğrudan Sachsen' deki ulaşılması zor küçük şehirlerden doğrudan gitmek üzere yola çıktım. Küçük istasyondan ana caddeye doğru rahat rahat yol alırken, basit halk lakırdılarının geçtiği bu adi zevksiz evlerden birinde, Dürer'in veya Mantegnas'ın gravürlerinin yanında Rembrand'ın en mükemmel çalışmalarına kusursuz bir bütünlük içinde sahip olabilecek bir insanın oturabileceğini pek aklım kesmemişti. Şaşkınlıkla posta idaresine burada Orman veya Maliye müşaviri diye birinin oturup oturmadığını sorduğumda, gerçekten böyle bir yaşlı adamın yaşadığını öğrendim ve henüz öğle olmadan kalbim çarpa çarpa ona gitmek üzere yola koyuldum.

Evini bulmam için çok çaba harcamama gerek kalmamıştı. 1860'lı yıllardan kalma hayalî duvar mimarisine göre aceleyle inşa edilmiş ucuz taşra evlerinden birinin ikinci katıydı. İlk katta iyiniyetli ama biraz kaba bir terzi oturuyordu, solda ikinci katta posta idaresinin tabelası parlıyor, nihayet sağda Orman ve Mali Müşavirin isminin olduğu küçük porselen bir tabela asılıydı. Zili ürkekçe çalar çalmaz beyazlaşmış saçlarıyla çok yaşlı bir bayan başında tertemiz siyah bonesiyle ortaya çıkmıştı. Ona kartımı uzatıp, ormancı beyle konuşup konuşamayacağımı sordum. Şaşkınlık ve olması gereken bir güvensizlik ile önce bana baktı sonra da karta: Bu dünyasını kaybetmiş şehircikteki bu eski moda eve dışardan bir ziyaretçinin gelmesi sıra dışı bir olay gibi görülüyor olmalıydı. Ama kartı alıp, benden samimi bir şekilde beklememi isteyerek odaya gitti; yavaş fısıltıları duyuyordum ve sonra birden yüksek sesle bağırıp çağıran erkek sesleri: "–Ah, Bay R... Berlin'den büyük antikacılardan... tabii ki...gelir, tabii ki... gelebilir... Çok sevindim!" Yaşlı annecik tıpış tıpış geri gelip beni misafir odasına davet etti.

İçeri girmeyi başarmıştım. Mütevazı odanın ortasında yaşlı ama hâlâ gücü yerinde, gür bıyıkları ve şeritlerle süslenmiş asker giysisine benzeyen bir robdöşambr ile bir adam dimdik duruyor-

du, samimi bir şekilde bana her iki elini de uzatmıştı. Ancak net tavırlarla tipik neşeli ve doğal bu selamlamaya karşı, dik dik bakışlarıyla garip bir duruşu vardı. Bir adım bile yaklaşmamıştı ve ben – birazcık garibime gitse de – elini tutmak için biraz yaklaşmak zorunda kalmıştım. Lâkin elini tutmak isterken, bu ellerin hareketsiz yatay olarak durduğunu, benim ellerimi aramayıp beklediğini fark ettim. O dakikada her şeyi anlamıştım: Adam kördü.

Bir anda çocukluğuma dönmüştüm, her zaman bir körle karşı karşıya olmak bana sıkıntı verirdi, bir insanı canlı olarak görmeme rağmen, benim onu hissettiğim gibi onun beni hissetmediğini bilmenin utancı ve mahcubiyetinden kendimi asla alamazdım. Şimdi de dikilmiş beyaz gür kaşlarının altında yerleşmiş bu cansız ve boşluğa odaklanmış gözleri gördüğüm andaki bu ilk ürkekliğimi aşmak zorundaydım. Ama kör adam, elim onunkine dokununca güçlü bir şekilde sallayarak ve coşkulu, hoş ve gürültülü bir şekilde selamlayıp beni uzun süre böyle şaşkınlık içinde bırakmamış, "Nadiren ziyaretçi gelir", demişti yayvan yayvan gülümseyerek. "Berlin'in beyefendilerinden birinin yanılıp da bizim yuvamıza gelmesi gerçekten hayret edilecek bir şey... Ama bu tüccar baylardan biri yuvaya geldi mi dikkatli olmalıyız demektir. Bizim evde her zaman: Çingene gelirse kapıyı ve çantayı kapat! Denir... Evet, beni neden arayıp bulduğunuzu düşünebilirim... Bizim garip perişan Almanya'mızda işler artık kötü gidiyor, artık alıcı kalmadığı için büyük beyler bir kere daha eski müşterilerini hatırladılar ve koyuncuklarını arıyorlar... Ama korkarım benden size bir şey çıkmayacak, biz fakir, yaşlı emekliler masamızda bir parça ekmeğimiz olursa seviniyoruz. Sizin istediğiniz çılgın fiyatlara katılamayız... Bizim gibilerden size sonsuza dek iş çıkmaz."

Beni yanlış anladığını, bir şey satmak için gelmediğimi, Almanya'nın büyük koleksiyoncularından uzun yıllardır müşterimiz olan birine bir nezaket ziyareti yapmak maksadıyla bu yakınlarda olduğum için bu fırsatı kaçırmak istemediğimi bil-

dirdim hemen. Zorlukla söylediğim "–Almanya'nın büyük koleksiyoncularından biri.", cümlesini duyduğunda yaşlı adamın yüzünde garip bir değişim olmuştu. Hâlâ odanın ortasında dimdik ve donuk bakışlarla duruyordu, ama ifadeler birdenbire anlam kazanmış ve yüreğindeki gurur duruşuna yansımıştı. Karısına, "Duyuyor musun", derken onun olduğunu tahmin ettiği tarafa dönmüştü ve duyduğu sevinç sesine yansımış, anında sesindeki asker gibi emir veren tonun yerini yumuşak ve âdeta sevecen bir hava almıştı ve bana dönüp:

"Gerçekten çok çok naziksiniz... Ama siz öyle boşu boşuna gelmiş olmazsınız. Gösterişli Berlin'inizde her gün bakmak için alamadığınız bir şeyi görmüş olmalısınız... Sizin "Albertina" da ya da Allah'ın belası Paris'te daha güzelini bulamayacağınız bir kaç parça... Evet, altmış yıldır toplanırsa, şu anda caddelerde olmayan her çeşit şey bir araya gelir. Luise, bana dolabın anahtarını ver!"

Ancak o an, beklenmedik bir şey oldu. Hemen onun yanında nazikçe ve sessizce dinleme nezaketi göstererek konuşmamıza katılan annecik, her iki elini rica eder gibi kaldırırken aynı zamanda başıyla sert bir hayır hareketi yaptı, ilk anda ne demek istediğini anlamadım. Sonra hemen eşine doğru gitti ve hafifçe iki elini omuzlarına koydu: "Ama Herwarth", diye uyardı "Beyefendiye koleksiyonuna bakmaya zamanı olup olmadığını sormuyorsun, artık öğlen oldu ve yemekten sonra bir saat dinlenmelisin doktor bunu açık bir şekilde istedi, hepsini yemekten sonra kahve içerken göstersen daha iyi olmaz mı? Sonra Annemaria da burada, her şeyi daha iyi anlıyor ve sana da yardım edebilir!"

Zorlukla ifade ettiklerini, sanki bir şeyleri gizlemek ister gibi eşinin üzerinden rica eden enerjik mimiklerle tekrarlıyordu. Eşinin şimdi göstermek istediği koleksiyona yemekten sonra bakmamı istediğini anlayınca, hemen bir yemek randevum olduğunu söyledim. Benim için koleksiyonunu görebilmek bir ke-

yif ve şeref olacaktı ama bir an önce görmek istememe rağmen bu saat üçten önce mümkün görülmüyordu.

Elinden oyuncağı alınmış bir çocuk gibi canı sıkılan yaşlı adam etrafında döndü ve "Tabii ki", dedi homurdanarak. "Berlin'li bayların hiçbir şey için zamanları olmaz, ama bu sefer vakit ayırmak zorundasınız, çünkü üç beş parça bir şey değil tam yirmi yedi koleksiyon klasörü, her biri başka sanatçının ve klasörde hiç boş yer yok. O halde saat üçte bakarız, ama dakik olun, yoksa işimiz zorlaşır."

Elini yine boşluğa uzatmış. "Dikkatli olunuz, memnun olabilir ya da kızabilirsiniz, bense ne kadar kızarsanız o kadar çok sevinirim. Biz koleksiyoncular öyleyizdir: Her şey kendimiz içindir ve hiçbir şey başkaları için değildir!" Ve bir kere daha kuvvetlice elimi sıkmıştı.

Yaşlı kadıncağız bana kapıya kadar eşlik etti. Bu süre içinde ondaki dikkat çeken huzursuzluğu utangaç bir çekingenliğin ifadesi olarak kabul etmiştim. Lâkin evden çıkmak üzereyken tamamen bastırılmış bir sesle: "Lütfen... lütfen bize gelmeden önce kızım Annemaria'yı da alır mısınız?... Birçok bakımdan daha iyidir... Herhalde yemeğinizi otelde yiyeceksiniz?"

"Mutlaka, sevinirim, benim için bir zevk olur", diye yanıtladım.

Ve gerçekten de bir saat sonra Pazar yerindeki otelin küçük lokantasında öğle yemeğini bitirdiğim anda basit giyimli, etrafa bakınarak yaşlıca bir bayan içeri girmişti. Ona doğru gidip kendimi tanıştırdım ve koleksiyonu görmek için onunla gitmeye hazır olduğumu söyledim. Ama birdenbire kızardı ve annesinde de gördüğüm aynı karışık utançla biraz konuşmamızı rica etti. Zorlandığını gördüm o anda. Ne zaman konuşmak için bir girişimde bulunsa bu huzursuzluğu artıyor, alevlenen kırmızılık bütün yüzünü kaplıyor ve elleriyle elbisesini buruşturuyordu. Sonunda kekeleyerek yeni bir şaşkınlık içinde konuşmaya başladı:

"Beni size annem gönderdi... Bana her şeyi anlattı... sizden büyük bir ricamız var...babama gitmeden önce sizi bilgilendirmek istedik... tabii ki babam size koleksiyonunu göstermek isteyecek, koleksiyon... koleksiyon... artık tam değil... bir dizisi eksik... maalesef hatta çoğu... yok.."

Yine nefeslenmek zorunda kalmıştı, sonra bir an bana baktı ve telaşla;

"Sizinle açık konuşmalıyım... Zamanımızı biliyor, her şeyi anlıyorsunuz... Babam savaşın başlamasından sonra kör oldu. Daha önce de görme problemleri yaşıyordu, heyecan onun ışığını tamamen köreltti – yetmiş altı yaşına rağmen, Fransızlarla birlikte savaşmayı çok istiyordu, lâkin ordu 1870'te olduğu gibi ilerlemeyince korkunç heyecanlandı ve görme yeteneği hızla kayboldu. Yoksa hâlâ tamamen sağlıklı, kısa süre öncesine kadar saatlerce yürüyebiliyor hatta en sevdiği ava bile gidiyordu. Artık bu gezmeleri bitti ve tek bir sevinci var; her gün baktığı koleksiyonu... Yani görmüyor... görmüyor... ama her gün öğleden sonra bütün klasörleri yıllardan beri ezberlediği aynı sırayla en azından hepsine bir parça dokunabilmek için ortaya çıkarıyor... Artık başka hiçbir şey onu ilgilendirmiyor... Düzenli olarak ona gazetelerdeki bütün müzayedeleri okumak zorundayım.. Fiyatlar ne kadar yükselirse, o kadar mutlu oluyor... çünkü... o...bu çok korkunç, ama onda artık fiyat ve zaman kavramı kalmadı... her şeyimizi kaybettiğimizi bilmiyor ve emekli maaşıyla ayda iki günden daha fazla yaşayamadığımızı bilmiyor...üstüne bir de kız kardeşimin eşinin savaşta ölmesiyle dört çocukla ortada kalması eklendi... Babam bizim para sıkıntısı çektiğimizi bilmiyor. Önceleri idareli yaşıyorduk, sonra öncekinden daha dikkatli harcama yapmak zorunda kalmıştık, ama artık bu da bir işe yaramıyordu. Sonra satmaya başladık – ama tabii ki onun sevgili koleksiyonuna dokunmadık ... Önce birazcık sahip olduğumuz takılar satıldı, ancak, Tanrım, bu nasıl bir şey...babam altmış yıldan beri biriktirebildiği her feniği sadece tabloları için harca-

mıştı... Ve bir gün gelmiş ortada hiçbir şey kalmamıştı... bundan sonra ne olacağını bilmiyorduk...o zaman... o zaman... Annem ve ben koleksiyondan bir parçayı sattık. Babam asla izin vermezdi, bilmiyor, ne kötü ki bunu hissetmiyor bile, karaborsadan biraz yiyecek bulmaya çalışmak çok kötüydü, savaşı kaybettiğimizi ve Elsass ve Lothringen'i[1] terk ettiğimizi bilmiyor, heyecanlanmasın diye gazetelerdeki bu haberleri ona okumuyoruz.

Sattığımız çok değerli bir parçaydı, Rembrandt- Gravürü. Komisyoncular bize binlerce binlerce mark verdiğinde, senelerce bununla geçineceğimiz zannettik, ama biliyorsunuz ya para eriyip gidiyor... Geri kalanı bankaya yatırmıştık, ancak iki ayda hepsi bitti, bu nedenle bir parça daha satmak zorunda kalmıştık, sonra bir parça daha...Ve komisyoncu paramızı gönderene kadar para değerini yitiriyordu. Daha sonra müzayedeleri denedik, ama milyonluk fiyatlara rağmen bizi dolandırdılar... Milyonlar bize gelinceye kadar değerini yitirip gidiyordu... Bu şekilde yavaş yavaş koleksiyonun en iyi parçaları, birkaç parça kalana kadar elimizden gitti sadece kıt kanaat hayatı sürdürebilmek için... ve babamın bunlardan hiç haberi yok...

Siz bu gün geldiğinizde annem bu yüzden o kadar korktu... çünkü albüm açıldığında her şeyin aldatmaca olduğunu göreceksiniz... Yani onun dokunduğunda tanıdığı eski paspartu çerçevelerdekini, yeni baskılarıyla veya benzer tablolarla değiştirdik, bu şekilde dokunduğunda bir şey fark etmiyor. Tablolarına dokunur ve tek tek sayabildiğinde (Sırasını tam hatırlayarak) önceden gözleri açık olduğu zamanki sevincini tekrar yaşayabiliyor. Şükür ki bu küçük şehirde hazinelerini göstermeye lâyık göreceği kimse yok... Her tabloyu tek tek böyle tutkulu bir aşkla seviyor, sanırım her şeyinin elinin altından kayıp gittiğini sezerse kalbi kırılırdı. Bu işe başladığı yıllarda ilk defa koleksiyonunu gösterdiği Dresden'deki Bakır Gravür Koleksiyonları Başkanı öldüğünden beri, portföyünü göstermek istediği ilk kişisiniz. Sizden ricam ... "

[1] Şu anda Fransa toprağı olan Alsace ve Lorraince.

Ve birdenbire orta yaşlardaki kız ellerini yukarı kaldırmıştı, ıslanan gözleri parlıyordu.

"–... Size rica ediyoruz... Onu mutsuz etmeyiniz... bizi mutsuz etmeyiniz... bu son yanılsamayı bozmayınız, size anlatacağı bütün bu tabloların hâlâ yerinde olduğuna inanmasını sağlamak için bize yardım ediniz... öyle olduğuna inanmasa yaşayamazdı... Belki de ona haksızlık yaptık... ama başka çaremiz yoktu yaşamak zorundaydık... Ve dört yetim çocuk insanca yaşamalıydı, benim kız kardeşim kopyalanmış tablolardan daha önemliydiler... Bugüne kadar onun sevincini elinden almadık bu şekilde mutlu oluyor, her öğleden sonra üç saat portföyünün sayfalarını çevirerek, her parçayla bir insanla konuşur gibi konuşuyor. Ve bugün... bugün belki de onun en mutlu günü, yıllardan beri en sevdiklerini gösterebileceği bir tanıdık bekliyordu; lütfen... size ellerimi kaldırıp rica ediyorum, onun bu sevincini bozmayınız!"

Her şeyi o kadar etkileyici söylemişti ki... bunu size tekrar anlatabilmem mümkün değil. Tanrım, komisyoncu olarak bu şekilde enflasyondan dolayı köpekçe bir hainlikle aldatılmış, hainice soyup soğana çevrilmiş, yüzlerce yıllık değerli aile yadigârlarının tereyağlı ekmek gibi yenilip yutulduğu birçok insan görmüştüm, - ama burada kader beni derinden etkileyen özel bir durumla karşı karşıya bırakmıştı. Tabii ki ona susacağıma ve en iyisini yapacağıma söz vermiştim.

Birlikte eve gittik – yolda bu fakir, cahil insanların göz boyayan tutarlarla aldatıldığını öğrendikçe artan öfkemle, onlara yardım etme konusundaki kararım daha da güçlenmişti. Merdivenden yukarı çıktık ve kapının mandalını zorlukla açtık, içerdeki odadan yaşlı adamın sevinçle bağıran sesi geliyordu: "İçeri!, İçeri!" bir körün hassas duyma yetisiyle merdivendeki adımlarımızı duymuş olmalıydı.

"Herwart bugün size hazinesini göstereceği için sabırsızlıktan uyuyamadı.", dedi gülümseyerek yaşlı annecik. Kızının tek bir bakışı benim anlayışım hakkında onu rahatlatmıştı. Masada

klasörlerden bir demet açılmış hazır vaziyette duruyordu, kör adam elimi zorlukla bulunca selamlamadan kolumu yakalayıp beni koltuğa oturttu.

"Evet, artık başlayabiliriz –görülecek çok şey var ve Berlin'deki beylerin hiç vakitleri yoktur. Bu ilk klasör Dürer Usta'dan, sizin de onaylayacağınız gibi oldukça kapsamlı durumdadır– bu arada kopya aslından daha güzel. Tamam, pekâlâ, kararı siz vereceksiniz, bakın bakalım!" –Klasörün ilk sayfasını açmıştı– "Büyük bir at."

Kırılabilen bir şeye dokunur gibi nazik bir dikkatle çıkarıyor, boş sararmış bir kâğıt parçasının çerçevelendiği bir paspartuyu parmak uçlarıyla dikkatlice tutup sakınarak, değersiz kâğıt parçasından aldığı hazla gösteriyordu. Gerçekten görmeden dakikalarca baktı, bu boş yaprağı göz yüksekliğinde açtığı elleriyle kendinden geçmiş tutuyor, bütün yüzü bakanın heyecanlı mimiklerini sihirli bir şekilde anlatıyordu. Sönmüş yıldızlarıyla donuk bakan gözlerine, bir anda –kâğıdın verdiği yansımayla oluşan veya içerden gelen bir parlaklık mıydı?– yansıyan bir aydınlık ve biliyor olmanın verdiği bir ışık gelmişti.

"Yalnız ", dedi gururla, "Hiç bu kadar güzel röprodüksiyon görmüş müydünüz? Ne kadar keskin, her detay nasıl da net bir şekilde verilmiş – tabloyu Dresden'deki nüshasıyla karşılaştırmıştım, bunun yanında tamamen yavan ve ifadesizdi. Tam bir safkan, tam bir soyağacı! – ve sayfayı çevirip parmak ucuyla arka sayfadaki boş tablonun bir yerini vurgulu bir şekilde gösterdi, bilinçsizce oraya bir çizim var mı yok mu diye baktığımda – "Burada koleksiyoncu Nagler'in damgası var, tablolarının bu küçük odaya gelmiş olabileceğini hiç tahmin etmeyen ilk sahipleri Remy ve Esdaile'den kalma."

Böyle her şeyden habersizce tamamen boş bir tabloyu bu şekilde coşkuyla dokunmasını izlerken sırtımdan ter boşanmıştı ve parmaklarının ucuyla sadece onun hayalinde var olan görünmeyen koleksiyonun detaylarını milimi milimine titizlikle işaret

etmesini görmek dehşet vericiydi. Boğazıma bir yürek sancısı gelip oturmuştu, ne cevap vereceğimi bilmiyordum; ama şaşırmış bir halde gözlerimi kaldırıp her iki bayana baktığımda, heyecan içinde titreyen yaşlı kadının yalvarırcasına kalkmış kollarıyla karşılaştım. O an kendime gelip rolüme başladım.

"Duyulmamış bir şey!", diye kekelemiştim en sonunda. "Mükemmel bir röprodüksiyon." Ve hemen bütün yüzü gururla ışıldadı. "Ama bu hiçbir şey değil", dedi zafer kazanmış bir komutan gibi, "Önce buradaki "Melancholia" yı görmelisiniz ya da "Pasion" u, ışıklı bir örnek, aynı kalitede bir ikincisi kesinlikle bir daha gelmez. Yalnız şuna bakınız "ve tekrar parmaklarını şefkatle hayali bir tasvirin üzerinde gezindirmişti – "Bu canlı, dokununca hissedilen, sıcak ton. Berlin'deki müze uzmanları ve komisyoncuları bunları görse, akılları başlarından giderdi."

Bu çağıldayan zaferin muhabbeti bu şekilde tam iki saat boyunca devam edip gitti. Hayır, onunla birlikte bu yüz belki de iki yüz boş kâğıt parçasına veya başka bir deyişle bu trajik her şeyden habersiz adamın hafızasındaki gerçekten müstesna olan röprodüksiyonlara bakmanın, her parçanın dikkatle yapılmış detayıyla atlamadan hatasız bir şekilde takip ederek övmenin ve betimlemenin ne kadar tüyler ürpertici olduğunu anlatamam. Çok önceleri esen rüzgârlarda dağılmış olan görünmez koleksiyon, bu kör insan için, bu etkileyici aldatılmış insanlar için, hâlâ bir bütün olarak ve onun hayalinin tutkusuyla yürek yakarak orada duruyordu, neredeyse ben de gösterilenlerin gerçek olduğuna inanmaya başlayacaktım. Görünen coşkusu sadece bir defa, gece uykuda gezen bir yetişkinin aniden uyandırılmasının getireceği riskin korkusuyla kesilmişti. Rembrandt'ın "Antiope" (Gerçekten paha biçilemez değerde bir deneme nüshası olmalıydı) tekrar baskının netliğini övdüğü sırada, öngörülü sinirli parmakları, sevgiyle bir daha üzerinde giderek, görüntünün çizgisini takip ederken keskinleşmiş dokunma duyuları yabancı tablodaki derinliği hissetmeyince, bir anda alnından bir gölge

geçer gibi olmuş, sesi karışmıştı. Ancak bu... ancak bu.. "–Antiope mi?", diye mırıldandı biraz utangaç bir şekilde, bunun üzerine hemen ben harekete geçip elindeki çerçevelenmiş kâğıdı aldım ve bana değerlendirmesini yapacağı oymayı olabilecek tüm detaylarını coşkuyla tasvir ettim. O zaman körün mahcubiyeti okunan yüzü tekrar rahatladı. Ve ne kadar çok övgüde bulunursam, bu ulaşılması zor adam, o kadar çok neşeli bir samimiyet, güzel-içten bir sevecenlik saçıyordu. "Nihayet karşımda beni anlayan biri duruyor.", diye sevinç çığlıkları atarak zafer kazanan benliğine döndü. "Nihayet, nihayet birisinden tablolarımın ne kadar değerli olduğunu duydunuz. Her zaman beni kötüleyerek bütün paramı koleksiyonuma harcadığım için azarlardınız: Evet gerçekten altmış yıl boyunca bira yok, şarap yok, tütün yok, seyahat yok tiyatro yok, kitap yok, sadece bu tablolar vardı. Ama ben burada olmadığım zaman – sizler zengin, bütün şehirdekilerden daha zengin ve Dresden'dekilerden daha zengin olacaksınız, benim deliliğim sizi sevindirecektir. Yaşadığım sürece tek bir tablo evden gitmedi – öldüğüm zaman; önce beni, sonra da koleksiyonumu taşımak zorunda kalacaksınız."

Aynı anda elini şefkatle canlı bir şeymiş gibi uzun süre önce boşalmış klasörlerin üzerini okşuyordu. – Savaşın devam ettiği bu yıllarda bir Almanın yüzünde böylesine her yönüyle temiz bir bahtiyarlık ifadesi görmediğimden, benim için çok dehşet verici ve aynı zamanda çok etkileyiciydi. Yanındaki kadınlar Alman Usta'nın gravüründeki, İsa'nın mezarını ziyarete gelmiş, boş kubbenin altında korkunun titreten ifadesi ve aynı zamanda inancın ve çok mutlu olmanın kendinden geçiren duygusuyla duran kadın figürlerine benzer şekilde duruyorlardı. Bu resimdeki İsa'nın kutsal hayaliyle dolu havariler gibi, her ikisi de yaşlanmış, yıkılmış fakirleşmiş basit vatandaşların ihtiyarın çocukça mutluluğu karşısında yarı gülerek, yarı ağlayarak gözleri sevinçle parlıyordu, buna benzer sarsan bir duygunun hiç yaşanmayacağı bir manzaraydı. Lâkin yaşlı adam benim övgülerimei doymuyor,

giderek daha sık, susamış bir halde her kelimeyi içerek klasörlere yöneliyordu: Nihayet gerçek olmayan klasörler yan tarafa itilince benim için bir dinlenme fırsatı doğmuş ve o gönülsüz olarak kahve için masayı boşaltmak zorunda kalmıştı yaşlı adam. Ancak, yaşadığı kabaran şamatalı sevinçle, otuz yaş daha gençleşmiş yaşlı adamın kabına sığmayan coşkusu karşısında suçluluğumu bile bile içimdeki bu rahatlamamın sebebi neydi! Satın aldığı şeylerden ve çıktıkları balık avlarından binlerce anekdot anlatmıştı, her yardımı reddederek yavaş yavaş, bir tane daha, bir tane daha parçaları çıkarıp açmış ve şarap içmiş gibi çılgınca neşelenip kendinden geçmişti. Ama sonunda gitmem gerektiğini söyleyince düpedüz sarsılmış, inatçı bir çocuk gibi inatlaşarak küskün ayaklarıyla yere vurmuştu, işte bu olmayacaktı, daha ancak yarısını görmüştüm. Kadınlar, treni kaçıracağım için; beni uzun süre tutamayacak olmasından dolayı duyduğu direngen hoşnutsuzluğunu gidermek için yoğun bir çaba içine girmişlerdi.

Yaşlı adam ümitsizce direncinden sonra nihayet teslimiyet göstermiş ve vedalaşmaya razı olunca sesi iyice yumuşamıştı. Her iki elimi de tutmuş ve bir körün bütün ifade yeteneğiyle parmakları sevgisini göstererek eklemlere kadar okşamıştı, sözler yetersiz kalınca benim hakkımda daha çok şey bilmek ve bana olan sevgisini anlatmak istemişti bu şekilde. "Siz ziyaretinizle bana büyük büyük bir sevinç verdiniz", hiç unutmayacağım ta yürekten kabararak gelen bir sarsıntıyla titremeye başlamıştı. "Bu benim için gerçek bir nimet oldu, nihayet, nihayet, nihayet bir tanıdıkla sevgili tablolarımı bir kere daha inceleyebildim. Ancak, yaşlı, kör bir adam için boşuna gelmediğinizi göreceksiniz. Size, şahit olarak karımın önünde vasiyetime koleksiyonumun müzayededeki satışını uzun süredir sahip olduğunuz işyerinize devrettiğime dair bir madde koyduracağıma söz veriyorum. Siz namuslu bir insansınız, bu bilinmeyen hazinenin" –ve aynı anda elini sevgiyle soyulan klasörlerin üzerine koymuştu –"dünyaya dağıldığı güne kadar yönetme hakkına

sahipsiniz. Sadece bana güzel bir katalog olacağına söz veriniz: Benim mezar taşım olmalı, bunda başka bir şeye ihtiyacım yok."

Kadına ve kızına baktım, yan yana duruyorlar ve ara sıra da titreyen tek bir vücutmuş gibi birbirlerine sokuluyorlardı. Duygulandıran bir bilmezlik içindeki birinin, değerli bir şey gibi uzun süredir dağılmış olan görünmez koleksiyonunun yönetimini bana vermesi törensel bir şekilde iyi gelmişti. Duygulanmış bir halde ona, hiçbir zaman gerçekleştiremeyeceğim bir şey için söz verdim; yüreğinde beni şahsen tanımak için nasıl bir özlem duyduğunu anlamış, parmağının sevgi dolu dokunuşlarındaki minnet ve söz vermenin hassasiyetini hissetmiştim

Kadınlar kapıya kadar bana eşlik ettiler, söylenen her kelimeyi uzaktan duyma yetisiyle duyabileceği korkusuyla konuşmaya cesaret edemiyorlardı, ama ben gözyaşlarının minnettarlık dolu akmasının, bakışlarının ışıltıyla bakmasının ne demek olduğunu biliyordum. Tamamen uyuşmuş gibi yavaş yavaş merdivenlerden aşağı indim. Aslında kendimden utanıyordum. Bir masal perisi gibi fakir insanların evine ayak basmış, bir körü görüp bir saat için yumuşak başlılıkla bir aldatmacayı yardım hizmeti olarak sunmuş ve utanmazca yalan söylemiştim. Gerçekte hırpani ruhsuz bir adam olarak, birkaç değerli parçayı birisinden onu aldatarak almak için gelmiş, ama daha fazlasına sahip olmuştum: Hayatta bir kere saf bir coşkuyu sıkıntılı, neşesiz bir zamanda hissedebilmiştim. Sanat; uzun süredir bildiğini unutmuş görünen insanımızı, tamamen sanatın kendinden geçiren hali içinde manen aydınlanmış ve bana –daha başka türlü söyleyemem– neden olduğunu bilmeden, hâlâ kendimden utanmama rağmen, çok büyük huzur vermişti.

Artık aşağıda caddede dikiliyordum o sırada yukarıda bir pencere gıcırdanmış ve ben ismimin söylendiğini duymuştum: Gerçekten yaşlı adam benim gideceğimi tahmin ettiği yönde arkamdan bakmaktan kendini alamamıştı. Her iki kadının onu endişeyle desteklemek zorunda kaldıkları bir şekilde öne eğil-

miş, mendilini sallayıp bir delikanlının serinleten neşeli sesiyle "İyi yolculuklar!", diye bağırmıştı. Unutulmaz bir andı benim için: Yukarıda pencerede bembeyaz saçlarıyla ihtiyarın bu neşeli yüzü, caddedeki homurdanan, telaş içinde gidip gelen meşgul bütün bu insanların üzerinde yukarıda salınan, bizim gerçekten iğrenç dünyamızdaki, yardımsever bir çılgınlığın beyaz bulutu gibi dostça selamlıyordu. Ve eski, doğru bir sözü düşünmeden duramamıştım. –Sanırım Goethe'nin bir sözüydü–: "–Koleksiyoncular mutlu insanlardır."

LEPORELLA

Vatandaşlık adı Crescentia Anna Aloisia Finkenhuber, on dokuz yaşında, Zillertal'daki bir dağ köyünde evlilik dışı doğmuştu. Onun hizmetliler kitabının sütunundaki "Özel işareti" çapraz, hayır diyen bir çizgiydi; şayet memur karakter analiziyle görevlendirilmiş olsaydı, mutlaka tek bir bakışla bu çizgiye bir anlam yüklerdi: Fazla yorulmuş, kuvvetli kemikleri ve tipik bir atın zorlukla tutuyormuş gibi duran alt dudağının karakteristiğine, aynı zamanda güneşte yanmış uzun ve sert ifadeli oval bir yüzdeki donuk kirpiksiz bakışa ve özellikle keçeleşmiş, kalın yağlı alına düşen bir tutam saça sahip olmasıyla cılız bir dağ atına benziyordu. Yürüyüşündeki meydan okuma da, Alp'lerdeki taşlı patika yol üzerinde yaz ve kış aynı tahtadan taşıyıcılarla, aynı bozuk tırıs gidişlerle homurdanarak yokuş yukarı ve vadiden aşağı çalışan Passgaul atlarının söz dinlemez küçük katırlarını hatırlatıyordu. İş kılıfından çıkmış, kemikli elleri birbirinin içine bastırılmış, kendi önünde eğik duran dirsekleriyle donuk

bir şekilde tabiri caizse ahırdaki atlar gibi el konmuş duygularıyla uyum sağlayan, Crescenz'a dönmüştü. Ona göre her şey katı, odunsu ve ağırdı. Zorlukla düşünüyor ve yavaş kavrıyordu. Her yeni düşünce kendi içindeki duyguların kalın eleğinden geçerek damlıyordu ama yeni bir şeyi benimsediğinde de sonuna kadar hırsla ona sarılıyordu. Ne gazete ne de dua kitabı okumazdı, yazıyı çaba harcayıp kalıplaşmış bir şekilde yazıyor ve yemek kitabındaki kargacık burgacık harfleri göze çarpar şekilde, dişiliğin bütün elle tutulur formlarından mahrum kalmış, aşınıp sivrilmiş odun gibi kendi eşkâlini hatırlatıyordu. Aynı şekilde kemik gibi sert, alın, kalçalar ve eller, kalın Tirol gırtlak seslerine rağmen he zaman paslanmış gibi çıkan sesi kabaydı – aslında Crescenz hiç kimseye gereksiz bir şey söylemediği için bunda şaşılacak bir şey de yoktu. Ve aynı şekilde hiç kimsenin onu gülerken görememesi belki de konuşmanın kaybından daha dehşet verici olduğu için tamamen hayvanca geliyordu insana: Tanrı'nın bilinçsizce yarattığı gülmek, duygunun özgürce yol alan bu mübarek ifadesi, ona bahşedilmemişti.

Evlilik dışı bir çocuk olarak toplum yararına büyütülmüş, on iki yaşındayken çoktan hizmetçi olarak tutulmuştu bile, daha sonra küçük bir lokantada bulaşıkçıydı, nihayet onun bildiğini okuyan keçi inatlı çalışma hırsının dikkat çektiği yük taşımacılarının meyhanesindeki çalışmasından sonra da bir turist lokantasına aşçı olmayı başarmıştı.

Crescenz, orada her gün sabahları saat beşte kalkıyor, gece geç saatlere kadar, süpürüyor, temizliyor, ateşi yakıyor, fırçalıyor, topluyor, yemek pişiriyor, yoğuruyor, çiğniyor, sıkıyor ve pıtır pıtır geziniyordu. Hiçbir tatili yoktu, kiliseye gitmek dışında hiç dışarı çıkmazdı, caddeye bile: Ocaktaki yuvarlak sıcaklık onun güneşiydi, yıllar geçerken onun ormanında binlerce binlerce parçalanmış odun istiflenmişti.

Ondaki bütün dişiliği bu inatçı robotlar çeyrek yüzyılda değersizleştirdiğinden ya da, her yaklaşmayı içi çürümüş ve ketum

bir halde uzaklaştırdığından erkekler onu rahat bırakıyorlardı. Biricik sevincini yontulmamışların ve yalnızların çekingen içgüdüsüyle inatla bir araya getirdiği peşin parada bulmuştu, amacı çok yaşamak değil, bakımevinde bir kere daha topluluğun acı ekmeğiyle boğulmak durumunda kalmamaktı.

Sadece para yüzünden otuz yedi yıllık bu sıkıcı yaratık, Tirol ülkesini ilk defa terk etmişti. Sayfiyede sabahtan akşama kadar mutfakta ve odada onu anlamsız bir öfke içinde gören profesyonel bir arabulucu onu çift maaş müjdesiyle Viyana'ya gitmeye ikna etmişti. Tren yolculuğu sırasında Crescenz kimseye bir hece bile söylememiş, birlikte yolculuk ettiği kişilerin, bagaja koymak için samimi bir şekilde ettikleri yardım teklifine rağmen, bütün varlığını koyduğu ağır hasır sepeti ağrıyan dizinin üzerinde yatay bir şekilde tutmuştu, basit köylü kafasında büyük şehir kavramıyla eşleşen tek düşünce soyguncu ve hırsızlardı zira. Viyana'da da arabalardan, otomobillerden bir inek gibi korktuğu için ilk gün pazarda ona eşlik edilmek zorunda kalınmıştı. Pazara giden dört caddeyi bir defada öğrenir öğrenmez, bir daha kimseye ihtiyacı kalmamış, sepetiyle bakışlarını kaldırımadan ayırmadan evin kapısından satış standına ve tekrar eve ağır ağır yürümüş, evi süpürmüş, ortalığı toplamış ve eski ocağı gibi, değişikliği fark etmeden yeni ocağı yakmıştı. Köyün saati dokuzu vurduğunda yataktaydı ve açık ağzıyla bir hayvan gibi sabahleyin çalar saat uyandırasıya kadar uyudu. Kimse rahat olup olmadığını bilmiyordu, belki de kendisi de bilmiyordu, çünkü kimseye gitmiyor, emirlere cevabı donuk "Woll, woll" oluyor ya da başka bir şey söylemek gerekirse omuzlarını kaldırarak cevap veriyordu. Komşular ve evdeki hizmetçiler ona hiç dikkat etmiyorlardı. Fingirdek eşlerinin iğneleyen bakışları kayıtsızlığının deri kılıfından su gibi akıp gidiyordu. Yalnızca bir defa bir genç kız, onun Tirol şivesini alay ederek tekrarlayınca ve kızdırmaktan vazgeçmeyince, birdenbire sobada yanan odun parçası gibi parlamış ve dehşetli bir

şekilde bağırmaya başlamıştı. O günden sonra bütün öfkeler törpülenmiş ve kimse onunla alay etmeye cesaret edememişti.

Crescenz her Pazar sabahı pileli ve iyice tüyleri kabarmış eteği ve tepeleme bir tabak köylü yiyeceği ile kiliseye giderdi. Yalnızca bir seferinde Viyana'da ilk dışarı çıktığı gün bir gezinti yapmayı denemiş, tramvaya binmek yerine, Tuna Kanalı boyunca uzanan, sadece taştan duvarlarını gördüğü kıvrıla kıvrıla giden caddede özenli bir yürüyüş yapmak istemişti. Orada tanıdık bir şeymiş gibi coşkuyla akan sulara bakakalmıştı, geri dönüşünde de aynı yoldan bata çıka, evleri takip ederek ve taşıt yoluna çıkmaktan sakınarak eve gelmişti. Bu ilk ve tek tanıma yürüyüşü görünüşe göre onu hayal kırıklığına uğratmış olmalıydı, çünkü o zamandan beri evden hiç ayrılmamış, Pazar günleri evde oturup dikiş setiyle ilgilenmeyi ya da boş ellerle pencerede oturmayı tercih etmişti. Bu şekilde eski günlerinin çalışarak geçen monotonluğundan, ay sonunda öncekilerin yerine harap olan, haşlanan, ezilen ellerine konan dört mavi kâğıt dışında hiçbir değişiklik olmamıştı. Bu banknotları her defasında uzun süre şüpheyle inceliyordu. Yeni kâğıtları köyden getirdiği sarı ahşap oyma kutucuktaki diğerlerinin yanına koymadan önce itina ile neredeyse okşar gibi ayrı ayrı düzeltip katlardı. Bu, anahtarını geceleri yastığının altına koyduğu, bütün gün nerede muhafaza ettiğini evde kimsenin bilmediği kaba saba sandık onun hayatının anlamı ve sırrıydı.

Bu garip insan bu şekilde bir nitelik kazanıyordu. (Sizin de söyleyebileceğiniz gibi, körleşmiş ve bastırılmış davranışların tamamen insanca ortaya çıkmasına rağmen.) – ama belki de F... nin genç baronunun son derece özel hizmetine dayanabilmek için böylesine at gözlüğü ile bakan, duygularını bastırmış bir yaratık olmak zorundaydı. Çünkü genellikle hizmetliler kanuni olarak belirlenmiş çalışma süresinden daha fazla; evin hanımının hiddetli histerik krizlere kadar giden şiddetli bağırmalarının yarattığı şirret atmosfere dayanamıyorlardı. Çok zengin Essen'li

fabrikatörün yaşlıca kızı bir tedavi merkezinde genç bir baronla (kötü bir asalete ve daha da kötü mali duruma sahip olan) tanışmış ve resim gibi güzel, aristokrat çekiciliği zirvedeki bu çapkınla alelacele evlenmişti. Flört zamanında; ailesinin alelacele bir nikâha karşı çıkmalarının zorlayan baskısını yatıştırmak zorunda kalmışlardı. Çünkü sayısız gizli borcunun olduğu ortaya çıkmasıyla beraber, alelacele düşünmeden evlenen Baron, ortalıkta dolanan bekâr arkadaşlarına, evli bir insanın yapmasından daha çok önem verip ilgi gösteriyordu. Kötü huylu olmaktan değildi bu, hatta yüreğinin en diplerinde her hafifmeşrep insanda olduğu gibi babacanlık da vardı, ama bütünüyle ihmalkârlık ve kontrolsüzlük içinde dünya işlerini, bu tatlı yarı centilmen faiz hesaplarıyla para kazanmayı eski Romalı basit insanların hasisçe dar kafalılığı diyerek küçümsemesinden kaynaklanıyordu. Bayan, Ren- burjuva tarzının mali gücü yüksek düzenli bir ev hayatını isterken, bu tarz Baronun sinirlerini tepesine çıkarıyor, rahat bir yaşam istiyordu. Kadının zenginliğine rağmen büyük miktarlar için pazarlık etmek zorunda olmasına ilaveten, hesaplı eşi çok istediği bir şeyi, yarış atı satın almasına karşı çıkınca, sesinin yüksek otoriter tonu kulaklarını tırmalayan inatçı saf Kuzey Alman'ını evliliğinde üzmek için bahanesi çoğalmıştı. Bu suretle söylediği gibi davranıp, herhangi bir sert hareket olmadan sakince onu zora koşmaya başladı. En ufak bir hayal kırıklığı belirtisi göstermeyen eşi sadece onu ayıplıyordu. Baron nazikçe onaylar görünerek onu dinliyor, azarlaması sona erince sigarasının dumanını üfleyerek onun öfkeli ikazlarını kendinden uzaklaştırıyor ve sevdiği şeyi sınır tanımadan yapıyordu. Bu dümdüz, neredeyse resmi yakınlık, hayal kırıklığına uğramış kadını her zamanki karşı çıkmalarından daha çok çileden çıkarmıştı. Ve Baron'un iyi yetişmiş olması, asla kırıcı olmaması ve açıkça gözlenen keskin nezaketin karşısında gücünü yitirmiş, sıkışan bütün öfkesi güçlü bir şekilde başka tarafa yönelmişti. Suçsuz yere bir bahane bulup, yersiz ve zamansız öfkesini hiz-

metlilere fevri bir şekilde ateş püskürerek boşaltıyordu. Sonuç kaçınılmazdı. İki yıl içinde değişen hizmetçi sayısı on altı kereden daha az değildi, hatta bir kere elle tutulabilecek ciddi bir olaydan sonra bir tazminat ödenmek durumunda kalınmıştı.

Bu fırtınalı kargaşanın ortasında yerinden kıpırdamayan bir tek Crescenz'di. Kimseyi kendi tarafına çekmiyor, değişikliklerle ilgilenmiyordu, onlara katılan sürekli saç boyasını, vücut spreyini ve davranışlarını değiştiren, hizmetli odasını paylaştığı, yabancı yaratıkların farkında değilmiş gibi görünüyordu. Çünkü kendisi hiç kimseyle görüşmüyor, çarparak kapanan kapılarla, kesilen öğlen yemekleriyle, güçsüz kalınan ve histerik patlamalarla ilgilenmiyordu. Hiçbir şeye karışmadan işgüzar bir şekilde mutfaktan pazara, pazardan tekrar mutfağa gidiyor; öte yandaki duvarların arasında olanlarla ilgilenmiyordu. Bir harman döver gibi haşin ve duygusuz çalışarak günden güne kendini parçalıyordu. Ve bu şekilde büyük şehirdeki iki yıl, kutucuğunda mavi banknot yığını bir inç genişliğinde yükselse de kendi iç dünyasında hiçbir gelişme göstermeyerek, onun üzerinden akıp gitmişti, ıslak parmakla kâğıt kâğıt saydığı paraların, sene sonunda sihirli binlere ulaşması pek o kadar da uzakta görünmüyordu.

Ancak tesadüflerle elmas delici ve kader, tehlikeli ve çok kurnazca sık sık en umulmadık yeri delip geçmeyi ve mükemmel titreşimi kayalık doğaya sıçratmayı biliyordu. Crescenz'in etrafındakiler de dış nedenlerden onun kadar banal giyinirdi: On yıllık aradan sonra devlet tarafından tekrar bir nüfus sayımının yapılması kararlaştırılmış ve bütün ikametgâhlara kişisel verilerin kesin doğru olarak doldurulması için karmaşık sorular gönderilmişti. Baron hizmetlilerin sadece fonetik olarak doğru yazabileceklerinden emin olmadığından boşlukları kendi eliyle doldurmayı tercih etmiş, bu doğrultuda Crescenz'i odasına çağırmıştı. Ona adını, yaşını, doğum yerini sorduğunda, oradaki revirin sahibinin ava meraklı o sıralarda sık sık Alp' lerde dağ keçilerini vuran, iki hafta boyunca ona eşlik eden bir rehberi

arkadaşı olarak göstermişti. Garip bir şekilde bu rehberin Crescenz'in amcası olarak görülmesini Baron iyi niyetle kabul edince, tesadüfi bir şekilde bir kere daha sürprizlerin ortaya çıktığı uzun bir konuşmaya başlanmıştı. Baron'un Crescenz'in yemek yaptığı lokantada harika bir geyik kızartması yemesi – bunun gibi önemsiz şeylerden, tesadüflerin yaşattığı garipliklerden konuşmuşlardı ve Crescenz için ilk defa kendisini ülkesinde tanıyan bir insanı görmek çok büyük mutluluk olmuştu. Kızarmış meraklı yüzüyle Baron'un karşısında duruyordu, Baron Tirol şivesiyle konuşup şaka gibi geçiştirirken hoyratça yüze gülerek eğilmiş ve çocukça bir muziplikle bir Tirollü gibi tiz sesle şarkı söyleyip söyleyemeyeceğini sormuştu. Sonuçta kendi kendisiyle eğleniyordu, Baron bütün bu neşeli köylü tavırlarından sonra eliyle sert bir şekilde poposuna vurdu ve gülerek onu: "Artık git, uysal Cenzi, sen Zillertal'den (Tirol yakınlarındaki Doğu Alplerin en önemli vadilerinden biri) geldiğin için iki kronu haketttin." diyerek serbest bırakmıştı.

Belli ki; bu başlangıç onun için çok büyük ve anlamlı bir olay değildi. Bu beş dakikalık konuşma bu donuk yaratığın bilinçaltında bir bataklığa atılan bir taş gibi etki etmiş, sadece yavaş yavaş ve ruhsuz, yoğun bir şekilde dalgalanmaya devam ederek bilincinin kenarına ulaşan hareketli çevresini oluşturmuştu. Yıllardan beri ilk defa inatla ağzını açmayan kadın, bir insanla tekrar kişisel bir konuşma yapmıştı ve doğaüstü bir şey ona, onunla konuşan, burada dağların taşlı labirentini bilen ve onun hazırladığı geyik kızartmasını yiyen bu ilk insanı, takdiri ilahi gibi sunmak istemişti. Bu yüzden kalçasına köylü dilinde Lakonyalılardan (Antik devirlerde Mora adasında yaşayan bir kavim) gelen, kadına onu isteğinin bir ifadesi olan bu teklifsizce tokat gelmişti. Şayet Crescenz de küstahça karşılık vermeyi düşünmeseydi, bu şık nazik bay gerçekten böyle bir talebi ona yöneltebilirdi – bayın ona sahip olma hakkı, bir şekilde uykudaki duyguları sarsarak uyandırabilirdi.

Bu tesadüfi ilk vuruş, tabaka tabaka onun iç dünyasında hareketlenme ve çekilmeler başlatmıştı. Önce önemsiz gibi gelen ama sonra giderek anlam kazanan bu yeni duygu, beklenmedik bir gün, etrafındaki bütün iki ayaklıların arasındaki beyefendi kılığına girmiş bir köpeğin gerçek yüzünü tanıyıncaya kadar sürmüştü. Bu saatten sonra köpek, Baron'un arkasından koşuyor, kuyruk sallayarak veya havlayarak, kaderin verdiği büyük yetkiyle onun gönül dilencisi olup itaat ederek izini adım adım takip ediyordu. Crescenz'in şimdiye kadar beş kavramını yerleştirdiği körleşmiş halkasında durum aynıydı: Para, pazar, ocak, kilise ve yatakla büsbütün sınırlanmış bu halkayı yeni bir element işgal etmeye çalışıyor, mekân talep ediyor, daha önceki her şeyi şiddetli bir şekilde kenara itiyordu. Sert ellerinden asla bırakmayacağı köylü hırsıyla bu ilk kez tattığı heyecanı körleşmiş hislerin çetrefilli güdü dünyasına kadar, teninin altında derinlere çekiyordu. Değişim görülür oluncaya kadar bir süre böyle devam etmiş, ilk işaretlerde bütünüyle fark edilmemişti. Mesela: Artık Crescenz, Barones'in ayakkabılarını oda hizmetçilerine bırakırken Baron'un elbiselerini ve ayakkabılarını büyük bir dikkatle temizliyordu. Ya da koridorda ve odalarda daha sık oluyor, kapının arkasından anahtar tıkırtısı duyduğunda telaşlanıyor, mantosunu ve bastonunu almak için karşısına çıkıyordu. Mutfakta iki misli dikkatliydi, hatta bir geyik kızartmasını ucuza düşürmek için büyük markete giden yolu sıkılarak soruşturmuştu. Dış görünümünde de artan olağanüstü özenin belirtileri dikkat çekiyordu.

Bir ya da iki hafta böyle iç dünyasındaki bu yeni duygu ilk filizlerini fışkırtıncaya kadar devam etmiş ve bu ilk dürtmenin ikinci düşüncesinin gelişip, belli belirsiz büyümesi net bir hâl alıncaya kadar da haftaların geçmesi gerekmişti. İkincisi de birincisi gibi komplimanlarla doluydu. İlk önce Baron'un eşine karşı, onunla oturup konuşabilen, onunla yatan, buna rağmen onun gibi kendini adamış bir saygı içinde olmayan eşine karşı, sıkıcı yavaş yavaş üstü açılıp ortaya dökülen nefreti fark edildi. Öfkeli

karısı tarafından aşağılandığı bu utanç veren sahnelerden birine –otomatik olarak şimdi daha dikkatliydi– şahit olmuştu. Onun babacan sevecenliğinin aksine, Kuzey Alman kadını kontrolsüz bir şekilde mağrur taleplerini iki misli ağırlaştırıyor, bir şeyden haberi olmayanlara kesin bir inatçılıkla karşı çıkıp binlerce minik iğneyle ve kötülükle iğneleyen bir düşmanlık sergiliyordu.

Bu yüzden Barones, Crescenz'in çağrısına karşı kasıtlı yavaşlığı ve açık isteksizliği sonucu zili en azından iki defa çalmak zorunda kalıyor, dimdik omuzları onun kararlı direnişi karşısında düşüyordu. Görevler ve emirleri, Barones'in kendisini anlamayacağı bir şekilde sessizce homurdanarak yerine getiriyordu, dikkat çekmek için bir kere daha sorduğunda sadece aksi bir baş eğmesi ve hor gören bir "Evet, duydum" cevabını alıyordu. Ya da kadın tiyatroya gitmeden az önce; bulamadığı önemli bir anahtar için sinirle odaya gelip, yarım saat sonra umulmadık bir köşede meydana çıktığında kendini gösteriyordu. Telefon numaraları ve mesajlar Baronesin her zaman unuttuğu şeylerdi, sorulduğunda, pişmanlığın en ufak bir belirtisi olmadan sert bir "Kaldırmayı unuttum!" ile ayakların önüne atılıyordu. Bakışları, belki korkudan, belki de nefretini saklayamayacağından asla ona yönelmiyordu.

Bu arada evdeki ahenksizlik, karı koca arasında hoşa gitmeyen sahnelerin daha da artmasına sebep oluyordu: Crescenz'in bilinçsizce meydan okuyan homurdanmalarının da haftadan haftaya daha da histerikleşen kadının öfkelerinde payı olması mümkündü. Ziyadesiyle uzun süren kız meseleleri sinirlerinin iyice laçkalaştırmıştı, eşinin bu konudaki kayıtsızlığına öfkeleniyordu, hizmetlilerin küstahça düşmanlıkları da bezdirmiş, dengesini daha da çok kaybettirmişti, taşkınlıklarını boşu boşuna Brom ve Veronal alarak gidermeye çalışmıştı. Tartışmalarda ne kadar çabuk öfkelenirse, sinirlerinin fazla gerilen ipleri o kadar çabuk kopuyor, herhangi birinden en ufak bir destek veya iyi niyetli bir yardım teklifi gelmeyince şarap krizine ve histeri nöbetlerine kapılıyordu. Sonunda yeni gelen doktor bir sana-

toryumda iki aylık bir konaklama tavsiye etti, başka zamanlarda ani bir huzursuzluk olduğunda en çok ilgisiz eşi tarafından onaylanan bu öneriye, kadın yeni bir şüpheyle başlangıçta karşı çıkmıştı. Ama sonunda buna rağmen seyahate karar verildi, Crescenz beyefendiye hizmet için yalnız ferah evde kalırken, oda hizmetçisi ona eşlik edecekti.

Ancak saygıdeğer Bayın bakımının ona emanet edildiği haberi, Crescenz'i ciddi anlamda bir uyaran gibi etkilemişti. Bütün iliği – kemiği sihirli bir şişede eşit ve vahşi birbirleriyle karıştırılmışçasına varlığının sebebi, tutkunun gizli tortusu artık üste çıkmış ve bütün davranışlarını tamamen boyamıştı. Uyuşukluk, hantallık bir anda canlanmış donuk uzuvlarından çözülmüştü; Bu elektriklendiren haberden sonra, sanki eklemleri aniden hafiflemiş, telaşlı ve hızlı bir hâl almıştı. Odada oradan oraya koşuyor, merdivenden aşağı yukarı inip çıkıyordu ve bunun seyahat hazırlıklarına yardım etmeden durması mümkün değildi, otomatik olarak bütün valizleri hazırlamış ve kendi eliyle arabaya kadar götürmüştü. Ve sonra Baron akşam geç saatte eve gelince işgüzarca onu karşılamaya koşmuştu, Baron bastonu ve mantoyu eline verip ve rahatlamanın verdiği bir iç çekişle: "Mutlulukla gönderilmiştir!", dediği anda dikkat çekici bir şekilde aniden Crescenz'in bütün hayvanlar gibi asla gülmeyen dudaklarına şiddetli bir çekiş ve genişleme oturmuştu. Ağız yamulup geniş şekilde ortadan ayrıldı ve aptalca aydınlanan yüzünün ortasında birdenbire bir sırıtma açık ve hayvanca zapt edilmez bir şekilde fırladığında, Baron bu görünüme acı çekerek şaşırmış, içinden duyduğu utançla bir şey söylemeden odasına girmişti.

Ama bu sıkıntı veren kaçamak an çabucak gelip geçmiş ve ertesi gün her ikisi beyefendi ve hizmetçi, tadına varılan bir sessizlik ve gönül ferahlatan bir serbestlik içinde birlikte rahat nefes almışlardı. Kadının yokluğu ortamı garip bir şekilde baskı yapan bulutlardan arındırmıştı. Serbest kalan eş, mutlu bir şekilde nefes almadan hesap verme zorunluluğundan kurtul-

muş daha ilk akşam eve geç gelmişti ve eşinin bütün baştan çıkaran karşılamalarının aksine Crescenz'in şevki yüreğini ferahlatmıştı. Crescenz rutin işlerini tekrar coşkulu bir tutkuyla yapmaya başlamıştı, daha da erken kalkıyor, her şeyi pırıl pırıl temizliyor, mandalları ve tokaları sürtüyor, çarpılmış gibi özel menüler hazırlıyordu. Baron kendisi için, özel günlerde kullanılmak üzere gümüş dolabında tutulan değerli servis takımını masaya koymasından duyduğu memnuniyeti ilk öğlen yemeğinde ifade etmişti. Genelde dikkatsizdi, bu özel yaratığın uyanık şefkat dolu ihtimamını dile getirmekten kendisini alamıyor, memnuniyetini ifade etmekten de kaçınmıyordu, temelde iyi huylu biriydi zira. Onun yemeklerini övüyor, arada ona dostça bir şeyler söylüyordu, ertesi gün doğum gününde, üzerine pudra şekeri dökülmüş baş harflerinden bir arma bulunan ustaca hazırlanmış bir turta bulunca, ona coşkuyla gülümsemiş; "Sen, beni şımartacaksın Cenzi! Allah korusun eşim tekrar geldiğinde ne yapacağım?" demişti.

Buna rağmen: Baron kendisini frenlemek için, birkaç gün kesin bir zorlanmayla mücadele etmesine rağmen, daha sonra onun ağzının sıkılığına güvenip, tekrar bekâr bir erkek gibi kendi dairesinde rahat olmaya başlamıştı. Hiçbir açıklama yapmadan karısının seyahatinin dördüncü gününde Crescenz'i odasına çağırdı ve soğukkanlı bir tonla akşam yemeği için iki kişilik soğuk yemek hazırlamasını ve sonra yatmasını istedi; diğer her şeyi kendisi sağlayacaktı. Crescenz, ona bakmadan, bu kelimelerin asıl anlamının çatık kaşlarının arkasına kadar nüfuz edip etmediğini anlatacak bir göz kırpması yapmadan, suskun görevi yerine getirdi. Öte yandan onun gerçek maksadını anlamış olması da çok iyiydi, efendisinin çabucak eğlenceli sürprizlere daldığını fark etmişti. Çünkü akşam geç saatte tiyatrodan sonra küçük bir opera öğrencisiyle yukarı gelerek, çiçeklerle özenli bir şekilde donatılmış masa bulmuş olması değildi gördüğü, yatak odasında da kendi yatağının yanına küstahça davet ederek ve karısının

terlikleri gibi ipek sabahlığının da beklenti içinde hazır bir şekilde beklediği ortaya çıkmıştı. Serbest kalan koca, bu yaratığın artan endişesine gülmek zorunda kalıyordu. Bu şekilde de onun sırdaşlığına güvenerek, son çekincelerinden de kendisini kurtarmış oluyordu. Sabahları çıngırağı giyiminde yardımcı olması için çalıyor, kadınlara karşı çok nazik olan davranışıyla her ikisi arasındaki bu sessiz anlaşma tamamen yerleşmiş görünüyordu.

Bu günlerde Crescenz'in yeni bir ismi daha olmuştu. Şu, Donna Elvira'da eğitim gören ve şakayla karışık nazik arkadaşını Don Juan rolüyle övmeyi seven cıvıl cıvıl opera öğrencisi; gülerek bir seferinde ona "Leporella'nı çağırsana!" dediğinde, bu isim cılız Tirol'lüyü komik bir şekilde yansıttığı için Baron'un hoşuna gitmiş ve ondan sonra Leporella'dan başka bir isim kullanmamıştı. Crescenz ilk defa gözlerini yukarı dikip şaşkınlıkla bakmış lâkin daha sonra bu anlaşılmaz isim kulağına hoş gelmişti. Coşkuyla çağırıldığında değişen isminden her seferinde bir yüceltme olarak algılayıp zevk alıyor, ince dudaklarını kahverengi at dişlerinin örtüsünü kaldırarak birbirinden ayırıyor ve boyun eğip sanki kuyruk sallarcasına saygıdeğer efendisinin emirlerini karşılamak üzere yaklaşıyordu.

İsim bir parodi olarak düşünülmüştü, ama istemeden atış isabetli olmuş, yeni tutunan opera divasının ismi; keyifle paylaşılan suç ortaklığını, bu sevgiye yabancı kemikleşmiş kız kurusu, beyefendisinin macerasına duyduğu kendine has gururlu sevinci hissettiği için, bu kendine has yaratığa kelimeden bir giysi olarak geçirilmişti. Kinle tutuşan kadının yatağını her sabah kâh bu, kâh şu genç beden tarafından alt üst olmuş ve namusu kirletilmiş olarak bulmak sadece bir memnuniyetin ifadesi miydi acaba? Ya da onların duygularındaki keyfi gizlice paylaşmanın hazzı... – aynı şekilde bağnaz ve haşin yaşlı kızın her gün tutkulu bir şekilde canla başla çalışıp efendisinin bütün maceralarında hizmete hazır olması... On yıllardır canı burnundan gelerek çalıştığı sürede cinsel duygularını kaybeden bedeni uzun

süredir sıkıntı vermiyor, kadın satıcısı gibi birkaç gün sonra bir ikincisine ve ardından bir üçüncüsüne yatak odasında göz kırpabilmenin keyfiyle ısınıyordu. Bir yakıcı madde gibi bu suç ortaklığı ve erotik atmosferin iç gıcıklayan parfümü uykuda geçen duygularını etkiliyordu. Crescenz artık gerçek bir Leporella idi ve cevval bir delikanlı gibi hareketli, kıpır kıpır ve taze; sahip olduğu bu garip bir özellik yakan şefkatin akan sıcaklığından garip bir şekilde yükselmiş, varlığını meydana çıkarmıştı, her türlü küçük liste, kinayeli gülümsemeler ve safsatalar, kulak kabartmalar, merak etmeler, fırsat gözlemeler. Kapıya kulak kabartıyor, anahtar deliklerinden gözetliyor, odaları ve yatakları köşe bucak arıyor, uçuyor, garip bir heyecan tarafından itiliyor, merdivenden aşağı yukarı inip çıkıyor. Avcı gibi zorlukla yeni bir ganimetin kokusunu almıştı, bu uyanış, bu meraklı, seyretmeyi seven duygudaşlık, eski uyuşuklarının can sıkıcı kılıfını, yaşayan bir tür insan yavaş yavaş şekillendiriyordu. Crescenz'in birden iyi huylu olması, kızlarla gevezelik etmesi, postacıyla kaba saba şakalaşmaları, satıcı kızlarla gevezelik ve dedikodu alışverişine başlaması komşuların ortak şaşkınlıkları olmuştu. Bir akşam avludaki ışıklar sönünce hizmetçi kızlar odalarının karşısındaki uzun süredir kapalı duran pencereden dikkat çeken bir uğultu duydular; İri cüsseli biri, kısık sesle Alp yöresinden bir şarkıyı, yaylalardaki bir köylü kadınının akşamları söylediği gibi söylüyordu. Tamamen kafa şişiren bir tonda, eğitimsiz dudaklarında gizlenmiş, gereksiz bir melodi zorlukla çıkıyor olsa da, garip şekilde dokunaklı ve yabancıydı. Çocukluğundan beri Crescenz ilk defa şarkı söylemeyi denemişti ve bu zorlanan tonda; gömülen yıllar karanlıktan güçlükle aydınlığa çıkıyordu.

Onu soysuzlaştıranların bu olağanüstü değişimden nasibini, bilinçsiz asıl faili Crescenz en azından dürüstçe almıştı, başka kim onun gölgesinin etrafında dönerdi ki? Baron'u sadık bir şekilde gizlice takip ettiği ve bazen de bilinçli bir arzusu olmayan biri gibi telaşla öne geçmesi hissediliyordu, ama komik anlatım

şekillerini izlemek için ve bu bozulmayı algılayanın kendisi olması için ne kadar az çaba harcanılıyordu. Baron her zaman hizmet için hazır olmasa da Crescenz'daki değişikliğin farkında bile değildi, tamamen suskun, itimat edilebilir ve kurban olmaya hazır biriydi onun için. Ve şu andaki suskunluğu, ağzının sıkı olması, gereken bütün durumlarda kendiliğinden anlayıp, uzak duruşu Baron'a özel bir nimet gibi geliyordu. Ara sıra Baron onu bir köpek gezdirir gibi, rahat ortalıkta dolaştırıyor, ona birkaç samimi söz söylüyor, arada onunla şakalaşıyor, iyi niyetle kulak memeleriyle oynuyor, para veya tiyatro bileti hediye ediyordu – Baron için yeleğinin cebinden çıkardığı ufak tefek şeylerdi, ama Crescenz için tahta kutuda saygıyla saklanan azizlerin kemikleri gibi mukaddestiler. Yavaş yavaş Baron bütün bunlara alışmıştı, onun önünde yüksek sesle düşünüyor ve hatta karışık görevlerde ona güveniyordu. – Baron onun yapabileceğine olan inancını ne kadar çok gösterirse, Crescenz o kadar çok minnettar oluyor ve canla başla çalışmak için heyecan duyuyordu. Garip bir her şeye burnunu sokan, arayan ve hisseden bir güdü yavaş yavaş ortaya çıkmıştı onda. Baron'un bütün arzularını avcı gibi izleyerek ve hatta arzularının önünde koşarak; bütün hayatı, kıyafet ve istekler sanki onun kendi bedeninden çıkmış Baron'un bedenine geçmişti; her şeyi onun gözüyle görüyordu, onun duyguları için kulak kabartıyor, bütün sevinçlerine ve gönül kazanımlarına nerdeyse ahlaksızca bir coşku sayesinde ortak oluyordu. Yeni bir dişi yaratık eşikten adımını attığında, hayal kırıklığı ve bir beklenti içinde kırılmış gibi bakarsa, Baron akşamları nazik bir eşlik eden olmadan geri geldiğinde Crescenz ışıldıyordu. –daha önceki uykuda gibi olan düşünceleri artık aynı önceki elleri gibi becerikli ve fevri çalışıyordu. Gözlerinde kıvılcımlar saçarken yeni gelişen bir ışık parlıyordu. Güdülen yorgun bir yük hayvanının içinden bir insan uyanmıştı artık.– Donuk, içine kapalı, fırıldak ve tehlikeli, düşünüp taşınan ve meşgul, huzursuz ve entrikacı bir insan.

Bir seferinde Baron, her zamankinde önce eve gelince, mutfak kapısının arkasından mutlak sessizlik yerine garip kikirdeşmeler ve gülüşmeler duyduğunda koridorda şaşırmış kalmıştı. Sonra Leporella ellerini önlüğüne silerek yarı açılmış kapıdan küstahça ve aynı zamanda mahcup süzülmüş. "Affedersiniz sayın Bay", demişti bakışlarını yerden kaldırarak. "Pastacının kızı yukarda... tatlı bir kız... Saygıdeğer Beyefendi ile tanışmak istiyordu." Sürpriz karşısında Baron şüpheli bir şekilde bakmıştı, bu hayasızca laubaliliğe öfkelenmeli mi yoksa onun çöpçatanca lütufkârlığıyla eğlenmeli miydi? Sonunda erkekçe merakı galip gelerek; "Bakalım bir kere.", dedi.

Kız, sarışın on altı yaşında çıtır cilveli bir kızdı. Leporella onu okşayan konuşmalarla yavaş yavaş kendine çekmişti, kızararak ve mahcup mahcup kıkırdayarak geldi, hizmetçiler tarafından sıkıştırılarak kapıdan zorla çıkarılmış ve beceriksizce karşı karşıya kaldığı durumdan dolayı yarı çocukça bir hayranlıkla izlediği zarif beyin önünde dikilmişti. Baron onu tatlı buldu ve odasında onunla çay içmeyi teklif etti. Kız kabul edip etmemekte tereddüt edince Crescenz'e bakmak istedi, ama o dikkat çeken bir telaşla mutfağa sıvışmıştı. Ve böylece geriye maceranın cazibesine kapılıp, kızararak ve meraktan heyecanlanmış, tehlikeli davetin peşine takılmaktan başka çare kalmamıştı.

Ama doğa daldan dala atlamayı kabul etmezdi. Bu sert kemikli donuklaşmış yaratıktan çarpık bir tutkunun baskısıyla kesin manevi bir hareket çıkmış olmalıydı, böylece Crescenz'ın yakınında bu yeni öğrenilmiş ve dar kafalı düşünce, sonraki vesile hakkında yeterli olmuyor, her zaman hayvanların kısa süreli güdüsüne dönüşüyordu. Bir köpek gibi sadakatle sevdiği beyine her zaman hizmet etme aşkından, Crescenz orada olmayan bir kadını tamamen unutmuştu. Onun bir yetişkin olması daha da korkunçtu. Bir sabah Baron aksi ve canı sıkkın elinde bir mektupla gelip, evi düzene sokmasını sabahleyin eşinin sanatoryumdan döneceğini söylemesi açık gökyüzündeki şimşek

ve oyalamalarla kafa tutmuştu. Ama onun bu sevgisiz- soğuk lakaytlığı; sadece samimiyetsiz, gizli bir düşmanlığın kuşattığı kadını, giderek artan heyecanın derinlerine sürüklemişti. Crescenz ise tamamen eski sessizlik zırhına bürünmüştü. Ama bu suskunluk saldırgan ve tehlikeliydi artık. Bayanın geldiği an mağrur bir şekilde mutfakta kalmış ve eve dönüşü için "Hoş geldin" demek için çağırılmaya fırsat vermemişti. Omuzları inatla dimdik, odun gibi dikilmişti ve sabırsızlıkla kendini savunduğu bütün sorulara aynı kaba cevapları veriyordu. Lâkin Crescenz bilinmeyenlerin arkasında biriktirdiği bütün kinini bir bakışla ona iletmişti. Bu geri dönüşle Leporella adıyla senli benli olduğu mutfağa, ocağa geri gönderilmesini, onun açgözlü duygusu haksız yere aldatılmış gibi algılamıştı. Çünkü Baron karısının yanında Crescenz'e bir sempati göstermekten dikkatle kaçınıyordu. Ama ara sıra bu iğrenç sahnelerden bitap düşer ve bir teselliye ihtiyaç duyarsa hava almak için mutfağa süzülüp, yalnızca oflayıp puflamak için ona geliyor, sert bir tahta sandalyeye oturuyor ve; "Artık dayanamıyorum!", diye içini döküyordu.

Aşırı gerildiğinden ona sığınmak için Beyefendinin onu göklere çıkardığı anda, kutsal Leporella oluyordu. Hiç kimse ona bir cevap veya teselli vermeye cesaret etmiyordu; suskun kendi içine dönmüştü, bir köşede oturup sadece arada sırada etrafı izleyen bir görünümle merhametli ve içi sıkılarak Tanrı'ya yönelmiş bakıyordu ve bu suskun duygudaşlık Barona iyi geliyordu. Ama sonra mutfağı terk ettiğinde bu dargın kıvrım hemen tekrar alnına kadar süzülüyor, ağırlaşan eller, öfkesini çaresizce etin içinde dövüyor veya kâselerde ve çatal bıçakla sürterek eziyordu.

Nihayet geri dönüşün gereğine uyan fırtınalı atmosfer bir boşalmayla sakinleşecekti. Bu sevimsiz sahnelerin birinde Baron'un sabrı sonunda taştı, ani bir dönüşle çekingen okul çocuğu durumundan kurtuldu ve kapıyı arkasından vurarak kapatıp: "Artık doldum", diye bağırdı odanın sonuna kadar pencereleri titreten öfkesiyle. Ve öfkeden yanarak kan kırmızısı olmuş yüzüyle mut-

gibi üzerine çökmüştü. Crescenz sapsarı korkudan ağzı açılmış dikilip kalmış, haber bir bıçak gibi yüreğine saplanmıştı. Bir şey anlamamış gibi dalıp gidiyordu sürekli. Böyle anlatılamaz şekilde korkutan bu darbe, yüzündeki ifadeyi Baron'a tatlı bir sözle birazcık sakinleşmesini söyletecek kadar bozmuştu: "Bana öyle geliyor ki sevinmedin Cenzi. Ama yapacak başka bir şey yok.", demişti sadece.

Ancak bu sözden sonra donmuş gibi bakakalan yüzüne biraz renk gelmişti. En dipten sanki bağırsaklardan, yavaş yavaş bembeyaz yanaklarını koyu kırmızıya boyayan güçlü bir kasılma yukarı doğru çıkmaya çalışıyordu. Bir şey çok yavaş, hızlı kalp atışlarıyla yukarı pompalanıyor, kabarıyor, boğaza sıkışıp kalmış olmaktan kurtulmaya çalışırken titriyordu. Ve nihayet yukardaydı ve pişmanlıkla gıcırdayan dişlerin arasından boğuk bir şekilde itildi: "O zaman...o zaman ...bir şeyler yapmalı..."

Ölümcül bir atış gibi ağzından çıkan sert sözler, bu güçlü deşarjla Baron'u ürkerek ayağa fırlatıp, şaşkınlıkla geri çektirecek kadar öfke ve azimle bozuk yüze yapışmıştı. Crescenz ise başından belayı yine savuşturmuş ve sanki parmağını kıracakmış gibi, doğaüstü bir çabayla bakır havanı sürtmeye başlamıştı.

Kadının eve geri dönüşüyle tekrar evde fırtına esiyordu, kapılar çarpılıyor, haşin bir şekilde odalara kaçılıyor ve şehvetli –rahat atmosfer evden hava cereyanı gibi süpürülüp atılıyordu. Komşuların muhbirliği ve isimsiz mektuplar sayesinde aldatmalar öğrenilmişti. Adam evi ne kadar rezilce kötüye kullanmıştı ya da onun sinirli, açıkça zapt edilmez can sıkıntısı, evi teslim alırken ne şekilde kendinden bezdirecekti.– Keza aynı şekilde iki ay sanatoryumda kalmak gerilen sinirlerinin gevşemesi için az gelmiş gibi görünüyordu, çünkü bazı durumlardaki şarap krizleri, tehditler ve isterik sahnelerle değişmişti. Bu ilişki günden güne çekilmez olmuştu. Birkaç hafta boyunca Baron serzeniş fırtınasına, koruduğu nezaketi sayesinde boşanma veya ailesine mektup yazma ile tehdit edinceye kadar erkekçe geçiştirmeler

fağa, gerilmiş yay gibi titreyen Cresenz'e gitti: "Derhal valizimi ve silahımı buraya getir! Bir haftalığına ava gidiyorum. Bu cehenneme şeytanın kendisi bile dayanamaz: buna bir son verilmeli."

Crescenz ona coşkuyla baktı: "Hakkınız var Sayın Bay, buna bir son verilmeliydi." İstekle sarsıldı, odadan odaya izleyerek, havalanan telaşıyla dolaplardan masalardan her şeyi topladı, iri yarı yaratığın her siniri gerilmekten ve hırstan titriyordu. Valizi ve silahı kendi eliyle arabaya taşıdı. Baron gayretine teşekkür etmek için söz ararken, büzüşen dudakları üzerinde onu her zaman yeniden korkutan şeytanca bir gülümsemenin tekrar yerleştiğini görünce bakışlarını dehşetle geri çevirmişti. Onu bu şekilde izlerken görünce farkında olmadan bir hayvanın bütün pençelerinin aynı anda harekete geçmesini düşünmüştü. O anda yine başını eğip büzüldü ve sadece daha sıcak bir fısıltı ile neredeyse rencide eden bir teklifsizlikle: "İyi yolculuklar Saygıdeğere Bayım, her şey istediğiniz gibi olsun.", diyebilmişti.

Üç gün sonra acil bir telgrafla avdan geri çağrılmıştı Baron. İstasyonda onu bekleyen kuzeninin sinirli ve kontrolsüz bakışlarını görünce, ilk anda utanılacak bir şey olduğunu anlamıştı. Birkaç sözden sonra itinalı hazırlığın nedenini öğrendi: Karısı sabahleyin yatağında ölü bulunmuştu, bütün oda havagazı ile doluydu. Mümkün olmayacak dikkatsizce bir tesadüf olduğunu bildirmişti kuzeni, çünkü gaz sobası Mart ayında kullanılmadığı için, talihsiz kadının akşam Veronal aldığı için intihar etme olasılığı düşünülebilirdi. Bu yüzden o akşam evde yalnız kalan aşçı Crescenz'in ifadesi alınmış, talihsiz kadının anlaşılacağı gibi dikkatlice kapatılan gazometreyi açmak için gece antreye gittiğini duymuş muydu sorulmuştu. Bu ifadede belirtilenler yetkili adli doktor tarafından –mümkün değil– şeklinde açıklanmış ve rapora intihar olarak geçmişti.

Baron titremeye başladı. Kuzeni Crescenz'in şahitliğini anlatınca bir anda kanı çekilmiş elleri buz gibi olmuştu: Hoş olmayan iğrenç bir düşünce içindeki bulantıyla aynı anda gelmişti. Ama bu

galeyana gelmiş eziyet eden duyguyu, zorla aşağı bastırdı ve kuzeni onu isteksizce evine götürdü. Ceset çoktan ortadan kaldırılmış, kabul odasında kederli düşmanca yüzleriyle akrabaları beklemekteydi. Bıçak gibi soğuk taziyede bulunmuşlar, kesin suçlayan bir ısrarla maalesef "Skandalı" bastırmanın, sabah gelen hizmetçinin "Sayın Bayan öldürülmüş!", diye bağırarak merdivenden fırladığı için mümkün olmadığını bildirmek zorunda olduklarını ifade etmişlerdi. Sakin bir defin işlemi yapılmıştı, evet o anda –tekrar ona yönelen bıçak gibi keskin soğuk hava geri dönmüştü.– Evet, maalesef toplumun merakı her türlü boş konuşmayla önceden hoş olmayan bir şekilde katlanmıştı aslında. Üstü kapalı anlatılanlar öylesine dinlenmiş, bakışlar otomatikman yatak odasının kilitli kapısına yönelmiş ve küstahça gene onu sıkıştırmıştı. İçinde sıkıntı vererek ortada dolanan şeyi düşünmek istiyordu, ama bu boş ve nefret dolu konuşmalar onun aklını karıştırmıştı. Bir yarım saat daha akrabalar simsiyah dikilirlerken onun hakkında gevezelik edip birbirlerine tavsiyede bulundular. O ise yarı karanlık odanın arkasında hissizce atan vuruşlar altında, ağrıyan başı ve yorgun eklemleriyle yalnız kalmıştı.

O anda kapı çalındı. "Giriniz", demesiyle fırlayıp kalktı. Ve arkadan tereddütlü bir adım, sert, sinsi, tanıdığı bir adım geldi. Aniden, bir korku kapladı içini, şakaklarından buz gibi bir titreme dizlerine doğru inerken, boyun omurlarını vidayla sıkıştırılmış gibi hissediyordu. Dönmek istedi ama kasları bu isteğine uymadı. Öylece odanın ortasında sessizce titreyerek, aşağı sarkmış kolları taşlaşmış dikilip kalmıştı ve suçluluğunun bilincinde orada dikilmenin nasıl korkakça bir etki yapacağını her yönüyle hissediyordu, ama bütün gücünü harcasa da boşunaydı. Kasları ona itaat etmiyordu. Arkasında iyiniyetli, duygusuz, kuru bir ses: "Sayın Bay yemeğini dışarda mı yoksa evde mi yemek ister? Sormak istemiştim.", dediğinde, Baron daha fazla titremeye başlamıştı, söz buz gibi soğuk göğsüne inerken.. Ve üç faydasız denemenin sonunda dışarı itmeyi başarıp; "Hayır, hiçbir şey yemeyeceğim.", diyebildi. Sonra adımlar pıt pıt dışarı çıktı: Dönmek için

cesareti yoktu. Ve aniden hareketsizlik kırıldı; bir tiksinti ve bir kasılma onu sarstı. Ani bir hareketle kapıya yöneldi ve titreyerek anahtarı çevirdi artık bu adım, bu onu tüyler ürpertici şekilde takip eden, nefret ettiği adım bir daha içeri giremeyecekti. Ardında düşünmek istemediği, içine sızan soğuk ve bir salyangoz gibi yapışkan düşünceden kurtulmak için kendisini koltuğa attı. Onu tiksindiren bu saplantılı düşünce bütün duygularını önüne geçilmez, sümük gibi iğrenç bir şekilde sarmıştı. Uykusuz gecelerde ve takip eden bütün saatlerde, defin esnasında siyahlar giymiş suskun tabutun başında dururken de daima yanındaydı.

Cenaze merasiminin yapıldığı günden sonra Baron telaşla şehri terk etmişti. Artık hiçbir yüze katlanamıyordu; onların katılımlarının odağında (ya da o öyle zannetmişti) garip bir tavırla gözleyen, sıkıntı veren, yargılayan bakışları vardı. Ve bizzat cansız objeler de kötü ve sitayişle konuşmaktaydılar: Evdeki her mobilya, özellikle gazın tatlı kokusunun bütün objelere sindiği görülen yatak odasındakiler, farkında olmadan kapıyı açarsa onu dışarı itiyorlardı. Lâkin uykuda olmasının ve uyanık kalmasının dayanılmaz kâbusu, en ufak bir zarar görmemiş gibi eski güveninin umursamaz ve soğuk kayıtsızlığı boş evin orasında burasında dolaşıyordu. İstasyonda kuzeninin adını andığı andan itibaren her hareketinden önce onunla (Crescenz) titriyordu. Adımlarını duymak onu zorluyor, kaçarken yakalayan sinirli bir huzursuzluk ona hükmediyordu. Ona artık bakamıyor, bu lakayt gidiş, bu soğuk sessiz soğukkanlılığa dayanamıyordu. Onu düşündüğünde çatlak sesi, yağlı saçları, boğan, hayvanca acımasız duygusuzluğu tiksinti kaplıyordu bedenini ve öfkesindeki ona güç kaybettiren şey kendisine karşı bir öfkeydi, boğazını sıkan bu bağ, bir halatı kuvvetle bir şekilde koparıyor gibiydi. O zaman tek bir çıkış yolu kalıyordu ona: Kaçmak. Gizlice bir şey söylemeden valizini hazırladı, arkadaşlarına Kärnten'e gittiğini bildiren acele ile yazılmış bir pusula bırakarak çıktı.

Baron bütün yaz uzaklardaydı. Bir kere vasiyetnamenin uygulanması için acele Viyana'ya çağrılınca gizlice gidip otel-

de kalmayı ve evde intizar ederek oturan peçeli baykuşa haber vermemeyi tercih etmişti. Crescenz kimseyle konuşmadığı için onun varlığından haberdar olmamıştı. İşsiz güçsüz, bir baykuş gibi asık suratla bütün gün boş bakışlarla mutfakta oturuyor, önceden bir kere gittiği kiliseye kendinden hiçbir şey bahsetmeyen Baron'un avukatı vasıtasıyla görevleri almak ve hesaba para yatırmak için iki kere gidiyordu. Baron kendisine hiç yazmamış ve bir haber de iletmemişti. Bu yüzden oturuyor ve sessizce bekliyordu: Yüzü daha da sertleşmiş ve çelimsizleşmiş hareketleri gene odunlaşmıştı ve bu şekilde bekleye bekleye hareketsizliğin gizemli durumuyla birlikte dört hafta geçmişti.

Sonbaharda acele yerine getirilmesi gereken bir görev Baron'a tatilini daha fazla uzatması için izin vermemiş eve dönmek zorunda kalmıştı. Evin eşiğinde tereddüt ederek dikildi bir an. Güvendiği arkadaş çevresi bu iki ay içinde onu neredeyse unutmuştu – ama sadece, belki de kâbusu, suç ortağıyla fiziksel olarak karşılaşacağı için, aynı sıkıntı veren mide bulantısının sebep olduğu kasılmayı hissetmişti. Merdiveni her basamakta yavaşlayarak çıkarken, görünmez bir el yukarı çıktıkça boğazını sıkıyordu. Sonunda da anahtarı kilide sokmak için tutulan parmaklarını zorlamak için iradenin bütün gücüyle şiddetli bir muhakemeye ihtiyaç duymuştu.

Crescenz anahtarın kilitte çıkardığı tıkırtıyı zorlukla duyduğunda şaşırmış bir halde mutfaktan çıktı. Onu aşağıda görünce bir an sapsarı durdu, sonra durumu kavrayıp Baron'un arkaya koyduğu el çantasını aldı, selam vermek aklına gelmemişti bile, Baron da tek söz etmemişti. Suskun çantayı odaya taşımış Baron da suskun onu takip etmişti. Odadan çıkıncaya kadar da pencereden suskun dışarı bakmıştı Baron. Arkasında aceleyle odanın kapısını kilitlemişti.

Aylar sonraki ilk selamlaşmalarıydı bu.

Crescenz bekliyordu. Baron da onun görünüşündeki dehşetin müthiş gerginliğinin yumuşamasını bekliyordu. Bir yumuşama olmamıştı. Hâlâ Baron onu görmeden önce dışarda

koridorda adım sesini duyunca, huzursuzca o tarafa doğru sıçrıyordu. Kahvaltısına dokunmamıştı, her sabah ona bir şey söylemeden evden kaçıyor, geceleri sadece ondan kaçmak için geç geliyordu. Yerine getirilmesi gereken iki üç görevi ona bakmadan verirken bu cadıyla aynı havayı teneffüs etmek onu boğuyordu.

Crescenz ise bütün gün taburesinde sessizce oturuyordu. Kendisi içinde artık yemek pişirmiyor, her yemek onu iğrendiriyor, her insana bir bahane buluyordu. Sadece oturuyor ve dayak yemiş, kötü bir şey yaptığını bilen bir köpek gibi efendisinin ilk ıslığını bekliyordu. Onun sersem duygusu ne olduğunu, sadece İlahı ve efendisinin ona rastlamamaya çalıştığını, onu istemediğini anlamıyordu, bu onun içine korkunç derecede işlemişti.

Baron'un dönüşünün üçüncü günü zil çaldı. Gri saçlı, yeni tıraş olmuş, elinde valiziyle rahat bir adam kapının önünde duruyordu. Crescenz onu göndermek istedi, ama etkili bir şekilde yeni hizmetçi olduğunu beyefendinin ona saat on için randevu verdiğini ve ona haber vermesi için ısrar ediyordu. Crescenz kireç gibi bembeyaz olmuş, parmakları havada açılmış halde orada durduğu bir dakika ona çok fazla gibi gelmişti. Sonra eli içi doldurulmuş bir kuş gibi aşağı düşmüştü. "Kendiniz içeri giriniz", şaşkınlıkla mutfağa yöneldi ve kapıyı kapatıp kilitledi.

Uşak kalmıştı. O günden itibaren Beyefendi ona hiçbir söz yöneltmedi, ona bütün mesajlar sakin yaşlı hizmetkâr tarafında iletildi. Evde olup bitenden hiç haberi olmadı, her şey dalganın soğuk bir taş üzerinden aktığı gibi onun üzerinden akıp geçiyordu.

İki hafta devam eden bu baskıcı durum Crescenz'i bir hastalık gibi yiyip bitirmişti. Yüzü sivri ve köşeli bir hâl almış, şakaklardaki saçlar aniden grileşmişti. Hareketleri ise büsbütün taşlaşmıştı. Nerdeyse her zaman taburesinde bir kütük gibi oturuyor ve boş pencereye doğru gözlerini dikip boş boş bakıyordu; çalışıyordu ama bir öfke patlamasına benzeyen azgınca, ali kıran baş kesen hesabı yapıyordu işlerini.

İki hafta sonra uşak beyefendinin odasına özel olarak geldiğinde, Baron onun sakince bekleyişinden kendisine söylemek istediği bir şey olduğunu anlamıştı. Daha önce de bir kere "Tirol'lü hoyrat kadın" hakkında şikâyette bulunmuş, aşağılık biri olarak niteleyip işine son verilmesini önermişti. Ancak uşak selam verip uzaklaştığı sırada, fikrinde ısrar ederek, yüzü neredeyse garip bir şekilde mahcup bir hâl almış ve kekelemeye başlamıştı, Sayın Bay belki onu komik bulmayabilir, ama... ama...o... evet başka türlü söyleyemezdi... Ondan korkuyor. Bu kapalı kutu, kötü niyetli şey dayanılmaz olmuştu ve Baron evde çok tehlikeli bir kişinin olduğunu bilmiyordu.

İster istemez uyarılar korkutuyordu. Bunu nasıl söylerdi ve bununla ne söylemek istemişti? Uşağın belirli bir şey söylememiş olması, pek bir şey bilmediğini gösteriyordu aslında, ama bu kişinin azgın bir hayvan olduğu duygusuna sahipti – kolayca her kötülüğü yapabilirdi. Dün ona bir talimatı iletmek için ortalıkta dolanırken o sırada tahmin edilmeyen bir bakışını yakalamıştı – evet tamam, bir bakış hakkında hiçbir söylenilemezdi, ama Baron'un boynuna ipi geçirmek istiyor olabilirdi. Kendisi Crescenz'ten korktuğundan beri, onun hazırladığı yemeklere dokunmaya korkuyordu. "Bay Baron asla bilmiyor", raporunu bitirmişti. "Ne kadar tehlikeli bir kişiydi bu? Hiçbir şey söylemiyor, hiçbir alamet göstermiyor, ama ben bir katil olabileceğini ifade ediyorum.", Baron irkilerek davacıya ani bir bakış attı. Bir şey mi duymuştu? Ona şüpheli bir şey mi ihbar edilmişti? Parmaklarının titremeye başladığını hissediyordu, elinin titremesi havada devam etmemesi için telaşla sigarasını attı. Yaşlı adamın yüzü tamamen masumdu - hayır, hiç bir şey bilemezdi. Baron ise tereddüt içindeyken ansızın kendi düşüncelerini bir araya getirip karar vermişti: "Sonuna kadar bekle. Şayet sana karşı bir kere daha kaba davranırsa o zaman bir emirle işine son verilir.", dedi.

Uşak eğilerek selam verdi ve Baron pes etmiş kurtulmuştu. Bu gizemli tehlikeli yaratık her hatırladığında ona günü zehir

ediyordu. En iyisi onun burada olmadığı bir zamanda belki de Noel'de olurdu diye düşündü – artık beklenilen kurtuluşun düşüncesi içinden onu sevindirmişti. Evet, en iyisi böylesi, Noel'de ben burada yokken gerçekleştirmeli.

Lâkin ertesi gün, zorlukla odasındaki masada otururken, kapı çalındı. Gazeteden bir şey düşünmeden bakışlarını kaldırıp mırıldandı "Buyrun! ", nefret ettiği, her zaman rüyalarında dolaşan sert adımlar pıtır pıtır içeri girmişti. İrkilerek fırladı: Bir kafatası gibi solgun ve beti benzi uçmuş halde, kemikleşmiş yüz bitkin siyah eşkâlin üzerinde sallanıyordu. Kendi içinde ayaklar altına alınmış bu yaratığın korkutan adımlarının halının kenarında mütevazi duruşunu görünce dehşetine birazcık merhamet karışmıştı. Bu uyuşukluğu gizlemek için dürüst görünmeye çalıştı. "Yalnızca, ne oluyor ki, Crescenz?", diye sordu. Ancak onun isteğine karşı soru itici ve kötü algılanmış, iradeli neşeli ve samimi gelmemişti.

Crescenz kımıldamadan, halıya gözünü dikmiş bakıyordu. Nihayet ayakla bir şeyi gürültüyle uzaklaştırır gibi baklayı ağzından çıkardı: "Uşak bana yolu gösterdi. Saygıdeğer Beyefendinin işime son verdiğini söyledi", dedi. Bir utangaçlık dalgasının gelip geçtiği Baron ayağa kalktı. Olayın bu kadar hızla gelişeceğini ummuyordu. Bu şekilde kekeleyerek ağzında evirip çevirmeye başladı, o kadar keskin bir şekilde söylenilmemeliymiş, diğer personelle anlaşmaya çalışmalıymış ve daha çok ağızdan çıkan bir çeşit rastgele şeyler gibiymiş falan filan.

Crescenz dikilip kalmıştı, hareketsiz bakışları halıyı deliyordu, omuzları yukarı kalkmıştı. İç bayıltan bir sebat, başı boğalar gibi eğik tutuyordu, efendisinin bütün konuşması söylenmeyen bir kelimeyi bekleyerek bir kulaktan girip ötekinden çıkmıştı. Sonunda Baron, bir uşağın önünde ikna olmuş birinin aşağılık rolünü oynamak zorunda kalmaktan yorgun düşüp susmuş, inatçılığını ve sessizliğini koruyan Crescenz beceriksizce mücadelesini dışa vurup: "Sadece Baron'un bizzat kendisinin

mi Anton'u beni işten çıkarması için görevlendirdiğini bilmek istiyordum?", diye sorabilmişti

Bunu isteksizce, sert ve zorbaca söylemişti. Bir darbe yemiş gibi sinirlerindeki öfkenin kabarışını hissediyordu. Bu bir tehdit miydi? Ona meydan mı okuyordu? Bir anda bütün korkaklığı uçup gitmiş, içi merhametle dolmuştu. Haftalardır biriken bütün kin ve tiksinti beraberce yanarak, artık bu meseleye bir son verme arzusu filizlenmişti. Ve birdenbire, tamamen kıvıran bir tonla, bakanlıkta öğrendiği soğuk objektiflikle, lakayt bir şekilde onayladı bunu, evet, evet, doğru gerçekten uşağa evin bütün işleriyle ilgilenmesi için yetki vermiştim. Kendisi kişisel olarak onun için en iyisini istemiş işten çıkarılmayı geri çekmek için de elinden geleni yapmıştı. Ama Crescenz uşakla dostça geçinmemekte ısrar ederse, o zaman hizmetlerinden feragat etmek zorunda kalırdı.

Ve kuvvetli bir şekilde bütün irade muhasebesini yapmış olarak, kesin kararlı, herhangi bir ima veya samimiyet gösterisinden geri kalmadan, son haftalarda sözüm ona tehditlere karşı görünüş te göre direnmişti ve kararlı bir şekilde Crescenz'e bakıyordu.

Lâkin Crescenz'in ürkekçe yerden kaldırdığı bakışı, hemen önündeki çalılıklardan çıkan köpek sürüsünün hakkından gelmiş ağır yaralı bir hayvanın bakışıydı. "Teşekkür... ", diyebilmişti çok zayıf bir şekilde..."O zaman gidiyorum... Saygıdeğer beyefendiye daha fazla yük olmak istemem..."

Ve yavaşça geri dönmeden düşen omuzları ve taşlaşmış, beceriksiz adımlarla ayaklarını sürüyerek kapıdan çıkmıştı.

Akşam Baron operadan döndüğünde, yazı masasının üzerindeki mektuplara bakarken, oradaki yabancı ve dört köşeli bir şeyi fark etti, alevin ışığında bunu Bayern işi ahşap oyma bir kutucuk olduğunu gördü. Kilitli değildi. Crescenz'in ondan aldığı bütün ufak tefek şeyler, avla ilgili birkaç kartpostal, iki tiyatro bileti, bir gümüş yüzük, itinayla yerleştirilmiş kâğıt paralar, yirmi yıl önce Tirol'de çekilmiş, açıkça veda etmeden birkaç saat

öncesindeki dayak yemiş ifadesiyle örtüşen flaş ışığından ürkmüş gözleriyle baktığı bir anın fotoğrafıyla birlikte duruyordu.

Baron ne yapacağını bilmeden kutucuğu yana itip, uşağa Crescenz'in bu şeyinin yazı masasında ne aradığını sormak için dışarı çıktı. Uşak derhal düşmanını hesap sormak için alıp getirmek için izin istedi. Ama Crescenz ne mutfakta ne de diğer odaların birinde bulunamamıştı. Ancak ertesi günkü polis haberlerinde kırk yaşlarında bir kadının Tuna kanalının köprüsünden atlayarak intihar ettiğini bildiriyordu, artık her ikisinin de Leporella'nın nereye kaçtığını sormasına gerek kalmamıştı...

SATRANÇ ŞAMPİYONU

Gece yarısı New York'tan Buenos Aires'e gitmek üzere hareket edecek büyük bir yolcu gemisinde son saatlerin hareketliliği ve telaşı hüküm sürerken karadakiler yakınlarını yolcu etmek için birbirlerini ite kaka ilerliyorlardı. Yamuk kasketleriyle telgrafçı çocuklar topluluğun içinde yüksek sesle isimleri söyleyerek oradan oraya atlıyorlar, valizler ve çiçekler sürüklenerek taşınıyordu, orkestra durmadan güvertede çalarken çocuklar merakla merdivenden aşağı yukarı inip çıkıyorlardı. Gezinti güvertesinde bu kalabalığın yan tarafında bir arkadaşımla ayakta konuştuğum sırada iki ya da üç kere keskin bir şekilde flaşlar patlayınca arkadaşım – görünüşe göre bir ünlü harekete az bir zaman kala bir muhabirle röportaj yapıp resim çektiriyordu– oraya bakıp gülümsedi. "Güvertede nadir bir kuş yakalamışlar, Czentovic." Söylediğinden bir şey anlamadığımı fark edince açıkladı: "Mirko Czentovic, Dünya Satranç Şampiyonu. Doğudan batıya bütün Amerika'daki turnuvaları dolaşmıştı, şimdi de yeni zaferi için Arjantin'e gidiyor.

Gerçekte bu genç şampiyonu tanıyor, hatta onun hızla yükselen kariyeriyle ilgili bir kaç detayı da hatırlıyordum; Arkadaşım benden daha dikkatli bir gazete okuyucusu olarak, bu detayların kısa hikâyelerini anlatabiliyordu. Czentovic, aşağı yukarı bir yıl önce tek bir vuruşla satranç sanatının Alekhine, Capablanca, Tartakower, Lasker, Bogoljubow gibi ustalarıyla birlikte anılır olmuştu. Yedi yaşındayken 1922 yılında New York'taki Satranç Turnuvasında harika çocuk Rzecewski'den beri, hiç tanınmayan birinin anlı şanlı locaya zorla girişi kadar heyecan yapmamıştı. Zira Czentovic, hiçbir şekilde bu tür göz kamaştıran bir kariyeri öngörecek entelektüel özelliklere sahip değildi. Bu satranç ustasının özel hayatında alışılmışın dışında olduğu, herhangi bir konuşmada bir cümleyi bile hatasız kuramadığı ona kızan meslektaşlarından birinin kin dolu alaylarına konu olunca, eğitimsiz olması her tarafta bilinir olmuştu. Tuna Nehri üzerinde çalışan bir geminin kaptanı olan çok fakir, Slav kökenli bir babanın oğluydu. On iki yaşındayken, bir gece tahıl taşıyan bir yük gemisi babasının minik sandalının üzerinden geçtiğinde babasını kaybetmişti. Babasının vefatından sonra ücra bir yerin papazı acıyarak onun bakımını üstlenmiş ve az konuşan, mahzun, geniş alınlı köy okulunda başarısız olan bu çocuğu namuslu ve ev işlerinde destek olacak şekilde yetiştirmeye çabalamıştı.

Ama bütün çabalar boşa gitmişti. Mirko yüz defa açıklanan harflere sürekli garip garip gözlerini dikip bakıyor, en basit konuları bile ağır çalışan beyni aklında tutma becerisine sahip olamıyordu. On dört yaşındayken bile sayı sayarken parmaklarını kullanmak zorunda kalması dışında, kitap ya da gazete okumak için buluğa ermemiş gencin özel bir çaba göstermesini gerektiriyordu. Bununla beraber Mirko için hiçbir şekilde isteksiz veya huysuz denilemezdi. Ona ne söylenirse yapıyor, su getiriyor, odunları yarıyor, tarlada çalışıyor, mutfağı toparlıyor ve talep edilen her hizmeti can sıkan bir yavaşlıkla yapsa da yaptığı işe güveniliyordu. Bu iyi niyetli papazı en çok bezdirense onun

hiçbir şeye katılmamasıydı. Özel bir talep olmadan hiç bir şey yapmıyor, soru sormuyor, diğer delikanlılarla oyun oynamıyor ve söylenmeden kendiliğinden hiçbir şey yapmıyordu; ev işlerini bitirir bitirmez de odasında oturuyor, etrafında gelişen olayların hiçbirine en ufak bir ilgi göstermeksizin çayırdaki koyunlar gibi etrafa boş boş bakıyordu. Papaz akşamları uzun çiftçi purosunu tüttürerek jandarma çavuşuyla geleneksel üç seferlik satrancını oynadığı esnada karışık sarı saçlarıyla sessizce yanında oturuyor ve ağır göz kapaklarının altında uyuyor gibi görünerek ve ilgisiz bir şekilde karelenmiş tabloya gözünü ayırmadan bakıyordu.

Bir kış akşamı her iki oyun arkadaşı günlük oyunlarına dalmışken, köyün caddesinden o tarafa doğru telaşla gelen bir kızağın minik çanının sesi duyuldu. Kasketi karla dolmuş bir köylü, bata çıka telaşla içeri girip ölmek üzere olan yaşlı annesinin son duasına yetişmesi için papazın acele etmesi gerektiğini söyleyince papaz tereddüt etmeden onu takip etmişti. Henüz birasını içip bitirmemiş olan nöbetçi jandarma çavuşu papazın ayrılmasından sonra yeni bir puro yaktı ve ağır koyun derisinden çizmelerini giymeye hazırlanırken Mirko'nun bakışlarının satranç tahtasındaki başlamış olan oyuna odaklandığı dikkatini çekti.

"Pekâlâ, oyunu bitirmek ister misin?", diye ona takıldı, bu uykulu gencin tahtadaki bir taşı bile doğru hareket ettireceğine inanmayarak. Delikanlı ürkekçe bakışlarını kaldırdı ve tekrar indirdikten sonra papazın boşalan yerine oturdu. On dört hamleden sonra jandarma çavuşunu yere sermiş ve onu, oyunda hiçbir şekilde hatalı ve dikkatsiz bir hamle yapmadığını söylemek zorunda bırakmıştı. İkinci oyun da farklı değildi.

Papaz geri döndüğünde şaşkınlıkla "Balam Eşeği!", diye bağırmış ve sonra da jandarma çavuşuna İncil'e göre iki bin yıl önce de böyle bir mucize yaşandığını, aptal bir yaratığın birdenbire bilgeliğin dilini çözdüğünü açıklamıştı. İlerleyen saate rağmen papaz yarı okuryazar yardımcısına ikinci bir savaş için meydan okumaktan çekinmemişti. Mirko onu da kolayca yere sermişti.

Sebatla, yavaş ve sinirlenmeden ve eğdiği geniş alnını bir kere bile tahtadan kaldırmadan oynuyordu. Ne jandarma çavuşu ne de papaz ertesi günü artık ona karşı oyun kazanacak durumda değillerdi, tartışılmaz bir güvenle oynuyordu zira. Yetiştirdiği delikanlının yaşadığı öğrenme zorluklarını çok iyi bilen Papaz, bu özel yeteneğin ciddi bir sınavdan ne kadar yüzünün akıyla çıkabileceğinin merak etti. Biraz da olsa göze hitap etmesi için köyün berberinde saman sarısı perişan saçlarını kestirdikten sonra onu kızağıyla küçük komşu şehrin ana meydanının köşesindeki kendisinden daha tecrübeli özel satranç oyuncularının gittiğini bildiği kafeye götürdü. Papazın on beş yaşlarındaki saman sarısı saçları kırmızı yanaklarıyla koyun derisinden paltosu ve ağır uzun çizmeleriyle, satranç masasına çağrılıncaya kadar ürkekçe yere bakarak bir köşede ürkekçe oturan genci kahvehaneye getirmesi sakinler tarafından hiç şaşılacak bir şey gibi algılanmamıştı. İlk oyunda Sicilya açılışı denilen oyunu iyiliksever papazın oynadığını hiç görmediği için Mirko yenilmiş, ikinci oyundaki en iyi oyuncuya karşı alınan beraberliğin ardından artık üçüncü ve dördüncüde arka arkaya herkesi yenmeye başlamıştı.

Küçük bir Güney Slav kasabasında büyük heyecan veren olaylar nadiren yaşanırdı; orada toplanan kasabanın ileri gelenleri için düzenlenen bu köy şampiyonasının ilk gösterisi de bu şekilde anında sansasyon yaratmıştı. Oy birliği ile harika delikanlının ertesi güne kadar şehirde kalmasına karar verildi, bu şekilde satranç kulübünün diğer üyeleri çağrılabilecek özellikle de satranç fanatiği yaşlı kont Simczic'in sarayına haber gönderilebilecekti. Büyüttüğü çocuğuna farklı bir gururla bakan Papaz onun keşfedilmesinin sevinciyle yerine getirmekle yükümlü olduğu Pazar Günü Ayinini kaçırmak istemediği için başka bir deneme için onu orada bırakmaya hazır olduğunu bildirdi. Genç Czentovic, satranç topluluğu hesabına otele yerleştirildiği o akşam ilk olarak klozet görmüş oldu. Sonraki Pazar öğleden sonra satranç oynanan salon hıncahınç dolmuştu. Mirko satranç

tahtasının önünde dört saat hareket etmeden oturarak bir kelime söylemeden, bakışlarını kaldırmadan arka arkaya rakiplerini yendi; en sonunda da eşzamanlı bir oyun önerildi. Cahil birisine eşzamanlı oyunda çeşitli oyunculara karşı tek başına savaşacağının anlatılması epeyce bir zaman alsa da Mirko bu usulü anlar anlamaz görevine sarılmış, ağır gıcırdayan ayakkabılarıyla masadan masaya gidip sekiz oyundan yedisini kazanmıştı.

Artık yoğun tavsiyeler verilmeye başlamıştı bile. Bu yeni şampiyon gerçek anlamda şehre ait olmamasına rağmen, yerli halkın milli şuurunu hararetli bir şekilde alevlendirmişti. Belki de şimdiye kadar haritada kimsenin yerini bilmediği küçük bir şehir ilk defa ünlü bir adamı dünyaya göndermenin şerefini kazanabilecekti. Garnizonun Kabaresi için kabare şarkıcıları ve diğer şarkıcıları bulan Koller adında bir aracı, şayet bir yıl için para yardımı sağlanırsa genç adama Viyana'da tanıdığı büyük bir usta tarafından satranç sanatı için profesyonelce eğitim verilmesini sağlamaya hazır olduğunu beyan etmesiyle altmış yıldır her gün satranç oynayan Kont Simczic böylesine dikkat çeken bir oyuncuya rastlamadığını söyleyerek hemen gereken meblâğı karşıladı. Ve o günden itibaren de kaptanın oğlunun şaşırtan kariyeri başlamıştı.

Altı ay içinde Mirko satranç sanatının bütün sırlarına hâkim olmuştu. Bununla birlikte Czentovic daha sonra uzman çevrelerinde, tek bir oyunu bile ezberden oynamayı başaramadığı gibi - ya da uzmanların söylediğine göre "kör" oynamadığı için- garip bir yetersizlikle çok izlenir ve yukardan bakılarak alay edilir olmuştu. Onda eksik olan yalnızca satranç alanını, hayal gücünün sınırsız dünyasına yerleştirmekti. Her zaman önünde altmış dört siyah-beyaz kareye ve eliyle kavrayabileceği otuz iki figüre sahip olmak zorundaydı; dünyaca ünlü olduğunda bile devamlı katlanabilir satranç çantasını yanında taşır, eğer oyunu yeniden organize etmek ya da kendisiyle ilgili bir problemi çözmek isterse durumu görsel olarak gözler önüne sermek için onu kullanırdı. Ondaki bu önemsiz kusur hayal gücünün eksikliğinin bir göstergesiydi ve

yakın çevresinde müzisyenler arasında sivrilen bir virtüözün veya orkestra şefinin notalara bakmadan bir parçayı çalması ya da orkestrayı yönetmesi gibi hararetli şekilde tartışılıyordu. Ama bu dikkat çeken orijinalite hiçbir zaman Mirko'nun şaşılacak yükselişini sekteye uğratmamıştı. On yedi yaşında bir düzine satranç ödülü kazanmıştı, on sekiz yaşında Macaristan şampiyonu, yirmi yaşında da nihayet dünya şampiyonluğunu elde etmişti. En cüretkâr, entelektüel beceriye, hayal gücü ve soğukkanlılığa sahip şampiyonlar bile onun ağdalı ve soğuk mantığı karşısında pes etmişlerdi, tıpkı ağırkanlı Kutuzov karşısında Napolyon ve Fabius Cunctator karşısında Annibal gibi; Livius'un (Romalı tarihçi) belirttiğine göre Fabius çocukluğunda aynı şekilde eylemsizlik ve zekâ geriliğinin göze çarpan belirtilerini göstermişti. Böylece entelektüel düşüncenin eşit tiplerinin bir araya geldiği satranç ustalarının şanlı galerisine –filozoflar, matematikçiler, hesap yapan, hayal kuran, yaratıcı insanları– ilk olarak ağır, konuşmayan, bildiğini yedi mahallenin bile bilmediği gazetecilerin onun hakkında halkın ilgisini çekecek tek bir kelime bile bulamadıkları köylü oğlanı, düşünsel dünyaya tamamen yabancı biri giriyordu. Maamafih, Czentovic gazetelere vermediği ilgi çekecek keskin esprili cümlelerle hakkını vermese de benzersiz şekilde şampiyon olduğu satranç masasından kalktığında büründüğü çaresiz görünümü hakkında uydurulan küçük hikâyelerle bu açığı kapatıyordu. Czentovic çok tuhaf ve neredeyse komik bir figürdü; törenlerde giyilen siyah takımı, gösterişli inci iğnesi ile abartılı boyun bağına ve güçlükle manikür yapılmış tırnaklarına rağmen, tavırları ve görgüsü aynı köydeki papazın odasını süpüren anlayışı kıt köylü genci gibiydi. Uzmanların öfkesi ve alaylarına rağmen, yeteneği ve şöhretiyle sıkılmadan kaba bir şekilde para kazanmaya çalışıyordu. En ucuz otellerde kalarak şehirden şehire geziyor, ücretini öderlerse en sefil dernekler için oyun oynuyor, sabun reklamlarında boy gösteriyor ve hatta üç cümleyi bile doğru yazacak durumda olmamasıyla alay eden rakiplerine bakmadan, gerçekte iş bilir bir yayıncı adına küçük bir Galiçya'lı

öğrencinin yazdığı "Satrancın Felsefesi" kitabı için adını satıyordu. Bütün bildiğinden şaşmayan tabiatlar gibi komik şeyleri anlamaktan uzaktı. Dünya şampiyonasındaki zaferinden sonra artık kendisini dünyanın en önemli adamı gibi görüyordu ve bütün bu cingöz, entelektüel, göz kamaştıran konuşmacı ve yazarların kendi tarlalarında harman yaptıklarının bilincindeydi. Özellikle onlardan fazla para kazanması, ilkel güvensizliğin, soğuk ve genelde kaba bir gösteriş meraklısı gurura dönüşmesinin elle tutulur bir gerçeğiydi.

Bana Czentovic'in bir iki klasik denemesini aynı çocukça bir üstünlük olarak değerlendiren arkadaşım "Ama bu kadar hızla gelen şöhret böyle boş bir kafayı niye sersemletmesin ki?", diye bitirmişti sözünü. Banat'lı (Tuna Nehri ile Tisza ve Maros nehirleri arasında kalan bölge) yirmi dört yaşındaki bir köylü delikanlısı bir hafta içinde figürleri oradan alıp buraya koyarak birdenbire bir yılda odun kesmekle ve canı burnundan gelerek çalışarak kazanan bütün köy halkından çok fazla kazanırsa, böyle bir kibir nöbetine nasıl tutulmazdı ki? Ve sonra, aslında bir Rembrandt'ın, bir Bethoven'in, bir Dante'nin, bir Napolyon'un yaşadığından en ufak bir bilgisi olmayan birinin, kendisini dünyanın en büyük insanı gibi görmesi, en basit haliyle biraz lanetli olmaz mıydı? Bu delikanlı duvar örülmüş beyninde sadece aylardan beri tek bir satranç partisini kaybetmemişti. Satranç ve paranın dışında yeryüzünde başka değerlerin de olduğunu sezemiyordu, ona göre kendiyle gurur duyması için bütün gereken şeylere sahipti."

Arkadaşımın bu ifadeleri bende özel merak uyandırmıştı. Tek yönlü düşünen, tek bir düşünceye odaklanmış insanların her türlüsü hayat boyunca beni çekmişti, zira bir insan başka düşüncelere kendini ne kadar kapatırsa, yöneldiği tarafa sonsuz şekilde yakın oluyordu. Özellikle dünyanın böyle görünen anormalleri kendine has konularda termitler (ağaç kemiren beyaz karıncalar) gibi benzersiz şekilde kendi küçük dünyalarını inşa ediyorlar. Bütün bunlardan sonra, tek yönlü düşünmenin

bu özel örneğini Rio'ya kadar on iki günlük yolculukta mercek altına alma maksadımı engelleyememiştim.

Bununla beraber: "Orada şansınız az.", diye uyardı arkadaşım beni. "O kadarını, Czentovic'ten en ufak bir psikolojik malzeme almayı başaramayacağımı biliyordum. Bu kurnaz köylünün bütün bu çok derin dar görüşlülüğünün arkasında hiçbir açık vermeyecek büyük bir akıllılık ve basit teknikler sayesinde küçük konuk evlerinde arayıp bulduğu kendi çevresindekilerin dışında kimseyle konuşmaması saklıydı. Eğitimli bir insanın olduğunu hissettiği yerde, salyangoz gibi kendi kabuğuna çekiliyordu; böylece hiç kimse ondan aptalca bir söz duyduğu için veya onun eğitimsizliğinin sınırsız derinliğini güya ölçtüğü için övünemiyordu."

Arkadaşım aslında haklıydı. Seyahatin ilk günü Czentovic benim tarzım olmayan nezaketsiz bir biçimde ona yakınlaşma çabalarından sonuç alınamayacağını göstermişti. Bazen gezinti güvertesinde ellerini arkasında kavuşturmuş Napolyon'un ünlü resminde olduğu gibi gururlu dimdik duruşuyla yürüyordu. Bunun dışında, onunla konuşmak için peşinden koşmak gerekiyor sanki güvertedeki turunu şok olmuş gibi telaşla tamamlıyordu. Diğer taraftan toplantı mekânında, barda, sigara içilen mekânda hiç görülmüyordu. Kamarottan aldığım güvenilir bilgiye göre günün büyük kısmında, kamarasında satranç partisinin güçlü oyunları için alıştırma yapıyor ya da kısaca tekrarlıyordu.

Üç gün sonra gerçekten, onun savunma tekniğinin benim ona yakınlaşma isteğimden daha ustaca olmasına öfkelenmeye başlamıştım. Bir satranç şampiyonu ile kişisel olarak tanışma fırsatını hayatımda hiç yakalamamıştım ve böyle bir tipi kafamda ne kadar çok canlandırmaya çalışsam da bütün yaşamı boyunca sadece altmış dört siyah – beyaz alanlık bir çerçevede dönen bir beyin faaliyeti bana akla hayale sığmaz gelmişti. "Kral oyunlarının" sır dolu cazibesi kendi tecrübelerimden bildiğim kadarıyla, insanın bulduğu bütün oyunlar arasında şansın zulmüne meydan okuyan tek oyun olmasında ve zafer tacının sa-

dece ruha veya daha çok zihinsel yeteneğine bahşedilmiş olmasındaydı. Ama satrancı sadece bir oyun olarak görmekle, incitici bir kısıtlama yapılmış olunmuyor mu? Bir bilim, bir sanat, gökyüzü ve yeryüzü arasında asılı duran tabut gibi, bu kategoriler arasında gidip gelen, karşıt çiftler arasındaki bir defalık bir bağ değil miydi? Antik olduğu kadar sonsuz yeni, kuruluşu mekânik, ancak hayal gücü sayesinde etkili, geometrik olarak sabit bir şekilde sınırlandırılmış mekân ve aynı anda sınırsız kombinasyonları, devamlı geliştirilebilen ancak kısır, hiçbir yere çekilmeyen bir düşünce, hiçbir şey hesaplamayan bir matematik, eseri olmayan bir sanat, maddesi olmayan bir mimari ve yine de tüm varlığıyla bütün kitaplar ve eserlerden daha dayanaklı olan, bütün halklara ve bütün zamanlara ait ve hangi Tanrı tarafından yeryüzüne can sıkıntısını öldürmek için, algıyı keskinleştirmek için, ruhu heyecanlandırmak için gönderildiğini kimsenin bilmediği yegâne oyundu satranç. Oyundaki başlangıç ve son nerede bilinmez. Her çocuk onun ilk kurallarını öğrenebilir, her acemi onda kendisini deneyebilir ve bu değişmez dar karelerin içinde başkalarıyla karşılaştırılamayan ustaların en özelini üretebilir satranç. Yalnızca satrançla belirlenen bir yeteneğe sahip insanlar, matematikçiler gibi, şairler gibi, besteciler gibi, sadece farklı katmanlar ve bağlarla sabrın ve tekniğin etkili olduğu özel dâhilerdir. Daha önceki zamanların fizyonomi tutkusuyla Gall (Ünlü Alman Doktor, Franz Josef Gall) böyle bir satranç ustasının beynini, beynin gri maddesinde özel bir kıvrım olup olmadığını, bir çeşit satranç kası veya satranç tümseğinin diğer kafataslarındakinden daha yoğun bir şekilde çizilmiş olup olmadığını tespit etmek için otopsi yapmış olsaydı keşke. Böyle bir fizyonomiste tek bir altın damarının filizlendiği elli kiloluk bir taş gibi, entelektüel bir ataletin içine karışmış bu özel dahi Czentovic'in durumu cazip gelmiş olabilirdi. Prensipte uzun zaman önce böyle eşsiz, böyle dâhice bir oyunun kendi özel matadorunu yaratmak zorunda olduğu gerçeğini anlamıştım. Ama

dünyayı siyah beyaz arasında ileri-geri, öne-arkaya giderek otuz iki figürle hayatının zaferini arayan, entelektüel olarak aktif bir insanın yaşamını tahayyül etmek, ne kadar zor, ne kadar imkânsızdı. Yeni bir açılışta piyon yerine atı tercih eden bir insan büyük bir olay olur ve satranç kitabının bir köşeciğinde adını ölümsüzleştirir. –bir insanı, çıldırmaksızın on, yirmi, otuz, kırk yıl boyunca düşünmenin gerginleştiren gücünü her zaman komik kullanımlara– akıllı bir insanı, tahta bir kralı ahşap bir tabladaki köşede sıkıştırmak için yönlendirir!

İşte şimdi böyle bir fenomen, böyle özel bir dahi veya böyle bir muammalı deli bana ilk defa mekân itibariyle bu kadar yakın, aynı gemide altı kamara uzaklıktaydı ve ben uğursuz, düşünsel şeylere merakı yüzünden her zaman yeni bir tutkuyla soysuzlaşan ben, ona yaklaşmayı beceremiyordum. En saçma şeylerle derin derin düşünmeye başlamıştım: Önce güya önemli bir gazete için röportaj yapacakmış gibi göstererek gururunu okşamalı ya da açgözlülüğüne sarılıp, ona İskoçya'da kârlı bir turnuva önermeliydim. Ama sonunda avcının en vefakâr tekniği, yaban tavuğunu kendine çekmek için, kur yaparken çıkardığı sesleri taklit etmesi geldi aklıma, bir satranç ustasının dikkatini kendine çekmek için, aslında insanın kendinin satranç oynamasından daha etkili ne olabilirdi ki?

Lâkin ben hayatım boyunca ciddi bir satranç sanatçısı olmamıştım, gerçi sebebi çok basitti, her zaman satrançla sadece fazla kafa yormadan ve sırf eğlenmek için ilgilenmiştim; bir saat satranç tahtasının önünde otursam, hiçbir şekilde bir çaba harcama gereği hissetmez tam aksine zihinsel olarak gerginlikten kurtulmaya çalışırdım. Diğerleri, gerçek satranç oyuncuları kelimenin gerçek anlamıyla satrancı, cüretkâr yeni bir kelimeyi Almancaya yerleştirmek gerekirse fazlasıyla ciddiye alırken, ben sadece oynuyorum. Aşk için nasıl bir partner elzem ise satranç için de aynıdır. Bu saate kadar bizim dışımızda güvertede başka satranç severler olup olmadığını bilmiyordum. Onları inlerinden

çıkarmak için, sigara içilen bölümde benden daha kötü oynamasına rağmen eşimle beraber satranç tahtasının önüne kuş konmuş gibi oturarak, ilkel bir tuzak kurdum. Ve gerçekten altı hamle yapmıştık ki birisi yanımızdan geçerken dikilip kaldı, bir ikincisi seyredebilmek için izin istedi; nihayet oyunda bana meydan okuyan beklenen ortak da gelmişti. Adı McConnor'du ve duyduğuma göre Kaliforniya petrol kuyularında büyük bir servet yapmış, bir inşaat mühendisiydi. Dış görünüşünden iri yapılı, kuvvetli, sert neredeyse köşeli çenesiyle, kuvvetli dişleri ve muhtemelen kısmen de olsa viskinin verdiği keyfe borçlu olduğu dikkate değer kırmızılığıyla koyu renkli bir yüze sahip bir insandı. Dikkat çeken genişlikteki omuzları atletik sert yapısıyla maalesef oyunda da karakterine uygun bir çekicilik katıyordu, çünkü Bay Mc Connor, şu kendine düşkün, önemsiz bir oyundaki yenilgiyi bile kişiliğine yapılmış bir hakaret gibi algılayan şu başarılı insanlardandı. Merhametsizce nüfuzunu kullanmaya alışkındı ve gerçekleştirdiği başarısından şımarmış, bu tamamen kendi kudretiyle yetişmiş adam, inandığı düşüncelerine karşı gelinmesini yakışıksız bulur, neredeyse hakaret edilmiş gibi etkilenirdi. İlk partiyi kaybedince sızlanmaya başladı ve etraflı bir şekilde hükmedercesine, bunun anlık bir dikkatsizlikten olabilir tarzında açıklama yapmaya başlamıştı, üçüncüde onun başarısızlığının sorumlusu sadece yan salondan gelen gürültülerdi; her kaybettiği oyunda hemen rövanşını talep ediyordu. Başlangıçta bu hırslı inatçılık beni eğlendirmişti ve bu kaçınılmaz eşliğe dünya şampiyonunu masamıza çekmek olan esas niyetim için katlanmıştım sadece.

Üçüncü günü sona varılmış yarı yarıya başarı elde edilmişti. İster Czentovic'in gezinti güvertesindeyken satranç tahtası pencerenin önünde olduğu için bizi görmüş olsun, ister sadece tesadüfen sigara içilen bölümü varlığıyla şereflendirmiş olsun, bir şekilde içeri girdi ve bizim sanatıyla alakası olmadan oynayışımızı görünce otomatikman bir adım yaklaştı ve bu ayarladığı mesafeden Mc Connor hamlesini yaptığı anda kontrol eden bir

şekilde baktı. Bu bir hamle Czentovic'e onun mükemmel oyunu karşısında bizim yarım yamalak çabalarımızı daha fazla izlemesine az da olsa lâyık olmadığını anlatmaya yetmişti. Aynı doğal tavırlarla, bir kitapçıda önerilen bir polisiye romanı sayfalarının çevrilmeden bırakılması gibi masamızdan uzaklaşıp sigara içilen mekândan ayrıldı. "Lütfettiler ve çok hafif geldi.", diye düşündüm bu soğuk saygısızca bakışa biraz sinirlenerek, hoşnutsuzluğumu bir şekilde gidermek için McConnor'a;

"Hamleniz ustayı memnun etmemiş görünüyor."

"Hangi usta?"

Ona, geçerken küçümseyerek oyunumuza bakan bayın dünya şampiyonu Czentovic olduğunu açıklayıp, her ikimizin onun şanlı hor görmesine kalbimiz sızlamadan katlanmamız gerektiğini ekledim; zavallı insanlar anında kaynar suya atılmalıydı. Ama kayıtsızca verdiğim mesajın McConnor üzerinde beklenmedik bir etki yapması benim için sürpriz olmuştu. Hemen heyecanlanıp oyunu unuttu ve hırsı duyulur bir şekilde artmaya başladı. Czentovic'in gemide olduğunu bilmiyormuş ve Czentovic mutlaka ona karşı oynamalıymış. Hayatında bir seferinde kırk kişiyle eş zamanlı olarak oynanan korkunç heyecanlandığı ve neredeyse kazanacağı bir oyunun dışında hiçbir dünya şampiyonu ile oynamamışmış. Satranç şampiyonunu kişisel olarak tanıyormuymuşum? Hayır derim buna. Onunla konuşmak, bizimle olmasını rica etmek istemez mişim? Czentovic'in yeni tanışıklıklara pek de açık olmaması nedeniyle bunu reddettim. Bunun dışında bir dünya şampiyonuna biz üçüncü sınıf oyuncularla oynamak ne kadar cazip gelirdi ki?

Sadece bu üçüncü sınıf oyuncularla sözünü Mc Connor gibi aynı hırsa sahip birine söylemememiş olsaydım keşke. Kızmış bir şekilde geri yaslandı ve Czentoviz'in bir centilmenin nazik bir talebini reddetmemesini kendisinin bile inanmayacağı şekilde sağlayacağını belirtti. Arzusu üzerine kendisine dünya şampiyonunun kişisel olarak kısa bir tanımını yaptığımda, çoktan oyunumuzu yarıda bırakıp fırlamış ve zapt edemediği bir sa-

bırsızlıkla gezinti güvertesindeki Czentovic'in peşine düşmüştü. O isteğini gerçekleştirmenin peşine düşer düşmez geniş omuzların, sahibini artık aynı şekilde tutamayacağını hissetmiştim.

Heyecan içinde bekliyordum. On dakika sonra McConnor geri geldi, pek te ayarlamış gibi gelmemişti bana.

"Tamam, mı?", diye sordum.

"Hakkınız var", diye cevapladı biraz kızgın bir şekilde. "Çok nazik bir adam değil. Kendimi tanıtıp kim olduğumu açıkladım. Bana elini bile uzatmadı. Bize karşı eşzamanlı bir oyun oynamak isterse gururla ve onurla hepimizin güvertede olacağımızı açıklamaya çalıştım. Ama kahrolası inadı kırılmadı; üzülmüş gibi yaptı, bütün turnuvalar esnasında ücretsiz oynamasını kesinlikle yasaklayan ajansıyla kontrat imzalamıştı. Oyun başı en az iki yüz elli dolar olmalıymış."

Güldüm. "Bu düşünce üzerine taşları siyahtan beyaza götürmenin bir kazanç vasıtası olacağını asla tahmin etmek istemem.. Yalnızca sizin nazikçe bir tavsiyede bulunduğunuzu umuyorum."

Ama McConnor çok ciddi bir şekilde duruyordu. "Oyun yarın öğleden sonra saat üç için ayarlandı. Burada, sigara içilen salonda. Öyle kolayca postu kaptırmayacağımızı umuyorum." "Ne? Ona 250 doları verdiniz mi?", diye şaşkınlıkla bağırmaktan kendimi alamamıştım..

"Neden olmasın ki?" C'est son métier – Bu onun işi. Dişim ağrısa, gemide tesadüfen bir dişçi olsa bedava dişimi çekmesini isteyemez miydim? Adam fiyatını şişkin tutmakta tamamen haklı; her dalda gerçek uzmanlar aynı zamanda en iyi iş adamlarıdır. Bana göre, bir iş ne kadar açıksa o kadar iyidir. Sayın Bay Czentovic'in gösterdiği merhamete teşekkür etmek zorunda kalmak yerine ödemeyi peşin yaptım. Bizim kulüpte bir akşam dünya şampiyonu ile oynadığımda 250 dolardan fazlasını kaybetmiştim. "Üçüncü sınıf" oyuncular için bir Czentovic tarafından yere serilmek bir utanç değildir.

McConner'ın kendine güveninin "Üçüncü sınıf oyuncu" gibi masum bir söz ile ne kadar derinden incindiğini fark etmek eğlenceli gelmişti bana. Ama pahalı zevkini ödemeye niyetli olduğu için, sonuçta benim merakımı gidermeme aracılık edecek yersiz hırsı karşısında hiçbir şeye itiraz etmemiştim. Acele ile dört veya beş kendini kanıtlamış satranç oyuncusuyla anlaştık ve gelip geçen yolculardan mümkün olduğunca az rahatsız olmak için bizim masamızın dışında yan masaları da önümüzdeki maç için peşinen rezerve ettirdik.

Ertesi gün küçük grubumuz sözleştiğimiz saatte eksiksiz olarak ,göründü. Ustanın karşısındaki orta yer anlaşılacağı gibi ağır puroları arka arkaya yaktıktan sonra sinirini gideren ve huzursuz bir şekilde saatine bakan McCannor'a tahsis edilmiş durumdaydı. Ama dünya şampiyonu, on dakika –arkadaşımın anlattıklarından sonra bunu bekliyordum– kendisini bekletti, bu şekilde artan özgüvenini göstermişti. Sakin içeri geldi ve lakaytça masaya oturdu. Kendini tanıtmadan – "Siz benim kim olduğumu biliyorsunuz ve sizin kim olduğunuz beni ilgilendirmiyor", demek oluyordu bu kabalıkla – uzmanca bir kurulukla gerekli düzenlemelere başladı. Gemide bir eşzamanlı oyunda satranç tahtası eksik olması imkânsız olduğu için, herkesin ona karşı birlikte oynamasını önerdi. Her hamleden sonra tavsiyelerimizden rahatsız olmamak için salonun en sonundaki masaya katılacaktı. Karşı hamle yapılır yapılmaz masadaki çana vurmak gerekiyormuş, bunun için ne yazık ki kaşıkla bir bardağa vurmak zorundaydık. Hamle süresinin şayet bizim başka bir önerimiz yoksa en fazla on dakika olmasını öneriyordu. Biz doğal olarak çekingen bir okul öğrencisi gibi her öneriyi kabul ediyorduk. Renk seçiminde Czentovic siyahı tercih etmişti. Hâlâ ayaktayken ilk karşı hamlesini yaptı ve hemen kendisi tarafından önerilen bekleme yerine dönüp önünde bulunan gazetenin sayfalarını kayıtsızca çevirdi.

Oyun hakkında bir şeyler söylemenin pek bir anlamı yok. Oyun tabii ki onun bitirmek istediği gibi bitmiş, hepimizin yenil-

gisi yirmi dört hamlede gerçekleşmişti. Bir dünya şampiyonunun yarım düzine orta ve ortanın altındaki seviyedeki oyuncuyu sol eliyle süpürüp atmış olmasına çok az şaşıranın olacağı gayet açıktır zaten. Ama Czentovic'in bizi sol eliyle süpürdüğünü kahreden bir şekilde açıkça hissettirmesi hepimizin canını sıkmıştı sadece. Her seferinde tahtaya fark edilen kaçamak bir bakış atıyor, umursamaz bir şekilde sanki biz cansız tahta figürlermişiz gibi bize bakıp geçiyordu ve bu küstah tavırları otomatik olarak uyuz bir köpeğe küçümseyen bakışlarla bir lokma atılmasını hatırlatıyordu. Benim fikrime göre bir incelik gösterip hatalarımıza dikkat çekebilmeli ya da samimi bir sözle neşelendirmeliydi. Oyunun bitmesinden sonra da bu insan olmayan satranç otomatı bir hece bile kullanmamış, aksine "Mat" dedikten sonra masada hareketsizce sanki ondan ikinci bir oyun istenecekmiş gibi beklemişti. Ben çoktan kalkıp yüzsüzce yapılan bir edepsizlikle karşılaşmışım gibi öyle çaresizce kalmıştım, bu gerçekleştirilen dolar işinin, bana göre kızgınlığımdan daha çok en azından onunla tanışmış olmamamızın keyfiyle bittiğini açıklamaya çalışırken, yanımdaki McConnor tamamen hararetli bir sesle: "Rövanş!" deyivermişti.

Meydan okuyan bu tondan ürküp sıçramıştım; gerçekte McConnor bu anda nazik bir centilmenden daha ziyade bir boksörün ilk vuruştan önceki duruşunu sergiliyordu. Czentovic'in bize bahşettiği hoş olmayan muamelenin bir tezahürü müydü, yoksa hastalık derecesindeki hırsından mı geliyordu? Bilememiştim. Keza aynı şekilde McConnor'un duruşu tamamen değişmiş, yüzündeki kızarıklık alnındaki saçlara kadar çıkmıştı, içindeki baskıdan burun delikleri gerilip açılmış, bariz bir şekilde terlemişti ve büzdüğü dudaklarından çıkan keskin bir çizgi mücadeleci bir şekilde öne çıkık çenesine kadar gidiyordu. Hâkim olamadığı tutkusunun titreyerek her yanışını gözlerinde huzursuzca görüyor, insanların nasıl rulet masalarına koşup doğru renk gelmezse altıncı, yedinci sefer iki misli miktarı koymalarını anlıyordum. Bu dakikada Czentovic'e karşı uzun süre

oynamak ve oynamak bir kerelik veya duble, en azından bir kerecik olsun oyun kazanabilinceye kadar oynamak için bütün servetini gözden çıkarabileceğini hissetmiştim. Czentovic sonuna kadar dayanırsa, o zaman McConnor altın madeninden Buenos Aires'e kadar birkaç bin doları götürmüş olurdu.

Czentovic öylece kıpırdamadan kaldı. "Lütfen", diye cevapladı nazikçe. "Baylar şimdi siyah oynuyorlar."

İkinci oyun da farklı bir tabloda değildi, sadece bize katılan birkaç meraklının sayesinde çevremiz yalnızca genişlememiş, daha da heyecanlı olmuştu. McConnor gözlerini dikmiş onun iradesiyle taşların kazanmaya odaklanmasını istercesine bakıyordu, binlerce doları aşka gelerek kılını kıpırdatmayan rakibine karşı "Mat!", diye bağırabilmenin keyfine varabilmek için harcardı. İşin garibi şuydu ki, onun inatçı heyecanının bir parçası bilinçsizce bize de geçmişti. Her bir hamle öncekinden daha büyük bir tutkuyla tartışılıyordu, Czentovic'i masamıza geri çağırmak için işaret vermek için kararlaştırmadan önce, son anda diğer hamleye geri dönebiliyorduk. On yedinci hamleye ulaşmıştık. Bizim için sürpriz olan, c- çizgisindeki piyonu sondan bir önceki kare c2'ye getirmeyi başardığımız için, şaşırtıcı bir şekilde avantajlı görünen özel bir durumla karşılaşmış olmamızdı, bu piyonu yeni bir vezir kazanmak için c1'e getirmeye ihtiyacımız vardı. Şüphesiz herkesçe görülen bu şanstan biz çok da emin değildik, görünüşte kazanılan bu avantaj, duruma daha geniş bir açıdan bakan Czentovic tarafından maksatlı bir şekilde balıkçı oltasına takılmış yem olabilirdi. Ortak gayretli aramalara ve tartışmalara rağmen gizli çalımı algılamayı başaramamıştık. Nihayet müsaade edilen düşünme süresinin sınırına yakın bir anda hamleyi yapmaya karar verdik. Artık McConnor son alana çekmek için piyona dokunduğu an, aniden kolundan tutulduğunu hissetmiş ve birisi yavaş ve hararetli bir şekilde fısıldamıştı; "Allah aşkına! Yapma!"

Otomatik olarak hepimiz dönmüştük. Kırk beş yaşlarında daha önce gezinti güvertesinde dar ve keskin, garip bir şekilde

kireç gibi solgun yüzü dikkatimi çekmiş olan bir bey, dikkatimizi hamleye yöneltmişken, son anda bize katılmak ihtiyacı hissetmiş olmalıydı. Bakışlarımızı algılayarak ilave etti:

"Şimdi bir vezir kazanırsanız, anında fili c1'e sürüp piyonunuzu kırar, atı geri almalısınız. Ama bu arada d7'de serbest kalan piyon, sizin kalenizi tehdit ediyor ve atla şah deseniz de kaybedersiniz, dokuz on hamleye kadar iş bitmiş olur. Bu kombinasyon nerdeyse 1922 Pistyaner'deki büyük turnuvada Alekhin'in, Bogoljubow'a karşı oynadığı oyunun aynısıdır."

McConnor şaşkınlıkla elinden piyonu bıraktı. Beklenmedik bir anda yardım etmek için gökten melek gibi gelen adama şaşkınlıkla gözlerini dikip bakışı bizden farklı değildi. Dokuz hamle önceden mat hesaplayabilen birisi, önde gelen uzmanlardan olmalıydı, hatta belki de aynı turnuva için seyahat eden bir rakipti ve tam da böyle kritik bir anda gelip olaya müdahale edişi doğaüstü bir şeydi sanki. İlk kendine gelen McConnor olmuştu.

"Ne önerirdiniz?", diye fısıldadı heyecanla. "Hemen bir tercih yapmayıp önce kaçamak davranınız! Özellikle kralı tehlikeli çizgi g8'den h7'ye çekiniz. Muhtemelen diğer kanat üzerinden saldıracak. Gerçi kaleyi c8'den, c4'de alıp durdurabilirsiniz; bu ona iki adımla piyona mal olur ve bu şekilde üstünlüğü kaybeder. Daha sonra serbest kalan piyonlar karşı karşıya gelir ve doğru savunma yaparsanız beraberlik gelir. Daha fazlasını çıkaramazsınız."

Bu sefer biz şaşırmıştık. Süratle yaptığı hesabın kesin doğruluğu kafaları karıştırmıştı; hamleleri basılmış bir kitaptan okuyormuş gibiydi. En azından onun müdahalesi sayesinde oyunu dünya şampiyonuna karşı berabere bitirmek gibi mucizevi beklenmedik bir şansa sahip oluyordu. Tahtayı rahatça daha iyi görmesi için hep birlikte yana çekiliyoruz. McConnor bir kere daha soruyor: "O zaman kral g8'den h7'ye?"

"Evet, özellikle kaçamak oyun!"

McConnor uyguluyor ve biz bardağa vurduğumuzda Czentovic her zamanki sakin adımlarıyla masamıza geldi ve bir bakışla karşı hamleyi hesaplamıştı. Sonra kralın kanatlarındaki piyonu tam da tanımadığımız yardımcının öngördüğü şekilde, h2'den h4' e çekip ardından heyecanla fısıldadı:

"Kale öne, kale öne, c8' den c4'e, önce piyonun önünü kesmek zorunda kalır. Ama bu hiçbir şeye yaramaz! Serbest kalan piyonla ilgilenmeden atı c3'den d5'e getirip vurursunuz ve denge tekrar kurulur. Savunma yerine ileriye doğru bir zorlama olmalı!" Ne söylediğini anlamamıştık. Çince konuşmuş gibi gelmişti bize. Ama bir kere daha onun sihrine kapılan McConnor düşünmeden, önerileni uyguladı, Czentovic'i geri çağırmak için yine bardağa vurduk. Bu sefer ilk defa olarak çabuk karar vermemiş, gergin bir şekilde tahtaya yoğunlaşmıştı. Sonra yabancının bize önceden söylediği hamleyi yaptı ve gitmek için döndü. Ancak geri gitmeden önce yeni ve beklenmedik bir şey yaparak Czentovic bakışlarını kaldırıp hepimize sırayla baktı, anlaşılan aniden enerjik bir şekilde kimin ona direnmeyi başardığını çıkarmak istiyordu.

Bu andan itibaren heyecanımız anlatılamaz şekilde artmıştı. Şimdiye kadar ciddi bir umudumuz olmadan oynuyorduk, ancak şimdi Czentovic'in soğuk kibrini kırma düşüncesiyle bütün nabızları dolaşan bir sıcaklık sarmıştı. Yeni arkadaşımız sonraki hamleyi ayarlamıştı bile ve de biz Czentovic'i geri çağırabildik. –kaşığı bardağa vururken ellerim titriyordu– Ve bizim ilk zaferimiz geldi. Şu ana kadar ayakta oynayan Czentovic uzunca bir tereddütten sonra yavaş ve ağır bir tavırla oturdu; belki de bu şekilde fiziksel olarak şimdiye kadarki bize yukarıdan bakma durumunu kaldırmış oluyordu. En azından mekânsal olarak bizimle aynı seviyede olmaya zorlamıştık. Uzun süre kıpırdamadan düşündü, siyah kirpiklerinin altındaki göz bebeklerini zorlukla fark edebileceğimiz şekilde gözleri tahtaya odaklanmıştı ve zorlanarak düşünürken sonra yavaş yavaş yuvarlak yüzüne

aptalca bir ifade veren ağzı açıldı. Bir dakika kadar düşündü sonra hamlesini yapıp kalktı. Ve arkadaşımız fısıldadı:

"Zaman kazandıran bir hamle! İyi düşünülmüş! Ama bundan size zarar gelmez! Taşlar karşılıklı birbirini vurur, o zaman beraberliğe gideriz ve Tanrı ona yardım edemez."

McConnor itaat etti. Sonraki hamlelerde her iki taraf arasında –biz diğerleri çoktan boş figüran rolüne girmiştik– anlaşılmaz bir gidiş geliş başlamıştı. Yedi hamleden sonra uzun uzun düşünen Czentovic ayağa kalktı ve açıklamasını yaptı: "Beraberlik."

Bir anda tam bir sessizlik hüküm sürdü. Birdenbire dalgalar çağıldadı ve salondaki radyodan caz sesi geldi, gezinti güvertesindeki her adım ve pencerelerin ek yerlerinden giren rüzgârın hafif, nazikçe inleyişi duyuldu. Bizden kimse nefes almıyordu, aniden gelen ve hepimizi aynı anda bu tanınmayan kişinin dünya şampiyonuna yarı kaybedilmiş bir oyunla onun iradesini zorlamış olması karşısında heyecandan titriyorduk. McConnor arkasına yaslandı, tuttuğu nefesini dudaklardan mutlulukla dökülen bir "Ah!" ile bıraktı. Ben gene son hamlelerde sararmış gibi gelen Czentovic'i gözlemeye devam ediyordum. İstifini bozmadan dikkatle bakan gözlerindeki bakışlar donup kalmıştı ve taşları kareler üzerinde sakince sürerken umursamaz bir şekilde;

"Beyler bir üçüncü oyunu arzu ederler mi?" Soru tamamen objektif, ticari bir ifadeyle gelmişti. Ama dikkat çeken şey: O anda McConnor'a hiç bakmayıp bakışlarını keskin bir şekilde doğrudan kurtarıcımıza yöneltmesiydi. Üstende yeni ve daha iyi bir binicinin sağlam bir şekilde oturduğu bir at gibi son hamlelerdeki onun gerçek, asıl rakibini tanımak zorunda olmalıydı. Farkında olmadan bakışları takip etmiş ve yabancıya bakışını görmüştük. Ancak, bunu iyice düşünüp cevaplamadan önce, hırslı taşkınlığıyla McConnor çoktan zafer kazanmış biri olarak ona bağırdı:

"Gayet tabii! Ama artık sadece ona karşı oynamalısınız! Sadece siz ve Czentovic!"

Ancak beklenmedik bir şekilde yabancı garip bir ifade ile giderek daha zorlanarak boşalmış satranç tahtasına gözlerini dikmiş bakıyordu, bütün bakışlar ona yönelip böylesine coşkuyla ona hitap edilince heyecanla fırlayıp kalktı. Yüzünün ifadesi karmakarışıktı.

"Asla olmaz, baylar", diye kekelemişti görünen mahcupluğu ile. "Bu olay tamamen kapanmıştır... Söz konusu bile etmem... yirmi yıldan, hayır yirmi beş yıldan beri satranç tahtasının önüne oturmadım...İzniniz olmadan oyununuza karıştığım için ne kadar yakışıksız davrandığımı görüyorum... Lütfen benim tez canlılığımı affediniz... sizi daha fazla rahatsız etmek istemem." Biz bu şoktan kurtulmadan önce, çoktan geri gidip odayı terk etmişti.

"Ama bu mümkün değil!", diye gürledi, hararetlenen McConnor yumruğunu masaya vurarak. "Bu adamın yirmi beş senedir satranç oynamamış olması tamamen olanak dışı! Her hamleyi, her karşı hamleyi beş hamle, altı hamle önceden hesapladı. Böyle bir şeye kimse kalkışmaz. Bu kesinlikle mümkün olmayacak bir şey. – değil mi?"

McConnor bu son soruyla Czentovic'e dönmüştü, ama Dünya Şampiyonu yerinden kımıldamamıştı bile.

"Bu konuda hüküm veremem. Her ne olursa olsun Beyefendinin biraz garip ve ilginç oyun tarzı var; bu yüzden ona bile bile şans verdim." Aynı anda kayıtsızca ayağa kalkarak kendine has üslubuyla ekledi;

"Bay ve baylar yarın tekrar bir oyun oynamak isterseniz, üçten itibaren ben hazırım."

Hafifçe gülümsemekle yetindik. Biz hepimiz Czentovic'in bilinmeyen yardımcımıza hiçbir şekilde cömertçe bir şans vermediğini, bu yorumun da kendi başarısızlığını maskelemek için bir bahaneden başka bir şey olmadığını anlamıştık. Bu şekilde bu sarsılmaz kibrin kırıldığını görmek arzumuz daha da çoğalmıştı. Birdenbire biz barışçıl, huzurlu gemi sakinlerinin üzerine,

okyanusun ortasındaki gemimizde Dünya Satranç Şampiyonunu zıvanadan çıkartma düşüncesi, bize meydan okuyan bir şekilde büyülediği için, ilkel hırslı bir savaş arzusu gelmişti. –Bütün dünya üzerindeki telgraf bürolarını harekete geçiren bir rekor olurdu bu– Profesyonel oyuncunun sarsılmaz özgüveniyle, kurtarıcımızın nerdeyse korkakça tevazuunun zıtlığı ve onun kritik andaki umulmadık müdahalesiyle oluşan esrarın cazibesi eklenmişti bu arzuya. Bu bilinmeyen kişi kimdi? Burada tesadüfen keşfedilmemiş bir satranç dâhisi daha mı ortaya çıkıyordu? Ya da bilinemez sebeplerle ünlü bir isim adını mı gizliyordu? Bütün bu imkânları en heyecan veren şekilde tartışmıştık, en pervasız hipotezler bile bize, akıl ermez bir ürkekliği ve yabancının sürpriz itirafını, onun apaçık oyun sanatıyla bağdaştırmak için yeteri kadar cüretkâr gelmiyordu. Ancak bu bakımdan hepimiz; hiçbir şekilde yeni bir savaşı izlemenin keyfini kaçırmamak için hemfikirdik. Yardımcımızın ertesi gün Czentovic'e karşı oynaması için her şeyi denemeye karar vermiştik, maddi yükümlülüğünü McConnor üstlenmişti. Bu arada kamarotla yapılan bir soruşturmayla yabancının Avusturya'lı olduğu ortaya çıkınca onun memleketlisi olarak ricamızı iletmek görevi bana verilmiş oldu.

Öyle alelacele kaçan adamı gezinti güvertesinde bulmam uzun zaman almamıştı. Şezlongunda uzanmış bir şeyler okuyor olması yanına gitmeden önce onu iyice gözlemlemek için bir fırsat olmuştu. Sivri kafası hafif yorgun duruşuyla yastığa dayanmıştı; bir kere daha göz kamaştıran beyaz saçların şakaklarını çevrelediği, mütenasip genç yüzünün garip solgunluğu dikkatimi çekmişti; nedendir bilmem ama bu adam aniden yaşlanmış gibi bir intiba bırakmıştı bende. Ağır ağır ona doğru ilerledim nazikçe kalkıp kendini tanıttı. Soyadının çok saygın köklü Avusturya'lı bir aileye ait olması bana güven vermiş, bu isimde birinin Schubert'in yakın arkadaş çevresine ait olduğunu ve bu ailenin eski Kayzer ailesinin özel doktorlarından birinden geldiğini hatırlamıştım Dr.B.'ye Czentovic'in meydan oku-

masını kabul etmesini rica ettiğimde şaşırtmıştı. Bu da onun oyunda bir dünya şampiyonunun ve bu zamanın en başarılı ve ünlü kişisinin olduğunu bilmediğini göstermişti. Herhangi bir sebepten, tekrar tekrar yeniden rakibinin tanınmış bir dünya şampiyonu olduğundan emin olup olmadığımı sorduğu için, bu ifadeler onda özel bir etki bırakmış görünüyordu. Bu durumun benim görevimi kolaylaştırdığını fark ettim hemen ve onun hassasiyetini hissederek, tavsiyede bulunmak için, olası bir yenilginin maddi riskinin McConnor'un kasasından çıkacağını ona söyledim. Uzun bir tereddütten sonra Dr. B nihayet bir maça hazır olduğunu, diğer beylerin kendisinden fazla bir beklentiye girmemelerini rica etmek durumunda kalmamak için, bir kere daha uyarılmalarını istediğini açıkladı.

"Çünkü", diye ekledi düşünceli bir tebessümle, "Bu oyunu bütün kurallara göre doğru oynayıp oynayamayacağımdan emin değilim. Lütfen, lise yıllarından beri yani yirmi yıldır bir tane bile satranç taşına dokunmadığımı söylersem, hiçbir şekilde sahte tevazu göstermediğime inanınız. Ve kendimi o günlerde bile hiçbir özel yeteneği olmayan bir oyuncu olarak görüyordum.

Bunu onun samimiyetinden en ufak bir şüphe duymayacağım bir doğallıkla söylemişti. Buna rağmen, çeşitli ustaların oyun stillerini tam olarak tek tek hatırlamasına şaşırdığımı ifade etmeden de duramamıştım; sonuçta en azından teorik olarak satrançla çok ilgilenmiş olmalıydı. Dr.B. yine dikkat çekici düş görür gibi haliyle gülümsemişti,

"Çok meşgul oldum! – Tanrı bilir ya, benim satrançla çok meşgul olduğum söylenilebilir. Ama bu tamamen özel, çok aşırı durumlarda olmuştur. Bu çok karışık bir hikâye ve gerekirse yaşadığımız güzel ve büyük zamanın minicik bir anında anlatabilirim. Yarım saat sabırlı olabilirseniz..."

Yanındaki şezlongu işaret etmişti. Sevinerek davetine uydum. Yanımızda kimse yoktu. Dr. B. okuma gözlüğünü, gözlerinden alıp yan tarafa koydu ve başladı:

"Viyana'lı olarak ailemin adını hatırladığınızı ifade etmeniz çok memnuniyet vericiydi. Ama tahmin ediyorum ki önce babamla birlikte çalıştığımız daha sonra yalnız benim götürdüğüm avukatlık bürosunu duymamışsınızdır, zira gazetelerde yayınlanması için entrikalar yürütemiyorduk ve yeni müvekkillere sahip olmaktan kaçınıyorduk. Gerçekte biz hiç tam bir avukatlık bürosuna sahip de değildik, babamın daha önce aşırı dinci bir partinin milletvekili olarak yakınında olduğu büyük manastırın varlık yönetimi ve hukuki danışmanlığını yapmakla sınırlandırmıştık kendimizi. Bunun dışında biz –bugün, monarşisi tarihe karıştığı için artık bu konuda konuşulabilir– Kayzer ailesinden birine ait fonun yönetimi için görevlendirilmiştik. Saraya ve ruhban sınıfına bu bağlılık –amcam Kayzerin özel doktoruydu, öteki amcam da Seitenstetten'de Manastırın başrahibi– iki nesil geriye kadar gidiyor, biz bu adı korumak durumundaydık. Bu miras kalan güven sayesinde sessizce bize verilen görevleri yerine getiriyorduk. Aslında gizlilik ve güvenirlirlikten başka fazla bir şey istemiyordu. Babamın en çok sahip olduğu iki özelliğiyle; hem enflasyon yıllarında hem de bu askeri darbe zamanında onun uyanıklığı sayesinde müvekkillerinin hatırı sayılır miktarda mali varlığını korumayı başarmıştı. Sonra Almanya'da Adolf Hitler iktidarı ele geçirdiğinde ve kilise ve manastırların mallarının yağmalanması başlayınca, sınırın ötesinde yapılan çeşit çeşit görüşmelerin ve büyük miktarda yapılan mali işlemlerin tutanakları elimize geçti. En azından taşınabilir malların bizim vasıtamızla korunması için, kilise ve Kayzer Sarayı'nın gizli politik görüşmelerinden halkın öğrendiğinden daha fazlasından her ikimizin de haberi vardı. Bu yüzden de bizim yazıhanenin tedbirli olmak adına dikkat çekici olmaması için, bir kere bile kapıya tabela asmamıştık ve her ikimizin de bütün krallık çevresiyle göze çarpar şekilde görüşmekten kaçınmamız yersiz soruşturmalardan bizi korumuştu. Fiili olarak bütün bu yıllarda, Kayzer Sarayından özel ulakların en önemli evrakları dördüncü

kattaki görünmez büromuzdan devamlı aldığını veya verdiğini Avusturya'da hiçbir yetkili tahmin etmiyordu.

Bütün bunların yanında Nasyonal sosyalistler ordularını bütün dünyaya karşı silahlandırmadan uzun süre önce, bütün komşu ülkelerdeki tehlikeli ve eğitimli ordular organize olmaya başlamışlardı, haklarına tecavüz edilen gönüllülerin, sosyal statüsünü kaybedenlerin, incitilenlerin ordusuydu bu ordu. Her devlet dairesine, her işletmeye onların "Hücre" leri yerleşmişti, Dollfuss (1934'de suikasta kurban giden o zamanki Tarım ve Orman Bakanı) ve Schuschnigg'lerin (Dollfuss'tan sonra gelen Avusrturya Şansölyesi) yatak odalarına kadar her yerde dinleme postaları ve ajanları vardı. Bizim dışarıdan göze çarpmayan büromuzda da onların adamlarının olduğunu maalesef çok geç öğrenmiştim. Sadece yazıhanenin dışarıdan usulüne uygun bir işletme gibi görünmesi için bir papazın tavsiyesi üzerine işe aldığım sefil ve yeteneksiz kâtipten başkası değildi bu kişi. Gerçekte onu masum getir – götür işlerinden başka bir şekilde değerlendirmiyorduk, telefona bakıyor ve dosyaları düzenliyordu, bu dosyalar aslında önemsiz ve zararsız olanlardı. Postaları asla açamazdı, bütün önemli mektupları geride kopyalarını bırakmadan makinada ben kendim şahsen yazıyordum, her önemli belgeyi kendim alıp eve götürüyor ve bunların dışında gizli görüşmeleri manastırın başrahibinin odasında veyahut amcamın muayene odasında gerçekleştiriyorduk. Bu tedbirler sayesinde bu dinleme görevlileri önemli olaylar hakkında hiçbir şey yakalayamamışlardı; ama şanssız bir tesadüf eseri hırslı ve aptal oğlan onu kandırdığımızı ve arkasından türlü türlü enteresan şeyler döndüğünü fark etmişti. Belki de benim olmadığım bir zamanda kuryelerden birisi, sözleşildiği gibi "Baron Bern" yerine, "majesteleriyle" demişti veya ahlaksız herif haksız şekilde mektupları açmıştı. – bununla beraber ben şüphelenmeden Münih veya Berlin tarafından bizi gözetlemesi için görevlendirilmiş de olabilirdi. Çok sonraları uzun süre hapishanede kaldığımda, başlangıçtaki işe

olan kayıtsızlığının son aylarda ani bir şevke dönüşmüş olduğunu ve benim yazışmalarımı kendisinin postaya vermesi için neredeyse beni zorladığını hatırlamıştım. Kendimi hiç dikkatsizlik yapmadım diye suçsuz gösteremem, ama nihayetinde Hitlerci askerler ve büyük diplomatlar da sinsice kandırılmıyorlar mıydı? Gestapo'nun nasıl uzun süredir sevgi dolu ve yoğun bir şekilde dikkatini bana yönelttiği, Schuschnigg'in istifasını verdiği aynı akşam ve Hitler'in Viyana'ya girmesinden önce bir gün, SS- subayları tarafından yakalandığımda anlaşılmıştı. Bereket versin ki, Schuschnigg'in veda konuşmasını zorlukla dinleyince bütün önemli belgeleri yakmayı başarmış ve manastırın ve ikinci arşi düklüğün yurtdışında emanet verilmiş değerli varlıkları hakkında mutlaka korunması gereken delillerin olduğu evrakların kalanını – gerçekten, oğlanın kapımı yumruklamasından önceki son anda – bir çamaşır sepetine gizleyip benim yaşlı emektar yardımcımla amcama göndermiştim."

Dr. B. sigarasını yakmak için ara vermişti. Yanıp sönen ışıkta önceden onu izlediğimde dikkatimi çektiği gibi ağzının sağ tarafının her birkaç dakikada tekrarlayarak seğirdiğini gördüm. Bir soluktan daha kuvvetli değil sadece kaçamak bir hareketti, ama bütün yüzü garip bir şekilde rahatlıyordu.

"Muhtemelen bizim eski Avusturya'ya sadık kalan herkesin oraya sevk edildiği toplama kampından, orada yaşadığım aşağılamalardan, yapılan işkence ve zulümlerden bahsedeceğimi düşünüyorsunuz. Ama öyle bir şey olmadı. Ben başka bir kategorideydim. Bedensel ve ruhsal aşağılamalarla uzun süre ertelenmiş bir kuyruk acısının, öfkenin çıkarıldığı bu şansızlıklara maruz kalmadım, National sosyalistlerin lerin para veya bilgi sızdırmak istedikleri küçük bir gruptaydım. Kendiliğinden anlaşılacağı gibi Gestaponun benim saygın kişiliğimle ilgilendiği yoktu tabii ki. Ama bizim amansız düşmanlarının adamı, yöneticisi ve güvendiği kişiler olduğumuzu öğrenmiş olmalılardı ve benden baskı uygulayarak suçlayıcı malzeme edinmeyi umuyor-

lardı: Manastırın varlığının hileli yollardan elde edildiğini ispat etmek istedikleri belgeler, Avusturya'da monarşiyi kendini feda edercesine destekleyenlere ve Kayzer ailesine karşı belgelerdi bunlar. Onlar bizim elimize geçen fonların – kesinlikle haksız değil – önemli demirbaşlarının, onların erişilmez talanlarından kurtulduğunu tahmin ediyorlardı. Bu yüzden beni, onların bilinen metotlarıyla bu sırları benden zorla almak için ilk gün yanlarına almışlardı. Benim kategorimdeki önemli bilgi ve belgeyi zorla koparacakları insanları bu yüzden toplama kamplarına sürmeyip, özel bir muamele için ayrı tutmuşlardı. Belki de kâtibimizi ve diğer taraftan akrabalarının onlara milyonları vermek zorunda bırakmayı umdukları Baron Rothschild'i hatırlarsınız, hiçbir zaman bir esir kampının çelik tellerinin arkasında olmadılar, aksine özellikle tercih edilen, aynı zamanda da Gestapo' nun merkezi olan bir otele sevk edip, özel bir odada tutmuşlardı. Benim gibi dikkat çekmeyen bir adam da bu mükâfata lâyık bulunmuştu.

Oteldeki yegâne oda – bu daha insancıl geliyor, değil mi? Ama hiçbir şekilde insancıl olmayan, şeytanca bir metot için düşünülmüştü. Biz "İleri gelen kişiler" yirmi metrekare buz gibi soğuk bir barakaya tıkılmamış, oldukça iyi ısıtılan ayrı ayrı odalarda ikamet ettirilmiştik. Çünkü bizden zorlayarak elde edilmesi istenen belgeler için gereken baskı, kılı kırk yaran bir şekilde canavarca atılan dayakla veya bedensel işkenceyle uygulanmayacak, akla gelebilecek en şeytanca bir yalnızlaştırma vasıtasıyla yapılacaktı. Bize sadece bir şey yapılmamış – tamamen boşlukta bırakılmıştık, hiçlik gibi, insan ruhuna böylesine işkence çektiren bilinen başka bir baskı yeryüzünde yaratılmamıştır. Dışardan sıkı sıkıya kapalı bir odaya, tek tek tamamen boşluk içine bizi kapattıktan sonra dışardan gelecek dayak ve soğuk yerine içerden yaratılan dudaklarımızı uçuklatan bir baskı. İlk bakışta tamamen huzursuzluk vermeyen tahsis edilmiş bir oda gibi görünmüştü bana. Kapısı, bir yatağı, bir koltuğu ve yıkanmak

için bir leğen ve parmaklıklı bir penceresi olan bir oda. Ama kapısı bütün gün ve gece kapalı, masaya kitap, gazete, kâğıt, kalem konulamaz, penceresi bir yangın boşluğuna bakıyor; ben ve benim egomun ve kendi bedenimin etrafında mutlak bir boşluk oluşturulmuştu. Benden her obje uzaklaştırılmış, zamanı öğrenmemem için saat, yazmamam için kalemi, damarlarımı kesmemem için bıçak, keyif verecek sigara gibi en ufak şeyler bana yasaklanmıştı. Dışarıda konuşmayan, cevap vermesine izin verilmeyen nöbetçinin dışında hiçbir insan yüzünü görmüyor, bir insan sesini işitmiyordum. Göz, kulak, bütün duyular, sabahtan gece yarısına ve gece yarısından sabaha en ufak bir besin almıyor, kendisiyle kalıyor, bedeniyle ve dört ya da beş suskun objeyle, masa, yatak, pencere, leğen, çaresiz ve yapayalnız. Suskunluğun kapkara okyanusundaki cam fanusun altındaki bir dalgıç gibi yaşanılıyordu, hatta dış dünyaya bağlayan halatın koptuğunu anlayan, sessiz derinliklerden asla geri dönmeyecek bir dalgıç gibi. Yapılacak hiçbir şey yoktu, duyulacak hiçbir şey, görülecek hiçbir şey, her yer kesintisiz bir hiçlik etrafında, tamamen mekân sız ve zamansız bir boşluk içindeydi. Aşağı yukarı gidiliyordu ve bir düşünceyle aşağı yukarı gidiliyordu, sürekli aşağı yukarı. Ama böyle özü olmayan, bir destek noktası bulmayan düşünceler kendi kendine dönmeye başlıyor ve anlamsızca kendi etrafında dönüyor; bu hiçliğe dayanamıyordu. Bir şey bekleniyordu sabahtan akşama kadar ama hiçbir şey olmuyordu. Bekleniyor, bekleniyor ama bir şey olmuyordu. Bekleniyor, bekleniyor, düşünülüyor, düşünülüyor şakaklar ağrıyıncaya kadar düşünülüyor. Hiçbir şey olmuyor. Yalnız kalınıyor. Yalnız, yapayalnız

Zaman dışında, dünyanın dışında yaşadığım on dört gün geçmişti. O zamanlar savaş patlak vermiş miydi, hiç öğrenemezdim; benim dünyam sadece masa, kapı, yatak, leğen, koltuk, pencere ve duvardan ibaretti, sürekli duvar kâğıdına bakıp; girintili çıkıntılı desenlerinin her çizgisi en ince kıvrımlarına kadar tunçtan bir hakkâk kalemi ile nakşedilmiş gibi beynime

nakşedilmişti. Sonra sorgulama başladı. Ansızın çağrılıyorduk, gerçekten gündüz mü gecemi olduğunu bilmeden. Çağrılır ve birkaç koridor götürülürdük nereye gittiğimizi bilmeden; sonra neresi olduğunu bilmediğimiz bir yerlerde bekletirler ve sonra birdenbire etrafında üniformalı insanların oturduğu bir masanın önünde dikiliriz. Masanın üzerinde bir yığın kâğıt dururdu: Ne içerdiği bilinmeyen dosyalar ve sonra sorular gelmeye başlardı, gerçek sorular, yanlış sorular, açık sorular ve şeytani sorular, üstü örtülü sorular, tuzak sorular ve cevap verilirken, içinde neler yazdığı bilinmeyen kâğıtları yabancı kötü parmaklarıyla karıştırırlardı. Ama bu sorgulamada benim için en kötü şey Gestapo'nun benim yazıhanede olanlar hakkında gerçekten ne bildiğini, benden ilk olarak ne koparmak istediğini çıkaramamış ve önceden hesaplayamamış olmamdı. Onlara önceden söylediğim gibi aslında delil teşkil edecek kâğıtları son saatte amcama yardımcım vasıtasıyla göndermiştim. Acaba onlar eline geçti mi? Geçmedi mi? Kâtip ne kadarını açığa çıkarmıştı? Mektuplardan kaç tanesi ellerindeydi? Bu arada ifşa edilen sırlar Almanların manastırlarındaki kaç tanesinde beceriksiz bir din adamına karşı tehdit olarak kullanılmıştı? Sordular ve sordular. Bu manastır için hangi kâğıtları satın aldım, hangi bankalarla yazıştım, falan filan beyi tanıyormuymuşum? İsviçre'den veya Steenockerzeel 'den mektup almış mıyım? Ne kadarından haberdar olduklarını önceden hesaplayamadığım için, her cevap muazzam bir sorumluluk gerektiriyordu. Onların bilmediği bir şey itiraf edersem, belki de gereksiz yere birisini bıçağın altına yatırmış olurdum, çok fazla şey inkâr edersem de kendime zarar vermiş olurdum.

Gerçi en kötüsü soruşturma değildi. En fenası soruşturmadan sonra benim hiçliğime geri dönmekti, aynı masanın, aynı yatağın, aynı leğenin, aynı duvar kâğıdının olduğu aynı odaya. Kendimle yalnız kaldığımda zorlukla toparlanmaya çalışıyor, en akıllı cevapları vermiş miydim, düşüncesizce sarf ettiğim ve yeminle onayladığım şüphe uyandıran bir cevabı düzeltmek için

ne söylemeliyim? Düşünüyorum, düşünerek buluyorum, araştırarak çıkarıyorum, soruşturmadaki ifadelerimin her kelimesini kontrol ediyorum. Sorulan her soruyu, verdiğim her cevabı tekrar gözden geçiriyorum, onların neyi zapta geçirebildiklerinin muhakemesini yapmaya çalışıyorum, ancak bunları asla önceden hesaplayamayacağımı ve öğrenemeyeceğimi biliyorum. Ama boş mekânda canlandırdığım, kafamda hiç bitmeden dönen sürekli yenilenen, yeni oluşumlar ve uyuyuncaya kadar derinleşen bu düşünceler beni bırakmıyordu. Bir sorgulamadan sonra Gestapo tarafından yapılan, eziyetler, soruşturmalar, soruların verdiği işkence ve hatta dehşeti kendi düşüncelerimin insafsızca üzerine çıkıyordu, çünkü her sorgulama en fazla bir saat içinde sona erse de yalnızlığın haince çilesi sayesinde asla bitmiyordu. Ve etrafımda sadece masa, dolap, yatak, duvar kâğıdı, pencere, oyalanma yok, kitap yok, gazete yok, yabancı bir yüz yok, bir şey not almak için kalem yok, oynamak için kibrit kutusu yok, hiçbir şey, hiçbir şey, hiçbir şey.

Ne kadar şeytanca olduğunu, otel odasındaki bu sistemin psikolojik olarak ne kadar öldürücü tasarlandığını şimdi daha iyi anlıyordum. Toplama kamplarında belki de eller kanayıncaya ve ayakkabılar içindeki ayaklar donuncaya kadar taş taşınmak zorunda kalınıyor, iki düzine insan pis koku ve soğukta bir arada toplanıyordu. Ama yüzler görülebiliyordu, bir tarla, bir el arabası, bir ağaç, bir yıldız, herhangi, herhangi bir şeye gözleri dikip bakılabilirdi, burada devamlı aynı şey ve aynı durumda, daima dehşet saçarcasına aynı. Burada düşüncelerimde, algılarımda, benim hastalıklı tekrarlarımdan başka rahatsız eden bir şey yoktu. Ve sadece onlar – beni düşüncelerimde boğuluncaya kadar sıkmak ve sonunda onlara bildiklerimi kusmamı, istedikleri her şeyi açıklamamı, belgeleri ve insanları onlara teslim etmemi istiyorlardı. Yavaş yavaş ben de hiçliğin bu iğrenç baskısıyla sinirlerimin laçkalaşmaya başladığını hissediyordum, tehlikenin bilincinde olarak onları oyalayacak bir şey bulmak veya araştırmak sinirlerimi

koparcasına geriyordu. Kendimi meşgul etmek için ezberimde olan her şeyi, milli marşı ve çocukluk zamanındaki oyun tekerlemelerini, lisedeki antik Yunan şiirlerini, anayasa maddelerini okuyup tekrarlamaya çalışıyordum. Sonra hesap yapmayı rastgele sayıları toplamayı, bölmeyi deniyordum, ama düşüncelerimi boşlukta hiçbir güç durduramıyor konsantre olamıyordum. Sürekli aynı düşünceler gelip kafamda çakıyordu: Ne biliyorlardı? Onlara dün ne söylemiştim, bir dahaki sefer ne söylemeliydim?

Bu anlatılamaz durum dört ay devam etmişti. Yalnızca dört ay, bunu yazmak çok kolay: Birkaç harften başka bir şey değil! Kolayca söyleniyor: Dört ay – İki hece. Bir çeyrek saniyede süratle dudaklar bir sesi çıkarıyor: Dört ay! Ama kimse boşlukta ve zamansızlık içinde ne kadar süre geçtiğini başka birisine, kendine bile açıklayamaz, ölçemez, gözünde canlandıramaz ve hiç kimseye kendi kendini nasıl yiyip bitirdiğini parçaladığını açıklayamaz. Bu hiçliği ve birinin etrafındaki boşluğu, sürekli masa ve yatak ve leğen ve duvar kâğıdı ve devamlı susmak ve kimseye bakmadan yemeğini içeri iten aynı nöbetçi, boşlukta çıldırıncaya kadar aynı şey etrafında dönen düşünceler. Küçük işaretlerin verdiği huzursuzlukla beynimin kargaşa yaşadığını fark ediyordum. Başlangıçta sorgulama sırasında içim rahattı. Sakince düşünüp söylüyordum: Bu iki türlü düşünme, ne söylemeliyim, ne söylememeliyim hâlâ çatışıyordu. Artık ifade verdiğim sırada en basit cümleleri bile kendi sözlerim arka arkaya dökülürken kâğıt üzerinde tutulan zapta odaklandığım için kekeleyerek seslendirebiliyordum. Gücümün zayıfladığını hissediyor, bildiğim her şeyi söylersem ve belki de bu hiçlikte boğulmaktan kurtulmak için, daha fazlasını yapıp, on iki insanı ve onların sırlarını ifşa etsem, kendime bir nefeslik rahatlamadan daha fazlasını vermeyecek kurtuluşa daha yaklaşacağımın farkındaydım. Nitekim bir akşam böyle bir ana da gelinmişti; tesadüfen boğulduğum anlardan birindeyken yemeği getiren nöbetçinin arkasından birdenbire bağırmaya başlamıştım: "–Beni sorgulamaya götürünüz

her şeyi söyleyeceğim! Belgelerin nerede olduğunu söylemek istiyorum. Her şeyi söyleyeceğim, her şeyi!" Çok şükür ki beni duymamıştı. Kim bilir belki de duymak istememişti.

Bu aşırı zorlanma içinde belli bir süre için kurtuluş vadeden beklenmedik bir şey olmuştu. Temmuzun sonunda karanlık, sıkıntı veren yağmurlu bir gündü; soruşturmaya götürülürken yağmur girişteki camlara vurduğu için her detayını hatırlıyorum, soruşturma odasının önündeki odada beklemek zorundaydım. Her zaman sorgudan önce beklemek zorunda kalırdım. Bu bekleme süresinin de kendince teknik nedenleri vardı. İlki gecenin ortasında çağrı yapıp aniden hücreden almak suretiyle sinirleri yıpratmak ve sonra soruşturmaya kendini hazırlayıp akıl ve irade direnmek için heyecanlandığında, beklemeye alıyorlar, anlamsızca bir saat, iki saat üç saat vücudu yormak, ruhun mukavemetini kırmak için sorgulamadan önce anlamsızca bekletiyorlardı. Ve bu perşembe günü uzun süre beni özellikle bekletmişlerdi, Temmuzun 27' sinde iki saat ön odada ayakta dikilerek bekledim. Bu tarihi bir sebepten dolayı çok iyi hatırlıyorum. İki saat bacaklarımın üzerinde dikilmek zorunda bırakıldığım bu ön odada –tahmin edildiği gibi oturmadan– bir takvim asılıydı ve ben basılmış, yazılmış şeylere duyduğum açlıktan, bu sayıya bu birkaç kelimeye nasıl gözlerimi dikip baktığımı size anlatamam; garip bir şekilde beynimin içini oyarak yerleştirmiştim onu. Ve sonra gene bekledim ve açılmasını beklediğim kapıya odaklanmış bakışlarımla bekledim. Aynı zamanda da sorgulayanların bu defa ne sorabileceklerini düşünüyor ve bu sefer hazırlandığım cevaplardan farklı bir şey soracaklarını da biliyordum. Ama bütün bunlara rağmen bu beklemenin ve dikilmenin azabı karşısında, sonuçta bu odanın bir başka odadan, benimkinden daha büyük ve bir yerine iki pencereli olması ve yatak, leğen ve milyon kere incelediğim pencerenin çerçevesinde aralığın olmaması bir nimet, bir zevk oluyordu. Kapı farklı boyanmıştı, duvarda

önünde farklı bir koltuk duruyordu ve solda dosyaların olduğu bir dolap ve benim işkencecilerin mantoları, ıslak üç ya da dört parkanın aslı olduğu çengelleriyle bir portmanto vardı. Böylece izleyebileceğim yeni bir şeye sahip olmuştum benim hasretle yanan gözlerim farklı bir şeye bakacak ve hırsla her detayı kazıyacaktı. Bu mantoların her kıvrımlarını incelediğimde mesela ıslak yakadan bir damlanın yuvarlandığını gördüm, bu size komik gelebilir, anlamsız bir heyecanla bu damlanın kıvrım boyunca akmak isteyip istemeyeceğini ya da yer çekimine karşı koymayıp sadık kalıp kalmayacağını görmek için bekledim. – Evet, dakikalarca nefes bile almadan sanki hayatım ona bağlıymış gibi bu damlaya odaklanıp kalmıştım. Sonra nihayet yuvarlandı, bu sefer mantoların düğmelerini saymaya başladım, bir mantoda sekiz tane diğerinde de sekiz tane, üçüncüsünde on tane, sonra tekrar yaka kıvrımlarını karşılaştırdım; bütün bu komik, önemsiz detaylara, benim görmeye hasret gözlerim anlatamayacağım bir hırsla dokunuyor etrafında oynaşıyor, sarıyordu. Ve birdenbire bir şeye takılıp kaldı, mantonun birinin yan cebinde bir şeyin şişkinlik yaptığını fark edince yaklaştım, çıkıntı dört köşe bir şey hafif şişmiş cebe saklanmıştı: Bir kitap! Dizlerim titremeye başladı: Bir KİTAP! Dört ay boyunca elime bir kitap almamıştım ve art arda sıralanmış kelimeleri görebileceğim bir kitabın hayali, başka, yeni yabancı, avutan düşünceleri okuyup takip ederek beynime yerleştirebileceğim bir kitabın satırları, sayfaları, yaprakları, sarhoş eden ve aynı zamanda da kendinden geçiren bir şeye sahipti. Gözlerim hipnotize olmuş, cebin içinde bu kitap şeklini almış bu kabarıklığa bakıyor, bu göze çarpmayan yeri sanki mantoda bir delik açmak istiyormuş gibi yakıyordu. Sonunda merakımı yenemeyip farkında olmadan kendimi o tarafa atmıştım. Bir kitaba en azından madde olarak dokunabilmek düşüncesi parmaklarımdaki sinirleri tırnaklarımın ucuna kadar yakmıştı. Çok şükür ki nöbetçi benim kesinlikle garip tavrıma dikkat etmiyordu; belki de bir insanın iki saat dimdik durduk-

tan sonra birazcık duvara dayanmak istemesini doğal bulmuştu. Nihayet mantonun yakınındaydım ve kimse fark etmeden mantoya dokunabilmek için ellerimi arkama koymuştum. Ve sonunda cebe dokunmuştum ve gerçekten kumaşın altında dört köşe bükülebilen bir şey hissettim ve hafifçe çatırdadı. –Bir kitap! Bir kitap! Ateş edilmiş gibi düşüncelerim titredi: Kitabı çal! Belki de bunu hücrende saklamayı başarabilirsin ve sonra okumak, okumak, okumak ve sonra yine okumak! Aklıma gelen düşünce içime işlemiş çok kuvvetli bir zehir gibi etkilemişti; aniden kulaklarım uğuldamaya ve kalbim atmaya başladı, ellerim buz gibi olmuştu ve artık itaat etmiyordu. İlk şuur kaybından sonra hafifçe ve kurnazca mantoya yaklaşmak için kendimi zorlayıp devamlı nöbetçiyi gözleyerek, arkada bağlanmış ellerimle cebin altından kitabı yukarı, daha yukarı bastırdım. Ve sonra bir tutuş, hafif dikkatli bir çekiş ve aniden pek geniş olmayan küçük kitap elimde. Artık yaptığım suçla titriyordum ama geri dönüşü yok. Ancak nereye kadar gidecekti? Arkamda pantolonun kemerinin altına ittim ve oradan da yavaş yavaş kalçalara doğru, bu şekilde yürürken pantolon dikişinin üzerinde asker gibi duran elimle onu tutabilecektim. İlk deneme geçerli olmuştu. Vestiyerden uzaklaştım, bir adım, iki adım, üç adım. Olmuştu. Kemeri sıkıca tutarsam yürürken kitabı tutmak mümkün olacaktı.

Sonra sıra soruşturmaya geldi. Bu sefer sorulara cevap verirken sadece sözlerime konsantre olmam yeterli olmayacak, dikkat çekmeden kitabı da tutmak zorunda olmam daha çok gayret göstermemi gerektirecekti. Çok şükür soruşturma kısa sürmüş ve ben kitabı sağ selamet odama getirebilmiştim. Sizi bütün detaylarla yormak istemem, ama yolun yarısında bir sefer kitap pantolondan tehlikeli bir şekilde kayınca bir öksürük nöbetine tutulmuş gibi eğilip kemerin altından tekrar selametle yukarı çekmek zorunda kaldığımda, cehennemime odama geri dönmeme sadece bir saniye vardı ve nihayet yalnız kalmıştım, hayır bu sefer yalnız değildim!

Muhtemelen hemen kitaba sarıldığımı, inceletip okuduğumu tahmin ettiniz. Hiçbir şekilde böyle olmadı! Çaldığım kitabın benimle olmasının ilk hazzını keyfini suni bir şekilde geciktirerek çıkarmalıydım ve mükemmel şekilde sinirlerime heyecan veren arzum, hangi kitabı çalmış olduğumu hayal etmeyi bitirmek istiyordu. Bu kitap çok yakın bir zamanda basılmış olmalıydı özellikle, birçok, birçok, mektup içermeliydi, birçok ince yaprağı olmalıydı ki uzun süre okuyabileyim. Ve sonra zihnimi yoracak bir kitap olmalıydı, düz bir şey değil, kolay bir şey değil, aksine öğrenilen, ezberlenebilen bir şey, şiir olmalı en iyisi – Ne cüretkâr bir hayal – Goethe veya Homer. Ama artık benim hırsım, merakım daha fazla dayanamadı, kapıyı açtığında nöbetçinin beni yakalayamayacağı şekilde yatağa uzandım titreyerek kemerin altından kitabı çıkardım.

İlk bakışta büyük bir hayal kırıklığı ve hatta bir çeşit acı veren öfkeydi yaşadığım: böyle korkunç bir tehlikeyle ele geçirdiğim, kor gibi yanan beklentiyle kurtardığım kitap, yüz elli şampiyonanın toplandığı bir satranç repertuvarından başka bir şey değildi. Keşke hiç kilitlenmeseydim, kapanmasaydım da kitabı ilk öfkemde pencereden fırlatsaydım. Bu saçmalıkla ne yapmalıydım, nasıl başlayabilirdim? Liseli bir delikanlı iken diğerleri gibi ben de ara sıra sıkıntıdan satranç oynamayı denemiştim. Ama bu teorik şeyler bana ne verebilirdi ki? Satranç partnersiz oynanamazdı ve hele taşsız ve tahtasız mümkün değildi. Buna rağmen belki okuyacak bir şey bulurum ümidiyle gönülsüz sayfaları çevirdim, bir giriş bölümü bir açıklama bölümü var; tek tek şampiyonların oyunlarının çıplak kare oyun şemalarından ve onların altlarında a2 – a3 –Sf1 – g3 ve benzeri bana önce anlaşılmaz gelen işaretlerin dışında başka hiçbir şey bulamamıştım. Her şey bana anahtarını bulamadığım cebir denklemi gibi gelmişti. Önce yavaş yavaş a, b, c, harflerinin uzun sıra için, 1'den 8'e kadar rakamların çapraz sıra için, yerleştirilmiş olduğunu ve her bir taşın o anki durumu işaret ettiği bulmaca-

sını çözdüm; bu şekilde salt oyunun akışının grafiğini bir şekilde dile dökmüş oluyordum. Belki hücremde bir satranç tahtası oluşturabileceğimi ve sonra da bu oyunları tekrarlayabileceğimi düşündüğümde, sanki gökten gelen bir işaret tesadüfen bana çarşafımın kabaca kare desenleri olduğunu gösterdi bana.

Sonunda doğru bir şekilde katlayıp altmış dört alan bir araya getirmiştim. Önce kitabı yatağın altına sakladım ve ilk sayfayı yırtıp çıkardım. Sonra ekmeğimden arttırdığım küçük kırıntıları anlaşılacağı gibi tamamen komik bir şekilde satrancın figürlerini, kral, vezir ve diğerlerinin modeline uygun düzenlemeye başladım. Sonsuz bir çabadan sonra nihayet kareli çarşaftan satranç kitabında gösterildiği gibi bir satranç tahtası kurmayı başarmıştım. Tam bir oyunu tekrarlamayı deneyince önce ayırmak için tozla koyu renk verdirdiğim benim komik kırıntı figürlerim başarısız oldu. İlk günde sürekli kafam karışmış, beş defa, on defa, yirmi defa bir oyuna yeniden başlamak zorunda kalmıştım. Ama yeryüzünde benden hiçliğin kölesinden başka kimin o kadar çok kullanılmayan ve boş zamanı vardı ki? Kime bu kadar çok ölçüsüz hırs ve sabır bahşetmişti ki? Altı gün sonra oyunu hatasız bir şekilde sona kadar tamamlamıştım, sonraki sekizinci gün satranç kitabındaki pozisyonları somutlaştırmak için çarşafın üzerinde artık ekmek kırıntılarına ihtiyaç yoktu. Ve daha sonraki günler kareli çarşaf ta artık gereksizdi; otomatik olarak kitaptaki soyut işaretler a1, a2, c7, c8 otomatik olarak alnımın arkasında beynimde görsel, plastik figürlere dönüşüyordu. Dönüşüm tamamen başarılmıştı: Satranç tahtasını figürleriyle beynimin içinde yansıtılmış ve eğitimli bir müzisyenin nota defterine bir bakışının bütün sesleri ve onların ahengini duymakta yeterli olduğu gibi uygun pozisyonların açık formülleri sayesinde bakınca anlaşılır hale gelmişti. Sonraki on dört gün zorlanmadan kitaptaki her oyunu ezberleyecek duruma gelmiştim.- ya da uzmanların dediği gibi: kör- taklidi yapacak; artık benim küstah hırsızlığımın bana nasıl ölçülemez bir

nimet bahşettiğini anlamaya başlamıştım. Çünkü aniden meşgul olacak bir şeyim vardı – siz isterseniz, anlamsız veya amaçsız olduğunu söyleyin, ama ben etrafımdaki hiçliği mahveden bir şeye, yüz elli turnedeki oyunla mekânın ve zamanın nefes aldırmayan monotonluğuna karşı harika bir silaha sahip olmuştum. Yeni meşguliyetin cazibesini ara vermeden korumam için, günlük olarak kısımlara ayırmıştım: İki oyun sabahları, iki oyun öğleden sonraları, akşamları da hızlı bir tekrar yapıyordum, bu şekilde jöle gibi şekilsiz uzayan günüm dolmuştu, artık yorulmadan meşgul olacağım bir işim vardı. Satranç oyunu muazzam şekilde faydalı olduğu için, zihinsel enerjinin sınırlı bir alana yönlendirilmesiyle sadece beynin yorulan düşünme gücünü rahatlatmakla kalmıyor, çevikliğini ve mücadele gücünü daha da keskinleştiriyordu. Yavaş yavaş ustalara ait oyunların önceki mekânik tekrarlarından farklı olarak, sanatkârane, zevk veren anlayışı da içimde büyümeye başlamıştı. İnceliğini, saldırı ve savunmadaki sinsiliği anlıyor, sonraki adımın, birleştirmenin ve yeniden kurmanın düşünme tekniklerini kavrıyor ve tek tek her satranç şampiyonunu, bir şairin birkaç Mısra'sıyla anlaşıldığı gibi bireysel yönetimlerindeki hatasız kişisel tercihlerinin tanıyordum. Bu şekilde zamanımı doldurmak için başladığım satranç artık keyif veriyordu ve Alekhine, Lasker, Bogoljubow, Tartakower gibi büyük satranç oyun kurucularının tasarladıkları yalnızlığımın sevilen arkadaşları olmuştu. Sonsuz çeşitlilik her gün suskun hücreme can veriyor ve düzenli alıştırma yapmam direkt düşünce yeteneğimin sarsılan güvenini geri getiriyordu. Zihnimin tazelendiğini ve hatta düzenli düşünme disiplini ile garip bir şekilde yeniden parlatıldığını seziyordum. Net ve yoğunlaşmış bir şekilde düşünmem özellikle sorgulamada kendisini gösteriyordu; bilinçsizce satranç tahtasının üzerindeki çeldirici tehditlere ve gizli hamlelere karşı savunma yapmamla mükemmelleşmiştim; bu andan itibaren sorgulamalarda herhangi bir zayıflık göstermiyor hatta Gestapo insanlarının yavaş

yavaş beni kesin bir saygıyla izlemeye başladığını zannediyordum. Belki de diğerlerinin yıkılışlarını gördükleri için, içlerinden benim böyle sarsılmaz direncimdeki gücün kaynağını kendi kendilerine soruyorlardı.

Benim bu kitabın yüz elli oyununu günden güne sistematik olarak tekrarladığım mutlu zaman üç buçuk ay kadar devam etmişti. Sonra her oyunu yirmi veya otuz defa sonuna kadar oynamak, sürpriz olma ve tekrar oynama cazibesini kaybettiği ve önceki heyecan veren, aşka getiren gücü tükendiği için, tekrar hiçliğin önünde durmaya başlamış beklenmeyen bir şekilde çıkmaza girmiştim. Hangi duygu, her hamlesini uzun zamandır ezbere bildiğim oyunları üst üste tekrarlatma gücüne sahipti ki? Zorlukla ilk açılışı yapmış, akışı otomatik olarak dantel gibi işlemişim, sürpriz yok, heyecan yok, problem yoktu. Kendimi meşgul etmek için, artık zaruri olan zihnimi zorlamayı ve şaşırtma manevralarını oluşturmak için aslında başka oyunlarla başka bir kitaba ihtiyaç duyuyordum sanki. Bu tamamen imkânsız olunca, bu özel çılgın yoldan tek bir çıkış kalıyordu geride: Eski oyunların yerine yenilerini keşfetmeli, kendi kendimle daha doğrusu kendime karşı çok daha fazla oynamaya çalışmalıydım.

Yalnızca ne dereceye kadar oyun içindeki bu oyunun zihinsel süreci düşünüp taşınacağımı bilmiyordum. Ama artık en üstünkörü düşünce, tesadüflerden arınmış saf bir düşünce oyunu olarak Satrançta kendi kendine oynama isteğinin bir saçmalık olduğunu mantıklı bir şekilde açıklık getirmek için yeterli olmalıydı. Satrancın cazibesi aslında tek bir şeyden, stratejisini iki çeşit hafızada farklı şekillerde gelişmesine, bu zihinsel savaşta siyahın, beyazın o andaki manevrasını bilmiyor olması ve beyazın tekrar siyahın gizli maksadını aşmak ve savuşturmak için çaba harcadığı sırada sürekli tahmin etmek durumunda olması ve engellemeyi araması esasından geliyordu. Siyah ve beyazı aynı kişi oynarsa, bir ve aynı beyin aynı zamanda bir şeyi bilmek ve ayrıca bilmemek durumunda kalıyor, oyun ortağı olarak beyazı hareket ettirip, bir

dakika önce siyah oyuncunun istediği ve komutun niyetini tamamen unutmuş olması gerekiyor gibi anlamsız bir durum ortaya çıkmış oluyordu. Böyle iki türlü düşünme aslında öz benliğin tam bir bölünmesini, mekânik bir aparatta olduğu gibi beynin fonksiyonlarının istenildiği gibi açılıp kapanabilmesini şart koşar; o halde satranç oyununda kendi kendine oynama isteği kendi gölgen üzerinde sıçramak gibi bir çelişki anlamına geliyordu.

Kendi kendime sahip olmak için, umutsuzluğum içinde bu imkânsızlıkla, bu saçmalıkla aylarca uğraşmıştım. Tam bir çılgınlığa, zihinsel bir çöküntüye düşmemek için bu saçmalıktan başka seçimim yoktu. Dehşet veren durumumdan dolayı bu bir siyah, bir beyaz olma bölünmesini en azından etrafımdaki korkunç hiçliğin beni ezmemesi için denemeye zorlanmıştım kendimi. Dr. B. tekrar şezlonguna yaslandı ve rahatsızlık veren bir anıyı kuvvetle bastırmak istercesine bir dakikalığına gözlerini kapattı. Hâkim olmayı beceremediği garip bir titreme başlamıştı gene ağzının sol tarafında. Sonra şezlongunda biraz yükseldi.

"Evet, - bu noktaya kadar size her şeyi oldukça anlaşılır bir şekilde anlattığımı umuyorum. Ama maalesef hiçbir şekilde daha sonra olanları size buna benzer açıklıkta izah edebileceğimden emin değilim. Çünkü bu yeni meşguliyet, beynin gücünü mutlak bir şekilde aynı zamanda kendi kendinin kontrolünü imkânsız kılacak şekilde toplamasını gerektiriyordu. Benim düşünceme göre kendi kendine satranç oynamayı istemenin saçmalığını size açıklamaya çalışıyorum; ancak bu saçmalık kendisi, satranç tahtası gerçekliğiyle belirli bir mesafe ve maddi bir dokunulmazlığa izin verdiği için, kendi önündeki gerçek bir satranç tahtasıyla ufacık ta olsa oynama şansına sahip olabilirdi. Hakikî bir satranç tahtasının önünde, gerçek taşlarla düşünme araları ayarlanabilir, sırf bedensel olarak da kâh masanın bu tarafında kâh diğer tarafında durulabilir ve bu şekilde hem siyah tarafındaki, hem de beyaz tarafındaki durum gözle takip edilebilirdi. Bu savaşları kendi kendime karşı veya beni kendimle hayâli bir

mekâna yansıtmaya mecbur olmak, beni zorluyordu. Bilincimde altmış dört alandaki her durumu net bir şekilde tutmak ve ayrıca sadece anlık şekillendirmeleri değil, her iki oyuncunun da sonraki yapabileceği hamleleri hesaplamak beni ikiye katlıyordu. Ve –ne kadar saçma geldiğini biliyorum– üç defa, hayır, altı, sekiz, on iki defa benim her hamlem için, siyah için, beyaz için devamlı dört ve beş hamleyi önceden hesaplamak hayal gücümü zorluyordu. Ben –affedersiniz, bu saçmalığı iyice düşünmeye zorlayacağım sizi– Hayalin soyut mekânındaki bu oyununda beyaz oyuncu olarak dört ya da beş hamleyi önceden hesaplamak, aynı şeyi siyah içinde yapmak, yani oyunun ilerlemesinde ortaya çıkacak durumların hepsini bir anlamda her iki beyinle, siyah ve beyaz beyinle önceden kombine etmek zorundaydım. Bu kendi kendine bölünme benim anlaşılması güç deneyimlerimin en tehlikelisi değildi henüz, oyunları kendi kendine düşünüp bulmaktan dolayı aniden ayaklarım yerden kesilmiş ve boşluğa düşmüştüm. Gelip geçen haftalarda alıştırmalarını yaptığım gibi usta oyunlarının bu sade tekrarı, sonuçta bir üretme performansından başka bir şey değil, verilen malzemenin kısa bir tekrarıydı. Bir şiir ezberlemekten veya kanun maddelerini hafızamda tutmaktan daha zor değildi; sınırlı, disipline edilmiş bir eylem ve bu konudaki mükemmel zihinsel manevi bir egzersizdi. Sabahları ve öğleden sonraları denediğim iki oyun, heyecan olmadan yerine getirdiğim belirli dersleri hazırlıyordu; benim için normal bir meşguliyet olmuştu, dahası da vardı oyunun akışında yanılır veya durumun arkasını getiremezsem, kitap her zaman orada duruyordu. Bu eylemin benim sarsılan sinirlerim için, böylesine iyileştiren ve daha ziyade sakinleştiren bir şey olması, başka bir oyunun tekrarını oynarken kendimi oyuna sokmamamdı. Siyahın ya da beyazın kazanması bana eşit mesafedeydi. Şampiyona için savaşan Alekhine veya Bogoljubow idi, ve tek seyirci olarak, her oyunun güzelliği ve akıbetini bilen olarak, benim kendi kişiliğim, anlayışım, ruhum olurdu ancak. O andan itibaren kendi-

ve Rok'tan başka bir şey düşünmüyor, bütün benliğimle kareli alana kendimi sürüyordum. Oyun sevinci oyun arzusu olmuştu, oyun arzusundan bir düşkünlüğe gelinmişti, yalnızca uyanık olduğum saatlerde değil yavaş yavaş uykuma da nüfuz eden kudurmuşçasına bir öfkeye dönüşmüştü sonra da. Sadece satrancı, satranç hamlelerini, satranç problemlerini düşünüyordum; bazen ıslak bir alınla uyanıyor ve bilinçsizce uykuda da oyuna devam etmek zorunda kaldığımı anlıyordum. Rüyamda insanlar görürsem, filin, kalenin, atın önde ve geride hareket ettiği gibi hareket ediyorlardı. Sorgulama için çağırıldığımda kafamı toplayıp sorumluluklarımı düşünemiyordum. Son sorgulamada, sorgulayanların ara sıra bana garip garip baktıklarından oldukça kafası karışmış bir halde ifade vermek zorunda kaldığımın farkına varmıştım. Ama gerçekte bekliyordum, onların soru sordukları ve müzakere ettikleri sırada benim berbat açgözlülüğüm içinde hücreme oyunuma, benim çılgın oyunuma devam etmek için tekrar geri götürülmeyi bekliyordum, yeni bir oyun bir tane daha, bir tane daha... Her ara bana rahatsızlık veriyordu; nöbetçinin hapishane hücremi topladığı çeyrek saat, bana yemek getirdiği iki dakika, benim ateşli sabırsızlığıma ıstırap veriyordu; ara sıra akşamları yemeğin olduğu çanak el sürülmeden duruyor, oyun oynarken yemek yemeyi unutmuş oluyordum. Bedenimin hissettiği yegâne şey susuzluktu. Herhalde sürekli düşünmenin ve oynamanın ateşinden kaynaklanıyordu bu da. İki hamlede bir şişeyi devirmişim ve nöbetçiye daha fazlasını getirmesi için eziyet ediyordum, buna rağmen anında dilimin ağzımda gene kuruduğunu hissediyordum. Sonunda oyun sırasında heyecanım gene öylesine artmıştı ki –sabahtan akşama kadar başka hiçbir şey yapmıyordum.– Böyle bir aşamada bir an an bile rahatça oturmayı başaramıyor kesintisiz yürüyordum. Oyunun düşündüğüm sırada ileri-geri, her zaman daha hızlı ve daha hızlı ileri –geri, ileri– geri ve daha ateşli, oyunda karara ne kadar çok yaklaşılırsa; kazanmak için, yenmek için, kendi ken-

me karşı oynamaya çalıştığım için, bilinçsizce kendime meydan okumaya başlamıştım. Benim her iki yarımın birisi bendim, siyah benim, beyaz da benim, birbirlerine karşı yarışma aşkıyla tutuşuyorlar ve her biri kendi kısmımda hırslı, sabırsızlık içinde yenmeyi, kazanmayı istiyordu; siyah olarak ben, beyaz ben olarak yaptığım her hamleden sonra aşka geliyordum. Her ikimden birisi, diğeri hata yaparsa zafer kazanıyor, aynı zamanda kendi beceriksizliği içinde acı çekiyordu.

Her şey anlamsız görünüyordu gerçekte, böyle yapay bir şizofreni, normal şartlardaki normal bir insanının tehlikeli şekilde heyecanlanmasından kaynaklanan böyle bir bilinç bölünmesi olacağı düşünülemezdi.. Ama benim bütün normalliklerden zorla koparıldığımı unutmayınız, bir tutuklama, suçsuz yere hapsedilmiş, aylardan beri içine atıldığı yalnızlıkta şeytanca işkence edilen, uzun süredir biriken öfkesini bir şekilde boşaltmak isteyen bir insan. O anda ben, kendi kendime karşı bu saçma oyundan başka hiçbir şey sahip değildim, öfkem çalışıyor, intikam isteğim fanatik bir şekilde oyuna dâhil oluyordu. İçimde bir şey haklı çıkmak istese de sadece savaşabildiğim içimdeki bu diğer yanım oluyordu sadece. Bu şekilde oyun esnasında neredeyse manyakça bir heyecan yükseliyordu. Başlangıçta sakin ve bilinçli düşünüyor, yorulduğumda her iki oyun arasında dinlendirmek için ara veriyordum, ama tahrip olmuş sinirlerim yavaş yavaş benim daha fazla beklememe izin vermemeye başlamıştı. Zorlukla benim beyaz bir hamle yapmışsa, benim siyahta ateşli bir şekilde taşı öne sürüyordu; bir oyun zorlukla sona erince, o zaman da ben kendim yeni bir oyunu talep ediyordum, her seferinde satranç oynayan her iki benden biri diğerine yenildiği için rövanşı istiyordu. Bu delice özgürlük yüzünden, bu son aylar sırasında hücremde kendime karşı kaç tane oyun oynadığımı asla söyleyemeyeceğim. –Belki bin, belki binden de fazla– kendimi engelleyemediğim delice bir düşkünlüktü; sabahtan gece yarısına kadar fil ve piyon ve kale ve şah ve a ve b ve c ve Mat

dini yenmek için, hırs yavaş yavaş bir çeşit öfkeye dönüyordu. Her zaman içimdeki oyunculardan biri diğerine göre çok yavaş oynadığında, sabırsızlıktan titriyordum. Bu biri diğerini tahrik ediyordu; size belki böylesine komik görünür, "daha hızlı, daha hızlı!", veya "ileri, ileri!", içimdeki benin birisi diğerine yeteri kadar süratle cevap vermeyince kendime küfretmeye başlıyordum. Bugün artık, durumumun tamamen zihinsel olarak aşırı uyarılma neticesinde ortaya çıkan,- tıbben adlandırılamadığı için başka bir isim bulamamıştım- Satranç Zehirlenmesi, diyebileceğim patolojik bir durum olduğu benim için çok açıktır. Bu tek düşünceliliğin uyuşukluğu yalnızca beyin de başlamamıştı, bütün vücudumda da taarruza geçmişti. Zayıflamaya başlamıştım, huzursuzca ve rahatsız bir şekilde uyuyor, uyanırken her seferinde kurşun gibi ağırlaşan göz kapaklarımı kaldırmak için özel bir çabaya ihtiyaç duyuyordum. Bazen bir bardağı tutup bir çabayla dudaklarıma götürürken ellerimin titrediği gibi kendimi zayıf hissediyordum, ama oyun zor da olsa başlayınca üzerime vahşi bir güç geliyor; sıkılmış yumruklarla ileri- geri koşturuyordum. Kırmızı bir sisin arasından arada sırada daha sıcak ve öfkeli "Şah!" ya da "Mat!" kendi kendime bağırdığımı duyuyordum.

Bu dehşetli, bu anlatılamaz durumun kriz noktasına nasıl geldiğinden kendimin bile haberi yoktu. Bu konuda bildiğim her şey, bir sabah uyandığımda, her zamankinden farklı bir yetişkin olmaktı. Bedenim garip bir şekilde benden ayrılmıştı, gevşemiş ve rahatlayıp dinlenmiştim. Aylardan beri bilmediğim bir şekilde yoğun, güzel bir yorgunluk göz kapaklarımın üzerine yerleşmiş, öylece sıcak ve keyifle üzerlerinde duruyordu ki gözlerimi açmaya karar verememiştim. Dakikalarca uyanık yatıp bu ağır duygusuzluğa, bu arzuyla kendinden geçmiş bir halde yatışın tadına varmıştım. Bu arada arkamda bir ses duydum gibi geldi, kelimeleri söyleyen canlı bir insan sesi. Ve siz duyduğum büyük hazzı tahayyül edemezsiniz, çünkü aylardan beri,

bir yıldan beri haşin, keskin ve kötü hâkim sıralarından başka tek bir söz duymamıştım. "Hayal görüyorsun! dedim kendime. Hiçbir şekilde gözlerini açma! Bu rüyaya devam et! Yoksa kahrolası hücrede tekrar etrafındaki sandalye ve leğeni ve masayı ve asla değişmeyen desenleri ile duvar kâğıtlarını görürsün. Sen rüya görüyorsun, görmeye de devam et!"

Ama merak üstün gelmişti. Yavaşça ve dikkatle göz kapaklarımı kaldırdım. Ve hayret: Kendimi oteldeki hücremden başka bir odada bulmuştum, rahat ve döşenmiş bir odada. Parmaklıkları olmayan pencereden taze hava içeri giriyordu ve benim sabit yangın boşluğu yerine ağaçlar, yeşil, rüzgârda salınan ağaçların görüntüsü vardı, beyaz ve parlak duvarlar, üzerimde beyaz ve yüksek tavan – hakikaten, yeni yabancı bir yatakta yatıyordum ve arkamda fısıldayan insan sesleriydi. Arkamdan yaklaşan bir adım duymadığım için, doğal olarak yoğun bir şok yaşamıştım. Bir kadın yumuşak adımlarıyla yaklaşıyordu, saçlarının üzerindeki beyaz başlıkla bir kadın, bir bakıcı, bir hemşire. Sevinç ürpertileri sarmıştı bütün bedenimi: Bir yıldan beri hiçbir kadın görmediğimden bu nurlu görünüme şaşkınlıkla bakakalmıştım. İçimde vahşice, kendinden geçmiş bir hürmetle bakmış olmalıydım. "Sakin ol! Sakin kalmalısın!" diye geçiriyordum içimden, yakınımda olan şey beni canlandırmıştı. Onun sesine kulak kabarttım- konuşan bir insan değil miydi? Gerçekten yeryüzünde beni sorgulamayan, bana işkence etmeyen bir insan var mıydı? Ve bunun üzerine –İnanılmaz bir mucize!– yumuşak, sıcak, tamamen şefkat dolu bir kadın sesiydi. Cehennemde geçen bu bir yıl içinde bir insanın iyi niyetli bir şekilde başkasıyla konuşması imkânsız gibi geldiği için, aç bir şekilde onun ağzına bakakalmıştım. Bana gülümsüyordu –evet, gülümsüyordu, hâlâ iyi niyetle gülümseyebilen insanlar varmış–, sonra parmaklarını uyarır gibi dudaklarına götürdü ve yavaşça gitti. Ama ben onun teklifine uyamadım. Mucizeyi seyretmeye doyamamıştım. Güçlükle arkasından bakmak için

yataktan doğrulup, bu insanın mucizevi iyi niyetli varlığının arkasından bakmaya çalıştım. Yatağın kenarına dayanmak istedim ama bunu beceremeyiştim. Sağ elimin olduğu yerde, parmaklarım ve eklemlerim, yabancı bir şey hissetmiştim, kalın büyük beyaz bir tampon, anlaşılan geniş bir sargıydı. Elimdeki bu beyaz, kalın, yabancı şeye önce bir şey anlamadan merakla baktım, sonra nerede olduğumu anlamaya ve bana ne olduğunu düşünmeye başlamışım. Yaralanmış olmalıydım, ya da elimi yaralamıştım. Bir hastanedeydim.

Öğlen üzeri doktor gelmişti, yaşlı nazik bir bey. Ailemin adını biliyordu ve saygılı bir şekilde amcamın Kayzer'in özel doktorlarından olduğunu belirtmesiyle hemen bana iyi davranacağı duygusuna kapılmıştım.

Sonraki süreçte çeşit çeşit sorular geldi, özellikle birisinin, matematikçi ya da kimyacı olup olmadığımı sorması beni çok şaşırtmıştı. Hayır demiştim tabii ki.

"Tuhaf", diye mırıldandı. "Ateşliyken devamlı garip bir şekilde– c3, c4– diye bağırdınız. Hiçbirimiz bir şey anlayamadık."

Bana ne olduğunu sordum, garip bir şekilde gülümsedi,

"Ciddi bir şey yok. Bir sinir krizi", dikkatli bir şekilde çevresine bakındıktan sonra yavaşça ekledi; "Sonuçta kolayca anlaşılıyor, 13 Mart'tan beri değil mi?"

"Bu metotta şaşılacak bir şey değil", diye mırıldandı. "İlk değilsiniz, merak etmeyiniz."

Beni sakinleştiren bu fısıltının tarzı ve yatıştıran bakışlardan onun beni koruyacağını anlamış, rahatlamıştım.

İki gün sonra iyi niyetli doktor bana oldukça açık sözlü bir şekilde ne olduğunu açıklamıştı. Nöbetçi hücremde yüksek sesle bağırdığımı duymuş ve önce onunla kavga ettiğim birisinin bana saldırmış olabileceğini sanmıştı. Ama kapıda göründüğünde üzerine atlamış ve vahşi bir şekilde, "Çeksene, alçak, korkak!" gibi benzer şeyler söyleyerek ona bağırmış, kemerinden yakala-

yıp yardım çağırmak zorunda kalacağı şekilde ona saldırmıştım. Tamamen kudurmuş bir halde muayene için sürüklenircesine doktora götürülürken, aniden fırlayıp koridordaki pencereden atlamıştım, cam parçalanmış ve elim kesilmişti. – Burada derin bir yara olduğu söylenmişti. Hastanedeki ilk gece bir çeşit beyin fırtınası ile geçmişti, ama doktor şu anda duyu merkezimi oldukça açık bulmuştu. "Şüphesiz, diye ekledi yavaşça, bunu hükümete bildirmeyeceğim, yoksa sonunda tekrar oraya dönersiniz. Bana güveniniz, sizin için en iyisini yapacağım." Bu yardımsever doktorun, bana ıstırap çektirenlere benim hakkımda nasıl bir bilgi verdiği benim bilgim dışında kalmıştı. Ama ulaşmak istediğini de elde etmişti: Benim serbest kalışım; aklî dengesi yerinde değil diye gösterilmemle veya bu arada Hitler'in Bohemya'yı işgal etmesiyle Avusturya'nın düşmesi gerçekleştirildiğinden Gestapo için önemim kalmadığından olabilirdi. Bu şekilde ülkemizi terk etmem için on dört gün izin verilen belgeyi imzalamam gerekti ve bu on dört günde de, eski dünya vatandaşlarının seyahat etmeleri için gerekli olan binlerce formalite gerçekleşmişti. –Askeri evraklar, polisten alınan evraklar, vergiler, pasaport, vize, sağlık raporu–, geçmişin müzakeresini yapmak için vaktim yoktu, görüldüğü gibi. Anlaşılan o ki, ruhumuza eziyet veren ve tehlikeli olabilen şeyleri kendi kendine uzaklaştıran, gizemli yönlendirici güçler beynimize etki ediyordu, çünkü ne zaman geriye dönüp hücredeki günlerimi düşünmek istesem, tabiri caizse zihnimdeki ışık sönüyordu; aslında haftalar haftalar sonra, burada gemide, bana neler olduğunu düşünme cesaretini yeni bulmuştum.

Ve bu şekilde arkadaşlarınız karşısında neden öyle uygunsuz ve anlaşılmaz davrandığımı anlayabilirsiniz. Arkadaşlarınızı satranç tahtasının önünde otururken gördüğümde tesadüfen sigara içilen salonda rahat rahat geziniyordum; farkında olmadan hayret ve dehşet içinde ayaklarımın çakılıp kaldığını hissetmiştim. Çünkü satranç oynanabildiğini tamamen unutmuştum, gerçek

bir satranç tahtasıyla ve gerçek figürlerle, bu oyunda tamamen yabancı iki insanın etiyle kemiğiyle karşılıklı oturabildiğini tamamen unutmuştum. Allah seni inandırsın bu oyuncuların orada ne yaptığını hatırlamam için birkaç dakika yetmişti, temelde aylarca çaresizlikle kendi kendime oynadığım oyunla aynıydı. Benim öfke dolu egzersizlerim esnasında bana yardım eden şifreler, sadece bu kemikleşmiş şekillerin sembolleriyle yer değiştirmişlerdi. Bu figürlerin tahtadaki hareketleri aynı benim düşünme alanımdaki hayali yansımalarıyla aynıydı, belki de kâğıt üzerinde karışık metotlarla yeni bir gezegeni hesaplayan ve sonra onu gerçekten gökyüzünde beyaz parlak ve maddesel bir yıldız olarak gören bir astronota benzemeyi arzu etmiştim. Manyetik bir alana kapılmışım gibi satranç tahtasına takılıp kalmış ve oradaki oyun akışını - At, kale, şah, vezir ve piyonları tahtadan yapılmış, gerçek figürler olarak görmüştüm. Oyunun gidişatına göz atmak için, otomatikman taşların hareket ettiği benim soyut sayı dünyama geri dönmek zorunda kalmış, iki oyuncu arasındaki böyle gerçek bir oyunu izlemek için yavaş yavaş bir merak sarmıştı beni. Ve bana bütün nezaketi unutturarak oyununuza karışma utancı yaşatmıştı. Arkadaşınızın hatalı hamlesi kalbime bir hançer gibi saplanınca, taşı geri çekmem, parmaklıklardan eğilen bir çocuğu yakalar gibi, düşünmeden yapılan atak bir kavrayış, tamamen içgüdüsel bir davranıştı. Daha sonra telaşımdan ileri gelen bu kaba yakışıksız davranışın farkına varmıştım."

Dr. B'ye hepimizin onunla tanışmamıza vesile olan bu tesadüfe minnettar kaldığımızı ve çok sevindiğimize inandırmak için acele ettim ve benim için onun bana güvenmesi hepsinden önemliydi, onu yarın doğaçlama bir turnuvada görmenin iki misli enteresan olabileceğini söyleyince, Dr. B. huzursuzca bir hareket yaparak:

"Hayır, gerçekten çok şey beklemeyiniz. Benim için bir denemeden başka bir şey olamaz. –Bir deneme–, –normal bir satranç oyununda oynama becerisine sahip miyim değil miyim?

Gerçek bir satranç tahtasında hakikî taşlarla ve canlı bir oyuncunun karşısında bunu denemeliyim.– çünkü aslında kurala uygun yüzlerce binlerce kez oynadığım bu oyunlar gerçekten satranç oyunları mıydı yoksa hayalimde hamleler yaptığım ateşli bir satranç oyunu muydu bundan emin değilim. Ümit ederim siz bana ciddi olarak bir talepte bulunmaya kalkışmayacaksınız, bir satranç şampiyonunun, dünya birincisinin karşısına çıkmayı uygun görmem. Beni ilgilendiren ve meraktan öldüğüm şey, hücrede o zamanlar yaşanan olayın satranç oyunu mu yoksa bir çılgınlık hali mi olduğu, o zamanlar tehlikeli kayalıkların ötesinde mi yoksa hemen önünde mi bulunduğumu anlamaktır – sadece bu, yalnızca buydu."

O anda geminin kıç tarafından akşam yemeği için gong çalmıştı. Burada özetlediğim olayı Dr. B. bana tafsilatlı bir şekilde anlatmıştı. – nerdeyse iki saat lakırdıya dalmıştık. Ona içten teşekkür ederek vedalaştım. Ama henüz güverteye çıkmamıştım ki, o peşimden geldi ve alayla ve hatta sinirli bir şekilde ekledi: "Sadece bir oyun! Baylara hemen iletmek ister misiniz, böylece artık kaba biri gibi görünmem: Yalnızca tek bir oyun... Eski bir hesabın altında bitirme çizgisi gibi olmamalı – son bir tamamlama ve bir başlangıç değil... Bir ikinci defa beni korkunç düşüncelere atan bu ateşli oyunun tutkusuna kapılmak istemiyorum... ve bu arada... bu arada o zamanlar doktor beni uyarmıştı...etraflı şekilde uyarmıştı. Manik depresyon geçiren herkes, her zaman için tehlikelidir ve biriyle oynamaya -dayanamazsam- satranç zehirlenmesi geçiren birisinin satranç tahtasından uzak olması daha iyidir. Yani anlıyorsunuz – sadece kendim için bir deneme oyunu, daha fazlası değil."

Ertesi gün karalaştırılmış olan saatte, üçte, sigara içilen salonda toplandık. Halkamız iki Kraliyet sanatseveriyle daha da artmış, gemi bordasındaki hizmetinden iznini rica eden iki gemi subayı turnuvayı görebilmek için gelmişti. Czentovic de önceki günkü gibi bekletmeden geldi ve zorunlu renk seçimin-

den sonra ünlü Dünya Şampiyonuna karşı bu gizemli adamın düşündüren oyunu başlamış oldu. Onların bizim gibi bir şeyden haberi olmayan seyirciler için oynamalarına ve müzikseverlerin Beethoven'in piyanoda doğaçlama müzik yapmasından yoksun kalmaları gibi satranç sanatının eskilerinin bu oyunu kaçırmalarına üzülüyordum. Gerçi ertesi gün öğleden sonra oyunu zihinden ortak tekrar oynamayı denemiştik, ama boşunaydı; muhtemelen hepimiz oyun esnasında oyunun gidişine dikkat etmek yerine dikkatimizi her iki oyuncuya yoğunlaştırmıştık. Çünkü her iki oyuncunun görünüşündeki zihinsel zıtlık oyunun akışında daha çok maddi olarak elle tutulur gibiydi. Czentovic, bütün oyun esnasında pişkince, bir kaya gibi hareketsiz kalmış, gözleri sert ve sabit bir şekilde satranç tahtasına eğilmişti. Derin derin düşünmek onun için bütün organlarının aşırı konsantrasyonu için gerekli fiziksel zorlama gibiydi. Dr. B. buna karşı oldukça gevşek ve rahat davranıyordu. Kelimenin en güzel anlamıyla ifade etmek gerekirse, gerçek bir acemi olarak oyunun keyfini çıkarıyor, hamlesinden memnun kalınca bedeni tamamen gevşiyor, ilk arada bizimle açıklama yaparak gevezelik ediyor, hafif eliyle bir sigara yakıp, sıra ona geldiğinde tahtaya doğrudan bir dakika bakıyordu. Her seferinde de rakibinin hamlesini önceden bekliyormuş gibi bir ifadeye bürünüyordu.

Zorunlu açılış hamleleri çabucak geçmişti. Henüz yedinci veya sekizinci hamledeyken belirli bir plan gelişiyor gibi görünüyordu. Czentovic düşünme arasını uzattığından oyunu almak için asıl savaşına yeni başladığını hissediyorduk. Ama gerçeğin hakkını vermek gerekirse, durumun yavaş yavaş gelişmesi, her gerçek turnuva oyunlarında olduğu gibi biz acemiler için oldukça büyük bir hayal kırıklığı anlamına geliyordu. Çünkü taşlar ne kadar çok özel bir süsle birbirinin içine geçtiyse, bizim için gerçek durum o kadar kapalı kutu oluyordu. Ne bir rakibin diğeri için, ne de diğerinin öteki için maksadını anlayabiliyor ne de gerçekte her ikisinden hangisinin avantajlı olduğunu algıla-

yabiliyorduk. Sadece tek tek taşların düşman cephesini yarmak için bir manivela gibi yerinden oynadığını fark ediyorduk, ama biz – bu düşünen oyunculardaki her hareketi her zaman birkaç hamle önceden kombine edilmiş olmasından - bu gidiş gelişteki stratejik amacı kavramayı başaramıyorduk. Bunun için yavaş yavaş esasında Czentovic'in sonsuz düşünme aralarının suçlu olduğu, arkadaşımızı da görünür şekilde yanıltmaya başlayan felç eden bir yorgunluk gelmişti. Huzursuzca, onun oyunu daha uzun süre sürüncemede bıraktığını ve koltuğunda tedirgin tedirgin kıpırdanmaya başladığını, kâh sinirden arka arkaya sigara yakışını, kâh bir şey not etmek için kalemi yakalayışını izliyordum. Sonra bardak bardak arka arkaya devirdiği maden suyu ısmarlıyordu; Czentovic'den yüz misli daha hızlı kombinasyon yaptığı çok açıktı. Her seferinde bu sonsuz düşünmeden sonra ağır bir hareketle taşı ileri geri hareket ettirmeye karar verildiğinde, arkadaşımız uzun süredir beklediği bir şeyle karşılaşmış biri gibi, sert bir şekilde yanıt vermeye hazır gülümsüyordu. Rakibinin yapabileceği bütün olası hamleleri kafasında şimşek gibi çalışan zekâsıyla önceden hesaplamak zorundaydı. Czentovic'in karar verme süresi uzadıkça sabırsızlığı o kadar çok büyüyordu. Bekleme esnasında öfkeli ve neredeyse düşmanca bir hamle dudaklarını bastırmasına karşı Czentovic kendini asla zorlamadan; bildiğinden şaşmaz bir şekilde sessizce düşünüp, daha çok ara veriyor, taşların alanını daha çok açıyordu. Kırk ikinci hamlede, bir buçuk saati geçmişti hepimiz yorulmuş kayıtsızca hâlâ oyun masasının etrafında oturuyorduk. Gemi subaylarından birisi çoktan uzaklaşmıştı, diğeri okumak için eline bir kitap almış, her değişim anında bakışlarını kaldırıp bakıyordu. Ama aniden Czentovic bir hamlesiyle beklenmeyen bir şey olmuştu Dr. B, Czentovic'in öne sürmek için atını aldığını gördüğünde, atlamaya hazır bir kedi gibi büzüldü ve bütün vücudu titremeye başladı. Czentovic zorlukla atın hamlesini yaptığında, O sert bir şekilde veziri öne sürmüş ve zafer kazanmışçasına yüksek sesle

"Bitti, buraya kadar!", deyip arkasına yaslanmış, ellerini göğsünde çapraz kavuşturmuştu, Czentovic'e meydan okuyan bir şekilde bakıyordu. Göz bebeklerinde aniden sıcacık bir ışık yandı.

Otomatikman zaferin geldiğini işaret eden hamleyi anlamak için tahtanın üzerine eğilmiştik. İlk bakışta tehdit doğrudan görülmüyordu. Arkadaşımızın ifadesi biz düşüncesi kıt acemilerin hesaplayamadığı bir gelişimi işarete etmiş olmalıydı. Aramızda her meydan okuyan bir ifadeden sonra kıpırdamayan tek kişi Czentovic olduğu için, dokunduran "Bitmiştir!", sözünü duymamış gibi sakince oturuyordu. Arkası gelmemiş hiçbir şey olmamıştı. Hepimiz farkında olmadan nefeslerimizi tuttuğumuz için, bir anda hamleleri tespit için masada duran saatin tik takları duyuldu. Üç dakika, yedi dakika, sekiz dakika oldu – Czentovic hâlâ kıpırdamadan duruyordu ama bana içindeki yaşadığı mücadeleden kalın burun delikleri genişledi gibi gelmişti. Arkadaşımıza ise bu sessiz bekleyişin bizim gibi dayanılmaz geldiği açıktı. Ani bir hareketle kalktı ve salonda ileri geri önce yavaş sonra giderek hızlanan bir şekilde dolaşmaya başlamıştı. Hepimiz biraz şaşırmış bakıyorduk ama adımlarının bu ileri geri gidişindeki şiddete rağmen aynı zaman aralığında olduğu dikkatimi çektiği için, benden huzursuzu da yoktu; her seferinde boş odada geri dönmesini gerektiren, görünmez bir dolabı itiyormuş gibiydi. Ve ürpererek onun eski hücresindeki gidiş gelişlerin ölçüsünün bilinçsizce ortaya çıkışı olduğunu anlamıştım. Hücrede kapalı olduğu aylardaki aynı kafese kapatılmış bir hayvan gibi, elleri kasılmış ve omuzları içine kaçmış, donuk ancak yakan bakışlarındaki cinnetin kırmızı ışığıyla binlerce kez ileri geri böyle koşturmuş olmalıydı. Lâkin Czentovic'in o arada karar verip vermediğine bakmak için zaman zaman sabırsızca masaya geri döndüğünde düşünme yetisi hâlâ tamamen işliyor görünüyordu. Dokuz ve sonra on dakika geçti. Sonra bizden hiç kimsenin beklemediği şey oldu, Czentovic o ana kadar masada hareketsiz duran elini kaldırdı, hepimiz gerilmiş onun kararını

bekliyorduk, ama o hamlesini yapmayıp, elinin tersiyle tahtadaki bütün taşları kararlı bir şekilde yavaşça itti. Sonraki an anladık ki Czentovic oyunu bitirmişti. Bizim önümüzde açık şekilde mat olmamak için teslim olmuştu. Mümkün olmayacak bir şey gerçekleşmiş, Dünya Şampiyonu, sayısız turnuvaların Şampiyonu, bilinmedik birinin önünde, yirmi, yirmi beş sene satranca dokunmamış bir adama bayrağı kaptırmıştı. Arkadaşımız, isimsiz, bilinmeyen, yeryüzünün en kuvvetli satranç oyuncusunu açık bir savaşta yenmişti!

Heyecandan farkına varmadan arka arkaya ayağa kalkmıştık. Her birimiz sevinçli telaşımızı paylaşmak için bir şey söyleme ya da yapma duygusu içindeydik. Hareketsizce kendi sakinliğinin içine hapsolmuş tek kişi Czentovic idi. Belirli bir aradan sonra başını kaldırmış ve taşlaşmış bakışlarla arkadaşımıza bakıp:

"Bir oyun daha?", diye sormuştu.

"Tabii ki", diye Dr. B. bana hoş gelmeyen bir coşkuyla yanıtlamış ve onu bir daha yapmaması, bir oyunla yetinmesi için uyaramadan oturmuştu. Hemen hararetli bir telaşla taşları yeniden düzenlemeye başladı. Böyle kabına sığmayan bir telaşla taşları yan yana sıralarken bir piyonu iki defa titreyen elleriyle yere kaydırmıştı. Önceden öylesine sessiz ve rahat olan bir adamın üzerine görülebilen bir histeri geldiği için, benim önceki utandıran huzursuzluğum onun doğal olmayan heyecanından dolayı bir çeşit korkuya dönüşmüştü. Ağzının etrafındaki titreme daha sıktı artık ve vücudu ani gelen bir ateşle titrer gibi titriyordu.

"Hayır!", diye fısıldadım ona yavaşça. "Şimdi değil! Bugün için yetsin! Çok zorlandınız."

"Zorlanmak! Haaha!", diye güldü sesli şeytanca. "Bu avarelik yerine on yedi oyun oynayabilirdim. Benim için zorlanmak hiç uyumadan bu tempoyla gidersem olur ancak! Hadi başlayalım!"

Bu sön sözü hararetli ve neredeyse kaba bir tonda Czentovic'e söylenmişti. Buna cevabı sakin ve ölçülü bir bakış oldu Czento-

vic'in, ama taşlaşmış bakışlarında sıkılmış yumruk gibi bir şey gizliydi. Bir anda her iki oyuncu arasında yeni bir şey, tehlikeli bir gerilim, tutkulu bir hınç dikilmişti. Artık onlar oyunda birbirini denemek isteyen iki oyuncu değil, birbirini yok etmeye yemin etmiş iki düşmandılar. Czentovic ilk hamlesinden önce uzun süre tereddüt ettiğinde, hamlesinde kararsız kaldığı duygusuna kapılmıştım. Ama eğitimli taktikçi açıkça yavaş hareket ederek rakibini yormayı ve yanıltmayı planlamıştı. Böylece bütün açılışların en normalini, en basitini yapıp kralın önündeki piyonu iki adım öne almadan önce dört dakikadan daha az bir süre beklemede kalmıştı. Hemen arkadaşımız da aynı şekilde şahın önündeki piyonla karşılık verdiğinde Czentovic yine, kuvvetli bir şimşek düştüğünde çarpan kalbin fırtına gelse de gelmese de fırtınayı beklediği gibi, sonsuz dayanılmaz bir ara vermişti ve kımıldamadan duruyordu. Sakin ve yavaş ve benim daima kesin olarak hissettiğim gibi şeytanca bir yavaşlıkla düşünüyordu. Bu da bana Dr. B.'yi izlemem için yeterli zamanı vermekteydi. O ise üçüncü bardak suyu devirmişti; istemeden hücresinde susuzluktan yandığını anlatması aklıma geldi. Anormal bir heyecanlanmanın bütün belirtileri açıkça şekillenmişti; alnının terlediğini ve elindeki yara izinin öncekinden daha kırmızı ve keskin olduğunu gördüm. Ama hâlâ kendine hâkimdi. Kırkıncı hamleden hemen sonra Czentovic tekrar sonsuz düşüncesine daldığında, duruşunu kaybedip aniden karşısındakini azarladı;

"Oynasanıza!"

Czentovic soğukkanlı bir şekilde bakışlarını kaldırdı. "Bildiğim kadarıyla on dakikalık hamle süresi için anlaşmıştık. Prensip olarak daha kısa sürede oynamam."

Dr. B. dudaklarını ısırdı. Masanın altında topuklarını giderek daha huzursuzlaşan bir şekilde yere vurduğunu fark ediyordum ve onun kafasında çılgınca bir şeye hazırlandığının sıkıntı veren önsezisiyle durdurulamaz bir şekilde daha sinirli oluyordu. Aslında sekiz hamlede başka bir olay meydana gelmişti. Sürekli

kontrol edemediği bir şekilde bekleyen Dr. B. gerginliğine daha fazla hâkim olamayıp, ileri geri sallanmaya ve bilinçsizce parmaklarını masaya vurmaya başladığında Czentovic ağır köylü kafasını bir daha kaldırdı;

"Masaya vurmamanızı rica edebilir miyim? Beni rahatsız ediyor. Bu şekilde oynayamam.", dedi.

"Haa!", diye güldü Dr. B. "Bu görülüyor."

Czentovic'in yüzü kıpkırmızı olmuştu. "Bununla ne demek istiyorsunuz?", diye sordu, keskin ve kızgın.

Dr. B. bir daha güldü kısa ve muzipçe. "Hiçbir şey. Sadece çok sinirli olduğunuz açıkça görülüyor."

Czentovic susmuş ve başını eğmişti.

Ancak yedi dakika sonra hamlesini yaptı ve oyun bu ölümcül tempoyla sürüklendi. Czentovic giderek daha da taşlaşmış, bir hamleye karar vermeden önce devamlı kararlaştırılan düşünme süresini sonuna kadar kullanıyor ve bir aralıktan diğerine kadar arkadaşımın davranışları daha garipleşiyordu. Sanki oyuna katılmıyormuş da tamamen farklı bir şeyle meşgul oluyormuş gibi bir görünümdeydi. Hararetli gidip gelmelerini bırakmış ve hareketsiz yerinde oturup kalmıştı. Dik dik ve kafası karışmış gibi önündeki boşluğa gözlerini dikmiş bakıyor, kesintisiz anlaşılmaz kelimeleri arka arkaya mırıldanıyordu; ya sonsuz kombinasyonlarında kaybolmuştu veya – bu benim yüreğimdeki şüpheydi- diğer oyunlara son şeklini veriyordu, her seferinde Czentovic geri çekildiğinde zihninde hazır bulunanları ona tekrar hatırlatmak zorunda kalınıyor sonra kendini tekrar duruma uydurmak için birkaç dakikaya ihtiyacı oluyordu. Birdenbire herhangi bir şiddet içinde ortaya çıkabilen çılgınlığın bu soğuk halinde sanki Czentovic'i ve biz hepimizi unutmuş gibi artan bir şüphe içime süzülüyordu. Ve olan olmuş on dokuzuncu hamlede kriz çıkmıştı. Czentovic'in taşını zorlukla hareket ettirmesiyle birlikte Dr. B. aniden tahtaya bile bakmadan filini

üç kare öne çekip hepimizi korkudan sıçratacak kadar yüksek sesle bağırmıştı;

"Şah mat!"

Hemen tahtaya özel bir hamle geleceği beklentisiyle baktık. Ama bir dakika sonra kimsenin beklemediği bir şey olmuştu. Czentovic çok yavaş bir şekilde kaldırmış ve bizim – bunu hiç yapmamıştı – halkadaki herkese tek tek bakmıştı. Dudaklarında mutlu ve alaycı bir gülümsemeden anlaşılacağına göre herhangi bir şeyin muazzam bir şekilde keyfini çıkarıyor gibiydi. Bu anlaşılmaz zaferin keyfini sonuna kadar çıkardıktan sonra suni bir nezaketle bize döndü.

"Üzgünüm – ama Şahlık bir durum göremiyorum. Baylardan biri şahıma mat diyen bir hamle görüyor mu?", diye sordu.

Tahtaya ve huzursuzca Dr. B.'ye baktık. Czentovic'in şahının olduğu kare gerçekten –bir çocuk bile bunu görebilirdi– file karşı bir piyonla tamamen kapalıydı, yani Şah Mat demek mümkün değildi. Huzursuzlanmıştık. Arkadaşımız o telaşı içinde bir taşı bir kare ileri veya geri mi sürmüştü? Suskunluğumuz dikkatini çekince Dr. B. tahtaya gözünü dikip kuvvetli bir şekilde kekelemeye başlamıştı:

"Ama şah f7'de... yanlış duruyor, tamamen yanlış. Siz yanlış yere çektiniz! Bu tahtadaki her şey yanlış yerde duruyor... Piyon g5'de olmalı, g4'de değil... bu çok farklı bir oyun... Bu..."

Aniden durdu. Sıkıca kolunu yakalamış ve heyecanla paniklemesi esnasında tutuşumu hissetmesi için birkaç kere sertçe çimdiklemiştim. Etrafına bakındı ve bir uyurgezer gibi bana boş boş baktı. "Ne... istiyorsunuz?"

"Remember- Hatırla!"dan başka bir şey söylememiş ve aynı anda da elindeki yaranın üzerine bastırmıştım. Farkında olmadan hareketimi takip etmiş, gözleri cam gibi kan kırmızısı çizgiye takılıp kalmıştı. Sonra aniden titremeye başladı ve sarsıntı bütün vücuduna yayıldı.

"Tanrı aşkına" diye fısıldadı solgun dudaklarıyla. "Saçma bir şey mi söyledim ya da yaptım?... Sonunda ben tekrar...?"

"Hayır", diye fısıldadım yavaşça. "Ama oyunu hemen kesmelisiniz, uç noktadasınız. Doktorun ne söylediğini hatırlayınız!"

Dr. B. bir anda ayağa kalktı. "Lütfen benim aptal yanılgım için affediniz.", dedi eski nazik sesiyle ve Czentovic'in önünde eğildi. "Size söylediklerim tabii ki bir saçmalık. Anlaşılacağı gibi oyun size kalır.", sonra bize dönerek "Baylar, sizin de affınızı rica ediyorum. Ama sizi benden çok şey beklememeniz için peşinen uyarmıştım. Maskaralığı affediniz – bu son satranç denemem olacak."

Eğilerek selam vermiş ve daha önceki alçak gönüllü ve gizemli haliyle gitmişti. Diğerlerinin güç bela huzursuz ve tehlikeli bir şeyden kaçmış olmak için birazcık şaşırmış belirsiz bir duyguyla geride kalmalarına rağmen, ben artık bu adamın neden satranç tahtasına dokunamadığını biliyordum. "Kahrolası aptal!", diye, hayal kırıklığı içinde gürledi McConnor. Son olarak Czentovic koltuğundan kalktı ve yarım kalan oyuna bir bakış attı.

"Yazık", dedi iyi yüreklilikle "Hamle o kadar kötü planlanmamıştı. Bir acemi için bu bay aslında alışılmışın dışında yetenekliydi."

HAÇ

Fransızların nefes aldırmayan saldırılarına karşı İspanyolların var güçleriyle kendilerini savundukları 1810 savaşında Katalonya'daki Hostalrich'in Heerstrasse Caddesine doğru yanık kokan muazzam bir toz bulutu yükselmişti. Ara sıra hiçbir şeye aldırmadan esen şiddetli rüzgâr, tecrübeli bir albayın komutasında zorlukla ilerleyen belli belirsiz hantal arabaların, sıralarından çıkmış karmakarışık askerlerin içinde yorgunluktan sürüklenircesine ilerledikleri görünen atların çektiği erzak nakliyesinin üzerindeki beyaz örtüyü fırlatıp atmıştı. Sıra sıra tepelerin balçıklı tarlalarından eğimli beyaz bir yol dolanarak yükseliyor ve batan akşam güneşinin kıpkırmızı çerçevelediği mor ışıkları saçarak yanan küçük bir ormana ulaşmaya çalışıyordu. Toz bulutu sakince esintinin hışırtısını bekleyen ağaçların karanlığına doğru yavaş yavaş yuvarlanıyordu.

Aniden bir işaret fişeği olduğu açıkça anlaşılan bir şeyin karanlığın içinden yükselmesiyle birlikte bir noktaya odaklanmışça-

sına ateş bombardımanı yağmaya başlamıştı. Askerler silahlarını almaya fırsat bulamadan yıkılmışlar, ürken atlar kişneyerek şaha kalkınca arabalar devrilmiş, kargaşada koşan atlar şiddetle birbirleriyle çarpışarak devrilmişlerdi. Albay vaziyeti gözden geçirip direnmenin delilik, kaçmanın tehlikeli olacağını anladığında bir trompet karmaşanın sesini bastırmak istercesine çalıyordu. Askerlerine bir kanada yüklenip erzakları ve yaralıları düşman tarafında bırakmalarını emretmişti. Küçük trampetçinin ateşli elleri altındaki trampet çılgınca çalıyordu, askerler aniden ve karşı konulmaz bir halde ağaçlarının garip bir şekilde canlanmaya başladığı orman yolunun sol tarafına doğru koşmaya başladılar. Tepelerden şimşek gibi aşağı koşuyorlar, beklemedikleri zor durum karşısında duraksayan karanlık şekiller kapkara yılanlar gibi dallardan aşağı sarkmışlar, ara sıra öfkeyle sallanan dallardan insan kitleleri birer dev meyve gibi nemli düşüyordu. Çalılıklara sinen İspanyollar ümitlerini yitirmiş, tepelerdeki düzlüklere ulaşmak için ileri doğru hızla ilerleyen Fransızların karanlıkta rastgele salladıkları keskin süngülerinden kaçıyorlardı. Bu arada dehşetli bir şekilde yankılanan silah ve insan seslerinin gürültüsü boğucu bir şekilde dalgalanarak geçip giderken en önde albay elinde tabanca ve kılıçla saldırmaktaydı. Aniden kolunu kasılan eliyle havada sımsıkı kavradı, ayağı bir köke takıldı düşerken başını bir ağaca öylesine şiddetle çarptı ki, üzerindeki ince dalların uğuldadığı çalılığın karanlığına boş bakışlarla düştü. Savaş pervasızca güçsüzlüğe dönüşüp bitmişti.

Albay yapayalnız yattığı karanlık ve sessizlikte gözlerini açtığında dallar üzerinde akşamın gölgeli gökyüzünde havayı boğuk uğultularıyla doldurarak sallanıyordu. Kafasını kaldırmak istediğinde dudaklarındaki kanı fark edip merakla alttaki dikenli dalların çizdiği yüzündeki izi yokladığında yaşadıklarını hatırladı. Rüzgâr uzaklardan çok uzaklardan savaş alanından belli belirsiz dizginlenmiş atların ve dönen tekerleklerin birbirine karışmış gürültülerini getiriyordu. Açık bir şekilde

galip gelen gerilla çetesi ganimetini toplayıp götürmüştü. İlk anılara şiddetli bir ağrı karışmış, albay verdiği kararın elinden büsbütün kaydığını ve artık işinin şansa kaldığını hissetmişti. Yabancı bir ormanda yapayalnız, düşman ülkesinde kimsesizdi artık. Kılıcının bir parıltısı, bodur ağacın bir çıtırtısı, ihtilâlcilere işkence yapmaları için çaresiz bir ganimeti teslim edebilirdi. Augereau'nun (Fr. General'i) yolları darağacıyla ölçümlediğinden beri, İspanyolları yargılamadan top ateşiyle yerle bir ettiğinden beri, Fransızlar terkedilmiş köylerdeki intikamın dehşet veren izlerini, için için yanarak kömürleşen cesetleri, yanmış askerleri, kazığa çakılmış mahkûmların çürüyen cesetlerini, işkenceden sağ kurtulanların ve hayvanca zalimliğin korkunç görüntüleriyle karşılaşıyorlardı. Bunların hepsi onu ateşte yanıyormuş gibi korkuyla sıçratacak kadar beyninde öylesine hızla, öylesine göz kamaştırıcı çakıyordu ki, etrafını saran içine düştüğü bela ormanı daha da kararark çağıldıyordu.

Albay acele kararların her şeyi tıkadığını kabul etmişti. Elde kalan sadece kaçmaktı, gece vakti çalılıklarda kaçmak, ya da Hostalrich'e doğru kaçmak veya Fransız birlikleriyle karşılaşacağı caddeye geri dönmek. Acınası çaresizliği yüreğini yaksa da her ne pahasına olursa olsun kaçmak zorunda olduğunu hissediyor, hâlâ ağaçların tepesinde asılı duran solgun ışık onu duruma seyirci kalmaya mahkûm ediyordu. Dudaklarını ısırarak ve yanan gözleriyle çalıların altında hareketsiz yatarak beklemek zorunda kalmıştı, gökyüzüne kadar yükselen akşam sisinin arasından ışıl ışıl yanan yusyuvarlak ayı beklemeli, yerin her sarsıntısına, havanın dışa yansıyan her titremesine, ormanın derinliklerinden gelen her kuş sesine, akşam rüzgârıyla sallanan dalların her iniltisine kulak vermeliydi. Mısır'ın bitmez tükenmez gecelerini hatırlamak ona bu kükürt sarısı gecelerin dehşetini yaşatıyor, sonsuz bir suskunluk ve adı konamayan bir tehdidin içine çekiyordu. Kurtulması mümkün olmayan bu terk edilmişlik yüreğini sarmıştı.

Saatler, saatler sonra nihayet ağaçlar ve çalılar soğuk ay ışığında donmuş gibi dururken, dikkatli bir şekilde korkudan ziyade ne olacağını bilmeden beklemenin için için yanan korkusuyla titreyerek tekrar baskın yerine doğru dizlerinin üzerinde süründü. Çektiği korkunç azabın verdiği sonsuz bir itina ile birbirinin içine geçmiş dikenlerden ve sert ağaç köklerinin yığınlarından oluşan çalılıklardan dört ayak üzerinde yoklayarak geçti. Nihayet etrafı saran donuk karanlıkta cadde bir su birikintisi gibi aydınlık parlamıştı.

Rahat bir nefes alarak terkedilmiş yolda elinde kılıç ve tabanca her an için hazır bir vaziyette süratle ilerlemek için yukarı doğru uzandı. O anda –korkuyla sıçramıştı– aniden önünden bir gölge kayıp geçince önce geriye doğru sonra da tamamen rastgele ve ölümün soğuk nefesini hissederek koşmaya devam etti.

Albay tabancasına sarılıp ağaçların tarafındaki karanlığa gözlerini dikmişti. Ama dikkat çeken hiçbir çıtırtı dahi yoktu. Fakat gölge yavaş ve muntazam bir şekilde caddenin çakıllarında sürünmüş ve huzursuzca varlığını belli etmemeye çalışarak tekrar karanlığa geri dönmüştü. Gidiş ve geliş aynı bir sarkacın hareketleri gibi gizemli ve sessiz, gecenin hayaleti gibiydi. Albay nefesini tutarak yoluna devam ederken gözlerini ay ışığına doğru kaldırıp baktığında birden tüyleri ürperdi.

Başının hemen yanında genç bir mantar meşesinin öne eğilmiş dallarında çıplak bir ceset göz kamaştıran ay ışığında solgun ve dehşet saçarak caddenin üzerindeki gölge gibi sakin gidiş gelişlerle sallanıyor ve sanki korkunç görüntüyü ağaçtan ağaca göndererek ürküten resmi çoğaltıyordu. Yükseklerde, ağaç tepelerinin gölgelerinde sarkan ve soluk tekin olmayan alacakaranlıktan dökülen ölüler, sararmış bedenleriyle rüzgârda huzursuzca sağa sola sallanarak fantastik hareketlerle el sallıyor gibi görünüyordu. Askerlerinin şekli değişmiş yüzlerine komik bir şekilde yerleştirilmiş kürk şapkaları görünce albayın gırtlağında nefes hırıltıyla kabarmıştı. Daha dün Wachtfeu-

er'de onlarla şakalaştığı askerleri cesur, mert adamlar, boğulup yolunmuş tavuk gibi önce alçakça katledilmiş sonra da işkence çektirilerek hakaret edilmiş, yüzlerine tükürülmüştü! Öfkeden gözü dönmüş bir halde fırlayıp ayağa kalktı. Bir şey yapabilmiş olmak için çılgınca bir dürtüyle sert ağaçları yumruklarıyla dövdü ve bilenmiş dişlerle kökleri söküp nedamet getirerek, acizliğinin azabıyla yanarak, bir şey yapma, kükreme, vurma, boğma öldürme arzusuyla dolu kendini yere attı. İçinde acı veren baskılar, öfke ve umutsuzluğun şiddetle yakan alevleri iyice artmıştı, ormanın boğan inlemeleri ve caddedeki gölgeler de aynı şekilde çoğalıyordu! Yıllardan beri ilk defa olarak Albay, gözyaşlarının gözlerini yaktığını hissetmiş, ilk defa dudaklarından onu bu ülkeye bir katil ve ölü sevici gibi gönderdiği için Napoleon'un adı lanetle dökülmüştü. Bu şaşırtan, yakan öfke da darmadağın oluş, ateş gibi ellerine ıstırap veriyordu.

O an bir gürültü duydu! Bir adım... Kan ve nefes. Ateş ve öfke, düşünme ve hatırlama bir anlık beklemede hepsi üşüşmüşlerdi. Gerçekti: Bir adım, telaşla yaklaşan bir adım. Ve orada ağaçların arasında ormandaki yoldan dönen bir gölge. Karanlıkta bekleyen Albay gayriihtiyari silahlarına sarılarak büzülüp oraya çökmüş, kaçamak bir ay ışığında bir İspanyol olduğunu fark edince buruk bir sevinçle soluk soluğa kalmıştı. Belki sadece bir ulak, bir çoban, birliğinden kopmuş bir asker, bir köylü, bir dilenci olabilirdi –ama– ellerini yakmış ve titretmişti: Bir İspanyol, bir katil, bir alçak. Öfke ve irade aynı hedef için birlikte tutuşmuşlardı. Etrafı gözleyerek telaşlı İspanyol'dan önce bir adım ilerleyip sonra irkilerek öfkenin boğuk feryadıyla onun üzerine atladı, sol eliyle gırtlağına sıkıca sarılıp korkuyla bağırmasını önlemişti. Ve sonra –ölüm kalım savaşındaki büyüyen gözlerde görünen arzuyla bir saniye dinlenerek– bıçağını kurbanının sırtına önce yavaş ve acımasızca, zevkini çıkarmak isteyerek batırdı. Ve sonunda karmaşada kılıcın kendiliğinden elinden kaymasıyla bir anda alevlenen öfkeyle tek-

rar tekrar hızlı daha hızlı boğazına sarılıp artan şiddetle sarstı. Sıcak kanın damlaması ve sancısı yaptığı çılgınlığın bilincine vardırınca cesedi mezara karşı topaç gibi çevirerek tiksinti ile sarmış ve şiddetle vurarak oraya atmıştı.

Derin bir nefesle gecenin serin havasını içine çektiğinde özgürlüğü hissetmek onu rahatlatmıştı. Öfke, korku, çekince, pişmanlıktan çok, daha çok sadece serinlik, serinlik, ayın serinliğini hafif rüzgârla kabarmış dudaklarının yalayan havayla hissetmişti. Güç, cesaret ve süratli bir serinlik uzuvlarına tekrar dolunca kendine gelmiş ve ayağa kalktığında kendisini tekrar Napolyon'un Generali olarak hissetmişti. Sakin ve kendinden emin geçmişten geleceğe uzanan bir düşünme sürecine girmişti. Düşüncesizce ve kör bir öfkeyle öldürülenin bedeni kendi sırrını ona vermek zorundaydı: O bunu açıkça gözden kaçırmıştı. Belirsiz ay ışığında tüyler ürperten gerçeğiyle neredeyse hareket edecekmiş gibi görünen bozulmuş yüzün üzerine eğilince uğursuz bir ifadeyle parlayan gözler odaklanmış ona bakıyor gibi gelmişti. Ama albayın hissettiği korku ve pişmanlık, dehşetin ani sağanağı değildi. Korkusuzca cesedi kavramış, kendisinin saklandığı, istemeden kırılan çalılıklara gizlemek için sürüklemiş, hiçbir heyecan duymadan ağır bedeni ağaçlığa fırlatmıştı. Artık bedeninde korku dalgalanmıyordu ama gücünü tüketen birçok dehşet verici saatten sonra yorgunluk onu yoğun bir şekilde zorlamaya başlamıştı. Fundalıklarda ay ışığı daha solgun olduğuna göre sabah olmasına çok fazla kalmamış olduğuna göre kaçış planını zaman geç te olsa yapmalıydı. Derin derin düşünmek için yeni fırsatlar aramadan sadece yorgunluğuna itaat ederek kendini zorlukla cesetten iki adım öteye attı. Ölümün yalnızlığını yaşadığı Avusturya ve İtalya'daki savaş alanlarında olduğu gibi ağır ağır sürüklendi.

Albay bu korkulu gecenin bulutlu sabahının sarı aydınlığında uyanınca, dondurucu ayazda titreyerek ve gırtlağındaki acıyla boğularak umutsuz durumunu değerlendirdi. Asker olarak ko-

layca fark edilecek olması, dil bilmemesi, ona etrafını kapkara saran bu ormanda bir adım bile attırmıyordu. Gene akşama kadar bir şey yapmadan beklemek, Fransız birliklerinin, hiç duyulmamış, olağanüstü bir yavaşlıkla, şerit gibi geçişlerini ümit etmek zorundaydı. Bir kemirgen gibi orada yükselen farklı bir ses huzursuzca ve azap çektirerek onu yiyip bitirmekteydi. Açlık bağırsaklarını parçalamış dudakları susuzluktan kavrulmuş, ıstırabın dehşet veren günü ağarmaya başlamıştı, düşünceler köklerin nemini emerek toprağı parçaladığı gibi beynini dağlıyordu. Huzursuzca her şeye son verebilecek tabanca ile oynamaya başlamıştı. Yalnızca ormandaki bir hayvan gibi boş yere savaşmadan birliklerinden uzakta, acıyla, gururla ölmek için parmaklarını tetikte tutuyordu. Sabahtan akşama kadar geçmek bilmeyen uzun saatlerde şiddetli bir azap içinde sıkışıp kalmıştı. Hayat çevresinde alaycı bir uyum içindeydi, bazen bir an için caddeden gelip geçen anlık gürültüler dehşet veren yalnızlığını dindirse de ardından gene dalların ahlayıp puflamalarının ve rüzgârın iniltilerinin doldurduğu saatler geliyordu. Kimse görünmeyen hapishanenin parmaklıklarını kırmak için yaklaşmıyor, savaş alanında boş gökyüzüne doğru inleyen bir yaralı gibi yatıp kalmış, yükselen güneşte nemle dolan ormanda ateş gibi yanan başı ve yorgun elleriyle kalakalmıştı.

Nihayet saatler sonra çıldırtan ıstırabıyla güneş ışınlarını eğince gelen akşamla birlikte umutsuzca bir karara varmıştı. Albay ani bir hareketle vücudundan giysileri yırtıp karanlığa fırlatıp attı. Sonra öldürdüğü İspanyol'u bıraktığı yaprak yığınını karıştırıp cesedi ortaya çıkardı ve parça parça giysilerini ve ölünün kasılan elinden Mantillayı (İspanyolların kullandığı dantel ya da ipek eşarp) zorla çekip aldı. Hiç korkmadan, inatla son kararının peşinden giderek ölünün mantosundaki ıslak kanı silkeledikten sonra İspanyol giysilerini üstüne geçirdi. Bu şekilde kaçmak, bir parça ekmek dilenmek istiyor, vücudunu parçalayan yakan harı durdurmak, bu ölüm ormanından, dehşetin

bu ağından kurtulmak istiyordu. İnsanların arasına karışarak bir hayvan gibi cesetler arasında yaşamak istemiyor, onuru pahasına da olsa korku ve açlıktan süratle kaçmak, Kayzer'ine, ordusuna geri dönmek istiyordu. Bir annenin çocuğunu büyüttüğü gibi yirmi yıl savaş meydanlarında sırtında taşıyarak onunla geliştiği üniformasının bedeninden ayrıldığını görünce boğazında bir şeyin düğümlendiğini hissetse de açlık duygusu daha baskın çıkınca kendisini caddeye alacakaranlığa doğru atmıştı. Vedalaşmak için son defa arkasına döndüğünde gözdeki fer gibi ışık saçan bir şeyi gözyaşları parlayarak fark etti. Bu Napolyon'un savaş alanında göğsüne iğnelediği bir haçtı, onu bırakamayacağı için kanlı bir hançer ile kesip çantasına attı ve acele ile ileriye caddeye doğru yoluna devam etti.

Çalılıklardan bir mil uzakta ıssız bir köy olduğunu biliyordu. Bölük orada dinlenmişti ve belli belirsiz –açlığın dayanılmaz duygusu ve kanın damarları zorlaması ıstırap veriyordu– meydanda atların su içtiği yuvarlak bir kuyu olduğunu hatırlamıştı. İspanyol'ların karanlık yüzleri, hainlerin güçlükle kendini tuttuğu alayları hafızasında canlansa da, her şey ama her şey, tek bir duyguyla silinip gitmişti: Açlık! Bu yüzden şapkayı iyice indirip yüzünü saklayarak, açlığın feveran ettiği sürece çıldırmamak için giderek daha süratli bir şekilde soluk soluğa çöken akşam karanlığında iç içe geçmiş gibi görünen evlere kadar karanlık köy yolunda yalpalayarak ilerledi. Meydana gelince önce kaynayan suyu boğazından akıtmış, ellerini ve yanan yüzünü soğuk suya batırmıştı. Bitmeyen saatlerden sonra ferahlayan gönlü bu ilk anın hazzını kana kana içmişti. Ama sonraki saatlerde bedeninde açlığın yumruğunun onu ilerideki ilk kapıya doğru yönlendirdiğini fark etti. Huzursuzca ilk yıkılmak üzere olan kapıyı çaldığında solgun yüzü buruş buruş olmuş yaşlı bir kadın kapıyı biraz aralayıp ona öfkeli ve şüpheli gözlerle baktı. Dudaklarındaki suskun bir jestle ve yalvaran bir ifadeyle kendini ifade etmişti. Onun asker yüreği o

anda ölmüş, elbisesi ve kılıcıyla ormana gömülmüştü. Kadın onu reddederek arkasına döndü ve kapıyı kapatmak istedi. Ama açlığın verdiği ıstırapla evden gelen yanık kokulu dumanlarla ve yemeklerin yağlı kokusundan kendinden geçince gururunu bir yana atıp, bir hayvan gibi daha çok çılgınca arzusuyla, sadece dehşet veren kaderine razı olarak ona yalvardı. Cinnetin alevi gözlerinden fışkırıyordu. Yaşlı kadın cevap vermek yerine albayı sendeletecek şekilde büyük kapıyı yüzüne çarptı. Albay korkuyla etrafa bakarken öfke dolu Fransızca bir küfür çıkmıştı boğazından. Tanrıya şükür kimse bunu duymamıştı, hâlâ sağır dilsiz gibi dilenmeye devam edebilirdi. Ve öyle de yapıp yürek yakarak nihayet biraz sarı buğday ekmeği ve beş altı ıslak zeytini eline alıncaya kadar kapı kapı dolaştı. Doymayacakmış gibi açlık, tiksinti, utanmayı birlikte düğümleyip, her şeyi ifadesiz bakışları ve çarpık yüzüyle bir hayvan gibi yutmuş ve köyün kapkara son samanlığını geçmeden önce elleri boş kalmıştı.

Gecenin çepeçevre yükselen gölgesiyle birlikte yine korkunç bir soru ortaya çıkmıştı. Nereye gitmeliydi? Geldiği yoldan geri girmek istiyordu, ama ayakları kurşun gibi ağırlaşmış ayakta duracak hali kalmamıştı. Yabancının elbisesini giydiğinden beri evden eve dilenerek dolaşmış, cesaret ve atılganlığı sel gibi yitip gitmiş, yorgun ve tamamen dürtüsel hareketlerle yaşama sarılmaya çalışıyordu. Uykusuzluk bütün vücudunu esir almıştı. Ne yaptığını bilmeden otomatik olarak tekrar onu saran, sahip olan gizemli gücüyle kendine çeken ormana doğru sürüklendi. Bir seferinde askerleriyle neşeyle ve kaygısızca geçtiği cadde, onu ölümün pusuda beklediği ve kapkara dalları arasında dehşet verici bir şekilde inleyerek asılı kaldığı ormana geri götürüyor, bir rüyada gibi sürüklüyordu. Yorgunluğundan kurtulmak için dinlenme ihtiyacı duyması dayanılmaz bir şekilde onu tamamen ağaçların kuytuluğuna çekiyordu. Son bir çaba ile eğimi tırmandı ve düşünmeden, hissetmeden kendini karanlığa bıraktı, ama henüz yolun tam kıyısındaydı. Ölmüş

arkadaşlarının gözlerini görmemek için, kanlı bez parçası gibi ormanda bıraktığı üniformasını görmemek için, bu belirtilerle ölümü algılamamak için ilerlemeye cesaret edemiyordu. Bir Papaz gibi inançla çantasındaki Onur Haçına sımsıkı sarıldı. Bu onun sevinci, yakarışı, umuduydu.

Gece gene çökmeye başlamıştı, ikinci korkunç gece, birçok soğuk yıldızla, yavaş yavaş ağır bir yalnızlığın belirgin şekilde sardığı kubbeli, sonsuz sessiz gökyüzünün ıssızlığıyla dolu mehtaplı bir geceydi. Albay gözyaşlarının kuruduğu, yanan çıldırmış gözlerini karanlığa akan beyaz yola dikmişti. Bu yolda onu bekleyen neydi? Umut, kurtuluş, arkadaş? Belki de onu kurtaracak Fransız Birlikleri? Lâkin bütün bu düşünceler büyük bir yorgunlukla karmakarışık yaprakların karamsar iniltileri, yıldızların uzaktan titreyen parıltılarıyla ve ayın akan ışıklarıyla örülmüş akarken garip ormanda bir mezarda gibi uykuya dalmıştı.

Ertesi gün erken saatlerde albay, sabahın sis tabakasında uyku sersemliğiyle gökyüzüne yükselen bir kuş sesi diyebileceği acı bir çığlıkla uyanmıştı. Ama gene –korkunç bir rüya mıydı?– hayır, tamamen keskin, tamamen açık, yakınlardaki birliklerin trompetin sesi, bir borazan sesiydi....

Bir anlık yıkılışla kanı donmuştu. Gerçekten Fransızlar olabilir miydi? Arkadaşlar, kurtarıcılar? Hâlâ yaşama geri dönebilir miydi? İfade edilemeyen çılgınca bir sevinçle boğazına kadar dolmuştu. Fırlayıp kalktı ve – caddeden onların, dağınık bir halde Fransız birliğinin geldiğini şapkalarını, kılıçlarını, bayrakları, topları gördü. Hostalrich'a gidiş için yardım sepeti hazırdı.

O anda gevşemiş, sevinçle yaşananları fırlatıp atmıştı. Kaderini, tehlikeyi, değiştirdiği üniformayı unutarak, delicesine bir telaş içinde tökezleyerek kurtarıcılara doğru kükrüyor ve bir elinde tabanca diğer eliyle Mantilayı (küçük şal) sallayarak selamlıyordu. Ve bir çığlık, korku, ıstırap ve umutsuzluk dolu hayvanca bir feryatla ortalığı çınlatan çığlığın yerine insanüstü bir sevinçle kurtuluşun havasını getiren bir çığlık sabahla beraber yükseliyordu.

Bu şekilde açık alana doğru koşarken, kaçınılmaz olan olmuştu. İki, dört, on atış –tam bir yaylım ateşiydi– üniformasından dolayı İspanyol zannedilen albaya karşı takırdamıştı –hâlâ hararetli koşusuyla ileri doğru atılmaktaydı– albay bir an tereddüt etmiş ve sallanarak kanlar içinde yere düşmüştü. Tabur beklenen baskın için vaziyetini almıştı, işaretler çınlıyor, trompetler çalıyordu. Ve ardından mutlak bir sessizlik sardı ortalığı. Tutulan nefeslerle eller tetikte sabırla herhangi bir karşılık bekleniyordu. Ama ortalıkta düşman yoktu, önden giden süvarilerden de hiçbir uyarı gelmeyince bir yanılgı olabileceği düşünülmeden ortalık yine eski haline dönmüştü –sonuçta o bir İspanyol askeriydi– askerler tüfeklerini omuzlarına atıp ağaçlara, Hostalrich'e doğru ilerlediler.

Yalnızca birkaç asker cesetten ganimet elde etmek için saradan çıkmıştı. Ölmek üzere olanın hafif iniltilerine aldırmadan giysilerini yırttılar ve çantasını karıştırdılar. Kanlı paçavraların birinde kayıp Albay'ın Şeref Madalyası Haçı bulduklarında sınırsız bir öfkeye kapıldılar. Bir İspanyol eşkıyasının çantasında Napolyon'un bir Haç'ı! Çileden çıkmış dipçikleri trompetler çalınırken sözüm ona katilin beynine indirdiler, çırılçıplak bırakılmış bedene kör bir hiddetle vurdular ve lanet okuyarak onu tekmelediler. Sonra şanssız askerin cesedini öylesine hızla tarlaya fırlattılar ki –kollarıyla korkakça havayı karıştırarak– dağılmış bir halde düştüğünde, sürülmüş tarladaki siyah yanmış toprak yığınında Haç göz kamaştıran bir şekilde parlıyordu.

Hikâyeler

Stefan Zweig

Benim bu kitabın yüz elli oyununu günden güne sistematik olarak tekrarladığım mutlu zaman üç buçuk ay kadar devam etmişti. Sonra her oyunu yirmi veya otuz defa sonuna kadar oynamak, sürpriz olma ve tekrar oynama cazibesini kaybettiği ve önceki heyecan veren, aşka getiren gücü tükendiği için, tekrar hiçliğin önünde durmaya başlamış beklenmeyen bir şekilde çıkmaza girmiştim. Zorlukla ilk açılışı yapmış, akışı otomatik olarak dantel gibi işlemişim, sürpriz yok, heyecan yok, problem yoktu. Kendimi meşgul etmek için, artık zaruri olan zihnimi zorlamayı ve şaşırtma manevralarını oluşturmak için aslında başka oyunlarla başka bir kitaba ihtiyaç duyuyordum sanki. Bu tamamen imkânsız olunca, bu özel çılgın yoldan tek bir çıkış kalıyordu geride: Eski oyunların yerine yenilerini keşfetmeli, kendi kendimle daha doğrusu kendime karşı çok daha fazla oynamaya çalışmalıydım.

ISBN 978-605-9279-80-2

HECE YAYINLARI | ÖYKÜ